

శ్రీ శివాయగురవే నమః,

రీరామకథాఽమృతము

బాలకాండము.

Checked

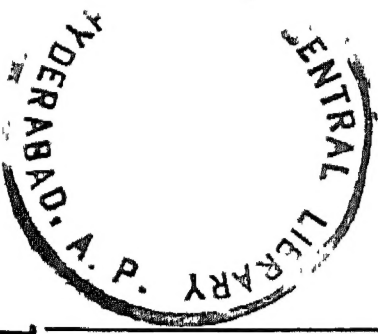
2387

గ్రంథకర్త

తాడేపల్లి వేంకటప్పయ్యశాస్త్రి

చందనాలు,

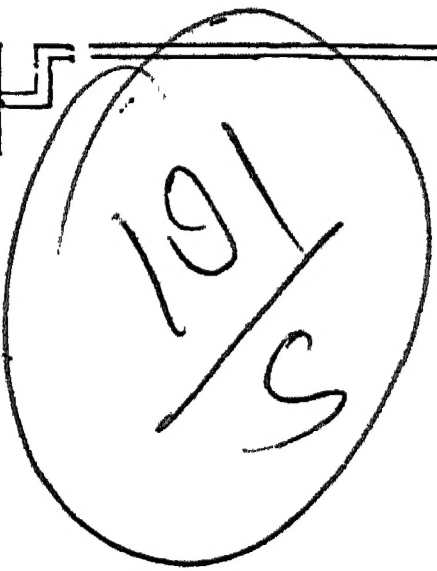
బాపట్ల తాలూకా.

నిడుబ్రోలు:

తాతా ముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రింపబడినది.

సర్వస్వామ్యసంకలితము] 1933

[వెల ౫-౦-౦

శ్రీశివాయగురవే నమః.

శ్లో॥ చరితం రఘునాథస్య, శతకోటి ప్రవిస్తరమ్

ఏకైక మక్షరం ప్రోక్తం మహాపాతకనాశనమ్.

శ్రీమదఖిలాండకోటి బ్రహ్మాండనాయకుండగు శ్రీరామచంద్రమూర్తి చారిత్రమును మహానుభావులగు కవివరేణ్యులనేకు లనేక భాషలలోఁ గృతిగూర్చి యున్నవారు. అందఱకు నగ్రగణ్యుండగు వాల్మీకి మహర్షిసత్తముఁడు దేశికవరేణ్యుండగు నారదనుహమునిచే సముపదిష్టుండై శ్రీరామాయణ మనుషేర నిద్దానిని గీర్వాణ భాషలో నిరువదినాలుగువేల శ్లోకంబులతోఁ బ్రప్రథమమున రచించెను. వెండియు నధ్యాత్మరామాయణ మనుషేర విశ్వమిత్రమునీంద్రుఁడు పార్వతీ పరమేశ్వర సంవాదరూపముగ నధ్యాత్మతత్త్వపూరితముగ విరచించి యలంకరించెను. పదంపడి బాదరాయణ మహామూనిశేఖరుండు తన పురాణోప పురాణములయందును భారతామ్నాయమందును శ్రీభాగవతంబునను నీ సుచరిత్రమును వివరించియున్నవాఁడు. మఱియు వాళిష్ఠానందాది రామాయణము లనేకములు గలవు. అనంతరకాలమున నాంధ్రభాషలో భాస్కరకవీంద్రుఁ డీచరిత్రమును దనపేర రామాయణ మనియే వ్రాసియున్నాడు. నన్నయభట్టారకుండును బోతనకవినాథుండునుఁ దమ యాంధ్ర మహాభారత భాగవత గ్రంథములలో నిద్దానిని సంక్షేపయోగ్యముగా నుల్లేఖించి యున్నారు. మొత్తముమీఁదఁ గవులని పేర్కొనంబడిన యేవారును శ్రీరామచరిత్రమును నాటకరూపముగాఁ గాని చంపూప్రబంధముగాఁ గాని కావ్యముగాఁ గాని సాధారణ గ్రంథముగాఁ గాని వ్రాయనివారు గాన్పింపరు.

శ్రు॥ “భద్రోభద్రయాసచమాన ఆగాత్స్వసారంజారో అభ్యేతిపశ్చాత్” అను నిది మొదలగు శ్రుతియు, రామతాపినీ రామహృదయాద్యుపనిషత్తులును రామచరిత్ర ప్రశంస నొనరించుచుండుటయు, నభినవగుప్త పాదాదులగు నలంకారవేత్తలు సూ॥ “బ్రహ్మనందాదప్యతి రిచ్యతే కావ్యరసః” అనియు “నాయకో యదివర్ణ్యేత లోకోత్తర గుణోత్తరః” అనియు, “ఉత్తమోత్తమ నాయకస్తు శ్రీరామప్రభురేక ఏవ ” అనియు, వక్కాణించి యున్నారు. మురారిభట్ట కవీంద్రుండును, దన నాటకమున “యదిక్షుణ్ణం పూర్వైరితి జహతి రామస్యచరిత మిత్యాది ప్రస్తావమున, రామచరిత్రమును రచింపని కవుల యగతికత్వమును నిరూపించియున్నాడు. ఇట్టిహేతు పరంపరలు ప్రబంధరచనా కుతూహలియగు నా హృదయమునఁ బ్రవేశించి ప్రేరేప శ్రీరామకథామృత మను షేర నే నీ యాంధ్రప్రబంధమును రచియింప దొరఁకొని

శ్రీవాల్మీకి సంయమివరకృతి నాంధ్రీకరించుచు నధ్యాత్మరామాయణ ఘట్టములిందుఁ జేర్చుచు ననుబంధివర నాంశముల స్వతంత్రించుచు నీగ్రంథము నుత్తరకాండంబుతో డం గూడ, గాయత్రీచతుర్వింశతి వర్ణాంకితచతుర్వింశతి సహస్ర గద్యపద్యాత్మకం బుగ మునిభావరహస్య వివరణంబొప్పఁ దత్ప్రసాద విశేషంబునం బూరింపఁగలిగితిని. గురుకులవాస సమయముననుండియు నుభయభాషా కవితాభ్యాసము గలిగియుండు టచే శ్రీశైల తీర్థసారము మున్నగు సంస్కృత గ్రంథములును మఱికొన్ని మిశ్రభాషా ప్రబంధములును రచించితిని. అన్నియుఁ బరమేశ్వరార్పితములే, అసూయాగ్రస్త హృదయులకుఁ దక్క నా రచించిన పొత్తములు సహృదయులగు పండిత కవిరాజ హంసంబులకు మహితానంద దాయకంబులు గాకపోవని నా నమ్మకము. ఎఱ్ఱ న నేకకర్తృకంబగు మత్కవితా పరిశ్రమముం గూర్చి కృతి కథానాయకులు సుసం ప్రీతులరగుదురనుట సర్వథా నిశ్చితార్థము. తక్కుంగల యెల్ల యంశంబులకు నీప్రస్తుత గ్రంథరాజమే సత్కవితాధురంధరుల చిత్తస్థానంబునకెక్కి సాక్ష్యమియఁ గలయది యనియు, నాచేఁ బ్రకటింపఁబడఁబోవు శ్రీ రామాయణ ప్రశంసాఖ్య సమాహృతియం దశేషవిశేషంబులు నిరూపింపఁ బడఁగలవనియు విన్నవించుచు నీ యుపోద్ఘాతము నింతటితో ముగించుచున్నాడను.

గ్రంథకర్త :

శ్రీముఖ : పంచమి }
జ్యేష్ఠము. }

తాడేపల్లి వేంకటప్పయ్యశాస్త్రి,
గుంటూరు మండలి, చందవోలు.

 చదువరులు శుద్ధాశుద్ధ పత్రికలలోని సవరణలను గ్రంథమందుఁ జేర్చుకొనం బ్రార్థితులు.

తా॥ వె॥ శా॥

శ్రీశివాయగుర వేనమః

శ్రీరామకథాఽమృతప్రబంధ విషయసూచిక.

—♦ బా ల కా ం డ ము ♦—

—:(0):—

ప్రథమాఽశ్వాసము

పుట సంఖ

కథాప్రారంభము	...	౫
శ్రీనాల్మీకి మహర్షికి బ్రహ్మసాక్షాత్కరించుట	...	౧౪
పార్వతీ పరమేశ్వర సంవాద ప్రకారము	...	౨౧
శ్రీరామ హృదయము	...	౨౪
ఘాదేవి బ్రహ్మదేవుని సన్నిధికరిగి మొఱవెట్టుకొనుట	...	౨౭
బ్రహ్మాదులు క్షీరసాగరమున కరుగుట	...	౨౯
విష్ణుదేవుండు సాక్షాత్కరించుట	...	౨౯
విష్ణుఁడు వరంబొసంగుట	...	౩౨
ఇనవంశరాజ ప్రశంస	...	౩౪
అయోధ్యాపుర వర్ణనము	...	౩౪
దశరథుం డయోధ్యాపురముం బరిపాలించుట	...	౪౧
దశరథుండు సంతతిలేమికి విచారపడుట	...	౪౯
సుమంతుఁడు దశరథునితో సనత్కుమారుని వాక్యంబు లుపన్యసించుట	...	౫౧
ఋశ్యశృంగముని చరిత్రము ...	...	౫౪
ఋశ్య శృంగాశ్రమమునకు వేశ్యలరుగుట	...	౫౫
వేశ్యలు ఋశ్యశృంగునిం గాంచుట	...	౫౬
వేశ్యలు ఋశ్యశృంగుని రోమపాదు పురంబునకుం గొనివచ్చుట	...	౬౦
రోమపాదుండు ఋశ్యశృంగునకుఁ దనకూఁతు నొసంగుట	...	౬౨
శాంతా ఋశ్యశృంగుల వివాహము	...	౬౩

ద్వితీయాఽశ్వాసము.

దశరథుండు రోమపాదుని పురంబున కరుగుట	...	౬౫
దశరథుండు శాంతా ఋశ్యశృంగులం దోడ్చెచ్చుట	...	౬౭

పుట సంఖ్యా

వసంతబుతు వర్ణనము	...	౭౦
పుష్పాపచయ వర్ణనము	...	౭౫
జలక్రీడా వర్ణనము	...	౭౬
దశరథుం డశ్వమేధం బొనరింపఁ దలపెట్టుట	...	౮౦
దశరథుం డశ్వమేధయాగము నేయుట	...	౮౬
దశరథుండు పుత్రకామేష్ఠి నేయుట	...	౯౨
దేవతలు మునులు బ్రహ్మదేవునితో ముచ్చటించుట	...	౯౩
విష్ణుదేవుండు దేవతలకు దర్శనం బొసఁగుట	...	౯౪
దేవతలు విష్ణునిఁ బ్రార్థించుట	...	౧
దేవతలకు నారాయణుం డభయం బిచ్చుట	...	౯౫
బ్రహ్మ సురక్షలతో వానర సృష్టింగూర్చి హెచ్చరించుట	...	౧
వానరోత్పత్తి ప్రశంస	...	౯౬
ప్రాజాపత్య పురుషుండు సాక్షాత్కరించుట	...	౯౯
పాయసాన్న ప్రదానము	...	౧౦౦

తృతీయాఽశ్వాసము.

కౌసల్యాదుల గర్భలక్షణ వర్ణనము	...	౧౦౬
శ్రీరామ జననము	...	౧౦౯
కౌసల్యాస్తవము	...	౧౧౧
భరత లక్ష్మణ శత్రుఘ్నుల జననము	...	౧౧౬
దశరథుండు పుత్రులకు నామకరణం బొనరించుట	...	౧౧౯
దశరథుండు పుత్రుల కుపనయనంబు లొనరించుట	...	౧౩౦
శ్రీరామ ప్రభృతుల యకావన వర్ణనము	...	౧౩౪

చతుర్థాఽశ్వాసము.

యోగమాయా జనన ఘట్టము	...	౧౩౯
వేదవతి విష్ణునింగూర్చి తపంబొనర్చుట	...	౧౪౨
వేదవతి యొద్దకు రావణుండు వచ్చుట	...	౧౪౩
రావణుండు వేదవతి చక్కఁదనంబు వర్ణించుట	...	౧౪౪
రావణుండు వేదవతిచేయు సత్కారంబింది యాయమతో ముచ్చటించుట	...	౧౪౭
వేదవతి తన వృత్తాంతంబు రావణున కెఱింగించుట	...	౧౪౮
రావణుండు వేదవతికిఁ దన కోరిక నెఱింగించుట	...	౧౪౯

పుట సంఖ్యా

వేదవతి రావణునకు శాపంబొసంగి యగ్నిలో నులుకుట	...	౧౫౩
వేదవతి లంకలోని కొలనునఁ గమలంబునం జూపట్టుట	...	౧౫
వేదవతి జనకుని యజ్ఞభూమి గర్భంబున నుద్భవించుట	...	౧౫౪
జనకుండు భూపుత్రికి నానుకరణం బొనర్చుట	...	౧౫౬
శ్రీ సీతామహాదేవి కైశోరక వర్ణనము	...	౧౫౭
శ్రీ సీతామహాదేవి విద్యాభ్యాస వర్ణనము	...	౧౫౯
శ్రీ సీతామహాదేవి యకావన విలాస వర్ణనము	...	౧౬౨
శ్రీ సీతామహాదేవి శిరఃప్రభృత్యవయవస్తవము	...	౧౬౩
జనకమహారాజునొద్దకు నారదుండువచ్చుట	...	౧౬౯

పంచమాఽశ్వాసము.

విశ్వామిత్రాగమనము	...	౧౭౯
విశ్వామిత్రుండు యజ్ఞరక్షణమునకు రాము ననుపుమని దశరథునడుగుట		౧౮౩
దశరథుండు రాముని రక్కసులతోఁ బోరఁ బంపనేరననుట	...	౧౮౭
వశిష్ఠుండు రాముని మహిమంబు వివరించుట	...	౧౮౯
రామలక్ష్మణులు విశ్వామిత్రుని యాగసంరక్షణంబున కరుగుట	...	౧౯౩
విశ్వామిత్రుండు రామలక్ష్మణులకు బలాతిబలలను విద్యల నుపదేశించుట		౧౯౪
కామాశ్రమ వృత్తాంత కథనము	...	౧౯౭
గంగానదీ వర్ణనము	...	౨౦౦
విశ్వామిత్ర ప్రభృతులు గంగఁదాటి యొక్క మహారణ్యంబు గనుంగొనుట		౨౦౪
తాటకా వృత్తాంత కథనము	...	౨౦౫
తాటకా సంహారము	...	౨౦౮
దేవతలు శ్రీరాముని స్తుతియించుట	...	౨౧౦
తాటకాకృత స్తవము	...	౨౧౧
వామన చరిత్రము	...	౨౧౬
విశ్వామిత్రుండు నిజాశ్రమంబునం బ్రవేశించుట	...	౨౨౫
విశ్వామిత్రుండు యజ్ఞమొనర్చుట	...	౨౨౬
శ్రీరాముండు సుబాహు ప్రముఖుల వధించుట	...	౨౨౮

షష్ఠాఽశ్వాసము.

విశ్వామిత్రుండు మునిగోష్ఠినుండి శ్రీరామునితో సంభాషించుట	...	౨౩౦
జనక పృతిజ్ఞా ప్రశంస	...	౨౩౩

శ్రీరాముడు మిథిలా ప్రస్థానం బంగీకరించుట	...	౨౩౪
మిథిలాపుర ప్రయాణము	...	౨౩౫
కుశోపాఖ్యానము	...	౨౩౬
కుశనాభుని పుత్రీకాశత ముద్యానంబున విహరించుట	...	౨౩౭
వాఱుదేవుడు కుశనాభుని పుత్రీకలఁ గుబ్జులనొనరించుట	...	౨౩౮
బ్రహ్మదత్తుని చరిత్రము	...	”
గాధి జన్మవృత్తాంతము	...	౨౩౯
కాశీకీ వృత్తాంత కథనము.	...	౨౪౦
గంగాదర్శనము	...	౨౪౧
గంగోత్పత్తి ప్రశంస	...	౨౪౩
శివుండు పార్వతిం బెండిలియై యాయమం గొనిచనుట	...	౨౪౫
పార్వతీదేవి దేవతలకు శాపంబొసంగుట	...	౨౪౬
కుమారస్వామి జననము	...	౨౪౭
పార్వతీ పరమేశ్వరులు శరవణంబునకు వచ్చుట	...	౨౪౮
కుమారస్వామి దేవసేనాధిపతియై తారకాసుర ప్రభృతుల సంహరించుట	...	”
సగరచక్రవర్తి చరిత్రము	...	౨౪౯
సగరుండు సపత్నీకుండై భృగుమహర్షిని నేవించుట	...	౨౫౦
సగరునకుఁ బుత్రులుగలుగుట	...	౨౫౧
సగరచక్రవర్తి యశ్వమేధం బొనర్చుట	...	౨౫౨
ఇంద్రిండు మఖాశ్వంబు హరించుట	...	”
సగరనుతులు మఖాశ్వంబునకై భూమి వ్రక్కలించుట	...	౨౫౩
సగరనుతులకుఁ గపిలముని కాన్పించుట	...	౨౫౪
కపిలుండు సగరనుతుల భస్మసాత్కరించుట	...	౨౫౫
అంశుమంతుండు తపంబొనర్చుట	...	౨౫౭
భగీరథుని చరిత్రము	...	”
గంగావతరణము	...	౨౬౨
సముద్రమథనము	...	౨౬౮
మారుత సముద్భవము	...	౨౭౧

సప్తమాఽశ్వాసము.

గౌతమాశ్రమ ప్రవేశము	...	౨౭౬
అహలూ వృత్తాంత కథనము	...	౨౭౭

పుట సంఖ్యా.

గౌతముం డిందుని శపించుట	...	౨౮౧
గౌతముం డహల్యకు శాపమిచ్చుట	...	౨౮౨
అహల్యా శాపవిమోచనము	...	౨౮౫
అహల్యాకృత శ్రీరామ స్తవము	...	౨౮౯
విశ్వామిత్రుండు శ్రీరాముని బహూకరించుట	...	౨౯౩
శ్రీరామలక్ష్మణులు మునిపరివృత్తులై జనకుని యజ్ఞశాల కరుగుట	...	౨౯౪
జనకుండు విశ్వామిత్ర ప్రభృతుల నెదుర్కొని పూజించుట	...	౨౯౫
జనకుండు రాజపుత్రులంగూర్చి ముచ్చటించుట	...	౨౯౭
కౌశికుండు జనకునకు దాశరథుల వృత్తాంతం బెఱింగించుట	...	౨౯౮
శతానందుండు విశ్వామిత్రుని గొనియాడుట	...	౩౦౦
శతానందుండు విశ్వామిత్రుని తపఃప్రకారం బుపన్యసించుట	...	౩౦౩
కౌశికుండు వశిష్ఠాశ్రమమున కరుగుట	...	౩౦౪
వశిష్ఠుండు సానీకుండగు విశ్వామిత్రునకు విందొనరించుట	...	౩౦౭
కౌశికుండు సురభినిమ్మని వశిష్ఠుని వేడుకొనుట	...	౩౦౮
విశ్వామిత్రుండు కామధేనువును నిగ్బంధించి కొనిపోవుట	...	౩౧౦
కామగవి వశిష్ఠానుజ్ఞాతయై విశ్వామిత్రు బలంబుల నుఱుమాడుట	...	౩౧౧
కౌశికుండు రుద్రప్రసాదలబ్ధాస్త్రంబుల వశిష్ఠునిపై బ్రయోగించుట	...	౩౧౩
విశ్వామిత్ర ప్రియుక్తాస్త్రంబుల వశిష్ఠుండు బ్రహ్మదండముచే గ్రసించుట	...	౩౧౪
విశ్వామిత్రుండు తపంబొనరింప వనంబున కరుగుట	...	౩౧౬
త్రిశంకు చరిత్రము	...	౩౧౭
కౌశికుండు వాశిష్ఠులకు శాపంబొసంగుట	...	౩౨౦
విశ్వామిత్రుండు త్రిశంకుని క్రతు పూర్తిగావించి స్వర్గమునకుఁబంపుట	...	,,
త్రిశంకు నింద్రుండు తలక్రిందుగాఁ దన్నిత్రోయుట	...	౩౨౧
విశ్వామిత్రుండు ప్రతి స్వర్గంబు నిర్మింపంబూనుట	...	,,
శునశ్శేషుని వృత్తాంతము	...	౩౨౩
విశ్వామిత్రునియొద్దకు మేనకవచ్చుట	...	౩౨౫
ఇంద్రుండు కౌశికునొద్దకు రంభం బనుపుట	...	౩౨౮
విశ్వామిత్రుండు రంభకు శాపంబొసంగుట	...	౩౩౦
హరిశ్చంద్రో పాఖ్యానము	...	౩౩౧
విశ్వామిత్రుండు బ్రహ్మర్షి యగుట	...	౩౩౮

అష్టమాఽశ్వాసము

సూర్యాస్తమయ చంద్రోదయాది వర్ణనము	...	౩౪౩
చంద్రికా వర్ణనము	...	౩౪౭
శ్రీసీతాదేవి యయోగ విప్రలంభ శృంగారవర్ణనము	...	౩౪౯
జనకపుత్రి చెలులకు విజాభిప్రాయంబు దెలుపుట	...	౩౫౦
చంద్రోపాలంభము	...	౩౫౨
మన్మథోపాలంభము	...	౩౫౪
మలయానిలోపాలంభము	...	౩౫౫
ఉద్యానవన విహారము	...	౩౫౬
శైత్యోపచార కల్పనము	...	౩౫౯
సీతాదేవి చెలికత్తెలతోఁ దన యవస్థల నుగ్గడించుట	...	౩౬౦
శ్రీరాముఁడు లక్ష్మణునితో జంద్రునిఁగూర్చి ముచ్చటించుట	...	౩౬౩
లక్ష్మణుండు రామునిఁ బ్రశంసించుట	...	౩౬౫
శ్రీరాముఁడు ధనుర్మిషంబున సీతా విషయకాసురాగంబు వెల్లడించుట	...	౩౬౬
లక్ష్మణుండు రాముని యభిప్రాయంబు శుభోదర్శనంబని విన్నవించుట	...	౩౬౮

నవమాఽశ్వాసము

సూర్యోదయ ప్రస్తావము	...	౩౭౦
విశ్వామిత్రుండు రామలక్ష్మణుల మేలుకొలుపుట	...	౩౭౭
విశ్వామిత్రుండు శ్రీరాముని హరశరాసనంబుగొనం బుకొల్పుట	...	౩౮౮
శ్రీరాముఁడు శివుని ధనువెత్తుట	...	౩౮౯
రఘురాముని యాకర్షణంబున హరుకార్ముకంబు భగ్నంబగుట	...	౩౯౦
దేవతలు పుష్పవృష్టి నెలకొల్పుట	...	౩౯౨
విశ్వామిత్రుండు రామునిఁ గౌఁగిటం బొదివి బహుకరించుట	...	౩౯౩
శ్రీరాముండు సీతా ప్రవేశంబు నిరీక్షించుట	...	౩౯౫
శుద్ధాంతకాంతలు భూజాత నలంకరించుట	...	౩౯౬
సీత రాముని వరించుట	...	౪౦౦

దశమాఽశ్వాసము.

దశరథుని యొద్దకు జనక మంత్ర ప్రముఖు లరుగుట	...	౪౦౪
జనకమంత్రులు దశరథునకు శుభలేఖ సొసంగి వార్తలెఱింగించుట	...	౪౦౫
శుభలేఖ	...	౪౦౬

దశరథుండు వసిష్ఠునితో ప్రసంగించుట	...	౪౧౮
వసిష్ఠుండు మిథిలా ప్రయాణంబున కనుజ్ఞనేయుట	...	౪౧౯
దశరథుండు కొలువుకూటము చాలించి యంతిపురి కరుగుట	...	౪౨౦
దశరథుండు కాసల్యతో మేలినుచ్చటలాడుట	...	౪౨౧
దశరథుండు సపరివారుండై మిథిలకరుగుట	...	౪౨౯
జనకుండు దశరథు నెదుర్కొని పూజించుట	...	౪౩౦
జనకుండు పెండ్లివారిం దగువిడుదల విడియించుట	...	౪౩౨
రామలక్ష్మణులు తండ్రిని సందర్శింపవచ్చుట	...	౪౩౩
దశరథుండు కుమారులఁ గౌఁగిటంబొదివి యుపలా లించుట	...	౪౩౪
పిశ్వామిత్రుండు జనకునితో సంబంధ విశేషముంగూర్చి ప్రసంగించుట	...	౪౪౦
జనకుం డనుజ పుత్రికల భరతశత్రుఘ్నుల కొసంగ నిశ్చయించుట	...	౪౪౨
దశరథుం డానందపారావారంబున నోలలాడుట	...	౪౪౪
దశరథుం డాభ్యుదయికంబు లొనర్చుట	...	౪౪౫
యుధాజిత్తు దశరథుం జేరవచ్చుట	...	"
దశరథుండు సుతుల నలంకృతులం బొనర్పఁబనుచుట	...	౪౪౬
అంతఃపురస్త్రీలు సీతాదికన్యల నలంకరించుట	...	౪౪౭
దశరథుండు పెండ్లి కొమారులతోఁ గల్యాణమండపంబున కరుదెంచుట	...	౪౫౦
పెండ్లివారిం గాంచు నాయారుల వివిధచేష్టావర్ణనము	...	౪౫౩
శ్రీమైథిలీ పరిణయ ఘట్టము	...	౪౬౦
బువ్వముబంతి వర్ణనము	...	౪౬౬
విశ్వామిత్రుండు శ్రీరాముని వీడ్కొని తపంబున కరుగుట	...	౪౬౯
జనకుం డల్లుండ్రకుఁ గూతులకు హరణంబులొసంగుట	...	"
దశరథుండు గొడుగులఁ గోడండ్రం దోడ్కొని యయోధ్యకుఁ బయనంబగుట	...	౪౭౦
భార్గవరామాగమనము	...	"
దశరథుండు పరశురామునిం బూజించి వేడుకొనుట	...	౪౭౨
భార్గవరాముండు శ్రీరామునెదిర్చి సంభాషించుట	...	౪౭౩
శ్రీరాముండు భార్గవునుడులకుఁ బ్రత్యుక్తులిచ్చుట	...	౪౭౪
శ్రీరాముండు భార్గవుని విల్లఁదికొనుట	...	౪౭౫
పరశురాముండు శ్రీరాముని స్తుతించుట	...	౪౭౬
పురప్రవేశాది వర్ణనము	...	౪౭౯

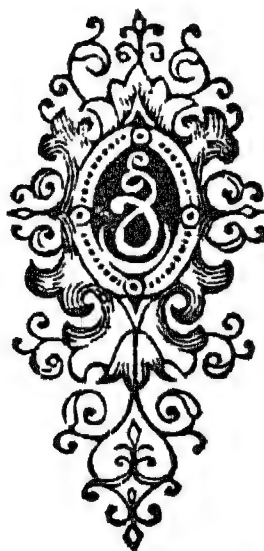
శ్రీశివాయగుర వేనమః.

శ్రీ రామ కథా మృతము

బా ల కా ం డ ము.

—♦ సృథమాశ్వాసము ♦—

—:0:—

యున్గొరియు వాణియున్గొలువ స ♦ చ్చిత్తత్వమయున్గొహా
మాయారూఢి నతండితండను భిదా ♦ త్మత్వంబు గూపించి యెం
దేయోగీంద్రులు స్వాత్మరాముడనఁ దా ♦ నేవెల్లునేవెల్లు న
న్బాయంజాలని ప్రేమ నాహరిహర ♦ బ్రహ్మంబు రక్షించుతఁ.

సీ॥ బ్రహ్మత్వమున సర ♦ స్వతినాగనారాయ, ణత్వంబుననులక్ష్మి ♦ నామహేశ్వ
రత్వంబుననగాధి ♦ రాజకన్యకనాగ, భానుత్వమునఁ బ్రభా ♦ ప్రథితినగ్ని
రూపునస్వాహాస్వ ♦ రూపంబునను యజ్ఞ, మగు నెడదక్షిణ ♦ యన జగన్మ
యతనిట్లు వివిధపుం ♦ వ్యక్తి భాసిలు నీశు, నకుఁదోనె స్త్రీవ్యక్తి ♦ నాతిభాతిఁ
దనరిసర్వంబుఁదానయై ♦ తత్త్వయుక్తి, చే నతద్భిన్నయగుచు ని ♦ శ్చేయసాత్మ
నమరు భవనేశ్వరీదేవి ♦ ననుదినంబు, బ్రస్తుతించెద భవపాశ ♦ బంధమెడల. ౧

తే॥ ఒకరొకరిమేలి తపముల ♦ కొక్కొకరు, ఫలములై లోకజనకులై ♦ పరఁగియాత్మ
గురువులై ప్రోచు తొల్లింటి ♦ గొనబువేల్పు, టాలుమగలఁదలంతు న ♦ త్యంతభక్తి.

చ॥ కుడుమిడునంతఁ బండువని ♦ కొంచుఁదలంచెడువారి గోరము
లెడపుచు వేల్పులెల్లఁదనుఁ ♦ గీర్తనసేయ నమేయలక్ష్మి నె
ప్పుడు మునుమున్నెలోకములఁ ♦ బూజ్యతకెక్కియు దూర్వపూజ మె
చ్చెడుదొర గూర్చు మత్కృతికి ♦ శ్రీరుచిరత్వమనంతరాయమున్.

తే॥ సరవిద్విముఖ చతుర్ముఖ ♦ ల్పణ్ముఖుఁడు స
హస్రముఖుఁడు మణియునా స ♦ హస్రముఖుఁడుఁ
బంచముఖ శేషులై యుంటఁ ♦ బ్రాంజలినయి
కొలుతు దీర్ఘాయువిడుడని ♦ కోరివారి,

తే॥ ముజ్జగమువారు స్రవ్యయ ♦ మూల్యరత్నములను ములములగా గ్రహించు ♦ చానమున్న
ననజెలుపు కీర్తిచెలుపున ♦ ననరునలువ, చెలువ మన్నెన్మొనువ గాఁగిన్మొనుగాఁత.

తే॥ మున్ను జగమెల్లదానగ్గు ♦ పన్నగములు, గూగమూలు యననగి ♦ గూజవేద
వతియనందోచి సీగ్గు ♦ భక్తివరుల, మనుమ వానిల్లి లక్ష్మీ, కృష్ణ ♦ మణివలగను.

ఉ॥ అంజనగన్ననోముఖల ♦ మర్కఃఖరణావ్యసూడు మృ
త్యుంజయ సీర్వుడస్తమలి ♦ శివదేవవరాచిసూడు ధ
రంజిత భానునూనుడిగ ♦ రామమూడువల సులలిప
ద్భగజనుడప్రపాంకుడు ♦ పాననిపాననమూర్తి ప్రాపుడు.

శా॥ పుట్టబుట్టిన దిట్టకావ్యరమాకు ♦ బుట్టెల్లపాపాభము
నృట్టంజాలినమేటి పున్నముల వి ♦ వన్నెలుపు బుట్టెల్లము
ల్పుట్టంబొగమరాశికంచితి నెవ ♦ బుట్టెల్ల దృక్పథ్య కే
ల్పుట్టంబుట్టిన సామివాఁజలగు నా ♦ బుట్టెల్లము గాల్పుడు.

క॥ జగితవ రేణ్యుడైయును, దేవరచన్మనగి రాము ♦ బుట్టెల్ల సమ
జాశాస్యచరితుఁడయ్యును, నాకరసప్యస్థులొను ♦ నాకరసప్యస్థులొను.

తే॥ వందనము లాచరింతు నం ♦ క్రందనాది, వివిజవరులకు సనకా ♦ బుట్టెల్లముల
కగ్రగణ్యులు కాళిదా ♦ పాది కవులు, కెంతయుఁ బ్రపత్తివృత్తిని ♦ సేవిమాన్లు.

సీ॥ అఖిలరక్షణ పరా ♦ యుని నానాయకుఁ, ప్రభులొక దృష్టుఁ బన్నధివుని
బ్రయతపోనిష్ఠాగరిష్ఠు వశిష్ఠుని సన్నివిష్టాధ్యక్షు ♦ కృష్ణ శక్తి
స్వగతసంహృతి పరా ♦ శకునపురాశు ♦ లాలిసవిద్యావిరాము వ్యాసు
నమలామృతిఫలరసా స్వాదనకు సకు ♦ గలిసనిష్ఠామోడు సాదాచరు
విమల విజ్ఞాన భాగి గో ♦ విందయోగి, శ్రీశుభంకరు శంకర ♦ శ్రీమదీశు
భవ్యసంధాని శ్రీపద్మ ♦ పాదమాని, లక్ష్మణు మేనుమాన్తామ ♦ లక్ష్మణుమేను.

ఆ॥ సరమతాటపీవి పాటకుఁ దోటకు, మండితాళామృత ♦ మాధవామృత
మఱియు నన్మలై న మద్గురువయ్యల, బూజసేయును ననఁ బాదలుధి.

సీ॥ సరసులఁ దేర్చి హం ♦ సప్రకాశముఁ గూర్చి పంకాభుజులైవఁ ♦ గ్రుంకనార్చి
రాజుగలాసుధ్ధి ♦ రాజులగ నొన్న పద్మప్రసన్నుతి ♦ బరంగ నొస
జాతిసిద్ధాంతమ్ము ♦ జక్కగాఁ బ్రకటించి చపలోవల్లి సాసన మడగి
విద్విషద్గుణులవె ♦ ల్వలఁబాటఁ బోదోలి దిశలను నిజయశో ♦ వశలఁజేసి
వఱలుశంకర సద్గురు ♦ వరునిపేరి, శరద్మతు విభుండు కువలయో ♦ త్వవ శమండు
దాసమానస పుష్కర ♦ తలమునందుఁజ్ఞానఘటజన్మ వెలయుంపఁ ♦ బూనుటరుడ.

- ఆ॥ బ్రహ్మతత్త్వమంది ♦ పరచిదానంద య, తీగ్రదనగర్జన దనరి ♦ మెలమి నన్ను
బ్రోవజాలినట్టి ♦ పుణ్యసందృశు వ్యాస, నన్దకు గురువ ర్జున్య ♦ పంస్కరింతు.
- సీ॥ తనుబరీక్షింపబూ ♦ నిసత్రిమూర్తుల నర్చ ♦ కులఁజేసి నెవ్వని ♦ కులపురంధి
శాపోక్తిశతమట్టి ♦ శ్వర్యగర్వస్ఫుర్తి ♦ వసరాఁగలిపె నె ♦ వ్యానిసుకుండు
నిలజగత్ప్రితి ♦ నటన వెన్నలఁజేనిఁ గనియె నెవ్వని దృ ♦ క్కంబొక్షి
స్వతఃప్రభావ మో ♦ హితముక్తి కుచలటా పరశోక్తియను ♦ వ్యానిసుయశ
మానుగుణరాజధాని ను ♦ హానధాని, వేదవేద్యకనన్మాని ♦ విసలమాని
హర్ష వేణీస్పృహితమాని ♦ యత్రిమాని, పానగు కారుణ్యమున మమ్ము ♦ బ్రోచు నెఱుఁడు
- ఆ॥ ఆత్రిమూర్తికిన్ ♦ లడియాలములుఁగె దత్త త్తమూర్తి యగునుఁ ♦ చానలోఁగె
సత్రిమాని కనఁకు ♦ కనసూయకమ్మహా, శ్రేయఁదొంగివరు న్న ♦ బలం నెఱుఁడు. ౧౭
- ఆ॥ అమ్మనీంద్రగోత్ర ♦ మగడు జన్మించి బ్రహ్మశ్రీకేవలత్వ ♦ మవధరించి
ప్రభుగన్నరామ ♦ భక్తిరకుమదస్వ, యప్రభానపురుషు ♦ సభినుండు. ౧౮
- సీ॥ అథలవేదాంగ వి ♦ ద్యావదాన్యండు సంగధన్యఁ డేవ్పతి ప్రపి ♦ తామపరుండు
ప్రతిచయోద్యురణా ♦ యథాతాబ్రహ్మను బ్రహ్మన్యఁడే భిన్య ♦ భానుతాత
యాగమిరన్న ర ♦ త్నాకరుండలబుచ్చయూర్ధ్వఁ డేనత్కలం ♦ ధుర్భుతండ్రి
లలితలక్షణయక్క- ♦ లక్ష్మగబుతులితంబ కడుపార నేయన్న ♦ గన్నతిల్లి
శ్రీవదానగోప ♦ జీవితనారాయ, ణపవ్వఁడేయుదారు ♦ నన్నగారు
హర్ష మూర్తినమ్మ ♦ హామపలమాతండ్రి, హనుమదాన్యసంస్త ♦ పన మొనర్తు.
- సీ॥ తారకబ్రహ్మపదము ని ♦ త్యము రసజ్ఞ, నమరమాన్పాదనేయుఁ డి ♦ ట్టవధరించె
నట్లభిన్నతమమ్మ మా ♦ యన్న నెఱుఁడు, దత్తదాన్యమిది చిన్మ ♦ రోన్యఁ దలఁతు.
- ఆ॥ కన్నశండ్రియమ్యెఁ ♦ గరుణాభినామస్త్రి, గణపజన్మబోధి ♦ ఘటసఁదేర్చ
నట్టిప్రవరు లక్ష ♦ మాంబి కేశ్వరుగును, నలవియగు నచోగఁడ ♦ హనుమదాన్య.
- క॥ గులనావిరహితు విద్యా, నిలయున్మారుణ్యమూర్తి ♦ నిర్మలునిన్మా
నులుని బ్రథమాచార్యుని, దలఁతుకొ లక్ష్మీన్యసింపలు ♦ దనరుప్రపత్తికొ ౨౦
- సీ॥ పెంచెనేఁకునుండు సం ♦ ప్రీతిమత్ప్రీతిభాల, తీకఁ గృపారసమానఁ ♦ చలివిఁబొదలఁ
గాచెనేద్విజరాట్టు ♦ కళలఁబ్రోదియొనర్చి, నవనవత్వంబు వి ♦ న్నాణముగను
వీచెనేనద్గతి ♦ విలనన్మణసితి, దాక్షిణ్యమెవ్వఁడ ♦ దళుఁగకుండఁ
జూచెనేయనఁఁడు ♦ సొంపుమిదోహద, ఘటసనిక్కపుఁద్రేమ ♦ గడలుకొనఁగ
నమ్మహాశ్మల యజ్ఞ నా ♦ రాయజ్ఞక, నాముఁ గోటిశ్వరుని సోమ ♦ నాధు వేంక
టార్య మద్గుర వద్యుల ♦ నలఁఁకుభక్తిఁ, బూజఁగావెంతు వాక్సుమం ♦ బులఁ బొసంగ

- ఆ॥ బ్రహ్మతత్త్వమంది ♦ పరచిదానంద య, తీంద్రసంజ్ఞఁ దనరి ♦ యెలమి నన్నుఁ
బ్రోవఁజాలినట్టి ♦ పుణ్యసందృశు వ్యాస, సదృశు గురువరేణ్యు ♦ సంస్మరింతు.
- సీ॥ తనుఁబరీక్షింపఁబూ ♦ నినత్రిమూర్తుల నర్చ ♦ కులఁజేసె నెవ్వాని ♦ కులపురంధ్ర
శాపోక్తిశతమఘై ♦ శ్వర్యగర్వస్ఫూర్తి ♦ వనరాశిఁగలిపె నె ♦ వ్యానిసుతుఁడు
నిఖిలజగత్ప్రితి ♦ నెఱపువెన్నెలతేనిఁ గనియె నెవ్వాని దృ ♦ క్కంజలక్షి
స్వతపఃప్రభావ మో ♦ హితముక్తి కుచతటా వరణోత్తరీయమె ♦ వ్యానిసుయశ
మాసుగుణరాజధాని మ ♦ హావధాని, వేదవేద్యైకసన్మాని ♦ వినతమాని
హర్ష వేణీస్నపితమాని ♦ యత్రిమాని, పాసఁగుకారుణ్యమున మమ్ము ♦ బ్రోచు నెపుడు
- ఆ॥ ఆత్రిమూర్తికీర్తు ♦ లడియాలములుఁగఁ దద్దత్తమూర్తి యగుచుఁ ♦ దానతోఁచె
సత్రిమాని కనఘ ♦ కనసూయకమ్మహా, త్రేయయోగివరు స్మ ♦ రింతు నెపుడు. ౧౭
- ఆ॥ అమ్మనీంద్రగోత్ర ♦ మందు జన్మించి బ్రహ్మత్మకేవలత్వ ♦ మవధరించి
ప్రథితగన్నరామ ♦ భట్టారకుమదన్వ, యప్రధానపురుషు ♦ నభినుతింతు. ౧౮
- సీ॥ అఖిలవేదాంగ వి ♦ ద్యావదాన్యుఁడు సింగధన్యుఁ డేకృతి ప్రపి ♦ తామహుండు
శ్రుతిచయోచ్చారణా ♦ యాథతాబ్రహ్మసు బ్రహ్మణ్యుఁడే భవ్య ♦ భావుతాత
యాగమరత్న ర ♦ త్నాకరుండలబుచ్చయార్యుఁ డేసత్కలా ♦ ధుర్యుతండ్రి
లలితలక్షణయక్క- ♦ లక్ష్యాంబతులితాంబ కడుపారనేయన్న ♦ గన్నతల్లి
శ్రీపదాంతరోప ♦ జీవితనారాయః, శాహ్వఁడేయుదారు ♦ నన్నగారు
హర్ష మూర్తినమ్మ ♦ హామహుమాతండ్రి, హనుమదాఖ్యుసంస్త ♦ వన మొనర్తు.
- తే॥ తారకబ్రహ్మపదము ని ♦ త్యము రసజ్ఞ, నమరమున్నాంజనేయుఁ డె ♦ ట్లవధరించె
నట్లభిన్నతమన్న మా ♦ యన్న నెపుడు, దత్తదాత్మతమది చిపు ♦ రొత్తఁ దలఁతు.
- ఆ॥ కన్నతండ్రియయ్యెఁ ♦ గరుణాబ్ధినామన్వెఁ, గళలఁబెన్చెబోధ ♦ ఘటనఁదేర్చె
నట్టిప్రవరు లక్షు ♦ మాంబికేశ్వరుగురు, నలవియగు నెపొగడ ♦ హనుమదార్యు.
- క॥ తులనావిరహితు విద్యా, నిలయున్గారుణ్యమూర్తి ♦ నిర్మలుమన్నా
తులుని బ్రథమాచార్యుని, దలఁతున్ లక్ష్మీనృసింహుఁ ♦ దనరుప్రపత్తిన్ ౨౨
- సీ॥ పెంచెనేఘునుఁడు సం ♦ ప్రీతిమత్ప్రీతిభాల, తికఁ గృపారసమునఁ ♦ డెలివిఁబొదలఁ
గాచెనేద్విజరాట్టు ♦ కళలఁబ్రోదియొనర్చి, నవనవత్వంబు వి ♦ న్నాణముగను
వీచెనేసద్గతి ♦ విలనద్గుణస్థితి, దాక్షిణ్యమెవ్వేళఁ ♦ దఱుఁగకుండఁ
జూచెనేయనఘుండు ♦ సొంపుమైదోహద, ఘటననిక్కఁపుఁ బ్రేమ ♦ గడలుకొనఁగ
నమ్మహాత్ముల యజ్ఞ నా ♦ రాయణైక, నాముఁ గోటిశ్వరుని సోమ ♦ నాధు వేంక
టార్యు మద్గురవర్యుల ♦ నలఘుభక్తిఁ, బూజఁగావెంతు వాక్సుమం ♦ బులఁ బొసంగ

- తే॥ వర్ణగురు దండినాము స ♦ ద్వర్ణసీయు, వర్ణనమొనర్తువర కరు ♦ ణార్ణవమని
తెలివిమీఱంగ వేదాంత ♦ దేశికేంద్రుఁ, గోటనరసింహ మునిమదిఁ ♦ గూర్తు నెపుడు
- ఉ॥ వాగను శాసనుం దలఁతు ♦ వాఁడగుఁ బ్రాద్దన జోడుకోడె స
ర్వాగములం దొలంచు పని ♦ యాతనికైతదె కుండలీంద్రుఁడే
తాగురుఁ డెట్లుగాఁడు జన ♦ తానతు శ్రీనుతుఁ దిక్కనార్యు స
త్తేగుణ వత్ప్రబంధ పర ♦ మేశ్వరు నెఱున సన్నుతించెదన్. ౨౫
- ఆ॥ పోతవోసె నేమొ ♦ పొసఁగు సువర్ణముల్, పోతనాఖ్యతనకుఁ ♦ బొనరెనెట్లు
లట్లుగాకయున్న ♦ ననఘుఁడాంధ్ర కవీంద్ర, వర్ణసీయపదుఁడు ♦ వఱలునతఁడు ౨౬
- క॥ శ్రీనాథ ప్రభృతుల నటు, శ్రీనాథ ప్రకృతులన్ భ ♦ జించెద మదిలో
నేనా నృషిఃకురుత ఇ, త్యా నీతోక్తిప్రచార ♦ మారసి నిరతికె . ౨౭
- ఆ॥ అజున కెక్కుడగుచు ♦ నలరు సత్కవిరాజ, హంసరాజిఁ బొగడ ♦ నలవియగునె
తప్పనీటిన వలఁ ♦ దలఁగఁద్రోయుచు నొప్పు, పాలుగొనుచుఁ బ్రీతిఁ బ్రబలుఁగాన.
- క॥ అని యిష్టదేవతా వం, దనమును గురుసేవ సుక వి ♦ తతి ప్రార్థనమున్
బొనరుపడ సత్ప్రబంధం, బొనరింపఁ దలంపు పుట్టి ♦ యున్నట్టియెడన్. ౨౮
- ఆ॥ ముజ్జగములఁ గీర్తి ♦ మొనసి వెలుంగుము, రారసుకవి కావ్య ♦ మందుమున్ను
జరిపినట్టి రామ ♦ చరిత ప్రశంసయుఁ, దత్తణంబ యెడఁదఁ ♦ దవిలివెలయ. ౩౦
- తే॥ పసులఁగాచెడు వారల ♦ పగిదిఁ గట్టి, వట్టిపాలింపఁబోరు దే ♦ వతలు ప్రితి
నెపుడెవనిఁ బోవనెమ్మది ♦ నెంతు రతని, కసదుగాని తెలివిగూర్తు ♦ రనుఁజెరింగి
- వ॥ ఏను మునుమున్న శ్రీరామభద్ర చరిత్ర పవిత్రితంబగు నొక్క ప్రబంధరాజంబు
రచియింపం దొరఁకొంటి.
- ఆ॥ వెలయు వ్యాకృతి శిక్షాది ♦ వివిధశాస్త్ర, లలితపాండిత్య లక్షణో ♦ జ్వలతఁగానఁ
దరుణ ధవళకిరణ కలా ♦ భరణ చరణ, సరసిజాజస్మకైంకర్య . సరణి దక్క. ౩౩
- చ॥ అనఘులు నాకుజ ప్రముఖు ♦ లారఘువర్యు కథార్ణవంబు హె
చ్చినమతి మందరాకలనఁ ♦ జేరి మధించి రసాప్తిమించి యొ
య్యన జగమెల్లఁ బోచిరటు ♦ లారయఁగల్గునె నన్ను బోంట్ల కి
ట్లని విరమింతుమన్నఁ దమ ♦ కాఁగవు కుత్తుక బంటి ణోరికల్. ౩౪
- ఆ॥ నీటఁదేలె గిరులు ♦ నేలఁద్రొక్కిరి సురల్, పూరి బ్రహ్మశరతఁ ♦ బొల్చెఱాయి
మగువయయ్యె దేని ♦ మహిమనీయదె తన, కట్టి రాము చరిత ♦ మభయమిపుడు.
- క॥ అని పూనితి నిప్పనిఁ దె ♦ ప్పనఁ దన్నుని మధిత చరిత ♦ మున సారాంశం
జనునిది రామకథా మృత ♦ మను సంజం దనరియుంట ♦ కర్మంబెకదా ౩౬

ప్రథమాశ్వాసము.

- ఆ॥ చేనికాపు చెఱకు ♦ చెట్టుపెట్టి రసంబు, గాఁచి యచ్చుపోసి ♦ ఘనతఁ బెట్టఁ
బాకవిదులు దాని ♦ బహుభక్త్యభేదాప్తి, ననుభవింపఁజేయు ♦ టసదు పనియె 32
- ఉ॥ ఏవిభు సత్కృపాగరిమ ♦ నీకృతి యాకృతిఁగాంచె నాయెడన్
భావము పొంగ నాభువన ♦ పావనమూర్తికి దీనినిచ్చెదన్
దైవత వల్లభాదులకు ♦ దత్పరిపాలిత సస్య హేతు కం
బై విలసిల్లు హవ్యమెటు ♦ లయ్యజమానుఁ డొసంగు నట్లుగాన్ 33
- క॥ పరమేశ్వరార్పితంబై, పరఁగెడు నర్థమెదియేని ♦ బరమార్థంబై
పగత త్వయోగ ఘటనా, పరమగునని పెద్దలెల్ల ♦ బలుకుదు రెపుడున్. 34
- సీ॥ మత్సకాశమున ♦ నియ్యఖిలంబునకు జన్మ, నిష్టావినాశము ♦ ల్నివ్వటిల్లు
నెత్తావువలనుండి ♦ యెదగూడి వాక్కులు, మలయలే కూరక ♦ మఱివచ్చు
నేపదం బసదుగా ♦ నెఱుఁగు వాఁడెందు, లే నే లేడటంచు శ్రు ♦ త్యానివలుకు
నెచ్చోటు గన్నదా ♦ సచ్చిదానందాత్మ, నొప్పారు చున్నట్టి ♦ యుక్తిదోచు
నే సవితృమూర్తి మనబుద్ధి ♦ లెపుడుధర్మ, ముఖ్యగోచరములు గాఁగ ♦ మోహరించు
నప్పరాత్పరు నవ్యయు ♦ నభవు భవ్య, నిత్యుపరమేశు నియతిధ్యా ♦ నించిమించి
- వ॥ తత్సమర్పితంబుగా నాయొనర్పం బూనిన శ్రీరామ కథా ౭ మృతంబను మహా
కావ్యంబునకుం గథాక్రమం బెట్టిదనిన.

— కథాప్రారంభము —

- క॥ తపమున స్వాధ్యాయంబున, సుపరము వాగ్విద్వరేణ్యు ♦ శుద్ధాత్ము మునీ
శపదాధ్యు నారదుంగని, తపస్వి వాల్మీకి పలికె ♦ దద్దయు భక్తిన్. ౧
- సీ॥ అర్థివేడెద నిన్మహర్షి సత్తమగూర్పు, మీప్రశ్న యోగార్థ ♦ మెలమిదొనఁక
నీలోకమున నెవ్వఁ ♦ డిక్కాలమునను ను, గుణరత్ననిధినాగఁ ♦ గొమగుమిగులు
నెవ్వనిదగు బీర ♦ మీరేడుజగముల, కెక్కి నెక్కొనఁజాలి ♦ యెసకమెసఁగు
ధర్మజుఁడు కృతజ్ఞ ♦ తాసంశ్రయఁడు సత్య, వాక్యరతుఁడు దృఢ ♦ వ్రతనిరతుఁడు
చారుచారిత్రయుక్తుండు ♦ సర్వభూత, హితుఁడు విద్వాంసుఁడు సమర్థు ♦ డెక్కటిప్రియ
దర్శనుండాత్మవంతుండు ♦ తాల్మిఁగ్రోధు, మలఁచె నెవ్వఁడెవఁడుద్యుతి ♦ మత్ప్రవరుఁడు
- క॥ అనసూయకుండన నెగడిన, తనకొకయెడ రోసమొదవఁ ♦ దలఁకుదు రమరుల్
ఘనసంగరరంగంబున, ననఘుఁదథాభూతుఁ బురుషు ♦ నరసి తెలుపవే. 3
- ఆ॥ వేడ్కతోడిదగుచు ♦ వెలసెను శ్రవణేచ్ఛ, గానననుఁ గృతార్థుఁ ♦ గానొనర్చు
మెల్లయెఱుఁగుదీ వ ♦ నీదృశమహిముఁడ, విట్టినిన్నుఁజేరి ♦ యెలయువాడ ౪

- క॥ అనివేడఁ ద్రిలోకజ్ఞుఁడు, మునివర్యుఁడు నారదుండు ♦ ముని వాల్మీకిం
గనుఁగొని ప్రహృష్టుఁడై యిట్లనె వినుమోయన్న యను స♦ మాహ్వనముతోన్.
- తే॥ తాత ! నీచేతసంకీర్తి ♦ తంబులైన, గుణములు సుదుర్లభములవి ♦ గణనసేయ
శక్యములుగావయైనఁదత్సహితునొక్క, పురుషునారసి తెలిపెదఁబొసఁగవినుము.
- తే॥ పావనేక్ష్యాకువంశప్ర ♦ భవుఁడు రాముఁడన జనులచేసుసంశ్రుతుం ♦ డైనవాఁడు
వెలయునియతాత్మకుఁడుమహా ♦ వీర్యుఁడుద్యుతి,మంతుఁడటు ధృతిమంతుఁడు ♦

[నృనుఁడు వశియు. 2

వ॥ మఱియు సమ్మహా మహుండు బుద్ధిమంతుండు నీతిమంతుండు వాగ్మీయు శ్రీమం
తుండును శత్రుని బర్హుణుండును విపులాంసుండును మహాబాహుండునుఁ గంబుగ్రీ
వుండును మహా హనుండును మహారస్కుండును మహేష్వాసుండును గూఢ
జత్రుండు సరిందముండు నాజానుబాహుండు సుశిరస్కుండు సులలాటుండు
సువిక్రముండు సముఁడు సమవిభక్తాంగుండు స్నిగ్ధవర్ణుండు బ్రతాపవంతుఁడు పీన
వక్షుండు విశాలాక్షుండు లక్ష్మీవంతుండు శుభలక్షణుండు ధర్మజ్ఞుండు సత్య
సంధుండుఁ బ్రజాహితరతుండు యశస్వియు జ్ఞాన సంపన్నుండును శుచియు
వశ్యుండును సమాధిమంతుండునుఁ బ్రజాపతిసముండును శ్రీమంతుండును ధాతయు
రిపునిషూదనుండును జీవలోక రక్షితయు ధర్మపరి రక్షితయు స్వధర్మ రక్షితయు
స్వజనరక్షితయు వేదవేదాంగ తత్త్వజ్ఞుండును ధనుర్వేద నిష్ఠితుండును సర్వ
శాస్త్రార్థతత్త్వజ్ఞుండును స్మృతిమంతుండును బ్రతిభానవంతుఁడును సర్వలోక
ప్రియుండును సాధువు నదీనాత్ముండును విచక్షణుండునునై యొప్పుచుండు.

తే॥ సింధువులతో సముద్రంబుఁచెలువుమీఁట, సతముగా సజ్జనులతోడఁసమభిగతుఁడ
యగుచు నెగఁడొందు వాఁడార్యుఁడఖిలసముఁడు, తానెసర్వదైకప్రియఁదర్శనుండు.

క॥ ఆ సర్వగుణోపేతుఁడు, కౌసల్యానందవృద్ధి ♦ కరుఁడై పరఁగున్
భాసురగాంభీర్యంబున, నౌ సరితాంపతియు స్థైర్య ♦ మం దగపతియున్ ౧౦

ఆ॥ విష్ణు సదృశుఁ డతఁడు ♦ వీర్యంబుననుఁ బ్రియ, దర్శనుండు తుహిన ♦ ధామునట్లు
క్రాలు క్రోధమునను ♦ గలాగ్ని సన్నిభుం, డౌక్షమన్ క్షమాక్ర ♦ మాంచితుండు

ఆ॥ త్యాగమున నతండు ♦ ధనద సదృక్షుండు, సత్యమునను ధర్మ ♦ సహభువుండు
నాఁడనర్చునెందుఁననుచు నాఘనుఁబోలఁ, గలఁడెయ్యెండు మూడు ♦ పొలములందు

సీ॥ అటు గుణసంపన్నుఁ ♦ డైన రాము మహాత్ము, సత్యపరాక్రమ ♦ సహితుజ్యేష్ఠు
శ్రేష్ఠగుణాఢ్యు సు ♦ శ్రీకుఁ బ్రియున్నతుఁ,బ్రకృతిహితాంచితుఁ ♦ బరముఁగాఁగ
నెంచియాదశరథా ♦ ధీశుండు సంప్రీతి, బ్రకృతిసంప్రియకామ్య ♦ పరఁగుచుండ
యానరాజ్యరమా స ♦ మన్వితుఁబొనరింప, నెంచియ నైఱిఁబ్రవ ♦ ర్తించుచుండ

- నక్కుమారవర్యుఁ ♦ నభిషేకసంభార, ములనుఁ గాంచిదేవి ♦ మోహనాంగి
భార్య పూర్వదత్త ♦ వర భర్తనిట్లని, యడిగెఁ గై కయుక్తి ♦ యనువుపడఁగ. ౧౩
1. మునుఁ దనకీపు వరద్వయ, మునుఁ బ్రీతినొసంగి తందు ♦ మొనకొనునదా
నను రాముఁ బనువు మడవికి, ననువుపఱువు మొంట భరతు ♦ నభిషేచనమున్.
- ॥ అనిన సత్యవచను ♦ డాజనేశుఁడు ధర్మ, పాశబద్ధుఁడగుచు ♦ బనిచెననికి
రాము సన్మనోభి ♦ రాముఁ బ్రియాత్మజ, స్త్రీజితుండ ననుచు ♦ సిగ్గుపడుచు. ౧౪
- ॥ జనకువచన నిర్దేశం, బును జననియభీప్సితమునుఁ బోద్రోవక యు
న్మనుఁడవ్వీరుఁడు సంగర, మను పాలించుచు వనమున ♦ కరిగెఁబ్రీతిన్. ౧౫
- ॥ అట్టులరుగు నన్న ♦ నాసుమిత్రానంద, వర్ధనుండు ప్రియత ♦ వఱలు భ్రాత
లక్ష్మణుండు వినయ ♦ లక్ష్మీసఖుండు సౌభ్రాతముల్లసిల్ల ♦ బలసి చనియె. ౧౬
3. రామునకు నభిరామ భా ♦ ర్యాత్వనిత్య, ప్రాణసమహిత జనకజ ♦ ప్రహిత దేవ
మాయనా సర్వలక్షణమహిత స్త్రీణ, మణి వధువు సీతయునుపేరమాన్యవెలయు.
- ॥ ఆయమయు రాముఁ జంద్రుం, దోయము రోహిణియపోలె ♦ దొరసి యరిగె శు
శ్రీయుతుఁ బొరజనులు భూ, నాయకుఁడుంబెరసిరాస్థ ♦ నలువొందంగన్. ౧౭
- ॥ అట్లు దూర మొరయు ♦ సవ్వారి డిగనాడి, గంగయొడ్డునేరి ♦ శృంగిబేర
పురి నిషాదనాథుఁ ♦ బుణ్యబ్రీయుం గుహు, నెనసిసూతుఁబనిచె ♦ నెలయఁబలికి.
- ॥ సీతయు లక్ష్మణునుఁ ద, న్నాతత భక్తిమెయిఁ గొలువ ♦ నటు సమాగుహుడై
నేత? వనములన్నదులం, బ్రీతిగడచి పెరసెరామ ♦ పృథ్వీధరమున్. ౧౮
3. అల్ల చిత్రకూట ♦ మందు భరద్వాజ, శాసనమున నిలిచె ♦ సతీయు ననుజుఁ
డునుముదాత్ముఁ దన్ను ♦ మొనసి కొల్వందగు, కూటమొకఁడుగూర్చు ♦ కొనిప్రసక్తి
3. దేవగంధర్వ నిభులను ♦ భూవరుండు, వీడి పుత్ర శోకాకాంతి ♦ వివశుఁడగుచు
దశరథుఁడు స్వర్గతుండయ్యెఁదడవుపనవి, రామరామా యటన్ననిర్హృదమొప్ప.
3. ఆతఁడట్లు చనిన ♦ నలవశిష్ఠాదులౌ, గురులు దెలుపనైన ♦ గూర్పఁడయ్యె
నెడఁద రాజ్యలక్ష్మి ♦ నీరేడు జగములు, మెచ్చ భరతుఁడన్న ♦ నిచ్చజేర్చి. ౨౦
- ॥ పరికరముఁ గొంచు వనమున, కరిగెన్ భ్రాతృ ప్రసాద ♦ నార్థిత పొసంగె
గురుభక్తి వేడెఁ బ్రబలుఁడు, పరాక్రమోపేతు, రామ ♦ భద్రు, మహేచ్ఛన్.
3. ధర్మ విదుఁడ వీవె ♦ తగుదు రాజ్యశ్రీకి, ననుచు దోసిల్లాగి ♦ యడిగె భరతుఁ
డిచ్చగింపఁడయ్యె ♦ నెంతవేడిన రాముఁ, డయ్య యొసంగినట్టి ♦ యాజ్ఞఁదలఁచి.
- ॥ సుముఖుఁడు పరమోదారుఁడు, సుమహిత యశుఁడునగు రామసుత్రాముఁడు రా
జ్యము సుమహాబలుఁ డెన్నియుఁ, దమ గురునానతి తొటంగఁ ♦ దగదనువృత్తిన్.

- తే॥ పాదుకల రాజ్యమొనరింపభరతునకొగి, న్యాసముగనొప్పనిడి భరతాగ్రజుండు
పొసంగమరలించె నాతనిఁ బొమ్మ తమ్ముఁ, డా! ప్రజలనేలుమని మాటికనువదించి.
- క॥ తనయిచ్చదీక్షకున్నన, తని యిచ్చమెయిన్ మెలంగు ♦ తలఁపున రఘురా
మునకెఱఁగి తరలినేమ, మృగ నందిగ్రామసీమ ♦ మునినుతుడెనసెన్. ౨౯
- క॥ రామాగమనంబెన్నుచు, నామహితుండచట రాజ్య • మరయుచునుండెన్
శ్రీమంతుడు రాముని యు, ద్దాముని పాదుకలదృష్టి ♦ తద్దయు నెఱయన్. 30
- తే॥ నాగరజనాగమంబందు ♦ ననుచు నదియ, కాఁగఁదలపోసి నై కాగ్యి ♦ కలనరోసి
శ్రీయుతుడు సత్యసంఘుడు ♦ సేరేభరతుఁ, బనిచి దండకారణ్యమ ♦ య్యనకులుండు.
- తే॥ రాముడమ్మహారణ్యంబు ♦ రాణఁబెరసి, సూచనంబొప్ప రాజీవ ♦ లోచనుండు
ఘనువిరాధాఖ్యురాక్షసుఁగలపురము, మార్గమెనయించి శరభంగమానిఁగాంచె.
- ఆ. అటు సుతీక్ష్ణయోగి ♦ నయ్యగస్త్యు నగస్త్యు, భ్రాతఁజూచికొలిచి ♦ పరఁగుపూజ
లంది కలశసంభ ♦ వాభ్యనుజ్ఞగ్రహించె, నైంద్రఖడ్గశరశ ♦ రాసనముల. 33
- క॥ అమ్మెయి నక్షయతూణీ, రమ్ములు ముదితాత్ముడగుచు ♦ రాముడు గొనియెన్
సమ్మతి మునిమండలమా, యిమ్మారసి యతనిఁ గొలువ ♦ నేతెంచె ధృతిన్. 34
- ఆ. అగ్నినిభులు దండ ♦ కారణ్యవాసులు, తాపసప్రవరులు ♦ దైత్యభాధ
లర్థిఁదెలిపివేడ ♦ నర్థిప్రియుడొనర్చె, సంగరమ్మ దనుజ ♦ సమితి దునుమ. 35
- క॥ ఆ నెలపున నుండ జన, స్థాననివాసిని పిసాచి ♦ స్వైరిణి యఱుమన్
రానెంచి కామరూపిణి, దాని విరూపితనొనర్చి ♦ తగననుచుటయున్. 36
- క॥ అల్ల శూర్పణఖ క ♦ దధ్యగప్రేరేప, సకలరాక్షస వ్ర ♦ జంబు పొదువ
ఖరుని దూషణుం ద్రి ♦ శిరుని మున్నగఁ ద్రుంచె, నెల్లవారలం ది ♦ నేంద్రకులుండు
- తే॥ దురమునఁ జతుర్దశసహస్ర ♦ వరబలములు, గూలెరామునిచే నని ♦ ఘూర్ణమాన
మానసుండు రావణాఖ్యుండు ♦ దానవేంద్రుఁ, డడరి మారీచుసాహాయ్యమర్థిగోరె.
- క॥ ఆ మారీచాఖ్యాసురుఁ, డేమిటికిది రాముతోడ ♦ నే నై రము నీ
వేమెయి సేమము గోరవొ, భూమిపయి న్నిలువఁ దలఁపు ♦ పుట్టదొ యనినన్.
- తే॥ రావణుండు కాలచోదితుం ♦ డై వితర్క, మడర హితవాది నుడుల న ♦ నాదరించి
యతనిఁ దర్జించి లోఁగొనియరిగెరాము, నాశ్రమపదమ్ముఁ బెరయంగనశ్రమమున
- ఆ॥ వాఁడు మాయలాఁడు ♦ వన్నె చిన్నె లొనర్చి, యాన్మపాత్యభవుల ♦ నచటువాప
రావణుండు రాము ♦ రామహరించె జ, టాయువనెడు గృధ్ర ♦ మడఁచివైచి.
- క॥ అరుదెంచి రాముఁ డచ్చట, ధరణీసుత లేమికలికి ♦ తద్దయుఁ గెలనుల్
పరికించి గృధ్రనాథుం, బరిక్షతుంగాంచి శోక ♦ పరితప్తుండై. ౪౨

- క॥ అల గృధ్రరాజు నోటం, బలాశిహృత సీత యనెడు ♦ పలుకువెడల నా
వల మృతునతని దహించియు, జలాంజలుల నిడియు యువతి ♦ చర్చాపరతన్ ౪౩
- ఆ॥ తరలి వికృతుఘోర ♦ దర్శను దనుజుఁ గ, బంధనాముఁగాంచి ♦ బాహుబలము
పరఁగ వాని దీర్ఘ ♦ బాహువు ల్నటికి ద, హింపననుర స్వర్గ ♦ మెనయనగుచు.
- ఆ॥ శ్రమణి ధర్మనిపుణ ♦ శబరిఁజేరుము తెల్పు, నఖిలవృత్త మాపె ♦ యనుచుఁ దెలిపి
దనుజుఁ డరుగ నరిగె ♦ దశరథాత్మజుఁడను, జుడుభజింప శత్రు ♦ సూదనుండు ౪౪
- క॥ కడుభక్తి శబరి పూజలు. నడుప సతిఁ గృతార్థుఁజేసి ♦ ననుచు తదుక్తి
దొడరి చని పంపయొడ్డునఁ, బడసెను హనుమంతుఁడను ప్ర ♦ బలు హరివరునిన్.
- క॥ ఆ వానరునుడిగొని సు, గ్రీవునిఁ గని యెల్లవార్తఁ గీర్తించెను స
ద్భావుఁడగు రామదేవుఁడు, భావిని వృత్తంబుతోడఁ ♦ బరఁగుచు నుండన్ ౪౫
- క॥ అంతయు విని యాతఁడు హను, మంతుఁడు మేలనఁ బొనర్చె ♦ మహిపాలునితో
నెంతయుఁ బ్రేముడి సఖ్యము, సంతమనము విరియ నగ్గి ♦ సాక్షిగ వెలయన్ ౪౬
- తే॥ తనదు వృత్తాంత మట్టుల ♦ య్యన సుతుండు, దెలుప నినకులుఁడా ♦ తని తీరెరింగి
దుఃఖమెడలించి యవ్వాలిఁధూర్తుఁగూర్తు, నని ప్రతినసేసె నచటివాఁరలరుచుండ
- ఆ॥ శంకితాత్ముఁ డగుచు ♦ శక్రసూను నిబల, మర్కజుండు వినిచి ♦ యధిపువేడ్క
తొడరఁగానుపించె ♦ దుందుభికాయము, త్తమము పర్వతమ్ము ♦ తరముదాని ౪౭
- ఆ॥ అస్థిపంజరమ్ము ♦ నటుగాంచి నగి రాముఁ, డంగుటమునఁజిమ్మె ♦ నదియుఁ బదియు
యోజనములదూర ♦ మోజవోఁబడి చది, యంగభానుజుఁడు త ♦ ధాస్తనంగ. ౪౮
- అ॥ సప్తసాలములఁ బ్ర ♦ శస్తుండు భంజించె, బ్రత్యయార్థమొక్క ♦ బాణ మనిచి
పరఁగ నది నగంబుఁ ♦ బాతాలముంగూడ ప్రక్కలించి తూణ ♦ వరముసేరె. ౪౯
- క॥ అమ్మిహిరజుఁ డగుసంబున, నమ్మితిని రాముఁగొంచు ♦ నగచరులొలయన్
సమ్మతిఁ జనెఁ గిష్కింధకు, నిమ్మరసివధించు వాలి ♦ సీతండనుచున్. ౫౦
- ఉ॥ వాఁడటులేగి గర్జిలఁగ ♦ వాసవపుత్రుఁడు రోసమొప్పురాఁ
గూడ దటంచు దారప్రతి ♦ కూలవచస్థితిఁ దెల్ప నాపెఁ ద్రో
పాడి సహ్యాశ్వు నయ్యరిభ ♦ యంకరుఁ డేడ్డెట డొల్లనేయ వీ
డోడెడు నంచు రాముఁడలుఁ ♦ గొక్కఁడు వంచి వధించె వాసవిన్. ౫౧
- ఆ॥ పలుకు సెల్ల నినజుఁ ♦ బ్రభుఁజేసెఁ గిష్కింధ, కట్లువాలిఁగూల్చి ♦ యవలవాఁడు
పనిచెఁ బ్లవగవరులఁ ♦ బనిఁబూని దిశలకు, సీతవార్తదెలిపి ♦ సిద్ధిఁగూర్పన్ ౫౨
- ఉ॥ అందుబలీయుఁడౌ హనుమఁ ♦ డందఱుఁ దేర్కొన గృధ్రరాజు ప
లొందె మహార్ణవంబు శత. ♦ యోజన విస్తృతమొప్పు దాటిని

ష్పందిత రాక్షసేంద్రపరి ♦ పాలిత లంకఁ గడంకఁ జొచ్చి త
న్మందిరభూమ్యశోకవని ♦ మానిత సీత గనుంగొనెన్ధృతిన్. ౫౬

క॥ రామధ్యానపరాయణ, రామామణిఁగాంచి పలుకు ♦ రాణదలిర్పన్
సేమమెఱిగించి హృద్గత, మామయముడుగ నడియాల ♦ మాయమకొసఁగెన్.

ఆ॥ దేవినాశ్వసించి ♦ ధీవృత్తి యోజించి, వనముఁబెఱికివైచి ♦ వఱలుతోర
ణంబు డంబుఁబాపి ♦ జంబుమాలింబంచ, సైన్యపతుల ద్రుంచె ♦ శ్వసనసుతుఁడు.

ఆ॥ సప్తమంత్రిసుతుల ♦ సమయించి శూరున, త్సునిఁగడంగి వాయు ♦ సూనుఁడలుక
నెఱయ ముట్టి పట్టి ♦ నిష్పేషమొనరించి, యింద్రజిద్ధ్రహేచ్ఛ ♦ నియ్యకొనియె.

క॥ పైతామహవరమునఁ ద, న్నేతచ్ఛరముక్తుఁగాఁగ ♦ నెంచియురక్షో
నేతఁ గనుంగొనఁ బ్రతిభో, పేతుఁడు మర్షించె వారి ♦ పెనకువ లెల్లన్, ౬౦

ఆ॥ తన్నుఁ గట్టియధిపు ♦ దరిఁజేర్ప వానికి, బుద్ధిసెప్పివాఁడు ♦ పొలియఁజేయుఁ
డనినఁ దోక గాల్పు ♦ నవ్వారిఁ దెగటార్చి, లంకగాల్చి మైధి ♦ ల సుతఁగాంచి.

క॥ ఆయమయానతిఁ గొని ప్రే, మాయతనము, మణియొసంగ ♦ నయ్యదివేరా
మాయత్తమొనర్చెదనని, శ్రీయుతుఁ డరుదెంచెఁబతికి ♦ సేమము చెలుపన్. ౬౧

ఆ॥ తఱిసి రామునకుఁ బ్ర ♦ దక్షిణంబొనరించి, యాయమేయమూర్తి ♦ యధిపుఁడలర
దృష్టసీత యనుచుఁ ♦ దెలివిమై వృత్తాంత, మెల్లఁ దెలిపె నెల్ల ♦ రుల్లసిల్ల ౬౩

క॥ ఆదట సుగ్రీవసహితుఁ, డైదయితుఁడు కపులఁ గొంచు ♦ నరిగి సముద్రం
బాదిత్య సదృశశరముల, నాదిత్యనిభుండు క్షోభ ♦ మందఁగఁజేసెన్. ౬౪

ఆ॥ కానుపించి నిమ్న ♦ గాపతి తనువేడ, నతని వచనరచన ♦ నతనుమూర్తి
నలుని వలన సేతు ♦ వలరార నొనరించె, నబ్ధిపైని నమరు ♦ లబ్రమనఁగ. ౬౫

ఆ॥ దాన లంకసొచ్చి ♦ దానవేంద్రుం గూల్చి, సీతఁజేర్చుకొనఁగ ♦ సిగ్గు దొనఁకఁ
బరుసములువచింపఁ బావనిజనసమ, క్షమున జ్వలను నందు ♦ సరగనుఱికె. ౬౬

క॥ సీతన్ సుగుణోపేతం, బాతకసంహృత్తివహ్ని ♦ పతికర్పింపన్
స్థితానందుండాతఁడు, వీతాఘం గొనెఁ దదుక్తి ♦ విలసనమొలయన్. ౬౭

ఆ॥ దేవిఁగూడి దేవ ♦ దేవుండలరె సర్వ, దేవపూజ్యుఁడగుచు ♦ ధృతిదలిర్ప
నమ్మహాత్ముకృతి జ ♦ గమ్మఱులము సదేవర్షి గణము తుష్ట ♦ మయ్యె వపుడు. ౬౮

తే॥ రాక్షసేంద్రు విభీషణు ♦ రాణవొనర, లంకయందభిషేకించి ♦ శంకదక్కి
విజ్వరుండయి రాముండు ♦ వెలసెఁబ్రీతిఁ, దన్నుఁగృతకృత్యునిఁగనెద ♦ దలఁచు
[కొనుచు. ౬౯

- ఆ॥ వరము దేవతాప్ర ♦ వరులొసంగంగొని, వానరులను జీవ ♦ వంతులుగ నొ
నర్చి పుష్పకమున ♦ నర్చనీయుడు సుహృద్భక్తుడై యయోధ్యకొప్పజనియె.
- క॥ క్రమమొలయ భరద్వాజా, శ్రమమెనసి నయమ్ము కడుబొ ♦ సగ సత్యపరా
క్రముడు భరతాంతికమునకు, ఏమలుం బవనసుతుబ్రీతి ♦ వెలయంబనిచెన్. 20
- ఆ॥ అచటివార్తలెల్ల ♦ హనుమక్రమ్మటవచ్చి, తెలుపఁ బుష్పకమునఁ ♦ దేజరిల్లి
నందితుండు మోద ♦ మందినందిగ్రామ, మునకుఁజనియె సురలు ♦ మునులుబొగడ.
- ఉ॥ తమ్ములతోడఁ గూడి స్వమ ♦ తమ్ము మతమ్ముని యెల్లవారు నే
స్తమ్మున నుబ్బియాడ రభ ♦ సమ్మెసగ్గఁ జడలుజ్జగించి సీ
తమ్మ నిజాంకపీఠి విన ♦ యాంచితలక్ష్మి నలంకరింప రా
జ్యమ్ము నయమ్మునం గొనె మ ♦ హమ్మిదె యంచమరుల్ లుతీంపఁగాన్. 23
- తే॥ ముజ్జగమ్ము ప్రహృష్టమ్ము ♦ ముదితమునయి
తనరెఁ దుష్టిపుష్టులను సు ♦ ధార్మికము ని
రామయమ్ము సరోగము ♦ నైతనర్చె
దద్దదుర్భిక్ష భయవర్జి ♦ తమ్మునయ్యె. 24
- తే॥ పుత్రమృతిఁ గనరెందునే ♦ పురుషులెపుడు, నారులపతివ్రతలుగారు ♦ లేకువిధవ
లగ్నిజము వాతజము భయం ♦ బాపజంబు, జ్వరకృతంబును లేపుత ♦ చ్ఛాసనమున
- శే॥ క్షుద్భయములేదు తస్కర ♦ సూచకాది
భయములునుఁ బెరయపు రామ ♦ పాలనమునఁ
గృతయుగమునందపోలె లక్ష్మీసమృద్ధి
నెగడుఁబురములు రాష్ట్రము ♦ ల్నియతివెలయ. 25
- క॥ నిత్య ప్రముదితులై యే, యత్యయములు లేక శుభము ♦ లందుదురు ప్రజల్
సత్యము దప్పి చరింపర, సత్యాగ్రహవృత్తులనుచు ♦ జాల్కొన రెందున్. 22
- తే॥ తతసువరము లశ్వమే ♦ ధ శతములఁ బొ
నర్చు గోకోటులిచ్చు బు ♦ ధార్చితుడు మ
హాయశుఁ డసంఖ్యధనము బ్రా ♦ హ్మణులకొసఁగు
శతగుణసురాజవంశముల్ ♦ జగతినిలుపు 26
- క॥ చాతుర్వర్ణ్యంబును స్వ, స్వాతత ధర్మమునఁ గూర్చు ♦ నవహితమతియై
శ్రీతరుణీశుం డారఘు, నేత ప్రజాపాలనమ్ము ♦ నిర్ణయమొప్పన్ 27
- క॥ దశవర్ష సహస్రమ్ములు, దశవర్షశతములు రాజ్య ♦ ధర్మ తపస్యం
దశవదన నిధనకారి త్రి, దశ వందితుఁడూని యవలఁ ♦ దత్పదమెనయున్ ౨౦

తే॥ ఇది పవిత్రము పాపఘ్నం ♦ మించుపుణ్య
మఖిలవేదసమ్మతము రా♦ మాయణమ్ము
భక్తి నెవ్వఁడు పఠించు ♦ బ్రాహ్మణుడతఁడు
బంధనిర్ముక్తుడై ముక్తి ♦ పదముఁగాంచు.

౪౧

క॥ ఆయుష్యంబగు నీ రా, మాయణముం జదివి మనుజు ♦ డఖిలైశ్వర్య
శ్రీయుతుడై మని చరమ, ప్రాయంబున స్వర్గమెనయు ♦ బంధుజనులతోన్ ౪౨

తే॥ ద్విజుఁడు వాగ్మపభతఁగాంచి ♦ తేజరిల్లు
క్షత్రియుఁడు భూమిపతియూ ♦ బ్రశస్త విభవ
మందు వైశ్యుండు శూద్రకుం ♦ డౌ మహాత్ముఁ
డించు నీ రాము చరితఁ బ ♦ రించునేని

౪౩

క॥ అని నారదుఁ డెఱిగించిన, వినివాక్య విశారదుండు ♦ విజ్ఞుఁడు ధర్మ్యం
డనితరుఁడు నాకుజుఁడు ముని, తనశిష్యులతోడ నతని ♦ దద్దభజించెన్ ౪౪

తే॥ అటు యధావిధి పూజితుం ♦ డైతనర్చి, దివ్యముని నారదుఁడు సేర ♦ దివికిఁబొదలి
యతనినామంత్రితుంజేసి ♦ యభ్యనుజ్ఞ, మలసి సంమోదవార్ధిని ♦ ర్మగుఁడగుచు

ఆ॥ క్షణములోన దేవ ♦ సంయమి దివికట్టు, లరుగ నమ్మునీంద్రుఁ ♦ డబ్రమొదవ
జాహ్నువికి నదూర ♦ సంస్థితయైపొల్చు, తమనఁదఱిసెనాహ్ని ♦ కములొనర్ప

క॥ ముని తమసాతీరమునకు, జని శిష్యుంఁగాంచి మాన ♦ సం బుష్పంగన్
దన ప్రాజ్ఞభావకలనా, వినిర్మలత్వముతనర్చు ♦ విధినిట్లనియెన్ ౪౫

తే॥ ఓ భరద్వాజ యీతీర్థ ♦ ముత్తమంబు, కర్దమమునై వ్రసన్నాంబు ♦ ఘటనఁబొనరి
సన్మనుష్యులసన్నాన ♦ సంబహులె, కడుమనోహరితం బొడ ♦ కట్టెఁగనుము ౪౬

క॥ ఉంచుము కలశము మామక, మంచితమగు వల్కలమ్ము ♦ నందిమ్మువెసన్
సంచితము లెడలనియ్యెడ, నించుసలిలమందు స్నాన ♦ మేనొనరింతున్ ౪౭

క॥ అనిపలుక భరద్వాజుం, డనితరగురుభక్తి నియతుఁ ♦ డై యమ్ముని కొ
య్యనఁ జీరవసనమొసఁగెన్, ఘనుడది గొని హృద్వికాస ♦ కలితుండయ్యెన్ ౪౮

ఆ॥ నెగడుగనినవాఁడు ♦ నియతేంద్రియుఁడుముని, విభుఁడుచూచె నచట ♦ విపులవిషెన
మొకఁడుదానిపొంత ♦ నొగిఁగాంచె ననపాయి, క్రౌంచమిధున ముదిత ♦ కలరవమ్మ ౪౯

తే॥ అందు రతిలాలసమ్ముఁబు ♦ మండజమ్ము
నియతవైరుండు పాపని ♦ శ్చయుఁడునగుని
షాదుఁ డొక్కండు పడవైచె ♦ సంయమింద్రుఁ
డరయుచుండ నొక్కింతయు ♦ నడరులేక.

౫౦

క॥ నేలంబొరలుచు శోణిత, జాలంబొడలెల్లనెఱయ ♦ సమసెడు మగనిన్
సోలుచు వలగొనియేడ్చెను, లోలొక్ష్మితదీయజాయ ♦ లుప్తాశయయై ౯౩

ఆ॥ సహితమైన పత్తి ♦ సహచారి మత్తంబు
తామ్రచూడ మగుచు ♦ ధరణివ్రాలఁ
దద్వియుక్త యగుచుఁ ♦ దరతరంబుఱచు న
య్యాడుపులుఁగు, గాంచి ♦ యమివరుండు. ౯౪

క॥ ధర్మాత్ముఁడు కరుణామయుఁ, డర్మిలిముదమందు ఖగము ♦ నట్లడఁచిన యా
ధర్మేతరేచ్ఛు లుబ్ధుని, కర్మమరసి క్రొంచినెంచి ♦ కడువడిఁబలికెన్ ౯౫
శ్లో॥ మానిషాదప్రతిష్ఠాంత్య, మగమశ్శాశ్వతీస్సమాః.
యత్రోంచమిధునాదేక, మవధీఃకామమోహితమ్.

తే॥ ఓ నిషాదుండ యీయిల ♦ నుండఁబోకు
మింక శాశ్వతులగు సమ ♦ లేల నీకుఁ
గ్రొంచ మిధునంబు లోన నొ ♦ క్కండు కామ
మోహితముఁ బొరిగొంటివి ♦ మోసమనక ౯౬

ఆ॥ అనుచుఁ బలికి పలికి ♦ నంతలా తద్దశఁ, గూర్చి చర్చనేసెఁ ♦ గోవిదుండు
శకునిఁగాంచి శోక ♦ జనితార్తి నిట్లంటి, నేమినుడియొ యిదియు ♦ నెట్లాదవెనో.

తే॥ శ్రీనివాసుండ యీ యిల ♦ స్థితిఁ దలిర్చు
మింక శాశ్వతులై సమ ♦ లెలయుచుండఁ
గ్రొంచ మిధునంబు లోన నొ ♦ క్కండు కామ
మోహితముఁ బొరిగొన్న య ♦ ప్పన్నమునను ౯౭

క॥ అను నియ్యర్థాంతరమునుఁ, గనుపట్టెడు స్పష్టముగనుఁ ♦ గప్పుఁడు మడిసెన్
సునియమయుతమై యీనుడి, దనరారెడు దీనికెద్ది ♦ తావలమొక్కొ ౯౮

క॥ అని మతిమంతుఁడు చింతిలి, ముని మతిఁగొని శిష్యుతోడ ♦ మునుకొని పలికెన్
తన మనమునఁ బొడకట్టిన, యను భావముదెలుప నుత్సు ♦ కాత్ముండగుచున్.

ఆ॥ అన్నపాదబద్ధ ♦ మక్షరసమము తం, త్రీలయాన్వితంబు ♦ తెఱఁగుపడియె
శ్లోకమనఁగఁజెల్లు ♦ శోకార్తుఁడననగు, నాదునోట వెడలి ♦ ననిచెఁగాన. ౧౦౦

క॥ ఒండొకఁడు గాదనిన శి, ప్పుండునుఁ గడుసంతసిల్లి ♦ యోజనెఱపె నై
యుండక పోవదనుచు ముని, మండలపతి యుబ్బె ముదము ♦ మలడిగొనఁగన్.

ఉ॥ అంతటఁ దీర్థరాజమున ♦ యందు యథావిధి స్నాతుఁడై రసా
భ్యంతర మప్పదం బెద స ♦ మాహితుఁడై తలపోయుచున్ వ.

- పాంతము సేరఁగా నరిగె ♦ నామునికాంతుఁడు ఛాత్రుఁ డట్లు ధీ
మంతుఁడు పూర్ణ కుంభమును ♦ మాశమునంగొని వెంటనంటిరాన్. ౧౦౩
- క॥ ఆశిష్యునితో నట్లు మ, హాశయుఁ డాశ్రమముసేరి ♦ యాశావిరతిన్
శ్రీశధ్యాన తదీయక, థాశంసాతత్పరాత్ముఁ ♦ డై యుండంగాన్. ౧౦౪

—♦ శ్రీహస్తీకి మహర్షికి బ్రహ్మ సాక్షాత్కరించుట ♦—

- ఆ॥ బ్రహ్మలోకకర్త ♦ ప్రభుఁడు స్వయంప్రభుఁ, డా చతుర్ముఖుఁడుమ ♦ హామహుండు
తనకుఁదానెవచ్చె ♦ మునిఁగాంచఁ దచ్చింత, వాపి చిత్తశాంతి ♦ వలలఁజేయ.
- శా॥ పుట్టం బుట్టిన ప్రోడ ప్రాబలుకు పూ ♦ బోఁడుల్పిశంసించు నా
దిట్టం గాంచి సవిస్మయం డగుచు భ ♦ క్తిసేమమై నెమ్మన
మిట్టట్టంచుఁ దలంపనేర కొదుఁగన్ ♦ హేతుక్రమం జెంచుచున్
జెట్టల్పొడ్చి నిలంబడెన్ బరవశ ♦ శ్రీలక్ష్మభావోన్నతిన్. ౧౦౬
- ఆ॥ కొంతవడికిఁ దెలిసి ♦ కోర్కులొప్పారఁ బా, ద్యార్ఘ్య ముఖ్యపూజ ♦ లందఁజేసి
యట్లు విధియుతమ్మ ♦ లా నమస్కారము, ల్లూర్చి సేమమరసి ♦ కూర్చిగొనరి.
- చ॥ వలగొను మానిఁగాంచి భగ ♦ వంతుఁడు కంజభవుండు సంతసం
బొలయ సమర్చితాసనము ♦ నోజమెసంగ నలంకరించి మో
సల విలసిల్లు మేల్బుసల ♦ సంగతయానొకదానిపై ఋషిన్
నిలువ ననుజ సేసెఁ బరి • నిష్ఠితుఁడయ్యెఁ దదాజ్ఞ నాతఁడున్. ౧౦౭
- త్రీ॥ ఎదుట లోకపితామహుం ♦ డెలయుచుండఁ
దద్గతమనస్కుఁడై ముని ♦ తలరుచుండఁ
జారురవముఁ గ్రొంచము నట్లు ♦ చంపు నెవఁడు
కష్టుఁడా వ్యాధునకె చెల్లెఁ గాక యనుచు. ౧౦౮
- అ॥ మఱియుఁ గ్రొంచి గూర్చి ♦ మహానీయుఁడు మహర్షి
శోచనీయ యనుచు ♦ శ్లోకపరతఁ
దవిలి శ్లోకమదియె ♦ తద్దయు శ్లోకించు
చుండె నంతరాత్మ ♦ యుక్తి నెఱయ. ౧౦౯
- క॥ ఆమునిపుంగవునిం గని, యాముని సన్నతుఁడు నలువ ♦ హాసాంచితుఁడై
యోముని; తత్కృతి బద్ధము, రాముని చరితమున శ్లోక ♦ రాజమెనుమీర్చి.
- ఆ॥ బ్రహ్మమూర్తి యలస ♦ రస్వతి నీదువా, గింద్రియమునఁ దోఁచె ♦ నిట్టిదగుచు
నానుభందముననె ♦ ననిచె ఛందోగత, యాట శ్లోకసంజ్ఞ ♦ నధిగమించె.

క॥ ధీమంతుఁడు ధీరుఁడు గుణి, రాముని చరితంబులము ♦ రచియింపుము నీ
వేమెయి నారదు ముఖమున, నేమమలర పింటివట్టి ♦ నెఱిదనరారణ. ౧౧౩

సీ॥ ధర్మాత్ము చరితంబు ♦ తాత్పర్యమొప్పార, గృతిగూర్చునీకు సం • స్కృతిదలిర్ప
నఖిలవృత్తంబుఁబ్ర ♦ త్యక్షమయ్యెడురహా, గతమయేనిఁ బ్రకాశ ♦ గతమయేని
విదితుండవౌట నవిదితమెందునులేదు, నీదువాక్కనృత కా ♦ నేరదెపుడు
శ్లోకబద్ధనొనర్చు ♦ సారిదినిక్కథఁ బుణ్య, రామాయణాభిఖ్య ♦ రాణబొనర
నదులుగిరులు వనులు ♦ నక్షత్రములు రవి, శశిముఖగ్రహములు ♦ జగతినెంత
వట్టునెగడు నంతవఱకుఁదృష్టకృతకావ్య, బంధమఘములూడ్పఁ ♦ బరఁగుచుండు.

క॥ ఈరామాయణకృతి నీ, చేరచియింపఁబడి సకల ♦ సిద్ధిప్రదనాఁ
బేరొందు ముజ్జగంబులఁ, దీరొందుదు వీవుదాన • స్థిరపుణ్యుడవై.

క॥ అనియానతిచ్చి ముని పీ, యొని భగవంతుండు బ్రహ్మ ♦ కోరికెవెలయం
జనె నిజసదనమునకు నె, మృన మతివిస్మితముఁగాఁగ ♦ మాని తనర్చెన్. ౧౧౪

తే॥ మొనసి తన్వోకమామ్నాత ♦ ముంబొనర్తు
రబ్రపడుదురు తద్వివి ♦ క్తార్థమరసి
మలసి సంతోషవార్ధి ని ♦ ర్మగుణతాదు
రొండారుల కెఱిగింతు శి ♦ ఘ్యలు ప్రసక్తి ౧౧౫

ఆ॥ నాల్గు పాదములను ♦ ననుచు సమాక్షర, న్యాసమొప్ప నిది మ ♦ హర్షి చేత
గీతమైన దింకఁ • గీర్తింపఁబడు శ్లోక, సంజ్ఞ లోకమూలఁ బ్ర ♦ శస్తి తనర ౧౧౬

క॥ అంతట బుద్ధి జనించెను, సంతమసమువీడ ఋషికి ♦ సంతసమున ని
ట్లంతయు రామాయణ సము, దంతము రచియింతుఁ గాత ♦ మను వృత్తితగన్

తే॥ అతి మనోరమోదార వృ ♦ త్తార్థపద స
మాక్షరశ్లోక శతముల ♦ న య్యుదార
ధీ ముని యశస్వి రచియించె ♦ రాము చరిత
మాద్యము యశస్కరము కావ్య ♦ మగుచు వెలయ ౧౧౭

క॥ ఉపగత సమాససంధి, ప్రపంచ యోగాంచితమ్ము • క్రమమధురత్వా
ప్రపదార్థవాక్యబద్ధము, తపస్వి కృత రామకావ్య ♦ తత్త్వమెనయుడీ ౧౧౮

సీ॥ మున్ను నారదమాని ♦ సన్నుతించిన కథా, సామగ్రి సద్ధర్మ ♦ సంహితయుగ
నెఱిగి పుణ్యాత్ముండ ♦ ధీశుసదృశతమా, లోచించుఁ బ్రాంచితా ♦ లోకమొలయ
నుదకముపస్పృశిం ♦ చి దిశోచితకుశాస్త్ర, తస్థలినిల్చియ ♦ తంద్రుడగుచు
నవహితాత్ముఁడు రచి ♦ తాంజలిబంధుండు, నై కావ్యగతముయో ♦ గానుస్మృతము

గా నొనర్చుచుండెఁ ♦ గల్యాణమూర్తి శ్రీ, రాము గతివిశేష ♦ శేముషీ ప్ర
కారభాషితాది ♦ కములు చేష్టితములు, దపముశక్తికలనఁ ♦ దాపసుండు.

ఆ॥ కడమవారి భావ ♦ గతులు సకాంతు హ్నా, కాంతు చింతితప్ర ♦ కారములును,
బారరాష్ట్రీయోప ♦ పదజనపదజన, వర్తనములు నశాని ♦ పర్యుఁడొరయు

మత్త॥ స్త్రీతృతీయుఁడు సత్యసంధుఁడు ♦ చిన్మయాత్ముఁడు రాముఁడా
భ్యాతతాతని దేశుఁడై వన ♦ మందతంద్రిత నుంటయున్
సీత సద్గుణసంపదృద్ధియు ♦ సేవకావన దీక్షయుం
బాతకీప్రచయప్రశాంతియుఁ ♦ బావనుండరయున్దృష్టిన్

౧౨౨

ఆ॥ యోగనిష్ఠ తనర ♦ నుల్లసితాత్ముండు, ధర్మమూర్తి తపసి ♦ తత్త్వయుక్తిఁ
గరతలామలకము ♦ గాఁగనెల్లయెఱింగి, కావ్యభావ్యకౌతు ♦ కంబుపొసఁగ ౧౨౩

సీ॥ కృతిగూర్చె నమ్మహా ♦ ద్యుతియభిరాముని, రామునిచరితము ♦ ద్దామకలనఁ
గామార్ధ గుణయోగ ♦ కలితము ధర్మార్థ, గుణవిశ్రుతంబు సా. కూతినుభగ
మాసముద్రమహాలె ♦ నధిరత్న సంపన్న, మఖిలశ్రుతిమనోహా ♦ రాభిహితము
గాఁదొత్త నారదో ♦ క్తంబగు క్రమమున, నేలీలవిలసిల్లి ♦ యెలమిసూపె

నట్టులదియది విస్తరం ♦ బైతనర్చి, యందమానందము సమగ్ర ♦ మగుచు వెలయుఁ
దనదురామాయణాభిఖ్య ♦ తద్దనెగడ, సకల సురమౌనివర్యులు ♦ సంస్తుతింప.

వ॥ వెండియు భగవంతుండగు నమ్మహర్షి సత్తముండు తనదు ప్రబంధ రాజంబున
శ్రీరాముని జన్మప్రకారంబును సుమహితవీర్యంబును సర్వానుకూలతయు
సకలలోక ప్రియత్వంబును హ్నాంతియు సౌమ్యత్వంబును సత్యశీలత్వంబును
విశ్వామిత్రసమాగమంబున నన్యంబులు ననన్యాదృశింబులు నగు నానా చిత్ర
చరిత్రంబులును జానకీవివాహ ప్రసంగంబును శివధనుర్విభేదనంబును రామరామ
వివాదంబును దాశరథిగుణప్రస్తావంబును రామాభిషేక ప్రయత్నంబును గై కేయీ
దుష్టభావత్వంబును నభిషేక విఘాతంబును రాఘవవివాసనంబును రాజశోక విలా
పంబును బరలోకాశ్రయణంబును బ్రకృతివిషాదంబును బ్రకృతిజనతావిసర్జనంబును
నిషాదాధిప సంవాదంబును సూతోపావర్తనంబును గంగాసంతరణంబును భర
ద్వాజమునిసందర్శనంబును దదభ్యనుజ్ఞానంబును జిత్రకూటదర్శనంబును
వాస్తుకర్మ నివేశంబును భరతాగమనంబును రామప్రసాదనంబును బిత్తసలిల
ప్రదాన విధానంబును బాదుకాగ్ర్యాభిషేచనంబును నందిగ్రామ నివాసనంబును
దండకారణ్య గమనంబును విరాధప్రమథనంబును శరభంగమహర్షి దర్శనంబును
సుతీష్ణ సమాగమంబు నత్రిమాని సమావేశంబు సీతానసూయా సహాసనంబు

సంగరాగ సమర్పణంబు నగస్త్యసందర్శనంబును జటాయురభి సంగమంబును
 బంచవటీ గమనంబును శూర్పణఖాభియాతంబును దత్సంవాదంబును దద్విరూప
 కరణంబును ఖరదూషణత్రిశిరస్సంహారంబును రావణోత్థానంబును మారీచ
 మరణంబును వైదేహీహరణంబును రాఘవవిలాపంబును గృధ్రరాజవిధ్వంస
 నంబును గబంధాభి గమనంబును బంపాసరోనిరీక్షణంబును శబరీ సమాలోక
 నంబును హనుమత్ప్రవేశంబును ఋశ్యమూక గమనంబును సుగ్రీవసమాసత్తియుఁ
 బ్రత్యయోత్పాదనంబును వహ్నిసాక్షికసఖ్యంబును వాలిసుగ్రీవ విగ్రహంబును
 మహేంద్రసూనుమారణంబును దారావిలాపంబును సమయప్రతిజ్ఞానంబును వర్ష
 రాత్రనివాసంబును రాఘవసింహకోపంబును బలోపసంగ్రహంబును దిశా
 ప్రస్థానంబును బృథివీసన్నివేశనివేదంబును నంగుళీయకదానంబును ఋక్ష
 బిలదర్శనంబును బ్రాహ్మయోపవేశంబును సంపాతिसంపాతంబును బర్వతారోహణంబు
 సాగరలంఘనంబును సముద్రనియోగప్రాప్తమైనాకయోగంబును సింహికా
 నిధనంబును లంకామలయనిదర్శనంబును రాత్రికృతలంకానుబ్రవేశంబును
 రహస్యింతనంబును రావణాలోకనంబును బుష్పకావలోకనంబును నాపానభూమి
 గమనంబు నవరోధోపలక్షణంబు నశోకవనికాయానంబును సీతాసముపదర్శ
 నంబును నభిజ్ఞానప్రదానపరత్వంబును రావణాయానంబును రాక్షసీతర్జనంబును
 ద్రిజటాస్వప్నవృత్తాంతకథనంబును మైథిలీకృతమణిరత్నబ్రదానంబును వృక్షభంజ
 నంబును రాక్షసిపలాయనంబును గింకరనిబర్హణంబును వాయుసూతిగ్రహణంబును
 లంకాదాహాభిగర్జనంబును బ్రతిష్ఠవనంబును మధ్వాహరణంబును రాఘవాశ్వాస
 నంబును మణినిర్మాతనంబును సముద్రసంగంబును నలసేతుబంధనంబును సాగర
 ప్రతారణంబును లంకాపరోధనంబును విభీషణసంసర్గంబును వధోపాయనివేదనం
 బునుఁ గుంభకర్ణనిధనంబును మేఘనాదనిర్మథనంబును రావణవినాశంబును సీతా
 సంప్రాప్తియు విభీషణరాజ్యాభిషేకంబునుఁ బుష్పకావాప్తియు నయోధ్యాప్రయా
 నంబును భరతసమాసత్తియు రామాభిషేకాభ్యుదయంబును సర్వసైన్యవిసర్జ
 నంబునను నీచారిత్రాంశంబుల నిబంధించి యత్కించిదనాగత సంచిత కథాసంచ
 యంబుం బ్రపంచితంబు గావించి యించువేడ్క సమభ్యుచితుండై తనరారు
 చుండె నిట్లు.

౧౨౫

॥ ప్రాప్తరాజ్యండు రాముని ♦ ప్రథితచరిత

మంతయురచించె భగవంతుఁ ♦ డగు మహర్షి

వరుఁడు వాల్మీకి సువిచిత్ర ♦ పదము స్వరస

పదమునై యాత్మవత్తాను ♦ భావ్యముగను.

౧౨౬

చ॥ ఇరువదినాల్గువేలగుచు ♦ నించురుచిం దులకించు శ్లోకముల్
గరమగుదంచుఁ బ్రాజ్ఞులనఁ ♦ గార్కొను సర్గము లేనునూర్లుఁ ద
ద్వరకృతి నాటుకాండములు ♦ వావిరి నుత్తరకాండ సర్గముల్
సరణి రహింపఁ గూర్చె ముని ♦ సర్వమఖర్వరసోదయంబుగాకా. ౧౨౭

తే॥ అటు ఘటించి మహాప్రాజ్ఞఁ ♦ డమ్మహర్షి
యెడఁదఁ దలపోసుకొనెదీని ♦ నెవ్వఁడేని
నోజనెఱయఁ బఠించి ప్ర ♦ యోగయుక్తి
గూర్చి మెప్పించునో యను ♦ కోర్కె నెగడ. ౧౨౮

మ॥ అని చింతించెడు భావితాత్ము మహానీ ♦ యాత్ము నృహర్షి యగనుం
గొని యిక్కాలమ పోలునంచు ముని ల ♦ త్సులేర్సిరి తత్పాదము
ల్లాని నేపించిరి భక్తిమైఁ గుశల వా ♦ ఖ్యు ల్రాజపుత్రు ల్స్వకా
ననవాసు ల్స్వనవాప్త భాగ్యులు మహా ♦ నందాను సంధానులై. ౧౨౯

ఆ॥ వారిఁగాంచి మౌని ♦ వరుఁడు బలే తార, పోలువార లింకఁ ♦ బోలునెట్టు
లొరుల సరయు కృత్య ♦ మోజమ్ము దేజమ్ముఁ, గలుగువారియందు ♦ ఘనులువీరు.

తే॥ అన్నదమ్ములు నృపసుతు ♦ లాత్తనియము, లఖిలధర్మజ్ఞులు యశస్సు ♦ లాగమనిగ
మైక పరినిష్ఠితులు ధార ♦ ణాంచితమతు, లాశ్రమస్థులు స్వరసమ ♦ గ్రార్థవిదులు.

క॥ వేదోప బృహణార్థం, బీదయితాత్మజుల కృతుల ♦ నెలయించెడసం
మోదమొదప మచ్చిష్యులై, యాదృతులరె వీరలెటున ♦ నన్యలకారే. ౧౩౦

సీ॥ అనుచు రామాయణా ♦ ఖ్యము కావ్యమఖిలమ్ము, సీతామహాదేవి ♦ శ్రీచంద్ర సు
మహితమ్ము పౌలస్త్య ♦ మారణ ప్రథితమ్ము, చంద్రవతుఁడు సర్వ ♦ సంయమివరు,
డాత్తకాముఁడు నిగ ♦ మాగమవేత్త ల, క్షిత పరతత్త్వ ల ♦ క్షీలసితుఁడు
బోధించె నవ్వారి ♦ బోధపూర్ణులఁజేయ, బుధవరేణ్యులుమెచ్చ ♦ భూరిమహిమ,
దనరి రిరువురుఁ దద్దయుఁ ♦ దత్ప్రబంధ, బంధబంధురభావ సం ♦ బంధభావ్య
పాఠ్యగేయమాధుర్యోప ♦ పశ్చులాలయ, గానమొనరించి రమ్మహా ♦ గానవిదులు

తే॥ త్రిప్రమాణాన్వితముగ జా ♦ తి ప్రధాన, సప్తకాబద్ధముగ సుతం ♦ త్రాప్తిలయ
మంచితంబుగ శృంగార ♦ హాస్యవీర, ముఖ్యనరసభృతి జగ ♦ న్మోహనముగ.

సీ॥ గానంబొనర్చిరి ♦ కల్యాణమూర్తి రా, ముని చరిత్రంబు త ♦ న్ముని కృతంబు
గాంధర్వతత్త్వ వి ♦ ధ్వులు సుస్వరమూర్ఖ, నాస్పదకోవిదు ♦ లన్నదమ్ము
లటు సుస్వనులు కలా ♦ భ్యర్హితు ల్నరవేష, ధారి గంధర్వులు ♦ దార నాట్య
లక్షణజులు రస ♦ లలితమధురభాషు, లంచిత రామబిం ♦ బానుబింబ

ప్రథమాశ్వాసము.

భావితులు రాజపుత్రులు ♦ భవ్యమతులు, తత్సమాఖ్యాన ముత్తమ ♦ ధర్మ్యమఖిల
మొలసి వాగ్విధేయంబుగ ♦ నుల్లసిల్లఁ, జేసి యాసిరి మోటులు ♦ చివురులిడఁగ.

చ॥ తవిలి యథోపదేశముగఁ ♦ దత్త్వవిదు ల్సుసమాహితుల్కవి
ప్రవరు లనిందితు ల్మహిత ♦ భావులు భాగులు సర్వలక్షణ
ప్రవణులు దాత్తవేషులటు ♦ పాఠమొనర్చిరి పాడిరెల్ల వి
ప్రవరులు మేలుమేలనఁ ద ♦ పశ్వులు మెచ్చఁగ సాధులుబృఁగన్. ౧౩౬

ఆ॥ భావితాత్ములైన ♦ పరమర్షు లొక్కెడ, నరుగుదెంచి గోష్ఠి ♦ నమరియుండ
వారువారిదరిని ♦ వర్ణించి రిక్కైత, గానవిభవకలన ♦ కలుములీన. ౧౩౭

చ॥ అదివిని మానులెల్లరు ర ♦ సాలస వృత్తిదలిర్చు ప్రీతిమై
బొదలుచు బాష్పజాలములఁ ♦ బొంపిరివోవు శుభేక్షణంబులన్
వదలఁగరాని స్నేహమున ♦ వారినెడం దఁగదించుకొంచుఁ గ
ద్దదిక తగం, బలే ! యనుచు ♦ గార్కొను విస్మయమోజ నెక్కొనన్. ౧౩౮

తే॥ పొగడఁజొచ్చిరి జ్ఞానసం ♦ పూర్ణులొకట, ధర్మవాత్సల్యమునపార ♦ తంత్ర్యమొదవ
గతిగమకగీతరతుల స ♦ త్కావ్యమతుల, నతులసౌజన్యయుతుల క్షి ♦ త్యధిపుసుతుల

మ॥ అర రే! గీతి మరందమాధురి ధురి ♦ ణాశాస్యకావ్యోక్తి వి
స్ఫురదాస్వాద్యత చాగురే! బళిరే! స॥ ♦ శుద్ధార్థగాంభీర్యమాఁ
జరనిర్వృత్తమయేని నియ్యది రస ♦ శ్రీభావయోగోన్నతిం
బొరిఁ బ్రత్యక్షమకాఁబొనర్చిరి కలా ♦ పూర్ణోదయాభ్యంచితుల్. ౧౪౦

తే॥ మధురముగ ర క్తముగ స్వర ♦ మంజిమమ్ము, దనర సుమృభావమ్ముతా ♦ త్వర్యమొప్ప
వెలయు నమృతమీచదురున ♦ వెల్లిగొలిపి, రెనసిగానమిషమున నీ ♦ యిరువురహాహ

ఆ॥ అటు తపోధను ల్మ ♦ హాత్ములొ మునుల ప్ర, శంసలొలయ మించు ♦ సంతసమున
సరసగానగోష్ఠిఁ ♦ జరిపిరివారు స॥, ర క్తతరము సుమధు ♦ రంబుఁగాఁగ. ౧౪౧

చ॥ కలశమొసంగె నొక్క ముని ♦ గార్కొను ప్రేముడి నిల్చి సుప్ర స
న్నలలితభావమొప్ప యమి ♦ నాధుఁడొకొండు మహాయశుండు వ
ల్కలమిడె నన్యులన్నెటి ర ♦ కంబగు మాల్యము యజ్ఞ సూత్రమున్
విలసిత మౌంజియున్ బ్రుసియు ♦ వేడుక మీఱఁగఁగూర్చి రాదృతిన్. ౧౪౩

క॥ ఆయుష్మంతులరై మీ, రాయధిపుం బోలనెగడుఁ ♦ డని వారు శ్రుతి
ప్రాయాశీర్వాదాభి, ప్రాయము లెఱిగించి రించు ♦ పలుకుల నొకటన్. ౧౪౪

సీ॥ ముని సంప్రకీర్తి తం ♦ బనఘమీ యాఖ్యాన, మఖిల కవిప్రధా ♦ నాశ్రయము ప్ర
కాండమియ్యది యథా ♦ క్రమము సచారబ్ధ, మై యట్టులెసమగ్గ ♦ మైతనర్చె

- వివిధసంగీతణో ♦ విదులరు మీచేత, నభిగీత మీగీత ♦ మలరె మఱియుఁ
బురుషార్థదం బిష్టి ♦ పుష్టిసంధాయకం, బాయుష్యము శ్రుతీర ♦ శాంతితమ్ము
ననుచు జనులువొగడ ♦ సధిరాజ పథముల, రథ్యలందుమేలి ♦ రాణనెగడు
వారిగాయకులఁ గుఁమారమణుల భర, తాగ్రజుండుగాంచి ♦ యర్థిమించి ౧౮
- క॥ తన సభకుం దోడ్డేరం, బనిచి యపుడెవారిఁజేర్చి ♦ భ్రాతల సమరూ
పనివేళులఁ బూజార్హుల, జనపతి పూజించె సత్ప్ర ♦ సాదము పొసఁగెన్.
- ఉ॥ రాముఁడు దుష్టరాక్షసవి ♦ రాముఁడు సర్వసుపర్వ వర్ణితో
ద్దామ సుధాముఁడాశ్రిత వి ♦ తానమనోరథపూరణామరా
రాముఁడు కాంచనప్రకృత ♦ రత్నమయాసనసీమఁ దమ్ములున్
శ్రీమహితు ల్ప్రధానులునుఁ ♦ జేరి భజింపఁగ నిండు కొల్వునన్. ౧౯
- క॥ తనరాజిలు వైభవమునఁ, దనరారుచుఁ గుశలవులనుఁ ♦ దద్దయుఁ బేర్చిం
గనుఁగొని తమ్ములతో ని, ట్లనెఁ దద్రూపాంచితత్వ ♦ మహాసముఁ బెనుపన్. ౧౯
- ఉ॥ వింటిరె ! వీరిగాన మతి ♦ విశ్రుత సర్వగుణాధ్య మెందునుం
గంటిరె ! యిట్టి గాయకులఁ ♦ గావ్యరస ప్రతిభాసమానులన్
జుంటివి గానితేనియలు ♦ చొక్కఁపు రూపులు నిక్కఁపున్నుడుల్
పంటవలంతి భాగ్యమనఁ, బాల్పడె నింతయు వింతయోజనన్. ౨౦
- తే॥ అనుచు నవ్వారిఁగనుచు ♦ హర్షాంచితాత్ముఁడగుచు నద్దేవుఁడిటులనె ♦ నన్నలార
యతి విచిత్రపదార్థమి ♦ య్యది రసోద్ములడరు గీతాబ్ధినెఱయింపుఁ ♦ డనువుపడఁగ
- క॥ అని బుజ్జగించి ప్రేరే, ప నవనవోల్లాసకలనఁ ♦ బ్రబలిరిహారో
య్యన నాలాపింపం దొర, కొనిరి సుతంత్రికల వల్ల ♦ కుల రసమొలుకన్. ౨౧
- తే॥ అతిమధురమయ్యె సంత క్త ♦ మనఁగనయ్యె. స్వంచితాయతనిస్వనం ♦ బించునిదియె
విశ్రుతార్థంబునానయ్యె ♦ సుశ్రుతిలయ, గీతికా కలనలవారు ♦ గీలుకొలుప. ౨౨
- క॥ ప్రంబె సకలాంగముల హృద, యంబుల నెమ్మనములం బ్ర ♦ యత్నంబున శ్రో
త్రంబుల గానరసపుఁ బో, తంబొంగి పొరలు సుఖంబు ♦ తాత్త్వికగరిమన్.
- క॥ ఆజనసభలో మేలి స, భాజనములు దనర గీతి ♦ పద్ధతి తగెద
ద్యోజనకై వలగొని యా, ద్యోజనమటు చదల నిలిచి ♦ యుద్యుక్తముగాన్.
- ఉ॥ ఈశ్వరలక్షణాన్వితుల ♦ నీశ్వరులట్లు దనర్చువారు మా
నీశ్వరపుత్రులెట్టిదియ ♦ నీ దృశమైనది సత్తపస్యయున్
శాశ్వతి నాఁబొసంగెడుఁ బ్ర ♦ శస్యము సాధ్యచరిత్రమిందు స
ప్తాశ్వకులీన భూతికర ♦ మై విలసిల్లెడు జాడఁ గంటిరే. ౨౩

క॥ అని పొగడు రామునుడుల, న్మన ముప్పొంగంగ గాంగ ♦ మహితతరంగో
తనవీనార్భటి తనరం, బొనరారిరి వారు తద్బు ♦ భూషయుఁ బొసఁగన్. ౧౫౪

తే॥ చెఱకు గొననుండి మొదలంటఁ ♦ జేర్చి నమలఁ

దీపొదవు ననుటయు విప్ర ♦ తీపమయ్యె

రాము చారిత్ర మా గుణో ♦ ద్దాములు మొద

లిడి కొనకుఁ బాఱఁ గీర్తింప ♦ నించుకలిమి.

౧౫౫

క॥ మునిశిష్యులు వారలు రా, ముని చరితము మునికథితము ♦ మొనయించుటయా
మనితంబయ్యెను హిమగిరి, తనయేశ్వర వాదకలనఁ ♦ దద్దయు హితమై. ౧౫౬

—♦ పార్వతీ పరమేశ్వర సంవాద ప్రకారము. ♦—

క॥ తపమును స్వాధ్యాయంబును, బ్రపత్తితోఁగూర్చి లక్ష్య ♦ పరులై మను న
త్తపసులకు గమ్యమై తగు, సుపథము కైలాసనామ ♦ శుభపదమెపుడున్. ౧౫౭

చ॥ మునుకొని గొరిఁగూర్చి తప ♦ ముం బొలివోక పొనర్చి తత్కృపం

దనరెఁ దదీయరూప భృతి ♦ దైవత శైలమటంచు శంకరున్

ఘనజపయుక్తి వేడి కుతు ♦ కంబునఁ గాంచెనొ తత్స్వరూపమం

చననగు వెండికొండపయి ♦ నచ్చఁపుఁగొల్వున శంభుఁడుండఁగాన్. ౧౫౮

౧౫౮

సీ॥ ఏదేవి జగదుద • యాది వృత్తులకు ని, దానమై యెక్కటి దా వెలుంగు

నేలోకజనయిత్రి ♦ ప్రాలేయగిరికన్య, యై మాననీయాత్ము ♦ నతనిజేసె

నేమంగళాంగి త ♦ పోమూర్తియై సామి, సామేన నిలిచె ని ♦ ర్జరులుపొగడ

నేపరాత్మిక విరిం ♦ చీంద్రాదిదేవతా, పూజ్యమానాంఘ్రియై ♦ పొనరుచుండు

నట్టి యువతీమతల్లి ని ♦ జాశితార్వ

కల్పవల్లి వినాయకుఁ ♦ గన్నతల్లి

మగని యడుగుల పేరితా ♦ మరలవీక్ష

ణాళు లమరంగ మ్రొక్కి యి ♦ ట్లనియెఁ బ్రీతి.

౧౫౯

తే॥ దేవదేవ మహాదేవ ♦ దివ్య దేహ, భావనాదూర తారక ♦ బ్రహ్మూర్తి

కేవలానందఘన దయా ♦ కీర్ణహృదయ, పావనాత్మ జగజ్జాల ♦ భవ్యనిలయ.

కందగర్భము తే॥ వనజభవముఖనతబుధా ♦ వనవిలసిత

మదనమథన, వరదసుధా ♦ మన్మునిజన

హృదయ నమనదన, లనిగ ♦ మదమలోచ్ఛ్వా

సితక, లాపదహేంద్ర, శా ♦ సిత మహేంద్ర.

౧౬౦

- ఉ॥ అంజలిఁ గూర్తు దేవ కరు ♦ ణాకరమూర్తి జగన్నివాస మృ
త్యుంజయ సాధులోకహిత ♦ తోషితభక్త పరాత్పరా విప
ద్భంజన దుష్టశిక్షక శి ♦ వంకర శంకర యోగిగమ్య స
న్మంజులవేషభాషణ స ♦ నాతనభావన విశ్వమోహనా. ౧౬౨
- చ॥ చెలువగు నీ పద ద్వయముఁ ♦ జేరి భజించుటఁజేసి మత్తప
మ్ములు ఫలియించె సాధ్వికిల ♦ ముక్తి రమాస్పదము ల్కుభావః
మ్ములు పతిపాదపద్మములె ♦ పూజ్యములైనఁ ద్వదీయవాక్సుధా
కలనలఁ బ్రొద్దున్నచ్చుటకుఁ ♦ గా నొక విన్నప మాచరించెదన్. ౧౬౩
- క॥ అరుసంబెనఁగఁగ నీనుడిఁ, బురుషోత్తము తత్త్వమెఱుఁగ ♦ బుద్ధి వొడమె నీ
శ్వర; యది యనన్య వాచ్యం, బురుగోప్యంబనుచుఁ బెద్ద ♦ లూహించుటచేన్.
- తే॥ అభవ; పరమేశ్వరుఁడవు స ♦ ర్వాత్మదృక్కు,వైన నీ భక్తురాల నన్నాదరించి
పేర్చినాయడిగిన యది • విదితముగనొ, నర్చుమియ్యది వల్లభ ♦ నాకు హితము.
- తే॥ మున్ను విజ్ఞానమును జ్ఞాన ♦ మునుఁ బ్రపత్తి
భక్తులు నొకింత వైరాగ్య ♦ యుక్తియునుఁ బొ
సంగు నెట్లులైన నియ్యది ♦ చానయనక
తెలుపుము రహస్యమెంతయు ♦ చేటపడఁగ. ౧౬౬
- క॥ నాకొఱకె కాక లోకు ల, నేకులిటుఁ దరింతురనుచు ♦ నే నిన్నడుగన్
గైకొంటి ధార్మ్యమీనుడి, గైకొనవే చనవొసంగి ♦ కారుణ్యనిధి. ౧౬౭
- తే॥ అన్నిటికి నెక్కుడగు భక్తి ♦ యందురు బుధు
లదియు హరి గోచరయ యేని ♦ సధికయందు
రదియె శ్రీరాము నెడనైన ♦ నమరు ముక్తి
యన్యయెది దీనికెనరా ద ♦ టందు రీశ. ౧౬౮
- ఆ॥ అఖిల తత్త్వసారుఁ ♦ డస్త్ర మాయాగుణ, సంప్రసారుఁ డొకఁడు ♦ స్వప్రకాశుఁ
డందు రభవ;కొంద ♦ తాత్మవేత్తలు రాము, నటు భజింతుభక్తి ♦ నహరహంబు.
- ఉ॥ కొందఱ విద్యచే మఱపు ♦ గూరఁ బరాత్పరుఁడయ్యు రాముఁడా
నందఱునాత్మతత్త్వముగ ♦ నంబరబోధ కపేక్ష సేయునం
చందురు కానిచో నడవి ♦ నట్లడలం బనియేమి; సీతకై
యందునొ, పెద్దలేల యటు ♦ లైన భజింతు రటందునో? యికన్. ౧౭౦
- క॥ ఇందుధర; యిట్టి సానియ, ముందొలఁగింపు మిదెనీకు ♦ మ్రొక్కెద దయనీ
విందు తర మిడుతే నా, యందలి వాత్సల్యమని ప్ర ♦ హర్షము గాంతున్. ౧౭౧

ఆ॥ అనిన మందహాస ♦ మాననంబునఁ దోష, హరుఁడు శైలజాత ♦ కనియెనిట్లు
లెంతధన్యురాల ♦ వే! పరాత్పరతత్త్వ, మితవట్టెఱుంగ ♦ నిచ్చవొడమె. ౧౭౨

చ॥ ఎవరిటా మున్న నన్నడుగ ♦ రేనువచింప రహస్యమంచు నీ
సవతు గనంగనేర్తు రెటు ♦ చానలు చానరొ! రామతత్త్వమే
వివరణమొప్పఁదెల్పెద వి ♦ వేకము మీఱ గ్రహింపు మాతృ వి
త్ప్రవరులు మేలనంగ భవ ♦ బంధము వీడఁగ ముక్తిగూడఁగన్. ౧౭౩

సీ॥ పడఁతిరో రాముండు ♦ పరమాత్మప్రకృతిక, న్ననుఁ బరుఁడొక్కఁడానందఘనుఁడు
పురుషోత్తముఁడు బోధ ♦ పూర్ణుడనాది స్వయంప్రకాశుఁడునిత్యుఁడాత్తకాముఁ
డతఁడు స్వమాయచే ♦ నఖిలంబువొడమఁదా, నంతర్బహిర్వాప్తిఁనలరుచుండు
నంతటనిండియు ♦ నతినిగూఢుండగు, నిర్లేపుడయ్యు వి ♦ నేతయునగు

జుంబకము మ్రోలఁ దిరిగెడు ♦ సూదులట్లు
జగములు భ్రమించు నెవ్వని ♦ సన్నిధాన
మున నెఱుంగ రవిద్యా వి ♦ మూఢ చిత్తు
లట్టి పరమేశు విభుఁ జిన్న ♦ యాత్ము నెపుడు. ౧౭౪

తే॥ కానకుందురుగాక చి ♦ ద్భనుఁడు నిర్మ
లాత్ముఁడు నిరస్తమాయుఁడౌ ♦ నజని యందు
స్వీయ మజాన మింతయుఁ ♦ జింతలేక
నాత్ము లారోపణమొనర్తు ♦ రంధులగుచు. ౧౭౫

క॥ తన కనులదోష మమ్మెయి, జన మన్యపదార్థమందుఁ ♦ జర్పించుగతిన్
దనుచిత్తాది వికారము, లెనయింత్రు పరాత్మునందు ♦ హీనవిచారుల్. ౧౭౬

చ॥ ఎఱుక యొకింత లేక పను ♦ లెట్లటు సంస్మృతి కూపమగున్మతౌ
మొఱకులు హృద్గతుం బరు ము ♦ ముక్షత నెక్కొనఁ జక్కగాంతురే
యెఱుగరు కంఠలగ్నమగు ♦ హేమమయాభరణంబు సన్ననే
మఱుజడులన్నఁ జిత్రమె ప్ర ♦ మాప్రవిలాపిత భక్త విభ్రమా. ౧౭౭

తే॥ అతివ; చిద్రూపుఁడు పరాత్ముఁ ♦ డైనరాము
నందవిద్య పొసంగునే ♦ యప్రకాశ
మెపుడు జ్యోతిస్స్వభావు న ♦ య్యి నునిమొనయు
నే విచారింప రప్రాజు ♦ లింతవట్టు. ౧౭౮

మ॥ రవికిన్ రాత్రి దివంబులన్న వ్యవహా ♦ రంబుండునే స్వప్రకా
శవిరామం బొకనాఁడు గల్గ కునికిన్ ♦ సర్వాత్మునందట్లు దోఁ

పపు జానంబటు లజ్జ భావమును సం ♦ ప్రజ్ఞాన రూపత్వ ని
త్యవికాసిత్వములందు హేతువులు వి ♦ ద్యా వైభవోల్లాసినీ.

౧౭౯

తే॥ ఐంద్రజాలికుఁ డెపుడుఁ దా ♦ నాచరించు
నట్టి మాయకు లోనా నె ♦ యరసిచూడ
నటు వశీకృతమాయుఁ బ ♦ రాత్ము నెనయఁ
బోవు మాయావి కారము ♦ ల్పొలఁతి ? వినుము.

౧౮౦

—♦ శ్రీరామ హృదయము ♦—

క॥ ఈవిషయము నందెలి పెద, దేవి ! రహస్యమది సదుప ♦ దేశ్యము సీతా
దేవీ రఘునాయకమణి, పావని సంవాదమనఁగఁ ♦ బరఁగు శుభదమై.

౧౮౧

ఉ॥ రాముఁడు దేవకంటకుని ♦ రావణు మున్వధియించి జానకీ
భామినితో నయోధ్యకటు ♦ భానుజముఖ్యులు గొల్వవచ్చి వి
ద్యామహితుల్బుసీంద్రులు ము ♦ దంబనఁ బ్రాజ్యవిభూతిమించి చి
ద్భామ సుఖాంబు రాశియయి ♦ పొల్చి సభాస్థలి నిల్చియున్నెడన్.

౧౮౨

తే॥ రత్నసింహాసనాసీను ♦ రజ్జ్వమాన, మానసాంభోజ శతకోటి ♦ భానుతేజః
గమలదలనేత్రుఁ గమనీయఁగాత్రు నతనిఁ, గాంచినభ్యులు రసత్పత్తిమించిరపుడు.

శా॥ అశాంతశ్రుతివాదమోది కృతకృ ♦ త్యత్వాధ్యుఁ డావిద్య కా
ర్తిశాస్త్ర్యర్థి నిరస్తకాంక్షుఁడు ప్రశ ♦ స్తిప్రాంచితుం డార్య సే
వాశ్రీస్తుత్యుఁడనైన మారుతి నమి ♦ వ్యాపార మొప్పారఁదా
శుశ్రూషాస్థితినున్నఁ దద్గుణమణి ♦ స్తోమంబులో నెన్నుచున్.

౧౮౩

తే॥ రాముఁడా నందమూర్తియై ♦ ప్రేమదొలఁక
సీతఁ గనుఁగొని భక్తి వి ♦ శిష్టుఁడమలుఁ
డద్దుడీతండు తత్త్వబో ♦ ధామృతాప్తి
కనిన నొఁగాక యనిదేవి ♦ యతనిఁగాంచి.

౧౮౪

క॥ అవహితమతివై వినుమో, పవమానతనూజ! నాదు ♦ పలుకులు విద్య
త్ప్రవరులు గాంక్షించెద రిటు, భవసాగర మీఁదఁగోరి ♦ ప్రజ్ఞాంచితులై.

౧౮౫

తే॥ వత్స! రాముఁడద్వయ పర • బ్రహ్మమూర్తి
సచ్చిదానందరూపుఁడు ♦ స్వప్రకాశుఁ
డమలుఁడు నిరంజనుఁడు శాంతుఁ ♦ డఖిలగతుఁడ
నామయుఁడు పాథి ముక్త స ♦ త్తామయుండు.

౧౮౬

తే॥ ఆదిమధ్యాంతవిరహితుం ♦ డచలుఁ డతఁడు

తెలియుమీ భద్రమగుఁగాత ♦ ధీసమేత

నన్ను మూలప్రకృతిగాఁ గ ♦ నం గలిగిన

నజ్జభావం బెడలునయ్య ♦ యాంజనేయ.

౧౮౮

క॥ నామలఁచు మహాజాలము, లేమేనియుఁ గలపు తెలియ ♦ నెవ్వరితరమీ

సామి యెదుర నిలఁబడి నే, నామూలముగా నృజింతు ♦ నన్ని జగములన్.

క॥ పోషింతుఁ ద్రుంతు నాయీ, భీషణవృత్తులు గణింపఁ ♦ బెక్కులుగల వీ

తోషాత్మునెడను దోషుల, దోషము దోషముల నెంచ దొరకొనుటరయన్.

సీ॥ శ్రీకరరవికుల ♦ సింధుశశాంకుండు, గా నితండిల జని ♦ గాంచుటయునుఁ

గొగికసఖ్యంబు ♦ గ్రతురక్షసేతయు, మునిసతీ శాప వి ♦ మోచనంబు

భవధనుర్దలనమ ♦ త్పాణిగ్రహణలీల, లును భార్గవౌద్ధత్య ♦ లోడనంబు

బురిసేరి నాతోడఁ ♦ బొలుపుగాంచుట దండ, కారణ్యగతి విరా ♦ ధాదివధయు

మాయిక కురంగమృతి మృషా ♦ మైధిలీహృ

తియు జటాయుఃకబంధము ♦ క్తిప్రసక్తు

లట్లు శబరీ కృతార్చ ల ♦ ర్యమతనూజ

మైత్రి శక్రతనూభవ ♦ మర్దనంబు.

౧౯౧

క॥ సీతాన్వేషణచర్యయు, సేతుత్పాదనము దైత్య ♦ సీమనిరోధం

బాతతబలుని సుతహితో, పేతుని రావణుని నాజి ♦ హింసించుటయున్. ౧౯౨

తే॥ శ్రీవిభీషణు రాజ్యాభి ♦ షేకవిభవ, మోజఁ బుష్పకమెక్కి యయోధ్యఁజేరి

చెలఁగి సామ్రాజ్యపట్టాభి ♦ షేకమంది, ప్రజలనేలుట యిటుమహాప్రాభవమున

క॥ ఇవి మొదలగు కృత్యంబులు, పవనతనూజాత చేయ ♦ బడె నాచేతన్

బ్రవిమలుఁ డీచిద్ధనునం, దవివేకులు సేయుచుందు ♦ రారోపణమున్. ౧౯౪

ఉ॥ ఏకడ నిల్వఁడెచ్చటికి ♦ నేగఁడు శోకము నొందువారితో

శోకము నొందఁడేక్రియలఁ ♦ జొచ్చిమెలంగఁడు కోరఁడెద్దియున్

గైకొనఁబోఁడు చేవిడఁడు ♦ కాదనిదేనియు హర్షమూర్తి ని

త్రైకవిభూతి రాముడన ♦ నట్టిడచూ పవమాననందనా.

౧౯౫

క॥ మద్గుణసంగతి నటులీ, సద్గురుమూర్తిదెస వితగ ♦ సంగితదోచున్

జిద్గురు లీయుక్తింగని, సద్గతిగనఁగాంతు రాత్త ♦ సంయములగుచున్. ౧౯౬

క॥ ఆశాతంతుత్రుటన, ప్రాశస్త్యము గూరనిట్లు ♦ పశుపాశవిమో

కేశాన పలికి హసితా, వేశము తనరారదాను ♦ విరమించుటయున్. ౧౯౭

- క॥ అంతట శ్రీరాముఁడు హను, మంతు నుపస్థితునిఁగాంచి ♦ మహనీయ దయా
క్రాంతుఁడయి తనకుఁదానే, సంతసమొప్పారఁ బలికె ♦ సమ్ముఖుఁ డగుచున్.
- సీ॥ వత్స! యాత్మానాత్మ ♦ పరమాత్మ తత్త్వంబు, వివరింతు వినుము వి ♦ వేకమలర
ననఘ! మహాకాశ ♦ మని తదవచ్ఛిన్న, మని ప్రతిబింబాఖ్య ♦ మనియునభ మొ
కండె జలాశయ ♦ గతిఁ ద్రివిధంబయ్యె, నెటు లట్లఖండమై ♦ యేకమైన
పరతత్త్వమే బుద్ధ్య ♦ వచ్ఛిన్నబింబాఖ్య, తత్త్వంబులెనయఁద్రి ♦ త్వమునఁదోఁచె
దివిరి సాభాసబుద్ధిక ♦ ర్మత్వజీవ, భావములఁ దెల్పి లేమి వి ♦ భ్రాంతులై న
జడు లవిచ్ఛిన్నుఁడవికారి ♦ సాక్షియా ప, రాత్ము నందిడుదురు పర ♦ మందలేరు.
- క॥ సన్నతమతి; యాభాసం, బన్న మృషాకల యవిద్య ♦ కదికార్య మవి
చ్ఛిన్నంబు బ్రహ్మమది వి, చ్ఛిన్నంబనుటే వికల్ప ♦ శీలంబెపుడున్. ౨౦౦
- తే॥ బోధఘన; యనవచ్ఛిన్న ♦ పూర్ణమైన, బ్రహ్మతత్త్వంబుతోనేక ♦ భావమిట్లు
తత్త్వమస్యాది శ్రుతిదెల్పుఁ ♦ తత్త్వవిదులు, గందురౌ పాధికస్వాత్మ ♦ కలన నెపుడు
- ఆ॥ ఐక్యబోధ మెప్పు ♦ డాత్మ పరాత్ముల, కౌప నిషదశక్తి ♦ నమరు నపుడె
చెడు నవిద్య దాని ♦ చేయు కార్యములతో, సంశయంబు వలదు ♦ చారుచరిత.
- తే॥ పరఁగ దీనినెఱింగి మ ♦ ద్భావమెనయఁ, గందురెలమి మద్భక్తులు ♦ గానివారు
శాస్త్రగర్తములంబడి ♦ సన్నలేక, చెడుదురు జనుశ్శతంబులఁ ♦ జెందిచెంది.
- క॥ నాకై నేనె యొసంగితిఁ, గైకొను మిది యింద్ర పదము ♦ కన్న నధికమే
ప్రాకృతుల కిడకు భక్తులు, గా కర్హులుగారు శతులు ♦ కషికుల ముఖ్యా. ౨౦౧
- క॥ అని రాముఁ డెఱింగించిన, విని వాయుసుతుండు యోగ ♦ విలసన మెసఁగన్
గనె బ్రహ్మతత్త్వమటఁ జి, ధ్వునుఁడై లోకములఁ బ్రథితి ♦ గాంచె లతాంగీ.
- క॥ శ్రీరామ హృదయ మిది ను, మ్మో రామామణి! రహస్య ♦ మురుసంసారో
త్తారకము వేదసారం, బారూఢిఁదలంపు దీని ♦ ననవరతమెదన్. ౨౦౨
- మ॥ బలుదోసమ్ము లొనర్చి దుర్భవములం ♦ బాట్లాంది యేపున్నె మో
వెలయన్నాటి కొకప్పుడేని దృఢమా ♦ విజ్ఞాన మొప్పన్నిజా
విలభావంబుఁ దొఱంగి దీని మదిభా ♦ వింపంగ నాలో విని
ర్మలుఁడై కాంచు నతండు బ్రహ్మపద సా ♦ మ్రాజ్యంబుఁ బూజ్యాకృతీ. ౨౦౩
- క॥ అని సర్వజ్ఞుఁడు దెలిపిన, విని జగదంబిక ప్రమాద ♦ వివశయగుచు నేఁ
గనఁగంటి సద్రహస్యం, బనఘా! కృతకృత్యనైతి ♦ నమలత తనరెన్. ౨౦౪
- శా॥ ఆనందాంబుధి నోలలార్చి రుచిరం ♦ బై కర్ణపూరంబునై
తేనెల్చిల్కెడు పల్కుపల్కి ధృతియు ♦ తేకింపఁగాఁజేసి చి

దాభనుస్ఫూర్తిఁ దమంబెడల్చి హృదయా ♦ బ్జంబట్లు విప్పార స్వా
త్మానాత్మస్థితిఁ దెల్పఁగా నొరులకా ♦ నా? దేవ సర్వేశ్వరా.

౨౦౯

ఉ॥ తావక సత్కృపా గరిమఁ ♦ దారక తత్త్వ మహత్త్వమెల్ల సం
భావితమయ్యె నామది శు ♦ భం బొదవెన్ రఘురామమూర్తియై
శ్రీవనితావిభుం డవత ♦ రించుట మున్నుగఁ దచ్చత్రమో
దేవ; మదీయకర్ణములఁ ♦ దీయదనంబెనయింప నింపవే.

౨౧౦

తే॥ రాముడన నల యాదినారాయణుం డ, నంగ వేర్వేట మదిఁ ♦ దలపంగనేల
దైవరాయ; మహాత్మ; యా ♦ తండితండు, నిఖిలజగదేకమూర్తివౌ ♦ నీవకావే.

క॥ అని భక్తివినయములు పెనఁ, గొనఁ దను వేడుకొనుచున్న ♦ కుధరేశ్వరనం
దన పలుకు లమృతధారల, కనురూపములై న మెచ్చి ♦ హరుఁ డిట్లనియెన్.

తే॥ చెలువ; బ్రహ్మాదులకునేనిఁ ♦ దెలియరాని,
పరము గుహ్యతమమునైన ♦ బ్రహ్మతత్త్వ
మలవడియె నీ కయారే! య ♦ నర్ఘ్య రత్న
మునకు శుభసౌరభభరంబు ♦ మొనసెననఁగ.

౨౧౩

క॥ తరుణీ! నను నీచే నా, దరమున నొనరింపఁబడిన ♦ దానవరిపుస
చ్చరిత ప్రార్థన మానం, దరసాంబుధి నోలలార్చెఁ ♦ దరమె నుతింపన్. ౨౧౪

తే॥ విబుధు లొకపరి రుచిచూచి ♦ పడిచినట్టి,
యమృతమటు లుండనిమ్ము ని ♦ త్యమ్ముఁ గ్రోల
సారెసారెకు రుచి సవి ♦ స్తార మగును
రామ చరితామృతము శైల ♦ రాజతనయా.

౨౧౫

క॥ వినవే వినిచెద నిక్కథ, ననవే మది రామనామ ♦ మనవరతముఁ గై
కొనవే బ్రహ్మానందము, ఘనవేణీ; వికచహల్ల ♦ కలసత్పాణీ.

౨౧౬

వ॥ అని యివ్విధంబున నెయ్యంబుదొలఁక నయ్యలికలోచనుం డమృతంబు చిలుకు
పలుకుల నక్కలకంతకంతి హృదయారవిందంబునం దమందానంద రససాగరంబు
వెల్లి విరియించి విరించి నందనప్రముఖనిఖిలమునిపుంగవజేగీయమానరఘునందన
కల్యాణగాధాకథన ప్రవణతాప్రబోధ్యమాన మానస సారసుండై యిట్లనియె.

—♦ భూదేవి బ్రహ్మదేవుని సన్నిధి కరిగి మొఱవెట్టుకొనుట ♦—

మ॥ తరలాక్షీ; విను రావణాదిఖలదై ♦ త్యశ్రేణుల న్మోవలే
క, రసానీరజ పత్రనేత్ర మొదవై ♦ కంజాసనున్వేడ ని

రథులున్నోనులు వెంటరా నరిగి రా ♦ జత్తత్పచాబద్వయిన్
శిరమెంతేనియుఁ జేర్చి మ్రొక్కి జలరా ♦ శీభూతబాష్పాలియై.

౨౧౮

చ॥ శరణు తపస్విపాలన వి ♦ శారద; శారదచంద్రికద్యశా
శరణు లసత్ప్రజావన పి ♦ చారణ; చారణభావనావశా
శరణు సురేంద్రవంద్య పద ♦ సారస; సారసబాంధవప్రభా
శరణు త్రయీశిరఃకుముద ♦ శార్వర; శార్వరలోకదుర్లభా.

౨౧౯

తే॥ భద్రమూర్తి; సరస్వతీ ♦ ప్రాణనాథ, వివిధ విద్యావతారవి ♦ విక్తహృదయ
సద్గుణేశ్వర; దయాప్ర ♦ సన్ననయన, యుత చరాచరసర్జనో♦ద్యోగనిపుణా.

సీ॥ నిజచిత్తభూమిమై ♦ నిగ్గునొండెడలేక, యనురక్తిసద్భావ ♦ మవధరింప
మోముతెల్విప్రభావ ♦ ముఁ గలాసమగ్రమై, సర్వతోముఖజల ♦ క్షృతఁ బొసంగ
బలుకుఁగన్నె యసంపుఁ ♦ జెలియొక్కరూపున, స్వరసజ్ఞ మహనీయ♦సరణినిలువ
వరగుణమ్రదిమ గ ♦ ర్భము సుకల్యాణమై, నవనీతవర్ణ్యత ♦ సనరణఁగన
భక్తపరత సాబగు సామ్య ♦ భావ మఖిల
సృష్టివివృతి విలాసవి ♦ శేష మగ్ర్య
ధర్మ మమలత్వ మీశ్వర ♦ త్వమ్ము నొలయ
వెలయు దొర నిన్నుఁబొగడ నా ♦ కలవియగునే.

౨౨౦

తే॥ పాలమున్నీటిపట్టిఁ జే ♦ పట్టిసట్టి, మేటిదొర బొడ్డుదమ్మి జ ♦ స్థించి మించు
వెల్లదామరగద్దయ ♦ వెలసి ముజ్జ, గంబు లెక్కుడు దయనేలు ♦ కన్నతండ్రీ.

మత్త॥ నిక్కఁపుంజగ మిక్కగానెటి ♦ నిల్చియొక్కటి తెల్వి పెం
పెక్కఁ జక్కటి మేటితాపసు ♦ లెల్ల మేలిమఱుంగులన్
జొక్కితెల్పఁగఁ దొల్లివిద్దెల ♦ జోటులొనన ధర్మవం
దెక్కుడై మనుప్రొద్దునెన్నదు ♦ రెక్కఁగూర్చెడి వేలుపా.

౨౨౩

క॥ వెలిపక్కి- జక్కినెక్కె-డు, తొలిదేవర; నీకు మ్రొక్కు ♦ దోసము లడఁపం
గల జేజే; నతి నీకం, జలి పాఱుఁ దపసులఁగన్న ♦ చక్కనియన్నా.

౨౨౪

శా॥ జేజే వెట్టెద గట్లచట్టుపలఁ జే ♦ చేజెక్కి పేరెక్కెనే
జేజేయాదొర దొట్టివేల్పులిల జే ♦ జేలెల్లరుందారు ము
న్నోజంబైఁ గనుసన్నఁగాంచుటెడగా ♦ నుల్లంబులంగొల్తురే
తేజాప్రాజదువుం దిగమ్మఁగని కీ ♦ డింగన్న నీకెన్నఁడున్.

౨౨౫

తోటకము॥ పెనుభూతములాదిగఁ జేరిమిము, న్నొనరించి ప్రపంచము ♦ నొక్కటఁద
ద్భుతభారము నొదలఁ ♦ గైకొనఁగా, నను నిల్పినప్రోడవు ♦ న్యాయనిధి

వసంతతిలక॥ అశాకరీంద్ర కిరి ♦ పాహి మహేన కూర్మా
ధీశాదులెపు బల ♦ మెక్కిడి తోడ్పడంగ
లేశంబులేదట స ♦ లీలకృతాశ్శలేశా
నీశాసనం బెడసి ♦ నేటికి వింతదోచెన్.

౨౨౭

క॥ మావలనఁగాదు దుర్వహ, మీవిధి చెడగరములెంత ♦ యేనిఁ గలంపన్.
భావుకమూర్తి; తలంకం, గావలసె నిఁకెద్ది యెట్లు ♦ గావలయునొకో.

౨౨౮

క॥ కావవె కల్యాణనిధీ, కావవె జగదుదయ ముఖ్య ♦ గతి కారణధీ
కావవె కరుణారసధీ, కావవె దీనావన ప్ర ♦ కారసదవధీ.

౨౨౯

వ॥ అని యిట్లు పెద్దతడపు గొడవ పేర్చి నడరు గద్గదిక పెల్లున సన్నసెడ వాపో
పుచు మున్నాడి తొడవుసిరిగన్న చిన్నారి తొడుకుమిన్న రూపున నందంబునుఁ
జందంబునుఁ బెరసి మిన్నదనంబు విన్నదనంబు నొండ్లాంటిఁ బెనఁగొనంజేయఁ
జెన్నటి సన్నవడియు వింతవిన్ననువుదోచనున్న యన్నేల కన్నియ గ్రన్న నందనుఁ
గన్నవారికి నెన్నఁడేని నెన్నరానిదగు నిద్దంపుటక్కటికంబు పెనుపునం దనతోడి
ద నడవడి యగుచుండ గుట్టునడల బిట్టడలిన—

౨౩౦

—♦ బ్రహ్మాదులు క్షీరసాగరమున కరుగుట ♦—

క॥ విని వనజగర్భుఁ డమ్మే, దిని యుమ్మలికమ్మెటింగి ♦ తేకువ నద్దే
విని సురలందోడ్కొని ప, ద్మనయనుఁగన దుగ్ధవార్ధి ♦ దరిఁజేరివెనన్.

౨౩౧

మ॥ కనుదమ్ముల్లుకుళింపఁజేసి మదిలోఁ ♦ గంజాక్షువిశ్వాత్ము నే
ర్పునఁ గీలించి ధృతిప్రయుక్తిఁబవను ♦ నోబ్బనీక బంధించి యా
నన పద్మావలిహంసతేజమున నం ♦ దంబంద నారాయణా
య నమస్తేపరమాత్మనే యనుచు ధ్యా ♦ నారూఢిఁబెంపొందుచున్.

౨౩౨

వసంత తిలక॥ ఆనందబాష్పకణి ♦ కాంచితలోచనుండై
వ్యానద్గ దద్గదికుఁ ♦ డై హరినాప్రజేశుం
డానమ్రవేదవచ ♦ నాగమ సంస్తవంబు
ల్లనై రహింప విమ ♦ లస్థితఁ బ్రస్తుతింపన్.

౨౩౩

—♦ విష్ణుదేవుండు సాక్షాత్కరించుట ♦—

సీ॥ శతకోటిభాస్కర ♦ ద్యుతులమిటారించు, ఘనకిరీటము మస్త ♦ కమున వెలయఁ
గ్రొక్కారుమొయిలుఁ బై ♦ కొనుబల్మెఱుంగునాఁ, బసిఁడిసాలుపుమేన ♦ మిసిమిఁజెంద
మున్నీటికన్నెన్ ♦ మ్మోవిచేద్విగుణింపఁ, బడెడుక్రొంజిగిఁకాస్తు ♦ భమెదమెఱయఁ
దనుకాంతిర్పురమునం ♦ దు నయముఖనాభి, హస్తాంఘ్రికమలము ♦ లందగింప

హాసరుచులు తమముదెస ♦ లంటఁదఱుమఁ
గెలన ససకాదియోగ్గిందు ♦ తెలమిఁ గొలువఁ
జిలువదిండిహుమాయిపైఁ ♦ జెలఁగి శేష
శాయి చతురాస్యనెదుట సా ♦ తూత్కరించె.

౨౩౪

సీ॥ చిద్భునస్ఫూర్తియో ♦ శృంగారపూర్తియో, మైమాఱుహత్తిల్ల ♦ మలయువాని
సౌజన్యసత్త్వమో ♦ చంద్రమస్తత్త్వమో, మోముతాపునసిల్వ ♦ మురియువాని
శమదమార్థమ్ములో ♦ శంఖచక్రమ్ములో, కరయుగమ్మునమించఁ ♦ గాంచువాని
స్వనివిప్లవీలయో ♦ సద్వనమాలయో, గుణలక్ష్మీనెదఁగూర్ప ♦ గులుకువాని
మఱియు బాహ్యంతరమ్ముల ♦ మహితమూర్తి
కలన నొక్కండుగానిండి ♦ క్రాలు దివ్య
ధామపుంజమ్ము నమ్మేటి ♦ దైవతమ్ము
నలువ గనెఁమోల నబ్రమ్ము ♦ మొలువబాల.

౨౩౫

క॥ అమ్మహానీయమహూనిధి, సమ్ముఖమునఁగని విరించి ♦ సత్వరమొదవన్
గ్రమ్మఱఁ గననేరక కను, దమ్ములుగేల్దమ్ములొక్క ♦ తఱియమొగిడ్చెన్. ౨౩౬

శా॥ శ్రీమత్ప్రశ్రియహర్ష భక్తిభయము ♦ ల్పితాబ్జమం దొక్కటన్
సామానాధికరణ్యమంద నజుడం • చత్వేద రోమాంచుడై
భూమిశ్రీసహితుం బురాణపురుషుం • బూజ్యం ద్రయీవేద్యుడే
జోమూర్తిం గనలేక కాంచి పొగడెన్ ♦ శ్రుత్యంత సూక్తంబులన్, ౨౩౭

సీ॥ పరఁగ నశబ్ద మ ♦ స్పర్శంబరూప మ, వ్యయమరసము నిత్య ♦ మటులగంధ
వంతమనాద్య మ ♦ నంతము మహతఃప, రము ధ్రువమగునెద్ది ♦ సమత నెఱుఁగఁ
బడిన మృత్యువు బారిఁ ♦ బడ రనఘత బ్రహ్మ, విత్తమమహిత సం ♦ పత్తిగాంతు
రెల్లరుననిశ్రుతి ♦ వెల్లడించెడు నిండి, యము లర్థములెద ధీ ♦ యాత్మ యమ్ము
హత్తు వవ్యక్తమప్పురు ♦ పాఖ్యపదము, నొప్పఁబరమతనివి యుత్త • రోత్తరమని
కడకునదె కావ్యయదె పరఁగతియుననియె, నరయనాత త్వమీ వెకల్యాణమూర్తి.

తే॥ అంజలి ఘటెంతుదేవనీ ♦ యంఘ్రికెపుడుఁ, బ్రాణబుద్ధింద్రి యాత్మల ♦ బరఁగదేనిఁ
గర్మపాశంబువల ముముక్షుంబొసంగు, నరులెదనుతింతు రదెనాకు, శరణమనుచు.

చ॥ గుణమయియైన మాయ తన ♦ కూర్మిమెయిన్నినుఁ జేరఁగాంచి ద
ర్పణ మరుణాంశుజాలముల ♦ భంగిఁ ద్వదీయ కలల్లఁపించి కా
రణ మదిగా జగంబులఁ ది ♦ రంబుగఁ గూర్చునుఁ బ్రోచుఁ ద్రుంచు ల
క్షణములు నీయెడన్వితగఁ ♦ గల్పన సేయుచు నుండునిచ్చులున్.

౨౪౦

క॥ స్వానందాను భవాత్ముడ, వైననినుం జెనయనేర ♦ వవినెట్టన న
జ్ఞానావృతులకు నమ్మెయి, భాసంబాన గూర్పజాలు ♦ బ్రజ్ఞాస్ఫురణ, ౨౪౧

సీ॥ జగదేకమాంగల్య ♦ సంసిద్ధికెద్దాని, కయ్యెన్వరూపా ప్తి ♦ యనవరతము
నంతరంగస్థైర్య ♦ మలవడనేదాని, సాత్త్వికులగు మును ♦ ల్సంతరింతు
రానుపూర్విగఁ బూర్వ ♦ మాత్మ స్థితికినేము, సేవింపఁగంటిమి ♦ చెలఁగిదేని
నపరోక్షమనుభవ ♦ మందఁగాజ్ఞానులు, యద్భావనముమది ♦ నవధరింతు
రట్టితావకీన ♦ మంఘ్రియుగము నేడు, చేరఁగలిగెఁదిరుగఁ ♦ జిత్తదోష
శాంతియొదవె నిక న ♦ సాధ్యంబు గలదెద్ది, నీదుకరుణవెలయ ♦ నిత్యవిభవ.

క॥ తమకు మణికాంతియెడ మణి, భ్రమ గలిగినవారపోలె ♦ భక్తులు నీత
త్వము గందురు కల్యాణో, ద్యమమగు నీమూర్తి డెంద ♦ మందిడి శౌరీ. ౨౪౩

తే॥ దాన మధ్యయనము నెన్నఁ ♦ దగిన క్రియలు
నెవియుఁ గొని శుద్ధిగాంతురే ♦ యెందు శతులు
పావనులు నీదు యశమున ♦ భక్తి శ్రద్ధఁ
బొదలువారెట్టు లటులనో ♦ పుణ్యమూర్తి. ౨౪౪

మ॥ అనుమేయంబగుఁగాదె దీన భవదీ ♦ యాంఘ్రిద్వయైకప్రపూ
జననిర్మాల్యగుణాధ్యమూర్తి తులసీ ♦ స్రక్కాంతపై నల్లన
క్కునఁదాఁ జొక్కియు శ్రీసపత్నివలె నా ♦ న్గూర్మిన్నినుంగొల్చు భ
క్తుని సామ్రాజ్యపదంబిఁకేరికెటుఁ గై ♦ కో రామి సర్వేశ్వరా. ౨౪౫

ఆ॥ కాన సారవేదు ♦ లైన త్వద్భక్తులె, ద్దానిఁ గొందు రాష ♦ ధంబటంచుఁ
దనకు సంసరణగ ♦ దప్రతాపనిహంతి, నీదు భక్తిలోన ♦ నెగడుఁ గాత.

సీ॥ కరుణింపవే; నిత్య ♦ కల్యాణకారుణ్య, లక్ష్మీనివాసతా ♦ లక్ష్య హృదయ
దయఁ జూడవే; మత్త ♦ దైతేయబి భ్యన్ము, నిస్వర్గసంశ్రయా ♦ నీకపోషి
పోషింపవే; యోగ ♦ పూర్వమాయైక్యప్ర, సాధితలోకలో ♦ కాధిపాలి
పాలింపవే; నిజ ♦ భక్తసంస్పృతీసరి, తృతికుంభసంభవ ♦ ద్భవ్యనామ
నామనవిఁగై కొనవె; పావనప్రమోద మోదమొసఁగవె; భావుకములకుఁ బ్రోవ
ప్రోవవే; బ్రహ్మవాదిసం ♦ భావనీయ, నీయభిప్రీతి నామీఁద ♦ నిలుపవె; హరీ.

క॥ అకలంకవిభవ నీనా, భికమలమున నన్నొనర్చి ♦ విష్ణుపచయస్స
ప్రీతిఁ గర్తగా విధించితి, వి కదా నావలని కరుణ ♦ వెలయ మాకుందా. ౨౪౬

తే॥ మఱియు భువనావనార్థ మే ♦ మఱక ప్రతియు
గంబునను జన్మయోగంబు ♦ గందువజుడ

వయ్యు నీమహిమలఁ గొని ♦ యాడ నెంత

వాడ నీవాడఁ గావు మ ♦ న్నాడ నయ్యా.

౨౪౯

క॥ నను భవదీయదయాలస, దనుజుఁగొననీయదేమి ♦ యాగడమో నె

మ్మనమాతురతస్వీరిడి, తనమేర్పడ దాననెట్లు ♦ తలఁకుదుఁబలుకన్.

౨౫౦

తే॥ దేవ; రావణుఁ డమిత త ♦ పోవశమున, నన్నుఁబ్రీతునొనర్చి కి ♦ న్నరసురాసు
రాదులక జేయుఁడై యుండ ♦ నాదువరము, గొనియలంచెడుఁజలముచే ♦ కొనిజగముల

నీ॥ కాల్నిల్పుకొననీక ♦ కడఁగిపోదోలె జే, జేలమన్నీనిఁబో • ల్చిన్నవోవ
నసువులూనఁగనీక ♦ కసరుమై గదిమెన, క్కడలసాములసిరు ♦ ల్గదలిచనఁగఁ
జేతులాడఁగనీక ♦ చిక్కించెముప్పోక, పోటుబంటులసిగ్గు ♦ పొల్లువాఱఁ
దోఁచితోఁచఁగనీక ♦ తొలిచెదపస్వుల, చిత్తభిత్తులధృతి ♦ స్థితి తొలంగఁ
గాఁపురము లుండఁగానీక ♦ కన్నెమిన్న, లున్న నెలవుల మేల్పన్న ♦ సున్నగాఁగ
నెమకిచెఱలుంచె నికమీఁద ♦ నిలుచుజగతి, నెద్దిసెలవీవెనీవె భో ♦ గీంద్రశయన.

ఉ॥ జన్నమొనర్చువేళ భుజ ♦ సత్త్వసమగ్రుఁ డతండువిన్నదో
నన్నెలవంది తత్త్రియల • నర్థసమష్టిగ వేదిఁబెట్టిపై
మన్నిడు దీనికూఱడిలు ♦ మానసమెవ్విధినై న నన్నదా
మిన్నకపోడు యజ్వకొమ ♦ మిన్న వెసంగొనికాని యీశ్వరా.

౨౫౩

తే॥ వేయునేల జగత్పాల ♦ వెగడుగాంచి, రెల్లప్రజలది యట్లుండె ♦ నీధరిత్రి
తనకు నిలుకడ భరమని ♦ తలఁగసాగె, నింక సెలవెట్టిఁడైననే ♦ యిడుమలొక్కో

క॥ ఇనశశినయనా; నీయెఱుఁ, గనిదేలోకములనేనిఁ ♦ గానఁబడునె యై
నను విన్నవెంతు వానికి, మనుజునిచేనంతగతి ని ♦ మంత్రితయయ్యెన్.

౨౫౪

వ॥ అదియెట్టులనిన వరంబులర్థించునాఁడల్లవాఁ డెక్కుడు మదోన్మాదంబునంజేసి
నరవానరుల నెంతయుం దృణీకరించె నయ్యుపాధి మత్పార్థసీయాంశంబున
కనువుపడియుండె.

౨౫౬

తే॥ కాన మానుషమూర్తిమైఁ ♦ గడఁగిదేవ, రిపుఁదమోమయు మర్దించి ♦ ప్రీతిజగము
లనుఁ దమోనుద్విలాసంబు ♦ ననువెలయఁగఁ, జేయవే; భక్తవత్సలఁచిత్తయనిన

—♦ విష్ణుఁడు వరంబొసంగుట ♦—

క॥ ఎలనగవు మోము ఛందురుఁ, గలసి దెసలవెలుఁగఁజేయఁ ♦ గావలమురితా
ల్పు లలితగంభీరస్వన, కలనల మిన్నేలు దోడు ♦ గా నిట్లనియెన్.

౨౫౮

ఉ॥ అన్న! యెఱుంగుదున్నిజజ ♦ నాదృతి నీయది యాట వాడు దా
న న్నినుఁగై వసంబుగ నొ ♦ నర్పఁదపంబునఁ గొన్న తెంపు ము

నైన్నఁడు నేరికిని వర ♦ మీతని కీవిడుచొప్పు శౌర్య సం
పన్నఁడతండు ముజ్జగముఁ ♦ బాయని యేపునవేపు టంతయున్. ౨౬౦

ఆ॥ సుజనులెందుఁ బ్రబలి ♦ శోభిల్లువారందుఁ, బ్రజలునటులె యాట ♦ పాపులెగువ
భగ్నులౌట గానఁ ♦ బాముల కిడుపాలు, ఖలవరములు నేక ♦ గతిఫలములు.

క॥ విను మింతవట్టు దాళఁగఁ, దనకయ్యెఁ ద్వదీయవరవృ ♦ థాత్వంబెన్నన్
జనదింక నుపేక్షింపఁగ, ఘనభుజుఁడతఁ డాతతాయి ♦ గతికిరవగుటన్. ౨౬౧

వ॥ తనకై తానె నాకవశ్యంబు వధ్యుండయ్యె నిట్లనియే నిమ్మెయిన తొడరుదుననిన
భవదీయవరప్రదానవచనరచన కమోఘత్వాపాదనంబుచొప్పుడనేర దట్లుంగాన
నొక్క- రహస్యసందర్భం జెరింగించెద నాకర్ణింపుము. ౨౬౩

మ॥ అనఘా ! కశ్యపుఁ డచ్చఁపుం దపముమై ♦ నానంద మందింప మె
చ్చిన నన్నందనుఁ గమ్మటంచతఁడు జే ♦ జేవెట్టఁగావలె యం
టిని నేడుత్తర కోసలేశ్వరత నుం ♦ డెన్వానికిం బుత్రతన్
జననంబందెద నాల్గురూపముల ని ♦ చ్ఛా కల్పనాచాతురిన్. ౨౬౪

క॥ తనయోగమాయయును జన, కుని గృహమునఁదోచు నమ్మ ♦ గువతో సర్వం
బును నొనగూర్తుఁ జనుండని, ఘనుఁడదేవుండు ధ్యాన ♦ గమ్యుండగుడున్. ౨౬౫

తే॥ వెనుక విధిసురలనుఁ గని ♦ వెన్నుఁ డర్క
వంశమునఁ బుట్టు మీరు మీ ♦ యంశముల వ
లీముఖుల సృష్టి సేయుఁడు ♦ లెండు శుభము
లొదవు నెల్లరకని పల్కి ♦ ముద మొనర్చి. ౨౬౬

వ॥ వెండియు శతానందుండు గోరూపధారిణియగు మేదినీ మానినీ తిలకముం దిల
కించి యమ్మా ! నీవింక వగవంజనదు నేట రేపటఁ బరమేశ్వరుం డవతరింపం
గలవాఁడట మీఁద నీకెవ్వని భరింప భరంబగు నద్దుష్టాత్ము నమ్మహామహుండె
తెగటార్చి నిన్నానందింపంజేయుచు నుండువాఁడని యూఱడిలంబలికి యనంతర
క్షణంబున ౨౬౭

క॥ వా రొక్కట ననురాగశ, రీరి పితామహుఁ డటంచుఁ ♦ బ్రీతిఁ బొగడ నం
భోరుహగర్భుఁడు వాణీ, నీరేజదలాక్షితోడ ♦ నెలపునకరిగెన్. ౨౬౮

ఉ॥ వేలుపు లాత్మ తేజముల ♦ విశ్వజనీనచరిత్రన త్త్వము
ద్వేలమయగ్గణమ్ముఁ గపి ♦ వీరబలమ్ము సృజింప భూమిభృ
త్సాల నికుంజపుంజములఁ ♦ దార్కొని నెక్కొనుచుండె నారమా
లోలుపు నాన యజ్జగతి ♦ లోఁ గొనరూపముగొన్న చాడ్పునన్. ౨౬౯

—♦ ఇనవంశ రాజ ప్రశంస ♦—

క॥ మును సప్తద్వీపయనం, దనరా రెడు నసుధయెల్లఁ ♦ దమ కైవసమై
యనువొంద మనుప్రభృతులు, జననాధుల జితులు మనుపఁ ♦ జాలఁగ వెలసెన్.

సీ॥ అవ్వారిలోపల ♦ నెవ్వనిశీలమ్ము, గుణ సాగరాఖ్యాన ♦ కోటిమెఱసెఁ
ద్రవ్వించె నేమేటి ♦ తనపేరసంద్రమ్ము, సాగరమ్మనఁగఁ బ్ర ♦ శస్తినెగడ
నేరాజువిఖ్యాతి ♦ యిక్ష్వాకువంశమ్ము, ధ్వజపటి యనవిజి ♦ త్వరతఁబరఁగె
వప్తిపుత్రసహస్ర ♦ సమితి యేసమితింజ, యుంబరివారింజె ♦ యుద్ధయాత్ర
నట్టి సగరు నన్వ ♦ యంబున నృపతుల్గు, హాత్ములేతదధిస ♦ మాశ్రయమునఁ
బొడమి పొడవుపడియెఁ ♦ బుణ్యంబు రామాయ,ణంబు నాధరం ది ♦ రంబుగాఁగ

శా॥ ఆయీ రామచరిత్రసంవలితమా ♦ నాఖ్యాన మత్వర్థసు
శ్రేయోదాయక మీప్సి తావహము సం ♦ సిద్ధర్షి ముఖ్యానిశ
ధ్యేయంబే వివరింతు నెల్ల నిదియ ♦ ర్థిన్ శ్రద్ధధానుల్జను
లేయంబుం బొనరించి కాంతు జయల ♦ స్మీకీర్తివిద్యాధృతుల్.

౨౧

—♦ అయోధ్యాపుర వర్ణనము ♦—

తే॥ శ్రీవెలయు కోసలాఖ్యఁ బ్ర ♦ సిద్ధిఁ గాంచి
పెద్ద జనపదమొప్పు సం ♦ స్థితమగుచు
విదితమును ముదితమును ని ♦ విష్టమునయి
సరయువు తటంబు తనకు సం ♦ స్త్రాయముగను.

౨౨

ఆ॥ ధరణి తనప్రభూత ♦ ధనధాన్యసంపత్తి, నిత్యయావనంబు ♦ నెఱయుచుండ
నాధుఁగొలుచు తెఱఁగు ♦ నంద్యమై నెగడొందు, వత్సలత ప్రజాలి ♦ వలనవెలయ.

తే॥ పుడమి చేడియ యురమునఁ ♦ బొసఁగు కోస
లాఖ్య మా క్తికహారాలి ♦ కందమొసఁగు
వేల్పుతాపతకమొ నాఁగ ♦ వెలయ జగతిఁ
బున్నెములకిమ్ము సాకేత ♦ పురవరమ్ము.

౨౩

క॥ ఆవీడయోధ్య నాజగ, తీ విశ్రుతయై తలిర్చు ♦ మనుమానవనా
ధావిష్కృతగాఁ దన్మహి, మావిర్భూతిప్రకార ♦ మభివర్ణ్యముగాన్.

౨౪

తే॥ ఆమహాపురి పదిరెండు ♦ నైతనర్చు, యోజనమ్ముల పొడవయి ♦ యోజ మూఁ
నట్లు విస్తృతయున్నై మ ♦ హాపథసువి, భక్తయును శ్రీమతియునయి ♦ పరిధవిల్లు

సీ॥ రవలమేకొను కాంతి ♦ రాణింప ఘననీల, కంతతఁ దలగంగ ♦ గవయుఁగొన్ని
పద్మరాగాంచిత ♦ ప్రభ సర్వతోముఖ, త్వమునఁగలానృప్తి ♦ దనరుఁగొన్ని
నిజ వేజమున దేవ ♦ నిలయంబు పెనుపొందఁ, జేయుచుగురుభక్తి ♦ జెలఁగుఁగొన్ని
రాజరాజత్వాప్తి ♦ రాజిల్లి కుందప్ర, ముఖలక్ష్మి రాజుతో ♦ మొనయుఁగొన్ని
దుర్జనులఁద్రుంపనిద్ధర ♦ దొరయుహానిని, బాయఁజాలమి మునుమున్న ♦ పరఁగినట్టి
శివశతానంద శతముఖ ♦ శ్రీదముఖ్య, దైవతములనఁ బురిని సా ♦ ధములువెలయు.

ఉ॥ అమ్మయుఁడైన చందురుని ♦ యందరుణాంశువులొంది రేయిధ్వాం
తన్నెడఁ జిమ్మునండయినఁ ♦ దద్విధుబింబము దర్శనీయమా
టెమ్మెయిఁ గల్గునోతలఁప ♦ రిప్పురి స్ఫూటిక సాధకాంతిపుం
జమ్ము దివమ్ము గ్రమ్ముగతి ♦ చక్కగ నీతనివంకఁ దోఁచెడిన్.

౨౭౯

తే॥ రాజనీలమణీగృహ ♦ రాజిప్రతి ఫ, లింప సితభానునందంక ♦ లీల కాన
నయ్యెనతఁడు తదుద్గతుఁ ♦ డౌటమఱియు, నంతరితుఁడౌటఁ బక్షద్వయబుగలిగె.

తే॥ తన్నగరనాథునకు విబు ♦ ధనిలయేశుఁ, డతనికితఁడు సమైశ్వర్యు ♦ లాప్తవరులుఁ
గాన నెగడొందు రాకపో ♦ కలకు నిలిపి, నట్టి సోపానపక్షి నా ♦ హర్మ్యపాలి.

తే॥ లీలమెయి మాడుపులనాడు ♦ బాలుర చట, ననిమిషద్రుఫలములందుకొనుటఁ జేసి
కానరోక్షుశ్చిపాసలఁ ♦ గానియెడ భు, జింపనొల్లరె తల్లులు ♦ చీరనై న. ౨౮౨

క॥ అమల కనకగోపుర కుం, భముల మొనయు సమయమునఁ బ్ర ♦ భావంతుని బిం
బము వీట నెల్లరకుఁ ద, ద్ధమనముచేఁగాక తెలియఁ ♦ గాఁ దరమానే. ౨౮౩

తే॥ తరణి మందేహాసంజ్ఞ లా ♦ శరులు సంజ
లందు మాత్రమె రోధించు ♦ టరసి చూడఁ
దత్పురద్వారచయధ గ ♦ ద్ధగిత హేమ
కలశరవిబింబకొటులఁ ♦ గాంచి కాదే.

౨౮౪

తే॥ పురి మెఱయు వజ్రమయ వప్ర ♦ ములను డాయు
వేళఁ దద్రుచుల నరుణ ♦ బింబమునకు
నొండు వన్నె యొదవుఁగాక ♦ యన్న సంజ
లంద కెంజాయ నది వెల ♦ యంగ నేల.

౨౮౫

క॥ అప్పరిఁగల సైకతముల, కుప్పలు మణిరాసులనఁగఁ ♦ గొనకొని జేజే
తిప్పలనఁ దనరు మేడల, యొప్పిదము నుతింప నెప్పఁ ♦ డోపు జగములన్.

తే॥ సర్వవస్తువు లచ్చట ♦ స్వర్ణమణిమ, యమ్ములై యుంట నప్పరి ♦ నావరించి
నట్టి భేయాభిగన్న ర ♦ త్నాకరాఖ్య, భ్రాంతి జనులు జలధియెడఁ బాడుచుండ.

సీ॥ కీరముఖత్రుటి ♦ తోరుదాడిమబీజ, ములఁగాంచి మేలి కెం ♦ పులనుఁ గాంచి
నవనవోల్లసితప ♦ ల్లవ నికురుంబమ్ము, లనుఁగాంచి సత్ప్రవా ♦ లములఁగాంచి
పరిపక్వసహకార ♦ భవ్యఫలోత్కర, మ్ములఁగాంచి పసిడి ము ♦ ద్దలనుఁ గాంచి
యనిశైక కలనాస ♦ మంచితశాద్వల, మ్ములఁగాంచి గరుడ ప ♦ చ్చలనుఁగాంచి
వికచవివిధపుష్ప ♦ వితతులఁగాంచి వి, శిష్ట మణిగణముల ♦ సిరులఁగాంచి
కాన రొరులువీటఁ ♦ గదియక యుద్యాన, భూములనుచు విపణి ♦ సీమలనుచు.

సీ॥ కులగిరినిభహర్మ్య ♦ కూటస్థలీమృదం, గనినాదములు మేలి ♦ గర్జలనుచు
నంబరచుంచి సా ♦ ధాగ్రభూవిహారద్వ, ధూతనుద్యుతులు వి ♦ ద్యుత్తులనుచు
నాశావలయసము ♦ ద్యత్తోరణస్థ ర, త్నప్రభ లింద్రదాయు ♦ ధములటంచు
నాతారకాపథ ♦ వ్యాపకవైజయం, తీ కల ల్వినువాక ♦ తెరలటంచు
భ్రాంతులెన్నెన్ని యోయిట్లు ♦ పరఁగుచుండుఁ, గానియేనాడును విముక్తి ♦ ఘటనలేడు
ముక్తి పురవరమందురు ♦ మునులెఱింగి, దీని దేవరహస్యంబు ♦ దెలియుటరిది.

చ॥ ఎడనెడనోషధీలతిక ♦ లెల్లెడ యత్రకలాకలాపభా
స్యదుపతిబింబముల్ ఘృణి మ ♦ హూజ్వలభాస్కరభాస్వరంబులై
కడలఁదనర్చు రత్నకలి ♦ కానివహంబులు డంబుమీఱ నె
న్నఁడుఁ గనరాదు రేఁ బవలు ♦ నా వివరంబెటు వింతవారికిన్. ౨౯౦

ఉ॥ పచ్చలతోరణాల గుమి ♦ పచ్చగఁదీర్చిన యట్టులుండ నే
పొచ్చెములేని ముత్తైముల ♦ ముగ్గు లమర్చిన రీతినుండ సం
పచ్చయయుక్తి కర్తముగ ♦ మంగళవాద్యము లోలిమోయఁ బ్రో
ల్లచ్చికి లచ్చి; పెండిలిఁ ద ♦ లంగక చేయుచునుండు నిచ్చలున్. ౨౯౧

తే॥ తనవనంబులు క్రొత్తనం ♦ దనవనములు, మందురలు సైంధవకలాప్త్య ♦ మందరములు
మందిరములు శుభేందిరా ♦ మందిరములు, స్వర్గపురమున కిదివింత ♦ స్వర్గపురము.

ఉ॥ మిన్నుల మించిదాన రమ ♦ మేలువహించి తటిత్కలాప సం
పన్నతఁగాంచి స్ఫారరవ ♦ భంగులె సంగఁగ గజ్జలాద్రు లం
చెన్నఁగ మేఘమండలి మ ♦ దేభనిభస్థిఃబొల్చు నప్పరిన్
విన్నఁదనంబు లేకెపుడు ♦ విష్ణుపదాప్తి నెలర్పరేఘునుల్. ౨౯౩

తే॥ వీటనెగడొందు ఘోటక ♦ వితతిథాటి, వ్రేటువడి వేల్పుదొర తేజి ♦ వీనులెత్తి
తిరిగి చూచుచు వెల్లనై ♦ దివముసేరె, దాన నుచ్చేశ్వరవంబుండ ♦ దానిజనులు

క॥ అనిలుని రూపు గెడపె నె, మృన మణువుగఁ జేసె నంశు ♦ మాలిరధాశ్వా
లినిఁ ద్రోచె మహాబిలమున, ఘనవేగము పేర్చి ఘోట ♦ కవ్రజము పురిన్.

సీ॥ పద్మరాగప్రభా ♦ పటలంబు లొకచోట, నొకయెడ మాక్తిక ♦ ప్రకటరుచులు
లలితప్రవాళద్యు ♦ తుల రాసులొకవంక, నొకచెంప గారుడా ♦ శ్మోరుశ్మోభ
లలపుష్పరాగ దీ ♦ పులగుంపు లొకయోర, నొకపార్శ్వమున వజ్రనికరరోచు
లలఘునీలమణీచ్ఛ ♦ పులప్రోపు లొకచాయ, నొకకడ గోమేధి ♦ కోస విభలు
సకలరత్న మిశ్ర ♦ సత్కాంతులొకచక్కి, వెలయునెప్పు గగన ♦ వీధిదొరసి
ఘనశతాంగవర్గ ♦ కపటనవగ్రహ, మండలములు ఓట ♦ మలయుచుంట.

ఉ॥ చొచ్చినఁ జొత్తు రబ్బలి వ ♦ సుంధరనైన ద్విజిహ్వావృత్తి లే
దచ్చద లెక్కి నందఱి మి ♦ యార్చెద చూనరు పక్షపాతమే
పోచ్చెమెదం దలంపరనిఁ ♦ బోటులఁ గీడ్పడఁ బోరొకప్పుడున్
మెచ్చరు శూలినైన ధృతి ♦ మేకొను యోధవరేణ్యు లప్పరిన్. ౨౯౭

సీ॥ పొలయల్కవొడమున ♦ ప్పడ విప్రలంభంబు, స్మరసంగరములనె ♦ మానహాని
సురతవిశ్రాంతినే ♦ సాలింతకాన్పు కూ, రొదన్పువేళనె కలా ♦ నుద్యమంబు
ఘనతపోవ్రతనిష్ఠ ♦ లనె విలాసవిరామ, మతిహర్షమందె బా ♦ స్పానుగమము
కలగని మేల్కొంచు ♦ టలయందె విభ్రాంతి, యఘవృత్తియందె యనాదరంబు
వలపు గిలిగింతలనె మేలి ♦ యులికిపాటు, తివియు తఱితిపులనె కడు ♦ దీవరంబుఁ
గాని యొండెడ నొక్కండుఁ ♦ గానఁబడదు, పట్టణంబునఁగల సతీపతులకెపుడు.

సీ॥ స్వాధ్యాయవిధి సమా ♦ శ్రయణంబకాని జీ, వికకు విద్దెలటన్న ♦ వెఱ్ఱిబొరయ
రాతిథేయస్థితి ♦ వ్యాప్తియకాని భో, గార్థ సంసక్తిమై ♦ నగడుగాంచ
రమ్యతాహృతి మహాశ ♦ యత్వంబకాని దం, భాది జృంభకునిజ్య ♦ లనువుపఱుప
రాత్మసంసిద్ధి ల ♦ క్ష్యత యొండకాని వా, దములకై వేదాంత ♦ తత్త్వసిద్ధరు
సత్యమస్తేయమనుకంప ♦ శౌచమార్జ, వమ్ము మున్నగు సహజగుణమ్ములెసఁగఁ
దాపసోత్తమశిక్షలఁ ♦ దవిలి మెలఁగు, విప్రవరు లుందురందుఁ గ ♦ విప్రవరులు.

శా॥ వేనోశ్యన్వివరింతు విద్దెలనుచు ♦ స్వీటన్ద్విజౌఘంబుతోఁ
దానెంతనిఁ బ్రతిజ్ఞఁబూని యజయి ♦ త్వంబందుటన్దుర్ధరా
నూనక్షాభరమూనె శేషుడనుచో ♦ నోరెత్తఁగా నెంతవాఁ
డీనల్మోములదయ్య మేతది తరు ♦ వ్హీనస్థితిం జెందరే. ౩౦౦

సీ॥ ఒజ్జలమాటల ♦ కొఱ గొడ్డెములువల్క, రలవోకఁ దొలుఁ బలుకులు పఠింతు
సంజలందుఁ బ్రపత్తి ♦ సావిత్రి జపియింతు, రలు సమిదాధాన ♦ మాచరింతు
దొసఁగులకూటమిఁ ♦ నొడిఁబడరేపల్ల, మేలి ప్రశస్తి నె ♦ మ్మెయిఁ దొలంగ
రొగి బైక్షవృత్తి న ♦ యునికి నున్నతిఁగాంతు, రాదృతి మైత్ర్యాదు ♦ లలవరింతు

బ్రహ్మవర్చసమునఁ ♦ బ్రబలి శమాదులు, దొడవులుగను శ్రద్ధ ♦ తోడుగాఁగ
నెందు సవతులేక ♦ యెసఁగుదురజినాది, ధారులగుచు బ్రహ్మ ♦ చారు లచట.

ఉ॥ వృత్తిదలంగ రీగియెడ ♦ విన్నదనంబునఁ బోరు సౌమ్య సం
పత్తికి గంటివెట్టరెటుఁ ♦ బ్రాహ్మణిక ప్రకరంబు గొల్తు రే
యొత్తునఁ బాపముల్దలఁప ♦ రోపిక సత్క్రియ లాచరింతు వి
ద్వత్తము లిభ్యు లంచితలుఁ ♦ దత్పురినుండు గృహస్థు లెప్పుడున్. 30౨

ఆ॥ పత్ని సుతులకడన ♦ పాటిల్లనొండె ద, ద్యుక్తు లగుచునుండె ♦ నోజనగ్ను
లెందుఁ దోడుగాఁగ ♦ నెనయుదు రడవిఁ ద, పంబునలుప వనని ♦ వాసులచట.

క॥ వృత్తులమలఁగించి యెదం, జిత్తముఁ జిక్కించి యెపుడుఁ ♦ జిద్ధునరూపా
యత్తులకా సుఖయింతురు, ముత్తికి నెలపులు పురమున ♦ మొనముయతీంద్రుల్.

సీ॥ ఈశ్వరకలనాస ♦ మృద్ధి లక్ష్మ్యమెకాని, కమలాభిఘాత సం ♦ కలన లేదు
పరతమోనోద ధూ ♦ ర్వహనశక్తియెకాని, చక్రవిభేదని ♦ శ్చయము లేదు
కువలయామోదనా ♦ వ్యవహితత్వమెకాని, సద్వికాసనిరాస ♦ సరణి లేదు
స్వార్థిచకోర కా ♦ హ్లాదనేచ్ఛ యకాని, స్వీయాలినిర్బంధ ♦ చింత లేదు
రాజులనరాజులె ప్రదోష ♦ రాగరహితు, లంచిత గురూదయాశంసు ♦ లపకలంకు
లనిశపూర్ణు లనామయు ♦ లద్వితీయ, యోగమహితు లమిత తేజ ♦ లుందురందు.

చ॥ ఘనకృషి గోగణావస మ ♦ ఖండముగాఁగ్రయ విక్రయోన్నతి
దనరి మహాసమృద్ధి నిజ ♦ ధర్మముఁబాయక పెంపు సొంపులం
ధనదుని లెక్క సేయక యు ♦ దారతమీటి విదారితాఘులై
యనయము దేవవిప్రనివ • హార్చలఁ బొల్తురు వై శ్యులప్పురిన్. 30౬

తే॥ ద్విజసమర్చలు నెఱపుచు ♦ దేవభక్తి, దనరఁ బుణ్యచరిత్రము ♦ ల్వినుచుఁబావ
నాత్ములై ధర్మదేవత ♦ లనఁగఁగూడ్రు, లొప్పుదురు మేలియొప్పుల ♦ కుప్పలచట.

క॥ పతిహితమతిఁ బార్వతి భా, రతి విద్యాకలన సురుచి ♦ రత రతి సంప
ద్గతి శ్రీసతిఁ దొడరి పతి, వ్రత లుందురు పురమునం ద ♦ రముగాదెన్నన్. 30౮

సీ॥ ప్రొద్దుప్రొద్దునమున్నె ♦ నిద్దురమేల్కొంచి, ధవుని యంఘ్రులకు వం ♦ దనమొనర్చి
యిష్టదేవతమెద ♦ నెంచి నెయ్యముదోష, శ్వశురుల సేవలా ♦ సత్తి నెఱపి
యటఁ బనులచ్చొత్తి ♦ నటులె నొవ్వకతీర్చి, పిల్లలఁగసరక ♦ ప్రీతిగొసరి
సరసమృష్టాన్నము • ల్గురగునఁ బొసగించి, తమవారినతిథుల ♦ దనియఁజేసి
తొడవులకును మేలి ♦ తొడవు నానయకాఁగఁ, బలుకుజుంటితేనె ♦ నెలపుగాఁగ
గొనములెల్లఁ దాల్చిఁ ♦ గొమరొంద శుభలీల, నెగడు నలకుటుంబి ♦ నీగణంబు.

సీ॥ అంజనాచల సార ♦ మందుఁ దీసిననిగ్గు, లననొప్పు నెఱిగొప్పు ♦ లమరుచుండ
లలితసాదామనీ ♦ లతలతల్కుల గుంపు, లనఁదోచు తనురోచు ♦ లనఁగిపెనఁగ
బూర్ణేందుబింబముఁ బువ్విఁ బెక్కులొద వెనో, యననె మ్మొగములిమ్ముఁ లనుఘటింప
బాతాలముననుండి ♦ బయలొందు చిల్వబా, ర్లనమీటునూగారు ♦ లందగింప
మఱియు సకలాంగసౌష్ఠవఁ మహిమఁదమకు, సవతుగా రెల్లజగములఁ యువతులనఁగ
మెఱయుదురు గాధిపుత్రని ♦ ర్మితనవీన, మోహినీ దేవతలు నాఁగ ♦ ముదితలచట.

క॥ మిన్నున నొకనది గలదని, యెన్నెదరిలఁ గవివరేణ్యు ♦ లెంచఁబడియెనో
తన్నగరసాధతలవిహా, రన్నారీదేహారుచిరు ♦ రమ్ముల కలిమిన్. 300

చ॥ పురిఁ దరుణీవిహారములఁ ♦ బొల్పుగు మేడల పజ్జనేగు పు
ష్కరమణిమండలంబునఁ బొ ♦ సంగు త్రిమూర్తులు తత్కటాక్షువా
గురలకు వశ్యుతాదురని ♦ గొబ్బున నిల్చిరి వారి మోమునం
దురమునఁ బార్శ్వమందుఁ గ్రమ ♦ మొప్పఁగఁ దత్సతు లెల్లవేళలన్. 301

ఉ॥ వీట మరాలగామినుల ♦ వేనలు లెల్లెడ నంధకారముం
బాటిలఁజేయఁ దత్తణమె భాసిలు తన్నుఖచంద్రపక్షియున్
మీటగు స్వప్రకాశమున ♦ మేకొని దృక్సుఖముల్లుటింప నె
ప్పాటనుఁ గానరా దుభయ ♦ పక్షపరిక్రమ మెల్లవారికిన్. 302

సీ॥ గమగమవలచు చొ ♦ క్కఁపు మేటికస్తురి, తిలకము ల్మోహంపు ♦ మొలకలీన
గుబగుబనెగయు మే ♦ ల్లుబ్బల నెఱయు కుం, కుమమనురక్తుల ♦ గుప్ప లిడఁగఁ
దళతళమెఱయు ని ♦ ద్దంపుఁజెక్కుల చాయ, లెదిరి దివియుసన్న ♦ లెఱుక సేయ
నిగనిగలొలయు పె ♦ న్నెఱిగుంపు జిగిపెంపు, మరునారుల నిషద్యఁమలఁచివిలువ
జిలుగు నగవులుఁ జెలివి తే ♦ టలు నొయార
ములు బెళుకుచూపు లొఱపై న ♦ పలుకు లెలమి
గులుకు నడలుఁ గళలు నొప్పు ♦ గోడకాండ్ర
వలచి వలపింతు రవ్వీటి ♦ వెలవెలఁదులు. 303

ఉ॥ అప్పురి వారకాంతల యొ ♦ యారములంగని దేవవేశ్య లె
ల్లప్పుడు వీరిఁ గొల్వమన ♦ కన్నిట మేలగునంచు వచ్చుచో
నప్పవిధారి యడ్డుపడి ♦ యావతభోఃఖలు మే న కాయనం
దెప్పున నొక్కఁ తెన్విడువ ♦ దీపితతత్పదయయ్యె నాతియున్. 304

సీ॥ తమ్మికిఁ గొనరు రెం ♦ డిమ్ముత్పలములన్న, నొకటికి రెండిడ ♦ నోపననుచు
బిగువులో మంజరు ♦ త్ప్రిదిలెనోయనఁజూడ, నేర్చినఁ బొగడెదు ♦ నీవయనుచు

బూవుటెత్తోండువైఁ బొసఁగింపవలెనన్న, జోడుదండలుగొన్నఁ • జూతుననుచుఁ
దలిరాకు మల్లె • మొగ్గలకుఁ జాటనఁజాలుఁ, దగవెఱింగినవారు • నగుదురనుచుఁ
గలదె యుత్తమసుమనోవి • కాసమనిన, నీవి సడలింపఁ గొఱత గానీరదనుచు
నీటుకాండ నేరిమివఁక • గీటుపెట్టి, విలుతురవ్వీటఁ బుష్పలా • వికలువిరుల.

సీ॥ ఆలగుంపులు క్రేపు • లాఁగఁజేపిన నుబ్బి, జాలువాతెడు పాల • మేలివాఁక
చెఱకులాడెడుపట్లఁ • జెరచెర దొఱిలి, నెఱయు పానకముల • నిర్మరంబు
గన్నెమిన్నలు జల • కములాడుచోటులఁ, బాటిలుమేటి ప • స్నీటియాట
పొరిపొరి నుద్యాన • ముల విచ్చుననలనే, డైఱ నెలకొనెడు పూఁ • దేనెసోన
కీరముఖ ఖగవిదలితా • పారఫలర, సమునుఁ బేరేఱుగాఁదత్పరి • సక్తినొడ్లఁ
గాక కేదారములఁ దఱి • నాకపండి, రాజభోగంబులప్పురి • రాణఁదనరు. 3౧౭

సీ॥ అతివ ! నీమేనిచా • యఁదనర్చునేయవి, బంగరు తీగెలో • సంగడీఁడ
చెలి ! నీవుపలుమాఱు • దిలకించు నవియేవి, చిట్టిముత్యాలన • జెల్లుసఖుఁడ
పడఁతి ! నీవెన్నాని • పండిన ఫలమెద్ది, రాజభోగమకాదె • రమ్యగాత్ర
పలుకు సూటిగనేది • పాటిల్లునది బాల, జున్నుఁబాలననొప్ప • వన్నెకాఁడ
యనుచుఁ బైరుల పేరు లొ • య్యారముగనుఁ
దమ్మడుగు కోడెకాండ చి • త్తమ్ము లలర
మేలి ప్రత్యుత్త రమ్ములీఁ • జాలియుండ్రు
శాలిపాలిక లప్పురిఁ • జాలనెగడి. 3౧౮

మ॥ అకలంకస్థితిఁ దత్పురోప వనసీ • మాంచన్మహా నారికే
లకుటస్తోమము విష్ణుపాదగతిఁ గ్రా • లంజితమే తత్ఫల
ప్రకరంబొక్కట దివ్యసంయమి శివా • రాప్సూర్తిఁ గావించి త్యం
బకసారూప్యముఁ జేకొనెన్ భువన గ • ర్భత్వంబు వాటిల్లఁగాన్. 3౧౯

చ॥ కొలఁకులకల్మి తెమ్మెరల • గోమెలదోటల మంజిమంబు పూ
వుల పొదరిండ్ల సోయగము • పుప్పొడి తిన్నెల సారభంబువాఁ
కలకలన ల్పలోదయ వి • కాసము పొర సుఖాప్తి స్త్రీమత
ల్లుల నెఱయారజమ్ములును • లోకవిలక్షణము ల్పురమ్మునన్. 3౨౦

చ॥ మలఁకలెఱింగి పద్మినులు • మవ్వపు నవ్వులు చూప ముద్దులే
మొలకలు పువ్వుటిరముల • మోసల భాసిల మేల్నలుంగులున్
గలికలు దేనె బుప్పొడుల • గాఢ్కొనఁ జేయఁగఁ బ్రొద్దుప్రొద్దునన్
జలకములాడి యాటలఁ బొ • సంగు సమీరకిశోరము లుగిన్. 3౨౧

తే॥ తలఁచ జేజేలవీటి మె ♦ చుట్టులు రుచింప, వప్పరీ రత్నమరయని ♦ యంతవట్టు
శకులు శ్రుతిమెత్తురే; కను ♦ సన్నలేక, నిజము నిలుకడ నెట్టైన ♦ నెగడంగలదు.

సీ॥ అచటి తొయ్యలుల యొ ♦ య్యారముల్లనువట్టు, నచ్చరల్లలరన్న ♦ యనువుదోచె
నచటి తేజీల తే ♦ జంబరంబెనయంగ, రవితురంగముల బీ ♦ రంబుదెలిసె
నదటి శూరులశౌర్య ♦ మమరారులనలంప, వేల్పురాయనితెల్వి ♦ విదితమయ్యె
నచటి యంతస్సార్తు ♦ లతివేలముగమించ, సురశిల్పికాశలి ♦ సుగమయయ్యె.
నచటి తేరులు స్వర్ణధి ♦ నాడిరాంగ, వ్యోమయానోపగమ ముని, రూప్యభవయ్యె
నచటి సర్వసమృద్ధుల ♦ తృతిశయితలు, గాంగ కవికల్పకల్పన ♦ ల్లణనకెక్కె.

శా॥ భావజ్ఞానము శ్రీ వికాసము కలా ♦ ప్రావీణ్య మస్తోకలీ
లావై యాత్మము సద్గుణానుభవితో ♦ ల్లానంబు సంమోదపా
గావారాష్టవనం బపాస్తకలుష ♦ ప్రారంభసంభావనం
బావీటన్నగడొందు బౌరసమాభూ ♦ వ్యాపార మేపారంగ్.

3-9

ఉ॥ మంగళదేవతాస్పదము ♦ మాన్యగుణాచ్యుత మాప్త భారతీ
సంగము బ్రహ్మవైభవ వి ♦ చక్షణ మంచితసర్వమంగళా
సంగజిదాధ్యసజ్జన మ ♦ హర్పతిభాసము చంద్రమణికలా
ప్రాంగణ మవ్వరంబెటు సు ♦ పర్వవిలాసముగా దనందగున్.

3-9

తే॥ అని నుకవులెల్ల గొనియాడ ♦ సఖిలపురవ, రాతిశాయిగుణోపేతమమరగీత
మైన సాకేతమున కభి ♦ యాతిశక్తి, సడలంగ నయోధ్యయనువితసంజ్ఞ వెలయు.

క॥ స్వనివిప్రుధిషణబలశా, సనభవ్యగుణాచితాగ్ర ♦ జన్మన్మపతిశో
టిసవీనసుధర్మాయిత, ఘనరధ్య యయోధ్య పొగడ ♦ గాఢరహానే.

క॥ పన్నీటి చల్లకము లం, చన్నవపుష్పవహార ♦ చందనచర్చల్
దన్నెపుడు బెద్దసేయంగ, దన్నాధుని వలపు దెలుపు ♦ తరమున నెగడున్.

—♦ దశరథుం డయోధ్యాపురముం బరిపాలించుట —

తే॥ అప్పరీరత్నమేలు మ ♦ హారకుండ, నారతద్యోతమానతా ♦ నవ్యకీర్తి
చంద్రికాంచద్విధుడు క్లృప్త ♦ సర్వబుధపు, రందరమనోరథుడుదశరథుడుప్రీతి.

సీ॥ తనదైర్యరమమేలు ♦ ధరచాపుడొ చంద్ర, ధరున కొండొకవింటి ♦ దారిజూష
నిజమహత్త్వమమర్త్య ♦ నిరజేక్షణలకు, విమలగేయాశమై ♦ విస్తరిల్ల
స్వవిసర్జనం బభి ♦ పదనాంగణముల ని, లింపాగముల నంకు ♦ రింపజేయ
స్వాత్మతేజము పద్మ ♦ జాండకటాహమ్ము, వేలిబంగరునీట ♦ మెలుగువెట్టె

బ్రవిమలఖ్యాతిఁగాంచెఁ బు ♦ రందరాధి, తద్విషదృశహాననక ♦ భాస్మృతి ప్ర
కంప్యమానారివీరప్ర ♦ కాశితాద్య, జయరమాస్ఫుర్తి ♦ దశరథచక్రవర్తి. 330

అ॥ దివము దేవపతి యు ♦ దీర్ఘఁడెట్లట్లుల, ప్వరము వరముఁబోచుఁ ♦ బురుషవర్యుఁ
డాతఁడాత్మనీన ♦ మగుమహారాష్ట్రవి, వర్ధనత్వమొప్పు ♦ వలనుమెఱయ. 331

వ॥ మఱియు నన్నగరీలలామ విస్తీర్ణ కవాటయగుచు నేలువాని విశాలవక్షస్త్వంబునుఁ
బచ్చల తోరణంబుల వల్లభుని నిత్యాభ్యుదయంబును, సమస్త యంత్రాయుధ
ప్రశస్తత్వంబున మగని బీరంబును, సర్వశిల్పివిశేషవిశిష్టయై దయితుని యనల్ప
రూపకల్పనాధ్యత్వంబును, సూతమాగధసంబాధసనాధయై నాధుని ప్రఖ్యా
తత్వంబును, శ్రీమతియై మగని శ్రీసమున్నతియు, నతులప్రభయై పతిలావణ్య
ప్రతిభాసితత్వంబును. సమభ్యున్నతాట్టాలకధ్వజపతాకాదివిరాజమానయై విభున
నూనవైభవంబును, శతఘ్నశతసంకులయై ధపునిశౌర్యంబును, వధూనాటక
సంఘంబులచేనొప్పారి మనోహరు రసికత్వంబును, సముద్యదామ్ర వణాద్యుద్యాన
సంపద్యుక్తంబులగు, మణిరత్న క్రీడాపర్వత ప్రాసాదంబుల నలువొంది ప్రియుని
విహారప్రియత్వంబును, వాజివారణగోవుషభోష్ట్రఖరాద్యభివృద్ధిసమేతయై యొడ
యని సర్వశస్సమృద్ధియు, నానాదేశనివాసవణిగ్ధరనివాసితయై పార్థివు రత్నహారి
త్వంబును, చిత్రవిచిత్రాస్తాపదసుమహితాకారయై స్వర్ణపాంచాలికలతోడి
వరనారీమణిగణంబులతోఁ బెనుపొందు పొందికచే నాయకుని నాయఁ
కరంబును వివరించుచు, నిసర్గదుర్గగంభీరపరిఘాదిసర్గయగుట నన్యులకు దుర్గయు
దురాసదయునై యయోధ్యనాజను నిజనామపదంబన్వర్థంబుగా సర్వరత్నసమా
క్షీర్ణాసమాన వైజయంత సమాన బహువిమానవరగృహసుసంశోభితయై దిక్పాలు
రంబోని సామంతరాజవరేణ్యులు గుంపులుగుంపులై కరకమలంబులు మోడ్చి
కరసమర్పణంబునకుం గరంబుప్పొంగుచుఁ గొలువమరియున్న దెసన్నిలువ నిజ
మహారాజీత్వంబున స్మించుచు, సర్వతస్సమసుందరవలభిప్రముఖావికల్పకల్ప
శిల్పనైపుణ్యంబున బలభిత్ప్రధానదిగీశానపురవరంబుల ప్రహసితంబులహాసించుచు
గృహగాఢత్వంబున నవిచ్ఛిద్రత్వంబున సమభూమినివేశితత్వంబున శాలితండుల
సంపూర్ణత్వంబున నిక్షుకాండరసోదకత్వంబున నతిథిజనదేవతాకత్వంబున
నింద్రుని యమరావతి యెన్నటికిం దన్నుఁ బోలంజాలమి నూహించుచు, దుందుభి
మృదంగవీణాపణవప్రభృతీశుభవాదివాదిత్రభృశనాదితయగుచు, స్వకీయ నిత్య
మంగళమాంగల్యసాంగత్యంబు నభివర్ణించుచుఁ దనరారునద్దానిఁ దనరాజధాని
మెచ్చుచు, నమ్మండలేశ్వరుండు లఘుహస్తులు, విశారదులు, బలబాహుబలో
పేతులు, మదమత్తనర్తకీసరి వ్యాఘ్రవరాహమర్దనులు, శబ్దవేద్యవేదులు, నిశిత

శస్త్రాస్త్రధరులు, మహారథులునై సురాసురులనేనియు లెక్కఁగొననివారలయ్యు
వివిక్తము నపరాపరము పలాయితము నగులక్ష్మ్యంబు శరలక్ష్మ్యం బొనరింపంబోని
పుణ్యులగు వీరవరేణ్యులతో నగ్నిమంతులు, గుణవంతులు, వేదవేదాంగపారగులు,
సహస్రదులు, సత్యరతులు, మహాత్ములు, మహర్షి కల్పులునగు ద్విజోత్తములతో,
గుణోత్తమలగు మంత్రిన త్తములతో ననుత్తమతపస్కులగు తపోధనప్రముఖ్యులతో
వశిష్ఠాది బ్రహ్మర్షిగురువరిష్ఠులతో నిజధర్మాస్థాని సుధర్మాస్థాని ననుకరింప విబు
ధేంద్రసాధర్మ్యంబున జగతీసామాజ్యంబు త్రిజగత్సాజ్యంబుగాఁ బరిపాలనంబిం
చువేడ్కఁ బొనరించుచుండె.

339

సీ॥ వేదవేదాంగసం ♦ వేత్త సర్వా భిజ్ఞ, సంగ్రహుండఃఖిలార్థ ♦ సంగ్రహుండు
దీర్ఘ దర్శి సమృద్ధ ♦ తేజుండుపౌర జా, నపదప్రియుండు స ♦ న్నాహవంతుఁ
డతిరథశ్రేష్ఠుండు ♦ యజ్ఞ ధర్మపరుండు, జనవశీకరణవి ♦ శారదుండు
బ్రహ్మర్షి కల్పుఁడీ ♦ రాజన్వియనుచు ము, పౌలముల విఖ్యాతిఁ ♦ బొగసె నప్ర
మేయ బలుఁడు స్వబలశాతా ♦ మిత్రుఁడట్లు
యుక్తమిత్రుఁడు విజితేంద్రి ♦ యుం డతండు
పరధననిధానముల శక్ర ♦ వైశ్రవణులఁ
బోల్పనగుచుఁ బ్రజావళిఁ ♦ బ్రోచుచుండె.

333

క॥ మును వై వస్వతమనువే, యనువున లోకైకపాల ♦ నాంచితుఁడయ్యెన్
దన దొరతనమును మునులౌ, నన దశరథుఁడట్లుననిచె ♦ నాయశరమునన్. 334

తే॥ ఇంద్రుఁ డమరావతింబోలె ♦ నేలెబురి న,తంద్రుఁడాతండు సంపూర్ణ ♦ చంద్రుకలిమి
కసమువెన్నెలగాయ స ♦ త్యాభినంధఁ, బెరయువురుషార్థరమపయి ♦ పెచ్చుగాఁగ.

క॥ పురిహృష్టులు ధర్మాత్ములు, నిరత బహుశ్రుతులు తుష్టి ♦ నిష్ఠుల లుబ్ధుల్.
వరసత్యవాదులుందురు, పరమేశ్వర భక్తియుక్తిఁ బరఁగుచు నెపుడున్. 335

సీ॥ అల్పసన్నిచయుఁడ ♦ ధార్థి యసిద్ధాద్ధుఁ, డగవాశ్వధనధాన్యుఁ ♦ డతుషితుండు
కామి కదర్కుండు ♦ ఘాతుకుండునునైన, యొకకుటుంబియునేని ♦ నుండఁడచట
లేడవిద్వాంసుండు • లేడు నాస్తికుఁడు నం, దందలు నరనారు ♦ లధికధర్మ
శీలురు కులవృత్త ♦ శీలముల్తమకన్న, మున్నె జనించెనం ♦ చెన్ననాదు.

రమలచిత్తులు నియతేంద్రియత్వపరులు, పొగడుగాంత్రు మహర్షుల ♦ పోయనంగ
నోజనలరారె దాని య ♦ యోధ్యసంజ్ఞ, నాధుకనుసన్న నానాటననుచుధృతిని.

వ॥ మఱియు నప్పటభేదనంబునఁ గుండలమ్ములు వెట్టనివాఁడు మకుటమ్ము ధరింపని
వాఁడు స్రజమ్ములు దాల్చనివాఁడు విహితాంగదనిష్కహస్తాభరణంబుల భరిం

పనివాడు స్వల్పభోగం డనభ్యంగుడనను లిప్తాంగుడ సుగంధం డమృష్టభోజి
యదాత యనాత్మవంతుం డనాహితాగ్ని యయజ్ఞ త్సుద్రుండు తస్కరుండు
వర్ణాశ్రమసాంకర్యం బొనరించువాడు నెందును మందునకైనం జూపట్టంబోడు
నిచ్చలుం బ్రాహ్మణులు స్వకర్మనిరతులై విజితేంద్రియులై దానాధ్యయన
శీలులై సంకుచిత ప్రతిగ్రహులై యుందురన నొడ్లును దమతమ కులముపాడిన
మెలంగుదురని వేతె చెప్పవలెనే బహుత్తులతో బనియేమి యమ్మండలేశ్వ
రుండు శాసించు నఖిండ భూమండలమ్మున నొక్కేడనేని నాస్తికుండుగాని
యన్యతకుండుగాని యబహుశ్రుతుండుగాని యసూయకుండుగాని యశక్తుండు
గాని యవిద్యాంసుండుగాని యషడంగవేత్తగాని యవ్రతుండుగాని యసహస్ర
దుండుగాని దీనుండుగాని క్షిప్తచిత్తుండుగాని వ్యధితుండుగాని యొక్కండు
నుండంబోవడన నాతేని రాజధానింగూర్చి యేమేని వచియింపవచ్చునే
శ్రీమంతులు రూపవంతులు జ్ఞానవంతులు భోగవంతులు రాజన్యభక్తిమంతులుం
గాకుండు నరనారీజను లేతదీయరాష్ట్రంబునం దక్కాలంబున నెందును లేనే
లేరనుచుం జక్కగా నొక్క వక్కాణించువాడ. నాలుగువర్ణంబులయందును
దేవతాతిథి పూజకులు కృతజ్ఞులు వదాన్యులు శూరులు విక్రమసంయుతులు
దీర్ఘాయువులు ధర్మతత్పరులు సత్యసంశ్రితులు పుత్రపౌత్రసహితులు స్త్రీసము
పేతులునై మనుజులొప్పార నప్పార్థివోత్తముని ప్రజాపరిపాలనాధ్వరదీక్ష సుపరి
రక్షితయై చెల్లుచుండె.

తే॥ బ్రహ్మ ముఖమయి క్షత్రంబు ♦ పరంగు చుండు
క్షత్రియానువ్రతత వైశ్య ♦ జనత తనరు
నెగడుదురు శూద్రులు స్వధర్మ ♦ నిరతు లగుచు
దదుపచార పరత్వంబు ♦ దవులు మదిని.

33F

ఆ॥ మనువు మున్నుగాగ ♦ మాన్యు లనన్య సా
మాన్యులనగ నెగడు ♦ మానవేంద్రు
లానవేంద్రుపాల ♦ నాసత్తి సంపత్తి
మఱవఁ బడిరి సకల ♦ మండనమున.

380

ఘో॥ కూర్పు కేసరీంద్రములచే ♦ గుహయ పోలె
యోధవర్యులచేఁ బురి ♦ యోజమెఱసె
నగ్నికల్పులు పేశలు ♦ లభిభవాస
హిష్ణులు కృతాస్తులై వార ♦ లెలయుచుండ.

380

తే॥ పురి హరిహయోత్తమ హయోత్త ♦ మరమఁ గరమ
నుత్తమతఁగాంచెఁ దేజో మ ♦ హోజ్వలయన
సెన్ననగుచుఁ గాంభోజ బా ♦ హ్నికభవము
లటు వనాయు సింధుజములై ♦ యవి పొసంగ.

382

సీ॥ అల్లవింజ మ్మివ ♦ మ్మందు కొండయు మున్ను, గాఁగల్గుమెట్టులఁ ♦ గాన్పు వెలయ
నైరావతమ్ము మ ♦ హాపద్మమంజన, వామనమ్ములుఁ దమ ♦ వైపుగాఁగఁ
బుడమినుద్భవమొంది ♦ కడు బలోత్కటతనె, దిరి తెక్కగొనకయు ♦ ద్రిక్తమదత
నిత్యమత్తములపు ♦ నెఱిఁబొల్పు గిరినిభ, మాతంగములఁ బురి ♦ మలయుసిరుల
భద్రమంద్ర మృగాఖ్యల ♦ బరఁగునవియు
భద్రమంద్ర మృగై కాఖ్యఁ ♦ బ్రబలు నవియు
వఱలు భద్రమంద్రమ్ములు ♦ భద్ర మృగము
లట్లు మృగ మంద్రములు నను ♦ నవియునందు.

383

క॥ నామంత నృపతులెల్లరు, నేమంబునఁ గొలుచుచుండ ♦ నిత్యశుభశ్రీ
ధామం బప్పరి నెక్కొనె, శ్రీమంతుఁడు దశరథుఁడు వి ♦ శిష్టుండగుచున్. 384

క॥ అందఱలో నక్షత్రము, లందలి చందురుఁడు నాగ ♦ నాయెకిమిఁడా
స్థందనరి యేలఁ బురి న, స్పందత శమితారితయుఁ బ్ర ♦ శంస్యలు గాఁగన్.

ఆ॥ అదియు నెగడెఁబురి మ ♦ హాతేజుఁ డమరేంద్ర
నిభుఁడు విభుఁడు ప్రోచు ♦ నెఱిఁదనర్చు
నోజ యోజన ద్వ ♦ యోతేధ మొలసివ్రే
ల్సాపు నెవఁడటంచు ♦ నేపుమిఱి.

385

క॥ గొనములగను లింగితవిదు, లనుపమమంత్రజ్ఞు లినహి ♦ తార్పిత తనులా
మనుకుల మణిరత్నంబున, కెన మండ్రుండుదు రమాత్యు ♦ లెలమికి నెలవుల్. 386

సీ॥ అవ్వారు ధృష్టిజ ♦ యంతులు విజయ సి, ధార్ధారసాధకు ♦ లట్లశోక
మంత్రపాలసుమంత్ర ♦ మహితాహ్వాయులునాఁగ, నెగడుదురమ్మహా ♦ నేతకాయ
శస్వికాయిత్యాకు ♦ సంతతికాంతార, భూవసంతునకు స ♦ త్పుణ్యులు శుచి
మంతఃలు విదితులు ♦ మండల కృత్యత, త్పరులునై నిచ్చలుఁ ♦ బరగుమైతి
నెలయువారలాద్యు ♦ లిరువురు ఋత్విజు, ల్పావనులు వశిష్ఠ ♦ వామదేవ
తాపసోత్తములు ప్ర ♦ ధాను లన్యులు మంత్రు, లుందురెందఱేని ♦ నుచితగతులు.

క॥ అందఱు విద్యాశిక్షితు, లందఱు ప్రీతీప్రశస్తు ♦ లందఱుఁగుశలా
స్పందమతులు నియతేంద్రియు, లందఱు దృఢవిక్రములు మ ♦ హాత్ములునచివుల్.

- క॥ శాస్త్రజ్ఞు లప్రమత్తులు, శస్త్రాస్త్రవిదు ల్యథోక్త ♦ సమవహితు లే
జస్తానపరు లధిక్షము, లస్త్రీజితు లధిపుమంత్రు ♦ లార్జితకీర్తుల్. 3౫౦
- ఆ॥ పలుక రన్యతమైన ♦ పలుకర్థకామ కో, పార్థవరతనైన ♦ నలఁతి నైనఁ
గూర్తు రెల్ల కృతుల ♦ గుటి స్మితపూర్వాభి, భాషులగుచు మేల్మిఁ ♦ బ్రభువిహితులు.
- ఆ॥ స్వపరరాష్ట్రములను ♦ వారికిఁ గ్రియమాణ, మేనిఁ బ్రాక్యతంబ ♦ యేని నటు చి
క్షీర్ణ తంబయేనిఁ ♦ గృత్యం బొకింతయుఁ గాదనితము చార ♦ కలితదృష్టి. 3౫౧
- క॥ నిపుణులు వ్యవహారమ్ముల, సుపరీక్షితు లటు సుహృత్త్వ సుమహితగతులన్.
విపరీతమతివివాద, క్షుణ్ణులుఁ దద్రాజమంత్రి ♦ సత్తము లెపుడున్. 3౫౩
- సీ॥ తప్పొనర్చినవానిఁ దన పుత్రునేనియు, దండితురపుడె యు ♦ ద్దండలగుచు
ననపరాధుండగు ♦ నహితునేనియు నిరో, ధింపఁబోరన్యాప ♦ దేశమునను
గోశసంగ్రహణమ్ము ♦ కొఱకట్లు బలవరి, గ్రహమునకై యొడ్ల ♦ గాసిపలుప
రధిసత్తులై నిచ్చ ♦ లారసి విషయవా, సుల సాధువులఁబ్రోచు ♦ సూరి నొత్తు
బ్రహ్మమును క్షత్రమునుఁ జెలు ♦ పకయె భాండ
పూరణం బొనరింతు వి ♦ చారతీక్ష
దండ మెపుడును నెఱపరు ♦ దత్ప్రధాను
లయనయోత్సాహ విజ్ఞాన ♦ నియమ పరులు
- తే॥ నిత్యశుచు లేకబుద్ధులు ♦ నిర్మలాత్ము, లును నగుచు వారలందఱ ♦ ట్లనుపమముగ
రాజ్యతంత్రమ్ము నడుప రాఁరాపు లేక, పురము రాష్ట్రమ్ముజగదేక ♦ పూజ్యమయ్యె.
- క॥ పరదారరతుఁడు దుష్టుఁడు. పరధనహరణేచ్ఛుఁ డన్యత ♦ భాషియు లేడ
ప్సరమున నారాష్ట్రంబున, నరుఁ డొక్కఁడయేని నెల్ల ♦ ననిచెఁ బ్రశాంకిన్.
- సీ॥ మంత్రులుప్రజలు స ♦ న్మాన్యవేషులు సుస్వ, భావాంచితులు ధర్మ ♦ పరులుగాఁగ
నయదృష్టిమై నర ♦ నాధహితార్థమ్ము, జాగరూకతతోఁగి ♦ సంగడమునఁ
బరఁగి పరాక్రమ ♦ ప్రఖ్యాతులై నిజ, గురుగుణగ్రహణత ♦ త్పరతనెగడి
సర్వతోబుద్ధి ని ♦ శ్చయమునఁ బరదేశ, వృత్త విజ్ఞానంబు ♦ వెలయుచుండ
సంధివిగ్రహముఖ్యప్ర ♦ సంగములను
నీతిశాస్త్రవిశేషవి ♦ నిర్ణయముల
మంత్రసంవృతులను స్వస ♦ మ్మతుల నతుల
సూక్ష్మమతులయి సుపధంబ ♦ చూపుచుండ.
- తే॥ ఋతము హితమట్లె లోక స ♦ మృతము నీతి
వితతమునుఁ బ్రియమును నౌ స్వ ♦ మతము నెఱయ

జేయువారల సంపద్వి ♦ శిష్టులఁ గొని
యినకులేంద్రుండు ప్రాజ్యరా ♦ జ్యేజ్య నెగడె.

3౫౮

చ॥ అనఘుఁడు; చారదృష్టిఁ బ్రజ ♦ లందలి ధర్మ మధర్మవర్జనం
బనువొనరం గనుంగొనుచు ♦ నంచితరంజనమంజమంబునన్
మునుకొని ప్రోచునన్నెఱిఁ బ్ర ♦ ముఖ్యత విశ్రుతయయ్యె ముజ్జగ
మ్మున కితఁ డొక్కఁడే తగు న ♦ ముఖ్యుల నెన్నఁగనేల నానిలన్.

3౫౯

క॥ పురుషవ్యాఘ్రున కత్తటి, సరియెక్కుడు ననఁగనైన ♦ శత్రుఁ డొకండున్
వెరవుమెయి ముప్పొలమ్ముల, నరసినఁగనుపట్టఁ డొడ్ల ♦ నన నేమిటికిన్. 3౬౦

క॥ నతసామంతుఁడు ప్రాభవ, హత కంటకుఁ డాత్తహీతుఁడు ♦ నైయేలె ధరన్
బ్రతి దనకు దివస్పతియే , యతులిత విభవమున ననుచు ♦ నందఱుఁ బొగడన్.

తే॥ కడువదాన్యుఁడు సత్యసం ♦ గరుఁడు ధర్మ
పరుఁడు నితఁడొక్కఁడేయని ♦ ప్రాణ్ దెసల
నుదితుఁడౌ నర్కునట్లు స ♦ ముజ్జ్వలుఁడయి
యెలయుహితకరముల జగ ♦ మేలుచుండ.

3౬౧

ఉ॥ కూరిమి నవ్విభున్మగధ ♦ కోసలకే కయరాజనందనల్
కోరివరింపఁగామనల ♦ కూబరసన్నిభుఁ డుద్వహించె న
వ్వారిజపత్రలోచనల ♦ వారునుఁదన్ను శరీరయుక్తిఁ బొ
ల్పారు స్వశక్తులోయన న ♦ హస్తీశము నృజియింతురా దృతిన్.

3౬3

తే॥ ఆతఁ డాత్రయిఁ గూడి మ ♦ హాసమృద్ధి
వెలసె వృత్తిత్రయిఁ బొసంగు ♦ వేదమునుఁ ద్రి
లోకి భరియించు మేరువు ♦ జోకమైఁ ద్రి
వేణిఁ బెనఁగొను సింధువు ♦ వీరఁడొడరి.

3౬౪

నీ॥ ఈమువ్వురును శ్రుతు ♦ లేయనఁగావచ్చు, నితఁడజాత్మోత్థత ♦ నెసఁగెఁగాన
నీకాంతలు త్రితాంచి ♦ తేశానులనవచ్చు, నితఁడు త్రిమూర్త్యంశ ♦ యుతుఁడుగాన
నీరామలేత్రిలో ♦ కీరమ లనవచ్చు, నితఁడింద్రు గద్దెపై ♦ నెక్కెఁగాన
నీశ్రుతాధ్యలు త్రిశ ♦ క్తి శ్రీలనఁగవచ్చు, నితఁడధీశ్వరపద ♦ మెనసెఁగాన
ననుచు బుధులు పొగడ ♦ నాత్రయిఁగూడి త్రి, వర్గయోగకలన ♦ భాసమానుఁ
డగుచు సవనవహ్ను ♦ లంది మిన్నంది త్రి, విక్రమప్రకాశ ♦ విదితుఁడయ్యె. ౪౬౫

తే॥ మఱియుఁ గోరి వరించిన ♦ మానవతులు, రాజకన్యలు గలరునా ♦ ర్ధత్రిశతికి
వారలఁగ రేణుకల మహా ♦ వారణేంద్రు, వడువున సుఖంపఁజేయుచు ♦ వఱలుసమత

మ॥ పొలతీ నిచ్చలు రాగవార్ధి నతడ ♦ పూబోడులందేల్పు ప్రే
మలతాంతాస్తుడు గాంచి నైజసుభగం ♦ మన్యత్వ దర్పోద్ధతు
ల్కలగా నెంచఁ బ్రయాన్వభావగతిలీ ♦ లాసామరస్యంబున
నైలంగె న్యౌవతలబ్ధనవ్యవిలస ♦ స్మీనాంకశంకాధ్యుడై

322

క॥ కామం బరము నరముఁ, గామము ధర్మమునురెండు ♦ గలయిక పెట్టం
గా మెలంగఁబోఁడొకప్పుడు నామహిపతిఁ బోల జగతి ♦ నన్యులుగలరే. 325

తే॥ యాచకుఁడులేడు లేడెందు ♦ సూచకుండు, జారచోరుల జాడయు ♦ శబ్దగతమె
లేమి కేనాడు లేమియే ♦ లేమ ; మేలె, మేలునకు నట్లు తత్ప్రజా ♦ పాలనమున.

క॥ ఎయ్యెడఁగాంచినఁ గ్రతువులె, వియ్యఁపుబోఁడుములె ధర్మ ♦ విలసనములె మే
లయ్యెన నెడువార్తలె యిల, కయ్యధిపుఁడొకండె యధిపుఁ ♦ డంబుజవదనా. 320

మ॥ తనపర్జన్యసఖిత్వమచ్చుపడ గో ♦ త్రాదేవి యుప్పొంగఁగా
నెనయించె నైలమూడువానలు ప్రజల్ ♦ హృద్యస్థితింగాంచి శో
భనలక్ష్మీనవమూర్తులోయనఁ దలి ♦ ర్పణ లెంకలె యెప్పుఁ బ్రాం
తనరేంద్రుల్లోలువ నైలంగె నిజది ♦ జ్ఞాధాంశబోధార్హుడై.

320

సీ॥ ఈమోహనాకారుఁ ♦ డేరతీశ్వరుడైన, నాత్రిలోచనుకృప ♦ నలకుఁగాత
మీవిబుధాధిపుఁ ♦ డేమహేంద్రుండైన, దుష్టరాక్షసశక్తిఁ ♦ దొలఁచుఁగాత
మీసమర్థాభిఖ్యు ♦ డేయచ్యుతుండైన, సిరిచంచలతఁబాయఁ ♦ జేయుఁగాత
మీలోకబాంధవుం ♦ డేధామనిధియైన, నశ్రాంతవిశ్రాంతి ♦ నందుఁగాత
మనుచు నాబాలగోపాల ♦ మఖిలజనము, దీవనలొసంగ మితిమీటి ♦ తేజరిల్లి
షష్టివర్ష సహస్రము ♦ ల్సలిపె నతఁడు పూజ్యతపాసంగ మేలినాం ♦ మ్రాజ్యకేలి.

తే॥ తమసతీరము సరయువు ♦ తటమఖిలము
కనకయాపసుమేరుశృం ♦ గవ్రజాంచి
తముగఁజేసెఁ దదాశ్రయ ♦ ణమున మనుజు
లనిమిషత్వంబు గనుటరు ♦ దా లతాంగీ.

323

తే॥ మేఖలాజినదండన ♦ మేత మాత్ర
హరిణశృంగము యతభాష ♦ మై సదీక్ష
మగుతదీయాత్మనొంది ని ♦ త్యమును వెలయఁ
జేయుపని నాకుఁ గలిగె రా ♦ జీవనేత్ర.

324

మ॥ భవదూరుండు వశిష్ఠమాని తనక ♦ ధ్వర్యుండుగా వేనవే
ల్సవముల్సేయ శతక్రతుం డితనిచే ♦ సామ్రాజ్య మెట్లానో యం

చు వినీతిన్దురుయుక్తి మైత్రితగునం ♦ చు న్వానిరావించి నీ
వపురా నాసరియంచు గద్దెనిడి స ♦ ఖ్యంబెంచె దాక్షాయణీ.

32౫

తే॥ సఖ్యమున కర్హముగ రాత ♦ సప్రజంబు
తన్ను వేచెడుతటి బల ♦ దర్పదమనుఁ
డితనిరావించు మేలెంచి ♦ యెలమిఁబెంచుఁ
గడఁగి కృతకృత్యుడై కాన్క ♦ లిడిమఱల్పు.

32౬

శా॥ వేనోళ్లన్వినుతింపనచ్చు సతుల ♦ నివృత్తేశుఁ డర్థిప్రియుం
డై నల్వొందుఁ బ్రవక్త సత్కవి కలా ♦ భ్యర్చ్యుండు తత్త్వైక్యసం
ధానాప్తి న్మునిగోష్ఠినిల్చు భుజ ♦ సత్త్వ బింద్రహృద్యం బతం
డా నీరేజసుహృత్కులుండు సురరా ♦ జ్యంబెంచునా పార్వతీ.

32౭

తే॥ కలికితనిపోర నిలువరా ♦ కలికి యతఁడు
మేలి దశరథపదమిచ్చి ♦ మేలుకొనియె
దలఁగుఁ గలిదోషములుదానిఁ ♦ దలఁప ననఁగఁ
బులులు బెగడొందుఁబెంత బిం ♦ బరుచిరోష్ఠి.

32౮

క॥ ఏతాదృశమహితస్థితి, యీతాలిమి దయయు సత్య ♦ మీదృగ్జయమున్
భూతభవద్భావిన్యప, వ్రాతము గనదనుచు జగము ♦ వారలు పొగడన్. 32౯

తే॥ ఏకాంతయులేక యి ♦ ధ్వాకుతిలక, మఖిలసామ్రాజ్యవైభవం ♦ బందుచుండె
దనయవదనారవిందద ♦ ర్శనసుధన్య, తావిరామంబు దక్కఁ గాం ♦ తాలలామ.

—♦ దశరథుండు సంతతిలేమికి విచారపడుట ♦—

మ॥ తనసాధ్వీతిలకంబులంగలసి యా ♦ ధాత్రీశ్వరుం డిట్టియో
జన పెక్కేండ్లునుఖించి భూమిప్రజలన్ ♦ సంతానవృక్షంబుపెం
పునఁ బోషింపుచుఁ బుత్రదర్శనమునం ♦ బున్నారకాబ్ధిందరిం
పని జన్మంబిఁకనేల యంచు ఘనతా ♦ పశ్రాంతిఁజింతింపుచున్.

3౩౦

తే॥ తోచి తోచనిగతి మహా ♦ త్పుండతండు
కలవరపడంగఁ దోచె నొ ♦ క్కండు తలఁపు
రి త్తకునురి త్తదలరంగ ♦ రీతిగలదె
తడవవలవదె తగిన తం ♦ త్రమ్ము మదిని.

3౩౧

క॥ అనుపమము తురగమేధం, బొసరింపంజనదె దాన ♦ నొదవరె పుత్రుల్
ఘనులు వశిష్ఠప్రముఖులు, తనకుంగూర్చుకృతిఁగూర్పుఁ ♦ దార్కొనబోరే. 3౩౩

- క॥ అను మతినిశ్చయమున గురు, లనుమతిసేయంగఁ గడఁగ ♦ నొనని సభకుం
జనిమంత్రులం గృతాత్ములఁ, గొని యెల్లరువిన సుమంత్రుఁ ♦ గూర్చుకొని వెసన్
- క॥ ఒడయఁడనె నిట్లు మతిమం, తుఁడ వేచని గురులద్విజులఁ ♦ దోడ్కొనిరమ్మా
వడలెడల నొక్కకర్జం, బెడనిడితిఁ బొనర్పఁదీరు ♦ పేర్పడవలయున్. 3౮౫
- క॥ నాపుడుఁ జయ్యన వాఁడా, భూవరునానతి శిరమునఁ ♦ బూని యరిగి భూ
దేవవరులఁదొడితెచ్చెను, దేవనిభులవేదపార ♦ దృశ్యల నెలమిన్. 3౮౬
- ఆ॥ ధర్మమూర్తి దశర • ధప్రభుండవ్వారిఁ, బూజసేసి నుడుల ♦ పొలుపుదనరఁ
బలికె దోసిలొగ్గి ♦ ప్రస్తుతార్థము ధర్ము, వెనసి కడుఁబొసంగ ♦ నెల్లరలర. 3౮౭
- క॥ నందనులులేమి జీవిత, మందముచందముసెడంగ ♦ నై ధృతిపొదలన్
గుందుతన కశ్యపేధముఁ, బొందుగనొనరింప బుద్ధి ♦ పొరిఁగడలుకొనెన్. 3౮౮
- ఆ॥ కాన మీరలెల్ల ♦ ఘను లిమ్మహాక్రతు, వరసి యంతరాయ ♦ విరహితముగ
నెఱయఁజేయవలయు ♦ నేనుమీవలనఁ గృ, తార్థధర్మమెనసి ♦ యలరువాడ.
- మ॥ అన నవ్వారలు మేలుమేలనుచు న ♦ ర్థ్యంబియ్యదే యయ్యయం
చినవంశ్యా; యనురూపమైనది సుమీ ♦ యింకేల జాగంచుఁ జ
య్యనఁ బుత్రులనియింతు రీవుమదినె ♦ ట్లరించితారీతినం
చనయంబేర్పడె నీకుధార్మికి సుధీ; ♦ యీధీయటంచుంబొరిన్. 3౮౯
- క॥ త్వరపడుము విడుపు మధ్వర, తురగము సంభారములనుఁ ♦ దొడ్తోఁగూర్పం
దొరఁకొనుము పనుపు మధిక్యత, వరుల స్మృతిమత్ప్రవరుల ♦ వారని సుధృతిన్.
- క॥ అనివారాశాస్యంబున, కనురూపముగాఁగనొడువ ♦ నలరారుచు ని
ట్లనెనధిపుడమాత్యులఁగనుఁ, గొని హర్షాశ్రువులు గన్ను ♦ గొనలగొనకొనన్.
- తే॥ గురుల యానతివింటిరే ♦ యరసికూర్చు
డెల్లసంభారముల విడుఁ ♦ డిజ్యహయము
సహసమర్థ ముపాధ్యాయ ♦ సహితముగను
నగును సరయూత్తరతటంబె ♦ యజ్ఞభూమి. ౩౯౩
- ఆ॥ అఖిలనృపుల కిది య ♦ నాప్యంబుగాన శాం
తులఁబొనర్పవలయు ♦ దోషమొదవె
నేనిఁ గ్రతువుచెడు తు ♦ యించుఁగర్తయు నుండ్రు
బమ్మరక్కసులు నె ♦ పమ్మలరయ. 3౯౪
- క॥ మీరుసమర్థులు కృత్యము, తారీతిఘటించునెడల ♦ నందఱునొక్కడై
సారతరమన్ననోరథ, పూరణమునకుం గడఁగుడు ♦ పూజ్యతవెలయన్. 3౯౫

అ॥ అనినవల్లెయనుచు ♦ నందఱుఁబ్రతిపూజ, నంబొనర్ప నర్చ ♦ నలుపొసంగ
గురులద్విజులసచివ ♦ వరులంబనిచి యంతి, పురికినరిగి తెఱపు ♦ నిరవుకొలిపె.

తే॥ అందఱానందమూలమా ♦ నయ్యుదంత
మరసి ముదితాత్మికలుగాఁగ ♦ సరవిఁదన్ను
ఖారవిందములొప్పారె ♦ నదిహిమాత్య
యానుషక్తంబగుటయుఁ జ ♦ య్యన స్ఫురింప.

౩౯౭

—♦ సుమంతుఁడు దశరథునితో సనత్కుమారుని వాక్యంబు లుపన్యసించుట ♦—

క॥ అంతట మంతనమున మహి, కాంతునితో సూతుఁడనె వి ♦ కాసముదోఁపన్
వితగ నొకవృత్తాంతం, బింతకుమునువింటి మునుల ♦ నీదృశులనఁగన్. ౩౯౮

మ॥ భగవంతుండు సనత్కుమారుఁడొకటన్ ♦ భవ్యాత్ములొసన్నునుల్
ప్రగుణంబంచువినంగఁ బల్కెనట త్వ ♦ తృప్తిస్తావయోగంబునం
దఁగనై కాశ్యపుఋశ్యశృంగుఁ గ్రతుసం ♦ ధాతంబొనర్పంగ నీ
కగు సంతానమటంచుఁ దాపసతప ♦ స్వావర్ణనంబొప్పఁగన్. ౩౯౯

వ॥ కాశ్యపమహర్షికి విభండకుఁడను నొక్కసుతుండు నాతనికి ఋష్యశృంగుండను
నొకండుపుత్రుండును జనియింతురనియు నాయర్భకుండు వనంబున వన్యసామా
న్యంబుగఁబెరిఁగి తండ్రితోడిదగుననువర్తనంబున నన్నెంబుఁబున్నెంబు నెఱుంగని
వాఁడవుననియు మహాత్ముండగు నావిప్రసంభూతునకు ద్వివిధంబగు బ్రహ్మచర్యం
బును స్మృత్యుక్తంబైనయది సమకూరుననియు, నమ్మహామహం డగ్నిగురు
శుశ్రూషలం గాలంబుఁగ్రమించుచుండ నంగదేశాధీశుండు రోమపామండనునతం
డాత్మీయంబైన ధర్మవ్యతిక్రమంబున సుదారుణయు సుఘోరయు సర్వభూతభయా
వహయునగు ననావృష్టి స్వదేశంబునకు సంప్రాప్తయైనసుదుఃఖితుండై శ్రుతవృద్ధు
లగు బ్రాహ్మణోత్తములంబిలిచి స్వీయదోషంబెఱింగించి యిద్దానికిందగినప్రాయ
శ్చిత్తనియమంబువిధించి దేశపీడలనివారింపుఁడని వేడుకొనుననియు, నవ్వారలెల్ల
నేకగ్రీవంబుగ విభండకతనయు సువినయు ఋశ్యశృంగమానివరుందోడ్డెచ్చి సుస
త్కృతునింజేసి భవత్పుత్రీమణి నిజకాంతిచ్చాదితదిశాంత శాంత నొసంగివిధ్యుక్త
ప్రకారంబున వివాహమహంబొనరించినం గృతార్థుండవగుదువని తెలుపుదురని
యును, నమ్మహీకాంతుండు చింతాక్రాంతుండై నిజమంత్రులంబురోహితుని
నాయగ్నికల్పునిందోడ్డెరఁ బ్రేరేపించుననియు, వారును వివిధంబుగవితర్కించుచు
నిక్కర్జంబుసమకూర్ప నేర్పరులగువేశ్యలుదక్క నితరులొపరయ్యనఘు నిష్ఠైయిం
దోడితెచ్చి యంతమాత్ర నెద్దియుం బ్రత్యవాయంబొదవఁబోవదని నిశ్చయించి

నిపుణులగునట్టిగణికల నిశాతవజ్రమణికణికలంబనుచుటయు నవ్వారవ్వరతపోధనుని
బహూపాయంబులం బారవశ్యంబునంబొదలించి వశంగతునింగావించి తెచ్చియొప్ప
గింతురనియు, నారాజన్యశిఖామణి తనకూతు నుత్తమనత్తపస్విసత్తమునకొసంగి
పరిణయంబొనరించుటయుఁ బదంపడి పర్జన్యుండు వర్షించుటయు దేశక్షామంబు
వాయుటయు నామహానీయుండఁచోటం బుత్రులు దారయుం దానును సుఖం
బుండుటయు సంభవించునని వివరించి వెండియు నాబ్రహ్మర్షి వరేణ్యుండు ప్రసంగ
వశంబున. ౪౦౦

అ॥ దశరథేంద్రుండల్ల ♦ తపసికతంబునఁ, బడయఁగలఁడు సత్ప్ర ♦ భావయుతుల
సుతులనొక్కయిజ్య ♦ నతులఁ గృతింగూర్చి, యజ్ఞవిభుప్రసాద ♦ మెనయఁగాంచి.

క॥ అని యమ్మానివరిష్టుఁడు, వినిచెననుచు మునులుదెలుప ♦ వింటినధిప ; య
య్యనఘు సదారుం గొనితె, మ్మిన కులగురుఁడౌ వశిష్ఠఁ ♦ డెలమింబనుపన్.

అ॥ అంగరాజు సఖ్యసంగతిఁగూర్చునీ, కట్లుబాంధవమ్ము ♦ నందియున్న
వాఁడుగాన యమిన ♦ వశ్యమ్మునుత్పశ్యుఁ, బనుచు సహకుటుంబుఁ♦బ్రతిభతనర.

క॥ ధరణీశ; పుత్రవజ్జన, శిరోమణీవ యగుములెమ్ము ♦ సిరి గనుమని య
వ్వరసచివుఁడు సూతుఁడుదె, ల్ప రహిందనరా రెదనమ ♦ భాగ్యమరయుచున్.

వ॥ కాతుత్సరాజహంసంబులకు మానసనైర్మల్యంబుసూపుచు నశ్రాంతంబునువిశ్రాంతి
వెలయ ననవద్యంబగువై శారద్యంబునంబొసంగఁజేయు నిజకులగురుని వశిష్ఠ
మానిశేఖరుని సందర్శించి యవ్విరించితనయు ననర్ఘ్యమణికల్పనల్పవచోవినయ
శ్రద్ధాభక్తివిశేషశేవధులగు సముపచారవిధులంగొత్తూహలంబుముచుకొనంబత్నీ
నమేతుండై యమ్మునుకులప్రదీపకుండు త్రయీసమాశ్రితంబగు ప్రణవంబు పర
మాత్మననుసంధించు శైటంగు నవలంబించి పూజించి కరపంకరుహయుగళంబు
ఫాలఫలకంబునం గీలించి యిట్లని విన్నవించె. ౪౦౧

శా॥ అయ్యా ; తావకసత్తపోమహిమ రా ♦ జ్యంగంబులందెన్నఁడున్
డయ్యంబోదొకఁడేని లేవితరక ♦ ప్తంబుల్పహాభ్యున్నతుల్
వెయ్యో లక్షయొ పచ్చతోరణలె యే ♦ వెంటకళుభోల్లాసమే
నెయ్యంబు ల్మనదేశపుంబ్రజలకు ♦ న్నిద్రంబులేనేటికిన్. ౪౦౨

క॥ భువి నబలుండఁగ్ధాయువు, కవితాదూరుండు జడుఁడు ♦ ఖలుండల్పధనుం
డవినయవంతుఁడు నిజధ, ర్మవిరతుఁడునులేడు నీన ♦ మర్థతకతనన్. ౪౦౩

తే॥ తలఁచినప్పుడె వృష్టితా ♦ వలచుఁ గృషికిఁ,దోడు కోరికలెల్లఁ దో♦ డ్దోఫలించుఁ
గలిగెఁ గృతకృతధర్మత ♦ ఘనతయింత, వరలె నాకల్మి సీబ్రహ్మ ♦ వర్చసమున.

తే॥ ఉన్నవిన్నియుఁ గొడుకయ్యె ♦ నొకటఁ దనకుఁ
దండ్రీ ; నీన్నువలందు ను ♦ తప్రకాశ
మొదవకుండుటచూవె గు రూక్తులందు
శ్రోతకుఁ బ్రబోధపదనిజ ♦ జ్యోతిభాతి. ౪౦౯

క॥ అదియొకశల్యముగతి నా, యెదనాటినదయ్య దాన ♦ నేయెడ సుఖముల్
గుదురఁగనేరవచట మద,వదమాత్యేనసభఁ బ్రాజ్ఞ ♦ వర్యులమాడ్కిన్. ౪౧౦

తే॥ ఎన్నివిభవంబులున్నఁ దా ♦ నెన్నిజన్న
ములు సుదానమ్ములునొనర్చి ♦ మురియుచున్నఁ
గను నెసంతానహీనతఁ ♦ గాంచి నరుఁడు
పైతృకపుటుణమనునబ్ధి ♦ పారమనఘ. ౪౧౧

శా॥ నాయన్నా; ధరయెన్నిరత్నములఁ గన్నం దానినే నేలినన్
బాయంజాల దపుత్రతాకలితమా ♦ పన్నత్వమెన్నాళ్లకున్
శ్రేయంబెట్లగునాకు వంశ్యులు స్వధ ♦ లేచెదప్పినస్మిదలే
వో; యంచర్థము డాచుకొందురట తా ♦ రుత్సాహసంశూన్యులై. ౪౧౨

తే॥ ఐహికాముష్మికములన ♦ నలరురెండు
సుఖములుండు నపత్యాప్తి ♦ సొంపుగనిన
నొకఁడుగలుగునొ యదియులే ♦ కుండునొక్కొక్క
యొండుపున్నెమ్ములను బ్రహ్మ ♦ యోగివర్య. ౪౧౩

క॥ కానఁ బ్రజాలోపమున, న్నేనయమునఁ గాలుకొనఁగ ♦ నీకెరియింపన్
గానింత వలసెఁబొరల న, నూనజ్వరసన్నిపాత ♦ యుక్తుని భంగిన్. ౪౧౪

ఉ॥ పెంచితినంశుమత్కులముఁ ♦ బ్రేమ నిజాశ్రమలీలముంగిటన్
మించితినేరసాలమన ♦ మేకొనుకీర్తిలత ల్లుణప్రసూ
నాంచితవాసనల్ శ్రితబు ♦ ధాళులుఁ బొల్చెడునిన్నియుంజెడన్
సంచితమయ్యెవంధ్యత ప్ర ♦ సహ్యమెనీకుఁ దపోధనోత్తమా. ౪౧౫

ఆ॥ దానివలన నన్నుఁ ♦ దలఁగఁజేయునుపాయ, మవధరింపవలయు ♦ నయ్య; యింక
నర్కవంశ్యనృపదు ♦ రాపార్థసిద్ధులు, బ్రహ్మమూర్తి; నీకు ♦ బంట్లుగావె. ౪౧౬

క॥ ననుఁగావవె యని చరణము, లనువ్రాలిన నతని దృగ్గ ♦ లముజ్జాలై జా
టినఁ దనహృదయము నీరై, చనక్షణమాముని స్వయోగ ♦ చర్యాంచితుడై.

క॥ కనుమూసి తెఱచి యిట్లనుఁ, జనునే యిటు వలుక భూమి ♦ జనపాలక యో
జనసేయక నినుఁబోలిన, ఘనులకు నొకనాటికైనఁ ♦ గలవేకొదవల్. ౪౧౭

తే॥ కారణాశ్రితయయ్యోః బ్రా ♦ క్తనపుభాగ్య
యుక్తి సంతతి దాన వం ♦ ధ్యుడవె తలప
సురలు ద్రచ్చినఁగాంచెఁ బ్ర ♦ స్ఫుటత సాగ
రమ్ము తామును రత్నాక ♦ రమ్ముగావె.

ర౧౯

ఆ॥ అనఘ; సుతులు నలుపు ♦ రాలోకపాలకు, లనఁగ నుద్భవించు ♦ రమలయశులు
గానవేగఁ బుత్ర ♦ కావేష్టిబానరింప, గానవోద్యమాను ♦ కారివగుము. ర౨౦

క॥ నీతలఁపున హయమేధం, బీతజినొనరింపఁ గుతుక ♦ మొదవెఁగద మహా
పాతకహర మది దీనికి, బాతగు రెండుసమకూర్చు ♦ బ్రకృతఫలమ్మున్. ర౨౧

—♦ ఋశ్యశృంగముని చరిత్రము ♦—

సీ॥ మనువంశమాక్తిక ♦ వినుమంగపతి మాన, ధని రోమపాదాఖ్యుఁ ♦ డినుడతండు
తనదేశమునవాన ♦ లనరానియెడ మంత్రులను బురోహితులఁ బావనులఁగూర్చి
ఘనులారయేవెర ♦ వున నీవ్యధదొలంగుననఁ గాశ్యపునిపాత్రుఁ ♦ డనఘమూర్తి
మునిఋశ్యశృంగుఁడా ♦ యన లోకులెఱుఁగని, వనిదపశ్చర్యలఁ ♦ దనరుచుండు
ననయ మంగన పూరుషుం ♦ డనెడుభేద, మునుఁడెలియనేరఁడాజ్ఞాన ♦ ఖనికిసీదు
తనయనర్పించి పాణిపీ ♦ డనమొనర్ప, జను ననావృష్టినావిని ♦ జనవిభుండు.

క॥ అవ్వారితవ్రతాత్యయ, మవ్వముగూరఁగ దొసంగు ♦ మాటతలఁగ మేల్
నివ్వటిలంగానితేరఁగ, నెవ్వారోపుదురు మీర ♦ యెఱిఁగింపుడనన్. ర౨౨

క॥ వారునుఁ గొండొకతడవు వి, చారించియ పలికి రధిప ; ♦ సంయమిదరికిన్
వారాంగనలఁ బనుపఁజను, వారలె యిప్పనికినేర్చు ♦ వారలు జగతిన్. ర౨౩

శా॥ ఒయ్యారంబుల కాటపట్టులు విలా ♦ సోద్యాన వాసంతికల్
సయ్యారంబుల పంటచేలు స్మితగు • చ్చప్రోల్లసన్మల్లికల్
వియ్యంపున్నెఱి కందువల్బహుకలా ♦ విర్భావజన్మస్థుల్
నెయ్యంబయ్యలివేణులొయ్యఁ గఱప ♦ న్మేకొందు రెప్పట్టునన్. ర౨౪

శా॥ మూలోచ్చేద మొనర్పఁబోగెలమికి ♦ న్మున్మొందురస్త్రాకృతం
జాలావణ్యముఁ బెంపనేర్తురు రస ♦ వ్యాపారపారీణత
న్బాలత్వబుననుండి గాంతురు లస ♦ న్మాయానుభావాయిత
ల్పాలంజాలరె యేరినేనిఁ బురికొ ♦ ల్పం జావగావింపఁగాన్. ర౨౫

ర౨౬

ఆ॥ అభిమతంబులైన ♦ యొందియకార్థముల్, నరమనఃప్రమాధ ♦ నంబొసర్పఁ
గూర్పనేర్చువారు ♦ దార్పరే తీర్పున, బ్రహ్మచారిఁ దబిసిఁ ♦ బడసి యొరసి.

ఆ॥ అనిన నెట్టులైన ♦ నదియొక్కడె యుపాయ, మితరమానితరమ ♦ యెంచిచూడ
ననుచువారిఁగాంచి ♦ యవ్వారిఁబుత్తేర, పలయుననినఁ దగిన ♦ వారిఁ బనిచి.

వ॥ అమాత్యశేఖరు లాక్షణంబ యవ్వారిజేక్షణల రావించిన. ౪౨౯

—♦ ఋశ్యశృంగాశ్రమమునకు వేశ్యలరుగుట ♦—

సీ॥ మరు తేజులనుమేటి ♦ మాటకుదీటుగాఁ, బలుక నేర్చిన రస ♦ భావవిధులు
మోహనాంగులటన్న ♦ మురువునకెనగాఁగఁ, దమిగొల్పజాలు నే♦ స్త్రపుమొలకలు
హేలావతీత్వప్ర ♦ హేలిక కనువుగా, స్మితరసంగిడుతీపు ♦ చెఱకుగడలు
కామవల్లరులన్న ♦ కథసెల్ల సుమనోను, బంధంబెడలనీని ♦ పాశతతులు
నాగరవికాసపూరప్ర ♦ ణాలికలు ప్ర, కాశితకలాఖిలాంగ రం ♦ గస్థలులు వి
నోదపాంచాలికలు మహా ♦ మోదకలిక, లరుగుదెంచిరి గణికల ♦ య్యధిపుసభకు.

క॥ ఆసవలామానికముల, మానుగమానించి పలికి ♦ మానవపతి య
మ్మానివలని కర్జము మది, లోనెక్కొనఁదెలిపి వారి ♦ లోఁగొని యనుపక. ౪౩౦

వ॥ వారును సంభారములందగిన యంతవట్టు గూర్చుకొని మతియు నక్కర్జంబున కనువు
పడువారి నెల్లం దోడ్కొని రాజకీయసహాయంబున నవ్వడుగుజడదారి నెలదారి
నెలవుకొనియున్న కాననంబుదారివట్టిపోవుచు. ౪౩౧

సీ॥ తమపల్లుపలుకు చం ♦ దముఁజిల్కకదుపెంచి, క్రొత్తబాణియని య ♦ త్రైత్తిచూడఁ
దమగీతిరసమరం ♦ దముఁదేటిగములాని, వింతపాకమటంచు వినుతిగూర్పఁ
దమపంచమస్వరా ♦ ర్థముఁబికా లిగ్రహించి, చిగిరించుమోటుల ♦ కెగసి పొగడఁ
దమవ్యంజకానుబం ♦ ధముఁగేకితతిగాంచి, వినువీధికైచూడ్కి- ♦ వెలయఁజేయఁ
దమనడలకంచతెగలోలి ♦ దారసిలఁగఁ, దమబెళుకుచూపులకు నాస ♦ దవిలిలేడి
పిండుగుక్కిళ్లుమ్మింగ నా♦ పృథునితంబ, లాముకొని గొక్తమాత్రన ♦ క్షాముబలము.

తే॥ మలయపవనానుయోజిత ♦ మార్గకలన, సరసలాస్యంబెనఁగ భృంగ ♦ సమితిగీతు
లమరఁ జివురులువిరులొప్ప ♦ నందగించు, నచటి గణికాతతియువారి ♦ ననుసరించె.

తే॥ కొమ్మయొప్పెడు ననినఁ బూ ♦ రెమ్మదనరె
ననిన నీశ్యామ పుష్పిణి ♦ యయ్యె ననినఁ
బురుషసంగతి గాంచెఁ బూ ♦ బోడి యనిన
నవ్వుకొందురు తమలోన ♦ నారులరసి.

౪౩౨

తే॥ ఉత్తమకుమార కాశ్రయ ♦ మువిద వదలి
జటిలసంగతిఁ గనఁబోవు ♦ సరణిఁగంటె

దేవవల్లభయోగంబు ♦ చెరలఁ దెఱవ

యప్పలాశానుస్మృతి గాంచు ♦ టరయు మదియు.

౪౩౬

క॥ హేలావతు లటులీలా, హేలనమేలనములొలయఁ ♦ నిందిందిర బృం

దాలీకమారమార్వీ, చాలనమొప్పార నతని ♦ సాయకము లనన్.

౪౩౭

క॥ ఆశ్రవతాశ్రితభావము, సశ్రీకతవిశ్రుత ప్ర ♦ చారముఁదగఁదా

రశ్రమత మునికుమారుని, యాశ్రమపదమెనసి చకిత ♦ హర్షితలగుచున్. ౪౩౮

క॥ శమనిరతుఁడు ధీరుండా, శ్రమవాసి ప్రశ స్తియుతుఁడు ♦ సంయమి సుతుఁడీ

విమలాత్మఁ దఱియఁజననే, ప్రమాదమొదపునొకొ యనుచుఁ ♦ బ్రమదలలుకుచున్

తే॥ దానికవిదూరమున నున్న ♦ తరునికుంజ

మరసి విరసంబు వొడమని ♦ యట్లుగాఁగఁ

దాపసకుమారుఁ గనుఁగొనఁ ♦ దవులు నెదల

దగుప్రయత్నంబు దడవొండఁ ♦ దడవుచుండ.

౪౪౦

ఆ॥ నిత్యతృప్తుఁడతఁడు ♦ నెఱివీడి యొండొక్కవలని కరుగఁబోఁడు ♦ వలనుమెఱయ

తండ్రిసేవలందు ♦ దవులుచిత్తంబున, నున్నచోటునందె ♦ యుండు నెపుడు.

క॥ వరనారీజనముల ♦ నా, గరరాష్ట్రజవస్తువుల ర ♦ కంబాకఁడేన

వ్వరవర్ణియరసి యెఱుఁగఁడు, నిరంతరాత్మానుభూతి ♦ నెక్కినుచుంటన్.

క॥ కొండొకతడవున కమ్ముని, కుండలిపతి యోగమహిత ♦ కుండలిపతి కై

దండవిడి ప్రసాదకలా, మండనుఁడై కనులుదెఱచి ♦ మానితరీతిన్.

౪౪౩

—♦ వేశ్యలు ఋశ్యశృంగుని గాంచుట ♦—

వ॥ విశ్రాంతికై యాశ్రమంబుచెంగటి బహిరంగణంబునం దవశంబైనదై వవశంబునం

బరిక్రమించుచుండ.

౪౪౪

సీ॥ పోత్రమాఁకులలోని ♦ పొడుపుచందురుఁగూర్చు, మొగిజడల్లలనగు ♦ మోమువాని

బాలభాస్కరులీల ♦ బయలుపెట్టఁగఁజాలి, దెసలానిమెఱయు బ ♦ త్రేజువాని

నంచఱెక్కలతఱ్ఱు ♦ లందుకెందమ్మినాఁ, బటికఁపురబేరొప్ప ♦ పాణివానిఁ

జిక్కమందిడినమే ♦ ల్సింగారమనవల్క, లానుబద్ధమగు నె ♦ మ్మేనివాని

నంగములఁ బులకలెసంగ ♦ నంగనలు క

నుంగొని రసంగు రుచిజితా ♦ నంగు మంగ

ళాంగు నంగీకృతసదేక ♦ సంగుఁజిత్వ

సంగు హతభంగు నాఋష్య ♦ శృంగునచట.

౪౪౫

ఆ॥ అమ్మహానుభావు ♦ నల్లంతఁ గనినంత, వారికొదవె మేని ♦ వడఁకుతోడ
బాష్పవారి హృష్ట ♦ భావమట్లుండ గ, భీరభావ మొండు ♦ తీరుగనియె. ౪౪౬

క॥ ఇట్టలమగునిజధైర్యం, బెట్టెటా మదిఁ గుదురుకొలిపి ♦ హేలావతులా
గుట్టెడలసీక మదనుని, పట్టపురాణులన మెలఁగఁ ♦ బాల్పడిరంతఁ. ౪౪౭

సీ॥ ఒకపల్లవోష్ఠి తా ♦ నుల్లాస మొప్పార, మేలిపూరెమ్మకై ♦ కేలుసాఁచు
నొకగంధగజయాన ♦ మొయ్యారమున, సల్ల, కీలతఁబెనఁగొని ♦ కేళినలుపు
నొకమధుకరవేణి ♦ యున్నతశ్రుతిఁదెల్వి, తేటకుదీటుగాఁ ♦ బాటపాడు
నొకచిలుకలకొల్కి ♦ యుద్రేకమున రస, మొలుక నిబ్బరమైన ♦ పలుకువలుకు
నొక్కకలకంతకంతి వే ♦ తొక్కమధుర
వాణిశో వాక్రప్సంగంబు ♦ వఱలఁజేయు
నొకచకితబాలహరిణాక్షి ♦ యోగిచంద్రు
వల బెళుకుచూడ్కులఁ గలంక ♦ మొలయఁజూచు. ౪౪౮

తే॥ ఏప్రపంచస్థితియు మున్నె ♦ యెఱుఁగఁడట్టి
దీప్రశుభమూర్తి యానాఁడు ♦ దెలిసికొనునె
వక్రభావానుకలితతా ♦ వారి తెఱఁగు
సక్రమాత్మానుషక్తిబా ♦ సంగుఁగాక. ౪౪౯

క॥ వారిఁగని సవిస్మయఁడై, వారనికుతుకమున మాని ♦ వరులని చేరం
జీరె నుపచరింప శశి, స్నేరుమొగము లోరసేసి ♦ నెలతలు నవ్వఁ. ౪౫౦

క॥ భాగ్యముఫలించె నిత్తటి, యోగ్యలమైతిమి మహాత్ము ♦ యోగివరుణాసా
భాగ్యమలర సేవింపఁగ, వాగ్యతుఁడటుపిలిచె మేలి ♦ వలనొప్పారఁ. ౪౫౧

ఆ॥ అనుచుఁజేరనరిగి ♦ యమ్మహామహుఁగాంచి
బ్రహ్మమూర్తి; యొంటి ♦ బరఁగుచుంటి
విట్టికాననమున ♦ నెట్టికర్జముముట్టి
కొనెనొ తెలుపుమది య ♦ గూఢమేని. ౪౫౨

క॥ అనివార లడుగ నెన్నఁడు, గనియెఱుఁగడు కామ్యరూప ♦ కలనాంచితమా
జన మట్టులగుట హార్దం, బునఁదనవృత్తంబుదెలుపఁ ♦ బూనెదలపునఁ. ౪౫౩

ఆ॥ పరఁగుకాశ్యపునకుఁ ♦ బాత్రుండ నే విభం
డకమునీంద్రునుతుండఁ ♦ బ్రకటమెకద
నాదువర్తనంబు ♦ నామధేయము ఋశ్య
శృంగకలన నేటు ♦ కొననగుటయు. ౪౫౪

ఆ॥ గురుఁడు నేను నిచటఁ ♦ గూర్చుస్వాశ్రమపద
మున వసించు మెప్పుడు ♦ మొనయమొండు
చోటు బ్రహ్మచర్య ♦ శుభవర్తనంబున
నుందు నమ్మహాత్ము ♦ నోజఁగొలిచి.

౪౫౫

క॥ ఇయ్యదెమాయాశ్రమవన, మయ్యలు విచ్చేయుఁడచటి ♦ కంచితమగు మీ
నెయ్యము శుభదర్శనమును, వెయ్యాటులుఁగూర్చెనాకు ♦ విధియోగమునన్.

క॥ మీకందఱకు సమర్చన, నాకొలఁదికిఁ దగినయటు లొ ♦ నర్చెద నిచ్చో
నేకాహమొలసియుండుట, ప్రాకట మాతిథ్యవిధికిఁ ♦ బ్రాంగణమగుటన్. ౪౫౬

ఆ॥ అనిన నచటుచూడ ♦ నఁగిరి వారెల్ల, రతనితోడఁ గుతుక ♦ మతిశయిల్ల
నమ్మహాత్ముఁడట్టు ♦ లవ్వారఁగొనిచని, విష్టరములు వేటు ♦ వేట యొసఁగి.

క॥ ఇదె యర్ఘ్యం బిదె పాద్యం, బిదె మూలము ఫలము ననుచు ♦ నేర్పడనిడి యా
నదమలమతి పూజించెను, మదవతులను ముదము గదుర ♦ మాన్యత పొదురన్.

ఆ॥ అట్టిపూజ లతివ ♦ లంది మిన్నంది యా, ఋషికుమారు నెనసి ♦ యెలమిమీఱఁ
గొఁగిలించి హర్ష ♦ గద్గదకంతులై, పోయివత్తుమనిరి ♦ ముని భయమున. ౪౬౦

క॥ కట్టిడి తనమఱఁ బలుకుచు, నెట్టెటా విడనాడి విడిది ♦ నెనసి రధృతిన
మ్మట్టున నిలలేకావల, నెట్టనఁజనె వారలున్న ♦ నెలవున కతఁడున్. ౪౬౧

ఆ॥ అట్టులరిగి వారి ♦ నారసీ ననువెలి, సేసి యిచటువెరయఁ ♦ జెల్లునొక్కొ
మిమ్ముఁబాసి యొంటి ♦ మెలఁగంగఁగలనె శు, న్నిట్టిశాతపస్వు ♦ లెఱుకపడిరె

సీ॥ మహానీయులార; మీ ♦ మనికి యెయ్యది తపో, వర్తనం బేభంగి ♦ వఱలుచుండ
భవదాశ్రమంబు ని ♦ ర్బాధకంబే కద, ఫలముఖ్యలాభంబు ♦ వెలయుచున్న
యేచెట్టునారల ♦ వీమేలివల్కమ్ము, లిమ్మేటికాంతి మీ ♦ కెట్టులొదవె
మానకజపియించు ♦ మంత్రమ్ములెయ్యవి, యాచారమెయ్యది ♦ యనవరతము
నిట్టివలపుల బసుమంబు ♦ లెచటదొరకు, నెద్ది మీశాఖ గురులెవ్వ ♦ రీశ్రుతిగఱ
యీగళస్వర మీతెల్వి ♦ యీనడతయు, నెట్టిశుశ్రూషకలన మీ ♦ కెఱుఁగనయ్యె

తే॥ ఉండె నాతల నొకకొమ్మె ♦ మోగ్యులార
రెండుకొమ్ములు మీయెద ♦ నుండె మఱియుఁ
దళుకు లీనెడు; నెమ్మేనఁ ♦ దాల్చుపేరు
లెట్టి తరుఫలబీజంబు ♦ లింతగలవొ.

౪౬౨

క॥ అబ్బర మొదవెడు మదిమీ, నిబ్బరమగు బ్రహ్మచర్య ♦ నియమ మరసినన్
సిబ్బితివడనేల సుఖం, బుబ్బఁగ నాకానతీయ ♦ నుచితుల రీరల్. ౪౬౩

- క॥ మీమంత్ర రహస్యము విని, శ్రీమహితుడనాడు నేనుఁ ♦ జేతోబాతం
బామోదింపఁబరకలా, భామాసామ్రాజ్యపట్ట ♦ భద్రుడ నగుచున్. ౪౬౬
- క॥ అని మేదకుడమ్ముని పలి, కిన్ గేలీలోల లిదియుఁ ♦ గీడో మేలో
కననేరము తుదిముట్టక, యనివార్యము విభువిధాన ♦ మఱాగాకనుచున్. ౪౬౭
- ఆ॥ పలికి రిట్లటంచు ♦ బ్రహ్మరివర్య ; నీ, యాదరమ్ముముట్టె ♦ నజునిశీర్ష
మేము నిన్నుఁగాంచి ♦ యెఱుంగ మన్యుల నిట్టి, వారలుందురొక్కొక్క ♦ వసుధలోన.
- తే॥ కామవృత్తిన చరియింతు ♦ మేము బ్రహ్మ
సృష్ట మొక్కొండుపద మది ♦ సిరులఁబొనరు
మేలె యావెంట పుముబోంట్ల ♦ మేలుగాంచఁ
దలఁచి మారాకచూ ; తపో ♦ ధనవరేణ్య. ౪౬౯
- తే॥ అనుచు నల్లనఁబలికి య ♦ య్యతివ లతనిఁ, దీఁగలాగినగతి మతిఁ ♦ దిగిచి ద్విజకు
మారకానీతభక్ష్యాదు ♦ లారగింపఁ, జేయ రసత్యపుండ్రై వారి ♦ జేరి వ్రీతి.
- క॥ ఏచెట్టులపండ్లొ యివి, నాచెవికింజేర్చుడనిన ♦ నగుమొగములతో
వాచంయమశేఖర ; మా, కేచతురత నివియునెల్ల ♦ నేర్పఱపనగున్. ౪౭౦
- క॥ కొంతవడి సఖ్యమొదవిన, నంతయు వివరించువార ♦ మావలనున నీ
చెంతనిలుచువారమొ ; నీ, వంతకుజనుడెంతువో ; ని ♦ జాస్పద మరయన్. ౪౭౧
- క॥ మాయాశ్రమ మరయంగ న, నాయాసత నిన్నుఁగొంచు • నరిగెద మచ్చో
నీయాశాలత లెగువఁగ, నాయాసతృతుల నిచ్చ ♦ లందింతు మొగిన్. ౪౭౩
- క॥ నీచేతన చల్లనగాఁ, బూచినతంగెడుసొబగునఁ ♦ బొసఁగు నచట నీ
మాచేయఁదగినకర్జము, లాచరణమొనర్తు మవల ♦ నాయావిధులన్. ౪౭౪
- మ॥ పలుకులేనియలొల్క నిట్లు మునికిన్ ♦ బ్రత్సుత్తరంబిచ్చి య
య్యెలనాగ ల్కలనాగతుల్యెలయ సా ♦ హిత్యప్రకాశంబుసాం
పులు సయ్యాటము లారజుబు లొడికం ♦ బు ల్మీఱ గీర్తికమో
ద్వలనంబొప్ప మెలంగఁజొచ్చి రతఁడ ♦ వ్యాజస్థితి నైచ్చఁగన్. ౪౭౫
- సీ॥ తలఁగి కొండాక సేవు ♦ తఱితీపువుట్టించి, పొడసూపి మెప్పుచొ ♦ ప్పడ నటించి
యొయ్యారముల మది ♦ నుయ్యెలలూఁగించి, కళలు గీల్కొలిపి వెంగలిసొనర్చి
మేలిముచ్చటల స ♦ మేలంపురుచి గొల్పి, రసపరీవాహని ♦ ర్మగుఁజేసి
యేకతం బమరంగ ♦ నేమేమొ బోధించి, మృష్టవస్తువులనం ♦ తుష్టిగూర్చి

పోయివచ్చెద మని కూర్చి ♦ పొనర నొడివి

మఱవకుమటంచుఁ దీయని ♦ మాటలాడి

కూడివచ్చెద నేను మీ ♦ తోడ ననెడు

పలుకుపలికించిరతనిచేఁ ♦ గులుకులాండు.

౪౭౬

ఆ॥ మున్నె వారు కామ ♦ మోహనాషధిలత, ల్నాఁడు కర్జ్జమొదవ ♦ తేఁడువనిచె
నింక నెట్టికళల ♦ వంక మెలంగరే, వేడబములుగూర్చు ♦ వెర వరయరు. ౪౭౭

తే॥ కానలోనన పొడమె మె ♦ కాలఁగలసి, మెలఁగె లోకమెఱుంగఁడు ♦ మేలిబ్రహ్మ
వసతి మెట్టె నవ్వానిఁగై ♦ వసమొనర్చి, రెంతరెంతలుసేయ ర ♦ య్యింతు లధిప.

—♦ వేశ్యలు ఋశ్యశృంగుని రోమపాదుపురంబునకుం గొనివచ్చుట ♦—

క॥ చానలకన్నను మున్నుగఁ, దానె ప్రయాణమ్ముసేసి ♦ తరలె నతండే
వాని తలకెక్కె నెది యదె, యానందోల్లాసమనఁగ ♦ నగుఁగాదె యికన్. ౪౭౮

క॥ పై నంబై నది మొదలుగ, నా నెలతలమేను లుసుఱు ♦ నానగొనవ య
మ్మాని తమమోసమరసిన, యానాఁడే కీడుమూఁడు ♦ ననుతలపుమెయిన్. ౪౮౦

ఆ॥ ఎఱుక చాలకున్న ♦ నేమి; ముగ్ధుఁడటన్న, నేమి; యెటుమెలంగు ♦ నేనినేమి;
మున్నెముక్తిఁజూఱ ♦ కొన్నవాఁడాశుచి, మూర్తివంక నంక ♦ మును మొనయునే.

క॥ వలరాయని రాయంచల, మెలపున నమ్మెలత లతని ♦ మేలుగఁగొని యి
మ్ముల విడియింపుచు నల్లన, నలయికనొడఁ గూర్పకుండు ♦ నట్టిగతులచేన్.

వ॥ దారి వట్టిపోవుచు నెడనెడమేలంబులొప్పార రసాలంబంబుచొప్పుచొప్పుడం గల
యికలవలను లలవార్చుచు. ౪౮౩

సీ॥ మునివసంత ; కిసాల ♦ ములనొప్పె నీలత, ల్నుమనోవికాసంబు ♦ జోడుగొనుచుఁ
దాపసేంద్ర ; ఫలాశఁ ♦ దనరె నీరంభాదు, లభిరూపసంపద ♦ ననువుపడుచు
మాని మన్మథ ; రతి ♦ మలసె నీభ్రమరాలి, విరితేనియల్లోలు ♦ వెరవుగనుచు
యమిసూర్య ; విష్ణుచొ ♦ ప్పందె నీపద్మిను, ల్కరములగిలిగింత ♦ కరులెనయుచు
జటినతేశ్వర ; కలికలఁజాలఁదనరె, నీగణిక లంచితశివోప ♦ యోగలగుచుఁ
గాననోద్భవకమనీయ ♦ తానవోద్య, దప్పరశ్రీవిలాసంబు ♦ లనఘ ; కంటే.

ఉ॥ నాయకజంటఁబాయ కధి ♦ నాయకులేనిజరింతు రోసుధి

నాయక ; కంటే మాధవిపె ♦ నంగఁదగెంబురుషో తమాగమం

సిరియు ధరయునుఁ దమపేర్లు ♦ చెప్పి కలుపుఁ
గోలుతనమున మెలఁగ ద ♦ కోల్కలుగాఁతు
రెలమి నొక్కెడ నెలనాగ ♦ లొలయు నిదుర
లందుఁ దమపాలి భాగధే ♦ యంబు వెలయ.

౨౦

ఆ॥ అందు నెన్నఁ గోస ♦ లాత్మజ తేజంబు
దరము మీఱుటయుఁ బ్ర ♦ ధానమైన
దరయ లోకనాథు ♦ నంశ మియ్యదె యంచు
నెఱుక గలుగువార ♦ లెంచు చుండ.

౨౧

క॥ బిసరుహసమముఖు లయ్యెడఁ, బ్రసవోన్ముఖు లగుటెఱింగి ♦ బ్రహ్మాదులు మే
లెసఁగఁ దదున్ముఖులునుఁ బ్రవి, కసితముఖాబ్జులునుఁగాఁ బ్ర ♦ కాశిలు నంతఁ.

ఆ॥ క్రతుసమాప్తి మొదలు ♦ గా నాఱు ఋతువులు
కడచిచనఁ బ్రకృప్త ♦ కాల మదియ
చేరిమేలుసూపు ♦ సిరి మించెనొనంచు
సురలు మునులు నెంచి ♦ చోద్యమంద.

౨౩

తే॥ సకలశుభమయ మగు పుష్ప ♦ సమయమున స
ముల్లసితచైత్రమాసమం ♦ దెల్లమహిమ
లెసఁగఁ గనుపట్టఁజాలు ఋ ♦ ష్టే శనృద్ధి
పక్షమున నవమి శుభాధ్య ♦ వాసరమున.

౨౪

ఉ॥ ఏనుగ్రహంబు లుచ్చగతి ♦ కెక్క బుధేతరు లర్కయోగముం
గానక యుండ మేషమునఁ ♦ గంజహితుం డెసలార సద్గుణ
నూనశుభోదయంబు కట ♦ కోదయ మయ్యదితిప్రసక్తిమెఁ
దానె జగత్త్రయంబునకుఁ ♦ దత్పరతన్వయమీయ నున్నచోఁ,

౨౫

క॥ శశిసంయుక్తుం డగుచుఁ ద్రి, దశగురుఁ డఖిలార్థములకుఁ ♦ దానక ముచ్చాం
శశుభస్థితి లగ్నంబున, నశుభములఁ దొలంపఁ దాన ♦ యై యుండంగఁ. ౨౬

—♦ శ్రీ రా మ జ న న ము ♦—

సీ॥ విఠి నల్లకలువల ♦ వెదచల్లునెమ్మేను, శృంగారలక్ష్మి నె ♦ చెలిమిఁ దెలుప
దరహాసచంద్రికాం ♦ కురచాకచక్యంబు, ముఖచంద్రితత్వార్థ ♦ మును గుణింప
రవికోటిదీప్తిస్ఫు ♦ రద్దివ్యమకుటంబు, స్వీయతేజంబుతో ♦ వియ్య మంద
రమకుఁదోడై యెద ♦ రాజిల్లు కౌస్తుభం, బనురాగతాదాత్య ♦ మెనసి వెలయ

అ॥ తొడరు పరిధవమ్ము ♦ తో మునిచంద్రు సం, దర్శనంబొనర్ప ♦ దరలవటలె
నించువేడ్క జగతి ♦ నెనయుజాడలనెప, ర్జన్యుడును స్వకీయ ♦ రభసమెసంగ

క॥ దేన్తడన వృష్టికలనల, తో విషయంబెసంగుప్రీతి ♦ దొరసినమానిన్
భావమువొంగ నరాధిపు, డావెరవునజేరి ప్రాంచి ♦ తార్చలొనర్చెన్. ౪౯౫

అ॥ నేలపైనిగూర్చి ♦ వ్రాలిననెటియె సా, స్టాంగసతివిధాన ♦ మగుచునెటయ
నందుకొనియెదత్ప ♦ దాబ్జయుగ్మంబెట్లా, వలనుగొననిపార ♦ వశ్యమొలయ.

క॥ నాయపరాధములెల్లం, ద్రోయుము పెడకన్నిటికిని ♦ దోయమొనర్తున్
స్వీయాత్మార్పణ మోముని, నాయక; యనినొడివె ధరణి ♦ నాయకుడెలమిన్.

క॥ ముని యర్హ్యాదినపర్య, ల్గొనజూచినపాణి మెటసె ♦ లోకము మనుషన్.
మొనసితి నే జీవనదుడ, ననియిడు నభయప్రదాన ♦ హస్తమపోలెన్. ౪౯౬

అ॥ భక్తిమీట నట్లు ♦ పాద్యాదులొసంగి కే, ల్దొయిమొగిచి త్వద్వి ♦ లోకనమున
నాకొలంబు పావ ♦ నంబయ్యె ధన్యుండ, నైతి శుభము లొదవె ♦ నఘములెడలె.

— రోమపాదుండు ఋశ్యశృంగునకుఁ దనకూతునిచ్చి వివాహంబొనరించుట —

పంచచామరము.

ఉదారధీ; భవద్వియోగ ♦ మోర్వడింక నామనం
బుదా మహత్త్వయుక్తి స్వీయ ♦ పుణ్యమెంచెఁగావునన్
మదీయపుత్రి శాంత శాంత ♦ మానసస్సృహించి యు
ష్మదీయపాదసేవ నన్బ్ర ♦ శస్తుజేసి కావవే. ౫౦౦

సీ॥ రాచబిడ్డనటంచు ♦ రాజసంబెనయదు, మైత్యాదిగుణలక్ష్మి ♦ మలయుఁగాని
సుందరీమణినంచుఁ ♦ జలకసేయ దొకొండ, సారిదియోగ్యతకెతాఁ ♦ జొక్తుఁగాని
యైశ్వర్యమొదవెనం ♦ చటునిటుజూడదు, గురులశుశ్రూషింపఁ ♦ గోరుఁగాని
సుకుమారినంచును ♦ స్సులుగొట్టడలకెట్ట, దోషినంతలొనర్చి ♦ యొదుఁగుఁగా
విదైలరహస్య మరసియు ♦ విష్టవీగ
దరుసమెదనిండ నుల్లాస ♦ మందుఁగాని
శాంత యనుసంజకర్హ యీ ♦ సాధ్వి యిదియ
నీకుఁదగునయ్య; నెయ్యంబు ♦ నెరపునుయ్య. ౫౦౧

క॥ అనిప్రార్థించి ప్రతిశ్రవ, మొనరించి విరించికల్పు ♦ నొకచో విడియిం
ది నవోత్సవమును నగర, మునవెలయించి ద్విజమంత్రి ♦ ముఖ్యాంచితుఁడై.

—♦ శాంతాబుశ్యశ్యంగుల వివాహము —♦—

ఆ॥ మంచలగ్నమునఁబ్ర ♦ పంచితగుణలక్ష్యఁ, దనతనూజ నతఁడు ♦ మునికొసంగె
లోక మెల్లమనుప ♦ లోకమాతనుఁగాంచి, హరికిఁగూర్చినట్టి ♦ యబ్ధివోలె.

క॥ అమ్మెఱుఁగుబోడికెంగే, లమ్మునిమఘవుండు గొనిన ♦ నాదివిభువియున్
సమ్మదమెనసె శుభమ్ముల, కి మ్మిదియే మొదలటంచు ♦ నెదలఁబొదలుచున్.

తే॥ పెండిలిమహూత్సవము లెట్లు ♦ పెరసె నట్లు
మండలిమహూత్సవమ్ములు ♦ మలయసాగె
బుష్పవృష్టికిమున్నుగాఁబొరసె వృష్టి
జంపతిసమృద్ధికెనయయ్యె ♦ సస్యవృద్ధి. ౫౦౫

క॥ ఆనందనకల్లునకతఁ, డానందనవనమ యిది య ♦ హాయనఁదగును
ద్యానంబొకఁడాశ్రమముగఁ, బూనికమెయిఁగూర్చి తగిన ♦ పోడుము లిడఁగన్.

ఉ॥ రాణఁదలిర్చి లోకులను ♦ రక్తి భజింప మునీంద్ర; విశ్వసం
త్రాణ మొనర్చితీవనుచుఁ ♦ దత్పరతన్నపుఁడాదరింపఁగాఁ
బ్రాణముప్రాణమట్లు నిజ ♦ పత్ని మెలంగఁజెలంగు నిత్యక
ల్యాణముఁబచ్చతోరణము ♦ నై పదమొప్పదపస్వి నిచ్చఱున్. ౫౦౬

వ॥ అట్లుంగావున. ౫౦౭

క॥ మనుకులతిలకా; తడయక, మనుజేంద్రునిఁజేరి తత్స ♦ మాధి వెలయ న
మ్ముని శాంతతోడఁదోడై, మ్ము నితాంతప్రాధిమెయిఁ బ్ర ♦ మోద మెసంగన్.

తే॥ అత్తపసిచందురుండు చోఁ ♦ డగుచునుండ
యాజకత్వంబునెనయునా ♦ యాజ్ఞ నమ్మ
హామఖాంగ మనంతరా ♦ యముగఁజేయు
మఖిలసౌభాగ్యమొదవు నీ ♦ కధిప యనిన. ౫౦౮

క॥ పిని యానందామృతవా, ర్ధినిఁదోగెన్నపతి పార్వ ♦ తీ; వింటివె యం
చనుసలుకు దేనెసోనల, ననబోడియుఁదోఁగి పతిమ ♦ నంబలరించెన్. ౫౦౯

ఆశ్వాసాంతపద్యములు.

శా॥ శ్రీనారాయణదేశికేంద్రచరణా ♦ చింత్యప్రభావోదయ
శ్రీనాథీకభవాదిసద్గురువరా ♦ శీర్వృద్ధభావ్యా; శ్రిత

క॥ శ్రీహనుమద్గురుమోచిత, మోహవరణజనవాక్స ♦ మూహఝరీపు
ణ్యామూచితాప్లవనధ, న్యోహంధృతితర్పణప్ర ♦ యోగారాధ్యా. ౫౧౩

సగ్విణీవృత్తము॥ యజ్ఞనారాయణా ♦ వ్యాజకారుణ్యభా
వజ్ఞసేవాపరా ♦ పారయోగప్రమా
ణజ్ఞధీలబ్ధవ ♦ ర్ణప్రకాశోదయో
పజ్ఞలక్ష్మీకలా ♦ వర్ణితప్రాభవా. ౫౧౪

గద్య॥ ఇది శ్రీమదుమామహేశ్వరచరణనలిననిత్యసేవాసమాసాదితానవద్య
కవితాయోగహృద్యమహితాత్రేయగోత్రపవిత్రహనుమత్సుధీతనయ
విదితనయ లక్ష్మ్యంబాగర్భశక్తిముక్తాఫలాయమాన
వేంకటప్ప కవీంద్రాభిధాన ప్రణీతంబైన
శ్రీరామకథామృతంబను మహాకావ్యంబునందుఁ
బ్రథమాశ్వాసము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీశివాయగురవే నమః

శ్రీ రామ కథామృతము.

బాలకాండము.

—♦ ద్వితీయాశ్వాసము ♦—
—:(0):—

కోటిశ్వరగురుహృద
యాకాశదయాప్రకాశ ♦ కానూనకలా
శ్రీకలితసద్గుణాంబుధి
రాకాచంద్రదాయితాత్మ ♦ రాజ్యవిలాసా.

౧

—♦ దశరథుండు రోమపాదుని పురంబున కరుగుట ♦—

తే॥ అవధరింపుము శైలరా ♦ జాతృజాతఁ, గాంచి పలికె గిరీశుండు ♦ గారవమున
నట్లుగురుఁడానయిడ సమ ♦ నంతరం బ, నంతసంతానసంపదు ♦ పాంతకలన. ౨

వ॥ ఆరాజేంద్రుండునుఁదదనుజ్ఞానజంబున మౌళినలంకరించి యాశాసముల్లసితంబుగ
నభ్యంచితామోదంబావహిల్ల మంచిముహూర్తంబునం బ్రస్థానంబొనరించి సూ
తామాత్యసమేతుండై రథారోహణంబొనరించి సాంతఃపురపరివారంబుగా
రోమపాదుని పుటభేదనంబునకుంజని పురోపకంఠంబునవిడిసి సమ్మతమ్మునెఱప
నమ్మహిజానిపాలికి నిజానయనసంపాదకంబగు మేలువార్తంబుత్తెంచిన నత్తటి
గుణోత్తరుండగు నాన్మపసత్తముండు సుమహితమహిమాత్సాహంబున. ౩

చ॥ ఎదురుగవచ్చి కూర్మిగడు ♦ హెచ్చఁగ ముచ్చటలాడి వేడి స
మ్మదమొదవించి తోడ్కొనుచు ♦ మంగళవాద్యము లోలిమోయ సం
పదలకుఁబుట్టినిల్లగు స ♦ భాస్థలి గద్దియఁజేర్చి మేల్పప
ర్యదనిపి సేమమారసి ని ♦ జాగమనంబెఱిగింపవే యనన్.

౪

వ॥ తానునుందదీయంబగు కుశలప్రశ్నంబొనరించి కౌతుకంబుకరంబావేష్టింప నభీష్టా
వహంబగు నాబుశ్యశృంగుని చరితంబుఁ బ్రస్తావవశంబునంబ్రశంసించి యేతదీయా
వాసంబడిగి యావాసవవిలాసుండు బాసటయై నిర్దేశింప నయ్యాశ్రమంబునం
బ్రవేశంబునెఱపి శరీరబద్ధంబగు బ్రహ్మతేజంబుంబోని వాని స్వరూపంబు సందర్శించి
యానందంబు పేరిసంద్రంబునం దేలియాడుచుం దచ్చరణారవిందంబుల నిజమాన
సేందిందిరంబుం బొందుపఱిచి వందనాదికృత్యంబుల నిర్వర్తించి మృదుమధురాలా
పంబులొప్పార నిట్లనివిన్నవించె.

౧

క॥ కృతకృత్యుడనై తి మదీ, యతపము సాఫల్యమొందె ♦ సఖిలసుధీకాం
క్షితము భవద్దర్శనము గ, రతలామలకంబుగాఁగ ♦ బ్రహ్మణ్యనిధి.

౬

ఉ॥ ఓచతురాననప్రతిభ; ♦ యుజ్జ్వలనై జతపఃప్రకాశ మ
త్యాచితలోకమై మెఱసె ♦ నన్యమిఁకేలగణింప నీవ యి
ట్లీచరితాధ్య సువ్రతఁగ ♦ హించి గృహిస్థితినిల్చుటెన్న నీ
రాచకొలంబుపాలి శుభ ♦ రాజ్యరమావిభవంబకాదోకో.

౭

క॥ ఒక్కండననేల జగం, బొక్కట మనుపంగఁదలఁచు ♦ నోజయ తక్కన్
జిక్కునె హేతువు త్యాదృశు, లిక్కరణిని భూతధాత్రి ♦ నెనయుటకు మునీ.

౮

ఆ॥ బ్రహ్మమునివరుండు ♦ పరమేష్ఠియైన క, శ్యపుని కొలమువెలయ ♦ నవతరించి
బ్రహ్మనిష్ఠులరసి ♦ బ్రహ్మనిష్ఠుండితం, డొక్కండనఁగ మెఱసి ♦ తోజఁదపసి!

౯

క॥ అంజలినిడి యర్చింతుని, రంజనభావోపవేశ ♦ హాపితదురితా
భంజితతామసగుణ మృ, త్యుంజయవై భవ మహామ ♦ హేమాజ్జ్వలచరితా.

ఆ॥ ఏనురవికులీనుఁ ♦ డిక్ష్యాకుసంతతి, వాఁడఁ గోసలాఖ్య ♦ వఱలుదేశ
మేలువాఁడ నొక్క ♦ మేలునకై భవ, ద్దయనుఁగోరినాడ ♦ దశరథుండ.

౧౦

క॥ ఇష్టి యొక్కఁడు సాధింపఁగ, నిష్టిందలపెట్టినాడ ♦ నీ రరుదేరన్
బుష్టిఁగనునది ♦ యనెడుసం, తుష్టిఁగొనివచ్చినాడ ♦ ద్రుహిణసదృశా.

౧౧

తే॥ అయ్య; నీవును నీపత్ని ♦ యనఘ శాంత
యునుఁ గతిపయాహములు నాభ ♦ వనము సభము
సేయుఁడు పదాబ్జరజమునఁ ♦ జిత్తగించి
దానధన్యతముడనొడు ♦ జ్ఞానసదన ;

౧౨

క॥ అంగేశుంగరుణించి త, నం గరుణకుఁ బాత్రుఁడితఁడు ♦ నాదగుమేలే
నుంగంటి నాఁడె తత్ఫల, సంగతి చూపట్టునట్టి ♦ సమయంబొదవెన్.

౧౩

తే॥ అనివినిచి మానివలెనా ♦ నపుడు నృపుడు
రోమపాదునిఁ దిలకించి ♦ రోమహర్ష
ణంబెసంగ స్వాత్మభావని ♦ ర్ణయము దెలిపి
పలికె వచనామృతఘటంబుఁ ♦ బంచినటుల.

౧౫

ఉ॥ తమ్ముడ ; నీవు నేను నొక ♦ తల్లియపత్యము లన్నరీతి నే
స్తమ్మున నుందు మట్లగుట ♦ సద్గుణపాలికిఁ బట్టుకొమ్మ శాం
తమ్మును భర్తతో మదుది ♦ తమ్ముగు యాగముఁజూడ నానిశాం
తమ్ము శుభమ్ములంబెనుపఁ ♦ దావకచిత్తము సేర్చి యంపవే.

౧౬

ఉ॥ ఈచనవీహాసంగ ధర ♦ హెచ్చెద నందఱలోన మెచ్చునా
యాచకభావము నృఫల ♦ మానటు సేయుము వీరినంపు మా
లోచనకోప కమ్ముఖ మ ♦ లోపముగా సుగుణాధ్యః కూర్చుమ
ద్వాచికమంది తోనె పరి ♦ వారముతోఁ జనుదేర నెంచుమీ.

౧౭

క॥ అన్నా ; పుత్రులఁగనలే, దన్నాలీకాక్షుకరుణ ♦ నావల నేమో
యున్నాడ నేడు పుత్రిఁడ, యున్నాకిదె యంచుఁగూర్చి ♦ నోయన నతఁడున్. ౧౮

శా॥ నా నీ సందున భేదమెన్నవలెనా ♦ నాబిడ్డ నీబిడ్డ బ్ర
హ్మనందంబన నీవె నేనను సుఖం ♦ జాఁగాదె మాయన్న ; యెం
దేచిన్నిత్యములే ; సుతాదులు సతం ♦ బీధాత్రీ సత్కీర్తి కొం
పో ; నీచిత్తమటన్న నానృపతి సం ♦ పూర్ణాభిలాషాధ్యుడై.

౧౯

తే॥ శాంతఁ గీర్తిలతాసమా ♦ క్రాంతదశది
శాంతఁ దత్పతిఁ దోడ్కొని యంతరంగ
మంతయును సంతసముగా నృ ♦ కాంతుఁడనుప
నంత శుభలగ్నసద్భటి ♦ కాంతరమున.

౨౦

—♦ దశరథుండు శాంతాబుశ్యశృంగులం చోడై చ్చుట ♦—

వ॥ బయలుదేరి దవ్వేగకయమున్న యన్నలినబంధుకులుండు కనుదమ్ములవలననుండి
యాసందబాష్పమధుకణమ్ము లురలఁ బ్రీతివచనపురస్సరంబుగా రోమపాదునా
మంత్రణంబొనరించి మరలించి స్యందనాగోహణంబుసేసి మున్నాడి యమ్ముని
దంపతుల నుచితక్రమంబునందగుచోటునఁ గూర్చుండంబొనరుపటిచి తదనుమతిం
దానును నట్లాచరించి యుభయపార్శ్వంబులంబరివారజనంబులు మంగళప్రద
వాక్రస్సంగంబుల జేజేవెట్టుచుండ నఖండవేగంబునంగొండాకదివసంబునకు నిజ
రాజధానియగు నయోధ్యానగరిఁదటియవచ్చునంతలోనన తనపుత్రులైనచారుల

చేవిని పౌరు లప్పరీరత్నంబు నలుగడలంబన్నీట నీరార్చియు మాక్తికాదివితానం
బులమర్చియు మణితోరణంబులంగూర్చియు వింతవింతవైజయంతికలఁజేర్చియుఁ
గస్తూరికాదిసమస్తపరిమళద్రవ్యంబులందార్చియు నెల్లెడలఁ గృష్ణాగరుసువాసన
లల్లిబిల్లిగొన నుల్లసిల్లి చెన్నారుధూపవస్తువులయొయారంపుఁబొగలవగలొలయ
గుబుల్కొనువింతవలపులకుందోడునీడలగు మల్లెలు మొల్లలు బంతులు చేమం
తులు లోనగుపూలవల్లరులంగొల్లలుగాఁగీలుకొలిపియుఁ బచ్చకప్పరంపురజముల
మొల్లంబుగా నెల్లవీధుల ననలపటపులపయింజల్లియుఁ గైసేయ నెడలేనివేడుక
నలరారునాప్రోల్లచ్చి తొలుదొల్త జలకంబాడియు మేలిపుట్టమ్ముగట్టియు మేటి
సొమ్ములువెట్టియుఁ గమ్మనినెత్తావులంగ్రుమ్మరించువిలేపనమ్ములయెమ్మెలందులకిం
చియు ధూపధూమమ్ములందడియార్చియు విరులుదుఱిమియుఁ బూవుఁబెత్తులలంక
రించియు నిరూపింప నల్లనాఁటిజగన్మోహినియోనాగ నాయత్తయై క్రొత్తసెజ్జ
సజ్జితంబొనరించుకొని తోడ్తోనప్పడమితేని యడుగులకు మడుఁగులుంచి ప్రతీ
హారంబునమించి ప్రేమించి నిరీక్షించుసంచునంబ్రకాశించె నంత. ౨౦

తే॥ సచివు లావులుఁ జారులు ♦ నుచితముగను

మంగళాతోద్యరవములై ♦ లంగ నెదురు

వచ్చి తోడ్కొనిచనఁగూర్చి ♦ హెచ్చి విభుఁడు

సొచ్చెఁబురతోరణము వింటె ♦ మచ్చెకంటి. ౨౧

క॥ మంగళములు పాడుచుఁబు, శ్యాంగనలారతులొసంగి ♦ యక్షతలిడఁ బ

శ్యాంగనలాడఁగ స్మరరుచి, రాంగుఁడు సౌధాంతరమున ♦ కరుదెంచునెడన్. ౨౩

క॥ మనపాలిటి భాగ్యంబే, మన వచ్చు నపత్యమొసఁగు ♦ నట్టికృతువు నీ

యనఘుఁడు పొనర్చునట యొ, య్యననౌసఫలమని గురువు ♦ లయ్య వచింపన్.

మ॥ తరుణీ ; వీరలు దక్షిణాధ్వరములో ♦ తర్కింప గొందుశే

ఖరులో ; వాక్పరమేష్ఠులో ; భువనర ♦ త్తాకాంక్షులై యుంట ని

ద్ధర వర్తింపఁదలంచి లచ్చిహరియుం ♦ దారిచ్చమై వచ్చిరో

వరణీయద్యుతు లెందుఁదెచ్చె నృపుఁడి ♦ వ్యామాక్షి నీవిప్రునిన్. ౨౪

తే॥ అమ్మ ; యీతండు ఋశ్యశృం ♦ గాఖ్యమాని

మాన్యుఁడనందమయుఁ డసా ♦ మాన్యతేజుఁ

డితనిసత్పత్ని ఊంతినా ♦ నెనఁగుశాంత

రోమపాదునిసుత యాన ♦ రోజనయన. ౨౫

క॥ ఘనుఁడు వశిష్ఠుఁడు నృపునీ, యనఘులఁదోడ్డేరఁబనిచె ♦ నఁట శుభమునకా
సునయుఁడు నెయ్యఁపుటల్లుని, ననుఁగుంగూతునటు దెచ్చె ♦ ననుమతి వీరికా.

తే॥ అనుచుఁ బ్రోల మరాలగా ♦ మినులు వేడ్క
నొండారులు ముచ్చటలఁదేలు ♦ చుండ ధరణి
కాంతుఁడానందపూరసం ♦ క్రాంతుఁడగుచు
మందిరాలిందమందె రా ♦ కేండువదన.

౨౮

సీ॥ మెఱుఁగునిగ్గుల నీను ♦ మేను లానకమున్నె, రత్నాభ లినుపేరు ♦ రమున వ్రాలఁ
గుచకుంకుమము పైఁట ♦ కొంగు దాటకమున్నె, యనుర క్తి ప్రియునెద ♦ నావరింపఁ
గపురంపుటారతు ♦ ల్లనుల నద్దకమున్నె, వాలుఁజూపులచా ల్ని ♦ వాళు లొసఁగ
వలచుపన్నీట నం ♦ ఘ్రులు గడుగకమున్నె, ప్రమదాశ్రువులు దృగ ♦ బ్జములఁదోవఁ
గలసి మేల్వార్తలరయుట ♦ కన్న మున్నె
ముచ్చటలఁ గంకణక్వణ ♦ మ్ములు ఘటింపఁ
గోసలాత్మజ లోనగు • కూర్చుకాంత
లెదురుకొనిరంత సమదగ ♦ జేంద్రగమన.

౨౯

తే॥ పసిఁడికిల్బామ్మలన లీలఁ ♦ బరఁగు చెలులు, చెలఁగి కై దండలిడ విభుఁ ♦ జేరిభ క్తి
సముచితసపర్యలొనరించి ♦ సద్వితీయు, సంయమింద్రునిఁగాంచియం ♦ జలిఘటించి.

వ॥ సమంచితవిధులంబూజించి సంభావనాపూర్వకంబుగఁబ్రార్థించిరి పదంపడి యమ్మ
హీజానియు వారల యథార్థస్థానంబునవిడియించియు నాయావేళల నయ్యెయుప
చారకృత్యంబుల నొనరింపందగువారి నెల్ల నియోగించియు ధర్మపత్నీ సమేతంబుగా
నేతదీయంబులగు ననారతశుశ్రూషావిశేషంబులందలిపారవశ్యంబునందవిలి ధన్యా
త్ముండననుచు సుఖంబుండి యంత.

30

చ॥ తనసతులెల్లరున్విన సు ♦ తాతిలకంబన శాంతఁగా మనం
బున నిడినాడఁ బ్రాణసమ ♦ బుద్ధిఁ గనుండన మున్నె చెల్వుభా
వన ధృతిఁగాంచియుంట సుఖ ♦ వార్ధిమెలంగెడు వారిసా త్వికా
ప్తినిఁబునరు క్తతంబెర సె ♦ బ్రీతివచోర్పురి జీవితేశ్వరీ.

3౧

తే॥ సొమ్మనఁగ నెద్ది నీవెమా ♦ సొమ్మటంచు
మేలుసంప్రీతిఁగూర్చి మ ♦ మ్మేలుమనుచుఁ
జనవొసఁగఁగొనఁదనరు యో ♦ జనలనెంచి
కుందనఁపుబొమ్మ; పొగడ నా • కుందరమ్మ.

33

తే॥ అట్టు లంతకునంతకు ♦ నతిశయిల్లె
దొంటికన్నను శాంతపై ♦ దొడరుపెరిమ
పుత్రవతియయి భర్తతో ♦ బొరసిరాగ
నాగుణాధ్యండు బ్రహ్మయాటచ్చుపడగ.

38

ఆ॥ అంతిపురిపొలంతు ♦ లందఱు దనపైని, గన్నులునిచి పేర్చు ♦ గరిమగూర్చు
పూజలెనయఁగాంచి ♦ పుణ్యాంగనామణి, భర్తఁబెరిసి యచట ♦ బరఁగుచుండ.

క॥ ఇచ్చెలుపున మునిదోడ్కొని, వచ్చితి భవదాజ్ఞ నిచ్చ ♦ వచ్చినకృతులన్
మచ్చికమెయి నెపుడెది సెల, విచ్చెదొకదె యనవశిష్టు ♦ డిట్లనిపలికెన్. 39

తే॥ శుభము నీకగు నింకవ ♦ స్తువులు గూర్చు
మనఘ ; జన్నమునకు దేవు ♦ డనఁగ సమయ
మనఁగ నొండొక్కఁడెరవులే ♦ దండు బుధులు
గాన వలెఁజుమ్ము సత్కాల ♦ గణవసేయ.

32

క॥ రాగలవసంతమున సుత, రాగలహరిఁదేల్పుక్రతువ ♦ రమొనర్చుము సా
రాగమతత్త్వైకవిచా, రా ; గమకించు నపుడింది ♦ రాధిపు కృపనాన్. 35

—• వసంతఋతు వర్ణనము ♦—

శా॥ భవ్యంబింతటికన్న నేది విలస ♦ త్ప్రజ్ఞాన ; నీయానఁ గ
ర్తవ్యంబేర్పడు మాకు నిచ్చలని త ♦ త్ప్రభమ్యమిక్కింప సం
భావ్యండిప్పుడధీశుఁడంచు ముదమొ ♦ ప్పన్వచ్చె వేవే మధుం
డవ్యాజ్ఞేపము కార్యసిద్ధిపిశునం ♦ బాఁగా నగేంద్రాత్మజా.

36

మ॥ పవనస్నిగ్ధత చంద్రనిర్మలత ది ♦ నైశద్య మంభోజబృం
దవికాసంబు సరశ్శుచిత్వ మలిగా ♦ నశ్రీ పికాభాష గ్రాం
జివురు ల్మంజరు లేమునేమునని వ ♦ చెన్నాని వెన్నాని యా
నవరత్నంబు లొకొక్కచోట నను నా ♦ న్యాయం బుపేయంబుగాన్. 40

తే॥ అట్టి శుభలక్షణము లాయి ♦ యక్షు వరసి
యామెత ఘటించె దనకితం ♦ డనుచు దోహ
దంబుడంబు వసంతోత్స ♦ వంబొనర్పఁ
దద్గుణములోలి మెఱసె శా ♦ తమణులనఁగ.

41

క॥ సుతుఁడైననేమి ; యంతకు, డితనిదెస న్దనకుదేజ ♦ మెసఁగదు మనుసం
తతి యందపుఁ దత్సంగతి, శతగుణయని రవి యుద్గి ♦ శన్ వర్తింపెన్. 42

ఆ॥ లోకబంధుఁ డివము ♦ లూనంబొనర్చి య, హర్ముఖముల కాచ్చు ♦ మందఁజేయు
నపుడె మెఱసె జగము ♦ హంసప్రకాశంబు, వడయునంత జడత ♦ వాయుఁబెంత.

శ్లో॥ పవలులేకున్న విరహాగ్ని ♦ బడలుచుండు
ద్విజులఁ బ్రోవనొ; కోసల ♦ దేశమున ప
నందుగాంచనొ; నలిసీప్ర ♦ సంగముననొ;
మెల్లమెల్లన నడిచె న ♦ మ్మిహిరురథము.

౪౪

ఉ॥ తప్పదలడ్డు లప్పడిడె ♦ దా మలయానిలబాలకుండు బ
ల్విప్పగఁ బైరుపంటలొద ♦ వెఱ ఝరసీరము సారమయ్యె మే
లొప్పనసేయుపండువుల ♦ యుబ్బుఘటిల్లెను మాధవోదయం
బొప్పనకాదె చొప్పెనసి ♦ యుర్వర సర్వగుణాధ్యయై తగఁ.

౪౫

క॥ తనచెలువురాక మలయప, వనుఁడెఱిగింప వనపద్మ ♦ భద్రస్నానం
బొనరింపఁ దాల్చుచేలం, బనఁ బాండురపత్రతతి ద్రు ♦ మావలి నిండెఁ. ౪౬

మ॥ అలరుంగారను నాటకాడు రతిరా ♦ జామోదిగాఁ బుష్పవం
తులదివ్వె ల్వలయించి కోయిలలగీ ♦ తుల్సాగ మేల్లోత్తరం
గుల బొమ్మలెలిపాటుటాకులముసుం ♦ గుల్లోచి రూపించెనా
నలరెంగొమ్మల నందఁపుంజివురులు ♦ ద్యత్పద్మరాగద్యుతిఁ.

౪౭

తే॥ పైక ముత్సాహ మామని ♦ పైఁడివర్తఁ
కుండరసి మున్నుదనయొద్దఁ ♦ గొనెడు నెఱిఁబ
వాలముల గెంపుల ముగించి ♦ వానిమోలఁ
బచ్చలిడె నాఁగ నిగురులఁ ♦ బసరుదోఁచె.

౪౮

క॥ మలయమరుత్ప్రేరణ లతి, కలుఁ దరువులుఁ జివురు లమరఁ ♦ గలసి పికిలికొఁ
గిఱుల రతిఁగులుకనొపుల, కల చాలనఁ గోరకప్ర ♦ కరమొప్పె వనిఁ. ౪౯

చ॥ నిగనిగమించు కుంకుమఁపు ♦ నిర్దపుర క్తిమ రోచనప్రభా
మృగమదలక్ష్మిఁ గప్పరఁపు ♦ మేల్జిగి గూటమిచాయఁ దీగెల
న్ముగుదల పూవుగుత్తులను ♦ ముద్దు కుచంబులు గాననొప్పెదే
టిగుములు కాముకస్థితి గ ♦ డించిన కామతపఃఫలంబులై.

౫౦

॥ సిరిమించు వికసించు ♦ జిగిగర్జికారము, ల్పసిఁడిసాములసాంపుఁ ♦ బరివహింప
నెలదుమ్మెదలయెమ్మె ♦ లెనగూడి తిలకమ్ము, లలకమా క్తికకాంతి ♦ యొలపుసూప
వగతావులకు దీవు ♦ లగు కురవకరజ, మ్ములు మేలిమైపూత • మురుపుదెల్ప
లలిఁ గ్రొత్తతఱుకొత్తఁ ♦ గల కింశుకసుమంబు, లంఘిలాక్షార కి ♦ నవధరింప

మొగడమల్లెలగుమి చీర ♦ ముద్దుజిలుక
జిలుకపలుకుల స్వారస్య ♦ మొలుక నవ్య
రమ్యశుభలీల మెఱసె నా ♦ రామలక్ష్మి
మాధవసమాగమవిశేష ♦ మహిమ నపుడు.

౫౧

క॥ అలమాధవరమ మోహిని, పలాశసుమనోవిభాగ ♦ పరయై సుధన
వ్యలితెగ కొసగిన తొలికథ, దలపించుచు బూవులంబొ ♦ దలె నునుదేనెల్.

తే॥ విప్రయోగులు స్మరసూన ♦ విశిఖపాలి, శారికోర్వక తదుపసం ♦ హారమునకు
హరునిచే సిద్ధఘటికల ♦ నొరసి చల్లి, రన శలాటువులందె నం ♦ దంద విరుల.

ఉ॥ ఒక్కటఁబూవుగుత్తులటు ♦ లుజ్జ్వలఁపుంజివురు ల్మఱొక్కచోఁ
జక్కనిపూపపించె లొక ♦ చక్కనికొక్కెడ చోరగాయ లొం
డొక్కెడ మేలు మేలిమియు ♦ నుంకువపెట్టెడుపండ్లుఁగూర్చునా
చక్కెఱవింటివాని ఫల ♦ సాయమ యామని యేమనందగున్.

౫౪

ఉ॥ తేనియసోనలందనియు ♦ తేటులపాటలు లేజివుళ్ళపా
లాని కిలార్చుకోయిలల ♦ యార్భటులు స్థలసారత్పత్తిసం
దానితకీరవాక్సభలుఁ ♦ దామరసాకరభూశుచిద్విజా
త్యానతికృత్పదక్రమవి ♦ హారములు స్మధురాడ్విసోదముల్.

౫౫

సీ॥ చందురుతాతినై ♦ లందుఁగూర్చుండుట, యెలదోట మెలఁగుట ♦ యెలమిమీఱఁ
బూవులుగోయుట ♦ బూమెల్ ఘటించుట, కృతకాద్రులెక్కుట ♦ కృతులరయుట
సంగీతసాహిత్య ♦ సరసలాస్యాదుల, నెఱి నెఱుంగుట కలా ♦ నిర్ణయంబుఁ
గనుట కేళాకూళు ♦ లను విహరించుట, కందుకాదిక్రీడ ♦ లందొడరుట

యుయ్యెలలనూఁగుట రతీశ్వ ♦ రోత్సవమ్ము
లధ్వరములు శుభక్రియ ♦ లాచరించు
టరయ నిన్నియొవీనిపై ♦ నన్నియొవ
సంతకృత్యంబులొటల ♦ క్ష్యంబకాదె.

౫౬

క॥ మలయజములు హిమజలములు, వలిమంచుకరుళ్లు కుసుమ ♦ వల్లులు కపుర
మ్ములు వట్టివేళ్లుఁ దొల్త నె, యలయికయన కాముకొందు ♦ రామని రసికుల్. ౫౭

తే॥ ఒండెడలనె మెలంగుచు ♦ నుండు మలయ,
జములచట మెండుకొనియుండు ♦ సమయములను
బూతకామని నవికొన్ని ♦ వో నవాచిఁ
దెఱపిగను గాడ్పనుట యొక ♦ తీర్పు గాదె.

౫౮

- ఉ॥ చందనసేవలం గొమల ♦ జాఱుపయింటల చాలనంబులం
గందువ లందఁగాంచుట ర ♦ కంబగు తెమ్మెరయెమ్మెలాను మే
ల్పొందఁగ బైళ్లకెక్కుట క ♦ వుంగిటఁజెల్వ చెలంగ తాకికా
నందరసాప్తి మించుటయు ♦ నాఁజనుశ్రీల వసంతుడే యిడున్. ౫౯
- ఉ॥ మల్లియపూవుసెజ్జపయి ♦ మైఁగదియింత్రు హిమాంబువితపైఁ
జల్లిన వీవనందనరు ♦ చల్లనిగాలిని హాయిగాంత్రు సం
సల్లలితంబుగాఁ గలిత ♦ చాంద్రశిలామయవేదికాస్థలిం
బల్లవపాణులంగొని క్షు ♦ పాకరుమెచ్చి సుఖంత్రు శ్రీయుతుల్. ౬౦
- సీ॥ పూవుదీవియఁబోని ♦ పొలఁతిమే నల్లిబి, ల్లిగఁబెనఁగొన బైళ్ల ♦ సాగియువారు
వగలాడినెమ్మొము ♦ జిగిఁగాంచి నిండుజా, బిల్లిగన్గొని తప్పు ♦ వెదకువారు
ముద్దులాడి రసంపు ♦ మొలక మోవికిఁదక్కి, పుక్కిటిసుర వారఁ ♦ బోయువారు
సుకుమారి కలయికఁ ♦ జొక్కెఁబో యని కూర్చు, సతికి వీవనసేవ ♦ సలుపువారు
కొమలచన వింతలింతలు ♦ గొసరువారు, కలికిమిన్నల పోడుము ♦ ల్గొంచువారు
చేడెల రసాక్తులకు మెచ్చు ♦ లాడువారు, మెచ్చరె బళి; వసంత; మే ♦ త్రేలటంచు.
- క॥ అన్నిట నరభవముత్తమ, మన్నెలవునఁ దపము దాన ♦ నౌదానమె యం
దన్నోదకోపకృతి యన, వెన్నునిసిరియా వసంత ♦ విలసన మసదే. ౬౧
- ఉ॥ మెల్లఁగగాలివీచునెడ ♦ మేలిగృహమ్మును మ్రోలఁ జల్వపం
ద్దిల్లు నమర్చి పాంథులకు ♦ నిమ్మరస మ్మలసాంటి యుప్పుఁబైఁ
జల్లిన నీరుమజ్జిగ ర ♦ సాయన మంబలి పేలపిండియున్
జల్లని మంచిసీరు నిడి ♦ శ్రాంతివెలార్తురు ధన్యు లత్తటిన్. ౬౩
- ఉ॥ వందురి నీరువట్టెనఁగ ♦ వచ్చిన పాంథుల నిచ్చగించి యిం
పొందఁగ శీతలోదకము ♦ నోగిరము న్నెఱిఁగూర్చి వేడ్కమైఁ
జందనచర్చల న్ఫలర ♦ సంబుల వీవనల న్ముదంబుగూ
ర్పందగు భాగ్య మిట్టిదగు ♦ పట్టునఁగా కొకటన్లభించునే. ౬౪
- ఉ॥ కమ్మనిభోజనమ్ము నొడి ♦ కమ్ముగఁగూర్చి విడెమ్మొసంగి తా
నుమ్మలికమ్ముఁబాపు శిశి ♦ రోపకృతు ల్వెలయించుగేస్తులా
యమ్మల కంకణధ్వనుల ♦ నమ్మొయిఁజాలఁగ నిట్టిమేటిభా
గ్యమ్ము తలంగె మాకని ర ♦ యమ్మునఁబోదురు పాంథులిండ్లకున్. ౬౫
- సీ॥ ఈవసంతమెకదా ♦ యెంతవారలనైన, ననురాగకృతిఁజిందు ♦ లాడఁజేయ
నీసురభియకదా ♦ యెట్టివారికి నెట్లు, నభిలషితార్థంబు ♦ లందఁజేయ

నీమధువేకదా ♦ యేవిరాగులకును, నోరూర నూలుము ♦ నూలుసేయ
నీపుష్పపుందటి ♦ యేకదా యేకి, నేని శోభనలక్ష్మి ♦ నెసగజేయ
నిట్టిదగుమాధవప్రాప్తి ♦ యెవరికిడదు, నవనవోత్సవకలన న ♦ నారతప్ర
వర్ణమానరసానుభ ♦ వప్రకార, సంచితానందత్ప్రప్తి ప్ర ♦ పంచగతిని. ౬౬

మ॥ కలలెల్ల న్వలయింప సంబరములె ♦ క్కంజేయ జేజేలపూ
జలఁ గల్యాణములం బ్రతిష్ఠల మహా ♦ సన్నాహమొప్పు స్థితిం
ప లతాంతాస్త్రరసోపహారవిధులం ♦ బ్రావీణ్యముంజూప ని
య్యల నిన్నింట నొకండు నేర్పుగనునే ♦ యిక్కాలమే తక్కఁగఁ. ౬౭

క॥ అంతంతకెక్కుడగుచు వ, సంతము గ్రీష్మాదిరూప ♦ సంవాదిగ నొ
క్కింత గనుమార్పు నొకఁడాభ్యంతరుడై సిరులఁగొని య ♦ హంయువు గాఁడే.

శా॥ చిందుల్లోకై నొయార్ల నెమ్మొగములం ♦ జిన్నారిసొన్నారిమే
ల్కందు త్చెమ్మటబొల్లు ముత్తెములచొ ♦ క్కాటంబు సంతిల్లదీ
రొందె న్బాష్పమొకింతవితగ హిమా . స్థోల్లాసముల్మీతె ని
ష్పందత్వంబున మాతెదెమ్మెరల వ్యా ♦ పారంబు దూరంబుగఁ. ౬౮

సీ॥ పన్నీరు గోరునా ♦ తెన్నున మంచుగ, డ్డలనీరు వలదన్న ♦ తెలపులేదు
మలయజంబలదున ♦ వ్వలనునఁగపురంపు, రజము పైజల్లఁగా ♦ రామి లేదు
వట్టివేరులు గూర్చు ♦ పట్టున బాలమ్మ, ణాలిక ల్దగవన్న ♦ జాలి లేదుఁ
విరిపూల నేర్చున ♦ వ్విసువునఁ గిసలయ, మ్ము లిఁకేల యనునింత ♦ పలుకులేదు
విరహపరితాపభరమొ య ♦ వ్విధి యొసఁగిన
వరమొ మదనుసిగెలుపుతీ ♦ వరమొ మధుని
కావరమొ తత్త్వమించుక ♦ గానఁబడక
పాము ముదిసి గా మగుభంగి ♦ నాముకొనియె. ౭౦

క॥ అప్పటికప్పుడు సౌఖ్యం, బుప్పటిలుంగాక కొఱత ♦ యుండునె యదియే
చిప్పిలు రసవైభవమన, నొప్పుగు మతిభాగ్యవంతు ♦ లొనరికఁగనరే. ౭౧

ఉ॥ నాటివసంతమే పగటు ♦ నందులకించె ననంత నంతకు
బాటిలె వింతవింతగనుఁ ♦ బాఢివుదేశమునం దయోధ్యలో
మేటితనంబుసూపె నటు ♦ మేలెదఁగోరెడువారి వారిస
య్యాటలు నంతగాఁబ్రబలె ♦ నందములందనరారి రందఱుఁ. ౭౨

క॥ శృంగారభూమికలు కళ, బంగారపుబొమ్మ లొఱపు ♦ పట్టున నుడిక
ల్కింగామతురంగములగు, నంగన లామనికిఁగూర్తు ♦ రవ్యైవిధులఁ. ౭౩

సీ॥ ఉయ్యెలలూఁగుదుఁరొయ్యారు లాకొన, గోళ్ళఁజుక్కల మీటుఁగోటు వెలయఁ
జేరియాడెదరు మీ ఁ టారులు వనిజాయ, వనదేవతల నూఁదు ఁ వాదుతనరఁ
గాలూనుదురు హొంత ఁ కారులలంకృతి, స్థితి మారుసతిఁగేరు ఁ తీరుమీఱఁ
గథలుగూర్తును మాట ఁ కారులు కలన వా, గ్దేవి యాదలనూఁపుఁతీపు దోఁపఁ
దానగోష్ఠిఁజరింతు ను ఁ తారులు సుర
మానినుల యాత్మలఁగరంచు ఁ పూనిక తగ
శ్రీతనయజగతీజయ ఁ శ్రీతనయ ల
వేలగుణలగు మధుమాస ఁ వేళలందు.

2౪

శా॥ కెంకేళ్ళంజిపురాకులు జరణల ఁ క్షిన్మెట్టదమ్ము ల్స్వకీ
యాంగచ్చాయలఁగర్ణికారము లురో ఁ జాసత్తిఁబూగుత్తులున్
సింగారంపుహొరంగులంగరువలిం ఁ జిట్టాడు లేదీవెలున్
రంగారందులకింతు రాండ్రు ప్రమదా ఁ రామాభిరామాకృతిన్.

2౫

—ఁ పుష్పాసచయ సర్లచము ఁ—

క॥ అత్తఁగొమలు మదనురా, హుత్తుల హొయలుల్లసిల్ల • నొగి సంమోదా
యత్తలగుచుఁ బూదోటల, జిత్తజములుకులు గ్రహింతు ఁ జిహ్నంబులుగన్.

సీ॥ గొనబువీణియబాటఁగుదియించు తమపాటఁ, బాటించి తేల్లుదిఁగ్భ్రమణమొంద
మురళిరంధ్రమ్ముల ఁ మూయించుతమగళ, ధ్వనికిఁ గోయిలపిండు ఁ తన్నుకొనఁగఁ
బలుకుజంత్రఁపుఁగుల్కుఁనులికించు తమపల్కు, లెఱిఁగి చిల్కలుతలఁ లింతసేయఁ
గీలుబొమ్మలహద్దు ఁ గేడించు తమముద్దు, నడకు హంసలు పదా ఁ నతి వహింప
నెమ్ములొదుఁగుచు శుశ్రూష ఁ నెమ్ములరయఁ
గోరువంక లుదరత్పత్తి ఁ గోరుచుండ
నెమ్మెలాఁడులఁ జీరుచు ఁ నెమ్ములొలయఁ
బూవులు గ్రహింతు రత్తఁజిఁ బూవుబోండ్లు.

22

రగడ॥ కొమ్మ, రెమ్మకదె ఁ గొనకొనిసాగెను, గమ్మపుప్పొడి ర ఁ కమ్ముగ రేగెను
ఏల; తాంతిగొన ఁ నేల తగ న్నడి, మాలతాంగి గనె ఁ మాధవి మున్నడి
ఎలమావి రుచుల ఁ కేకతమే కదె, చలమా ; విదిర్ప ఁ సల్లకి సోఁకదె
నిలిచె నడ్డెచెలి ఁ నిమ్మలనీడల, మలసెనేమొ కదె ఁ మల్లెలజాడల
చివురుగన్న సఖ ఁ చిటచిట లాడెదు, నివురుగొన్నశిఖి ఁ నెలతుక; గూడెదు
చాయకెక్కెఁ జెలి ఁ సంపఁగివల్లరి, మాయమాటలు ను ఁ మా; యదికల్లరి
కోరికోరిగొనె ఁ గోరటనాయమ, నారిపేరి లత ఁ నాకిడు నాయమ

పలికె మున్నె కొమ ధన్యముట్టకు, ములికెదేంట్లకది ధన్యము చెట్టకు
 వాసంతిక నధి ధన్యము యాస్థలి, కాసంతయు గడిగానద యీచెలి
 తిలకమొప్ప వన ధన్యము కులికెడు, బలుకు మప్పడతి ధన్యము తలకెడు
 చందుతాపలక ధన్యము జాటునుగాలిడ, ముందు రామకగు ధన్యము మొల్లలబాలిడ
 తేనెవాకర బుచ్చు ధన్యము దీవియ తోగెడు, మానె వాద మలి ధన్యము మండలి మూగెడు
 వనలక్ష్మికి నీ ధన్యము వ్రతతియె మూలము, ఘనలక్ష్మికి సరి ధన్యము గాదె తమాలము
 పొలతి యెగ సెదా • బుప్పొడితిన్నెకు, నలతిపడునె సతి ధన్యము యానన వన్నెకు
 అందమయ్యెగన • కావ్యాయ యచెకను, మందమా మలయ ధన్యము మారుత మింకను
 కలికి ; కానకిడె ధన్యము కదవే దీపము, పలికి బొంక దది ధన్యము పదవే పాపము
 వాతెట చిగురని ధన్యము వచ్చెనుగోయిల, యీతెటగున విరు ధన్యము లిచ్చెగదే యిల
 అలయింపకుడిటు ధన్యము లాలతకూనను, నెలయింపడె ప్రియు ధన్యము డీలతకూనను
 నెలతి; మానుమది ధన్యము నే మును గన్నది, యలతకోలక ధన్యము మావల నున్నది
 పురుషసంగతినిఁ బొదలెడు నీలత, పరుషమాడె నిదె ధన్యము పడతిసుశీలత
 కేసర మ్మువిద ధన్యము కేసరి పోసిరి, మీసరమ్మగుఁజు ధన్యము మీ సరమీవిరి
 ఆయశోకసగ మాయమ కోరెను, మాయ శోకమిక ధన్యము మగడిలుసేరెను
 పొగడ నేర్తువటె ధన్యము లమ్మెయి, బొగడనేర్తువటె ధన్యము లమ్మెయి
 కేళాకూళుల ధన్యము కెలనఁ జరింతుమె, వేలావల్లుల ధన్యము విరుల హరింతుమె
 చెలువ; యాకొలను ధన్యము శ్రీకేకాంతము, కలువపాళె మిక ధన్యము గాదే కాంతము
 ఆనిశాంత పిటు ధన్యము తా విహరింపగ, మానిశాంత మది ధన్యము మానె హరింపగ
 ఏమనిచెప్పగ నితులపొదలిక, లామని యవతిమ ధన్యము యమ్ముల పొద లిక. 25

క॥ రేలుంబనెళ్ళు నాకాం, డ్రాలలి నామని యమాని ధన్యము నలరుసిరులకు
 వాలుంజూపుం దేటుల, పాలిడి తమపాలుగొనగఁ • బాల్పడుదు రొగి. 26

క॥ అంతటబూవుంబోడల, నంతకు సొమ్ములగుపూల ధన్యము హాళహళిగొని తా
 రంతకు నోవుచు జనిత, శ్రాంతిదొలంపడమకింతు ధన్యము సరసులబెరియ. 27

— ధన్యము వర్ణనము —

సీ॥ వ్రాలి ముద్దిడఁజూచు ధన్యము మేలిచూ, డులు నాగ నెలదేంట్లుకూడిరాగ
 నెదురుకోల్గాను సర ధన్యము సీందిర పొదలిక, లనఁ దరగలచొప్పు ధన్యము లనువుపడగ
 నాదృతి నెఱపుప ధన్యము ద్వాస్థానరమ చెయ్యు, లనగ. నంచలచల ధన్యము నాదులొప్ప
 సరసోక్తులాడు శం ధన్యము బరపద్మకిలకిల, ల్నా నీరఖగరుతో ధన్యము న్నతులు తనర

వనవిహారంబు పొనరించి ♦ చని యొకొండు
వనవిహారంబు సలుపంగ ♦ వాంఛ సేయు
వారు గారవమీక్షితి ♦ బడయఁగాంత్రు
సుదతులెందునుఁజుట్టాల ♦ సురభుశానె.

౫౧

తే॥ అచ్చపుంబూవు లొక్కెడ ♦ ననువుపటిచి
మేలికెందమ్మివిరుల్కై ♦ మేలుపడెడు
వారు వలిపము లటుదాచి ♦ వఱలుతోగరు
పావడ ల్దాల్తు రప్పడ ♦ పృథ్వుముఖులు.

౫౨

ఉ॥ సారుగ జాటుపైఁట నడి ♦ చక్కి బిగింపఁదలంపఁగుల్కుత
శ్కారువసిండిగుబ్బలన ♦ నౌజిగుబ్బల మేలికంచెఱన్
దీరుగఁగట్టి జెట్టినెఱి ♦ తీర్చొకవింతహూయ ల్లుటింప నో
రూరఁగఁజేయిసాచి కమ ♦ లోదరలక్ష్మి కవుగిలింపఁగన్.

౫౩

క॥ డాయంబోయిన యాతన, యాయంగన లూనుతలవు ♦ లటుపులకలు త
చ్చాయలు తదంగకమ్ములు, దోయమ్ముగఁ దోయమునకు ♦ నొడరుందొడరన్.

మ॥ అడుగు ల్వెట్టును మెట్టదామరల నొ ♦ య్యన్ శాలిగర్భంబులే
ర్పడఁజేయు న్వరజంఘ లూరువులు రం ♦ భాస్తంభముల్దార్చు నె
ల్లడఁబొక్కిల్లిడుఁ బొన్నపూవులఁ గుచా ♦ ద్యేతత్ప్రీతికాలి య
ల్లాడఁగూర్చుం గమలాకరంబునకు న ♦ వ్యోద్యద్విశేషోన్నతుల్.

౫౪

క॥ కమలినికిఁదమకు నటులొడి, కముగాఁగలుములకుఁదగిన ♦ కంచువ లమరన్
గమనీయకంకణక్వణ, నము లచ్చటిసిద్ధిప్రశంస ♦ నములై తనరన్.

౫౫

శా॥ ఆలోలేక్షణ లోలయోల యనుచు ♦ న్వాసంగవశ్యాత్మలై
యోలాకంచన కోలలాడుదురు సా ♦ భోర్పు ల్దటాకోర్మికా
వ్యాళీఢాయతలీలలం బెరుగ స్వీ ♦ యశ్రీల నప్పద్మినుల్
గ్రాలంజాలుట లెంచి యోలిమికఁగో ♦ రం దత్కవు ల్సీరఁగన్.

౫౬

సీ॥ ముద్దుగుమ్మ మొగమ్ము ♦ మొనయించి జలజమ్ము, నీసడించి విదుర్చు ♦ నింతియోర్తు
కలికికన్నులమ్రోల ♦ వెలయించి కలువతే, కులఁజించిచెండాడు ♦ గొమ్మయోర్తు
గురుకుచపాలిండ్లు ♦ గూర్చి నెత్తమ్మి మొ, గ్గల నెత్తి పడవైచు ♦ గాంతయోర్తు
అలివేణికచభార ♦ మటుచేర్చి శైవాల, ముల నటిముఱిఁదెంచు ♦ జేటువయోర్తు
గులుకులాడియెదుర ♦ గునుకులుసూపు నం, చల నదల్చి తఱుము ♦ లలనయోర్తు
సామ్యగతికిరాని ♦ సారస్య మీట్లీంత, వీనికేల యనెడు ♦ విసువు దోఁప.

౫౭

ఉ॥ చందురుఁడుదృఢించు నెఱిఁ ♦ జంద్రముఖముఖ మెత్తి చూపి మో
విందభుకొత్తనొత్తి యిదె ♦ పేర్చుసుధాఘటమంచుఁదెల్పి య
ట్లందఱ నన్నిటందవుల ♦ నాడి కొలంకిది పాలసంద్రమం
చిందిర నేనటంచు వచి ♦ యించెను సుందరి యోర్తు నేర్పునన్.

౮౯

శా॥ కెమ్మోవు ల్వవడంపుఁదీవియల ల ♦ క్షిందెల్ప హాసద్యుతుల్
దిమ్మలెట్టిన యాణిముతైముల వృ ♦ ద్ధింజూప భూషారుచుల్
సమ్మర్దోద్యదహీట్టణామణిమహా ♦ స్సంక్రాంతిఁ జాటం గొలం
కమ్మాదేవికిఁ బుట్టినిల్లనెడు చా ♦ యంగూర్తు రబ్బాననల్.

౯౦

సీ॥ కమలానన ప్రపుల్ల ♦ కమలపాలి నుతింప, నేణాంకవదన తా ♦ నీసడించు
లలి నుత్పలాక్షి యు ♦ త్వలములే మేలన, హరిణలోచన దాని ♦ నపహాసించుఁ
గలహంసయాన యం ♦ చలయొయారంబెంచ, మత్తేభగమన నిర్మమతఁదెలుపు
నలిసీలవేణి తేఁ ♦ టులచొకాటంబెన్న, ఘనకైశిక నిరాస ♦ కలన సూపు
లలితబినబాహ నవమృణా ♦ లమృదులత్వ
మెఱుకసేయంగ స్రగ్భుజ ♦ మెత్తిపొడుపు
మాటలాడు నొకతెమెచ్చు ♦ మాట నొకతె
మెచ్చ దొండొంటఁదమమేల్మి ♦ మెఱుగుఁగనుట.

౯౧

శా॥ చిక్కంబట్టి యొకర్తు వేఱొకచెలిన్ ♦ సింగారమొప్పార మీ
రిక్కాంతామణి నూర కేవిడుతురే ♦ యిస్సీ; యటన్న న్నొమల్
దక్కెంబోయని తమ్మిపూల జలము ♦ ల్లారెత్తి చల్లంగఁదా
దక్కోల్గాంచె సుజాతయావతకలా ♦ ధారేయతాభ్యున్నతిన్.

౯౨

శా॥ అక్కా; చెల్లెలివంతుదీరె నికనీ ♦ కాభాగ మిట్లన్న మా
చక్కిం గూడరొయక్క- లీయెడకు నీ ♦ సన్నాహమే చాలు మి
మ్మెక్కింప నృతిడింపఁజూతుమకదా ♦ యిప్పట మీరన్ననో
లెక్కా; యంచటు వారిపట్లవిలసి ♦ ల్లెం జల్లుపోరాటముల్.

౯౩

శా॥ నీట న్మున్దుచుఁదేలుచు న్విహృతుల ♦ న్నేమంబులంగూర్చుచున్
బాటల్వొడుచుఁదచ్చన ల్నెఱపుచుం ♦ బందెంబులం గొట్టుచున్
జోటు ల్వాటిలుశోభనక్రమకలా ♦ సూచ్యప్రబంధా ప్తి స
య్యాట ల్వెంతుజలాధిదైవతరమా ♦ వ్యాపార మేపారఁగన్.

౯౪

సీ॥ ఈదులాడుదు రొక్కఁయెడఁ బద్మరాగద్యుత్తులఁదులాభారంబు♦దూఁగుపటులు
చల్లుపోరాడుదు ♦ రల్లంత ముత్తియ, మ్ములఁదలఁబ్రాల్వోయు ♦ మురువు దోచ

నోలలాడుదు రట ♦ నొండొండ మాధవ, దీక్షాంతసంపద ♦ పేక్ష తనరఁ
జల్లాడుదురు మేలి ♦ స్మారరంగస్థల, నాటకపాత్రవి ♦ న్యాస మొలయ
గీతము ల్వాడుదురు సుధ ♦ రాతతాప, రఃప్రసంగోచితరసాను ♦ రణనమొప్ప
జలజనేత్రలు నెలకొండ్రు ♦ సమయలబ్ధ, జలవిహారమ హూత్సవో ♦ త్సాహమునను.

క॥ ఓహరిసాహరి నపుడ, ట్లాహరిణాక్షులు పయోవి ♦ హారాదృతలై
యాహరి వొడుచుటఁ గ్రుంకుట, నే హరియించుతమి నెఱుగఁ ♦ రెమ్మెయి నెదలన్.

తే॥ తామరలు హల్లకములు కెం ♦ దమ్ము లొఱపు
నెఱపునిందీవరమ్ములు ♦ నేర్పుమీఱ
మరుని బలఁగఁపుఁజెన్నెలు ♦ మలయు నటులు
దాల్తు రత్తటి నొండొండఁ ♦ దలిరుబోండ్లు.

౯౭

క॥ పాటీరఘసృణచర్చలఁ, బాటిలుసంపదకుఁదాను ♦ బాల్పడి నలిసీ
వాటీపరాగరాగము, గాటముగాఁగొమలమేనఁ ♦ గమలిని యలఁదెన్.

౯౮

తే॥ అన్ననలు గొన్నిచేకొని ♦ యన్నమిన్న, లెన్నరాని విలాసముల్ ♦ చెన్నమీఱ
నన్నలిసియాన గైకొన్న ♦ సన్న దనరఁ, దిన్నఁగాఁజేరుదురు దరి ♦ తిన్నెలకును.

చ॥ జలకములాడి మేలిజిగి ♦ జానగువల్వలుగట్టి క్రొన్ననల్
వలనొలయంగఁగూర్చి యధి ♦ వాసనలం దులకించి సొమ్ములె
మ్మెలు దనరారఁదాల్చి బలు ♦ మేటరికస్తురి బొట్టులుంచి క
న్యలు ప్రియునింటి కేగుతటి ♦ నట్టులుగాఁగనుపట్టునంతటన్.

౧౦౦

క॥ లలితజల్చొచ్చాస్సం బం, చలమేలగురవళి తనదు ♦ చాయయుఁ గనువా
రల కత్తింటికపుడె క, న్నెల సంపెడుజాడ కమలి ♦ నీసతికొప్పున్.

౧౦౧

తే॥ అర్కకిరణావళులకుఁదో ♦ డంగనలమె, టుంగునిగ్గులు దనువీడఁ జెంగలించు
వగలపెల్లన నలినితా ♦ వఱలదటులు, గాదె యొక్కట గొడవలు ♦ గ్రమ్ముకొనిన

క॥ పసుపులు కుంకుమములు సుమ, విసరము లవియవియుఁగొని వి ♦ విక్తస్థలి నా
బిసరుహముఖులామోదము, ముసురుకొన న్నేలిహోయలు ♦ ముమ్మడిగాఁగన్.

తే॥ తారుకొనుమారుచిఃలీక ♦ టారు లనఁగ, నారులయ్యెడఁద్రిభువన ♦ వీరు నతనిఁ
దీరుగ యజింతు పూవులఁకోరు లొసఁగి, తారు వీరుత్తు లట్టులొయ్యారు లగుచు.

చ॥ అలరువసంత మియ్యదె మ ♦ హాత్మక యానతిపేరనొప్పున
య్యలరులదండఁగూర్పు మది ♦ యాదల నుల్లసిలంగఁదాల్తు మే
లలవడు దాననన్న ద్రుహి ♦ ణాత్మజుఁడాతనిమెచ్చియన్న; నీ
కలవడు మేలె యిప్పులుకు ♦ లాదృతిమీఱఁ బరిగ్రహింపుమీ.

౧౦౭

క॥ మునుకొని తురంగమేధం, బొనరింపుము మనుకులీన; ♦ యుజ్వలవిభవం
బను పదమందెద వాదటఁ, బొనరుపడం గూర్తు మొక్క ♦ పుత్రీయేష్టిక. ౧౦౮

తే॥ ఒకప్రధానంబు నడువఁదా ♦ నూర్జితమగు
నన్య మెద్దియు నటుఁగాక ♦ యనఘ ; మున్నె
యమ్మహాకృతువొనరింప ♦ నానవొడమె
నంటి విదె దాని కనువైన ♦ యదనుసుమ్ము.

౧౦౯

—♦ దశరథుం డశ్వమేధం బొనరింపఁ దలపెట్టుట ♦—

క॥ అని నిజమనోరథంబున కనురూపతఁదనరు గురుని ♦ యానతిఁగొని యి
ట్లనె మనుజేంద్రుఁడు మనమున, ఘనకౌతుకముల్లసిల్లఁ ♦ గా నుద్యతుఁడై. ౧౧౦

తే॥ ఇంతకన్నను మేలెద్ది ♦ యినకులీన
పూజ్యపాదగురుండవు ♦ పుణ్యమతివి
హితుఁడవు పురోహితుఁడవు నీ ♦ యిచ్చ మెలఁగ
నాకుఁజను నీకునాజ్ఞాప ♦ నంబొనర్చు.

౧౧౧

మ॥ కలపాపంబులనెల్లఁ బోఁకడవ న ♦ క్కంజాత్తు మెప్పింప వే
ల్పులసంతృప్తులఁజేయ విప్రవరస ♦ త్పూజాప్తి రాణింపఁజి
త్కలనంబెంప యశంబుగూర్చ గుణవ ♦ త్సంతానలాభంబొన
ర్ప లలిస్తేకొను నిమ్మహామఖముఁ బో ♦ ల్పం గొండొకండుండునే.

౧౧౨

తే॥ రాజమాత్రున కిది పొంద ♦ రాదు దీన
నెద్ది యపరాధ మొదవిన ♦ నింతయనఁగఁ
దగని కష్టంబు నవనక ♦ ర్తకగు ఛిద్ర
మరయుచుందురు రక్కసు ♦ లనయ మిందు.

౧౧౩

క॥ పెక్కెండ్రేలితి నిల నే, చిక్కునఁగన నితఁడె యనుచుఁ ♦ దెలిసి యరులు లోఁ
స్రుక్కఁగ మెలఁగితి నేటికిఁ, జిక్కితి సంతానలోప ♦ చింతాపరతక. ౧౧౪

మ॥ హయమేధం బొనరింపు మీవనెడునీ ♦ యాజ్ఞాధికారంబె న
న్ను యథార్థంబుగ నుద్ధరింపఁగలదే ♦ నోవాఙ్ధికి న్నొకయై

దయ మేల్కొల్పితి వింతకన్నవలెనే ♦ దైవంబుఁగాలంబుఁగూ
డె యియక్ష నిర్వధి నిర్వహింపుమిఁకనీ ♦ తేవ న్నభావోన్నతా. ౧౧౫

॥ ఋత్విజుల వరింప ♦ నెల్లరఁబిలిపింప, హయముతోడ ♦ నద్దులై నవారి
ననుప నానసేయు ♦ మది యిది యననేల, సర్వమునుభవత్ప్ర ♦ సాదవశము.

। అముకానతి సంకల్పం, బమరినయుత్కంఠతోడ ♦ ననఁగిపెనఁగి హ
ర్ష ముఁబెనుచుచు నొడివెడు ఋషి కుమారవరు మహిమ సుతులఁగొందువటంచున్

॥ అనివేడిననినకులగురుఁ, డనఘుఁడు మునిచంద్రుఁ డధ్వ ♦ రాశంస మెయిన్
బనుపడునానందము తల, మునుకగ మునుకొనుశుభంబు ♦ మొనయుమనీషన్.

॥ ఋశ్యశృంగమహామునిం బురస్కరించుకొని సుయజ్ఞవామదేవజాబాలికాశ్యప
ప్రముఖులంగూర్చుకొని రాజేంద్రునియభీప్సితంబభినందించుచుఁ గ్రతుసంధానం
బొప్పార నప్పార్థివోత్తమునితో నిట్లనియె. ౧౧౬

॥ సాంగ్రహణీష్టికి ఋత్వి, క్సగ్రహమొనరింపు మింక ♦ జాగేల హయే
జ్యం గ్రహమోచనముఖకృతు, లంగ్రీడయ పోలె నెఱపు ♦ లావుమెఱయఁగాన్.

॥ ఇట్టిధాన్యాకి బుద్ధి నీ ♦ కెప్పు డెసక, మెసఁగెఁ బుత్రార్థ మంచిత ♦ ప్రసవయగుచుఁ
గూర్చుఁబుత్రుల నలువుర ♦ గుణనిధుల మ, హాపరాక్రమశోభితు ♦ లైన ఘనుల.

॥ మున్నే తెలిపితి బ్రహ్మ, త్వోన్నతికిన్ బ్రహ్మమూర్తి ♦ యుజ్జ్వలధృతిసం
పన్నండు ఋశ్యశృంగుఁడె, యన్న; సమష్టుఁడని తొడరు ♦ మనఘువరింపన్.

॥ వరియింపు మిమ్ముహాధ్వర, వరమున ఋత్విజులఁ గాశ్య ♦ పప్రముఖులఁ దా
వరియించు హరికృపయు నలు, వరణీయులు వీరలిట్టి ♦ వారలుఁ గలరే. ౧౧౭

॥ సరయానదికి నుద్గిశ, సరణిం బరఁగంగ యజన ♦ శాలఁ బొనర్పన్
వరలక్షణవేత్తల స, ద్వరణ మెసఁగ వలయుశిల్పి ♦ వరులంబనుపన్. ౧౧౮

స॥ జనకు మహానుభావు విల ♦ సద్గుణుఁగేకయుఁ గాశిరాజు స
జ్జననుతు రోమపాదు సుర ♦ సన్నిభు నంగమహీశు మున్నుగా
ఘనుల సుహృద్వరేణ్యుల వి ♦ కస్వరమూర్తులఁ బిల్వనంపుమీ
వనఘులు మంత్రిన త్తములె ♦ యద్దులు వారల దోడితేరఁగన్. ౧౧౯

౩॥ చనునొనర్ప సిద్ధ ♦ సంకల్ప; సంకల్ప, మింక నమ్మఖాశ్వ ♦ మెల్లకడల
దిరుగునంతలోనఁ ♦ దీర్పంగనగుఁదక్కుఁ, గలుగుకృత్యములు ప్ర ♦ కాండములుగ.

౪॥ ఏకొఱతలేక యీకృతి, నాకాధిపసఖ; తలిర్చు ♦ నవనవయోగ
శ్రీకలితమగుచు దివ్యులు, నీకతనన్నేలు గాంచు ♦ నెఱిగనుచుంటన్. ౧౨౦

వ॥ అని యమ్మహానుభావుండానతిచ్చి వెండియు యజ్ఞకర్మనిష్ఠితులగు ద్విజవృద్ధులను
 వృద్ధులు పరమధార్మికులు స్థాపత్యనియుక్తులునైన కర్మాంతికులను శిల్పకరులను
 వగ్ధకులను ఖనకులను గణకులనుఁ జిత్రకారులను నటనర్తకాదులను సుబహు
 శుత్రులు ప్రయోగశాస్త్రవిదులు నిత్యశుచులునై నలువొందు పురుషశ్రేష్ఠులను
 విలోకించి యమ్మహాధ్వరంబింకం బ్రవర్తిల్లవలయు మీరలెల్లరు రాజశాసనంబున
 సమాహితచిత్తులరై తొలుదొలుత ననేకసాహస్రంబు లిష్టకలంగూర్చ సమకట్టి
 యజ్ఞోపకరణంబులతోడి సంభారంబులనెల్లఁ దడయక తీర్చియుఁజేర్చియుం బేర్చిన
 సామర్థ్యంబున రాజన్యోపకార్యలు బ్రాహ్మణావసథంబులు నాగరజానపద జన
 నివాసంబులు బహుగుణంబులు బహువిశాలంబులుం గానేర్పఱచి సర్వవర్ణంబుల
 వారలను బహుభక్త్యాన్నపానీయప్రదానంబుల సక్రిష్టందనాది విధివత్పుజా
 సత్కారవిశేషంబుల సంతృప్తులనొనరించుచుఁ గామక్రోధాదివశంబుననైన నేవారి
 కేనియు నించుకయు నవజ్ఞసంభవింపకుండునట్లు జాగరూకులరై మెలంగవలయునని
 యాజ్ఞాపించి గట్టిసేసి మంత్రిలతో సవనకర్మవ్యగులగు నిష్పరుషులనెల్ల సన్మాన
 బహుమానద్రవ్యదానంబులం బరితుష్టాంతరంగులం బొనర్చునది యని హెచ్చ
 రించి యవ్వారలెల్ల దేశికవరానుజ్ఞానుసారంబుగ నంతయు నేకొఱంతయు లేకుండ
 సువిహితంబుగా సమకూర్చువారమని ప్రీతిస్థిగ్ధచేతస్కులరై నొడువ నది యట్టుల
 యనంగావృతమని యనుమతంబైనయించి మంత్రిసత్తముని సుమంత్రినింగని
 యతనితో నిట్లనియె.

౧౨౨

సీ॥ మిథిలాధిపుని శూరు ♦ మిత్రు సుపిత్రము, సర్వజ్ఞఁ దోడ్డెమ్ము ♦ జనకనృపతి
 సత్కృతుం డతనిప్రవా ♦ క్సంబంధ మారసి, తొలుదొల్లఁదెలిపితిఁ ♦ దోడుతోడఁ
 గాశీశ్వరుని స్నిగ్ధుఁ ♦ గమనీయవాగ్ధ్యోగ, నిరతు గావింపుము ♦ నియతి వెలయ
 ఘను ధర్మనిష్ఠుఁ గే ♦ కయరాజు వృద్ధు స, పుత్రు శ్వశురు రాజ ♦ పూజ్యునట్లు
 శ్రీమహితు నంగవిభుఁ బ్రభు ♦ సామరస్య
 కలితుఁ గొనిరమ్ము స్వజనసం ♦ వలితుఁ గాఁగ
 మఱియు సర్వదిగ్గీశుల ♦ మాన్యయశులఁ
 దోడితేరంగఁ బనుపుము ♦ తొడరుప్రీతి.

౧౨౩

క॥ హితసామంత నరేంద్రులఁ, దతసత్కారములు నెఱయఁ ♦ దద్దయుఁ నిలువన్
 గృతులేర్పఱవం జనునీ, కతులితగుణశాలి వీవ ♦ యన్నిట మెఱయన్. ౧౩౦

వ॥ అనియివ్విధంబున నవ్విజ్ఞానఖనియగు నిజకులగురుం డెల్లరకునిట్టలంబగుశాసనం
 బునం గట్టుపాటొనరించిన నమ్మహిజాని యమ్మహానుభావుని యనుమతంబు శిరో
 వతంసంబుగాసంతరించి ఋత్విగ్వరులవరించి క్రతుసంకల్పంబు సుకల్పంబు గావించి

మించినయాధ్యానంబున నలుపు రుపాధ్యాయులతో సుసమర్థపాలక పాలితంబులగు
చతురంగ సైన్యంబులతో నమ్మఖాశ్వంబుం బుత్తెంచి పదంపడి సుమంత్రపథా
నులు సుగుణరాజధానులు నగునిజప్రధానులం దిలకించియాచార్యవర్యానుశాస
నానుసారంబుగ నధ్వరశాలాదినిర్మాణప్రక్రియావిశేషంబుల నశేషంబుల నిర్వ
త్తింప సుక్రవచమసగ్రహయాపాదియజ్ఞీయసంభారంబుల సమకూర్ప వలయు
వారల నియోగించునది మఱియు శాంధవహితసామంతనృపముఖ్యుల నానాదేశ
రాజన్యులం దగుమర్యాదలతో రావించి సన్మానించి మంచివసతుల నేర్పడ
నుంచునది వేర్పడ నిట్లు గొన్నియెడలనననేల యెల్లెడలనుమీరలకా నప్రమత్తు
లరై వత్తిల్లునది యని హెచ్చరించిన ముచ్చటలు పెచ్చువెరుంగ నుద్భవించిన రో
మాంచసంచయంబువిస్ఫురణం బానందరసపదహాపాద్యారంబునకుం బ్రతీహారిగా
నయ్యమాత్యవర్యులు మహాప్రసాదంబని తదాసాదితనిర్మాల్యంబునొదలందాల్చి
మంగళాచరణపూర్వకంబుగాఁ దత్తద్విధానసమవలంబనంబునం బేరువడసియున్న
కలాపిదుల లబ్ధప్రసాదులం బనిచి ప్రపంచితప్రజ్ఞావిలాసంబున నించుకేనియు నెడ
సేయక యెల్లయర్థంబులు సమృద్ధిబులుగా సమర్థనంబునంబ్రసాధించి యవ్వార్త
దులకించుకుతూహలంబున సుచాధ్యాయవరేణ్యున కెఱింగించిన నమ్మహామహం
డామహీమహేంద్రునితో నిట్లనియె.

౧౩౧

1. మొనసె సంకల్పంబు ♦ మోఘఫలంబీయఁ, గాకున్న నిన్నెఱి ♦ గలదె యెందు
మనసునఁజేర్చున ♦ మ్రొ శిల్పకల్ప మ, వ్యాహతి నచ్చొత్తి ♦ నట్టు లలరై
యజ్ఞీయ మగునర్థి ♦ మెల్ల సంభృతమయ్యె, శాలాదినిర్మితి ♦ సవరుగాంచెఁ
గప్పముల్గొంచురా ♦ గడఁగిరి రాజన్య, లట్లునత్కృత్తిశోషి ♦ తాత్ములైరి
సర్వకామోపహృతము నీ ♦ సవనభవన
మరయు మన్నియుఁజెంగట ♦ ననువుపడఁగఁ
గూర్చినార మొక్కటనైనఁ ♦ గొఱతయనఁగఁ
బోలదయ్య సుసంతృప్తి ♦ బొదలుమయ్య.

౧౩౨

2. అనిగురుడన నదియట్టిద, యని యనఘుఁడు ఋశ్యశృంగుఁ ♦ డవహితమతియై
తనయనుమతియుం దెలుపఁగ, వినఘ్రుఁడై వారిఁబొగడి ♦ విభుఁడుత్సుకుఁడై.
3. వారితోడ నరిగి ♦ వాసవసఖుఁడు గ, న్నొనె దనర్చుతనదు ♦ కోర్కెలలర
మంత్రులెలమిఁగూడి ♦ మహిమండనున కెల్ల, యెడలఁగలసమృద్ధులెఱుకపఱుప.
4. కలధౌతశైలల ♦ క్షణమూనుట ననేక, మణిదీధితుల దిబ్బ ♦ మత్స్వ మమర
నుపకంఠమున గంగ ♦ యుప్పొంగి రంగత్త, రంగయై రాణుడు ♦ టంగలింప

వసురుద్రముఖ్యస ♦ ర్వసుపర్వసాన్నిధ్య, సుభగత్వ ♦ మొకదివ్య ♦ శోభనోడువ
రంభాదినంగతి ♦ రమణీయకాంచన, కుంభాధ్యకుచలక్ష్మి ♦ కులుకు దొలక
ననుకలద్విజరాజల ♦ త్యత్వమునను, బ్రాంచితానందనందన ♦ వ్యాప్తి వెలయ
సురభికల్యాణతతి దాన ♦ సురభి గుప్ప, సుగుణశత, మఖశాల శ్రీ ♦ స్ఫురణదనరె.

క॥ ఆక్రతువాటీసుభవం, బాక్రాంతదిగింద్రవిభవ ♦ మై తగ మృగరా
డ్విక్రముడు గాంచి పొంగె ద్రి, విక్రముసిరిగనియెనా న ♦ వేలోత్సవుడై.

క॥ మితిమీఱు భాగ్యమొదవెన్, గతి మీరై యుండ నిట్టి ♦ క్రతువరలాభం
బతులితమయాటదొలుతన్, వితత మవలిఫలము స్వాత్మ ♦ విదితమకాదే. ౧౩౭

ఆ॥ అనుచు భక్తి మునుల ♦ నాతఁ డున్ననులబొ
నర్చి పొగడి పేర్చి ♦ ననుచువేడ్కఁ
బూజసేసి స్వర్ణ ♦ పుష్పాంజలులనిడి
వెలయువారిదీవ ♦ నలు గ్రహించి.

౧౩౮

వ॥ పదంపడి కర్మాంతికులకుంబసదనంబులొసంగి యమాత్యవర్మలందిలకించి. ౧౩౯

తే॥ ఎల్లయర్థంబులకు నిదె ♦ యెల్ల యనఁగఁ, దానమరె శాల సంతాన ♦ దానశీల
కంటి మీకృతినేర్పు శ్రీ ♦ గంటినిపుడె, మంత్రులార; సుధీసుర ♦ మంత్రులార.

క॥ అని సరసవాక్రసంగం, బునఁ దేల్పుఁగ వారలొలయఁ ♦ బురలక్ష్మీకాం
త నలంకరించుపని తన, దనినటువలె నానసేసె ♦ నది పొనరుపడన్. ౧౪౦

క॥ అప్పరిసిరి నేనేమని, చెప్పదు విభునాజ్ఞఁదెలియఁ ♦ జేసినయపుడే
యొప్పె నది యనిర్వాచ్యతఁ, గప్పరఁపుందీవికట్లు ♦ గలిగెన్గలనల్. ౧౪౧

చ॥ పులకలుతోఁచినట్లు వల ♦ పుల్వెదచల్లెడు ధూపధూమరే
ఖలుదగఁ జిమ్మచెమ్మటల ♦ కల్మి ఘటించె హిమాంబువు ల్పతా
కల చలనంబు వేపధువి ♦ కాసముఁజూపెఁ బురీవధూటిక
వ్వలనున సాత్త్వికోదయ మ ♦ వశ్యవిభావ్యమకాదె భావినీ. ౧౪౩

క॥ సారపురిమీఱు నప్పరి, సారంతకు నంతకెక్కు ♦ చాయలెటిఁగి యె
ఘ్నేరన్న సాహసమ హూయ, లేరాశము కాంతిపూర ♦ మే తేణాక్షి. ౧౪౪

తే॥ తొలుత దివమీసడించుప్రో ♦ ల్పొలఁతి గురుని
యు క్తి మునిఁదెచ్చువహినంత ♦ యొప్పె శాంత
రా మెఱసె మీఱె సురభిమేల్ ♦ రహిఁ బ్రబలదె
యినునికై సేత సిరులున్న ♦ నేమికొదవ. ౧౪౫

- శా॥ అంగాధీశ్వరుఁడొట్టి బాంధవుల సా ♦ హార్దంబు చెన్నారఁబి
 ల్వంగాకుత్స్థుఁ డమాత్యులంబనుపఁ జె ♦ ల్వంబొప్పఁగా వచ్చి రా
 సంగప్రాంచితగా నయోధ్యగుణవై ♦ శద్యంబుకాన్పింప వా
 రుంకొతూహలిత న్వరూఢజనతా ♦ రోధానురోధంబుగన్. ౧౮౬
- క॥ సీమంతినీజనముతో, సామంతులు విందులగువి ♦ శాంపతులుఁ బొరిన్
 ధీమంతుఁడు సామ్రాజ్య, శ్రీమంతుఁడు నతనియాన ♦ శిరమున మెఱయన్. ౧౮౭
- క॥ తోఁతెంచిరి పండితు లటు, లేతెంచిరి జనులు లోక ♦ మేకము గాఁగన్
 వీతెంచిరి స్తవసుమములఁ, పాఁతెంచిరి తద్విశేష ♦ భావన వెలయన్. ౧౮౮
- మ॥ విధిసర్వజ్ఞుఁడు వారికెల్ల హితని ♦ ర్వేశంబు లొప్పన్ యథా
 విధి సత్కారములందఁజేసి విడుదుల్ ♦ వేర్వేలుగాఁగూర్చి ద
 ద్విధ మాచార్యవరేణ్యుఁడౌననఁగ నా ♦ వేదించెఁ దత్ప్రోక్తత
 ద్విధ మానందరసాబ్ధివృత్తికృతిని ♦ ర్వృత్తంబుగా నత్తఱిన్. ౧౮౯
- మ॥ ధరణీభృన్మణి యీక్రియ న్నిఖిలకృ ♦ త్యంబుల్నమర్థించి త
 ద్గురునిర్దిష్టశుభోదయం బెనయఁ దో ♦ డ్దోఁ బంచషాహంబులం
 తరమైనం గ్రమియించె వాఁడవి యుగ ♦ స్థానీయముల్లాఁగ యా
 గరమామోగనిరీక్షతో సుతముఖే ♦ క్షాకాంక్ష పొంగన్ సఖి. ౧౯౦
- ఉ॥ అంతట శోభనాహసము ♦ పాహితమైనటు లశ్వ మాధ్వరం
 బంతర మింతలేక సద ♦ నాంతికసీమకుఁజేరవచ్చె సా
 మంతనృపోపనీతబహు ♦ మానపురస్సరమై వసుంధరా
 కాంతుని చింతితార్థమనఁ ♦ గల్య మతుల్యముగా నగత్మజా. ౧౯౧
- క॥ వత్సరము పూర్ణ మయ్యెను, సత్సమయంబొదవెఁ దడయఁ ♦ జనునె క్రతుఫలా
 దిత్స ప్రబల గురువరులును, వాత్సల్యముతోడి యాన ♦ వర్తిలఁజేయన్. ౧౯౨
- ఆ॥ అనుచుఁదలఁచునాతఁ ♦ డశ్వోత్తమంబేగు, దేర దృష్టమట్ల ♦ దృష్టదిష్ట
 విష్టపములమేలు ♦ వెలయంగ భావిభా, వాప్తి తెల్లమగుచు ♦ ననువుపడఁగ.
- క॥ సంతోషపరీవాహని, రంతరితనిజాంతరంగుఁ డై తనరి మహీ
 కాంతుఁడు భవ్య మరుంధతి, కాంతుఁడు శాంతాపురంధ్రీ ♦ కాంతుఁడు దెలుపన్.
- సీ॥ మంగళస్నాతలై ♦ మహనీయలక్ష్మిఁ గౌ, సల్యాదిసతులుపార్శ్వమునమెఱయ
 మంత్రిపుంగవులు సా ♦ మంతు లాపులు మేలి, సంతసంబునఁబద ♦ సరణిఁబెరయ
 నుచితోపచారంబు ♦ లొనరించువేడుక , నుడిగఁపుంబలఁగంబు ♦ లోలి నెఱయ
 వందిబృందము భూపు ♦ రందర; జయజయ, యనిస్తోత్రకుసుమాళులందిమొరయ

భావుకాతోద్యరవము ల ♦ భ్రంబునారయ
 నెల్లమును లల్లమునియుగ్మ ♦ మెనసి శాకు
 నాదికల్పానుచారమ్ము ♦ లరయ దశర
 ఘండు దీక్షాగృహము వేడ్క ♦ దొరసె నపుడు.

౧౫౫

వ॥ అది మఱియు ననంతమణిప్రకాశప్రద్యోతమానప్రత్యగ్రసౌవర్ణ తామరసవిలాస
 నిర్విశేష కాశ్మీరరోచనోపకలితసంమర్దవిశేషవిశిష్టకర్ణికాభ్యంతరభృంగసీలిమశం
 కావహకస్తూరికానివహభంగీవిరాజితంబును రాజితతత్తద్భవ్యభవనోచితపరిమళ
 ద్రవ్యకలనాసముద్భావిత దివ్యసుగంధసంబంధసంపల్లక్షణప్రసన్న తాభ్యాహితమ
 హేదేవీప్రకాశితనైజచరితార్థతాంచదచ్ఛసముచ్ఛ్వాసితంబును సితాభ్రాప్రకరవిర
 చితరంగవల్లిమతల్లిపోల్లసనప్రసితవాలుకానిచయ సౌష్ఠవసముపేత చాంద్రమణీప్ర
 ముఖసముత్పన్నలావణ్యమయవిష్ణుపదీనదీర్ఘస్వవైఖరీసంమేళనోపలక్ష్మితపరస్పర
 ప్రసూత్వప్రధానమహామహిమంబును హిమాంబుసేచనద్విగుణీకృత లీలారవింద
 బృందనిష్యందమరందబిందుసందోహస్తనంధయితగంధవాహకందలంబును దలశ్రీ
 చకచ్ఛక్తితనీలోత్పలజాలకసంగర్భగర్భితదివ్యమాక్తికహారమణిమణివితాన సంగ్రథి
 తవితానమండలసౌభాగ్యసంజ్ఞాపితసమగ్రసుధాకరబింబస హోదరతాభి రామం
 బును రామణీయకనిధానోపగుంభనశుంభత్కాంచనసాంచాలికాబింబప్రతిబింబిత
 నూత్నరత్నద్యుతివికాసానుమితనిజ సేవాసమాయాతబాలికాపాలికాసమేతసౌరవని
 తాజాతకైంకర్యసాకుమార్యానీతమహాశాతపూరకలాప్రస్ఫురితపారితోషికప్రదా
 నలక్ష్మీసమాగమంబును ఆగమసంచయప్రపంచితాత్మస్వరూపవిభవంబునగుచు
 మున్నాడి తాగన్నతెఱంగుకన్నమిన్నయైనరంగునంబొసంగి మంగళదేవతానవీనా
 వతారం బనందోరంబగు నయ్యజనాగారంబు సేరంజని సకలసువాసినీపిలాసినులు
 నవమోహినులవడువున శోభనగీతపదోచ్ఛారణప్రసరాగ్రసరంబుగా రాణం
 బొసంగి కల్యాణమయంబులగు నమృతపూర్ణకలశంబు లందుకొని చందురునిం
 దొడరు నందంపుమోములు మందస్మితచంద్రికలనెల్లకడల వెదచల్ల నల్లనల్లన
 నయ్యరుంధతీశాంతలంబురస్కరించుకొని ముందునడువ నమందోత్సాహంబునం
 దులకించి యందుబ్రవేశించి.

౧౫౬

—♦ దశరథుం డశ్వమేధయాగము సేయుట ♦—

సీ॥ ఋశ్యశృంగవశిష్ఠ ♦ లాశ్యతపోనిష్ఠు, లెలమి బ్రహ్మత్వాద్య ♦ మెనసి వెలయ
 వామదేవాభు ల ♦ వ్యామదేవాదు లు, ద్ధాతృతాముఖ్యాధి ♦ కారమంద
 వశ్యచతుర్ముఖు ♦ ల్కాశ్యప్రపముఖులు, విధిదర్శితాలీల ♦ వేడ్కఁబెనుప
 జనకాదిబంధు లు ♦ జ్వలనత్ప్రబంధులు, సభకైంద్ర లక్ష్మీప్ర ♦ సాద మొనఁ

మంత్రీసత్తము లఖిలధ ♦ ర్మ్యముల మెలఁగ
నెల్లదివిషదు లల్లమేలెంచి ♦ యెప్పు
డెప్పుడని యుత్సుకతమీఱ ♦ నెలయుచుండ
యజనదీక్షవహించె న ♦ య్యాజి యపుడు.

౧౫౭

క॥ ఆరాజేంద్రు మహాకృతు, వై రాజిలు నశ్వమేధ ♦ మమరామితసా
ఖ్యారంభక మిదె యననై, యారంభంబెనసి మెఱసె ♦ నచలేంద్రసుతా. ౧౫౮

క॥ విఘ్నేశ్వరు నర్చించె రి, పుఘ్నుడు బ్రహ్మాదిదేవ ♦ పూజ లొనర్చెన్
విఘ్నములు తలఁగఁ దత్కృతు, నిఘ్న మేయఫలలబ్ధి ♦ నెఱయ సురాజ్ఞ. ౧౫౯

ఆ॥ అఖిలవిబుధవితతి ♦ కఖలేశుఁడౌహరి, కిష్టమైనక్రతువ ♦ నిష్టమెనయు
టాకఁడుగలదె నను స ♦ ముత్కంఠితుంజేయఁ, జాలె జగము లెనసె ♦ సంతసంబు.

తే॥ శతమఖుఁడువేడ మున్నొక్క ♦ సౌధఘట మొ
సంగె హరి గూర్చెగర్తకి ♦ మృంగశామృ
తకలశద్వయ మితఁడెంత ♦ ధన్యుఁడని ము
నులనుతులు స్వస్తివాచన ♦ ములుఁజెలంగె.

౧౬౧

క॥ శ్రీధరు యజ్ఞాకృతి సం, బోధించిరి విబుధముఖునిఁ ♦ బూజించిరి య
జ్ఞాధీశ్వరు యజ్ఞపతిన్, బోధాత్ములు ఋషులు రాజ ♦ పుంగవయుతులై. ౧౬౨

క॥ ధాయ్యామంత్రీసమితి నుప, చాయ్యం బానాయ్యమునుఁ బ్ర ♦ సాధించిరి సా
న్నాయోచితముగ నయ్యెడ, నయ్యజమానుఁడు యజ్ఞిప ♦ నారంభించెన్.

తే॥ శిష్టు లెల్లమునులు ఋశ్య ♦ శృంగు నవ్వ
శిష్టునిఁ బురస్కరించి వి ♦ శిష్టులగుచు
మొనసి జననాధు హయమేధ ♦ మును నడిపిరి
స్థలిత మహుతము నెప్పాటఁ ♦ గలుగకుండ

౧౬౪

మ॥ తనుజాహంకృతి మాయునింకనని యు ♦ త్సాహంబుతో నిర్జరు
ల్కునుమున్నే చనుదెంచి యమ్మృఖముఁ బ్రా ♦ ముఖ్యమ్మునంగాంచుచో
ఘనమర్యాద రసమ్మునించె మునిసం ♦ కల్పోత్థము ల్ప్రత్యవా
యనిరాసార్థము లింద్రమావహముఖ ♦ వ్యాహారము ల్భావినీ.

౧౬౫

క॥ విమలములగు యజ్ఞాంశము, లమరుట కానందమంది ♦ రహిహాదులు త్రా
సమెడసి నృపుఁడెక్కొలముఁ, దమ కోదనమిడెడుచొప్పు ♦ దలఁచుచు దుర్గా

క॥ యాజకులు వేదపారగు, లాజీజ్య యథావిధిగ య ♦ థాగమముగ నౌ
నోజ నెరపి రవ్యాహత, మహాజతన సమస్తమును సు ♦ రాసురవంద్యా. ౧౬౭

తే॥ వైశ్వదేవాహుతులు మూటి ♦ వరుసఁజేర్చి
యట్లె పూర్ణాహుతులువేల్చి ♦ యాప్రవర్త్య
ముపసదమ్ము నొనర్చి య ♦ ధ్యుపసదమ్ము
లవలఁ బండ్రొండు జరిపి ర ♦ హార్యతనయ.

౧౬౮

తే॥ మఱి బహిష్పవమానాది ♦ మంత్రవిధులఁ
దత్తదధిదేవతార్చన ♦ ల్తగనొనర్చి
జరిపి రటు మూడుసవనము ♦ ల్పవనమున య
థాక్రమపరిక్రమమున నం ♦ దఱుఁ దనరుచు.

౧౬౯

తే॥ ఇంద్రుకొఱకు యథావిధి ♦ నైంద్రమొసఁగి
యనఘు రాజు నభిష్టుతు ♦ నట్లొనర్చి
పరఁగ బ్రాతస్సవనము సం ♦ పన్నమగుడు
నవల మాధ్యందినముఁదృతీ ♦ యము నెఱిపిరి.

౧౭౦

ఆ॥ అహుత మనఁగఁబోల ♦ దన్యథాహుతమన
రా దగణ్యహవ్య ♦ రాజహోమా
మలవడంగ నమ్మ ♦ హాత్ము జన్నమునందు
బ్రాహ్మణోత్తముల ప్ర ♦ భావమునను.

౧౭౧

క॥ అంతయు నిరంతరాయము, సంతృప్తస్వాంతమగుచు ♦ జరిగె సవన మ
త్యంతశుభోదర్శకంబయి, వింతవిధము దోష నెల్ల ♦ విబుధులు మెచ్చున్. ౧౭౨

క॥ అద్ధార్థికుండు సత్సం, పద్ధాముఁడు గాఁగ వాని ♦ పత్నీమణులున్
శ్రద్ధామూర్తులుగ నచట, బద్ధాంజలులగుచుఁ జూడఁ ♦ బడి రేణాక్షి. ౧౭౩

తే॥ మా,కు,నీలా,ల,సత్కలా ♦ మహిమ దశర
థాప్తిదగెనని తత్సతు ♦ ల్యజనలక్ష్మి
కలరఁ దొలుదొల్త సురభిలం ♦ బగుచు హోమా
ధూమము దొలంకె వేణికా ♦ శ్రీమురువున.

౧౭౪

క॥ వెలవెట్టరానిచెలువున, వెలసి శుచిజ్వాలరుచులు ♦ వెలఁదుల మణిభూ
షలఁదులకించురుచులలో, గలసి స్వకీయైకజాతి ♦ కల బోధించెన్. ౧౭౫

సీ॥ బ్రహ్మవిద్యర్యులు ♦ పరఁగించుక్రతువిది, బ్రహ్మవంతమయి ప్ర ♦ వర్తనమున
వెలసె విశ్రాంతుం డ ♦ విద్వాంసుఁ డశతాను, చరుఁడునునగుద్విజఃవరుఁడులేడు
బ్రాహ్మణు ల్తాపసుల్ ♦ శ్రమణులు నాధవంతులుస్త్రీలు బాలురాఁర్తులునువృద్ధ
లును ననిశముఁదృప్తి ♦ మొనయుదు రెందుమృష్టాన్నవస్త్రప్రదానాభినుతులె

శాస్త్రవాదము ల్ధర్మప్ర ♦ శంస లొలసె
బ్రహ్మవివరణములు నొప్పె ♦ బార్థివేంద్రు
డితఁడే కృతి యను గీతమ్ము ♦ తెనసె వైణి
క ర్త్విజులవీణలందు హి ♦ మాద్రితనయ.

౧౭౬

క॥ అందఱు షడంగవేత్తలె, యందఱు వ్రతనిష్ఠులే మ ♦ హామోగులె య
ట్లందఱు బహుశ్రుతులె ద్విజు, లందముచందమునుఁగూర్చ ♦ నగుమర కాదే.

ఆ॥ మిన్నుముట్టి మేను ♦ మేకొన బహువిలా, సముల రూపుగాంచి ♦ ప్రమితి సూపు
ధర్మవనఁ దదీయ ♦ ధర్మమీమాంసాప్ర, చార మొక్కమొగిఁబ్ర ♦ శస్తి గాంచె.

మ॥ పరివేష్టించు వారి భూషితులు ని ♦ స్వాపు ల్గుంసంభావనా
పరులై సేవలొనర్తు రాదృతిమెయి ♦ న్బ్రాశస్త్య మూహింతు త
త్పరతన్నేకొను పారవశ్యమున ము ♦ త్పారమ్యసశ్రీకులౌ
దురు వానాదిగుపాగతు ల్పుపతు లో ♦ దోషాచరధ్వంసినీ.

౧౭౭

క॥ దన్యులరాయిడిలేక స, దన్యుల కొఱతయనరాక ♦ తాపసవర్యో
ద్భాస్యం బాక్రతువు నృపో, పాస్యం బలరారె సురవ ♦ రార్చిత మగుచున్.

తే॥ నీకుశుభమయ్యె; నీకీర్తి ♦ నెగడుఁగాత, మన్నివిధములఁదృప్తుల ♦ మైతిమనెడు
నర్థుల సమర్థవచనంబు ♦ లాలకించి, యలరె నాఁజేడు మది లలితాంగి; వింటె.

ఆ॥ నేల యీనె నన్న ♦ నెటి వేనవేలుగా, నమ్మఖమ్ముగాంచ ♦ నరుగుదెంచు
వారిపూజ లెట్టి ♦ వరకుననేనియుఁ, గొఱతపడక వెలయుఁ ♦ గువలయాక్షి.

క॥ అన్నిట శుభశకునమ్ములె, విన్ననువున మొనయువస్తు ♦ వితతులె సురలే
పన్నుగడలనుసహాయులె, వెన్నునెలయఁజేయుక్రతువు ♦ వెలయదె సుదతీ. ౧౮౩

సీ॥ ఎనిమిదంచులు దీర్చి ♦ మేకవింశత్యర, త్నిప్రమాణ మనుసం ♦ ధించి బైల్వ
ఖాదిరముఖ్యము ♦ ల్లా నేకవింశతి, యూపము ల్పిల్వప్ర ♦ యోగనిపుణు
లేర్పర్చినవి యవి. ♦ హేరాళముగ దివ్య, మణిసువర్ణాంశుక ♦ మహితపుష్ప
గంధాద్యలంకృతి ♦ కలనల నొప్పార, మఱియునుఁగాంచన ♦ మయము తెన్ని
యేని శోభార్థముగ ఘటి ♦ యించినవియు
వఱల సౌవర్ణ్యమగు శర ♦ వణముఁబోల
నొప్పె నప్పొల మటు కుమా ♦ రోదయ ప్ర
సక్తిఁ దలఁపింపనగుచు వి ♦ శాలనయన.

౧౮౪

తే॥ ఇష్టకలు సప్రమాణత్వ ♦ మొనయఁగూర్చి
యగ్నిచయనం బొనర్చి ర ♦ నంతరముగ

రుక్మపక్షము గరుడమ్ము ♦ గూఢి వెలయ
శుల్బకర్మనిపుణులు సం ♦ శుద్ధు లగుచు.

౧౫౫

ఆ॥ ఉరగములు పతతు ♦ లొగి జలచరములు
వన్యములును హయము ♦ వరుస నిలిపి
రశ్వమేధమునకు ♦ ననువైనవెల్ల శా
మిత్రమున విధిప ♦ మితి పొసంగ.

౧౫౬

తే॥ అందుఁ బర్యగ్నికృతము లా ♦ రణ్యాకములు
మాని యూపనియుక్తమ్ము ♦ లై న గ్రామ్య
పశువులఁబ్రధాన మశ్వప ♦ వరముఁగొని మ
హాత్ము లమ్మునివరులు ని ♦ యతి తనర్ప.

౧౫౭

క॥ ఆతటి నాతతమతి ని, జ్యోతురగముఁ బ్రోక్షణాది ♦ సంస్కారములం
బూతముగఁజేసి తొడరిరి, భూతివెలయ శసనవిధికి ♦ బుణ్యచరిత్రా.

౧౫౮

తే॥ సద్విధినియుక్తిఁ దొలుతఁగొ ♦ సల్య స్వర్ణ
సూచికల గ్రుచ్చె మంత్రసం ♦ స్తుతిఁ బరిక
మాదిపరిచర్య లొప్ప న ♦ న్యలునుఁగూడి
రా నిరవధక శ్రద్ధ తో ♦ రముగఁబెరయ.

౧౫౯

ఉ॥ అమ్మహిషీలలామ సము ♦ పాత్రసదాగమ నాటిరాత్రి ధ
ర్మమ్ము దిరమ్ముగా మఖతు ♦ రంగమదేహముతోడ నెమ్మిమై
నెమ్మెయిఁదార్చి యుండె ధృతి ♦ నెక్కిన క్షేమముగప్పి యాజకుం
డమ్మహానీయమంత్రతతి ♦ నాదృతి మీఱఁ బఠించుచుండఁగన్.

౧౬౦

తే॥ దక్షిణార్థము విధిచొప్ప ♦ దప్పకుండ, బ్రహ్మముఖులగు ఋత్విక్ష్వి ♦ వరుల కొసఁగె
మహిషిమున్నగు నలువరు ♦ మహిళల విభుఁ, డర్థపరివృత్తి మఱల వా ♦ రతనికిడిరి.

మ॥ హయమేదస్సు గ్రహించి సర్వవిదుఁడ ♦ య్యధ్వర్యుఁ డర్థిం గియా
నియతుండై శ్రీపణంబొనర్చి సవనా ♦ గ్నిస్వేల్చ నాశ్రావయా
వయవాదిశ్రుతదేవతాంచితమహా ♦ వౌషట్పదాంతాఢ్య వా
క్చయమొప్పార సువర్గలోకహితకృ ♦ త్సంరంభ ముష్పాంగఁగన్.

౧౬౧

ఆ॥ తోనె నృపుఁడు హేమామ ♦ ధూమగంధాఘ్రాణ
మాచరించె విధివి ♦ ధాంచితముగ
జన్మకర్మబంధ ♦ చయము నేడిన్నెటి
దలఁగఁగంటి నని ము ♦ దమునఁదరుణి

౧౬౨

క॥ వై తసశాఖాసాద్యము, లాతురగాంగముల నెల్ల ♦ నటుశ్రవణవిధో
పేతములఁజేసి వేల్చిరి, ఖ్యాతి తలిర్పఁగఁ బదార్థు ♦ రౌఋత్విజులున్. ౧౯౮

సీ॥ అశ్వమేధీయమ్ము ♦ లహములు మూడగు, నవి చతుష్టోమ ము ♦ క్ష్య మతిరాత్ర
మన నొప్పఁ దత్ప్రవ ♦ ర్తనమున కలరి య, య్యజమానుఁడాదృతి ♦ నాచరించె
జ్యోతిరాయుఃపద ♦ సోమాతిరాత్రము, లభిజిత్తు విశ్వజి ♦ త్తనెడునవియు
వానిలో నెల్లఁబ్ర ♦ ధాన మప్తోర్యామ, మిన్నియుఁబూరించి ♦ యెసకమెసఁగు
నసము గనె ధన్యుఁడీతండె ♦ యనఁగఁబ్రాచి
హూతకిచ్చె నధ్వర్యున ♦ కొసఁగె నట్ల
వాగ్దీశఁ బ్రతీచి బ్రహ్మ క ♦ వ్వరుఁ డుదీచి
నొప్పనుద్ధాత కర్పించె ♦ నుచితమెఱిగి. ౧౯౯

ఆ॥ బ్రహ్మనిర్మితంబు ♦ ప్రవరమీ యశ్వమే, ధంబు దీనికిదియె ♦ తగుసమగ్ర
దక్షిణయు నటంచుఁ ♦ దద్దయు నద్దేవుఁ, డానతిచ్చె శ్రుతియు ♦ నట్లె తెలుప.

శా॥ ఆక్షోణీంద్రుఁడు యాజకాలికి యథా ♦ ర్హంబర్హణల్లూర్చి త
ద్వీక్షాంతంబున నుత్సవోన్నతిఁ జతు ♦ ర్దేశౌఘ మర్పించినన్
మోక్షశ్రీప్రవణు ల్బుసీంద్రులు మహా ♦ మోదంబు చెన్నార స
ద్వీక్షారాజి దయాఽమృతం బాలుక దా ♦ రిట్లాడి రజ్జాననా. ౧౯౦

శా॥ ఆత్రంబింతయులేక వన్యల మహా ♦ హర్షప్రకర్షసితిం
బ్రతాదుల్బుజియించి యక్షయతపః ♦ పారీణతంగోరు మే
మే; త్రాతాఖిలలోక; యేలుదుము చా ♦ లిద్దేశముల్గొమ్ము నీ
పుత్రోత్పత్తియె నీకు మాకును శుభం ♦ బుల్లూర్చు నభ్యర్చ్యయె. ౧౯౧

ఆ॥ ఇష్టమున్న నొసఁగు ♦ మినవంశ్య; యదసీయ
నిష్క్రియముగ నెదియొ ♦ నెగడునదిగ
మణిసువర్ణచయమొ ♦ మహితగోనిచయమొ
విధినియుక్తమైన ♦ విషయ మిదియ. ౧౯౨

క॥ నీవేలుము నీసంతతి, యావలనేలునుఁ బ్రశస్తి ♦ యలరారఁగ ని
ట్లీవలనున వలగొనునది, మావాక్కలనన్ శ్రుతిప్ర ♦ మాణమ కాఁగన్. ౨౦౦

ప॥ అనుచు నమ్మహామహు లెల్లరు నానతిసేసిన. ౨౦౧

తే॥ ఆవశిష్టాదిమునుల కి ♦ ట్లనియె నాతఁ, డయ్యలార భవత్కటా ♦ ష్టాంచలములఁ
గాదె యివియెల్ల నిలుచుట ♦ కాక యొండుగలదె మత్ప్రభవైకప్ర ♦ కల్పితంబు.

క॥ ఆపలుకులు పునరుక్తము, లీపృథివీదానమైన ♦ నింద్రాదికృపా
ప్రాపితహవిరాదిపునః, ప్రాపణనిజకర్తృతాప్ర ♦ పత్తియ కాదే. ౨౦౩

ఆ॥ ఐనభవదనుగ్ర ♦ హానుకారము మాకు, గార్య మఖిలభవ్య ♦ కరము ననుచు
దత్ప్రకార మన్య ♦ దానకోటుల వారి, దనిపె నృపుడు భద్ర ♦ దాననిపుణ.

క॥ మునులటు మనుధర్మంబున, మనుజేంద్రుని మఖము పరిస ♦ మాప్తి నెఱపఁద
ద్వనపర్ణశాల లపుడ, యృనఘుని కృతి స్వర్ణశాల ♦ లయ్యెఁబ్రియసఖి. ౨౦౪

తే॥ కడమఋత్విజులకు నట్లు ♦ గలయఁగోటి
కోటులుగ భూరిదక్షిణ ♦ లొక్కల్లసేసె
సార్వభౌముండు మహితభూ ♦ సహితముగను
గోహిరణ్యాదిశతములు ♦ గొసరుగాఁగ. ౨౦౬

తే॥ ఎల్లరకు భూరిదక్షిణ • లిచ్చియిచ్చి
తృప్తిగొనఁ డెంతకు నతండు ♦ తృప్తులైరి
దేశదేశాగతులు మహా ♦ ద్విజులు మునులు
నర్థులును నర్థపతులె తా ♦ రనఁగ నెగడి. ౨౦౭

క॥ ఆశీర్వాదములంది మ, హీశుడు గురు ఋశ్యశృంగు ♦ నెలయించుచుఁద
త్వాశస్త్ర్య ముగ్గడించి స్వ, కాశంసితపూరణార్థ ♦ మై వేడుటయున్. ౨౦౮

—♦ దశరథుండు పుత్రకామేష్టి సేయుట ♦—

తే॥ ఎలమిమై వార లిట్లని ♦ రిపుడొనర్తు
మయ్య; పుత్రేష్టి శ్రౌతశీ ♦ ర్నాంచితములు
మంత్రములు గొని దానస ♦ న్మహితులు జని
యింత్రు నలువురు జగదేశ ♦ హితులు సుతులు. ౨౦౯

క॥ లలి నమృతమయోర్ముల న, ట్లలఘు లతనిఁదేర్చి తత్స ♦ మారంభ మనా
విలముగ నొనరించి ప్రయో, గలహరిఁ బారి వెల్లిగొలుపఁ ♦ గడలుకొనియటన్.

క॥ సర్వజ్ఞులు వారట్లు ల, ధర్వశిరోమంత్రవిధులఁ • దాత్పర్యముమై
నుర్వీరమణుని యిజ్యా, నిర్వహణము గూర్ప వలయు ♦ నెఱి వెలయింపన్.

తే॥ అందు నాలుగు నాల్గు రెం ♦ డైదు రెండు
వర్ణములు గల శ్రౌతవా ♦ గ్వర్తనంబు
సెల్ల విలసిల్లి రెల్లజే ♦ జేలు హవ్య
రసమునకు నెక్కుడౌ హర్ష ♦ రసము పొసఁగ. ౨౧౨

చ॥ క్షమ చెలువుండు వెండియుఁబ్ర ♦ శస్త్రగుణాధ్యము విష్ణుదేవతా
కమగు చరూత్తమంబు సుత ♦ కామ్య వషట్కృతిఁగూర్పఁ దత్ప్రప
త్తిమహిమ నల్లదేవుని యు ♦ దీర్ఘకృపామృతరాశినౌ కటా
క్షమయసురద్రుమాలి కది ♦ కారణవస్తుతఁ గాంచె నెచ్చెలీ. ౨౧౩

వ॥ అయ్యవసరంబున. ౨౧౪

సీ॥ ఆశాప్రదేశంబు ♦ లనువుమై నిజసుప్ర, సన్నభావముఁ జూపఁ ♦ జాలుటకును
సురభిలయై నేల ♦ చూల్కొని శుభవరం, పర లీనునెఱినిఁ జూ ♦ పట్టుటకును
గమ్మతెమ్మెర లొడి ♦ కమ్ముగా గొనకొని, వీవన ల్పచరించు ♦ విధమునకును
బయలున నగుపల్కు ♦ బడు లెల్లఁ గర్ణర, సాయనస్థితి విందు ♦ సేయుటకును
జలము టుప్పొంగుటకు ధనం ♦ జయు నుదార
లక్షణములకు నలరె యి ♦ లామహేంద్రుఁ
డఖిలము జగమ్ము దనమేలె ♦ యరయుజాడ
యిదియ కానోపు సనుచుఁ బూ ♦ ర్ణేందువదన. ౨౧౫

క॥ ఉపసదమునఁ గ్రియ లెల్లం, దపసులు పూరించుకలిమి ♦ దార్కొన జేజే
లపరిమితానందము కృతి, నపారమగు పారవశ్య ♦ మందంగనుచున్. ౨౧౬

—♦ దేవతలు మునులు బ్రహ్మదేవునితో ముచ్చటించుట. ♦—

తే॥ యజ్ఞభాగార్థసమవేతు ♦ లమరులు మును
లందు నలువొందు నాశతా ♦ నందు లోక
కర్తఁ గనుఁగొని గడుకొన్న • యార్తి నెంచి
యిట్లనిరి తమయిచ్చ మ ♦ హేచ్చ నెఱయ ౨౧౭

సీ॥ భగవంతుఁడ; త్వదీయ ♦ మగువరంబున దృప్తుఁడై రావణుండుదు♦రాత్ముఁడగుచు
బాధించుచున్నాడు ♦ ప్రబలి ముల్లోకము, ల్నిష్కృతినిర్వృతు ♦ ల్నెఱయనీడు
లెక్కసేయఁడు శక్రు ♦ నక్కతిను నెదుర్ప, నితరసురల్కును ♦ లెంతవారు
తపనుఁడు తద్భీతిఁ ♦ దపియింపఁ జాలఁడు, పొదలఁడు వాయువు ♦ మెదలఁడబ్ధి
చదిపె నెందఱ నెందఱ ♦ చ్చరల మెదిపె, నెందఱెందఱ యువతుల ♦ నెట్లుసేయఁ
డేమనఁగవచ్చు మిత్తికి ♦ నామమిడిన, వానితోఁబోరు బెబ్బులి ♦ వాఱితీరు.

క॥ మున్నడుగఁ దెలిపినాడవు, వెన్నుఁడు జనియించి జగతి ♦ వెలయు నటంచున్
విన్ననువది యెన్నటికని, యున్నారము దానిదెస స ♦ ముత్కుల మగుచున్.

- క॥ అని దేవత లర్థింపఁగ, విని విధి యిట్లనియె నట్టి ♦ వెరవునకై యే
నును వేచి యుంటి నింతకుఁ మునుపాతఁ డవధ్యుఁ డగుట ♦ మొనకొనియుంటాఁ.
- క॥ మానుషవధ్యుం డాతఁడు, మానుషమూర్తి యయి హరియెఁమడఁప మడఁగుఁగా
కానేరిమి గలరె యొరుల్, గానగునది గాకయున్నె ♦ కలవర మిరవే. ౨౨౧
- క॥ అని విధి సూచించిన సుర, లనుపద మయ్యర్థమరయు ♦ నయ్యనువున నె
మ్మనముల నూఱట పురికొనఁ, దనరారుచు నుండునంతఁ ♦ దద్దయు నచటాఁ.

— ♦ విష్ణుదేవుఁడు దేవతలకు దర్శనంబొసఁగుట ♦ —

- ఉ॥ పచ్చనిపట్టుగట్టి ద్యుతి ♦ ప్రాకిడి చిక్కుల నాఁకపెట్ట న
భ్యుచ్చయముల్ దరార్యసిగ ♦ దోజ్జ్వలము ల్కరము ల్స్వకీయసం
పచ్చయ ముచ్చరింప హరి ♦ పాలితలోకుఁడు గానుపించె మీ
రిచ్చలఁ బిచ్చలించునది ♦ యేమిటి కంచను భావ మేర్పడఁ. ౨౨౩

— ♦ దేవతలు విష్ణునిఁ బ్రార్థించుట ♦ —

- ఆ॥ బ్రహ్మతోడఁ గూడి ♦ పరగి సమాహితుఁ, డై జగద్వివేత ♦ యలరుచుండ
నమరు లెల్ల మ్రొక్కి ♦ యర్థించిరి శరణ్య, శరణ మనుచు భక్తి ♦ జాలుకొనఁగ.
- సీ॥ కార్యకారణకర్త ♦ కలన లిట్లెన్నియుఁ నీయవె కావె వి ♦ నిర్మలాత్మ
జగముల నెలకొల్ప ♦ మొగకొని పోషింప, నీవకా కెవ్వారు ♦ నేర్తు రభవ
యాపదుద్ధారకా; ♦ యని పిల్వ నీకన్నఁ, బరువిడుదురె యొరు ♦ ల్పద్మనయన
నీనామము స్మరింప ♦ నిరయంబుఁ దలఁగింపఁ, బందెమ్ము చఱచెగాఁ ♦ యిందిరేశ
యట్టి నీ కుపేక్ష • యగునయ్య; దయ్యాల, పోరుగెడపి మమ్ముఁ ♦ బ్రోవు మయ్య
సమయమిదె దురాత్ముఁ సమయింప నిద్ధరఁ, బొడము మయ్య పుట్టు ♦ బుద్ధులయ్య.
- క॥ నీకేము దెలుపువారమె, ప్రాకటయశుఁ డీయయోధ్య ♦ పతి దశరథుఁడ
ప్రాకృతుఁ డిటు పుత్రార్థితఁ, బ్రాకిడుచున్నాడు నీకృ ♦ పం బడయంగఁ. ౨౨౬
- ఆ॥ ధర్మమూర్తి యతివ ♦ దాన్యుఁ డీతండు మ, హర్షి సముఁడు వీని ♦ యతివ లట్టు
లెలయువారు శ్రీయు ♦ హ్రీయుఁ గీర్తియు ననఁ, బేరుగన్నవారు ♦ పృథివియందు
- క॥ ఆమువ్వురి యందుఁ జతు, ధామహితాత్మకుఁడ వగుచు ♦ ధామనిధికులీ
నాముష్యాయణపుత్ర, త్వమంత్రితమానుషత్వ ♦ మంది కడంకఁ. ౨౨౮
- ఆ॥ విధివరప్రవృద్ధు ♦ విశ్వకంటకు సురా, సురదురాసదుం బ ♦ శువు వధింప
దీక్షితుండ వగుము ♦ దీక్షితుండవ కావె, యఖిలలోకరక్ష ♦ ణాధ్వరమున.

క॥ నీయెఱుగని యవియే పా, పాయతనము రావణుని దు ♦ రాగతము లిక్క
మాయయ్య; తాళజాల మ, జేయు నజిత; గెలిచి గెలుపు ♦ సిరి గైకొనవే.

క॥ మాయామనుజాకృతివై, మాయావి న్మానవాదు ♦ మర్దింతు వటం
చీయిందటమును శరణని, నీయంఘ్రుల వ్రాల నిట్లు ♦ నెఱసితిమి హరీ. ౨౩౧

ఆ॥ కన్నతండ్రి వీవె ♦ కరుణాంబునిధి వీవె, దాత వీవెదైవ ♦ తంబ వీవె
పరమగతియు నీవె ♦ ప్రార్థింతు మిట్లని, దుష్టవధకు దొరపు ♦ దొరయు మయ్య.

—♦ దేవతలకు నారాయణుం డభయంబిచ్చుట ♦—

ఆ॥ అనెడు సురల మొఱల ♦ నాలించి విష్ణుండు, వరదుఁ డఖిలలోక ♦ వంద్యుఁ డనియె
ధర్మసంహితార్థ ♦ తత్పరులఁ బితామ, హాప్రముఖులఁ గాంచి ♦ యాదరించి.

క॥ విడువుడు భయ మభయం బే, నిడువాడను భద్రమింక ♦ నిందట కగు నా
చెడుగర మడంతు రావణుఁ, గడఁక సుతామాత్యబంధు ♦ గణకలితునిఁగాన్.

క॥ మున్న విధి యందటకునై, తన్నఁగొలిచి వేడ వెలయు ♦ తాత్పర్యమునం
బన్నితి జననం బిన్నెటి, నన్నాటిక నేటి కొదవె ♦ నది యుచితగణిన్. ౨౩౨

ఆ॥ అసురు దేవమునిభ ♦ యావహుఁ దెగటార్చి, యవని ధర్మసంస్థ ♦ నందఁజేయు
విధికిఁ బదునొకండు ♦ వేలేండ్లు నివసించు, మనుజులొకమున సు ♦ మాళమునను.

తే॥ ఆత్మవంతుండు విష్ణుఁ డ ♦ ట్లమరులకు వ
రంబొసఁగి నెమ్మనమున ది ♦ రంబుసేసె
దనదు పుట్టువునకు నట్లు ♦ దశరథుండు
ఘనుఁడు ధర్మాత్ముఁ డితఁడె యాఁ ♦ గాత మనుచు. ౨౩౩

క॥ తమయిచ్చ సెల్ల హరి య, ట్లమల చతుర్థాంశకలన ♦ నవని జనింపన్.
సుమనస్కృత భావించిన, సుమనసు లర్పించి రుక్తి ♦ సుమన స్తతులన్. ౨౩౪

క॥ ఆనందసాంద్రుఁ డజుఁ డమ, రానందన మట్లు గూర్చి ♦ యవలిప్రబంధం
బానయమున వెలయింపం, దా నంతర్ధాన మందె ♦ దత్పరుఁ డగుచున్. ౨౩౫

—♦ బ్రహ్మసురర్షులతో వానరసృష్టిగూర్చి హెచ్చరించుట. ♦—

వ॥ అట్లు సర్వలోకపూజ్యుండైన విష్ణుండు విధిముఖసకలసురమహర్షి వరనికరసంపూ
జ్యమానుం డగుచు ధ్యానగమ్యుం డగుటయుఁ జతురాననుం డెల్లరం గనుఁ
గొని తొల్లి హరి యానతింగొని యద్దేవునకు సహాయార్థంబుగ వానరవీరుఁ
స్సజియింపుఁ డని మీకెఱింగించి యంతకుమున్న యేనావులించునంత జాంబవ

తుండను నొక ఋక్షవీరవరోత్తంసుం డుదయింపఁ బదంపడి సంస్పృష్టులగు నెల్ల
 భల్లూకగణంబులకు నాతని వల్లభునిం గావించి యుంచినాడ మీర లందఱుం
 దదనుశాసితప్రబంధంబు సానుబంధం బొనరించితిరే యద్దేవదేవునకు సహాయు
 లగు వార లెల్ల బలవంతులు కామరూపులు మాయావిదులు మహాశూరులు
 వాయువేగులు నీతివేత్తలు బుద్ధిసంపన్నులు విష్ణుతుల్యపరాక్రములు నసంహార్యులు
 నుపాయజ్ఞులు దివ్యసంహననోపేతులు సర్వాస్త్రగుణసంపూర్ణులు నమృతప్రాశన
 ప్రశస్త్యులొ యననలువొండువారలుఁ గా నుందురుగాత మఱియు మున్నుసముద్ర
 మథనాదిప్రసంగంబులం గార్యార్థమై మీచే సృజియింపం బడినవారును వెండియు
 నేనిక్కర్జంబునకై పురికొలుపం గావింపం బడినవారును నట్టులుండ నేడును
 నేమఱపాటులేక యచ్చరల యందును ముఖ్యులగు గంధర్వ స్త్రీలయందును
 యక్షకిన్నరపన్నగవిద్యాధరాదికన్యలందును వానరీగాత్రంబుల యందును హరి
 రూపులపు పుత్రుల స్వస్వతుల్యవిక్రముల స్వాంశప్రవేశంబుల జనియింపం జేయు
 నది యని యవ్వధాతృండు ప్రబోధించుటయు నవ్వారెల్ల నుల్లసిల్లుచుఁబ్రాచీన
 సృష్టిం బ్రభవించినఘను లట్టులుండనప్పటియానతి నో ధృతి స్మరికొందఱునుద్భ
 వింపం బొనర్చినార మింకను దేవరవారి యభిప్రాయం బనుసరించి కొలందికి
 మీఱు వానరశ్రేష్ఠులం బ్రాదుర్భవింపం జేయువారమని యాదేవజ్యేష్ఠునితో
 విన్నవించి యాయనయుఁ దారును సంపూర్ణమనోరథులై తనరారు చుండి రంత.

—♦ వానరోత్పత్తి ప్రశంస ♦—

తే॥ పుడమిఁ బొడమినవారిలోఁ ♦ బూజ్యమానుఁ
 డయ్యెఁ ద్రిదశులలో నిందుఁ ♦ నట్టు లైంద్రి
 వానరేంద్రుఁ డూర్జతుఁడు నై ♦ వఱలె వాలి
 వాలి యనుపేర జగముల ♦ వారు పొగడ.

౨౪౦

క॥ తపనోత్థుఁడు సుగ్రీవుం, డపరిమితబలుండు వాని ♦ యనుజుండగుచున్
 తపతాంవరుఁ డీతఁడు నన, నుపుణ్యకృతి ఋక్షవరజు ♦ సుతుఁ డుదయించెన్.

క॥ అందఱు వానరముఖుల, యం దుత్తమబుద్ధిశాలి ♦ యగు తారుఁ గనెన్
 బృందావకగురుఁ డటు భవ, మందించెన్ గంధమాద ♦ నాఖ్యు ధనదుఁడున్.

ఆ॥ విశ్వకర్మ నలుఁ బ్ర ♦ వీణు మహాహారి, గాంచె నీలు నగ్ని ♦ కల్పు నగ్ని
 గలుగఁ జేసె నతఁడు ♦ కడచె నెల్లరఁదే జ, సంబు బీరమును ఘ ♦ సంబుగాఁగ.

కీ॥ రూపధను లాశ్వినేయు లా ♦ రూఢరూప
సమ్మతులు మైందు ద్వివిదుని ♦ సంభవింపఁ
జేసిరి బలార్ణవుల సుసం ♦ సిద్ధతనుల
సక్రమపరాక్రముల సుధా ♦ శనుల ఘనుల.

౨౪౬

౩॥ వరుణుఁ డటు సుషేణు ♦ శరభుఁ బర్జన్యుండు, వానరేంద్రు హనుమ ♦ వాయుదేవుఁ
డును జనింపఁ జేసి ♦ రనుపముఁ డనిలజుం, డతనిఁ బోలు శూరు ♦ లవని లేరు.

తే॥ వజ్రసంహననంబున ♦ వటలు చుండు, నిండుజవమున వైనతే ♦ యుం డతండు
సర్వవానరముఖ్యుఁడ ♦ సంగములను, నెగడుగన్నాడు ధీబల ♦ నిర్ణయముల. ౨౪౭

చ॥ పొడమిరి వేనవేలు బల ♦ పూర్ణులు రాక్షసనాథు మార్కొనన్
దొడరెడువా రమేయరణ ♦ ధూర్వహు లర్యమతేజు లూర్జితుల్
కడలిఁ గలంప నక్కడలు ♦ గార్కొన నెక్కొని విక్రమింప ని
ప్పడమిని న్రక్కలింప ధృతి ♦ బోలుదు రిందఱునాఁ దనర్చుచున్. ౨౪౮

ఆ॥ కామగూపు లైచ్చి ♦ కప్రచారులు మేరు, మందరాభసుదృఢ ♦ మహితతనులు
వటలి రొకట ఋక్ష ♦ వానరగోపుచ్చు, లెల్లదెసల వీర ♦ లే యనంగ. ౨౪౯

ఆ॥ నేల యీనిన చందాన ♦ నేటుకొనిరి, దేవతామానసికసృష్టి ♦ శేటపడఁగ
నెవని యంశంబున జనించె ♦ నెవ్వఁ డతని, కట్టి గూపవేషపరాక్రమాప్తివెలయ.

క॥ గోలాంగూలస్త్రీలం, దాలీలనె ఋక్షవాన ♦ రాంగన లందున్
జాలఁగ జనింపఁజేసిరి, స్త్రీలలనాధిపుని యానఁ ♦ ద్రిదశు లవశులై. ౨౫౦

తే॥ గరుడగంధర్వకిన్నర ♦ ఖచరయక్ష, సిద్ధవిద్యాధరోరగుల్ ♦ చెలఁగు ధృతి మ
హర్షులునుఁ దత్తదంగనలందుఁ గపులఁ, గలుగఁజేసి రక్కర్జంబుగడలుకొనఁగ.

తే॥ కామరూపబలోన్నత ♦ గతుల నతుల
మతుల సుతులఁ దమకుఁ బోలు ♦ పతులఁ గలసి
మలసి వెసఁ గాంచి రచ్చర ♦ మచ్చెకంటు
లొరసి బన్నంబు లీగనౌ ♦ నోజ మెఱిసి. ౨౫౧

క॥ ధీరులు యథేచ్ఛకృతసం, చారులు శిక్షితనయప్ర ♦ చారులు ప్రాప్తా
పారాగమవారానిధి, పారులు శూరులు ధుతాఘ ♦ భారులు వారల్. ౨౫౨

తే॥ సింహశార్దూలనిభులు వి ♦ శిష్టదర్ప
బలసమేతు లందఱు శిలా ♦ ప్రహరణులు ద్రు
మాధియోధులు నఖరదం ♦ స్ట్రాయుధులు న
మస్తశస్త్రాస్త్రకోవిదు ♦ ల్మన్యయశులు. ౨౫౩

ఆ॥ లెక్కసేయ రరుల ♦ లీలాహరుల్ హరుల్
వ్రక్కలింత్రు గిరుల ♦ జక్కడంత్రు
తరువరములఁ గరులఁ ♦ దార్కాణగాఁ బట్టి
బంతియాటలాడి ♦ ప్రథితి గాంత్రు.

౨౫౭

ఆ॥ శరభసింహనాగ ♦ శార్దూలముఖ్యమ్ము, లెన్నియేనిఁ ద్రోవ ♦ నెదురుపడిన
నెన్నఁబోవ రెత్తి ♦ యిట్టటుఁ బడవైచి, యిచ్చవచ్చినట్టు ♦ లేగుచుండ్రు. ౨౫౮

తే॥ వేగమున సంద్రము గలంప ♦ విపులఁ గాళ్ల, దారణం బొనరింపంగఁ ♦ దలఁకఁ బోరు
చొత్తు రబ్బలినద్దము ♦ సారిది విష్ణు, పదము ముట్టెద రబ్ధిగో ♦ వృదము దమకు.

ఆ॥ ఘనులఁ బట్ట విడువఁ ♦ గానోపుదురు వన్య, మృగమృగాదనముల ♦ మిడుతపిండు
నట్లు నులుమఁ జాలి ♦ యటుముదు రఱపుల, నవనిఁగూల్తు రధివి ♦ హంగమముల.

ఆ॥ పుడమిఁ బొడమి రిట్టి ♦ పోటుబంటులు హరుల్, హరిదధీశ్వరాది ♦ సురనికరవ
రాంశముల మహాత్ము ♦ లతిబలాధ్యు లసంఖ్యు, లట్లుఁ గామరూపులనఁగ నగుచు.

క॥ అందును శతసాహస్రము, లందిన తెగలకుఁ బ్రధాను ♦ లై నెగడినవా
రందఱును యూధపేంద్రుల, నం దగిరి సృజించి రట్టి ♦ నాయకమణులన్. ౨౬౨

ఉ॥ ఉందురు ఋక్షవంతమున ♦ నూర్జితులౌ హరివర్యు లందునుం
గొందఱు మాల్యవంతమునఁ ♦ గోటి కొలందిగ మేరువింధ్యపౌ
రందరమందరాదులఁ ది ♦ రంబు లనందగు కానసంబులన్
బొందికమై వసింతురు పృ ♦ భుత్వ విభుత్వమహాత్త్వము ల్గన్. ౨౬౩

ఆ॥ సూర్యపుత్రుఁ డైన ♦ సుగ్రీవు హరిపుత్రుఁ, డైన వాలి నెల్ల ♦ రఘుచరాఘ
నాధులును భజింతు ♦ నలు నీలు హనుమనిఁ, గొలుతు రటులె కీశ ♦ కోటికోట్లు.

క॥ అన్యలు నన్యల నట్లై య, నన్యాదృశులన్ సమాహి • తాత్తుల రగుచున్
మాన్యత్వమొలయఁ గొల్తురు, ధన్యలు వీర లన మేలి ♦ తాత్పర్యమునన్. ౨౬౪

ఆ॥ తార్క్ష్యబలసమృద్ధిఁ ♦ దనరు వారల నేలు, వాసవోపముండు ♦ వాసవాత్మ
జుండు నిండుమది న ♦ ఖండనత్వాధ్యుండు, గండుమిగిలి తనదు ♦ కడిమి మెఱయ.

క॥ యుద్ధవిశారదు లటుల, త్యుద్ధతులు సమృద్ధిమంతు ♦ లురుతేజులు ను
ద్బుద్ధులు నగు వారిదెసన్, బద్ధాంజలు లగుదు రిడరు ♦ ప్రతిమతులెవరున్; ౨౬౫

క॥ నహపర్వతవనసాగర, మహి యెల్ల మహాహాంధ్ర ♦ మండలి యన స
న్మహ మొప్పుఁ గాననయ్యెను, బహుధాఁచద్భాగ్యయోగ ♦ పద్ధతి వెలయన్.

శా॥ నానావ్యంజనలక్షణు ల్వివిధస ♦ న్నాహాధ్యసంస్థాను ల
భ్రానద్ధు ల్లిరికూటకల్పులు రణ ♦ వ్యాపారపారీణతా
నూనప్రాభవసత్త్వసంభృతులు నై ♦ యొప్పారి రప్పటనౌ
శ్రీనాథాంశవిశేషసేవనకలా ♦ ర్థిత్వంబు గన్నట్టఁగన్.

౨౧౯

తే॥ ఇనకులుం డట్లుపుత్రకా ♦ మేష్టి కృత్య
మెల్ల నెరవేర్చు చుండమా ♦ నీంద్రు లఖిల
తంత్రముల జాగరూకులై ♦ తనరుచుండ
విధిముఖులు తద్విశేషాప్తి ♦ వేచియుండ.

౨౨౦

క॥ పూర్ణముగఁ బండె సుకృతం, బర్ణన మీభవము దాట ♦ నౌనుఁ గడఁగి నా
నిర్ణయ మిదె యని ముదమునఁ, బూర్ణాహుతి వేల్చె నతఁడు ♦ పుణ్యవిశాలా.

తే॥ కుందకుట్టలరదన; యా ♦ చంద మైన
జ్యాదయితు నిజ్య కంచితా ♦ మోద మెసఁగ
జ్వలనుఁడు ప్రదక్షిణార్చుల ♦ నలరె నధిప
యిదిగొ శుభ మందుకొమ్మని ♦ యిచ్చె ననఁగ.

౨౨౧

క॥ అనలాచ్చిర్మండల మటు, అనఘము ఘనము శివ మవ్య ♦ యము ముక్త్యాలం
బనము నయి చిత్ప్రకాశం, బన నొక్కట వెలుఁగునెడఁ ద ♦ దవకాశమునన్.

—♦ ప్రాజాపత్యపురుషుండు సాక్షాత్కరించుట. ♦—

సీ॥ సాంధ్యరాగాంచిత ♦ చంద్రబింబము నాగ, రక్తాస్య మానంద ♦ రసము గూర్ప
హర్యక్షసటల నె ♦ య్యము గోరు శ్మశ్రుమూ, ర్థజములు విద్యుత్ప్రతతులకోప
దుందుభిధ్వానంబు ♦ దొరయు కంఠధ్వని, కరుణామృతాసార ♦ గర్జ గాఁగఁ
గల్యాణలక్షణ • కలితావయవరుచు, ల్దివ్యభూషలఁ గ్రొత్త ♦ తేట నింప

నమితతేజంబు తిమిరాలి ♦ నప్పళింప
స్ఫురితదృష్టులు కలుషరా ♦ సుల దహింప
మేరుశృంగంబు నొడియ నె ♦ మ్మేను దివురఁ
బ్రబలవీర్యంబు రక్షోఘ్న ♦ భావమూన.

౨౨౨

క॥ మంగళకరనిజకరయుగ, సంగతి నమృతకలశాను ♦ సరణ మెసఁగ మే
ల్సింగారవమ్మల కిరవగు, బంగారపుఁ బాత్రయందుఁ ♦ బాయస మమరన్. ౨౨౩

తే॥ మగువనై పుణ్యజనతతి ♦ మాయ నొంచి
సురల కమృతంబు వంచితిఁ ♦ బరమపురుష

ధర్మ ముడివో నటంచు న ♦ త్తఱుఁగు మాన్సి
కొనఁ దలఁచు శౌరి పుంరూప ♦ మునను మీటి.

౨౭౬

ఆ॥ పత్నిఁబోని స్వర్ణ ♦ పాత్రి రాజతపరి, చ్చద సుదివ్యపాయ ♦ సప్రపూర్ణ
శ్రీయుతాఙ్గలార్థ ♦ సిద్ధి మాయామయి, నట్లు బాహుయుగళి ♦ నవధరించి. ౨౭౭

క॥ చనుదెంచి దివ్యపురుషుం, డనఘుం డొకఁ డోయి దశరథాధీశ్వర; యో
యినకులమణి; యని సంబో, ధనయశ మన స్మితపు జ్యోత్స్న ♦ దశదిశలానన్.

తే॥ సభ్యు లెల్లరు విన నిట్లు ♦ సంభ్రమంబు
పరఁగ ననియెఁ బ్రాజాపత్య ♦ నరుండ నేను
నిచటి కభ్యాగతుండ నైతి ♦ నెలమిగనుము
జనవర యటన్న నాతఁడం ♦ జలి ఘటించి.

౨౭౮

క॥ భగవంతుండ; స్వాగతమే, యగుఁగావుత నీకుఁ బ్రస్తు ♦ తార్థం బెది యే
వగ నీతని నేవిధికృతి, సుగమశుభోదయు నొనర్పఁ ♦ జూచెదొ; యనినన్. ౨౮౦

ఆ॥ అమ్మహాత్ముఁ డట్లు లధిపుచే సత్కృతుం, డగుచుఁ దత్ప్రపత్తి ♦ నభినుతించి
మేలినంతసమున ♦ మేకొను సడిసన్న, లమర మరల నిట్లు ♦ లనుచుఁ బలికె.

తే॥ ప్రభుండ యిది యపరిమితప్ర ♦ భావకలిత
మమరనిర్మితమగు చరూ ♦ త్తమము వేల్పు
పెద్ద ప్రేరేప దీని సం ♦ ప్రీతిఁ గూర్చి
నాడ యజ్ఞేశ్వరునిఁ గాఁగ ♦ నన్నుఁ గనుము.

౨౮౨

క॥ దేవతలఁ బ్రీతిపూర్వక, మీ వేయెడనేని నర్చ ♦ లెనయించుచు సం
భావనలఁ దనుపుచుండుట, కీవిధమగు ఫలముఁ గాంచి ♦ యెలయుట గలిగెన్.

క॥ నృపశార్దులూ; సుకృతప, రిపాక మిదె యంచుఁ బొసఁగు ♦ రీతిఁ గొనుము నీ
కపరిమితారోగ్యసుఖో, పపత్తి నొనగూర్చు దివ్య ♦ పాయస మింకన్, ౨౮౪

క॥ నీపత్నుల కీపాయస, మోపాపవిడూర ; పంచి ♦ యొసఁగుము మదిలో
నేపరమార్థం బిడి తది, యే పుణ్యక్రతుఫలముగ ♦ నెనసెదు తోడ్తోన్. ౨౮౬

క॥ ఏ పుణ్యశ్లోకుఁడు హరి, శ్రీపతి తనుధారియై భ ♦ రించు జగతి నె
ష్టాపరమేష్ఠి చతుర్విధ, రూపతఁ దద్గర్భయోగ ♦ రూఢి జనించున్. ౨౮౮

శా॥ ఏరీ పుణ్యులు వీరికన్ననని తా ♦ రింపొంది బహ్మదులుం
బారంపర్యముగా నుతింప విలస ♦ త్ప్రజ్ఞోదయస్ఫూర్తితో

శ్రీరామాధిపుఁ బుత్రతం బడసి ను ♦ శ్రీమూర్తివై హర్షమ
న్పారావారముఁ గొల్లవెట్టుమని త ♦ తాప్త్రోత్తమం బిచ్చినన్. ౨౮౭

క॥ మిన్నంది యందుకొని తన, కన్నుల నద్దుకొని దివ్యుఁ ♦ గనుఁగొని యర్చ
ల్గున్ననలుఁ గూర్చి వినుతు, ల్వన్ని మహాభక్తితోడి ♦ ప్రార్థన లెసఁగన్. ౨౮౮

ఆ॥ అద్భుతంబు తన్ను ♦ హాభూత మత్యంత, హర్షదాయకము శు ♦ భాస్వదంబు
తనకొసఁగిన దేవ ♦ తాదత్త రసమూర్తి, స్వర్ణకలశిఁ బ్రీతి ♦ సన్నుతించి. ౨౮౯

క॥ అధనుఁడు తనకు లభించిన, నిధి యక్షయ మరసి హర్ష ♦ నిష్ఠితుఁడగు న
వ్విధమునఁ బరఁగెనుఁ బరవస, మధికముగా నధిపుఁడాత్మ ♦ నందిన ధృతితోన్.

తే॥ పత్నులును దానుఁ బాయస ♦ పాత్రి తోడ
సప్రదక్షిణగతి నమ ♦ స్కారశతము
లమ్మహాత్మున కొనరింప ♦ సమ్మహేంద్రుఁ
నతఁడు దీవించి ధ్యానార్హుఁ ♦ డయ్యె మహిల. ౨౯౦

తే॥ అంతయును హర్షరశ్మిమ ♦ యంబకా నృ
కాంతు నంతఃపురంబు చొ ♦ క్కాట మెనసె
శారదరమాభిరాముఁడౌ ♦ చంద్రు వెలుఁగు
లంది నెగడొందు నభమట్టు ♦ లదితనయ. ౨౯౧

న॥ అతివలు దాను నమ్మునుల ♦ కందఱకు న్నతు లాచరించి త
త్తతి తవ, కాంక్షితం, సుఫలి ♦ తం, భవతా, తనఁగా నరుంధతీ
పతియును ఋశ్యశృంగుఁడును ♦ భవ్యవచస్థితి మేలుకొల్ప భూ
పతి యతులప్రభావభృతి ♦ బ్రహ్మసుఖాప్తుని రీతి నుబ్బుచున్. ౨౯౩

॥ కోసలకన్యాప్రభృతుల, భాసముపేతలనుఁ జేరి ♦ పలికె విభుండ
క్కొసల్యతోడఁ దొలుతన్, శ్రీసంశ్రిత మిది భుజించి ♦ స్థితఁగను మనుచున్.

౩॥ మువ్వరకునుఁ బంచు ♦ మురిపెమ్ము దళుకొత్తఁ, జిత్తసీమ నదియుఁ జేర్చె ♦ నాల్గు
భాగములు నొనర్చె ♦ బరికించె నవియెల్ల, మల్లచఱచు దైవ ♦ మతము నెఱయ.

॥ కడఁగి దలపోసి యాసిరి, గడకొని యెడ నావరింపఁ ♦ గా నొక్కం డ
య్యెడఁబొడమి నిశ్చితంబయి, యెడయక ప్రేరేపఁ దద్వి ♦ ధాంచితుఁ డగుచున్.

తే॥ ఇట్టి యుద్దేశ మని పరు ♦ లెఱుఁగ రెవ్వ
రమ్మనీషి సమత్వాఘ్యుఁ ♦ డయ్యు నగ్ర

పత్ని కవరద్వితీయకుఁ ♦ బంచి యిచ్చె
నర్థ మర్థంబు గాఁ బాయ ♦ సాన్న మార్య.

౨౯౭

క॥ సత్రాసుఁడుఁ గాఁడు లస, నైత్రి దెసం గొఱతపడఁడు ♦ మహనీయుఁడు వాఁ
డాత్రమఱ వారిచేత ను, మిత్ర సత్కృత నొనర్ప ♦ మేకొనె నెలమిన్.

శా॥ రత్నోత్పత్తికి మున్నుగా గుణతతిన్ రత్నాకరాఖ్యాఱికా
నూత్నశ్రీఁదగు కోసలాత్మజ లస ♦ స్మృత్పష్పితాస్యాబ్జయై
ప్రత్నఖ్యాతి దొలంక మాగధికి న ♦ ర్థంబిచ్చె నూహించి స
ద్యత్నం బొప్పగ నల్లె స్వాంశమున న ♦ ర్థం బిచ్చె నాకైకయున్.

౨౯౯

క॥ అచ్చపడు చెలువు నేరిమి, యొచ్చె మెడయు తోడిసతుల ♦ యోరిమి మదికిన్
మెచ్చుగ నాయమ యలరెను, బొచ్చెముదెనఁ బోని యోగ్య ♦ బుద్ధిఁబురంధ్రీ.

క॥ భవితవ్యతాప్రభావము, సవరొంది తలిర్చుభావ ♦ శక్తుల నెల్లన్
దివియంగఁ జాలి తద్గతిఁ, గవియం గా కెడయునెవఁడు ♦ కాంతామణిరో. 300

క॥ ఆపరమాన్నము హర్షర, సాపాదక మని భుజించి ♦ యాత్రయి సిరులం
జూపట్టె నపుడె కుక్షిన్, శ్రీపతి విశ్వంభరు న్భ ♦ రించి సుశీలా. 30౨

తే॥ అంత నింతకునంతయా ♦ సంతసమునఁ
గాంతుఁ డుప్పొంగి కృత్యశే ♦ షాంతరిము స
మంతతశ్శుభ మగురీతి ♦ సంతరించి
మంతుకెక్కెను దశదిశా ♦ భ్యంతరమున.

303

సీ॥ ఏసుమాళమొ లేక ♦ యే సుమనశ్శ్రేణి, పిలువకమున్నె తాఁబెరయునదియె
యేయోలిమిక లేక ♦ యే యోలి మూడగ్ను, లటుప్రదక్షిణవృత్తి నమరునవియె
యేమాలిమియొ లేక ♦ యే మాలి వినుచూలి, యల్లనల్లన సేవ ♦ లరయునదియె
యేమేలనమొ లేక ♦ యే మేలని యినాది, గ్రహపక్షి కొఱలేక కాల్గునదియె
భూతనికురుంబ మప్పు డ ♦ భూతనియతి
నెల్లశుభలక్షణములకు ♦ నెల్ల యనఁగ
దశరథుని జన్మమున మేలి ♦ దశ రహించెఁ
గాని క్రతుకర్త లిల లేరె ♦ కానివారె.

30౪

తే॥ యాజ్యయాజకు లాజు ల ♦ య్యనఘమూర్తి
ఋశ్యశృంగుండు బ్రహ్మ ము ♦ నీంద్రులెల్ల

ఋత్విజులు దేవతలు సభ్యు ♦ లిందొకింత
యునుఁ గొఱింత ఘటిల్లునే ♦ యుత్పలాక్షి.

30౫

క॥ వచ్చెడువా ర య్యజనము, మెచ్చెడువా రమృతలబ్ధి ♦ మెయి రసత్పక్ష్
హెచ్చెడువా రటు దీవన, లిచ్చెడు వా రిజ్జగత్త్ర ♦ యిం గలవారల్. 30౬

ఉ॥ కొల్లగ నాలమంద లటు ♦ కోటులు కోటులు పైడికట్లు రం
జిల్లెడు రత్నరాసులునుఁ జేర్చుట యిచ్చుట లెక్కలేక నం
పల్లలితాకృతిఁ జగతి ♦ పట్టక రోదసికెక్కె నమ్మహి
వల్లభు దానలక్ష్మి యన ♦ వర్ధిలి పర్వతవంశ వర్ధనీ. 30౭

చ॥ అనఘనవామృతస్థితి మ ♦ హారసము ల్వసఁ జిందు భక్త్యరా
శినగము లందెదుర్పడుట ♦ స్నిగ్ధత వాటిల నాటఁగోలెఁ దా
ఘనరసదానవైభవము ♦ గాంచి ఘనుం డన మించె మేఘుఁ డా
ఘనుని మఖాన్నదానకృతి ♦ గారవ మిట్టిఁ డనంగ శక్యమే. 30౮

ఉ॥ పాయనివేడ్క వేల్పుపసి ♦ పార్థివు జన్నము గాంచ వచ్చి త్యా
గాయిత ముత్సవం బటు ల ♦ ఖండ మమేయముఁ గాఁగ వెల్లనై
స్వీయభవంబు వ్యర్థమని ♦ సిగ్గున నేమన నోరురామి నం
భా; యనె నేటిక ప్పలుకు ♦ మానదు తత్కుల మంగనామణీ. 30౯

క॥ లేమిడి వాచక మెనసెను, గామం బపరగతి మాని ♦ కనె రసపుష్టి
భూమిశ్వరు క్రతువరమటు, దా ముజ్జగ మేక సరణి ♦ దనుపఁ గడఁగుడున్.

ఆ॥ యజ్ఞమగుట హరియు ♦ యజమానతాదాత్మ్య, కలన నేను వేయుఁ ♦ గన్నులుండి
శతమఘం డజుండు ♦ సర్వతోముఖతఁ ద, తక్మతువిలాస మెల్లఁ ♦ గంటి మబల.

తే॥ అఖిలవిబుధులు మేలుమే ♦ లనఁగ నవ్వి
ధంబునఁ గ్రతూ త్తమంబు పూ ♦ ర్ణం బొనర్చి
నందనవసంతమహాసమ ♦ నంతరఘన
వై జయంతం బెనయు బల ♦ వైరిఁ బెరసి. 3౧౦

ఉ॥ మంగళతూర్యము ల్మొరయ ♦ మానగుకాంతులు మానినీమణుల్
చెంగట నింప విందులునుఁ ♦ జేరిక రా జడదారు లెల్ల స్వ
స్తిం గర ముచ్చరింప నొర ♦ జేయని వందులు వేడ లీలఁ బ
ణ్యాంగన లాడ భూమి యొడ ♦ యండు హజారము నొందె నెచ్చెలీ. 3౧౩

క॥ మన్ననలతోడి సత్కృతు, ల న్నాయకరం బొలయ ని ♦ లానాయకులన్
సన్నుతుడు వనిచె వారును, సన్నాహము లొప్ప చరలి ♦ సంభ్రమ మొదవన్.

తే॥ ఋశ్యశృంగుని సేవించి ♦ యెల్లమునుల
కెఱగి తరలిరి సంమోద ♦ మెసకమెసంగఁ
దమతమ యనీకములఁ గొంచు ♦ దరము మీఱ
నెఱపు నాపృచ్ఛనంబుల ♦ నృపతిఁ దనిపి. 304

క॥ వారలతోఁ దద్బలములు, వారని కుతుకమున నరుగు ♦ వరుసఁ బొసఁగె భా
గీరథి బహురూపరుర, ప్రారంభమునం దనర్చు ♦ పట్టిది యనఁగన్. 305

చ॥ తన మురిపెంబు పెంపున న ♦ తండు మునీంద్రులఁ గొన్ని నాళ్ళు బూ
జనసరసాన్నభోజనవ ♦ శంవదచిత్తుల సంప్రహర్షభా
జనులనుఁ గా నొనర్చి ఘన ♦ సత్కృతు లుల్లసిలంగ మేల్సభా
జనములఁ దేల్చి పంచె నను ♦ సారిత వారి నొకప్పు డోయుమా. 306

ఆ॥ సిద్ధమూర్తి ఋశ్య ♦ శృంగు సుపూజితుఁ, జేసి శాంత నట్లు ♦ శ్రీసమృద్ధ
గానొనర్చి ధరణి ♦ కాంతుం డనిచెఁ దోడ, బలము తోడ రోమ ♦ పాదుఁడగుగ,

తే॥ అత్తెఱంగున నంగరా ♦ జాదిబంధు
సమితి మితిలేని సత్కృత్యా ♦ ప్రమితిఁ దనియ
జేసి వీడ్కొల్పి ధృతియోగ ♦ భాసురుండు
గాఁ బ్రజల నేలుచుండె నా ♦ క్షావిభుండు. 307

సీ॥ క్రతువై భవము శత ♦ క్రతు వై భవము కత, కెక్కుడై యటువ న్నె ♦ కెక్కుటయును
బుడమివేల్పుల జాడఁదొడరివేల్పులుఁగూడ, మెచ్చుమై జేతులం ♦ దిచ్చుటయును
జన్మపుందొర కన్ను ♦ సన్న మేల్కొన మిన్ను, ముట్టి కన్గంటఁ జూ ♦ పట్టుటయును
బుట్టు శ్రీహరి యంచు గుట్టు దెల్పుచు మించు, పాయసం బర్పణ ♦ సేయుటయును
దలఁపులఁ దలంచి వలపుల ♦ యొలపు గాంచి
యువతులునుఁ దాను నెందేని ♦ సవతు లేని
కోరికల యీరిక లెల్లర్చు ♦ దారిఁ జేరి
యలరుచుండిరి వెతవీడి ♦ యలరుబోడి. 308

తే॥ అని మహాదేవుఁ డెఱిగింప ♦ నాలకించి, యమ్మహాదేవి సానంద ♦ యై కడంగి
యవ్వలి కథాసుధారసం ♦ బానువేడ్క, నానతిమ్మని ప్రాణేశు ♦ నడుగుటయును.

మ॥ లలితోపాసకసోమనాథగురులీ ♦ లాదృక్ప్రసారప్రభా
తలసద్వాక్సుమధీలతాంచిత జనో ♦ ద్యద్భక్తయోగామృతో
జ్వలసంతర్పణ షట్పదాయిత మన ♦ స్కా యున్మనస్కానుభూ
త్సలసానాప్యపదా పదాశ్రితనిజా ♦ త్మైక్యానుసంధాయకా.

3-99

క॥ జ్ఞానోచితజనసం, ప్రజ్ఞానాత్మైక్యయోగ ♦ పరసమరసభా
వజ్ఞానోదయనిహతత, దజ్ఞానావరణ భాసి ♦ తాంతఃకరణా.

3-93

మత్తకోకిల॥ భూతభవ్యభవత్ప్రపంచవి ♦ భూత్యధీశ్వర ధీపరా
భూతతామసశిల్పకల్ప వి ♦ భుప్రభుత్వవిధాయకా
వీతదోషనిరస్తరాగని ♦ విష్టయోగమహామనః
ప్రోతచిన్మయవృత్తిభావ్యమ ♦ హృదయా నిహతామయా.

3-98

గద్య॥ ఇది శ్రీమదుమామహేశ్వరచరణనలిననిత్యసేవాసమాసాదితానవద్య
కవితాయోగహృద్యమహితాత్రేయగోత్రపవిత్రహనుమత్సుధీతనయ
విదితనయ లక్ష్మ్యంబాగర్భశుక్తిముక్తాఫలాయమాన
వేంకటప్ప కవీంద్రాభిధాన ప్రణీతంబైన
శ్రీరామకథామృతంబను మహాప్రబంధంబునందుఁ
బాలకాండమునం ద్వితీయాశ్వాసము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

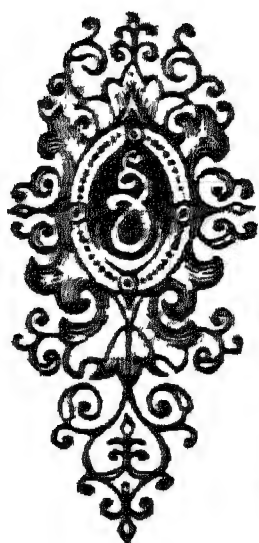

శ్రీ రామ కథామృతము.

బాలకాండము.

—♦ తృతీయాశ్వాసము ♦—

—:(0):—

విద్యాదేవీనం

భావితభాసురవిలాస ♦ పరికృతసుభగం

భావకజగదండవిభూ

త్యావిర్భావాదికల్ప ♦ నాధిష్ఠానా.

౧

—♦ కౌసల్యాదుల గర్భలక్షణ వర్ణనము ♦—

క॥ పరమాన్నము భుజియించిన, తరుణులు మువ్వరును బాహ్య ♦ దశ్రీ విలసి
ల్లిరి సద్గురుబోధకలా, స్ఫురణ నిద్వాత్రయంబు ♦ సాబగున మగువా. ౨

ఆ॥ పాలకడలి సెజ్జ ♦ వాని మూర్తుల బొజ్జ, లందుఁ దాల్చి లలన ♦ లలరుచునికీఁ
దద్యశంబు పైకి ♦ దరలె నా మోములు, వెల్లరుచుల కలిమి ♦ వెలసె నపుడు.

సీ॥ విమతవాదంబు లి ♦ వీధి నింకఁ గృశియించు, నను భంగి మేనుల ♦ నెన సెగృశత
నేతినేతినిరాస ♦ మీతెఱఁగున నన్న, స్థితిఁ దెల్పె భోజ్యని ♦ షేధకలన
యసదుగాని పరార్థమరయుచొ ప్పిదె యను, హరువొండనూత్నప ♦ దార్థకాంత
బాహ్యవృత్తుల మది ♦ పాయ నిట్లనుఁగితి, నెత్తె మస్తకము నొ ♦ క్కింత మఱపు
సుంతయుఁ గొఱంత లేదిదె ♦ చుండు తత్త్వ
మని మురియు గారవము సూపె ♦ నావలింత
లఖలలోకాధినాథు న ♦ వ్యయుని హరిని
గర్భములఁ దాల్చినంత న ♦ క్కాంతలకును. ౩

ఉ॥ ఇంతుల యంగకంబు లపు ♦ డెంతకృశించెనొ మేనికాంతు లం
తంతకు నంతగాఁ బ్రబలె ♦ నయ్యెడఁ దత్ప్రకృతప్రసక్తి తా
నెంతనుత్వమూనె హృద ♦ యేశ్వరుపైఁ గల ప్రేమబంధ మ
త్యంతసమృద్ధి గాంచె నటు ♦ లాయతలోచన; యేమిచెప్పదున్. ౧

క॥ రస మన బ్రహ్మ మగుటఁ ద, ద్రస మాత్రయి గర్భయుక్తి ♦ రాణించుటఁ బైఁ
బ్రసరించు లక్షణములై, పొసఁగెన్ రసబిందుకళలు ♦ పుల్లాబముఖి. ౨

ఆ॥ పుడమిచేడె తనదు ♦ జడరూపమున నేని
హరినె పతి నొనర్తు ♦ రనుచు వియ్య
మొదవుఁ బిదప ననియు ♦ నొరసె బొత్తన మృత్తు
గంద మమరెఁ దన్ను ♦ ఖములఁ దరుణి. ౩

చ॥ వనితలలో వెలుంగు నిజ ♦ వల్లభు రూపుల ప్రాపునం దదా
స్యనలము లొంది లక్ష్మి గన ♦ నయ్యెడ దదాలయగా ననంతరం
బున నలువొందు ధాత్రి కటు ♦ పోలదె నిల్వఁగ నారు లట్టిప
ట్టన మును మంటియాస్థఁ గొను ♦ టాం పెద నింపుదు మింతె యుగ్మలీ. ౪

ఉ॥ ఉల్లమునందు నెప్పు నడు ♦ గూఁదిన సిగ్గున మానినీమణుల్
పెల్లగు కోర్కులెవ్వియునుఁ ♦ బేర్కొనఁ జాలరు గ్రుచ్చివేడి మీ
రెల్ల వచింపుఁ డంచుఁ బ్రియ ♦ లెంతయు మెచ్చు వయస్యలన్నుదం
బుల్లసితంబుగా నడుగు ♦ చుండె రఘూద్వఘుఁ డోశుభావహు. ౫

క॥ వనితాతిలకమ; పింటివె, జనితానందతఁ బ్రియాలి ♦ జనుల కతఁడు వా
రనలసత మెలఁగుటకుఁ బస, దనములు కొల్లగ నొనర్చెఁ ♦ దాత్పర్యమునన్. ౬

ఉ॥ వల్లభ లిచ్చగించిరని ♦ వార లొకించుక పేరువెట్ట భూ
వల్లభుఁ డున్నన స్త యొద ♦ వం దదభీష్టపదార్థపుంజ మీ
యెల్లదిగంతమే యనిన ♦ నేమగు ధాత విధానమెంచుచో
టిల్లుగనున్నఁ దెచ్చి యిడె ♦ నెద్ది యసాధ్యము బాహుశక్తికిన్. ౭

క॥ దోహదకష్టముల వరా, రోహలు డస్సియును మేలు ♦ రూపించి సుఖా
వ్యాహతి సవరొందఁ గతిప, యాహంబులు గడచె ని ట్ల ♦ హార్యవరసుతా. ౮

తే॥ జగతి నన్నొకపరియేని ♦ స్మరణసేయు
నతని కభివృద్ధి గూర్చి మ ♦ దంశధారి
ణులఁ గృశత నొంపఁ జనదని ♦ కలక మా న్నె
హరి యనఁదదంగములఁ బుష్టి ♦ యమరె నవుడు. ౯

ఆ॥ అణువుకన్న నణువు ♦ నని తెల్పె హరి యత్త
 లోదరుల యుదకము ♦ లొంది నపుడె
 యటులె తనదు మహిమ ♦ కానవాలిడె వారి
 పేదనడుములకుఁ బ్ర ♦ వృద్ధిఁగూర్చి.

౧౪

క॥ లోకము దుష్టనిదాఘము, ధాకకు సంతప్తమై బ ♦ డల ఘనుఁ డిఁకనే
 నే కలనని తరలెడుకలఁ, గైకొనెఁ దత్కుచనగాగ్ర ♦ గతతచ్చాయల్.

౧౫

తే॥ ఆజితేజంబు త్రిభువనం ♦ బలము తెంచి
 శరణుచొచ్చె నేతన్నాభి ♦ దరులఁ దమము
 దాని కదసీయగర్భాస్ప ♦ దత్వ మొదవ
 బయలుపడె నాగ నూఁగార్లు ♦ ప్రబలె నపుడు.

౧౬

సీ॥ తమ గొప్పతనము చం ♦ దముఁ జూపు లావణ్యరసపూర ముడివోక ♦ రాజిలంగఁ
 డెలివితేటల కెల్ల ♦ దీవులై మోములు, పుండరీకముల వి ♦ స్ఫురణఁ బెనుప
 సిరులఁ జిల్కెడు మేలి ♦ చిమ్మచెమ్మటబొట్లు, పూఁదేనె కణముల ♦ పూర్తిదెలుపఁ
 గలజాతి తమ్మిమొ ♦ గ్గల విందులగు కుచంబులమొనల్ నై ల్యాప్తి ♦ నభులఁగూర్ప
 సరవి గర్భప్రకాశల ♦ క్ష్యత్వకలన
 నవనవవికాస మొదవఁ ద ♦ ద్రవికులీన
 రాజహంసమనస్కార ♦ రమ పొసంగ
 సరసులనఁ బొల్చి రాసతు ♦ ల్సరసహృదయ.

౧౭

చ॥ ఘనజఘన స్తనద్వితయ ♦ గౌరవము ల్గని మున్నె హంసగా
 మినులగు వారు ముజ్జగము ♦ మేలుగఁ గుక్కి నమర్చియున్నదే
 వునిఁ దమచిన్నిబొజ్జలనె ♦ పూని గురుస్థితఁ గాంచు తెంత ది
 గ్గనఁ బతిపూజసేయఁ జాలు ♦ కందన మందుట చిత్ర మంగనా.

౧౮

మ॥ భువనాతీతకలాసమృద్ధి నటు ల ♦ పూబోణు లొప్పక రఘు
 ప్రవరుం డుల్లము పల్లవింప నిజసా ♦ మాజ్ఞానుగుణ్యాప్తిఁ బుం
 సవనాదుల్పచరించి యుండె నట ను ♦ చైర్లక్షి భర్మక్రియా
 ప్రవణత్వంబు సుతోదయశ్రవణపా ♦ రమ్యంబుతో మీఱఁగన్.

౧౯

సీ॥ పాలమున్నీటిపై ♦ ఫణిశయ్య శయనించు, మించుమేలున నొంట ♦ మేలుకొండ్రు
 బంగరురెక్కపు ♦ లుంగునెక్కి యొకప్పు, తిరిగివత్తురు వియ ♦ ద్వేషమునను
 సురలు మునులుఁ గొల్వఁనుసమస్యలునమస్య, లక్కజుబుగఁగొందు ♦ రొక్కనాడు
 తుంబురునారదా ♦ దుల తులలేని గీ, తుల నొకతటిని మె ♦ త్తురు పొదలుచు

సిరియు ధరయునుఁ దమపేర్లు ♦ చెప్పి కలుపుఁ
గోలుతనమున మెలఁగ ద ♦ కొల్కలుగాఁతు
రెలమి నొక్కెడ నెలనాగ ♦ లొలయు నిదుర
లందుఁ దమపాలి భాగధే ♦ యంబు వెలయ.

౨౦

ఆ॥ అందు నెన్నఁ గోస ♦ లాత్మజ తేజంబు
దరము మీఱుటయుఁ బ్ర ♦ ధాసమైన
దరయ లోకనాథు ♦ నంశ మియ్యదె యంచు
నెఱుక గలుగువార ♦ లెంచు చుండ.

౨౧

క॥ బిసరుహసమముఖు లయ్యెడఁ, బ్రసవోన్ముఖు లగుఁజెటింగి ♦ బ్రహ్మాదులు మే
లెసఁగఁ దదున్ముఖులునుఁ బ్రవి, కసితముఖాబ్జులునుఁగాఁ బ్ర ♦ కాశిలు నంతఁ.

ఆ॥ క్రతుసమాప్తి మొదలు ♦ గా నాఱు ఋతువులు
కడచిచనఁ బ్రకృష్ట ♦ కాల మదియ
చేరిమేలుసూపు ♦ సిరి మించెనొనంచు
సురలు మునులు నెంచి ♦ చోద్యమంద.

౨౩

తే॥ సకలశుభమయ మగు పుష్ప ♦ సమయమున స
ముల్లసితచైత్రమాసమం ♦ దెల్లమహిమ
లెసఁగఁ గనుపట్టఁజాలు ఋ ♦ ష్టే శవృద్ధి
పక్షమున నవమి శుభాధ్య ♦ వాసరమున.

౨౪

ఉ॥ ఏనుగ్రహంబు లుచ్చగతి ♦ కెక్క బుధేతరు లర్కయోగముం
గానక యుండ మేషమునఁ ♦ గంజహితుం డెసలార సద్గుణ
నూనశుభోదయాంబు కట ♦ కోదయ మయ్యదితిప్రస క్తిమైఁ
దానె జగత్త్రయంబునకుఁ ♦ దత్పరతన్వయమీయ నున్నచోఁ,

౨౫

క॥ శశిసంయుక్తుం డగుచుఁ ద్రి, దశగురుఁ డఖిలార్థములకుఁ ♦ దానక ముచ్చాం
శశుభస్థితి లగ్నంబున, నశుభములఁ దొలంపఁ దాన ♦ యై యుండంగఁ. ౨౬

—♦ శ్రీ రా మ జ న న ము ♦—

సీ॥ విఠిసల్లకలువల ♦ వెదచల్లునెమ్మేను, శృంగారలక్ష్మి నె ♦ చెలిమిఁ దెలుప
దరహాసచంద్రికాం ♦ కురచాకచక్యంబు, ముఖచంద్రితత్వార్థ ♦ మును గుణింప
రవికోటిదీప్తిస్ఫు ♦ రద్దివ్యమకుటంబు, స్వీయతేజంబుతో ♦ వియ్య మంద
రమకుఁదోడై యెద ♦ రాజిల్లు కౌస్తుభం, బనురాగతాదాత్మ్య ♦ మెనసి వెలయ

శంఖచక్రాదిసాధన ♦ చయము శయకు, శేషయములఁ బొసంగ వి ♦ శిష్టుఁడగుచుఁ
గలితసాశీల్య కౌసల్య ♦ గర్భమందు, హరి దయాసింధులహరి తా ♦ నవతరించె.

ఆ॥ సకల లోకనాథు ♦ సర్వనమస్కృతు

నఖిలలక్షణాధ్యు ♦ నిఖిలనిష్ఠుఁ

బుత్తుఁ గనియెఁ బరమ ♦ పురుషుఁ గోసలుకన్నె

యమితసుకృతచయఫ ♦ లాప్తి వెలయ.

౨౮

క॥ రక్షాతత్పరతాంచ, దీక్షాసంబద్ధవలయు ♦ దివిజారిహరున్.

వీక్షావృతదాక్షిణ్యున్, సాక్షాద్విష్ణ్వర్ణసహితు ♦ సంయమివినుతున్.

౨౯

క॥ శ్రీకరుఁబుణ్యాశ్లోక, వ్యాకృతు సుగుణాలవాలు ♦ వర్ధితతేజున్

లోకాత్ముఁ గనె యశస్విని, ప్రాకట మిత్వాకు కులము ♦ పరఁగింపంగన్. 30

ఆ॥ అమితతేజుఁడై న ♦ యాత్మజుచేఁ గోస, లాత్మజాత సూన్య ♦ తాఢ్య మెఱసె

భిదురపాణి దేవ ♦ విభుఁ డసురారియు, నై న యింద్రు చేత నదితి యట్లు. 31

ఆ॥ జయము వలికె నభము ♦ జలధు లుప్పొంగెఁ బ్ర

సాదకలనఁ దనరె ♦ సకలదిశలు

మెల్లమెల్లవీచె ♦ మేలితెమ్మెర లీశుఁ

డవనిఁ బొడము నెడ న ♦ వాబ్జగంధి.

32

క॥ హరి యవతరించె నిక మన, కరులవలని భయము వాసె ♦ నని ధృతి సుర లె

ల్లరు వినఁ బలికి రపుడు భీ, తిరహితముగ నాగ మ్రొసె ♦ దివిజుల ధక్కల్. 33

తే॥ ఒకసుధాఘట మగము లే ♦ నుండె నెట్టి

యుక్తి సాధించిరో యమ్మ ♦ హాత్యవమున

సురలు నింపిరి సామృత ♦ సూనరాసు

లెల్లభవనములందుఁ బూ ♦ ర్ణేందువదన.

34

క॥ సేమ మమృతత్వ మిడు శ్రీ, రామకథామృతము భువి న ♦ రప్రతతి కింకర

నోములు ఫలించె నని దివి, ద్యోముని వీణానువృత్తి ♦ నుబ్బుచుఁ బలికెన్. 35

ఆ॥ అవని హరి జనించి ♦ నంత ముక్తి సురాంగ, నాదికెల్ల బంధ ♦ నాది వలనఁ

గలుగు టరుదె విశ్వ ♦ కంటకుఁ డగునాద, శాస్యు మకుటమణుల ♦ కబ్బెననఁగ.

క॥ అంతయు వింతయనం దగె, సంతోషఝర్పరములు ♦ జాల్మాని యపుడే

మంతనము లొరసి దివి భువి, నంతట నెఱసి సుమన్సము ♦ లె వెలయంగన్.

శా॥ శోచీరాసులు గ్రమ్ముచేరంగఁ గడల్ ♦ శోధించుచు నించుమిం
చాచామేచ్చఁ గడంగునప్పు డెటు ల • ట్లమేటి మైజగుని
గ్గే చాల్పొందంగ సూతికాగృహగతా ♦ హీనప్రదీపాలి సం
కోచం బందెనుఁ జిత్రసంయతకలా ♦ గోలానుకూలంబుగన్.

35

వ1 అట్టి సమయంబున.

36

—♦ కౌసల్యాస్తవము ♦—

సీ॥ శ్రీవత్సముఖభవ్య ♦ చిహ్నము ల్లలవాని, పసిఁడిపుట్టము మేన ♦ బొసఁగువానిఁ
దెలివితేటలకు నా ♦ దిజ్ఞాన మగువానిఁ, జల్లని దృష్టి పై ♦ జల్లువానిఁ
గలతేజములకెల్లఁ ♦ గారణం బగువాని, వివిధతమఃపార ♦ వృత్తివాని
నఖిలవేదాంతర ♦ హాస్యమై తగువాని, బ్రహ్మాదులకునుఁ జొ ♦ పుడనివానిఁ
గాంచి కనులముదశ్రువు ♦ ల్నించి నోము, లెంచి భవసాగరము నిర్గ ♦ మించి తృప్తి
మించి పులకించి కేలుజో ♦ డించి భక్తి, వెంచి వినుతించెఁ గౌసల్య ♦ చంచలాక్షి.

శా॥ శ్రీభూనీలలు దన్నుఁ గొల్వ శుభల ♦ క్షీనిత్యసంభావిత
త్వాభివ్యాప్తి జగమ్ముల న్మనుచు మే ♦ తానిచ్చఁ దత్సృష్టికిన్
నాభీపద్మజు నొక్కనింబనిచి నా ♦ నందంబు భోగింద్రశ
య్యాభోగంబున నభిఁ బొల్చు దొర వీ ♦ వాఁగాదె విశ్వాత్మకా.

౪౦

క॥ ఏదరిఁగానక సంసా, రోదధిఁ బడి మునిఁగి తిరిగి ♦ యుత్తమపుణ్యం
బేదో తరిగా నిటు నీ, పాదతలముఁ గంటి మంటిఁ ♦ బాపరహితనై.

౪౧

మ॥ శరణంటి న్మనువంటివారి పరిర ♦ క్షం బేర్చునిక్కూర్చి నీ
తర మంటిం గనుఁగొంటిఁ జెన్నిధి నవి ♦ ద్యౌ గెంటి కైవల్య మ
ద్దిర యంటి స్సఖముంటిఁ దృప్తిగతి నెం ♦ తే న్యోగిహృత్పద్మకో
టిరణద్భృంగమ వీవటంటి దొర కొం ♦ టి న్నిన్నుఁగీర్తింపఁగన్.

౪౩

క॥ దృఙ్మాత్రుఁడ వచ్యుతుఁడ వ, వాఙ్మానసగోచరుఁడ వ ♦ వారణుఁడ వనీ
దృఙ్మాహిముఁడ వజుఁడవు ప్ర, త్యజ్మార్తివి నినునుతింపఁ ♦ దరమెవ్వరికిన్

౪౪

క॥ యములు తమేవంవిద్వా, నమృతఇహాభవతి,ముఖాఖి ♦ లామ్నాయస్పతిన్
నెమకెద రెద్దాని మహా, ద్యమ నీ వదియనుచుఁ దత్త్వ ♦ మరసితిఁజమ్మి.

సీ॥ వందనం బిదె యోగి ♦ బృందహృత్పద్మమి, శింద ఘనానంద ♦ కంద నీకు
అంజలిగూర్తు ని ♦ రంజనమూర్తి మృ, త్యుంజయప్రియపాద ♦ కంజనీకు
నమనక్రియ నొనర్తు ♦ సుమనశ్చయవ్యధా, శమన లక్ష్మీపంగ ♦ తమన నీకు
జోహారుసేర్తు స్వ • వ్యాహరమననక, రాహురితార్యసం ♦ దేహ నీకు

దండ మర్పింతు వేదండ ♦ తండనాథ
చండభయఖండనచణదో ♦ ర్దండ నీకు
మ్రొక్కిడుదు పక్కి-నెక్కి పెం ♦ పెక్కి జగము
ది క్కిదియనా మెలఁగు వేద ♦ ఫక్కి నీకు.

౪౬

క॥ సమతను ని న్నప్రాణో, హ్యమనాశ్శుభ్రయని శ్రుతిచ ♦ యము దెలుప నవ
శ్యము నన్ను ధన్యఁ జేయఁ బ్ర, విమలాకృతిఁ బుట్టితే భు ♦ విం గమలాక్షా. ౪౭

ఉ॥ ఎంతవిచిత్రమయ్య జగ ♦ దీశ్వర ముజ్జగము త్త్వదీయగ
ర్భాంతరసీమ జీవనచ ♦ రాదులు సంద్రమునంద పోలె రా
పెంతయులేక భాసిల స ♦ మిత్థమహావిభవుండ వైన నీ
వింతటినాదుబొజ్జ జని ♦ యించితి వంచుఁ దలంచు టెంచఁగన్.

౪౮

సీ॥ లఖలేశ; నీయాన ♦ నాదలనిడి కాదె, ఫణిభ ర్త మహిభార ♦ వాహుఁడౌట
లోకేశ; నీ శిక్ష ♦ లో మెలంగుటఁ గాదె, రవిశశు త్తమము వాఁరకదొలఁచుట
జగదీశ; నినుఁగొల్చి ♦ స్వామ్యంబు గని కాదె, పవనుండు ప్రాణులఁప్రాణమగుట
సర్వేశ; నీకృపఁ ♦ జాలనెక్కొని కాదె, పర్జన్య డిట్లుజీ ♦ వన మొసఁగుట
క్షాదికేశ; త్వదాత్మతఁ ♦ గాదె భూత
తతి పరోపకృతిస్థితిఁ ♦ దనరుచుంట
విశ్వపతివైన నిన్నెట్టి ♦ వెరవుకతన
నేను గనఁగంటి; నేమందు ♦ నియతిమహిమ.

౪౯

ఉ॥ భూతములందు నిల్లు పరి ♦ పూర్ణత నెప్పుడు నజ్ఞతాపరా
భూతులు గానలేరు నినుఁ బూజ్యులు గందురు పాపపుణ్యముల్
హేతువు లందు నొండనఁగ ♦ నేల సమత్వమె కాక నీదెసన్
శ్రీతరుణీమణీరమణ; ♦ చేరునె కిల్చిష మించుకేనియున్.

౫౦

మ॥ స్ఫురదర్శేందునహస్రరోచులఁ గ్రహిం ♦ చు న్నీకిరీటంబు నీ
కరపద్మంబుల శంఖచక్రముఖము ♦ ల్లన్వప్తై లోకత్రయీ
భరణాఖ్యాభరణాదరుండ వగుటన్ ♦ భాషింపుచు న్గాన నీ
వరవిందాక్షుండ వంచెటింగితిని దే ♦ వా; యిందిరావల్లభా.

౫౧

చ॥ నెలనెలయించు మోమున జ ♦ నించి స్ఫురించెడు నవ్వువెన్నెలల్
దెలుపు ననుగ్రహంబెదను ♦ దీర్ఘతఁగాంచుటఁ గల్కికన్నులం
దొలఁకు దయారసంబు తన ♦ తోడిదహో యది యంచుఁ జూపు న
న్నెలమిఁ దరింపఁజేయ నిటు ♦ లీవుదయించితి కాదె శ్రీధరా.

౫౨

శా॥ లోకాలోకపరీతభూవలయ మా ♦ లోకించి కావ స్మహా
లోకం బున్నటులుండ నీవిటు దయా ♦ లోలాత్మభావంబున
వైకుంఠంబుననుండి వచ్చి తగుఁబో ♦ నాబోటి కీమేటి ను
శ్లోకత్వం బొడఁగూర్చ నేసుకృతమున్ ♦ శోధించితో శ్రీపతీ.

౫౩

తే॥ ఎన్నితలములఁ బొడమితి ♦ నెన్నిమేను
లోదవఁజేసెఁ బితామహుం ♦ డొక్కచోట
నైనఁ గంటినె యిట్టిభా ♦ గ్యము త్వదీయ
భక్తవాత్సల్య మూహింపఁ ♦ బడె ముకుంద.

౫౪

సీ॥ దేవ; సత్తామాత్ర ♦ దృక్పేవలాత్మఁడ, వెద్దాని సాన్నిధ్య ♦ మెనసి నీవు
సత్త్వాదిగుణయుక్తి ♦ సకలప్రపంచంబు, బుట్టింపఁ బోషింపఁ ♦ బాలియఁజేయ
హేతువైతివి తత్త్వమెంచిన నమలుఁడ నెదియుఁ జేయవు చనఁవెందుఁ గనవు
వినవు నీయెడ నిన్ని ♦ వెలయుచున్నటులుంట, నజ్ఞు లెల్లరు భ్రమ ♦ నందుచుందు
రట్టివిశ్వవిమోహిని ♦ యైనయోగ
మాయ ననుఁ జుట్టకెడల నా ♦ త్మీయరూప
ముల్లమున నొక్కట వెలుంగు ♦ చుండఁ జేయఁ
గాఁ బ్రసన్నుడ వగుము ర ♦ ష్ణాధురీణ.

౫౫

మ॥ శతశంపాలత లొక్కచో నిలుచునో ♦ జం బెక్కు రుష్ణద్యుతు
త్తిగొన్నట్టులు దళులెల్ల వెదచ ♦ ల్లం జాలు నిమ్మేటియా
కృతి నిక్కస్థవ కెట్లుచూపితివా నీ ♦ కేతోచు మాయన్న; యు
ద్ధతి నింకేఁగననోప దీని నుపసం ♦ హారంబు గావింపవే.

౫౬

తే॥ పచ్చకప్రంపుఁబ్రో వెదు ♦ ర్పడిన మాడ్కిఁ
బూర్ణచంద్రోదయవ్యాప్తి ♦ బొడసినటులు
నాదు భవరోగ మెడల సా ♦ నందబాల
భావసాన్నిధ్యమొప్పఁ జూ ♦ పట్టుమయ్య.

౫౭

సీ॥ సిరి కొల్వదీర్చినఁ ♦ జెలువొందునలినమ్ము, వడువున నెమ్మోము ♦ వలపులిడఁగఁ
బేర్చిదేనియ కల్మిఁ ♦ బెరయు క్రొందామర, లనఁ గను ల్విందుల ♦ పెనుపుగోరఁ
నెలదేంట్ల బువ్వంబు ♦ వెలయించు కమలంబు, లట్లసల్లల పాణు ♦ లరుసమొసఁగ
నిలపాలి పూలపూ ♦ జలఁ దెల్పు మెట్టద, మ్ములునాఁబదము లర్థ ♦ ముల ఘటింపఁ
గలుగు నీమేలికై శోర ♦ కంబు దక్కఁ
బుత్రలీలార్థి నెద నేది ♦ ప్రోదిసేయు

నన్న మొక్కింత గాక ట్టు ♦ ధార్తునకు రు
చించునే రత్నఖని రుచు ♦ లెలగు చున్న.

౫౮

క॥ నీదయ నటులైన యెడ, స్మీద భయంబేద నపరి ♦ మితలాలనస
ద్వాదనపరిరంభాదుల, చేర దమముఁ గ్రమింతు జనని ♦ సిరిఁ బూని హరీ. ౫౯

క॥ అని వినయవివేకములకుఁ, దను గనియనుకొనఁగఁ బొగడు ♦ తల్లినిఁగని యి
ట్లనె నచ్యుతుఁ డప్పలుకులు, ఘనకరుణాసాగరోర్మి ♦ కలనం దనరన్. ౬౦

తే॥ అమ్మ ; నీకెద్ది యిష్ట మ ♦ ట్లాను వేటు
గాదు నను వేల్పుపెద్ద జ ♦ గములపీడ
లడఁపఁ బుడమిఁ బొడముటకై ♦ యర్థివేడ
నవతరించితి నైజచి ♦ హ్నములతోడ. ౬౧

మ॥ జననీ; కశ్యపుఁ డాజి నీ వదితి వి ♦ చ్చ స్మీరు నన్గూర్చి న
న్మును లెల్ల స్థరమంచు మెచ్చుకొన మే ♦ నుల్లోర కెంతేంద్రపం
బును సాధింపఁగ నేనుఁగన్పడిన మ ♦ త్పుత్రత్వమర్థింప గొ
బ్బునఁ గూర్చిం జనవిచ్చి యిచ్చితి వరం ♦ బు నూర్బర్వజన్మంబునన్. ౬౨

క॥ జనియించినాడ వామనుఁ, డన నీగర్భమున నపుడె ♦ యంబరొ నీవి
ట్లనఁ గంటివి జన్మత్రయ, మునఁ బుత్రుఁడవైనఁ దృప్తి ♦ మొనయు నటంచున్.

ఆ॥ కాన మానుషత్వ ♦ మూని నేడీభవం, బునను సుతుఁడ నగుచుఁ ♦ బుట్టినాడ
నిట్టిరూపు గనుట ♦ కెసఁగు నీసుచరితా, త్వంబు కారణంబు ♦ కంబుకంతి. ౬౪

సీ॥ నీరువ ట్టాదవెనే ♦ నియుఁ బాటిసేయక, యాకటిచిచ్చున ♦ కడిచిపడక
యగ్గులవేడిమి ♦ కారాట మొందక, యుష్టాంశువిస్ఫూర్తి ♦ కోటువోక
పర్జన్య నురవడిఁ ♦ బడి కానపాల్గొక, హిమసంహతికిఁ గంప ♦ మెనయఁబోక
ఘాతుకసత్త్వము ♦ ల్గదిసె నంచడలక, యదుటురక్కసు లార్వ ♦ నుదిలకొనక
భర్తృశఃశూష నెరపుచు ♦ భారమనక
నన్నుఁగని పెంచ నెదఁగోరి ♦ నవసిచేయు
తపముపొంపునేఁగన్నీటి ♦ ధార పెంపు
దోషఁ గనుఁగొంటి తల్లినీ ♦ ప్రాపుఁగంటి. ౬౫

౬౫

అందఱ కందరానిఫల ♦ మై మను తన్గనుభాగ్య మోజగ
స్వందిత; కంటి వట్లగుటఁ ♦ బాసె భవద్భవజన్యబంధముల్

చెందె మహాసమృద్ధి యిక్కఁ ♦ జేకురునమ్మ; యమేయ మద్వయా
సందము లేరు నీ కెనయ ♦ నం దగువారు ధరాతలంబునన్.

౬౬

తే॥ తల్లి ననుగన్ననీ వమ్మ ♦ తత్వ మాదు
టరుదె యిల్లొకమున నెవ్వ ♦ రైన నిరువు
రము మన మొనర్చు నాభాష ♦ ణముఁ బ్రపత్తి
వినఁ జదువ నాదు సారూప్య ♦ మెనయఁ గలరు.

౬౭

తే॥ అని పలికి యక్కలికి జళు ♦ కవలఁ ద్రోచి
యాచిరంతన పూరుషుం ♦ డంతలోన
వినని కనని చొకాటంబు ♦ వెలసె ననుచుఁ
జూపరులు మెచ్చ నొక ముద్దు ♦ పాపఁ డయ్యె.

౬౮

స్తీ॥ చేతనత్వముఁగొన్న ♦ సింగారమన మేను, లలితభావస్ఫూర్తిఁ ♦ జిలుకుచుండ
నంగాంగియైన మో ♦ హనవిద్య యన మోము కళల పుట్టిల్లయి ♦ కానుపింపఁ
జూడ్కికబ్బిన కీర్తి ♦ సాబగునాఁ దగుతెల్వి, దిగ్వాపకత్వంబుఁ ♦ దెలియఁజేయఁ
జేరవచ్చిన సిరి ♦ చెలువునాఁ జనునోజ, మఖిలాతిశయిత ♦ నధిగమింప
లీలఁ బెనుపొంది కల్యాణ ♦ జాల మెల్ల, వేలఁ జల్లు దయాదృష్టి ♦ వేలఁ జెలఁగి
యాలలన కోర్కెపంట నాఁ ♦ జాలి శౌరి, బాలుఁడయ్యు మెఱసె నోవిశాలనయన.

వ॥ అమ్మెయినమ్మహానుభావుండు దన్నుగన్నతల్లి యర్థి నర్థించిన విన్ననువున నైల
కొన్న యన్నిసువుదనంబు సన్నం జెన్నుమీఱుటయు నాసాధ్యవతంసంబు. 20

క॥ ఆ మాయదారి దేవుని, శ్రీమధురాలాపరుచులఁ ♦ జిత్తము జగముం
దా మఱచె నప్ప డిప్పటి, కీర్తి బాలుఁగను నెఱుక ♦ నిన్నియు మఱచెన్. 21

ఆ॥ తేటిపాఱఁజూచు ♦ దీప్తులు పరికించు, నంద మెంచు వింత ♦ చంద మంచుఁ
దనదు భాగ్యగరిమ ♦ ధ్యానించు నాయమ్మ, ముద్దులానిఁగన్న ♦ మోహమునను.

తే॥ పుత్రుఁ డుదయించె నని చెప్పఁ ♦ బోలు మేలి
పలుకులో నొండురెండుమా ♦ త్రల విభుండు
గొనినమాత్ర నవ్వారికిఁ ♦ గొల్లసేసె
గోశజాతము లెల్ల ధ ♦ రేశతనయ.

23

శా॥ ఆసందామృతవార్ధిఁ గ్రుంకి సగురుం ♦ డై వచ్చి శ్రీహెచ్చి వ
న్నేనాఁ డజ్జులు గాననేరని విభు ♦ న్వీక్షించి యూహించి యి

శ్రీ నొక్కండన కాక ధన్యతముఁడెం ♦ దేవెంటఁ గన్పట్టె నొ
శ్రీనాథుం డితఁడంచు నుంచె మదిలోఁ ♦ జిహ్వోగసంశీలినీ.

28

క॥ ఆయు త్తమో త్తమార్భకు, శ్రీయోగం బరసి యుబ్బు ♦ చెలఁగ నతఁ డనెన్
ఛాయేశ్వరాన్వవాయ, శ్రేయోదాయకము మాని ♦ సింహము తోడన్.

29

సీ॥ ఈమోముసిరివిన్న ♦ నిట వచ్చి నెల తన, కులుకు కుంచెడుగాఁగఁ ♦ గొలువకున్నె
యీ యొయూరము గన్న ♦ నిందిరాదేవి తా, వలపు వడ్డికిఁబాట ♦ మలయకున్నె
యీవిలాసం బెన్నఁ ♦ గా వసంతకలార్థి, తెలివి దీపులకెక్కఁ ♦ దిరుగకున్నె
యీసోయగం బన్న ♦ నిపుడె యావలరాజు, గోటు గోడలుదాటఁ ♦ గూడకున్నె
కంటి నలువదివేలేండ్లు ♦ గడచి చనఁగ
నేటి కీమేటి సౌభాగ్య ♦ నిర్ణయంబు
దెలుసుకొనువాఁడు గలఁడె యీ ♦ దివ్యతత్త్వ
మీశుఁ డీశ్వరసదృశుండ ♦ వీపుఁ దక్క.

29

మ॥ తలఁపొక్కండె నిదానమై తగ మహా ♦ దాక్ష్యం బలక్ష్యంబుగాఁ
దలము ల్పెక్కినఁజేయ నిల్పఁ గెడపం ♦ దారొక్కందు నీమేల్మికీ
పొలమే మూలము ప్రొద్దువంగడ మిటే ♦ పున్నెంబుల నిన్నుఁగొ
ల్చులలిం గైకొనెనొక్కొ లోకవిదితా ♦ లోకప్రభావోదయా.

22

క॥ మే లెనఁగె నెల్ల కలుముల, మేలిమిఁ గనఁగంటి దెసల ♦ మేకొనె నన మిం
కేలోపము గల దన్నిటఁ, జాలితి ననిపించితయ్య ♦ సంయమివర్యా.

25

ఆ॥ అన వశిష్ఠుఁ డెక్కు ♦ డన్న నీపున్నె మొ, క్కండె యనఁగ నేల ♦ కలిగె నాకు
నిట్టిమేలె తటి ని ♦ రీక్షించినందుల, కింకఁగార్యనియతి ♦ నెసఁగు మనిన.

26

—♦ భరత లక్ష్మణ శత్రుస్నుల జనసము, ♦—

ఉ॥ మక్కువ పిక్కటిల్ల నృప ♦ మాళి వశిష్ఠనియుక్తి యుక్తి పెం
పెక్కఁగ నక్కుమారున క ♦ హీనశుభోన్నతి జాతకక్రియల్
చక్కగ దీర్చె నంత సుర ♦ జాలము మేలనులీలఁ గాంచె దా
నొక్క సుపుత్రుఁ గైక కనె ♦ నోలి సుతద్వయ మాసుమిత్రయున్.

౩౦

తే॥ తివ్యనక్షత్రతిథిఁ దోఁచె ♦ దేవదేవు, నంశ మటు మీనలగ్నము ♦ నందుఁ గైక
గన్నకాన్పయి సుగుణసం ♦ పన్నమై త్రివిక్రమపరాక్రమక్రమ ♦ విహిత మగుచు.

ఆ॥ ఆసుమిత్ర గన్న ♦ యాయన్న లటు లీశు, నర్థమర్థమునగు ♦ నంశములను
సారఁబుక్షకటక ♦ సంస క యగు వేళ, వెలుఁగుతేని దీ పి ♦ వెలయ నైరి.

౩౧

క॥ అనురూపులు గుణవంతులు, ననుపము లటుప్రోష్ఠపదస ♦ మాభిఖ్యులు నై
తనరారు మహాత్ములు తన, తనయులుగా దశరథుండు ♦ తద్దయు నొప్పెన్. ౮౩

తే॥ పరకపైఁ బాతి కన్నట్టె ♦ ప్రబలె విస్మ
యంబు మునుపటికన్న న ♦ య్యమరవరులు
సూనరాసుల నమృతంపు ♦ సోనలను జ
గంబులను నింపఁ గనువారి ♦ కంబుజాక్షి. ౮౪

క॥ కలమధురస్వరములఁ జి, త్కలన లొలయఁ బాడి రపుడు ♦ గంధర్వులు ము
ద్దులు గులికెడు నటనంబుల, నలరించిరి సురల మనము ♦ లచ్చర లెలమిన్. ౮౫

క॥ తుంబురునారదముఖ్యు ల, సం బెసలారంగ శౌరి ♦ జననము శుభలీ
లం బరఁగించిరి రసభా, వ్యంబుల వీణలు వినేయ ♦ లై వెలయింపన్. ౮౬

ఆ॥ రాజధాని విబుధ ♦ రాజధానియు మేలి, దుందుభిస్వనములఁ ♦ దూర్యరవము
లం బ్రశస్తి నెఱపు ♦ లాలిత్యమునఁ దమ, సామరస్యమున ప్ర ♦ సక్తిఁ దెలిపె.

క॥ జనసంబాధం బదన, య్యెను వీధుల రథ్యలన్ న ♦ రేంద్రు నగరునన్
దన శోభననూపురని, స్వనములఁ బురలక్ష్మి గులుకు ♦ సందడు లొప్పన్. ౮౭

ఆ॥ పసదనంబు లొసఁగెఁ ♦ బాధివోత్తముఁ డిచ్చ, వచ్చినట్టు లెల్ల వారలకును
శుద్ధనిష్కృతతులు ♦ సూతమాగధవంది, బృందములకు మిగుల ♦ బ్రీతుఁ డగుచు.

ఆ॥ కోటికోటు లొసఁగె ♦ గోధనంబులు విప్ర,కోటు లరుస మందఁ ♦ గువలయేంద్రుఁ
డటు లనర్ఘ్యరత్న ♦ హాటకకోటులుఁ, దత్ప్రధానదాన ♦ దక్షిణలుగ. ౯౦

క॥ ఆ నరపతి యానిసువుల, కా నెఱి మునియుక్తి జాత ♦ కాంచత్కృతులన్
మానుగఁ దీర్చి మహాదయ, మీనయమున వెలసె నాగ ♦ నెసఁగె గిరిసుతా.

చ॥ విబుధులపాలి వాడగుచు ♦ విష్ణుఁడు పుట్టె ధర్మిత్రి నిట్లటం
చుఁ బలుకు వార లిందఱనఁ ♦ జొప్పడ దప్పటికపై వాచిప్రీ
తిఁ బెనుప భూవరుం డొసఁగు ♦ ధేనువు లూళ్లు మణు ల్సువర్ణముల్
ప్రబలినదానవార్షమలు ♦ భాసితె సాక్షిదశ న్యశస్వినీ. ౯౧

శా॥ కట్టించె న్బలుదేవళంబు లొగి దా ♦ క్ష్యం బొప్ప వేవేలకుం
బెట్టించె న్మహితాన్న సత్రములఁ బే ♦ ర్మి న్నత్కలాశాలలన్
రెట్టించె న్బృథులోత్సవావళి సురా ♦ రిద్రావణప్రీతితోఁ
గొట్టించెన్ రుచిరాగ్రహారములు గీ ♦ లొకల్ప న్వనౌఘంబులన్. ౯౩

ఉ॥ ఎంత సమృద్ధుఁ డయ్యెఁ బృథి ♦ వీశ్వరుఁ డిన్నెటి నేటి కన్నియున్
సంతసపుం బొలంబులె ప్రి ♦ సాదపురంబులె దానవార్థులే
వెంతవినోదపుందొసలె ♦ వేడుకకొండలె చిద్విలాసపుం
దొంతరలే శుభాపగలె ♦ శోయజలోచన యేమి చెప్పదున్.

౯౪

తే॥ ఈయరానిది లే దైన ♦ నెఱుంగఁ బోల
దెఱుంగఁబడిననుఁ జింత లే ♦ దింతయేని
నేమియుల్లాసమో కాని ♦ భూమిపతికి
నుతులఁ గనుచూడ్కికి జగమ్మె ♦ చోద్య మయ్యె.

౯౫

క॥ ఆనందనోదయమ్మున, నానందరహస్యసన మ ♦ హంయు వగుచు న
మ్మానవపతి నంతఃపుర, మానవతులఁ బౌరులను స ♦ మత లోఁగొనియెన్.

వ॥ ఇత్తైఱంగున నన్నరలోక చక్రవర్తి చక్రవర్తిప్రసాదంబునం ద్రిలోకోత్సవనిదా
నంబగు పుత్రోత్సవంబునం బొదలుచున్న సమయంబున.

౯౬

సీ॥ జలకమార్తుర మహా ♦ జలవిహారికి హరి, హరిణేక్షణలు చెయ్యు ♦ లందగింప
నుగ్గు వెట్టుదు రుగ్గు ♦ లూడ్చు నుగ్గుడుగాని, కుగ్మలు లామోద ♦ ముప్పతిల్లఁ
బాలువోయుదు రట్టె ♦ పాలసంద్రము మన్ని, వాని కంగన లాన ♦ వాలు దనర
శయ్య గూర్తు రహేంద్ర ♦ శయ్యాశయానున, కొయ్యారు లొయ్యార ♦ ముల్లసిల్ల
నంగరక్షలు నొడఁగూర్తు ♦ రిఖిలరక్ష
ణాంగలీలావినోదికి ♦ మంగళాంగు
లంగములు గరుపాఱఁ బ్ర ♦ సంగములు పొ
సంగ దశరాత్రములును శు ♦ భంగమేచ్ఛ.

౯౭

క॥ ఫలితము జేజెలకు నిడ, పలాశతతి శితఫలాశ ♦ పాల్సేయ భువిన్
వెలసిన నిసువు మనుప ముని, ఫలీకరణ హేమామ మట్లె ♦ పరఁగించె నహేమా.

చ॥ పురు డొకనాఁడ యేనిఁ గనఁ ♦ బొని పరాత్పరుఁ డుద్భవించియున్
బురు డనరాని చెల్వమునఁ ♦ బొల్చుచు లోకముతోడి పాడిగాఁ
బురు డటుదీర్చి సజ్జనుల ♦ పున్నెము పెంపునఁ గానుపింపఁ ద
త్పురుకలితప్రకాశమునఁ ♦ బొంపిరివోయె జగం బగాత్మజా.

౧౦౦

మ॥ నవరత్నంబుల ప్రోవు లెన్నియొ బుధా ♦ నందంబు సంగిల్ల నీ
నవరత్నంబుల ప్రోవు లబ్బె నను నా ♦ నాఁడే విసర్జించె నా
నవనీపాలుఁడు కొల్లనేసెఁ దగెఁ ద ♦ ద్వావ్యఖ్యాన మీనాటికిన్
నవనీపాగమకొరకా పిఁ బుణ్య ♦ న్యాసంబు సూచింపఁగన్.

౧౦౧

తే॥ అవభృథము పుత్రకామేష్టి ♦ నడర దొడరె
గాని కాదది యిది యది ♦ గాఁ దలంతు
మని పురుడు దీర స్నాతులై ♦ రతని యువతు
లతఁడు సుతు లటువెలయ బిం ♦ బాధరోష్టి.

౧౦౨

క॥ సిరి కిటకుమున్నె తానక, మరవిందాక్షుండు దోఁచె ♦ నట దయితుఁడలం
కరణమొనగూర్చు బనిచెను, బురిహొయలిక నేమిసెప్పఁ బుష్పసుగంధీ. ౧౦౩

సీ॥ పచ్చలతోరణ ♦ ల్వల నొప్పనది యయ్యు, బచ్చని తోరణ ♦ ల్వడసి నెగడె
లలిఁ బ్రవాలముల తీ ♦ ర్పుల కూర్పుగల దయ్యు, లలితప్రవాలస ♦ త్కలనఁ దనరె
నధిముక్తకల్పనా ♦ నల్ప మౌనది యయ్యు, నతిముక్తసుమవితా ♦ నాధ్యయయ్యె
బద్మరాగశ్రీలఁ ♦ బరఁగుచున్నది యయ్యు, బద్మపూజారాగ ♦ వసతిఁ బొసఁగె
కమ్మకస్తురికలయంపు ♦ లెమ్మొగొలుకు
మేలి కప్రంపు మ్రుగ్గులు ♦ మేలుదెలుపు
మేళములు మేలనము లొప్ప ♦ మేదిసీశు
జతన నగరియు మంగళా ♦ యతన మయ్యె.

౧౦౪

—♦ దశరథుండు పుత్రులకు నామకరణం బొనరించుట ♦—

మ॥ గురులక్ష్మీప్రతిభాసమానుఁడగుచు ♦ క్షోణీతలేంద్రుండు తా
గురుల న్లోవిదుల న్సుహృజ్జనముల ♦ న్లోత్రేశుల న్నొంచు శ్రీ
గురులక్ష్యస్థితి సమ్మదోర్మిరమ వా ♦ క్రవ్వంగ సంధూపితా
గురులభ్యోన్నతి భద్రశాల శుభవా ♦ క్తోమాభిరామంబుగన్.

౧౦౫

క॥ మంగళవాద్యకలన లొల, యం గమలాకరము రాజ ♦ హంస మొలయు లీ
లం గూర్చి ప్రవేశించెను, సంగతిఁ బుణ్యాహవాక్పరి ♦ సంగము వెలసెన్. ౧౦౬

శా॥ అశాపాశనిరాసలాలసపద ♦ వ్యాశంసి యా సీశు న
ష్టాశ లెల్లు నితండు వీని కగు దీ ♦ ధ్వాయుష్యలాభం బటం
చాశీర్వాదముల న్సమేధితునిఁ జే ♦ యం జొచ్చి రాసభ్యులౌ
బ్రాశస్త్యం బొడఁగూడు నొక్కయెడ స ♦ త్పారంభచింతామణి.

౧౦౭

ఆ॥ నామరూపగతిస ♦ నాధుండు గాకుండు, సకలగురుఁడు మాను ♦ పత్వ మొంద
నామమునిచి ధన్యు ♦ డై మన మది నెంచె, స్వకులగురుఁడు పూర్ణ ♦ చంద్రవదన.

తే॥ విద్యచే నజ్ఞభావంబు ♦ వెడల నెవని
యందు యోగులు రమియింతు ♦ రట్టిఘనుఁడు

రాముఁ డితఁ డయ్యె మఱియుఁ దా ♦ రమణమునను
రాముఁడగు ననె ముని భవ్య ♦ నామధేయ.

౧౦౯

క॥ స్వభువు ప్రభు వగుచు భువి నిటు, ప్రభవించియు మునివచఃప్రభావమున మహా
విభుఁ డగు నయ్యెడ నగణిత, శుభసూచన లెనసి జగము ♦ శోభిలె శుభదా.

తే॥ రామపద మన సామాన్య ♦ నామపదము
గాఁ దలంపవుగా యది ♦ గాఁ బొగడుము
లలితశుభవర్గ యపవర్గ ♦ లక్ష్మి మెచ్చు
రమ్యపదమ కడే శైల ♦ రాట్కుమారి.

౧౧౦

సీ॥ విను కల్పితచెలి దక్కఁ ♦ గొను మర్లమాతంగి, బ్రహ్మచిద్యావల్లి ♦ ప్రాకుఁగొమ్మ
చెడుఁగురాకాసులఁ ♦ జీల్చు మహాశక్తి, చిమ్మచీకటిపిండుఁ ♦ జెండు వెలుఁగు
కల్యాణవృష్టి మేల్కాంచుతోల్కరిమించు, దొనఁగుగూడెము లేర్చుతోకచిచ్చు
ధీకొను పగఱ గుం ♦ డెలలోని పెనుగాల, మఖిలసిద్ధు లిడు సి ♦ ధ్ధాంజనంబు
యాతనాబ్ధి గడవఁ బెట్టు ♦ యంత్రనౌక
యంతరాయమహాత్పాత ♦ శాంతిమఖిము
ముక్తిరామానుసంధాన ♦ మూలగురువు
రామనామ మనఁగ నగ ♦ రాజతనయ.

౧౧౧

తే॥ నాయనా యేతిశక్తి పా ♦ తానొ దేని
యగ్ర్యవర్ణంబు లేక య ♦ ప్తాక్షరంబు
యత్పరాక్షరవిరతిఁ బం ♦ చాక్షరంబు
నటులె నశివాయయనఁగ న ♦ పార్థ మిడునొ.

౧౧౨

క॥ ఆ మంత్రరాజమే యిది, రామామణి ; రామపదము ♦ రమ్యతరము గా
దో మహనీయులుఁ దారక, నాముఁ డితం డనరొ మునిమ ♦ నస్థితి యసదో.

చ॥ మలఁకలఁ బాపు మ్రుక్కిడుల ♦ మ్రాన్పడఁజేయు నసంపుఁగ్రొత్తవె
న్నెల నెలయించు లిబ్బలిడు ♦ నెయ్యము తియ్యము దోఁప నెల్లవా
రలుఁ డనవారుగా నొలయు ♦ రాణఁ బొనర్చును రామనామ మే
ఫలములఁ గూర్ప దిమ్మనుపు ♦ భావ్యమకాచె గిరింద్రనందినీ.

౧౧౩

వ॥ ఇవ్విధంబున జగదానందకల్యాణధామంబగు శ్రీరామనామంబుఁ గమలామనోభి
రాము నందు సమర్పించి యంచితామోదభూమోదయంబున ధీమానితుం డగు
నామకానికుల సార్వభౌముండు మహీసుత్రామునితో మఱియు నిట్లనియె. ౧౧౪

ఆ॥ కంటివయ్య; సుతులఁ ♦ గడ జన్మసఫలత, గంటి వేను నామ ♦ కరణకలన
గంటి నేకపరతఁ ♦ గలుములనెలవువా, లంటి చెలువుఁ డితని ♦ కరుణ వెలయ.

సీ॥ నాయననే కన్న ♦ నాయన్న నేడు నీ, నాయనయై పుట్టు ♦ నట్టు వేడ
మాపాలి సుఖపాలి ♦ మాపాలి భాగ్యంబు, నీపాలి పంటయై ♦ నియతిగూడ
ద్యోపారిరూపారి ♦ యా పారిజాతంబు, వ్యాపారియై యిందు ♦ వఱలఁ జూడ
నేదాఁనో ; దారి ♦ నాదార్ల మనుచు త, మోదారి కనుదోయి ♦ మ్రోల నాడ
గంటిగలదయ్య; యింక వేగంటిదొరయుఁ
గంటి ననరాని విభవంబు ♦ గంటి వయ్య
కంటి మీనాఁటి కల్ల ము ♦ క్కంటి వాలుఁ
గంటి జపయోగ మీతమ్మి ♦ కంటి చనవు. ౧౧౮

వ॥ అని యిట్లు సముల్లాసమ్మున న్మునుంగుచుఁ దేలుచు బలికి వెండియు. ౧౧౯

క॥ నరవర ; కైకసుతుఁడు స, ద్భరణగరిమ భరతసంజ్ఞఁ బరగును స్మరసుం
దరుఁ డితఁడు మేలిగొనముల, కిరవై రవి యన వెలుంగు ♦ నేకస్ఫురణఁ. ౧౨౦

ఆ॥ విశ్వభర్త రామ ♦ విభుని లక్షణముల, లాభమునఁ జెలంగు ♦ లక్షణాఖ్యఁ
దా సుమిత్ర పెద్ద ♦ తనయుండు తేజోని, ధాన మార్యవర్ణి ♦ తనయుఁ డితఁడు.

క॥ శత్రువులం బదిమార్పుట, శత్రుఘ్నుఁడు నాగ విజయ ♦ శీలత మను స
న్మిత్రుఁడు సుమిత్ర రెండవ, పుత్రుఁడు వీఁ డఖిలలోకపూజ్యం డనఘా. ౧౨౧

వ॥ అని నిర్దేశించి విరించిమానసపుత్రుండు లోక బాంధవకులగురుండు నగు వశిష్ఠ
మునివరుం డక్కుమారరత్నంబులకు నాయాసమయంబుల నయ్యై శుభోదయం
బులఁ దత్తత్సంస్కారమహూత్సవంబుల యథావిధిగా నిర్వర్తింపుచుం బ్రవర్ణ
మానతేజులం గావింప జాగరూకుండై యుండె నంత. ౧౨౩

ఉ॥ ముచ్చట లెల్ల మొల్లమయి ♦ ముంగిటికెక్కఁ దలంచుకర్జమున్
రచ్చకుఁ బోవ మేలెపుడు ♦ రాణఁ దలిర్ప నెఱావిరాళి పై
పెచ్చుగ నప్ప డంతిపురి ♦ వీడని నెయ్యపుటన్నమిన్న లా
పచ్చనిసాలువాని గుఱి ♦ వాఱఁ గనుంగొని యిచ్చ మెచ్చుచుఁ. ౧౨౪

క॥ వేడుక లటునటుఁ గూర్తురు, వీడని కుతుకమున మధుప ♦ వేణుల సుకృతం
బాడఁదొడరెఁ గాకమ్మెయి, జాడ గలచె త్రిభువనములఁ ♦ జారుగుణాధ్య.

ఉ॥ క్రొంబనిమించు మించు కయి ♦ కోలు గనంబడు పైఁడినిగ్గు ర
త్నంబుల జగ్గులుం గలసి ♦ తద్దయు మీఱ మెఱుంగునూపు కీ

లంబరఁపుం బసందులఁ జె ♦ లంగెడు తొల్లెల వారి నుంచి కా
దంబసమానయానలు ము ♦ దంబునఁ గూర్తురు జోలపాటలన్.

౧౨౬

సీ॥ పిన్న పెద్దలఁ జూడ్కి ♦ సన్న లాలించి శ్రీః లృన్నఁజాలిన మేలి ♦ యన్న లాలి
యాతతాననరుచి ♦ శీతాంశునిసృజించు, ధాతనాఁదగినమా ♦ తాత లాలి
యొయ్యారమునఁగ్రాలు ♦ దయ్యాలగుమిఁదోలు, సయ్యటజగమేలు♦నయ్యలాలి
యాబాలగోపాల ♦ మాబార్ల కొకరూపు, గాబాంధవముసూపు ♦ బాబులాలి
తాపసుల కోర్కు లీడేర్పు ♦ తండ్రి లాలి
యర్థులవరాలకుప్ప మా ♦ యప్ప లాలి
యనుచుఁ బాటలువాడుదు ♦ రబ్బముఖులు
రాము నుయ్యెలలూఁచుచో ♦ రాజవదన.

౧౨౭

క॥ పొరిపొరిఁ బెరిగె శుభపరం, పర లయ్యిను మందిరమున ♦ బాలుర ముద్దుల్
పెరిగెనుఁ బండువు లీవియుఁ, పెరిగెను నానాటి కట్లు ♦ పృథువిజ్ఞానా. ౧౨౮

చ॥ హరి యుదయించె నెప్పు డది ♦ యాదిగ హర్షఁపుఁబాలవెల్లి య
ప్పరమున కెక్కి కోరికల ♦ మోకల వేడ్కలపంటచేల స
త్సరసమహూత్సవాఖ్యసుర ♦ సాలవనంబుల వృద్ధి సూపె నౌ
సిరిగలవాని చేరికనుఁ ♦ జేరున కాదె సమృద్ధు లెన్నియున్.

౧౨౯

శ్లో॥ జన్మవాసర మని జన్మ ♦ సమయ మనియు
జన్మనక్షత్ర మనియు వి ♦ శంకటముగఁ
జేయు నుత్సవములు లెక్క ♦ సేయఁ దరమె
తరము మీఱఁ గదే మేల్లు ♦ దశరథునకు.

౧౩౦

క॥ పసుపులు గుంకుమములు మే, ల్పసిఁడియు రతనములుఁ బొసఁగు ♦ పట్టువసనముల్
వెసఁ బంచి యిడఁటె కా కొక, పసగల పని గలదె నగరఁ ♦ బద్మదలాక్షీ. ౧౩౧

తే॥ ఊరివారెల్ల నెపుడు నో ♦ గూర రాము, వారనితపఃఫలము పండఁ ♦ బాటఁ గాంచి
వారివారల కెఱిగించి ♦ వారి హర్ష, వారినిధిఁ దేల్చుచుందురు ♦ వారి జాక్షి.

మ॥ అనుమానంబు జనించుఁ గాంచునపుడే ♦ యవ్వారిగా వారి కా
జనులం బ్రాకృతులం చనందగునె వి ♦ శ్వం బెల్ల మోహాంధమే
చనునే నెట్టనఁ బక్షపాత మనఁగా ♦ సర్వేశు లీలాయితం
బున వేదం బుదయింపదే పసులకు ♦ నోబ్బధాయితశ్రీయుతా.

౧౩౩

క॥ కన్నులఁగట్టిన యట్టులె, యున్న విలాసములు గొన్ని ♦ యొజ్జలు గావో
వెన్నునిసిరి మొఱకుల మది, కి న్నాన్యాదృశము గాదొ ♦ గిరివరతనయా. ౧౩౪

సీ॥ క్షీరాబ్ధిశయనుఁ డీ ♦ చిన్ని కూన యటంచుఁ, బాలబుగ్గల హూయ ♦ ల్బయలుపఱిచె
ఫణితల్పమహితుఁ డీ ♦ పసిపాపఁ డంచని, మెత్తని నెమ్మేను ♦ మేలు సూపెఁ
గమలాక్షుఁ డీకనుఁ ♦ గందు నిక్కం బని, కలికికన్నుల సోయ ♦ గంబు దెలిపె
శ్రీనివాసుండె యీ ♦ చిటుత బిడ్డండని, క్రొత్తకాంతి మఱింత ♦ యొత్తి పలికె
సకలసంశయములఁ దీర్పఁ ♦ జాల దొక్కొ
విశ్వమోహను సర్వాంగ ♦ విలసనంబు
చెలఁగు పురుషోత్తముని భాగ్య ♦ చిహ్న మెట్లు
దాఁచుకొన్నను దాఁగునే ♦ తరలనయన. ౧౩౫

వ॥ ఇవ్విధంబున నవ్విభుని మందిరంబు స్వభూవిహారమందిరంబ కాఁ ద్రిలోకోత్సవ
ప్రధానమందిరంబై నలువొందు చుండునంత. ౧౩౬

సీ॥ వగలాఁడులెదఁ గ్రొత్తవగ లూరఁగాంచిలే, వలపు మేకొనఁజొక్కు ♦ మెలపుతోడ
జడదార్ల మదిఁ దోచి ♦ కడఁగి పైఁబడి భరం, పడు మనోరథపరం ♦ పరలతోడ
సీమసాములు వృత్తి ♦ సెదర మేల్కొనితోన, యలవార్చుకొనుమేలి ♦ చెలిమితోడ
గడుసురాకాసులు ♦ కాల్నిల్ప లే కజు, వ్రాత పైకిడు పఱ ♦ వడుల తోడఁ
దల్లి ముద్దు తోడఁ ♦ దండ్రి హర్షము తోడ, వేల్పువీటివారి ♦ వేడ్క తోడఁ
బారహితము తోడఁ ♦ బండితాశల తోడ, వారు పెనుపు గనిరి ♦ వనరుహాక్షి.

క॥ ఒక్కొకమనోరథం బపు, డక్కువలయభర్త యెడఁద ♦ నలరుకొనంగ
నెక్కొ నె నవి యక్కొమరుల, దిక్కున ఫలియింప నిఖిల ♦ దివిజస్తుత్వా. ౧౩౭

తే॥ చంద్రమండలమునఁ దోచు సన్న వెన్నె
లల ననుకరించు చిఱునవ్వు • లొలయ సాగె
దేవతామంగళానకో ♦ దీర్ఘరణన
ముల విడంబించు శబ్దము ♦ ల్మొలకలెత్తె. ౧౩౮

సీ॥ కూర్చుండ నేర్చెను ♦ గొమరొప్ప వేల్పుల, గుండియ ల్మెల్లనఁ ♦ గుదురుకొనఁగఁ
బాతాడఁగా నేర్చెఁ ♦ బఱవడు లేయు రా, కాసుల చిత్తము ♦ ల్గాసి బడఁగ
నడుగువెట్టఁగ నేర్చె ♦ నదివితానము వితా, నస్థితి నడుగంటు ♦ నయముదోషఁ
బరువిడఁగా నేర్చెఁ బంచబంగాళమై, పాపపుంజము లెల్ల ♦ బరువులిడఁగ

ముచ్చటలు చూపఁగా నేర్చె ♦ మొనయు మేలు
ముచ్చట దలంచి భూదేవి ♦ ముచ్చటపడఁ
దమ్ములునుఁ దోడుగాఁగ నా ♦ తమ్మికంటి
సామనసహసమెసఁగ ల ♦ సద్వికాస.

౧౪౦

శా॥ అన్నా లీకభవాత్మజుండు ముని భ ♦ వ్యశ్రీలకుం దానకం
బన్నప్రాశన మట్లుగూర్చె ఋషిము ♦ ఖ్యాతీఃప్రధానంబుగా
నన్నాదుం డటెయన్న మన్నదుఁడుఁ దా ♦ నా వేల్పు రామన్న యా
యన్నం బోలినవారె తమ్ములుమహా ♦ వ్యాహరలీలాత్మికా.

౧౪౧

మ॥ చెలి; వాశిష్ఠతపఃప్రభావభవిక ♦ శ్రీతో మహాభాసము
జ్వలులై మించిరి సామిధేని కలన ♦ న్జానొందు ప్రత్యగ్రవ
హ్నులు నా న్బాలుకురాజ్యహవ్యమిడుటె ♦ ప్తో; యంచు భూభర్త వ
ర్తిల లోకు ల్బుదిఁబొంగ నెల్లవిబుధు ♦ ల్ప్రీతిం బ్రతీక్షింపఁగన్.

౧౪౨

క॥ స్వీయసమగ్రగుణాంచద, మేయమహిమ మూర్తు లొంది ♦ మేకొనునాత్మా
నాయకు పురుషార్థము లన, నాయర్భకు లేధమాను ♦ లై రేణాక్షి.

౧౪౩

క॥ శ్రీరామునితో నలుపురు, దారకు లాత్మానురూప ♦ తం బొదలఁగ మం
దారాదికల్పతరువుల, పూరణసంఖ్యకు నృపుండు ♦ వొల్చె గుణాధ్యా.

౧౪౪

క॥ లీలామానుషతను లా, బాలేందుల నడుమ రామ ♦ భద్రుఁడు తగె ది
క్పాలచతుష్టయమున సుర, పాలకుఁ డెటు లవ్విధమునఁ ♦ బర్వేందుముఖి.

ఉ॥ తమ్ముల మీఱు కన్గవ సు ♦ ధారస మొల్కెడు తీరు మేలిశాం
త మ్మనివార్యతేజము ప్ర ♦ ధానగుణమ్ము లుదారలక్ష్మి ని
త్యమ్ము శుభమ్ముల న్బెనుప ♦ నాహరికి న్సముడయ్యెఁ బెద్దయా
తమ్ముఁడు ముజ్జగమ్ములునుఁ ♦ దా నొకఁ డేలఁగఁ జాలి బాలికా.

౧౪౫

౩॥ హరికిఁ బిన్నతమ్ము ♦ తా సుమిత్రాసుతు, లమృతకరనిభాస్యు ♦ లందగించి
రవని యమఘ్నై న ♦ వావతారము గన్న, యాశ్వినేయులన ల ♦ తాంగి వింటె.

౪॥ అందఱు ముద్దులమూటలె, యందఱు రతనాఁగనులె ♦ యైన సుఖశ్రీ
మందిరము రామచంద్రుని, చందము వింతకును వింత ♦ చందనగంధి.

౧౪౬

సీ॥ ఇంద్రోనీలపుఁ జాయ ♦ యెందు లేకుండునే, విశ్వమోహనలీల ♦ వెలయదేమొ
భానుతేజస్సుస్ఫుర్తి ♦ బయ లెక్కకుండునే, యఖిలతామిస్రాప్తి ♦ నడచదేమొ

జాబిల్లికళల మే ♦ ల్పడి దోపకుండునే, జనజాడ్యము దొలంపఁ జాలదేమొ
పర్జన్యయోగసం ♦ పద మించ కుండునే, నిఖిలశోభనవృష్టి ♦ నెగడదేమొ
యమ్మొలుఁగుమేని సోయగం ♦ బాప్రకాశ
మా ప్రసాదైకవిలసన ♦ మాకృపాస
మంచితకృపార్ద్రదృష్టియు ♦ నందరామిఁ
జెలువ; యదమిత్థమని నోటఁ ♦ జెప్పఁ దరమె.

౧౪౯

ఉ॥ ముద్దులుగుల్కు చేష్టలును ♦ మొల్లఁపుఁదేనియ లొల్కు పల్కులున్
బెద్దతనంపుఁబ్రోవడులు ♦ బెల్లు దయాబిత్తరంగి తేక్షులున్
దద్దయుఁ డమ్ములుంబలెనె ♦ తన్నెడఁబోయక కొల్వ రాముఁ డే
ప్రొద్దు రమింపఁ జేసెఁ గద ♦ ముద్దియరో ; పితృమానసంబులన్.

౧౫౦

సీ॥ ము త్తియమ్మల పొత్తు ♦ మొనయు బంగరురావి, రేక పైఁ దగు మోము ♦ జోకవానిఁ
బులిగోరు నడుమ సొంపుల నీన రతనంపు, హారము ల్లల మెడ ♦ సారు వానిఁ
గనకాప్తిఁ గను మాని ♦ కఁపు మద్దికాయలఁ, దనరు కర్ణముల యం ♦ దముల వాని
నటులన్న ఘల్లుఘ ♦ ల్లను మేలి మంజీర, ములఁ గుల్లు పదలక్ష్మి ♦ మురువు వాని
మొలకనవ్వువానిఁ ♦ జెలగుసన్నని పలు, వరుసవానిఁ దోడి ♦ వారిఁగూడి
యాడువాని వాని ♦ నటుగాంచి వా రింత, లనఁగరాని సుఖము ♦ గనిర తరుణి.

తే॥ శకలి తేంద్రమణిప్రభా ♦ చాకచక్య

మూను నెమ్మేన నగల క ♦ డాని మినుకు

లను మెఱుపు లొప్ప ఘనుఁడు కృ ♦ వాఁమృతంబు

గురిసెఁ దనుఁగన్నవారి కో ♦ ళ్లు ఫలింప.

౧౫౧

సీ॥ భుజియించు నెడఁ బ్రీతి ♦ వొంగఁబల్మాఱురా, మునిఁదండ్రుఁడీరమ్మర ♦ మ్మనుచునృపుఁడు
పిలువ నాతఁడురాక ♦ బెరుకులువెట్టఁ గో, సలసుతా నీవైన ♦ సరవిఁ గూర్పు
మను డాయమ స్మితాధ్య ♦ యగు చటఁబోయినా, యన్న; రావోయినా ♦ నల్లనల్లఁ
దలఁగఁ బర్విడియైనఁ ♦ దా యోగిహృద్గతు, నతనిఁ బట్టఁగ నేర ♦ కలయునంతఁ
దానె కలకలనగుచుఁ గ ♦ ర్దమము చేతఁ
దనర నేతెంచి ♦ యించుక ♦ దడయ కన్న
కబల మొక్కొండు గొని చను ♦ నబల; వారు
స్వీయపునరాగమంబె కాం ♦ క్షించు చుండ.

౧౫౩

చ॥ కుశలమె నీకు బ్రహ్మ; ననుఁ ♦ గూర్చిఁ దలఁతువె యీశ; నీ కహ
ర్నిశము సుఖంబె యింద్ర; భయ ♦ ఁతే దొఱంగెనె దివ్యలార; బా

లిశుఁ డతఁ డేమిసేయుఁ దృణ ♦ లీల నడంతు నటంచు నిద్దురన్
విశద మొనర్చు దాశరథి ♦ వేల్పులతోఁ బతిదేవతామణి.

౧౫౮

ఆ॥ కలవరించె నమ్మ ♦ కాచెల్ల యని తల్లి, యన్న; లెమ్మటంచు ♦ నతని చుట్టు
చుట్టివైచి కావి ♦ చుక్కబొట్టిడి వేడు, నింటివేలుపుల గి ♦ కీంద్రతనయ. ౧౫౯

ఇ॥ ఆలోలాంబక గోలపల్కుల నతం ♦ డాలించి లాలించి యి
ప్లేలా తల్లి యొనర్చె దంచరయుచు ♦ స్వేలాగతు స్త్రీఁజ
న్బా లొక్కింతలు గ్రోలి బాలకుల ప్రా ♦ వం బోవు నాటాడఁగం
దా లో నెంజలి మాని మాత ముదమం ♦ ద న్మొనిసన్మానితా.

౧౬౦

ఆ॥ రాముఁబాయఁ జెపుడు ♦ రమణిరో; లక్ష్మణుం
డటులె భరతుఁబాయఁ ♦ డతని తమ్ముఁ
డందగించె ద్వంద్వ ♦ మై వారు మెలఁగుట
తానె యెంత; పాయ ♦ సాన్నమహిమ.

౧౬౧

క॥ అందము లేని దొకఁడు గల, దందుమె పుడమి కపు డమరె ♦ నందము దివి క
ట్లంద మయోధ్యకు నందం, బందమునకు నంద మొదవె ♦ హరి యందెనయన్.

క॥ తమచేసిన పున్నెంబులు, తమ మేలున కొనకాని ♦ తద్దయు ముల్లో
కముల మనుషంగఁ జాలునె, యమరేంద్రసఖునకుఁ గలిగె ♦ నాగరిమ సఖి.

ఆ॥ నాఁడునాఁడు నింద్రు ♦ నకు సాయ మొనరింపఁ
బోయి రక్కసులను ♦ బొడవడంచె
నేడుఁ బెద్దయైన ♦ నెఱి జగమ్ములఁ గావఁ
దన తపమునఁ గాంచె ♦ దనయమణుల.

౧౬౨

క॥ *త్సరు వొకఁడె సకలలోకో, త్కరమును శాసింపఁ జాలుఁ ♦ దనకను నమ్మె
బిరుదునకు నుతులు నలుపురు, బరగిరి తోడగుచు దెసల ♦ పతు లట్టిరయై.

క॥ ఏమని వర్ణింపఁగ నొ, నామెయి బాలకుల లీల ♦ లామెతలై త
మ్మామోదాబ్ధిం దేల్పఁగ, నోములఁ దలపోసుకొంద్రు ♦ నత్యములనుచున్.

క॥ పొగడినఁ బొగడన యగు న, య్యగణితకల్యాణగుణుని ♦ యవతారకథల్
నిగమన మని కలదే న న్నిగమాగమతత్త్వసార ♦ నిర్ణయనిపుణా.

౧౬౩

క॥ విన మానాటి విభవములు, గన మొండొకచోట నెపుడుఁ ♦ గల్యాణానం
దనియతఫలములు దనియ, నిన్దు మటుగాన వినిపింతు ♦ విద్యాలతिका.

౧౬౪

ఆ॥ వీధి కెక్కె వారి ♦ విశ్వమోహనవిల, సనము లంతనంత ♦ సంస్తుతులకు
దావలంబు లగుచు ♦ దాత్పర్యములు మీఱ, నాటలాడఁ బొడర ♦ నచలతనయ.

సీ॥ ముద్దులు గుల్లు ని ♦ మోము పూర్ణశశాంకు, నవ్వుటబ్రమె యను ♦ నాతి మోర్తు
నెత్తేని కాంతిపూర మృపాంగతరంగ, ములుఁ గృపాబ్ధివో యను మెలత యొక తె
సాకుమార్యము, శేషశాయి కేనియు నింత, లొప్పనేయను విద్రు ♦ మోషి యితర
వెను వెంటఁ దవిలి సే ♦ వింప వచ్చెనొ నాగ, సిరి పొల్చె నదె యను ♦ చెలి యొకర్తు
నోము లిటు పండవలె నను ♦ భామ యేత
దన్య యనోన్యముగ మెచ్చు ♦ లాడు కొండు
బాలకులఁ గూడి యాడు న ♦ వ్యేథ రాము
రామణీయక మీక్షించి ♦ రామ లగఁజ.

౧౬౬

ఉ॥ ముద్దున ముద్దు దోచు మఱి ♦ ముచ్చట ముచ్చట కొప్పు మేల్చి మే
ల్పద్దున మేలిపద్దు దగుఁ ♦ బండువ పండువ కబ్బుఁ గూర్చి శ్రీ
హద్దున హద్దు గల్గు సుగు ♦ శాప్తి గుణాప్తికి మీఱు రాము నే
ప్రొద్దుఁ గనుంగవ ల్దనియఁ ♦ బుణ్యఫలం బని కాంచువారికి.

౧౬౭

క॥ ఆదర్శనమె శుభశ్రీ, కాదర్శ మటం చెఱుంగ ♦ నగునో కాదో
యాదట నాఫల మిపు డీ, మోదమె చాలుఁగద వారి ♦ ముంపందేల్ప.

౧౬౮

మ॥ సమసౌహిత్యకుతూహలాధ్యసవయ ♦ స్క-శ్రేణి సేవించి రాఁ
దమ ద్వంద్వంబుల చొప్పు మార్ప కటులే ♦ తత్సాహచర్యంబు పొం
కముగా నాటలఁ బాటల న్మెలఁగు నా ♦ కల్యాణలీలాయితో
ద్యమ మీనాడునుఁ గాన వచ్చు మది శీ ♦ తాహార్యపుత్రీమణి.

౧౬౯

సీ॥ చోరుఁడై తగుఁ ద్రయీచోరుమర్మము గన్న, చోటధర్మము సూపుచొరవదోఁచఁ
గుదురాట లాడు నేఁ ♦ గుధరంబుక్రిందఁజెన్నదురై తినను చొప్పు ♦ కుదురుకొనఁగ
రొంపిఁ బొర్లాడు ని ♦ లింపారి నటుసాగ, నంపిన కిటిరూపు ♦ పెంపు వెలయ
సింహ మేనని మృగ ♦ సంహార మాడు నృసింహత్వమునఁ గొన్న ♦ రంహమెసఁగ
నర్థిననుఁ బ్రాక్తనార్థిత్వ ♦ మన్వయింప, రాజశిక్షాభిసీతి భా ♦ ర్గవత నెఱపు
రాముఁ డటు బాలలీలాప ♦ రత్నమునను, వివిధకలనలఁ దనరె ని ♦ ర్వేలవిభవ.

క॥ ఓరామ వింటె యభిరతి, నా రామవిభుండు సాను ♦ జానుచుండై
యా రామభూమి నాడఁగ, శ్రీరామన్నాట పేఁ ♦ సిరి నది గనియె.

౧౭౦

తే॥ ఏమిచెప్పఁగ వచ్చు శై . లేంద్రతనయ
విశ్వజననాది కేళుల ♦ వెలయు దేవుఁ

డంశముల నాల్గురూపంబు ♦ లంది నాల్గు
కంబముల యాట లాడఁజి ♦ త్రంబ కాదె.

౧౭౨

సీ॥ తలదువ్వి మిసిమి జ ♦ త్తానుచొల్లెఁపుసిగ, తగఁ గూర్చి బలునిగ ♦ నిగలఁజిలుకు
వగఁ గుల్లు మగఁజాజి ♦ లుఁగుపనుల్ల జాళు, వాకుళాయి ధరించి ♦ వాసనల గు
బుల్తాన నొనరించి ♦ పూదండలిడి క్రొన్న, గలు నేర్చి నుదుట మే ♦ ల్తిలకమునిచి
హారము ల్గదియించి ♦ యచ్చుమా శ్రీగంధ, మలఁది కడానిదు , వ్వలువగట్టి
పసిఁడిసాలువు వలెవాటు ♦ పొసఁగ నంది
యలు ఘణిల్లుణి లనఁ బంతు ♦ లాడఁ దోడి
వారితో వచ్చు రాము నొ ♦ యార మెంచ
వశమె ఘణిపతికిని నన ♦ దృశగుణాఢ్య.

౧౭౩

క॥ ఏ యాట లాడఁ జొచ్చిన, నాయెడ జయలక్ష్మి రాము ♦ నందఁగనియ హూ
వేయేల తలఁప నజితుం, డీయన యని రతని సుహృదు ♦ లిందునిభాస్యా.

౧౭౪

ఉ॥ కొందఱు వేల్పు లట్లు మఱి ♦ కొందఱు పూర్వసుపర్వు లట్లు లొ
ప్పం దనతమ్ము లుత్తమఁపుఁ ♦ బాత్రలుఁ గా నొడఁగూర్చి పేర్చి తా
నందలిసూత్రధారి యగు ♦ నాహరియై తగి యాట సూపునే
ర్చిం దనమర్గు మెన్నఁ గను ♦ ప్రేక్షకు లెల్లరు సంతసింపఁగన్.

౧౭౫

ఆ॥ కలికి; యతఁడు భువన ♦ కపటనాటకసూత్ర, ధారుడేనిఁ దలఁపఁ ♦ దప్పుగలచె
యవల నెట్టివేస ♦ మవలంబన మొనర్ప, డెట్టులేని మెలఁగఁ ♦ డెఱిఁగియెఱిఁగి.

ఉ॥ వారల మీర లిల్లుగల ♦ వారలు నిద్దుర కాంచ దొంగలీ
దానిని వత్తురేనిఁ జను ♦ దారినిఁ గాచుకొనుండు సొత్తులం
చూరక హెచ్చరించి మఱి ♦ యొక్కెడఁ దానునుఁ బవ్వళించి య
వ్వారి మొఱంగి డాగు నిజ ♦ పద్ధతి వా రరయం దలంపఁగన్.

౧౭౬

క॥ ఆడిన యాటల నాడకె, యాడిరి తద్రసముఁ గ్రోలు ♦ నాస దనర మే
ల్లాడె నని నాగరులు గొని, యాడ సురల యెడఁదఁ గొన్న ♦ యడలటువీడన్.

సీ॥ కుప్పిగంతులు వైచి ♦ క్రోతుల మండ్రు త, ద్భావానుబంధంబు ♦ బయలుపడఁగ
తెక్కలమర్చి బల్ ♦ పక్కుల మండ్రు త, త్పక్షోపయోగోప ♦ పత్తి దోఁప
భీషణాకృతి నిల్చి ♦ బిరుదుల మండ్రు త, చ్ఛాసనొత్సుక్యల ♦ క్షణము తనర
నలవిమానము లెక్కి ♦ యమరుల మండ్రు త, దర్థావతరణలీ ♦ లాప్తి వెలయ
మాననిరతిఁ గూర్చి ♦ మానుల మండ్రు త, న్తాన్యతావిశేష ♦ మహిమ దొలఁడ
నక్కుమారవరు ల ♦ హంయుదురాపు ల, ట్లాటలాడు పట్ల ♦ నగకుమారి.

శా॥ తానే లోకము లేలు వాడట యమా ♦ తృశ్రీకీ దమ్ము ల్గదా
మానా చోటులు స్నిగ్ధులెల్లఁ దగరా; ♦ మాన్యప్రకృత్యర్థస
న్మానం బందఁగఁ గొందఁ అందుఁ బ్రజలై ♦ నల్వొందఁ బాలించు ధ
ర్మానూనస్థితి మించ రాముఁ డపుడే ♦ యన్యాయ మన్యంబుగన్. ౧౮౦

సీ॥ కలితానురాగంబు ♦ కల్యాణయోగంబు, కలికికన్నుల సిరి ♦ గలసి వెలయ
శ్రుతగుణాశ్లేషంబు ♦ శోభనోన్మేషంబు, ముద్దుమోమున పద్మ ♦ మొనసి మెఱయ
భావితామోదంబు ♦ భవ్యప్రసాదంబు, మొలకనవ్వుల లక్ష్మి ♦ మలసి నెఱయఁ
బ్రథితశృంగారంబు ♦ భద్రప్రకారంబు, వన్నెచిన్నెలరమ ♦ వలచి దొరయ
నాటపాటల మెలఁగుచు ♦ ననువు గనుచు, ననుగమండలి నేలుచు ♦ నందగించి
రాముఁ డుత్తరకోసల ♦ క్షామహేంద్రు, భాగ్యరేఖావిలాసమై ♦ పరిధవిల్లె.

క॥ ఇంతటి విభవముఁ గాంచక, యెంతటిది యయోధ్య ముక్తి ♦ కిరవటె ; దానన్
బంతమిడు నగరులకు మే, ల్బంతియు నటె; జాజిపూల ♦ బంతి యింతి. ౧౮౧

తే॥ ఏల చర్చితచర్వణం ♦ బోలతాంగి, బ్రహ్మవాదులకునుఁ గానఁ ♦ బడని తత్త్వ
మాటలాడంగఁ దొడరె నన్యధిపు మ్రోల, ధన్యుఁ డెవఁ డింతకన్నను ♦ ధాత్రిలోన

తే॥ తేనియల ముంచి లేవ నె ♦ తైడు విధమున
వారి ముచ్చట లాట లి ♦ వ్వరుసఁ బొసఁగఁ
బత్తులునుఁ దాను సుఖవార్ధిఁ ♦ బవ్వళించె
దశరథుఁడు సార్థకత విభీ ♦ తహరిణాక్షి. ౧౮౨

మ॥ జగదానందకరుండు హర్ష ఘనుఁ డౌ ♦ సర్వేశుఁ డారాముఁ డి
వ్వగ మాయాశిశుధర్మ మూని తన చె ♦ ల్పం బెల్లవా రిచ్చమె
చ్చఁగ నిచ్చ ల్సహసోదరుం డగుచుఁ బ్రాం ♦ చల్లీలలన్ స్వీయులన్
దగ సౌఖ్యంబుధి నోలలార్చె మనువి ♦ ద్యా చంద్ర విద్యాత్మికా. ౧౮౩

శా॥ కామారీ ; విను మంతఁ గొంతమితినౌ ♦ కాలంబున న్బాలకుల్
కామారం బెనయన్ లిపిగ్రహణము ♦ న్నావింప వాగ్భ్రష్ట మీ
కామారస్థితి మించె నంచుఁ గవు లా ♦ కాంక్షింప వా రెంతయున్
కామారప్రతిభాప్తిఁ బెంపుగని రా ♦ క్షానాథు మోదంబుతోన్. ౧౮౪

క॥ జ్ఞానము జ్ఞాతయు జ్ఞేయముఁ, దానే యగు విభున కపుడు ♦ తదుఁడు గురుఁ డ
ప్రేనెటి నక్షరతత్త్వముఁ, బూనిక నెఱిగించె నొక్కొ ♦ పుణ్యచరిత్రా. ౧౮౫

క॥ తానే నే నటు నేనే, తా నను భావమున మను వి ♦ ధాతయు వర్ణ
శ్రీనిరతి మన్మనుస్థితిఁ, దా నరసె న్మున్నె ధర్మ ♦ తత్పరత సఖి. ౧౮౮

ఉ॥ ఉపవేశం బొడఁగూడు నంతటనె తా ♦ నూళ్లేలె నన్నట్టు ల
యుష్పదేశంబు ఘటిల్లు నాక్షణమె య ♦ యున్నిద్రబోధుండు త
ద్వ్యపదేశంబునఁ గాంచె నెల్లకళలన్ ♦ ధ్యానోపనమ్ర ల్గదే
యపనాశల్ శ్రుతు లమ్మహాత్మునకు నేఁ ♦ డా క్రొత్త లిప్పట్టునన్. ౧౮౯

తే॥ ఎంతవాడయ్యెఁ గళల న ♦ ట్లంతవారె
యైరి తారును రామున ♦ ట్లతని తమ్ము
లెలయు నేవాడ చిలుక యా ♦ పలుకె పలుకు
ననుపలుకు వెలయుఁ గాదె ప ♦ ద్దాయతాక్షి. ౧౯౦

క॥ కర్తయుఁ గరణముఁ గార్యము, నార్తి దొలఁచి మనుషఁ దాన ♦ యై నెగడుజగ
త్కర్తకుఁ జౌలాదికశుభ, వర్తనములు నడిపె ముని య ♦ వారితవిభవా. ౧౯౧

క॥ పంచశిఖ లుంచి రటులె ప్ర, పంచాననచతురునకు స్వ ♦ భావంబుగ మ
త్పంచాస్యగూఢవిభవ, ప్రాంచితుఁ డతఁ డగుట నల త ♦ పస్సు లరయరే.

తే॥ కుండలీంద్రశయానునిఁ ♦ గుండలీంద్రుఁ
జేయఁ దొలుదొల్త నునిచిరి ♦ చెవులప్రోగు
లందగించెఁ దవాస్య ము ♦ పాంతచక్ర
హరి స్మారజగన్మోహ ♦ యంత్ర మనఁగ. ౧౯౩

—* దశరథుండు పుత్రుల కుపనయనంబు లొనరించుట *—

ఉ॥ జుట్టులు చుట్టుప్రోగు లొక ♦ నొయగ మొల్కెడు కాకపక్షముల్
నెట్టన లేవ గుల్కు నెఱ ♦ నీటులు మీటగు మేటిచెర్చిముల్
గట్టడఁపుం గళ ల్గల చొ ♦ కాటఁపుసొమ్ముల జగ్గునిగ్గు ల
ప్పట్టున నక్కుమారులకుఁ ♦ బాటిల నయ్యె వధూటికామణి. ౧౯౪

క॥ ఉపనయనస్థితి కెవ్వఁ, దుపాయ మగు నట్టి పరముఁ ♦ దుర్వరఁ బొడమన్
విపరీతమనక నృపుఁడపు, దుపనయనము సేయఁ బూనె ♦ నుత్పలనయనా. ౧౯౫

సీ॥ పందిలి నెనసె న ♦ ప్పట్టున నాకసం, బటువేదికాంచిత ♦ యయ్యె జగతి
సురపురి సారెల్లఁ ♦ జొచ్చె వేడ్క నయోధ్య, నమరహర్ష ముపొగులందుమెఱసె
నొగిఁజాలెగంధవహుఁడుగంధములుగూర్పఁ, బుష్పవంతులుమహాస్ఫురణఁగొనిరి
వాచంయములు స్వస్తి ♦ వాచనికతఁ గాంచి, రైదువ లలవేల్పు ♦ టన్నులైరి

తానె నేనైతి వేయేల ♦ తలఁచ నెల్ల
జగము లొక్కట మంగళా ♦ స్పదము లయ్యె
రామునకు నిత్యకల్యాణ ♦ ధామునకును
బ్రహ్మచర్యవ్రతారంభ ♦ భద్ర మమర.

౧౯౬

క॥ ఆతల్లుల సౌభాగ్యం, బాతండ్రి వికాస మిట్టి డన నాతర మే
యాతటిఁ దమకొమరుల నుప, నీతుల నొనరింపఁ గలుగ ♦ నిర్మలచరితా. ౧౯౭

ఉ॥ మాటికేఁ గ్రొత్తలై వెలసె ♦ మాంగలికోత్సవసంవిధానము
ల్లోటికేఁ గొల్లగా నమరె ♦ గోమణిహాటకకోటిదానముల్
నాటికి నేటికి న్మఱపు ♦ నాకుజనింపదు హర్షతృప్తికిం
బాటిలె నేరి కప్పు జని ♦ వారలె ధన్యులు ధ్మాధరాత్మజా.

౧౯౮

సీ॥ ఎవని నిశ్శ్వసితంబు ♦ లిజ్జగత్త్రయిఁ ద్రయీ, కలనఁ జెంపొంది ప్ర ♦ ఖ్యాతిఁగాంచె
నెవని నామావృత్తి ♦ యెసఁగెనన్నెనుల, కలరుమంత్రరహస్య ♦ మై తనరృ
నెవని శ్రీచరణాంబు ♦ లవము త్రిమార్గనాఁ, దగి తాతెసృష్టిఁ బూ ♦ తగనొనరృ
నెవని సందర్శనం ♦ జెల్ల సంయములకు, బ్రహ్మసాక్షాత్కార ♦ పదవి యయ్యె
నట్టి హరి చతుర్వి ♦ ధాంశావతరణాప్తి, గన్నవాని శక్తి ♦ గన్నవాని
గారవమునఁ గృతులు ♦ గాఁజేయ వటులీలఁ, గని మెలంగె వికచ ♦ కమలనయన.

క॥ అజ్ఞానతిమిరమిహిరుఁడు, ప్రజ్ఞానఘనుండు నిగమ ♦ పదవిలసితుఁ డా
యజ్ఞాత్మకుఁ డగు హరి గురు, నాజ్ఞా న్యజ్ఞోపవీత ♦ మండె బ్రియసఖి. ౨౦౦

శా॥ నాందీదేవత లైరి తృపు లటుల ♦ న్న దేవత ల్వారిక
న్నం దారుం బరితృపులైరి తొలుతఁ ♦ ధ్మాదేవతల్ తృప్తి పెం
పొందం గాంచిరి వేయునేల రఘురా ♦ మోద్యచ్ఛభప్రక్రియా
మందానందరసప్రవాహములలో ♦ మల్లాడె ముల్లోకముల్.

౨౦౧

ఆ॥ మఱువ దెవని వేద ♦ మాత యాలోకని, రాత తాతఁగన్న ♦ తాత యైన
బ్రహ్మమున కొనరృ ♦ బ్రహ్మోపదేశ మ, మ్మాని యెంతవాఁడు ♦ మానవతిరొ.

క॥ హవిరధికరణము హోతయు, హవిస్సు నటు హావయితయు ♦ నగు హరి చేతఁ
హవనప్రక్రియ సేయి, చె విశేషజ్ఞుఁ డగు మాని ♦ చిత్కల లెసఁగఁ.

౨౦౩

శా॥ సావిత్రాహ్వయమండలాధిపదవా ♦ స్తవ్యండు విశ్వాధిభూ
సావిత్రాన్వయసాగరోద్భవుఁడు స ♦ చ్చారిత్రలక్ష్మీమిల
త్సావిత్రప్రతిభాసమంచితుఁడు శ్రీ ♦ ధాముండు రాముండు దాఁ
సావిత్రీమహితోపదేశ మెద మె ♦ చ్చం గాంచె నబ్జాననా.

౨౦౪

ఉ॥ మండల మేలువాఁడు సుర ♦ మండలిఁ బ్రోవ జనించి వారకృ
 స్మండల మప్పు గాంచె నస ♦ మానమహాత్వము దోచె దాన స
 స్మండల మెచ్చ బ్రహ్మభవ ♦ మాన్యనియమృత బ్రహ్మచర్య భూ
 మండలరాజ్యముం గొనియె ♦ మానులు వేల్పులు నున్బియాడఁగన్. ౨౦౫

క॥ ఆక్షాలితాఘ్నఁ డాశర, శిక్షానిష్ఠాతుఁ డైన ♦ శ్రీసఖుఁ డంతన్
 భిక్షాందేహి యని భువన, రక్షావిధి కెత్తె భిక్ష ♦ రాజీవాక్షి. ౨౦౬

ఆ॥ అన్నఁ పుట్టు కుట్టు ♦ నెన్నఁడు లేకున్కి, నొసఁగుమయ్య యనుచు ♦ నొత్తి పరముఁ
 దన్న వేఁడుఁ డనుచుఁ దలఁపించె నన మున్న, యడిగె గురుల రాముఁ డర్థి నబల.

క॥ స్మయవర్జితహృదయా యీ, క్రియఁ జెలు వగురాము నెనసి ♦ శ్రీంగనె ననుజ
 త్రియమును నయ్యెడ వర్ణ, త్రియ మా ప్రణవోపపత్తిఁ దా వెలయు రహిన్.

సీ॥ మున్నద్ది తానయై ♦ యున్నవాఁడగుటఁ ద, ధనుసంధి మెలుపు గా ♦ యత్రి డెలుపఁ
 దనమాయత్రిగుణాత్మతనుఁగాంచుటనుదాని, కిదెమన్తియనిమాఁజి ♦ యెఱుక సేయఁ
 ద్రయి యితైఱఁగున నీ ♦ తనిఁ జుట్టి వఱలు నం, చనురీతి నుపవీత ♦ మభినయింపఁ
 బశుసంజ్ఞ మను భవి ♦ వ్రజ మేలుఁ దత్పతి, యపు నితం డని దండ ♦ మర్థమొసఁగ
 బ్రహ్మచారిత్వ మిమ్మొయి ♦ బాలభావ
 మునఁ వెలుఁగుట నొకవెలుం ♦ గనువదింపఁ
 దమ్ము లటుగూడ నుపవీత ♦ ధర్మ మెనసి
 మొఱసె రఘురాముఁ డోదయా ♦ మిలిత నయన. ౨౦౯

ఆ॥ తనకు నాకు భేద ♦ మనరాదు గాన ని, య్యర వెఱుంగఁ జేసె ♦ నెల్లవారి
 కన నతండు వొల్చె ♦ నజినాదిమామక, చిహ్నధారణమునఁ ♦ జిత్ప్రకాశ. ౨౧౦

క॥ పాలాశసమితి నిక మీ, పా లాశమనుపురి యనుచుఁ ♦ బనుచు విభున కా
 పాలాశశుభక్రియ సుర, పాలాశయుఁ బెనిచెఁ దపసి ♦ పర్వేందుముఖి. ౨౧౧

చ॥ మహిమ గడల్కొన న్నిళిల ♦ మానివరు ల్గురుఁడుం బ్రసక్తి న
 న్వహ మటఁబ్రజ్ఞ మేధయు న ♦ నంతత నెక్కొన స్వాశిషోక్తి న
 ల్లహరి చిదాత్మలం బెనుచు ♦ లావు మదాత్మకుఁ గూడ విస్మయా
 వహమగు నైన నెద్ది పర ♦ వస్తువుఁ జేరి ఫలింప దోయమా. ౨౧౨

తే॥ ఎల్లవిభవంపుసిరికిఁ బు ♦ ట్టిలు సుకవి
 జీవనము త్రిదశుల ప్రక్క ♦ చేని పంట
 మునితపస్సిద్ధిపదము రా ♦ మునివ్రతోత్స
 వము వెలసెఁ బాలవెల్లినా ♦ వనరుహాక్షి. ౨౧౩

క॥ తమ్ములుఁ దా నిట్లుపనయ, న మ్మొనసి శివాత్ము లని జ ♦ నమ్ము వొగడ వే
దమ్ములు సాంగములుగా, నమ్మునివలన న్నఱిహించి ♦ రగరాజసుతా. ౨౧౪

తే॥ చిత్రమశాఁ గదె మునుమున్న ♦ చెలఁగు నయ్య
పాకరణ మాది యాసమా ♦ పనమె సీమ
యా కతిపయాహముల నఖి ♦ లాగమములుఁ
గేలిమెయిఁ బాడి రొకట లె ♦ క్కించి రనఁగ. ౨౧౫

ఉ॥ నాలుగుమోములయ్యఁ గని ♦ నాడఁట పల్కు వెలంది కోడలా
మేలగువీలుఁ గూడె నఁట ♦ మేకొను సెజ్జయు వేయుమోములన్
జాలుగ వ్యాకృతు ల్నెఱపఁ ♦ జాలిన బంటఁట విదై లెల్లఁ దా
నేలఁడె యప్పురాణకవి ♦ యొకను సందియమే యమిస్తుతా. ౨౧౬

మ॥ జగతి నివ్విదైలకెల్ల మూలపదమా ♦ సర్వేశుఁ డిట్లన్నియున్
స్వగురుప్రోక్తిఁ బరిగ్రహించి శరల ♦ త్యప్రౌఢిఁ దానెంచుల
గ్గ గుఁగాకంచుఁ దదేకనిష్ఠుఁ డగుచా ♦ య న్వేల్పులూహింపఁ గాఁ
దగె బాణాసనవిద్య గూర్చునెడ ను ♦ ద్వల్లక్షి నబ్జాననా. ౨౧౭

క॥ వేదండగామినిరొ; విన, వే; దండధరాభులగుచు ♦ వెలసిరి వారా
కోదండకలన, వదభోః, కోదండ, మితోర్హ తీహ, ♦ గోప,యనిరనన్. ౨౧౮

ఆ॥ మొయిలు దొఱఁగి మెఱయు ♦ మువ్వేలుపులయిక్క
తెలిపి దుర్నిఁక్ష ♦ తేజులగుచుఁ
బ్రబలి రబల; వారు ♦ బ్రాహ్మయుక్తి వెలుంగు
క్షాత్ర మిట్టేదన వ ♦ శంబె జగతి. ౨౧౯

క॥ అమ్ముని యాధర్వణత, త్త్వ మ్మియెడ ధారవోసి ♦ ధన్యతఁ గనె లో
కమ్ముల నటుమనిచెను ఘను, లమ్మొయివా రగుట క్రొత్త ♦ లగునే మగువా.

ఆ॥ చాలమెఱసె నాగమాలి ♦ యచ్చో శక్తి, కలితవారిబిందు ♦ కలన దోష
నిట్టిగురుఁడు గూడు ♦ నేమొకో శిష్యులు, దొరక రిట్టివారు ♦ తోయజాక్షి.

సీ॥ సింగార మెనయించి ♦ జిగిజిరా ధరియించి, సింగాణి కైఁబూన్చి ♦ చెలువు గాం
సారగు సిగ చుట్టి ♦ చలువదుప్పటి గట్టి, సారప్రతిభ మీటి ♦ జయము గోరి
భద్రాశ్వమణి నెక్కి ♦ ప్రాభవమ్మున కెక్కి, భద్రాత్మత న్నించి ♦ పరువువెంచి
తమ్ముఁ బొరులు మెచ్చుఁ♦దాత్పర్య మెద హెచ్చు, దమ్ములతోడనుద్వరితముగ

వనము గలయఁ జొచ్చి ♦ వడి సత్త్వముల వచ్చి
మఱి వచ్చుఁ దండి ♦ మదికి వచ్చు
కాన్క లప్పగించుఁ గలికి ♦ యిట్లు చరించు
రాముఁ డఖిలహృదభి ♦ రాముఁ డగుచు.

—౨౨౨

ఉ॥ వేకువవేళ స్నాతుఁడయి ♦ వేడ్క గురుం దలిదండ్రుల న్నమ
స్యాకృతిఁ దన్ని తమ్ములునుఁ ♦ జక్క టినెయ్యరుఁ గూడిరా జయ
శ్రీకరమైన గద్దె దరిఁ ♦ జేరి నయ మ్మైనయ న్లుగూత్తులన్
గైకొని రాష్ట్రోత్తమములఁ ♦ గాంచు రఘూద్వహుఁ డుత్పలేక్షణా.

—౨౨౩

ఆ॥ మునులతోడి పొత్తు ♦ మొనసి భుజింపుచు
నిఖిలధర్మశాస్త్రు ♦ నిర్ణయంబు
లెఱిగి కొనుచు వారి ♦ కెఱుక గూర్చుచు నిచ్చ
లతఁడు మెఱసె నిటా ల ♦ హార్యతనయ.

—౨౨౪

న॥ మఱియును.

—౨౨౫

సీ॥ ఒకవేళ శబ్దశా ♦ శ్రుకలాప్రకాశనం, బొకక్షణం జౌక్తికో ♦ ద్యుక్తిపరత
యొకముహూర్తమున మా ♦ హూర్తికప్రకరణం, బొకగడె సుపదప్ర ♦ యోగలక్ష్య
మొకపూట కల్పశి ♦ క్షోచితాభాషణం, బొకయరజాము ని ♦ రుక్తిగరిమ
మొకయామ మకలంక ♦ సకలధర్మవివక్ష, యొకప్రాద్దు రాజనీ ♦ త్యాహనిష్ఠ
అన్నియెడలను బ్రహ్మతా ♦ దాత్యైలక్ష
ణోపనిషదర్థవివృతీయు ♦ నొప్ప రాముఁ
డమరు మునిగోష్ఠిఁ గమలాక ♦ రమున నొగి వె
లుంగు ప్రతిమాప్రభాకరు ♦ భంగి గిరిజ.

—౨౨౬

చ॥ మనుజుఁడ నంచుఁ దోచి మహి ♦ మం బొకకొంత మఱుంగునేసి తా
నును జను లిచ్చ మేకొనుప ♦ నుల్లానె నిట్లు వికారి పోలికన్
ఘనుఁ డజు, డీశుఁ డేవికృతి ♦ గల్గదు వానికి నిక్కమం చెఱిం
గిన కృతియే పరాత్మకృతి ♦ కీలు గనంగను నంగనామణి.

—౨౨౭

—* శ్రీరామప్రభృతుల యావన వర్ణనము *

క॥ అక్కొమరుల కక్కాలముఁ, జక్కెఱవిలుకాని కళల ♦ స్వామ్యం బొకఁడే
తక్కువపడె నని మక్కువ, నక్కొఱతయుఁ దీర్పఁ దలఁచె ♦ యావనము కృత్తి.

సీ॥ కప్పుతా యొప్పు ర ♦ కం బంత బిరుసంచు, దాపించముల విప్పు ♦ దార్చునేమొ
యాణిముత్యపుదళు ♦ కా మొక్కలం బంచు, మల్లెపూనెటి కాన ♦ మార్చునేమొ
విద్రుమచ్చాయాను ♦ విధి యగ్గలం బంచు, జివురుటాకు పసందు ♦ చేర్చునేమొ
పద్మరాగద్యుతి ♦ భంగి ముమ్మర మంచు, గ్రొందామరల సిరి ♦ గూర్చునేమొ
యంగరుచి హాసవికస నా ♦ భ్యంచితోష్ఠ
రాగ కరపాదలీలాస్ఫు ♦ రణల కింతె
యావనం బింక నేమిసే ♦ యంగఁ జాలు
రాము జగదభిరాము శ్రీ , ధాము దొరసి.

౨౨౯

క॥ అందఱు నందఱె యను న, ట్లందఱ యెడఁ బాచుకొలిపె ♦ నాయాకళలం
గంద మిదె యనియొ రాముని, యం దన్నియు వెలయఁజేసె ♦ నవి క్రొత్తలుగన్.

సీ॥ శృంగారసర్వస్వ ♦ సిద్ధితీర్థం బంచు, నూనూగుమీసాల ♦ నూలుకొలిపె
మోదాతిభూమావి ♦ ముక్తస్థలం బంచు, జటునవ్వొలయఁబల్కు ♦ చెలువుగూర్చె
గల్యాణవృష్టిప్ర ♦ కామ్యాశ్రమం బంచు, గూర్మిఁ జాల్చొలుపు చూ ♦ ఘట నమర్చె
లక్ష్మీవినోదామ ♦ లక్ష్మేత్ర మిది యంచు, నెటిసారెబంచు బ ♦ ల్మీటు వెనిచె
నొక్కొకని సుకృతంబట్టు ♦ లూర్జిత మగుఁ
గాని కానగునది యేది ♦ గాక మాను
సకలకర్తృకలాప్రకా ♦ శకపదములు
పుణ్యభూములు గదె దయా ♦ పూర్ణహృదయ.

౨౩౦

క॥ పొగడినయదె పొగడఁగ నగు, జగతీధరతనయ ; రామ ♦ చరితం బెల్లన్
నెగడుగనవో విలాసము, లగణితములుఁగావొ యావ ♦ నాంచితకలనన్. ౧౩౨

మ॥ మితభాషిత్య ముదారభావము దయో ♦ స్మీలత్వ మార్యోక్తిస
మృతి చాటూక్తివిపాక మంచితకలా ♦ మానిత్వ మప్రాకృత
ప్రతిభాసిత్య మనుగ్రహగ్రహసుసం ♦ పన్నత్వ మాలక్ష్మితో
న్నతలక్ష్మీస్ఫురిణంబు వారల దెస ♦ న్నన్పట్టె నప్పట్టునన్.

౨౩౩

చ॥ అవయవసౌష్ఠ్యవంబు కల ♦ నాతిశయం బసద్భక్త కాంతివై
భవ మపరాజితస్వరస ♦ భావవిలాసము శ్రీసముల్లస
త్కవివర/వర్ణనీయపద ♦ కఁధిసముద్భవభాగ్యలక్ష్మీకీర్
భవనములయ్యె వారి యెడ ♦ భావభవోదయకృత్కలాశ్రయా.

౨౩౦

సీ॥ చంద్రకలాశక్తి ♦ చాలునో; చాలదో; పంకజాతస్ఫూర్తి ♦ బయలుపడియె
సౌరసిద్ధాంతోక్తి ♦ జరుగునో; జరగదో; వైద్యుతక్షణికతా ♦ వార్త నిలిచె

ననలానుమితిదార్ధ్యమమరునో; యమరదో; బాష్పాప్తిబరతాపవహ్ని వెలసె
కుండలీశ్వరఘక్కి ♦ కూడునో; కూడదో; గురువచస్సంపత్తి ♦ గుప్తిగాంచె

ననుచు ముచ్చటలాడుట ♦ లతిశయిలై
విబుధగోష్ఠుల సందేహ ♦ వివృతు లమర
నక్కుమారుల ముఖలక్ష్మి ♦ యమితతేజ
మధికశౌర్యము వాగ్గుంభ ♦ మనువుపడఁగ.

౨౩౫

ఉ॥ తమ్మి యొకండు తామరలు ♦ దామరసమ్ములు సారసమ్ములుం
గమ్మనితావి మేల్సిరుల ♦ కందువలై వికసించె బానరు
క్త్యమ్మనరాదు వారి దెస ♦ యావనభానుని రాకఁ గాంతిపూ
రమ్మన మోము కన్నులు క ♦ రమ్ములు పాదము లట్లు వొల్పుటన్.

౨౩౬

చ॥ కమలము లన్నఁ బ్రాతవడె ♦ గాదని చంద్రుని బట్ట నాగ్రహం
బమరెడు నింక వేటువిధి ♦ యా ; విధి కుచ్చితుఁ డట్లు వారి యం
గఘుల నమర్చి కావ్యమతి ♦ గాననసీమల పాలు సేయఁ గా
కమరులువొంగ సామ్యగతి ♦ కందెడు వస్తువు లందఁజేయఁడే.

౨౩౭

సీ॥ మానిసీమానసాం ♦ భోనిధు ల్లలఁగవో, తాలుకొన్నిగరంగి ♦ జాలువాటె
బరమండలులు డక్కు ♦ వడి బిట్టు తమకవో, చక్రపట్టులు కొన్ని ♦ జళుకుగాంచె
గూర్చు ద్విజశ్రేణి ♦ కోరిక ల్పండవో, కవిరాజు లొకకొన్ని ♦ నవక మెనసె
దామసాత్కరము లు ♦ ధృతి సెడ జాఁగవో, యిరులమూకలు గొన్ని ♦ యేగసాగె
నెద్ది యెటులైన నింతకు ♦ నెల్ల జగము, ప్రాంచితానందతృప్తిప్ర ♦ పంచమయ్యె
నినకులేశ్వరు తనయులయ్యనువు నెఱయ, నంక మొరయని రాకాశ ♦ శాంకులగుట

శా॥ ఒక్కండేనిఁ గొఱంత యుండదు గదా ♦ యర్వీంద్రు సంతానము
దక్కంజాతభవుండె నేర్పరి యటం ♦ చాముక్త మర్యాద పెం
పెక్కెంగావుత వాని భాగ్య మటులే ; ♦ యెట్లెని శ్రీజాని తా
దృక్కల్యాణకలాకలాప మపరా ♦ ధీనం బదీనక్రమా.

౨౩౮

శా॥ మోకల్వెట్టిననాడె కల్పతరువు ♦ ట్టున్నాడి తన్మంజరీ
ప్రాకట్యం బిటు దోచె నేటి కిఁకఁద ♦ తృప్త్యాతసంపత్ఫలా
స్తోకప్రాభవ మొప్పకుండదు గదా ♦ శుద్ధాత్ము లాశింతు రా
శ్రీకల్యాణపరంపర ల్పడయ వా ♦ క్షేగీయమానోదయా.

౨౪౦

క॥ ఎంద తెటులున్న రాముని, యం దొకక్రొందళుకు గులుకు ♦ నది వివరింపన్
బృందారకులకును శతా, నందునకును దరమె వికచ ♦ నలినదలాక్షి.

౨౪౧

తే॥ ఆజగన్మోహనాకారుఁ ♦ డైన రాముఁ
డగును మగలకు నేని మో ♦ హవహుండు
మున్ను మోహినియై యటు ♦ ల్మొనసె ననినఁ
గామజనకత్వ మీనాఁడుఁ ♦ గడచి చనెనె.

౨౪౨

ఉ॥ ఏమనిచెప్పదు నిఱకు ♦ లేశ్వరనందిని రాము నప్పు డే
రామలు గాంచి కాననివి ♦ రాళికిఁ బాల్పడి చొక్కు గాంచ రే
భామల చిత్తవృత్తు లటు ♦ భాస్వరతన్మహనీయ చిత్రలీ
లామయత న్గడల్కొనవు ♦ లాలితసద్భ్రమసంపదున్నతే.

౨౪౩

సీ॥ పటము గన్గొని వాని ♦ ప్రక్కఁ జేరినఁ గాని, పరికింపలేనను ♦ సరసదృష్టి
లేఖ లూహించి యా ♦ లీలాత్ముఁ గదియక, తోచ దెద్దియు నను ♦ వాచికోల్క
వార్త లాలించి య ♦ వ్వరు ముఖాముఖిఁ గాక, భాషింప రాదను ♦ భాష్యచతుర
మైత్రిపెం పరసి య ♦ మ్మహి కూర్చి గొనకున్న, మమత వాటిల దను ♦ మాన్యభక్తి
యవని నొకరిత యన నేల ♦ యంద అట్టి, వారె యన నైరి పో రాచ ♦ వారి కన్నె
లఖిలభువనైకమోహనుం ♦ డైన రాము, లలితకామకలాసము ♦ ల్లాస మొలయ.

ఉ॥ చుట్టటికం బెటింగి మదిఁ ♦ జొక్కుదు రొక్కట లేనిబాంధవం

బట్టిటుఁ గూర్చి కూర్తు మని ♦ హాయి గనం గమకింతు రాదృతి
మట్టునుమీటు సారెల సు ♦ మాళము మేకొనఁ దార్పఁ జూతు ర
ప్పట్టున వారి మెప్పు గను ♦ భాగ్యము గల్గునొ యంచు భూపతుల్.

౨౪౪

తే॥ వచ్చువారునుఁ బటములఁ ♦ దెచ్చువారు

మెచ్చువారునుఁ గాన్కలం ♦ దిచ్చువారు
ముచ్చటల మున్నవారుఁ గా ♦ మచ్చ చూప
మచ్చెకంటుల హాయి లెల్ల ♦ రచ్చ కెక్కె.

౨౪౫

తే॥ ఎంద తాళింప నేమగు ♦ నేరికేని, నందరాని మహాలక్ష్మి ♦ నందువాని

చంద మెట్లును వింతయా ♦ జగతి కెల్లఁ, గుందరదన; కలాసమ ♦ గ్రేందువదన.

ఉ॥ చుట్టటికంబు పెంపు సరి ♦ చూడక శీలము వంకఁ బోక చే

పట్టఁగఁ గూర్చు కన్నియల ♦ భావకలావిభవంబు లెన్న కే
పట్టుననేని సంపదల ♦ భంగి దలంపక కోరునంతనే

యట్టిమహామహీంధ్రు ♦ లనయం బెనయం గ్రహియింప నెంతురే.

౨౪౬

మ॥ చికిలీచేసిన చంద్రహాసతతి నాఁ ♦ జెన్నారు చిన్నారి రా

చకొలం బన్నిటఁ జాలి యుండ సుధృతి ♦ ష్మాజాని శ్రీజానిగు

ట్టాకయింతేసిఁ దలంచునో, తలఁపఁడో, ♦ యూహించు మైఁబెంచు నే
వికచాంభోజదలాక్షు లీనెటికి ను ♦ య్విం గూర్తు రంచాత్మలోక. ౨౪౯

తే॥ సగరవంశోద్భవులు తారు ♦ సాగరంబు, పొంపు గాంభీర్యమునఁ బురు ♦ డింపకొక్క
తమకఁ డొక్కింతయును నేరు ♦ తారసిల్లి, రేని దశరథుఁ డెద్దాని ♦ కాన యిడఁగ.

క॥ ముచ్చటలఁ దేలుచుం దన, మెచ్చుల కుప్పలకుఁ దగిన ♦ మెలఁతలఁ గూర్చు
వచ్చు నెపు డెట్లనుచు మది, నచ్చఁపువేడుకలఁ గోస ♦ లాధిపుఁ డుండెన్. ౨౫౦

క॥ అని శంకరుఁ డెఱిగించిన, విని బ్రహ్మనందలక్ష్మి ♦ విలసనమున నా
ననపద్మ మందగింపఁగఁ, దనివి సక గౌరి, శో, న ♦ తనితో ననియెన్. ౨౫౧

క॥ మాయాదూర ; వశీకృత, మాయుం డజుఁ డతని మహిమ ♦ మఱి విందు నటన్
దా, యోగమాయ తదను, జ్ఞాయత్తతఁ దోఁచె నెట్లు ♦ లది దెల్పుఁ గదే.

వ॥ అని యనుసరించి వేఁడుకొనుటయు. ౨౫౨

శా॥ సత్తామాత్రవివేచనాగతస ♦ త్సంప్రతినిత్యా స్వసం
విత్రాయోగవిభాగతోఽచితజగ ♦ ద్వేత్తత్త్వయోగ్యా రసో
ద్యత్తాత్మానుభవప్రకారవృతపూ ♦ ర్ణానందభావా ప్రమా
యత్తాన్యత్వవిభావిభావ్యమహితా ♦ నంతప్రభావోదయా. ౨౫౩

క॥ విధివిహితయోగ తేజో, నిధిభాస్వద్భాస్వ తావి ♦ నిహితసమాస
త్వ్యధిభూతసర్వభానా, వధిభూతస్వప్రకాశ ♦ భాసకభానా. ౨౫౪

మాలిని॥ పరమపదమహాశ్రీ ♦ ప్రాపకాత్మానుసంధి
స్వరససుఖతభక్తా ♦ శ్రౌతమార్గానుషక్తా
నిరవధికకృపాబీ ♦ నిత్యనిర్వాణలబ్ధీ
సురపరివృథ సేవ్యా ♦ శుద్ధభావానుభావ్యా. ౨౫౫

గద్య॥ ఇది శ్రీమదుమామహేశ్వరచరణనలిననిత్య సేవాసమాసాదితానవద్య
కవితాయోగహృద్యమహితాత్రేయగోత్రపవిత్రహనుమత్సుధీతనయ
విదితనయ లక్ష్మ్యంబా గర్భశుక్తిముక్తాఫలాయమాన
వేంకటప్ప కవీంద్రాభిధాన ప్రణీతంబైన
శ్రీరామకథామృతంబను మహాప్రబంధంబునందుఁ
బాలకాండమునం దృతీయాశ్వాసము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

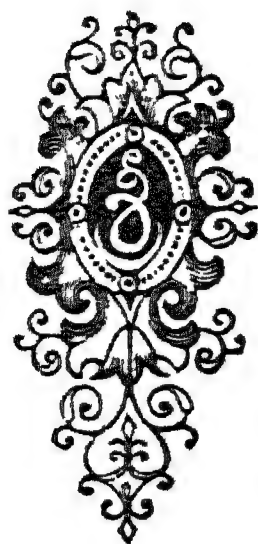
శ్రీశివాయగురవే నమః

శ్రీ రామ కథామృతము.

బాలకాండము.

—♦ చతుర్థాశ్వాసము ♦—

—:(0):—

నిత్యానందరసా
ధీనబుధాధీనభక్త ♦ ధీవృత్తిపరా
ధీనస్వభావలక్ష్మ్యా
త్మానుశ్రుతచిత్కలా ♦ స్పృశా పరమేశా.

౧

—♦ యోగమాయా జననఘట్టము ♦—

ఆ॥ అవధరింపు మయ్య ♦ హార్యరాజతనూజ
కిట్టులనె గిరీశు ♦ డెలమి దొలక
హరి యనుజ్ఞ మున్నె ♦ యశాదల నిడి యోగ
మాయ స్వీయయోగ ♦ మహిమ మెఱయ.

౨

వ॥ బ్రహ్మవిద్యావిశారదుండు పావనుండు నగు కుశధ్వజనాముని మహాముని సంభావ
నీయునిఁగా మతినుంచి గతినెంచి పతిదేవతావతంసంబు నా వఱలు తత్తులకాంతా
మణి గర్భంబునం బ్రవేశించి యొక్కశుభోదయంబున నయ్యుధీషణాత్మజుండు. ౩

చ॥ తొలుఁబలుకు ల్పరించు తఱి ♦ దోఁచి యెలుంగుల తాల్గరంగు భం
గులు వెలయంగ వాకొనుడు ♦ గూరిమి నివ్వటిలంగ నాతఁ డ
ప్పొలఁతిఁ దలంచె వేదవతి ♦ పోయిది యం చటు లవ్వలాసి
తిలకముఁ బిల్చి రెల్ల రది ♦ తెల్లము తచ్చుఁతియుక్తి నెచ్చెలీ.

౪

క॥ ఆగుణవతి సుమమంజరి, నాగని జనయిత్రి వొల్చె ♦ నవమాలిక యా
నాగ మునివర వసంతుని, యోగానిలు దక్షిణత్వ ♦ మొలయగ నవలా. ౫

ఆ॥ దిక్కులెల్లఁ జెలివి ♦ తేటలఁ దేలె మే, ల్పొందె నన్నియెడలఁ ♦ బొరువులగుచు
నీరజము లనిలకి ♦ శోరము ల్పొదలె న, వ్యేళఁ బ్రాణితతికి ♦ వెలసె సుఖము. ౬

క॥ ఘనుఁ డమ్ముని యానందసు, ఘనుడై బాలికకు మేలు ♦ గా నగు విధులె
ల్లనుఁ దీర్చి ప్రియత లతకూ, నను బలెఁ బెనిచెం గ్రమంబు ♦ నంగమలాస్యా. ౭

తే॥ వింటె ; యిందీవరాక్షి య ♦ వ్వెలఁది పెంపు
గనుటఁ గ్రొన్నెలరేక తా ♦ ననుకరించె
నవల నానాట సిరి మించు ♦ నువిద మ్రోలఁ
గం దెనయుచుంట నది తిర ♦ స్కార మొందె. ౮

క॥ నిలబడు తొలకరి మెఱు పనఁ, గలకాలము మెఱయు చంద్ర ♦ కల నావలపు
ల్లల మేలి పసిడి తీవియ, పొలుపున వబ్బాల రుచులఁ ♦ బొలిచె సుశీలా. ౯

ఉ॥ ఆదటఁ గొన్నినాళ్ల కతఁ ♦ డన్నులమిన్న కనన్యలభ్యసం
మోదము పెర్చి నన్నమిడై ♦ మున్నిది యన్నమయాది కవ్వలం
దాఁ దులకించునట్టి పర ♦ తత్త్వ మనం గనఁ డొక్కొక్క; యమ్మ; న
న్నాదృతిఁ జేర్పు వీని కడ ♦ కం చనుటో; కనవే విలాసిని. ౧౦

ఆ॥ లీల లొలుక నటు ల ♦ వేలహర్షము పేరి, పాలవెల్లి తమకుఁ ♦ బాలువడుట
నోలిఁ దల్లిదండ్రు ♦ లోలలాడఁగ బాల, కేళు లొలసె నామె ♦ లోలనయన. ౧౧

ఉ॥ ఆటలఁ బాటలం దళుకు ♦ లంగము లందొరలంగ మాటికిక
మాటకు మాట కయ్యమృత ♦ మండల ముట్టిపడంగఁ జెల్వలం
దేటల గాటమై మహిమ ♦ తీవెలువాఱ జగంబులోన నీ
బోటికి సాటి యెవ్వ రని ♦ పొల్చిరి హర్షభృతి న్గురు ల్సతీ. ౧౨

తే॥ తపము సిరి దక్క నొండెద్ది ♦ దమకుఁ బోల
కునికిఁ బువుగుత్తు లాదిగా ♦ నువిద కిడఁగ
నామె వనలక్ష్మి నా మించె ♦ నందగింప
రే; కలిమివార లెట్లుఁ బూ ♦ ర్ణేందువదన. ౧౩

ఉ॥ ముద్దులగుమ్మపైఁ దొరలు ♦ ముద్దుల కుద్దిగ విద్దె లొద్దికం
బెద్దటికంబుఁ గూర్చు నని ♦ పేర్చిఁ దపస్సుల పెద్ద పద్దెము

లద్దయుఁ గొన్ని నేర్పుటయుఁ ♦ దారసిలె న్నపు లద్దిరా యనం
బద్దుగ మానసాబ్జరతిఁ బాల్పడి యాగమహంస లదిజా.

౧౪

తే॥ ఎల్లవిద్దెల కీయమ్మ ♦ యెల్ల యగుట
శారదాదేవి యనవచ్చు ♦ జవ్వనమున
మించువహిఁ దిలకించియు ♦ మెలఁత మరుని
తరుణి యను టెంత దొసఁగు కాం ♦ తాలలామ.

౧౫

క॥ ఆమనితతరుణిమోన్నతి, యామనిగాఁ జూతలతిక ♦ యనుగతి పొనరం
గామునిసాయక మిది యనఁ, గా మునినాయకుని తనయ ♦ కడురుచిఁ బ్రబలెక.

ఆ॥ విరియఁ బడియె మేను ♦ విట్టవీగెఁ గుచంబు, లవయవాలి తీర్చి ♦ నట్టు లయ్యెఁ
బాదుకొనె విలాస ♦ భావంబు లతనుని, ములుకు లయ్యెఁగలికి ♦ పలుకు లపుడు.

మ॥ ఎలప్రాయం బెలయించు లీల జటిలుం ♦ డీక్షించి యాబాల వె
న్నెల గూర్పంగల తేనితో డయిన క ♦ న్నెం బోలఁగా నిట్లెదం
దలపోసె న్వలరాజుఁ గన్నతఁడ యీ ♦ తన్వంగికి న్భర్త గా
వలయు నోబ్బ, వల దన్యఁ డెట్టి డయిన ♦ న్వాంఛింప నం చంగనా.

౧౬

ఆ॥ ఇటుదలంచి తపసి ♦ యెల్లరు వినఁగ ని, య్యతివ నేరి కొసఁగ ♦ పారికిఁ దక్క
ననుచుఁ బ్రతిన చఱచి ♦ యంచితజపనిష్ఠ, మెలఁగుచుండె నతఁడు ♦ సలలితాంగి.

ఉ॥ అంత మదేభయానఁ గని ♦ యంగజకింకరతాప్తి నిక్కి తా
రెంతటివారలేని చెలి ♦ నిమ్మని వేడి వృథాప్రయత్నలై
కొంతకుఁ దేటియు న్మనము ♦ కొందలమందఁ దలంగుచుందు సు
మ్మింత యభాగ్యశాలురకు ♦ నెట్లిది దక్కు నటంచు సుందరీ.

౨౦

ఆ॥ తనువు గలుగునాఁడె ♦ తనపొడ గనవచ్చు
టతని మహిమ కొంత ♦ యడఁగి యుండెఁ
దనువుఁ దొఱఁగి వాఁడు ♦ తనుధానులను వేఁపఁ
దొడరె నతనుఁ డిపుడు ♦ తోయజాక్షి.

౨౧

క॥ తెఱవ తముఁ బ్రోనఁ బొడమిన, తెఱఁ గెఱిఁగియు నాపె యొఱపుఁ ♦ దెఱ గ్రమ్మిన నే
డైఱఁ గోరిరి సతి విబుధులుఁ, బఱపగు హరిమాయఁ దలఁగఁ ♦ బరులకు వశమే.

ఆ॥ కలుషభయ మొకింత ♦ యలమానిభయ మింత, యిచ్చఁ దవుల మలఁగి ♦ రెల్ల రట్టి
గుట్టు తమకొలంబు ♦ పట్టున లేకున్కి, దంభుఁ డన నొకొండు ♦ దైత్యవిభుఁడు.

ఉ॥ ఆ జటిముఖ్యుఁ జేరి మరుఁ ♦ డంపల ముంప భరింప లేక నా
కీజవరాలిఁ గూర్పు మని ♦ యెంతయు వేడి యతం డదల్పు వాఁ
డోజ మొఱంగి దుర్మదని ♦ యుక్తి నిశిం జనుచెంచి పొంచి ని
ద్రాజనితాంధతం బొదలు ♦ తాపనుఁ గన్గొని నిర్దయాత్ముడై. ౨౪

క॥ అక్కఱినుం డసిఁబూని చి, వుక్కనఁ దలఁగోసె యోగ ♦ పూర్ణం డగుటకా
గ్రక్కున నతఁ డెక్కు-డుగతి, కెక్కె ననుర హత్య పొదువ ♦ నీలై న్నగజా. ౨౫

ఆ॥ మానిసతియు ధర్మ ♦ హాని కోర్వక కన్నెఁ గాంచి హరియ నీకు ♦ గతి యటంచు
బుద్ధు లెలమిఁ గొన్ని ♦ బోధించి పతిమూర్తి, ననుగమించె వహ్ని ♦ యందు సాధ్య.

చ॥ తన తలిదండ్రు లట్లుచన ♦ దైవఁలసము నెంచి యవ్వలా
సిని జవవృత్తి శౌరి దరిఁ ♦ జేరెద మద్దురు నిర్ణయంబు చొ
ప్పన నని యిచ్చుఁ గూర్చి పరి ♦ పూర్ణసమాధిఁ దదేకతానతం
దనరు తెఱింగె నిర్జరులు ♦ తద్దయు మెచ్చుఁ దపస్వినందితా. ౨౬

—♦ వేదవతి విష్ణునింగూర్చి తపంబొనర్చుట ♦—

సీ॥ నగువెన్నెలలు చిల్క ♦ నగు మోముజాబిల్లిఁ, బ్రొద్దువెల్లుల వంకఁ ♦ బొందుపఱిచి
యంటినఁ గనుగందు ♦ నన మించు మైదీనె, నాల్గువహ్నుల నట్ట ♦ నడుమ నునిచి
బెళుకుగ్రొండఱుకు చూ ♦ డ్దులఁగుల్లు కనుదోయి, నెఱియోగలక్ష్యాప్తి ♦ నిలువరించి
పలుకుఁగన్నియ రచ్చ ♦ పట్టు మేల్గను నాల్క, మౌనముద్రాఘాత ♦ మలఁచివైచి
కోర్కె లుజ్జగించి ♦ గోవిందునెడఁ గూర్చి, మిగులఁ దపసు లెల్ల ♦ మేల్కొనంగఁ
గలికిమిన్న పెద్ద ♦ కాలంబు దప మిట్టు, లాచరించుచుండె ♦ నబ్జవదన. ౨౭

క॥ వంటకముపైఁ దలం పను, కంటకముఁ బెకల్చి తృప్త ♦ గడచి మదాదు
ల్గంటివడ నొంటి నవ్వా, ల్గంటి నెఱపె నియమ మిట్లు ♦ కంజదలాక్షి. ౨౮

ఉ॥ తావులఁ గొన్నిటి న్వరుస ♦ దప్పక దాటి హిరణ్మయాఖ్యబిం
బావసితాత్మమూర్తిఁ గల ♦ యం బరికించి మనోవికారముల్
పో వెడలించి నిత్యపరి ♦ పూర్ణసుఖామృతవాద్ధిఁ దేలి య
ద్దేవి పొసంగె విష్ణు దెస ♦ తీపి ఫలం బిదె చూవె భావినీ. ౩౦

ఆ॥ పొలఁతి యాశ్రమంబు ♦ పొంత గోవ్యాఘ్రూడి, నిచ్చ వేరముడిగి ♦ నియతి నొండొ
కొండు గూడి యాడు ♦ చుండఁ బుష్పఫలాదు, లెల్లవేళఁ దరువు ♦ లిచ్చు చుండు.

—♦ వేదవతియాద్వకు రావణుండువచ్చుట ♦—

క॥ ఈరీతి నాతలోదరి, సారవయోరూపవిభవ ♦ సత్త్వము లెల్ల
నారాయణార్చితము లని, యారూఢోన్నతిఁ దనర్చు ♦ నాసమయమునఁ. 32

సీ॥ పరమేష్ఠి చిత్త మే ♦ వరనిష్ఠు జపశక్తి, కిచ్చావిధేయత్వ ♦ మెనయఁ గోరె
గలధౌతశైల మే ♦ ఘనసత్తు కరయుక్తి, నాటాడు విఃబంతి ♦ యై తనర్చె
నాశాంతపదము లే ♦ యదరాత్తు వినియుక్తి, నసినటీరంగత్వ ♦ మందఁ బూనె
నేకశూరత్వ మే ♦ యిత్థతేజః ప్రసక్తి, ద్విభువనజయలక్ష్మి ♦ దివియఁ జొచ్చె
వాఁడు దవవీతిహూత్రవి ♦ వర్తనిజక, భాప్రధూమిత విబుధనా ♦ ధప్రధాన
వీరవరమానసాభిఖ్య ♦ విపినతలుఁడు, రావణుఁడు సర్వభూతవి ♦ ద్రావణుండు. 33

వ॥ నిచ్చలుఁ దన యిచ్చకు వచ్చి నల్లెల్లజగమ్ములం గ్రుమ్మరుచున్నవాఁడొక్కనాఁడు
హిమవన్నగంబున కుదగ్భాగంబున న్నలువొందు చున్నతదీయాశ్రమంబునం ప్రవే
శించి యందొక్కవివిక్తప్రదేశంబున. 34

సీ॥ కుండలినీసంజ్ఞ ♦ గుట్టు గన్పట్టఁ జే, యుచు మేలిపెంజడ ♦ యొటపు నెఱపఁ
జిత్కలాభివ్యాప్తి ♦ జెనయుచు నొకదీప్తి, మైనుండి యెసలంట ♦ మలయుచుండ
నంచవన్నియ నిర్వ ♦ హించుచుఁ బటికపుం, బూసల పేరు సాం ♦ పులు ఘటింపఁ
దనుఁ దావుకొన్న మా యను నిర్ణయించుచు, వల్కలాంబరి మొందువాసిఁ బెనఁగ
మేఖలాజినదండము ♦ ఖ్యాఖిలర్షి
లక్షణము లుల్లసిల్లి లీ ♦ లాతపస్వి
మూర్తి వగు నీప్రభావంబు ♦ మొనసి తప మొ
నర్చు మునికన్యఁ గనె నతం ♦ డర్చనీయ. 35

క॥ కాంచి తొలికాన్పుననె కను, లెంచఁగరాని తమకమున ♦ నిరవుకొని మనం
బంచుఁడను వంచు మలఁగని, సంచున జాడ్యమునఁ గ్రుంకు ♦ జాడనె యుండఁ.

సీ॥ తన యాననము చిత్త ♦ మును సుప్రసాదమై, కువలయాష్టాదంబుఁ ♦ గూర్చుచుండ
దన మేను నాసిక ♦ యును భవ్యరూపమై, ఘనసదామోదనం ♦ ఘటనఁ గోర
దన కేలు నెమ్మోవి ♦ యును సానురాగమై, సలితస్నిగ్ధత్వ ♦ సరణి మెఱయ
దన కుచద్వయి కటి ♦ యును యోగరూఢమై, యనిశాతిశయవృత్త ♦ తనువహింప
లీలఁ జంద్ర సువర్ణ ప్ర ♦ వాల చక్ర
కలన లొప్పార సర్వాంగ ♦ విలసనము ల

మూల్యములు గాఁగ రాజిల్లు ♦ మునితనూజ
యాతని స్మయాబ్ధి ముంచె న ♦ హార్యతనయ.

32

వ॥ అట్టియెడ.

35

ఉ॥ ఉల్లము పక్కునం బగిలె ♦ నొక్కటఁ దాలిమి మొక్కపోయె మై
నుల్లసిలెం ద్రవంబు పుల ♦ కోత్కర మెల్లెడఁ బిక్కటిల్లె సం
ధిలై వివర్ణభావగతి ♦ ద్రిక్కొనె జేష్ట లెసంగె గంప మా
పుల్లనలాక్షి మూర్తి గనఁ ♦ బూర్వసుపర్వన కోలి బాలికా.

38

ఆ॥ తన్నుఁ దాన పెద్ద ♦ తడ వెఱుంగకె యెట్ట
కేల కాత్మ వృత్తి ♦ గీలుకొలిపి
కాంచనాంగి మరలఁ ♦ గాంచి వాఁ డిట్లని
మదిఁ దలంచె విబుధ ♦ మాననీయ.

౪౦

—♦ రావణుండు వేదవతి చక్కఁదనంబు వర్ణించుట ♦—

క॥ ఇది స్వప్న మొ జాగరమో, మది గుదురదు సాగరమున ♦ మగ్నంబైన
ట్లాదవెడు మూఢత దీనికిఁ, దుది మొదలుం గానఁబడదు ♦ తోచు నివిధికి.

ఆ॥ కాంతిచయము నడుమఁ ♦ గనుపట్టు నొకవృత్తి, యాడుదనము దోష ♦ నల్లనల్ల
నేమనంగవచ్చు ♦ నిది క్రొత్త యీ లేమ; నేమిటికి సృజించి ♦ యెవ్వ రిడిరొ.

ఉ॥ ఎవ్వతె యొక్కొ యివ్వనిత ♦ యివ్వని నివ్విధి నేకతంబ లే
జవ్వని పువ్వఁబోని మెయి ♦ ట్లామత ప్రామ, దపం బొనర్చి తా
నెవ్వర మర్థి గైకొనుట ♦ కెవ్వరి వేడఁ దలంచె నొక్కొ హా
యెవ్వని పాలుసేయు నొకొ ♦ యీ నునుపాయము రూపధేయము.

౪౩

తే॥ తేటి యొరయని యరవిరి ♦ తేట గాలి, సూటిఁ బాటని నునుదీవె ♦ గోటు దీని
నీటు తలఁపించె నొర యిభృటి మదను, మేటిసామ్రాజ్య మేన్మకిఁగిటి కగునొ.

ఆ॥ నలువ గూర్చె నాన ♦ నములు నాకొకపది, యవియు నన్నిలక్ష ♦ లైనఁ జేయఁ
డబల సొబగు వొగడ ♦ నటుగాన నితఁడు ము, త్తాతగాఁడు శమను ♦ దూత గాక.

శా॥ జౌనే ; చక్కఁదనంబు మేలిమురిపం ♦ బయ్యారె ; యొయ్యార మా
నొ నాహ్లాదన మద్దిరా బిగితనం ♦ బా ; చాకచక్యంబు తీ
రొ నిర్మించెనె దీని నిట్లు ముదుకం ♦ జౌ తాతగా కొక్కెడ
దానే పూని పొనర్చె గాముఁ డిదె పో ♦ తథ్యంబు నారీమణి.

౪౬

౨॥ వలపు తఱుకు మెఱుఁగుఁనిలుకడ వర్ణంబు, పొలుపు దెలివి వ్రుదిమఁ కళలు నొలయు
చెలువమేని చేతఁ ♦ దలఁపించె సామగ్రి, వల సమగ్రవృత్తి ♦ వలను విధికి. ౪౭

౩॥ చెంపకుఁజేరె డాకనులు • శ్రీపదముల్ స్తనమండలంబు నై
లింపగజేంద్రకుంభయుగి ♦ లీలగఁ బైకొను మోము నోము సో
హంపదలక్ష్యుఁ జేయుఁ గన ♦ కాది కదా కటి యిట్లొనర్చి ము
ష్టింపచవృత్తిఁ గొను నలఁ ♦ చె నివిధి మానఁడు పక్షపాతమున్. ౪౮

౪॥ జడలసంచునాఁచు ♦ దొడరి యిమ్మెయి మించు, దీని మోముదమ్మి ♦ తెలివి తేట
దానిఁ దొఱఁగి చికుర ♦ తతిపేరి మధుకర, పాలి దొరయ నెంత ♦ ప్రబలు నొక్కొ.

మ॥ ఉరులావణ్యపయఃప్రవాహ కుచచ ♦ క్రోల్లాసభూయిష్ట భా
స్వరనేత్రాననపాణిపాదనల ♦ గ్రీవాశంఖ కైశ్యాలిబం
ధుర బాహుబిసలక్ష్య దృగ్మన నవ ♦ ద్యోతాధ్య యై పొల్చు నీ
సరసిఁ స్వచ్ఛత మించు వల్కలజటా ♦ శైవాలముం ద్రోచినన్. ౫౦

సీ॥ కాలుద్రొక్కకపోవఁగడఁగెఁగా చెలిమేని, కాంతి యన్నంతఁ గ్రొక్కారుమెఱుము
లంతకంతకుఁగార్మ్య ♦ మందెఁగా సఖి మోము, కలన లున్నంత రా ♦ కాశశాంకుఁ
డడవి నుండుటె లెస్స ♦ యనెనుఁగా సత చూడ్కి, కీర్తి విన్నంత మృగీచయంబు
పుట్టఁ జొచ్చుటఁ దల ♦ పెట్టెఁగా కొమ యారు, సారు గన్నంత భుజంగమాలి
యొక్కప్రొద్దాఁగి యుండెఁగా ♦ యువిదచనుల
చక్కఁదన మెన్నకొన్నంత ♦ జక్కవకవ
యతివ యవయవముల సామ్య ♦ గతికి నోము
కొనము గా యంచు లజ్జ నె ♦ ట్టన మునింగి. ౫౧

ఉ॥ కంటి సుపర్వసుందరులఁ ♦ గంటి భుజంగమదేభయానలన్
గంటి మనుష్యకామినులఁ ♦ గామవధూప్రతిభానమానలన్
గంటిఁ దదన్యల న్నొగసు ♦ కన్నెల ధన్యలఁ దన్మహిమాన్నతుల్
గంటినిఁ గాన దీనియెడఁ ♦ గల్లు నశేషవిశేషసంపదల్. ౫౨

సీ॥ నెలఁత వాతెఱ తేనియలు గ్రోల నగు భాగి, సుధఁ గుడ్యములఁ జిల్లఁ ♦ జూడకున్నె
యింతి వాల్గనుల ముద్దిడఁ గాంచు ధన్యుండు, కలువపూల వితానగతిఁ బెనువఁడె
కొవ్వు పెన్దొడ లంటిఁకొనఁగూడు భవ్యుండు, మేటిరంభల నేలనాటఁ జొరఁడె
పడఁతి చన్దోయిచే ♦ పట్టఁ గల్లు ఘనుండు, రసకుంభయుగళంబు ♦ రవ్వ నిడఁడె

కలికి నునుపల్కు లూకొనఁ ♦ గనెడు సుకృతి
కోటిద్విజరాజివచనము ♦ లొల్లగొనఁడె
వనిత పొం దెప్పు డెవని కై ♦ వచ్చు నాతఁ
డఖిలశోభనపదభాగ్య ♦ మపుడె కనఁడె.

౫౩

చ॥ నలువ మొద ల్పురాణకవి ♦ నాధులు సాధులసద్గతి నృతిన్
జెలువ కలాసమృద్ధి సవి • శేషముగాఁ బొగడం గడంగియు
స్థలఁగెద రోపనేర కన ♦ నాతర మెట్లగుఁ గాలయాపనం
బలవడు దాన నయ్యమృత ♦ మౌ విష మన్నది సిద్ధ మయ్యెడిన్.

౫౪

సీ॥ ముగుద మహాపద్మ ♦ ముఖి పద్మకర శంఖ, గళలక్ష్య మకరజం ♦ ఘాప్రశస్త
కచ్ఛపప్రపద కుం ♦ దాచ్ఛరదన నీల, కుంతల యనుచు నా ♦ కోర్కి దీరఁ
బ్రణుతింతు మత్పరి ♦ గ్రహయోగ్య యగు నిది, శ్రీదహదరతాప్ర ♦ సిద్ధి గాంచు
వాడఁ గావున దీన ♦ వఱలు భాగప్రాప్తి, యెచ్చుతగ్గులు గణి ♦ యింతునేనిఁ
గోమలాంగి యెడ ము ♦ కుందవరాగూఢి, పొడము దానఁ గీడు ♦ పుట్టుఁ గాన
నింతవ ట్టెఱింగి ♦ యింతిఁ గైకొను పెల్లఁ, బ్రబలతపము వలని ♦ ఫలము నాకు. ౫౫

వ॥ అట్లగుటంజేసి.

౫౬

తే॥ మునుఁ గుశలవార్త దీనితో ♦ ముచ్చటించి
కలఁకఁ బోకార్చి తనయెడ ♦ వలపుఁ జొనిపి
వనితఁ గైకొని యిచ్చకు ♦ వచ్చినట్లు
పువ్వువిలుకానిసిరిజూట ♦ పుచ్చువాడ.

౫౭

వ॥ ఇందుల కొడంబడక తలంగం గడంగె నేనియు.

౫౮

క॥ ఎలనాగరికత చెలు వి, య్యెలనాగ ధనంబు నాఁగ ♦ నేఁ జెలి మానం
గలనే నిద్దుర మెలఁకువఁ, గలనేని నిగ్రహింతుఁ ♦ గాపుత బలిమిన్.

౫౯

ఉ॥ నా కెదురే సురాసురులు ♦ నాకవిభుండు పినాకపాణియు
నేఁకువ నెవ్వరే న్మగువ ♦ నేఁగొని పోవఁగ నడ్డగింతు ర
ప్రాకృతశౌర్యసంపదని ♦ వార్యత వారలఁ దోలి దీని న
స్తాకజయప్రభావకల • దోచ వరించి రమించి మించెదన్.

౬౦

షే॥ అని మనోరాజ్యమునఁ గూరి ♦ యమరవైరి
చపలగతిమీఱి యలఁతిన ♦ చ్చటికిదారి

మిడుతవోయెడుదారిన ♦ మ్మెలతపేరి
దహనశిఖఁజేరినిలిచెన ♦ త్తటినిగారి.

౬౦

క॥ వచ్చిన విరించిపాత్రజు, నచ్చపలాక్షియు ననర్హుఁ ♦ డన కర్హణలక
జెచ్చెర నెరపెనుఁ బూర్వుల, సచ్చరితము లరసి ముఖ్య ♦ సరణిం దరుణీ. ౬౧
— రావణుండు వేదవతిచేయు సత్కారంబంది యాయనుతో ముచ్చటించుట —

తే॥ ఆయమ పొనర్చు నాతిధ్య ♦ మంది యసుర
పాయనేరని తమకంబు ♦ పట్టువిడక
దాయతనమునఁ దను వేషఁ ♦ దరుణిఁ గాంచి
కాయజుని దూరి యిట్లనెఁ గామకలిక.

౬౩

ఉ॥ ఎవ్వతె వీవు భావినిరొ ; ♦ యెద్ది కొలంబు తలంబు నామ మో
జవ్వని ; పువ్వబోని మెయి ♦ ట్టామత ప్రామఁ దపం బటంచు ని
ట్లెవ్వని నర్థి వేడ మతి ♦ నెంచితివే వితగాఁ దనంతఁ దా
నివ్వఁడె కోరి కోరికల . నీశ్వరుఁ డో భువనైకమోహిని.

౬౪

తే॥ కన్నెరో ; నీదు చందంబు ♦ గన్న వింత, విన్నదనము గలంచెడు ♦ నన్నుఁ గూడ
నున్న కథ లింక నున్నట్టు ♦ లెన్నకున్న, మిన్నక తపింప వలదె నా ♦ కు న్నతాంగి.

క॥ తలిదండ్రులు పెద్దలు విం, దులు చెలులు నెడసిన తెఱఁగుఁ ♦ దోఁచెడు వారల్
గలిగిన నీ యిప్పెనుబా, ముల నోర్చెదరే యసహ్య ♦ ముల హరిణాక్షి. ౬౫

సీ॥ పువ్వబోని యిమ్మెను ♦ పోలునే తీండించు, నాల్గువహ్నాల నట్ట ♦ నడుమ నిలువఁ
గళలాల్లు నిమ్మొము ♦ వలయునే మధ్యంది, నాతపోష్ణాహతి ♦ నగడుపడఁగఁ
బాలివోని యిక్ష్వాంతి ♦ మొనయునే బహుగుల్మ, పాదపవనపజ్జి ♦ పాలుగాఁగ
రసమూర్తి యీజిహ్వ ♦ పొసఁగునే కటుపర్ణ, కందమూలప్రాప్తి ♦ గసటుగాంచఁ
గొదమజక్కవ లీచను ♦ ల్లాడునే ని, కామవల్కలజాలాప్తి ♦ గాసినొంద
బేలతనమున జప మని ♦ పేరుపెట్టి, యేల రిత్తగృశించెద ♦ వే లతాంగి. ౬౬

చ॥ తెలి బసుమంబు మై నలఁది ♦ తిన్నని వేణి జటాలి గట్టి యా
కులు ఫలమూలము త్రైసవి ♦ క్రొత్తజలంబుల మున్గి క్రోలి తి
ప్పల శయనించి యిట్లు నును ♦ బ్రాయము మూర్ఖత మానివర్తనం
బులఁ గ్రమియింప నావలని ♦ భోగదశ నివరింపు భామిని. ౬౭

౬౮

తే॥ కన్నెవు పరాత్తవృత్తివా ♦ కావు లక్షి
వన్నె గన్నావు సౌందర్య ♦ వతుల పేర

సున్న లిడినావు శరమైతి ♦ సూనశరున
కిన్నిగల నీకుడప మింక ♦ నేల చెవుమ.

౬౯

క॥ పొసఁగిన వరు నెమ్మది నా, రసి యొకఁడునుఁ బోలకునికి ♦ రహిసెడ నెంతో
ఁసివి మునివృత్తి దొరసిన, మనలిక గనవచ్చె సాకు ♦ మార్తెకనిధి. 20

ఆ॥ కచ్చడా ల్బిగించి ♦ చిచ్చు చెంగట నిడి
పొచ్చె మెడలె నిచ్చ ♦ లిచ్చ ననెడి
ముచ్చమునులు నిన్ను ♦ మచ్చెకంటిరొ ? కన్న
గుచ్చి కాఁగిలించి ♦ మెచ్చి కొనరె.

20

వ॥ కావున భవదీయవృత్తాంతంబు సవిస్తరంబుగా వినవలతుం జెప్పుమనినఁ దప్పు
కొనంబోలక కప్పుకొనిన ముప్పున నప్పల్లవాధరి యుల్లంబురుల్లన నొల్లంబోయి
చేయునదినేరక యూరక తెచ్చుకొంటింగదాయని పాయని చింతం గొంతతడవు
వితర్కించి ధైర్యం బవలంబించి మంచితనంబు వెలయ నారాత్రించరవరున
కిట్లనియె.

21

—* వేదవతి తన వృత్తాంతంబు రావణున కెఱింగించుట. *—

చ॥ అనఘ కుశధ్వజాఖ్యముని ♦ కైతి సుత న్నియమప్రసక్తి నా
ఘనుఁడు శ్రుతు ల్పఠించుతఱి ♦ గంటి భవం బటుఁగాన నించువే
డ్కను ననుఁగాంచి వేదవతి ♦ గా యిది యంచు వచించె నాటఁగో
లె నటులె పిల్చి రెల్ల రట ♦ లీలఁజెలంగితిఁ దద్గృహంబునకొ.

23

తే॥ తల్లిదండ్రులు తనయెడఁ ♦ దద్ద గూర్చి
మిగులఁ గనుదోయి తెప్పల ♦ పగిది దోఁప
నొక్కక్షణమేని నెడఁబాయ ♦ నోప రట్లు
పూపలతఁ బోలెఁ బెనిచి రో ♦ పుణ్యాచరిత.

24

క॥ తనభాగ్య మెట్టిఁడో కా, ననుఁ బ్రాయము దొరయువేళ ♦ ననుఁగని హరికి
త్తును లాఁతివారి కే దీ, ని నొసఁగనని గురుఁడు ప్రతిన ♦ నెరపె మహాత్మా. 25

ఉ॥ ఎల్లరు దీని నిమ్మని ము ♦ నీందుని వేడి యతం డదల్పఁ దా
రల్లన నేగ దంభపదుఁ ♦ డాశరుఁ డొక్కఁడు తన్నిషిద్ధుఁడై
చెల్ల మొఱంగి వేచి నిశిఁ ♦ జేరి యతాత్ము శిరంబు మూర్ఛితకొ
భల్లము పాలొనర్చి యటు ♦ పాల్పడె వాఁడును బ్రహ్మహత్యకుకొ.

25

పృథ్వీ॥ తపస్వి జపశక్తి స ♦ ద్గతికిఁ జేరెఁ దత్పత్ని న
న్విపన్నఁ గని సూక్తుల ♦ నివమలఁ జేసి యున్న న్సుగ
త్యపాయమని భర్తృదే ♦ హము స్వమూర్తియు న్వహ్నిలోఁ
బ్రపత్తిఁ గదియించి త ♦ త్పదముఁ గాంచె చైవ్యేశ్వరా.

22

తోటకము॥ తలిదండ్రుల కీదశ ♦ తారసిలం
బలవించియు ధైర్యము ♦ ప్రాపున నేఁ
బొలివోక యెద న్హరి ♦ పూజల ని
చ్చ లొనర్చుచు నిల్చితి ♦ సారమతీ.

25

వ॥ అపారకృపాసాగరుం డయ్యంబుజోదరుండు దన్నాదరంబునం గటాక్షిం చెనేనియు.

ఆ॥ తండ్రి ప్రతిన దీర్చు ♦ చాన లేకున్నఁ ద, ద్గతికిఁ గూర్చుదానఁ ♦ దనకు నియమ
మింతవట్టు దడసి ♦ తిచ్చవచ్చిన యెడ, కేగుమయ్య రాక్ష ♦ సేంద్ర యనిన. ౨౦

—♦ రావణుడు వేదవతికిఁ దనకోరిక నెఱింగించుట ♦—

దోధక॥ దక్కెఁ గదా యిది ♦ దైవవిలాసం, బక్కజ మానని ♦ యాతఁడు ప్రీతిం
జొక్కుచు డగ్గరు ♦ చో మదనుం డా, రక్కసు నక్తు శ ♦ రమ్ములఁ గ్రుమ్మెన్.

ఆ॥ మున్నె తాల్మి సున్న ♦ మొదలూడెఁ బిదప న, త్యంతచలతఁ గదిసి ♦ యసుర వలికె
నేమి యింత వెఱ్ఱి ♦ యెలప్రాయ మతినిష్ఠ, విష్ణుఁడని గ్రసింతు ♦ వృద్ధ వగుచు.

వనమయూరము॥ తాఁ చెలివిమాలి తన ♦ తండ్రి యిటులే దా
మోదరున కిత్తునని ♦ యూరక నశింపన్
కాదనక లేదనము ♦ కారడవి పాలై
పోఁ దలిరుబోడి యిటు ♦ పోలునె కృశింపన్.

౨౩

పంచచామరము॥ పరాకు శౌరియే బలప్ర ♦ భావశాలియేని ము
న్విరోధి యొక్కరుండు డాసి ♦ నీగురు నితాసిచే
శిరంబు ద్రెళ్ల నేయుచోఁ బ్ర ♦ సిద్ధి దోషఁ దోచి యా
శరు న్వధించి మానిఁగావఁ ♦ జాలెనే తలోదరీ.

౨౪

క॥ హరిపదవాచ్యము హయకే, నరికపిభేకాదికంబు ♦ శత మగు నీవా
హరి యని పొరలిన నేమగు, హరి విక్రము నన్నుగవియు ♦ మా; హరిమధ్యా.

ఆ॥ బ్రహ్మపౌత్రజుడ న ♦ పారశౌర్యవిధేయ, నిఖిలభూతచయుడ ♦ నిష్ఠ బలిమి
బహువరంబు లొకటఁ ♦ బరమేష్ఠి మెప్పించి, కొన్నవాడ మహిమగన్నవాడ.

క॥ పుడుకుఁదొడుకు విధి నా కె, న్నఁడు లే దలజడి మదీయ ♦ నామశ్రుతికిన్
వడవడ వడఁకుదు రమరులు, గడు వెల్లసిరులకు లంక ♦ గాఁపుర మబలా. ౮౭

మ॥ రజతాద్రిం బెకలించి రుద్రున కని ♦ ద్రప్రీతి వాటిల్లఁ జే
సి జరామృత్యువిదూరత స్సమహితా ♦ సిం గొంటిఁ ద్రైలోక్యపుం
బ్రజలు న్న స్భజియించి తోడనె భవ ♦ త్పాదాబ్జపీఠి స్థిర
స్సృజము లోక్తకఁగ మ్రొక్కఁ గాంచు కలిమిం ♦ జంద్రాస్య నిస్వేదేదన్. ౮౮

క॥ మగువా; నినుఁ గనినది మొద, లుగ మరుఁ డిగురాకు బాఁకు ♦ లోగాడి కుదిం
పఁగ ధైర్య మగలె నికఁ దా, శఁగ జాల నెద న్నదించి ♦ లాలింపఁగదే. ౮౯

తే॥ చాలుదునుఁ జాల మానఁగాఁ ♦ జాల నేల
చాల దాయపు చాల దిం ♦ కేల జాగు
చాలు నను నిట్టిశంకల ♦ పాలబడితిఁ
జాల నీలీల వర్ణించు ♦ వేల బాల. ౯౦

సీ॥ తవిలి యాకలి డప్పిఁ దరలింప నోపునీ, దంతచ్ఛదం బమ్మ ♦ తంపుబరణి
చేరి మేలిపసిండి ♦ సిరి నొడ్ల కొసఁగు మై, వన్నె నిద్దంపుసా ♦ వర్ణకరణి
తాకి హృత్కలితా ♦ తను శరావళు లూడ్చు, శయకుశేయము వి ♦ శల్యకరణి
సోకి యంతఃపుదెసఁ ♦ జొరనీయ నేనను, శ్రీదయాదృష్టి సం ♦ జీవకరణి
మేను లెద లెడవెట్టక ♦ మేళగించు, తలఁ పొకఁడుసేయ నగును సం ♦ ధానకరణి
యిన్ని గలిగి స్మరవ్యాధి ♦ నేఁ గృశింప, నేమిఫల మందఁ జూచెద ♦ వే లతాంగి.

ఆ॥ ఇంక నేల జాల ♦ మింద్రియంబులు మేను, ప్రాణబుద్ధు లాత్మ ♦ ప్రాభవంబు
నీకు ధారవోసి ♦ నిలిచితి నొండెద్ది, దలఁప వలదు సుమ్ము ♦ తరలనయన. ౯౧

చ॥ అన విని భీతబాలహరి ♦ కాక్షి కలంక దొలంకఁ గర్ణము
ల్లునుజిగురాకుగేల్గవ ద ♦ భుక్కున మూసి యిసీ యటంచు నా
తనిఁ దృణదృష్టిఁ జూచి హరి ♦ తత్పరత న్మదిఁ గీలుకొల్పి తో
ననె నవతాఢ్యనిర్భరఘ ♦ నార్భటి మీఱ మనోరమాకృతీ. ౯౩

ఆ॥ పుట్టి తీవు విధికి ♦ మూడవతరమునఁ, జదివినాడ వెల్ల ♦ శాస్త్రములును
బెద్దతనముఁ దపము ♦ పేర్మిఁ గన్నాడ వి, ట్లాడఁ దగునె యాసు ♦ రాధినాథ. ౯౪

సీ॥ నిఖిలసర్జనకేళి ♦ నెగఁడొంద జనియించె, నెవ్వని నాభిఁ బ్ర ♦ జేశ్వరుండు
జన్మబంధస్థితి ♦ సడలింప యోగీంద్రు, లెవ్వని పదభక్తి ♦ నేర్పరింతు

రాగమవిద్యార ♦ హాస్యస్వరూపమై, యెవ్వాని సత్త్వంబు ♦ నివృత్తిల్లు
దగ సత్త్రియాఫల ♦ దాననిరూపణం, బెవ్వాని కృత్యమై ♦ యెసక మెసఁగుఁ

దవిలి మనలోన నెల్లెడఁ ♦ దత్త్వమయత
సకలసాక్షిత వెలుఁగొందు ♦ జాణ యెవ్వఁ
డట్టి పరమేశు హరి వితా ♦ యభిభవించి
గారవము గాంతువోటు రా ♦ క్షసకులేంద్ర.

౯౫

ఉ॥ లో వెలి నుండి యేకగతి ♦ లోకము లెల్ల వెలుంగఁజేయుచున్
దా వెలుఁగొందు పూర్ణుఁ బర ♦ తత్త్వమయాత్ము స్వయంప్రకాశు ల
క్షీవిభు నల్పబుద్ధి నిర ♦ సిచె దిషీకమునట్లు లాత్మవి
ద్యావిభవంబు హృద్యతప ♦ మాద్యనవద్యత తీరు నీరుగాన్ .

౯౬

ఆ॥ మును హిరణ్యకశిపు ♦ ముఖ్యులు మీవారు, హరిఁ దిరస్కరించి ♦ యంత లెంత
లై రొ; చనడె తెలియ ♦ నక్కటా; బాల్యంబు, ద్రోయ వెట్లుపెద్ద ♦ చాయ మనియు.

క॥ తా మునుఁ జేసినకర్మము, నేమమునఁ గలంచు నెట్టి ♦ నిపుణుని నైనం
బ్రాముకొనెనొ దంభుఁడు చనఁ, డో; ముని సద్గతికిఁ దగదొ ♦ యోరిమి హరికిన్.

ఆ॥ ఇన్ని యేల యొంటి ♦ కిష్టంబు పులుపందుఁ, దీపి కొండు నాల్క ♦ దీటుచుండుఁ
దనకు శౌరి దెస ము ♦ దంబు సూపె మనంబు, దైవగతికిఁ దప్ప ♦ దారి గలదె.

క॥ చలమునఁ బెద్దల దూతెడు, తులువ దొకఁడు గాదు తప్ప ♦ తో నద్దెస వీ
నుల నిడ నూళ్ళాను చెనటిది, బలుతప్పని చక్కఁ దెలియఁ ♦ బలుకుదు రార్యుల్.

ఆ॥ కానఁ బెక్కులాడఁ ♦ గా నోప నామేను, మానసము మురారి ♦ కాన యిడితి
కానిపోని యాస ♦ లూనక హరిపద, ధ్యానరతి సుఖాభి ♦ మాని వగుము. ౧౦౦

క॥ కలికి యిటుపలికి యమృతం, బొలికిన గతి దొలఁకఁబిల్లి ♦ కులికి కలఁక న
వ్వలికిఁ జను రాచిలుకకో, మలికి సరిగ నెట్టనం దె ♦ మల్చుకొనంగన్. ౧౦౧

తే॥ మదనుఁ డద నిదె కద యని ♦ యదరి పదరి
పొదలి త్రిదశారి యెద గుదు ♦ రొదవఁ బదను
ప్రదరములు పదిపదు లూఁది ♦ యదిమి గదుమ
మది సెదరి తాళ కాతఁ డ ♦ మ్ముదితఁ గదిసి.

౧౦౩

మ॥ అలినీలాలక ? యింతమోడి తగునా ♦ హా యెంత ప్రార్థించినన్
జెలికాని నివృత కాటులం గలఁచి పైఁ ♦ జింతింపకి ట్లెందుఁబోఁ

దలఁ పుల్లంబునఁ జొన్పి తేను హతకం ♦ దర్పారీ బారిం బడన్
జెలువం బొప్ప సుఖంతువోటు చెడుఁ గీ ♦ శీలంబు మూలంబుగాన్. ౧౦౪

ఆ॥ మోము మోము సేర్చి ♦ మోవి పానక మిచ్చి
కళలఁదేల్చి యెడఁద ♦ కలఁక లూడ్చి
మైఁగదించి పేరు ♦ మాలిన యాగోర
మెడలఁజేయ కెచటి ♦ కేగె దబల. ౧౦౫

క॥ అని వదరుచుఁ చెంపున న, వ్వనితామణి వేణి నొడిసి ♦ వాఁడు తిగిచె గ్ర
క్కునఁ బ్రాణానిలములపై, నెనరేది మహాహినాధు ♦ నిం బోలెఁ జెలీ. ౧౦౬

ఆ॥ కలఁక దలఁగి వేగఁ ♦ గలికి బెత్తిలి వ్రేయఁ
దునిగె వేణి సగము ♦ తునుక చిక్క
వాఁడు దూలి దీని ♦ వరతపశ్చక్తి యం
చాత్మఁదలఁచుచుండ ♦ నామె కినిసి. ౧౦౭

వ॥ అవ్వలికిం జని సంవర్తనమయజాజ్వల్యమానపనమానసఖమహాజ్వాలిక పోలిక
భూనభోంతరాళంబు లొక్కపెట్టున నెట్టన వెలుంగులం గప్ప నమ్ముప్పనం
గొప్పనిప్పుకణంబులు విప్పుకనుంగవ నుప్పతలి చొప్పవీడి యెదిరిపై కుఱుకం
గఱకుతనంబు నెఱయం బఱచు చుఱుకుచుఱుకు చూడ్కుల వరకున నమ్మొ
ఱకు రక్కసిఁజేని నిక్కు సెడ నుక్కడంగించు తెఱం గెఱింగించి సరకుసేయ
కాతనిం జఱచుఱచూచుచు బిరుసుపిడుగు లురలునెడ నఱుము నుఱుమున నుర
వడిం దఱుముచు బిరబిర నయ్యసుర నుద్దేశించి వెఱంగుపడం గసరుచు
నిట్లనియె. ౧౦౮

మ॥ అవురా; యింతటి కగ్గమెతివె దురా ♦ త్నా; దుష్టుఁ డీతండు దా
నవుడంచుం దొలుదొల్త ని న్ననియు స ♦ న్నాన్యం దపోమూర్తి వి
శ్రవసుం డెందమునం దలంచి యుపచ ♦ ర్య ల్పన్ని మన్నించి ప
ల్క విరోధించె జగమ్ము లేర్చు నిను నిం ♦ క స్వీడఁగాఁ గూడునే. ౧౦౯

ఆ॥ చిచ్చుఁబోనియలుకఁ ♦ బిచ్చలించెడుచూడ్కి; పెచ్చుమంటనిన్ను ♦ గ్రచ్చిమడఁప
నచ్చమగు జపాంశ ♦ ముచ్చిపోవుట కిచ్చు, మెచ్చ దాత్మ పో; వి ♦ యచ్చరారి.

తోట॥ అది యట్లిడుమీ వొఱ ♦ టంటిన మై, సొదఁబెట్టక యెట్టులు ♦ శుద్ధ మగున్
దుదిఁగాంచియుఁ దోడనె ♦ తోఁచెద నీ, యదు టార్పెడి పూనిక ♦ నోరీ భువిన్.

—♦ వేదవతి రావణునకు శాపంబొసంగి యగ్నిలోనులుకుట ♦—

మాలిని॥ అని నొడివి నిజకోరి • ధాగ్ని యట్లుండ ము న్నే
నని తనరు మహాయో ♦ గాగ్ని మిన్నాని క్రాలన్
సునియతి సతి దానిం ♦ జుట్టి శ్రీజాని స్వాత్మం
జొనిపి దనుజు వీను ♦ లూడ నీజాడఁ బల్కె-న్.

౧౧౨

మ॥ హరికిం బ్రాణము లర్థ మర్పణముసే ♦ యం జూచు టానేని నా
హరి దన్నాదృతిఁ బత్నిఁగాఁగొనుట త ♦ ధ్యంబేని నిమ్మేదినిన్
హరి మెచ్చంగ నయోనిజత్వరమ ను ♦ ద్యల్లీల జన్మించి యీ
హరివైరి స్ససుతానుజాప్తు హతుఁ జే ♦ య న్ముల మే నయ్యెదన్.

౧౧౩

క॥ అని తెగువ నాడి యమ్మా, నిని తో నయ్యగ్నిజొచ్చి ♦ నీరై చనె మి
న్నన నీయమ నుడి తధ్యం, బని యశరీరమగు భూత ♦ మప్పుడె పలికెన్.

౧౧౪

ఆ॥ విరులు గురిసి రంత ♦ వేల్పులు దుందుభు, ల్తొరసె దివిని గాడ్పు ♦ మొలక లొప్పె
నాడి రమరసతులు ♦ పాడిరి గంధర్వు, లీడులేని యరుస ♦ మెనసె జగము.

౧౧౫

తే॥ కన్నులారంగ నింతయుఁ ♦ గని సురారి
యేపుసెడి యొండుదారి లే ♦ కెంత వుట్టె
నకట; యని తన్నఁ దా దూటే ♦ యవల నిచ్చ
వచ్చునెడ కేగె నున్నిద్ర ♦ వారిజాక్షి.

౧౧౬

—♦ వేదవతి లంకలోని కొలనున గమలంబునం జూపట్టుట ♦—

ఉ॥ అమ్మని పుత్రి నెమ్మొయి ర ♦ యమ్మన నమ్మహానీయవహ్ని మ
ధ్యమ్మన వేల్చి కమ్మటే య ♦ హ మ్మని యిమ్మగఁ గమ్మ దైవయో
గమ్మన ముజ్జగమ్మలు సు ♦ ఖ మ్మన నమ్మనుజాశి నేర్పు య
త్నమ్మ మనమ్మనం దవిత ♦ ధమ్మగ నమ్మొయి ముమ్మరింపఁగన్.

౧౧౭

సీ॥ ఒడలి పైఁడిమెలుంగు ♦ యోగవహ్నిఁగరంగు, తటిమ హానన్తిగన్న ♦ సరణి నెఱవఁ
గనుల మార్గచ్ఛాయ ♦ దనుజభీకీనిఁ బాయఁ, జూచునప్పటి బెళ్ళు ♦ జూడ్చి పోనఁగ
మోవి కెంపుబెడంగు ♦ మొనకొన్న కసిరంగు, మోముఁ బ్రాకినరీతి ♦ మునుమడింపఁ
గురుల చీకటిడాలు ♦ కుటిల దైత్యునిఁబాలు, గొనఁగోరు పెనుమిత్తి ♦ గుఱుతుదెలువ
లంక నొక్కొండు మడువున ♦ లలితకమల, కర్ణి కాంతరమునఁ జిన్ని ♦ కన్నె యగుచుఁ
దనదు పద్మనివాసినీ ♦ త్వంబు మెఱయఁ, దోచె నద్దేవి తొలుదొల్తఁ ♦ దోయజాక్షి.

వ॥ అంత నొక్కనాడు.

౧౧౯

తే॥ నియతి మామకపూజనో ♦ నిద్రితాత్మ, మానసాబ్జుండు రక్కసి ♦ మన్ను జేడు
వేడ్క సల్లకొలని తమ్మి ♦ విరుల నెల్ల, జదిమి మునుమిడి తగ విమ ♦ ర్శింపుచుండ.

శా॥ విద్యుల్లక్షవిభావనాచణతనూ ♦ ద్వేల్లత్ప్రిభావల్లికా

సద్యశ్చన్నదిగంతరాల యగుచు ♦ స్వర్వాంగ, సాన్నిధ్య, సం
పద్యోగంబు కరంబుఁ బెంపెనఁగ న ♦ పౌలస్త్య మై ఝల్లనన్
బ్రాద్యల్లీలఁ చొలంకె నామె యొకచో ♦ పుల్లాబ్జప్రతేక్షణ.

౧౨౦

ఆ॥ వేయురేకు లెసఁగు ♦ విడిదబ్బి నడిచక్కిఁ, దళుకులీను మేని ♦ దాని మొదలి
వ్రేలి పొడవు దాని ♦ వెఱఁగు సూపెడుదానిఁ, గాంచి రక్కసుండు ♦ గనులు మొగిచి.

క॥ తెప్పిటిలి కొంతసేపటి, కప్పాలతుక యింతలంత ♦ లగు టరసి మదిం
దెప్పర మిది యని నిజగురు, నప్పడ రావించి తెలుప ♦ నతఁ డిట్లనియెన్.

తే॥ తామసిం చెదవేల న ♦ క్తంచరేంద్ర, గరిత యియ్యెడ నిల మేలు ♦ గాదునీకుఁ
బనుపు మెచ్చోటికైన ను ♦ త్పాతమనఁగఁ, జెల్లు దీనికిఁ దగు శాంతిఁ ♦ జేయుమనిన.

ఆ॥ ఒక్క మందసమున ♦ నుత్పలేక్షణ నట్టె, యునిచి కడలి నడుమ ♦ నురక విడచి
శాంతివిధులు గొన్ని ♦ జరిపి యాదట స్వస్థుఁ, డై మెలంగెనతఁడ ♦ హార్యతనయ.

ఉ॥ అన్నలమిన్న పెట్టె యిటు ♦ లంబుధిలోఁ బడ నూర్చిహస్తమున్
గ్రన్నన చాచి యాతఁ డెద ♦ గారవ మూరఁగ లేననెత్తి మై
మిన్నోరయం బ్రహ్మగతి ♦ మేకొన బిట్టుగ మ్రోసె నీమె నా
కన్నియ యంచుఁ దెల్పువహి ♦ గ్రచ్చట నచ్చుపడం దలోదరి.

౧౨౧

ఆ॥ అబ్ధి పుత్రియనుచు ♦ నటుచాటి మిన్నేటి, తరఁగ లొలసి పేటి ♦ దరికిఁ గూర్ప
దాన జనకరాజ ♦ ధాని చెంగటి రత్న, గర్భ గర్భరత్న ♦ కలనఁ గదిసె.

—♦ వేదివతి జనకుని యజ్ఞభూమిగర్భంబున నుద్భవించుట ♦—

క॥ అంతం గతిపయదినము ల, నంతాగర్భమున నుండి ♦ యవతారశ్రీ
మంతనమునఁ దలపోయుచు, నెంతయుఁ బ్రీతిమెయి ధాత్రి ♦ నెలయించు నెడన్.

సీ॥ పుట్టువిరాగి యై ♦ పాలుపొందు శుకయోగి, యెవనిఁ బ్రబోధాఽమృ ♦ తేచ్ఛఁజేరె
వెన్నతోఁ బరవిద్య ♦ గొన్న యాసులభాఖ్య, యెవని నిస్సంగత ♦ కెడఁదమెచ్చె
నొండొండు గవగూడ ♦ నొల్లని శ్రీముక్తు, లెవని దక్షిణత జో ♦ డెనసి మెఱసె
నొరుల సంపద్యోగ ♦ మోర్వని పెరసాము, లెవని శ్రేయమున క ♦ నీర్వ్యతఁ గని

రట్టి భవ్యయశుఁ డ ♦ హంకారదూనుండు
చారుమూర్తి జనక ♦ చక్రవర్తి
జగము మేల్మి కొక్క ♦ సవము వేల్పుల పాలి
కలిమి వెలయఁ జేయఁ ♦ గాఁ దలంచి.

౧౨౯

తే॥ మించువేడుక శాలని ♦ ధ్రింపఁ దీర్థ
మనుచుఁ దోతెంచి స్థలశోధ ♦ నార్థ మచటి
నేల దున్నింప నాఁగేటి ♦ చాలున నెదు
రై ఘణి ల్లనె మందసం ♦ బంబుజాక్షి.

౧౩౦

క॥ ఇది యేమని యబ్బుర మెదఁ, బదరఁగ నమ్మేటి పేటి ♦ బలుబీగములన్
వదలింప మొదలి నోముల, కదనము ఫల మదియ కాఁ ♦ దదంతరసీమన్. ౧౩౧

సీ॥ తన పేటికావృత్తి ♦ ఘనగుహభ్యంతర, పరవస్తుభావోప ♦ పత్తి నెరపఁ
దన దివ్యతేజంబు ♦ జననస్థితివినాశ, ములు ముజ్జగమ్ములు ♦ మొనయఁ జూడఁ
దన మంగళాకృతి ♦ దనుజభీతినిమగ్న, దైవతావలి దేల్పు ♦ దారి గాంచఁ
దన మందహాసంబు ♦ తాపసోత్తమమహా, వరణతమఃపాలి ♦ వ్రయ్యఁ జేయ

దన యపాంగతరంగితో ♦ దారదృష్టు
లమితసామ్రాజ్య మాత్మీయు ♦ లందఁ గోరఁ
దన యజాండప్రసూత్వంబు ♦ దాచి కన్నె
మిన్నయై తోచె నాప్రాడ ♦ కన్నె గిరిజ.

౧౩౨

క॥ పసికూనతనము దెసలం, బ్రసరించెడు మిసిమి పస ప్ర ♦ పంచము దానై
ముసరు మహిమయుం గని ఘనుఁ, డసదృశభయవిస్మయప్ర ♦ హర్షించితుండై.

క॥ తన పాలి భాగ్యదేవత, కన వచ్చె నొహళా; యటంచుఁ ♦ గనుకొలుకుల నె
ట్టన మోదము జాల్కొన నిం, తనరాని కుతూహలమున ♦ నాన్యపుఁ డంతన్.

తే॥ అమ్మ; రమ్మని యెత్తి ము ♦ ద్దాడి నన్నుఁ
గన్నతల్లివి పుత్రివై ♦ కానవచ్చి
తమ్మ నీవని కొని చని ♦ యాత్మపత్ని
కన్నెలత మిన్న నొసఁగెఁ బ్రే ♦ మన్నతాంగి.

౧౩౩

క॥ ఇచ్చిన నామెయు గారవ, మెచ్చఁగఁ దమకమున మనిచె ♦ నిట్టట్టన నా
కచ్చుపడ దీవు శరజని, నచ్చుపురుచిఁ బెనిచి తెఱుగు ♦ మావివరంబున్. ౧౩౪

ఉ॥ తోచునె కర్జము లైలుపఁ ♦ దోచునె మజ్జనభోజనాదికృ
త్యాచరణంబు బ్రాహ్మణస ♦ మర్హణ భృత్య జనాదరంబు బం
ధూచితసత్త్రియాకలన ♦ లూనఁగ నయ్యెడ నామె కమ్మగ్గి
లోచనఁ జూచువేడ్క మది ♦ లో నెడవెట్టక నిల్వఁ జెల్వరో.

౧౩౭

క॥ తా నారససంతానము, పై నింతటి పెరిమఁ గొనదు ♦ భావము తాద్రూ
ప్యానుగతిఁ జెనఁగఁ జిత్తురు, వో; నా, నిలఁబడుఁ దలంపఁ ♦ దొక్కఁడు నెడఁదఁ.

వ॥ మఱియు నద్దేపి యమ్మహాదేవివలని ప్రేమాతిరేకంబునం బొదలుచు నొకక్షణం
బేనియుం బాయనోపక మేతదీయంబులగు మృదుమధురచేష్టావిశేషంబులకుం
జొక్కుచుం బ్రొద్దుగడపు చుండె నమ్మిధిలేశ్వరుండునుఁ బరమానందనిష్ఠుండ పరి
వాహబృందసుందరహృదయారవిందుండై యమందప్రేమకందలంబు పెంపొంద
శతానందుండు మున్నుగాఁగల తపసిచందురుల తోడం దనవిందులనుఁ గూడ
రావించి పురస్కరించి పూజించి యభినందించి వారల యభిమతంబెంచి సన్నా
నించి యబ్బాలికాతిలకంబునకు నామకరణమహాత్మవంబొనరింపం దలంచి.

—♦ జనకుండు భూపుత్రికి నామకరణం బొనర్చుట ♦—

శా॥ సీతం దోచి ప్రవోచిఁ బెంచుటఁ దగున్ ♦ సీతాభిధానంబె యీ
శీతాంశుప్రతిమాస్య కంచు సుకృత ♦ శ్రీమించి తా నుంచెఁబ
ఖ్యాతుం డాన్యపచంద్రుఁ డాఖ్య సుతకుం ♦ గల్యాత్మతోపేతకున్
జ్ఞాత్వప్రీతకు లోకమాతకు సమ ♦ జ్ఞాస్ఫూర్తికై గోత్రజా.

౧౪౦

ఆ॥ పుడమిఁ బొడమి యుంట ♦ భూపుత్రి మున్నుగ, వెలసెఁ బేల్లు జనకుఁ ♦ డెలమిఁ బెద్ద
బిడ్డ యనుచుఁ బ్రీతిఁ ♦ బెనుచుటఁ దద్ధిత, కలన నలరెఁ గొన్ని ♦ సులలితాంగి.

క॥ వేయేల తలఁప నిలపయి, నే యే పద మొదవుఁదత్త్వ ♦ మెఱిగిన జంటం
బాయపు గదె యాయమ నెపు, డా యా నామంబు లజము ♦ ఖాదిత్యనుతా.

తే॥ సుదతి; జనకుని నగర నా ♦ సుప్రకాశ
కనియెఁ బెంపు తదీయదృ ♦ క్షర్వ మగుచు
నహరహం బొందు కళ యెక్కు ♦ డై సదాప్తిఁ
ప్రీతి నెలకొల్పెడు ప్రబోధ ♦ రేఖ వోలె.

౧౪౩

క॥ ఆనాఁతిలకం బటు నానాటం బెరుఁగ జనకు ♦ నకుఁ దత్పరికిన్
జానగు వేడుక లమ్మెయి, బూని ప్రబలె నామె యెడఁ బ్ర ♦ పుల్లాబ్జాక్షి. ౧౪౪

తే॥ ముద్దుకుడుములు పిసికె ని ♦ ముగ్గురుద యంచుఁ
బంచి గూరెల్ల నిండంగఁ ♦ బంచదార
ముద్ద లయ్యెడఁ దద్దురు ♦ ల్మానసి పసిఁడి
ముద్దులుచుఁ దోడుగా మేలి ♦ మురిపె మూర.

౧౪౫

తే॥ దేవతాన్నంబు శోఁ బుట్టు ♦ తెఱవ కప్పు
ఛాఱపు నెఱపె నన్నప్రాశ ♦ నోత్సవాప్తి
జన్మతిథివాసరర్హాది ♦ సన్మహంబు
లమరె ద్యోభూమిదేవప్ర ♦ హర్ష మెసఁగ.

౧౪౬

క॥ రాకడ పోకడ ప్రబలె ధ, రాకాంతున కప్పుడింది ♦ రాదేవీన
త్పాకటకరుణాపాంగ, శ్రీకలితైశ్వర్య మట్లు ♦ సేయదె సుదతీ.

౧౪౭

వ॥ ఆసమయంబున.

౧౪౮

తే॥ కురిసె నెలమూడు వానలు ♦ గోచయంబు
పిదికె నెవ్వేళ క్షీరము ♦ ల్పృథివి నిండ
దొరసె నిత్యోత్సవము పచ్చ ♦ తోరణంబు
నృపుని క్షితి శుభగుణరత్న ♦ నిధియ కాఁగ.

౧౪౯

క॥ అమ్మల కయ్యల కబ్బల, నమ్మల సృజియింప నోపు ♦ నమ్మానిని తా
నమ్మా; యయ్యా; యని తన, యమ్మకు నయ్యకు ముదాప్తి ♦ నయ్యెడఁబెనిచెన్.

క॥ జనవిభుఁ దండ్రీ; యని జగ, జ్జనని పిలువ జనకపదము ♦ శక్తం బయ్యెన్
దన పుట్టున ట్టనఁగ నా, తని నేల నెలంత కదియుఁ ♦ దగియుండె జెలీ. ౧౫౦

తే॥ అడుగు లిడ నేర్చె శాత్రవు ♦ లడుగునఁ బడ
మురువుసూపె రక్కసిపిండు ♦ మురువు జాఱ
నాడఁదొడరె బాపాత్ముల ♦ ల్లాడ మేటి
చిఱుతవయసున జానకీ ♦ శ్రీవధూటి.

౧౫౧

—♦ శ్రీ సీతామహాదేవి కైశోరక వర్ణనము ♦—

ఉ॥ బంగరు దండవం కులును ♦ బాపటబొట్టును రావిరేకయున్
రంగగు తారహారములు ♦ రత్నపుటుంగరము ల్కడెంబులున్
గంగునమ్రోయు గజ్జెలు ర ♦ కంబగు మేల్జడకుప్పె లందె లొ
ప్పం గళ లొల్కు కల్కి తమ ♦ వారి నొనర్చె తపఃఫలాధ్యులన్.

౧౫౩

మత్తకో॥ ముద్దుగుక్కెడు కల్కిచేష్టలు ♦ మొల్లమా విరితేనె మే
 ల్వాడు రద్దుగఁ జిల్కు- పల్కు-లు ♦ హాళి కిమ్మగు కూర్పు ల
 య్యుద్ది మీఱిన సాగుతీరు మ ♦ హేమాద్యమంబు క్రమంబులున్
 ముద్దుగుమ్మ వశమ్ము తొటకు ♦ మోదమందిరి తద్గురుల్. ౧౫౪

మత్తకో॥ ఈడుజో డయి తోడువీడని ♦ యెమ్మెలాడుల తోడఁ బూఁ
 బోడి యాడెడి యాటజాడలఁ ♦ బోల్చువాడు గలండె యా
 పోడుము ల్గని మింట నచ్చర ♦ బోటు లొండొరు లాసమైఁ
 గూడి యాడఁ దొడంగి రట్లాడఁ ♦ గూడు నంచుఁ దలొదరీ. ౧౫౫

సీ॥ కూర్పు బొమ్మల పెండ్లి ♦ కూటమ్ము లొండొంట్ల, గూర్తు నిమ్మెయి నన్న ♦ గూర్తు దెలియ
 నాడు నచ్చనగాయ ♦ లఖిలగోళంబు లి, ట్లాడింతు నను భావ ♦ మచ్చుపడఁగ
 నడుపు బువ్వముబంతి ♦ నలువమున్నగ నన్న, మిడుదు నేనను సన్న ♦ గడలుకొనఁగ
 నెన్న వెన్నెలకుప్ప ♦ లేగప్ప మణి గన్న, వారె పో; ఘను లన్న ♦ వలను మెఱయ
 మలయు నాల్గుకంబ ♦ ములఖేల నలుపురిఁ, గికురువెట్టు తనదు ♦ కీలు దోఁపఁ
 దోడి బాలికాలిఁ ♦ గూడి యాశ్రుతిమాళి, కేళి లీలఁజెలఁగు ♦ వేళ బాల. ౧౫౬

క॥ వామనగాయల నాడెను, వామామణి చెలుల తోడ ♦ వల్లభ నామో
 ద్దామమహిమ నలువొందుట, నౌ మానని ప్రేమ దొలక ♦ నయ్యె యెడలక.

ఆ॥ అవని మెలఁగు వార ♦ లందఱు నాబిడ్డ, లేనుఁ దల్లి ననుచు ♦ నింతి యాడ
 జనని నిక్క మింతయని పొంగు నృపు భాగ్యసరణి వొగడ నెవరితరము తరుణి.

క॥ వనితకుఁ బులు మిమ్మది దాఁ, కిన నొదవును మీకు నట్ల ♦ కికురిడి ననుఁ ద
 ల్లినిఁ జేరఁబాటఁ గనుఁ డీ, రని యొక్కెడ నాడు భావ ♦ మలర వరేణ్య. ౧౫౭

సీ॥ కాయ లెక్కెనుఁ బావు ♦ గల పందెము ల్నావి, నీకాయఁ గొట్టితి ♦ నీరజాక్షి
 మూట మున్నెదు కూడ ♦ ముట్ట నీతర మానె, నాల్గింట గడిగట్టి ♦ నాను గనవొ
 యెదాఱు నీట్లడ్డ ♦ నువ్వల నాకాయ, యిది పండుకాయ ను ♦ మ్మిందువదన
 దనుత్రీసు లేటికే ♦ తరుణి యిచ్చోటికి, ముదిత నీపందెమ్ము ♦ ముటిగె నిదిగా

చెక్కవడఁ బంటగడి యిక్క ♦ కెక్కె దెట్లు
 చేరె నాకాయ లివె పుట్టు ♦ చింత మీకుఁ
 గనరొ పచ్చీసు తెఱఁ గంచుఁ ♦ గలికిమిన్న
 యాడె రస మొల్కు సఖులతో ♦ నబ్జవదన.

క॥ పాటలగంధి యిటులు దా, నాటల రస మెల్లఁగ్రోలు ♦ నన నాడె సుహృ
త్పాటవ మరిపాటనమును, నాటికి నాటికినిఁ దోప ♦ నగరాజసుతా. ౧౬౧

తే॥ జనకుఁ డాయతనియతి మైఁ ♦ దనరుచుండఁ
బలుకు మని చెంతఁజని వేడి ♦ పలుక కున్న
నయ్య మత్ప్రీతిఁగాంచని ♦ యట్టి యోగ
మేల యనుఁ దన్నతఁడు ♦ గుచ్చి యెత్తి యాడ. ౧౬౨

తే॥ అమ్మ; నీకెందతే బిడ్డలనుచు వేడి, యామె దనుఁ గూర్చి పలికిన ♦ నవని కన్నె
ననుఁ గణింపనిచో సిట్టు ♦ తానె వేఱు, సేయననిముద్దుసూపున ♦ చెల్లువచెలువ.

ఉ॥ నోములు నోముటే కఱపు ♦ నోమిన నోములు సత్ఫలంబులం
దా మిడు టంతకన్నఁ గల ♦ తావుల గర్వము గూరకుండు టెం
తో మురిపెంబు పాల్పడుట ♦ తోచును విఘ్నము లందుఁ బెక్కులే
నేమనువాడఁ దద్గురున ♦ మిత్థితపఃఫలభవ్యభావముల్. ౧౬౩

సీ॥ నిలుచు నొక్కొకచోట ♦ నిలువెల్ల బంగారు, తీరుగా రుచి దెస ♦ల్లివియుచుండ
నడుచు నొక్కొకచోట ♦ నడుగుగెందమ్మిపు, వృలపూజయిల పాలి ♦ కలిమి దెలుపఁ
బలుకు నొక్కొకచోట ♦ భాషాఁఘ్రినూపుర, కింకణీకర్వణనసం ♦ కేత మెసఁగ
మురియు నొక్కొకచోట ♦ మోముచందురు వెల్లు, లనుబంధిజనభేద ♦ మపనయింపఁ
జూచు నొక్కొకచోట ♦ సొబగువార్లనుగవ
కూర్చినూనికములఁ ♦ గుమ్మరింప
జనకన్యపతి సుకృత ♦ చయలక్ష్మి యక్కన్నె
శైశవంబు గడపు ♦ సమయమునను. ౧౬౪

—♦ సీతామహాదేవి విద్యాభ్యాస వర్ణనము ♦—

ఆ॥ ముద్దుపట్టి కెడఁద ♦ మురిపం బలర విదై
లలవరింపఁ జేసె ♦ నధిపుఁ డల్ల
మేలి గురుల వలన ♦ మెలఁత కుతూహలం
బడరఁ దొడరెఁ జదువ ♦ నబ్జవదన. ౧౬౫

క॥ సమయజ్ఞులు తద్గురు లోఁ, నమశ్శివాయ యని తొలుత ♦ నారీమణికిన్
బ్రమదమునఁ గఱపి రాయమ, క్రమ మరసియొ; కలితతాకి ♦ కస్థితినొ; సఖి.

తే॥ వర్ణమాతృక లప్పు డ ♦ వర్ణమాతృ, కాత్మికకుఁ దేటతెల్లమా ♦ నట్లు లబ్ధ
వర్ణు లుపదేశ మొనరించి ♦ రర్ణవంబుఁ, దజ్జతాఘ్నార్ఘ్యరచన మై ♦ దనువు సరణి.

క॥ అణకాన్యచరితసుస్థితి, గుణకారాదికము నేర్పె ♦ గురుతతి త్రిజగ
ద్గుణకారభాగహారా, ర్పణకారణకర్తృ యైన ♦ పడతి కపర్ణా.

౧౬౯

వ॥ అయ్యవసరంబున.

౧౭౦

మ॥ సతీ హృద్విధిని సూత్రధారకుడు ప్రా ♦ క్సంస్కారసంజ్ఞండు స
మృతి నారిం జత గొంచుఁ జేరి రససం ♦ మగ్ను ల్పరుల్లాఁగ ధీ
ప్రతిసీర న్వలయించె విద్దియల పే ♦ రన్నించు మేల్బొమ్మలకొ
స్మృతిదీపాలి వెలుంగఁ జేసి విబుధు ♦ ల్మెచ్చు బయోజాననా.

౧౭౧

తే॥ అమ్మహాదేవి శుచిమూర్తి ♦ నధిగమించు
స్వగురువరసీతకలితసు ♦ వర్ణవితతి
పులు దొఱఁగి మించు వన్నెల ♦ పాలుపుఁగాంచెఁ
దద్విదులు మేలనుచు మెచ్చు ♦ దరలనయన.

౧౭౨

చ॥ పెనుపు వహించు సత్కళలఁ ♦ బేరిమి గూరఁగఁ బెద్దపొత్తముల్
దన కెఱిగించి రగ్గురు లు ♦ దారమనీష మనీషివంద్య తా
నును వినెఁ గ్రొత్తకొత్తగ న ♦ నూత్ననిజాచరితత్వభావనా
వసతకథాప్రసంగముల ♦ వానిఁ బ్రగల్భతమై నగాత్మజా.

౧౭౩

సీ॥ వ్యాసశిక్షార్థురి ♦ వఱలె నిర్మలగతిఁ, బాణినీయవనంబు ♦ పరఁగఁ బూచెఁ
గేదారవృత్తిస ♦ స్యాది లెస్సగఁ బంజ్జ, నిర్వచనశుభోక్తి ♦ నెగడె జగతి
జ్యోతిషమార్గవై ♦ శద్యంబు పెనుపొందె, నొకల్పకల్పన ♦ లతిశయిల్లె
న్యాయచర్చాచిత ♦ వ్యాహారములు మీఱె, శ్రౌతాదిదృక్పామ ♦ రస్యమూరె
సుకవితాగీతిమాధురీ ♦ శోభమాన, వల్లకీసల్లలితకళ ♦ లుల్లసిల్లెఁ
గలితసామ్యాయనత్వవిఘ్నాత నీత, స్వీయమహితవిద్యాలక్ష్మిఁ ♦ జెలఁగు నపుడు.

తే॥ తప్పుఁ బట్ట దొజ్జల దెసఁ దనదు వధువు
నుడువుచెలి బలగంబ కాఁ ♦ దొడరు పెరిమ
మంచి దటుగానిచో వారు ♦ మక్షిక లటు
దారు పులు లట్లకాదె యి ♦ ధరణిఁ దరుణి.

౧౭౪

తే॥ ముజ్జగమ్ముల పుట్టుక ♦ మొదలి దుంప
మోహనాంగి తాఁ బరియించు ♦ ముచ్చటరయ
నిజగురుత్వమహైశ్వర్య ♦ నియతి వారి
తఱుఁగు నొరగును సవరింపఁ ♦ దలఁచి కాదె.

౧౭౫

సీ॥ తలఁపించు వేల్పుటా ♦ జ్వలు మేకి తెఱగంటి, గమి సుద్దులఁ బొదల్పు ♦ గారవంబు
వెలయించు బలుమట్టివల నిల్పు వొర, తెల్వి, జడదారులకుఁ గూర్చు ♦ జాణతనము
మెఱయించు నల జక్కి ♦ మెడప్రోడ నెఱబోడి, తపసులఁ జొక్కించు ♦ దంటికము
నెఱయించుఁ బొందమ్మినినువు దేవేరి ప్రా, మినుకుగన్నెల దేర్చు ♦ మేలిహూయలు
నంతకంత కెక్కుడై ♦ కళ దళుకొత్తఁ, జదువఁ దెలుపఁ దనుప ♦ జాలుకొలుపఁ
జాలి చంద్రనదన ♦ సరివారి నడుచు ని, ఘోసఁగె బుధరసాప్తి ♦ పొసఁగ నగజ.

క॥ ఆవిద్యారూపిణి తా, నేవిధమున నొడువు శ్రుతుల ♦ యెడ నన్వయమున్
భాపించి నిరూపించిరి, శ్రీ వెలయు మహాత్ము లదియె ♦ శ్రితకల్పలతా. ౧౭౮

సీ॥ కలనాల్కలొక్కఁడొక్కఁడు రెండుగావైలఁ, గలుఁగుడాఁగుఁడుపెద్ద ♦ గఱచుకొనియె
మానముద్రాలక్ష్య ♦ మాననీయనిరుక్తి, భార్గవుండటు మానె ♦ వాకొనంగ
నెమ్మిఁ జెద్దటికంబు ♦ నెఱపి శుశ్రూషలఁ, బాటిల్లఁ దగఁ బద్మ ♦ భవుని రాణి
తేయపీడితేం ♦ ద్రప్రసాదనయుక్తి, సమయ మీఁగఁ దలంచె ♦ సారగురుఁడు
లలితగతి జానకీదేవి ♦ కలితవైదు, మీవిలాససమంచద్వి ♦ జృంభణంబు
సారె మీఱఁ బరాభవ ♦ శంక నొఱపు, సూప నేరిమి పోలమి ♦ సుందరాంగి.

తే॥ కళలుగలవాని భగిని ప్రా ♦ క్కళలకొలము గన్న మోములు గలవాని ♦ కన్నతల్లి
భువననాటక కలనాప్ర ♦ బుద్ధు నాధ్య, తాఁ గలాంచిత యగుట చి ♦ త్రంబెగిరిజ.

క॥ ప్రమదలహరి జనకుఁడు త, తృప్తిమదయుఁ జెనుపొంది రోలి ♦ బాలామణి తాఁ
గమలారమణియ కా న, బ్రమె తద్గురు లట్లుగాఁగఁ ♦ బర్వేందుముఖి. ౧౮౧

క॥ ఆయమ వైదుష్య ముపా, ధ్యాయవరుం డరసి యరుస ♦ మంది కవీంద్ర
ధ్యేయ యవుగాత మిది యని, శ్రీయుత వీక్షించి ప్రీతి ♦ చెలువార ననున్.

సీ॥ నీ తాల్మి కీభూమి ♦ నేఁ దోడనుచు నంచి, తామోదభూమోద ♦ యమున మనదె
యీఁడే భవత్కల ♦ లెఱిగిన సర్వస్వ, మామురారి కవీంద్రుఁ ♦ డై యలగుట
నేపట్ల నిను వీడ ♦ నేనని గిరిజ నీ, చెలువ మీక్షించి తాఁ ♦ జిక్కకున్నె
తల్లి ; త్వత్సంగీత ♦ తాత్పర్యమున దివ్య, మాని వీణియ పొంగి ♦ మహతి గాదె

శ్రీ వెలయు ప్రాసముఖ్యస ♦ ద్భావయుక్తిఁ
బొంకమగు వర్ణతతిఁ బాద ♦ ములనుఁ గూర్చి
కటకితఫణీందుఁ నాట్యయో ♦ గ్యముగఁ బదముఁ
జెప్పఁ బూనుము కవినామ ♦ సిద్ధి వెలయ.

క॥ అన వలగొని వందనముం, బొనర్చి గురుదక్షిణలబ్ర ♦ పూర్ణక్షులుగా
ననబోడి సమర్పించి త, దనుజుగొని యుండె నగర ♦ నలరుచు సంతక. ౧౮౪

— ♦ శ్రీ సీతామహాదేవి యావన విలాస వర్ణనము ♦ —

చ॥ నునుజిగిపేర్చికింజికిలి ♦ నొవ్వుని చిత్రక గాత్రయష్టికిం
గొనమిడు ఘాపచర్మ విరి ♦ కోల దునేదు నగించుతూపు చూ
పునెజి మజల్పనీని సవ ♦ మోహనమంత్రపుగట్టు సొంపుబెం
పు నొటపు నింపుజవ్వనము ♦ పొం పమరెం దలిరాకుబోడికిక. ౧౮౫

క॥ తారుణ్యాక్కుడు వొడమిన, నాకీమణి వికసితాన ♦ సప్రముఖాంగా
బ్రూహ్మ కలన సరసికి, దాఁ రెండవమూర్తి యగువి ♦ ధంబునబొల్చెక. ౧౮౬

క॥ పూపచనులు జిగివలుకులు, తీపగునడకులుకు తెలివి ♦ తేట యొటపు ని
ద్దాపసలు చుఱుకు బెళుకు, జూపులు కళ లమరె యవతి ♦ చూడమణికిక.

సీ॥ ఒకవేళ దమయంతి ♦ యొటపుమై గనుపట్టు, గనుపట్టి సురలనే ♦ కలకకెట్టు
నొకసారి కళిరేఖ ♦ యోజ నెక్కినఁ గాంచు, గాంచినతక్కులర ♦ కంబుమించు
నొకతేప వాగ్దేవి ♦ యల్లాసమునఁ దోచు, దోచిజాడ్యంబెల్ల ♦ దొలగఁజూచు
నొకమాటు భవదైత్యయుక్తి చే రాణించు, రాణించి సుజనాను ♦ రక్తిబెంచు
నొక్కయెడ లోకమాతృత్వ ♦ మొలసి మీఱు
మీటి శ్రీహరి పొత్తున ♦ మెలగఁ గోరు
బొసగ నద్దేవి యావన ♦ స్ఫురణ సేర
బాటు సంతన యత్ఫుల్ల ♦ పంకజాక్షి. ౧౮౭

క॥ వాసంతసమయజ్యంభిత, వాసంతిక నాగ్రగొత్త ♦ వయసున సతి దా
భాసిల్లె మాధవాశ్రయ, శాసక్త లతాంగి యట్ల ♦ యాఁగా మగువా. ౧౮౮

సీ॥ తన నెమ్మొగము విధు ♦ తత్త్వ మియ్యెడ ననఁగనులుపద్మాప్తసం ♦ గతిమెలంగ
నధరంబు మధుమన్మ ♦ హాల్క్కి మై మించ, శ్రుతులు శ్రీరామను స్థితిరహింప
చిబుకమనంతవి ♦ శేషాస్థరాణింప, గళ మబ్జధారణ ♦ కళ భజింపఁ
జనులచ్యుతామేయ ♦ సామ్రాజ్యమున నిల్వ, నడుము విష్ణుపదాశ ♦ నలుపుమీఱఁ
దనువు కనకాంశుకవికాస ♦ మనఁగిపెనఁగ
నడవడి గజేంద్రపోషణ ♦ నంద మందఁ
జెయ్యు లలవిశ్వమోహన ♦ శ్రీ నయింప
హరి తదాత్మతదగె నామె ♦ యలరుబోడి. ౧౮౯

—♦ శ్రీ సీతామహాదేవి శిరః ప్రభృత్యవయవస్తవము ♦—

తే॥ విరులు సరులుఁదొడరి జిగి ♦ విరులుకొనఁగ
మరు లడరఁజేయు నద్దేవి ♦ కురులు సిరుల
నిరుల నరికట్టు టరుదె చూ ♦ పరులు దెరల
నుఱియ మరుఁ డిడ్డ మోహంపు ♦ టురుల కావె.

౧౯౧

తే॥ చెలువ నెఱివేణి చిలువల ♦ చెవులు వెఱుకఁ
జెదరి తద్వృత్తి గన్నులఁ జేరె నవల
నయ్యె జక్షుశ్శ్రవంబు ల ♦ య్యభిభవంబు
దలఁచి ఘూర్ణిల్లుఁ గొన్ని త ♦ త్పణమిషమున.

౧౯౨

౧॥ శ్రీమత్కైశ్యవిభానిభ, యామునఝరమిళితవేణి ♦ కాంచత్కల్పీ
యామృగ్యఫణమణిప్రభ, సీమంతపుఁజెందిరంబు ♦ చెలఁగుఁ జెలువకున్. ౧౯౩

తే॥ తన్ను శ్రీరాముఁ డొకరుండు ♦ దక్క నొండా
కండు కాంక్షించినను మస్త ♦ కంబు భిన్న
తరముగాఁ జెడువాడను ♦ సరణిఁ గలుపు
మహితలక్షణ యామె సీ ♦ మంతసీమ.

౧౯౪

మ॥ అలకాళు ల్స్వసపక్షకై శికతమో ♦ హర్షాప్తిఁ బ్రార్థించి త
న్గొలువ నై మృగ మబ్జదూఢి గనుట ♦ న్నూర్ని స్వపద్మస్థితి
న్నలినాపు న్నిజతత్స్వరూపత శశి ♦ న్దార్పంగ భూషాఢలా
త్మల సూర్యేందువు లొప్పి రింతి తలఁ ద ♦ త్సఖ్యంబు పాటించుచున్. ౧౯౫

తే॥ ఎలమి నభిముఖి యగుడు వె ♦ నైలల కలిమి
నవ్వలనికైన యెడఁ దమి ♦ స్రాప్తిఁ బలిమి
నబల చంద్రసహూదరి ♦ యనుచుఁ దెలిపి
పద్మనిష్ఠ రూపింపదె ♦ పడఁతి మోము.

౧౯౬

౪॥ మృగమదరేఖ కప్రము స ♦ మీపగతిం ద్యుతిపూర్తి క్తిర్జిజ్ఞో
కఁ గొఱలఁ గాంచనాంగి యలి ♦ కస్థలి నిల్వఁ బొసంగె రెండుదృ
ప్తిగ నిడపేరి గంగజతఁ ♦ బింగల నాఁజను భానుకన్య లో
నెగయు సుషుమ్నయ న్బలుకు ♦ టే తెసఁగం జిగి మించు చాడ్పునన్. ౧౯౭

౫॥ శృంగారరసపురంగున, నంగజు విలు ముంచి మోము ♦ హంగును వివరిం
పంగ నిడె ధాత గుఱుతు ల, నం గనుబొమ లందగించు ♦ నారీమణికిన్. ౧౯౮

తే॥ మొగము జిగి తమ్మిగొలనిమే ♦ ల్మృదువు గనుట
గలికి కను లొప్పడద్రదేభ ♦ నొలయఁ జూపు
లభులొ బేడిసలో నల్ల ♦ కలువచాలొ
యెద్దియునుఁ గామసామగ్రి ♦ యింత నిజము.

౧౯౯

తే॥ కలికి కాటుకకనులకు ♦ ఖంజనంబు
గాదనఁగ నెట్టులది సప ♦ శింబ యట్టి
దయ్యుఁ గారుణ్యరస మొల్కు ♦ నట్టి తమకు
గొఱతవడుఁ దద్ధృతీక్షు జ ♦ కోరపాలి.

౨౦౦

సీ॥ మెఱుఁగుజగ్గులఁ బైకి ♦ మేగొను నప్పట, నిలనుండి దివికి మె ♦ లైనయఁజేయుఁ
దివిచినతీవెనా ♦ దివినుండి దిగుపట్ల, స్వర్గసంపదఁ చెచ్చి ♦ వసుధ కొనఁగు
సాచీకృతివిలాస ♦ సరణి నెక్కొనువేళ, దెస లేలు నెఱజాణ ♦ తీరు నెఱపు
నెదిరిఁ బ్రాణి దొలంకఁ ♦ బొదలించు నయ్యోజ, నిగహనుగ్రహ ♦ నిరతిఁదెలుపు
నెలమికలిమి కెదుర్పడు ♦ నేది యచటఁ, గూర్చు లొక్కట నుడివోక ♦ గుమ్మరించు
లలితముఖనలినాన్ధాన ♦ లక్ష్మి మేలి, కలికితనములకిక్క య ♦ క్కలికిచూడ్కి.

చ॥ పొలఁతుకమిన్న నాస సరి ♦ పోలఁగఁ దా సమకట్టి నెట్టనన్
దిలసుమ మొక్కఁ డెండవడి ♦ తీవ్రతపస్యఁ జరించి దోష్టగతి
నైలఁగఁ దిలో త్తమాఖ్య ధృతి ♦ నెక్కొన నోమియు హీనజాతియ
కొలమునఁ బేరుఁబెప్పుఁగనుఁ ♦ గూర్చునె యుత్తమవంశయుక్తికిన్.

౨౦౨

శా॥ శ్రీమర్యాద తగ న్నుధాంచితకలా ♦ సిద్ధాంతసంభాననా
ప్రాముఖ్యంబున శక్కులీనిరసన ♦ ప్రావీణ్య మేపార భూ
షామూల్యప్రథమిఱు దోర మగున ♦ య్యజ్ఞాక్షి శ్రోత్రద్వయం
బామోదింపదె కర్ణపూరితమహా ♦ వ్యాహార సౌమ్యస్థితిన్.

౨౦౩

తే॥ ముదిత చెక్కులు స్మరమణి ♦ ముకురములొ వ
రేణ్యలావణ్యరసలహా ♦ రీభృగువులొ
కానియెడ రత్నతాటంక ♦ భానుకిరణ
బింబనస్ఫూర్తిచాకచ ♦ క్యం బెసఁగునె.

౨౦౪

తే॥ గిలుకుటందెల రవభిమై ♦ గులుకు లొలుకు
పలుకుచెలి నాట్యరంగ మ ♦ క్కలికి నాల్క
దా రసజయ్తా టబ్రమె ♦ తదవయవము
లన్నియు మనోజ్ఞకలనామ ♦ హత్త్వ మొలయ.

౨౦౫

క॥ పులుదొఱఁగిన ముత్తైము లనఁ, జెలి దంతము లిరు బదాఱు ♦ సిరి గను నొకఁడే
కళలెల్లఁ గొనఁ దగియుఁ దమ, వలఁ బొర పఱ రెండురెండు♦వరుసఁ బొరయుచున్.

చ॥ చెలి రసనాగ్రరంగమునఁ ♦ జిత్కళ లొల్కెడు మిన్నుక న్నె మే
ల్కులుకు నొయారము న్జెలువుఁ ♦ గూర నుదారకథారసాప్తిఁ ద
దు లలర రూపకోత్కలిక ♦ తోడగశ్రీమణిదీపదీప్తిమై
వలనగు కెంపుడాల్తెరయ ♦ వాతెఱనా నెగడొందు నెంతయున్. ౨౦౭

తే॥ కెంజిన్పురు దొండపండు ము ♦ కెనపున్పు పగ
డంబు గెంపు లాక్షయు నేర్ప ♦ డంగఁ గరఁగి
మొనయు పుండ్రేక్షుమధుసితా ♦ ముద్ర నమృత
కలన విధి యచ్చువోసె ని ♦ క్కలికి మోము. ౨౦౮

తే॥ జిలుఁగునగవుల వెన్నెల ♦ ల్చిలుక నగుచుఁ
బలువరుస యిక్కచా లొంట ♦ భాసిలంగ
నమరు సంజకెంజాయఁ జం ♦ ద్రాస్యమోవి
యబ్బరంబు శ్యామాత్మ కా ♦ దనఁగ నెట్లు. ౨౦౯

క॥ అసదృశ మట సతి చిబుకం, బసదే యవ్వార్త వాఙ్మ ♦ హావీరము మో
ముసిరికి మూలస్థానము, మిసిమినగవు పంటపొలము ♦ మేరయు నదె కాన్.

సీ॥ మగతాల మొలకలు ♦ మంచిముత్తైపురుచు, ల్పుదతి పల్వరుసకే ♦ చూఱుపుచ్చెఁ
బవడంపుఁ బలుకులు ♦ పద్మరాగద్యుతు, ల్బింబోష్ఠి మోవికై ♦ వెచ్చగించెఁ
గప్పతాకణికలు ♦ గాగుత్మతశ్రీలు, నలివేణి కురుల క ♦ ట్లప్పగించెఁ
బటికఁపుంబలకలు ♦ వైదూర్యలక్ష్మలు, సుకపోల చెక్కుల ♦ కొకటఁదార్చె

బళిర రత్ననిధియ పో సు ♦ వదన వదన
మేర్చికూర్చెనుఁగద విధి ♦ యింతవట్టు
గడఁగి మెఱుఁగిడ మరుఁడుఁ ♦ దోడ్పడెనొ కాక
మొదలికూర్చె తనకుఁ దల ♦ మునుక లయ్యె. ౨౧౦

తే॥ జీవపదము విశుద్ధాత్మ ♦ సిద్ధమాన
సక్రమంబు రేఖాత్రయీ ♦ శరణము హరి
చందనాఢ్యము హరియా ♦ సాధ్వీ గళము
జలధిఁ బొడమిన సంకును ♦ సరకుగొనునె. ౨౧౧

తే॥ నీలకుంతల కంఠంబు ♦ నిగమమూర్తి
గానియెడఁ గమలజముఖా ♦ కలన నవత
రించునె స్వరాదికత్రయీ ♦ శ్రీవిశేష
సూచకత్రైభూవృత్తి ♦ సొంపు గనునె.

౨౦౩

క॥ కిన్నర కొయ్యవడియె నటు, తన్నెఱుంగదు వీణ సంకు ♦ తలక్రిందయ్యెన్
మున్నె వనిఁ దారెఁ గోయిల, కన్నియ సుస్వరకలావి ♦ కస్వరగళగాన్. ౨౦౪

ఉ॥ వాడని పూసరు ల్బుగువు ♦ వాయని మేలిమృణాలము ల్నిరు
ల్వీడని యాణియొంట్లు వెల ♦ పెట్టక కట్టిన మేటికోవ ల
ల్లూడని తియ్యవింటిదొర ♦ యూఁదిన మోహపు వల్లెత్రాళ్లు పైఁ
జూడని కల్పశాఖకలు ♦ సుందరి బాహువు లందగింపవే.

౨౦౫

క॥ సరసిజకిసలయలక్ష్మీ, హరణాదరములు మహూర్ధ్వ ♦ కాంచద్రత్నా
కరములు నఖరుచిజితన, ద్వారములు సుందరతరములు ♦ పడఁతుక కరముల్.

ఉ॥ చాలమి సోముఁ డేవ వగఁ ♦ జక్రయుగం బవనీసుతాంగని
ర్వేలవిభాఝరీవసతి ♦ వే శశిశేఖరుఁ గొల్చి తత్కృపం
జాలి గిరీశలక్ష్మీ ముఖ ♦ చంద్రున కోడమి పొత్తుకల్మి యె
వ్వేళఁ దలంగమి న్లనె ను ♦ వేణి కుచద్వయమై మహూన్నతిన్.

౨౦౬

తే॥ నిజవపుశ్శ్రీఫలము లవనిజ కుచములు, శ్రీఫలము లయ్యెఁదల్లక్ష్మిఁ ♦ జెనయఁబెక్కు
వేసములఁగామి మునిధర్మ ♦ విలసనమునఁ, జెందె బీర్వము ల్తత్పద ♦ సిద్ధిఁ దుదిని.

ఆ॥ చేర్చెఁ దల నజుండు ♦ శృంగారసారాంశ, మదియు నుదుట బొమలనక్షి యుగిఁ గు
చాగ్రములఁ దొలంకి ♦ యటఁజింది జాలొంది, నాభిసరసిఁ జొచ్చు ♦ నాతి కెళుడు.

క॥ తరుణికటిమండలమొ కుచ, ధరయుగమో భర మటంచు ♦ దాత్పర్యమునన్
మరుఁడు తులఁదూఁచునడి నం, తరమున నారెసఁగు నినుప ♦ దండె వడుపునన్.

తే॥ అతివ కౌనంబరం బగు ♦ టరయ నిజమ
కాన లావణ్యజాహ్నవి ♦ ఘనత కెక్కె
నందు వళులను వీచిక ♦ లందగించె
నాభి నుడియు శ్రోణులు పులి ♦ నములు నయ్యె.

౨౦౭

తే॥ పొలఁతి తీర్చిన మేల్పైఁడి ♦ బొమ్మ సుమ్ము
కానిచో నవయవకలా ♦ గరిమ మిట్లు

తగునె జగమెఱుఁ గడరునె ♦ యగునె త్రిపు
త్రాటిగుఱుతులు వళిసంజ్ఞ ♦ దనర నడుమ.

౨౨౨

ఆ॥ మిన్న బావి యన్న ♦ మేలమాడుట పొన్న, పూ వటన్న నొను ♦ బొల్లుమాట
యమృతసరసి యన్న ♦ నొఁగాక కామసం, జీవనొషధంబు ♦ చెలువనాభి. ౨౨౩

క॥ పదునాల్గు జగము లొక్కటఁ, బదరి గెలువ నలువ యతనుఁ ♦ బట్టము గట్టె
సుదతీజఘనకృతిం దా, నందగె నతం డేకచక్ర ♦ నాయకగరిమన్. ౨౨౪

తే॥ మూల మంత కేనే నంచు ♦ భూతధాత్రి
యాకసము బిట్టుపోరాడు ♦ టరసి నలువ
చెలికటిస్థలి గాను గాఁ ♦ జేర్చి తేజ
మునిచెఁ బైకాపు గాఁగఁ ద ♦ దుభయమునకు. ౨౨౫

ఆ॥ ఒక్కరక మొనర్చె ♦ నూరువు ల్కరభము
ల్లొమకు నలువ నేర్చి ♦ గొఱలఁ బోలు
వాని కవియ పోల్చి ♦ వచ్చునె రంభలఁ
గింభలను వినీతి ♦ గుంభ మనక. ౨౨౬

౨౨౬

క॥ లలిమించు భువనజయదో, హలతాకలితాత్మభవమ ♦ హాశాసనశం
సిలసత్కలమంగళకా, హలయుగలము నాఁగఁ ♦ బల్లవాధరిజంఘల్. ౨౨౭

ఆ॥ డాఁగెఁ గ్రింద మంద ♦ రాగంబు పైకెక్క, నప్పుడిపుడు సతి కు ♦ చాద్రులెంచి
తా ద్విభాత్మకలనఁ ♦ దామేటిమేటి త, త్పాదనతిఁ గనె న్న ♦ పదరమాప్తి.

క॥ సిరి నెలపుల సారాంశము, లరవిందజుఁ డొరసి యంగ ♦ నాంగములు సృజిం
చె రుచులు వొసంగ నిట్లనఁ, జరణము లంబుజము లనఁగ ♦ సుదియ మేలా.

ఆ॥ ఉడుచయంబు పొరయ ♦ దొగి దివాభీతత్వ
మబ్బ మలుక దాసు ♦ ధాంశు నెదుర
నవనిజాపదద్య ♦ యావతారప్రాప్తిఁ
దాత చెచ్చి చిత్ర ♦ తరమ కాడె. ౨౩౦

౨౩౦

ఆ॥ హంసకాంచితంబు ♦ లతివ పాదాబ్జముల్, శ్రీనివాసగరిమఁ ♦ జెలువు గనవె
రాజహంసగతివి ♦ రాజమానము లొర; మందగమన మహిమ ♦ మానితంబు.

సీ॥ పొంచి వన్నియ దొంగి ♦ లించికాఁబోలు బ, ల్కాఁక నమ్మెటపాట్లు ♦ గనెఁ బసిండి
యెంచి తల్కులకుఁ జలించి కాఁబోలు మ, బ్బుల చాటుచాటునఁ మలఁగె మించు

మించి శ్రీఘ్రికి భ్రాతృభావము లో, పల డాగి ప్రవహించెఁబలుకుటేఱు
కాంచి విప్పున కోహా ♦ టించి కాఁబోలు నూ, పిరి లేక వ్రాలె సం ♦ పెంగపూవు
కవివరులు గూర్చునవి కొఱ ♦ గానివయ్యెఁ
గాన నుపమాన మొక్కొండు ♦ గానఁబడదు
మానినీమణి నెమ్మేని ♦ మాన్యకళలఁ
గలయ వర్ణింప విధికేని ♦ గతియు లేదు. ౨౩౨

మ॥ చెలిసింగారము చొక్కుమందు బామలా ♦ చెల్వొందువిం ద్వాద్యగం
చలము ల్తూపులు నాస యానలిక మ ♦ బం బాగళం బారు మా
ర్ది లసజ్జంఘలు తూణము ల్కూటి రథ ♦ శ్రీ మేల్చును ల్దుర్గముల్
గలిగె న్సర్వ మమోఘ మింక మరుఁడా ♦ క్రాలంఁడె దుప్రేక్షుఁడై. ౨౩౩

క॥ అని చూపరు ల్గింపఁగ, వనితారత్నంబు వొల్చె ♦ వరయావనశా
ణనివేశకలనఁ దీరగు, మనసిజు మోహనశరంబు ♦ మాది గిరిసుతా. ౨౩౪

నీ॥ మోముగాదిది చంద్ర ♦ మోమండలాంతస్థ, రససారపూర్ణ సా ♦ రసము గాని
మేను గాదిది మించు ♦ మించుతత్కులఁ బైఁడి, గట్టుకట్టిన బొమ్మ ♦ కట్టు గాని
మోవి గాదిది మొడ్ల ♦ మొఱిగి మోహిని సుధ, కోర డాచిన కెంపు ♦ కోరగాని
చూడ్కి గాదిది స్మార ♦ సూచీమరీచుల, కుట్టువాపెడ పచ్చ ♦ కుట్టు గాని
యెంతలెంతలు నేర్చె నే ♦ డీవిధాత
యేటి జతనంబు సామగ్రి ♦ యెట్టు లమరె
మరుఁడు దోడ్పడెనో; యంచు ♦ మగువసృష్టిఁ
గూర్చి చర్చింతు రచ్చర ♦ ల్కుధరతనయ. ౨౩౫

నీ॥ నవరత్నముల కోట ♦ నామించు నగుమోము, పొలతి రత్నాకరోద్భూతగాదె
కల్యాణముల పేట ♦ గా నొప్పు నెమ్మేను, తరుణి మంగళదేవ ♦ తయగుఁగాదె
యసదుద్వహల మాటయనఁజెల్లులేఁగొను, మగువశ్రీహరియోగ ♦ మాయగాదె
స్వరసవాదుల బాట ♦ జాటు లావణ్యంబు, తరలాక్షి చంద్రసో ♦ దరియ కాదె
మహితవాత్సల్యములమూట ♦ మలయుతేట
మానినీతిలకము లోక ♦ మాత గాదె
యనుచు విబుధులు భావించు ♦ రహరహంబు
భావినిమణి గాంచి సం ♦ భావ్యచరిత. ౨౩౬

క॥ సింగారమొ మరు బీరమొ, బంగారపుసారమొ యు ♦ వతిబీరమొ వా
గ్రంగారమొ నుడికారమొ, యంగనరో యరయఁ దరమె ♦ యజునకునైనన్.

తే॥ ఆమె రతనాలలోనఁ జిం ♦ తామణియు మ
హాపథులలోన సంజీవ ♦ నాఖ్యయును జ
గములలో హరికీర్తి నా ♦ గానఁబడియె
స్త్రీలలో బల్కు లికఁ బెక్కు ♦ లేల బాల.

౨౩౮

చ॥ నడిచిన శంఖచక్రకల ♦ నల్పదచిహ్నము లెక్కఁ గన్గొనం
దొడరఁ గటాక్షపజ్జి దయ ♦ తో భువనత్రయ మేలఁ బల్కుసాం
పడరఁ బదప్రమాణరస ♦ హావము లబ్ధులు గాఁగఁ దండ్రె యె
వ్వఁడు తగు నీమె కేయజితు ♦ వల్లభ యీయమ యంచు నెంచుచోన్. ౨౩౯

—♦ జనకమహారాజునొద్దకు నారదముని వచ్చుట ♦—

సీ॥ అలమేలు గొనఁ జాలు ♦ తెలిడాలు మెయి గీలు, కొనిమేలుకొనుకీర్తి ననుకరింపఁ
దొనినోములకు గీము బలులేములకు బాము, నగు మోమువిధునామ మనగి పెనఁగ
సిరి వేడుకకు వీడు హరినోడుకొను త్రాడు, త్రయిజోడు బత్తిచి త్తమున మెలఁగఁ
బ్రణవారవము చాట బడి ధీరతనుసార, మయి యోర మహతి ర సైక్యమొసఁగఁ
గక్షపాల రశన స్ఫటి ♦ కాక్షమాల
కుంచె కట్ట కమండలం ♦ బంచితములు
గా మహస్సూర్తి వెలుఁగొంద ♦ ఘనుఁడు కలిక
లాశనుఁడు దివ్యముని తోచె ♦ నచట నపుడు.

౨౪౦

క॥ అన్నారదముని రాకడ, గన్నారం గని విభుఁడు సు ♦ ఖాయితవృక్షుల్
చెన్నార నెదురుకొని త, తన్నారజములకు నరఁగి ♦ పరఁగినభక్తిన్. ౨౪౧

తే॥ పూజ లోజ నొనర్చి నం ♦ పూజ్యమాన, రత్నపీఠి సుఖాసీను ♦ రజ్యమాన
మానసునిఁ జేసి యసమాన మాధురీధు, ిణవచనరచన తేజ ♦ రిల్లుచుండ.

క॥ మునిఁ గనుఁగొని జనవిభుఁ డి, ట్లనియె ననుగ్రహవికాస ♦ మనఁ జను మీద
ర్శన మాకస్మికముగ మ, జ్జని సాఫల్యంబు గూర్చె ♦ సద్గతి గంటిన్. ౨౪౩

తే॥ కోరికలఁ జీరికిం గొన ♦ కేరికేనిఁ
జేరి కనరాని దారికిఁ ♦ దారి మీఱు
వారు మీరిటు కూరిమి ♦ గూర దొరయు
గారవము నాకుఁ బ్రశ్నావ ♦ కాశమిడదె.

౨౪౪

ఆ॥ జగముఁ బ్రోచువారి ♦ సహజవృత్తం బిది

యైన నగును గాని ♦ యస్మదీయ

సుకృతపాకభేద ♦ సూచనఁ బెనుపొంది

వెలయుఁ దారతమ్య ♦ విలసనంబు.

౨౪౫

క॥ క్షణదాస్త మఁనిరాసము, గుణితానందము సదాను ♦ గుణము తమోదా

రణ మచ్చము భువనవిల, క్షణ మోయమిరాజమీశ్ర ♦ సాదము వింటే. ౨౪౬

మ॥ కలిగె న్ముత్తలులందు భావుకము లిం ♦ కంగాన మెందుం గొలుం

త లనన్యాప్యము తానకాంఘ్రియుగ మా ♦ ప్తం జౌట నెట్లైన న

ప్పలుకుందొయ్యలి మిన్న గన్నఫలమై ♦ భాసిల్లు నీవాగ్రసం

బులుచూపట్టక యెట్టు లార్పుదును రా ♦ పుల్కాపు తృష్ణాశిఖి.

౨౪౭

వ॥ అట్లుగాన మదీయ భద్రాయఫలాయమానంబు జగత్పావనంబు నగుభావనిర్దే

శంబున భవదీయమంగళానుశాసనవిధేయుండ నగునన్నమన్నింపవే యని యమే

యభక్తియోగంబు డంబుమీఱ సవినయంబుగా విన్నవించిన.

౨౪౮

క॥ కరుణారస మొలుకఁగ న, పురమతపోధనుఁడు వాని ♦ భవ్యవచోమా

ధురి భావ మెఱిగి యబ్బుర, మిరవొందఁగ మెచ్చి ప్రీతి ♦ నిట్లని పలికె.

శే॥ ఒప్పుఁ ద్రయ్యాత్మకాన్వయ ♦ యుక్తిఁ బొడము, వారికి శ్రుతప్రకాశవి ♦ స్తారకీర్తి

యైన నీసౌమ్యగతి సమా ♦ హ్లాదనంబు, కలితరసపుష్టి సద్భక్తి ♦ గలవె యందు.

చ॥ గొనములకెల్లఁ బెట్టియపు ♦ కోరినవారికిఁ బెట్టుచెట్టు వెం

దునుఁ బొలివోవు సత్కళల ♦ దోసము మోసము మున్న సున్న భా

వన పరమార్థసంపదను ♦ బద్ధ త్వదీయమహానుభావతం

జెనక జగాన నోజనక; ♦ శ్రీమహితుం డొకరాజు శక్తుఁడే.

౨౪౯

తే॥ గంటి లేనట్టి సంతృప్తి ♦ గంటి నయ్య, మేలు సరిరారు ముల్లోక ♦ మేలువారు

నీకుఁ గల్గితైకశుభగుణా ♦ నీకు నిన్ను, వినుతినేయం దరమె సుధీ ♦ వినుతిపాత్ర.

చ॥ అగు నన వచ్చుఁ బో; కరత ♦ లామలకంబు సమస్త మీవ తా

వగుదు వివేకసంపదకు ♦ నైనఁ గుతూహల మాఁగఁజాల మే

లగు నొకవార్త మామకహృ ♦ దంబుజమం చిడియుంటఁ జాల జా.

లగు జలము న్మఱల్ప క్షముఁ ♦ డౌ నెవఁ డొక్కట రాజచంద్రమా.

౨౫౩

క॥ హెచ్చగు మచ్చికమెయిఁ గన, వచ్చుట నిటు ముచ్చటింప ♦ వలసెన చూ; మే
లచ్చుపడఁ బెంపెసఁగుపనిఁ, బొచ్చె మెఱుంగ కెఱుకసేత ♦ పునరు క్తంబే. ౨౫౪

క॥ మునుపొక జ్యోతిర్మయమూ, ర్తిని మింటం గంటి వంటి ♦ తేకువమై నం
దనయై యాయమ జనకా; యను భాగ్యము తనకుఁ గలదొ♦యనుచు మనమునన్.

క॥ తోన యశరీరభూతం, బొ నటులే యనుచు నొడువ ♦ నబ్రపడితి వ
లైనఁ గృతశృత్యుడన యని, యా నెఱిఁ దలపోయుదే మ ♦ హాత్మ; తలపునన్.

సీ॥ జగము పుట్టువు నట్టు ♦ సోగియు నేకల్యాణి, యడుగుగెందమ్ముల ♦ నమరు రజము
పొలివోని మినుకులు♦పొలుచు నేసుచరిత్ర, ముకుపుటమ్ములదారి♦మొనయుగాడ్పు
లెల్లజేజేల శ్రీ ♦ లెలయు నేపర దేవి, యిచ్చమున్నీటఁ బె ♦ ల్లెగయు తరఁగ
లలమేలుమెడ మె ♦ ట్లలరు నేజనయిత్రి, యెలగడగంటి చూ ♦ డ్కుల కొటారు
లట్టి హరిదేవి భువనావ ♦ నానుర క్తిఁ, గఱకురక్కసి తెగల యా ♦ గడ మడంప
వేల్పుగమికోర్కిపంట నా ♦ వెలసి నీడు, కన్నెయై తోఁచె విజ్ఞాన ♦ కలితమూర్తి.

ఉ॥ పుట్టె నయోనిజత్వమున ♦ భూమిజయై భువనప్రసిద్ధిఁ జూ
పట్టె భవత్తనూజయన ♦ భావము పొంగ హృదబ్జపీఠికం
బెట్టె నుపేంద్రునంఘ్రియుగిఁ ♦ బెంపెసఁగన్ స్వజనాఘజాలము
నైట్టి యిడన్ జగంబులకు ♦ మేలొనరించెడు నింక భూవరా. ౨౫౫

ఆ॥ ఆమెయెపుడుఁ బాయ ♦ దచ్యుతు నచ్యుతుం, డామె నెపుడుఁ బాయఁడాదరమున
వారి యోగగరిమ ♦ వఱలు వాగర్థాను, బంధ మెట్టు లటులె ♦ పార్థివేంద్ర.

క॥ ఏయవతారము హరి గను, నాయవతారమున కర్హ ♦ మగు రూపున న
త్తోయజవాసిని తోడ్పడు, నేయెడ ననపాయితయె న ♦ యించుచునుండన్.

ఆ॥ లోకమాత నీమె ♦ లో నెఱింగి యెఱుంగ, కేని నొడ్ల కేరి ♦ కిత్తుననినఁ
ద్వద్రసజ్ఞ వ్యర్థ ♦ దశ నొందునని మున్న, తెలుప వచ్చినాడఁ ♦ దేటపడఁగ. ౨౫౬

క॥ కావున హరియుం బూరుష, భావమున జనించె జగతి ♦ భద్రయశుం డా
శ్రీవరున కాకె నిడి మే, ల్లావింపు మెఱింగి దానఁ ♦ గనియెదు శుభమున్.

శా॥ ధన్యత్వంబు త్వదీయ మాదిఁ బరిణ ♦ ధ్ధం బయ్యె సాజన్యభూ
జన్యానల్పఫలంబు గాఁగ నిపుడీ ♦ జ్యాపుతి నీయందసా
మాన్యంబై కనుపట్టఁ జేసె గురుధ ♦ ర్మం బీ వనన్యస్థితిం
గన్యాదాన మొనర్తునంటి తనయా; ♦ త్కూపాలమాత్రుండవే. ౨౫౭

తే॥ పోయివచ్చెద నన్న నీ ♦ పొందులెస్స, నెగడుగను ముజ్జగంబుల ♦ నీయసంబు
 మమ్ముమఱవకు మన్న న ♦ మౌనివరుని, మన్ననలఁ దన్ని వీడ్కొల్పి, మఱలి వచ్చి
 వ॥ వసుంధరావల్లభుం డవ్వచంయమన రేణ్యుని వచనకలాస్ఫురణంబు మున్నుగాఁగ
 స్వకీయంబగు భాగధేయంబుం బ్రశంసించి మించినవేడుక ననంతరకర్తవ్యతావి
 చారమధ్యమానమానసముద్రుండై నిర్ణిద్రవివేకపరిపాకంబున నుపాయాంతర
 ప్రబోధామృతం బుపలక్షించి యపారతపస్సమారంభంబున నన్నుఁ బ్రసాదన
 నాధునిం గావించి ప్రాక్షనసంచిత మదీయానుగ్రహసంగ్రహవిలసనంబును సమం
 చితామేయమహామహిమ వికసనంబునుఁ బ్రపంచితాశేష దుర్జననిరసనంబును
 నగు శరాసనంబు పరిగ్రహవశ్యంబుగా నొనరించి సమగ్రభక్తిరసాతిరేకంబున
 రాణించి యొక్కవిశాల భద్రశాలం బ్రతిష్ఠాపనవిధిపూర్వకంబుగాఁ నుంచి
 పూజించి ప్రాంచితామోద మహూదయంబున మంత్రసామంతహితపురోహి
 తాది నిజవర్గంబు రావించి గారవించి తద్దోష్ఠిం బ్రవేశించి యాత్మీయమనోరథాభి
 ధేయంబు జగదేకమంగళానుశాసనవిధేయంబు గా నిట్లనియె. ౨౬౫

మ॥ తన మేలెట్టిదో యజ్ఞభూమిఁ గదలం ♦ ద్రవ్వించుచో భవ్యభా
 వనవోల్లాసిని సద్గుణాశ్రయ దయా ♦ వర్ధిష్టువు స్మంగళాం
 గి నమేయోత్సవ మత్తపస్సుకృతల ♦ క్షిప్తంబోని కన్నెం గనం
 గని దాని స్తుతనిర్విశేషముగ వే ♦ డ్కం జెంచుచుంటిం గదా. ౨౬౬

ఆ॥ మన మనంగ నేల ♦ జనమెల్ల సంబంధి, భిన్నమయ్యుఁ బ్రేమ ♦ పెచ్చుపెరిగి
 యీమె వలను దొరయ ♦ నీక్షించు నల వర్ధ, మానశశికలాభి ♦ మాన మెసఁగ.

క॥ జనరాజి పొగడ నింతిం, తనరాని మమత్వ మెలమి ♦ హర్షము దయయుం
 దనరార మమ్ముఁదేర్చును, గనరా దీయమ్మమహిమ ♦ కల యెవ్వరికిఁ. ౨౬౭

మ॥ నవలామానిక మానెలంత కిపుడో ♦ న్నత్యాధ్యమై యావనో
 ద్భవ మొప్పె న్నునుదావి మేలిరుచి హృ ♦ ద్యప్రజ్ఞయు న్మిఱఁ ద
 ద్భవికశ్రీల నపూర్వఁ గాంచనమయి ♦ న్బాంచాలిక న్నించెఁ జెం
 దొవవిందు న్వనుదొక్కి మోమెసఁగుటే ♦ దుస్సాధమై యుండునే. ౨౬౮

తే॥ కలిమిచెలి మేలి చెలువుల ♦ కలిమిబలిమిఁ
 బలుకుసతి తొలుఁబలుకు నాఁ ♦ బలుకునియతిఁ
 జిలువరాదాల్పుచెలువ రా ♦ జిలు వయసున
 నిమ్మహిని సాటి యెద్ది శ్రీ ♦ నిమ్మహినికి. ౨౬౯

క॥ ఇమ్మహిలామణి కియ్యెడ, నెమ్మి వివాహ మొనర్ప ♦ నేనెంచి సుహృ
త్సమ్మతుడగు వరుఁ గొన మహా, గ్రుమ్మరుచున్నాడఁ జుం డ ♦ కుంతితబుద్ధి.

ఉ॥ ఇన్నిదినంబు లేమటక ♦ యే మతి నేగతి నూహ సేసినం
గన్నియ మెచ్చు వచ్చు త్రిజ ♦ గన్నుతుఁ గాన సమానరూపరే
ఖ న్నలువొందువానిఁ గనఁ గా నగునా ననుమాన మన్నచో
నిన్నలినాక్షి సద్గుణము ♦ లేరికి శక్యముకా గణింపఁగన్. ౨౨౨

ఆ॥ చెలువు శ్రీపదంబు ♦ చెయ్యు లనంతంబు, లచ్యుతంబు భావ ♦ మాననంబు
విధుమయంబు చిత్త ♦ విధము సంవిత్పథ, మజితక్షీర్తి యరయ ♦ నబల మూర్తి.

క॥ కావున నేనొక సమయము, గావింపఁ వలంచి నాడఁ ♦ గని మీరును సం
భావింప వలయు నేయెడ, మీవల మద్భార మెల్ల ♦ మేకొని యుంటన్. ౨౨౪

మ॥ హరబాణాసన మర్హణీయము మదీ ♦ యాగారమం దర్హణల్
గరిమొప్పన్ గిరివోలె మించుఁగద వే ♦ డ్కం దాని నెవ్వఁడు త
త్పరతం జేకొని మార్చిఁ గోటి నెనయం ♦ దార్పు న్మహాత్ముం డతం
డిర నా కూరిమియల్లుఁ డాఘనున కే ♦ నీకన్నె నప్పించెదన్. ౨౨౫

క॥ ఇది నానిశ్చయమన నె, మ్మది సమ్మద మొదవ లోక ♦ మాన్యులు మీరె
య్యది గూర్తు రెద నదియ కుదు, రదనగు సంపదలకెల్ల ♦ నని రయ్యనఘుల్.

వ॥ ఇట్లు కృతప్రతిజ్ఞుండై. ౨౨౭

సీ॥ అఖిలదేశాధిశ్వ ♦ రాస్థానులకు వార్త, లెఱిగించి వారల ♦ యెఱుక గాంచి
యిష్టదై వతపూజ ♦ లెల్లరు జరుపంగ, నియమించి తానును ♦ నియతి మించి
పురి నంతిపురి శ్రీలఁ ♦ బొసఁగింప మదిఁ బ్రీతి, హెచ్చించి తనవారి ♦ హెచ్చరించి
యభ్యాగతులఁ గొల్చిఁ యలరించు జనులందు, మెప్పుంచి యవ్వారిఁమెప్పు గాంచి
చలువపందిళ్లు చాందినీ ♦ ల్కలువడములు
మంచె లవసధములు మహా ♦ మార్గములుఁ జొ
కాటముగ సంతరించి య ♦ మ్మేటి వరుని
గాక కై వేచి యుండె బ ♦ రాకులేక. ౨౨౮

తే॥ ప్రాయ మటుగన్న తన కన్నె ♦ పద్మనయనుఁ
గాని వరియింపదట వైన్య ♦ మూనఁ బోక
తాను నావిల్లు పణముగాఁ ♦ దార్చెనట గి
రీంద్రకులవర్ధనీ ; యిది ♦ హేటి వెరవొ.

క॥ అది యట్టిద యగు శ్రేయః, బొదవెడు నానాటి తలపు ♦ లొరులకు నేనికొ
ఒదవీచ్యుతము లనం దగుఁ, బొదలికగనుఁ బిదప సిరులఁ ♦ బొల్పు గుణాభ్యా.

తే॥ కావర మొకింతయునుఁ గాన ♦ కావరణము, ధీ వరమహాసిఁ దొలిచి ను ♦ ధీవరగతి
శ్రీవరదయాత్తిఁ గాంచు ను♦శ్రీవరధృతి, దీవరము నొందు వాఁడె యిం♦దీవరదృశ.

క॥ అయ్యెలనాగ యుదంతం, బయ్యెడ విననయ్యె ధర ధ ♦ రాధిపతులకు
దియ్యవిలుకాని గుణరవ, మొయ్యనఁ దోకొనఁగ నెడఁద ♦ లుయ్యెల లూఁగక.

ఆ॥ ముజ్జగముల మోహఁ ♦ పుండీవఁ గన్నియ, విన్నవారి చెవులు ♦ వినవు దేనిఁ
గన్నవారి కనుల ♦ గతియేమొ మరుఁ డీశుఁ, డాత్మవృత్తిత్వప్తి ♦ యతని కగునె.

తే॥ జానకీనామ మంత్రరా ♦ జప్రసక్తఁ
దవులఁ డెవ్వఁడు తద్రూప ♦ మవధరింపఁ
డెవ్వఁ డాత్మఁ దత్పదసేవ ♦ నేచ్చ మనఁడు
జగతి నెవఁ డప్పు డాస్మర ♦ శాసనమున.

౨౮౪

క॥ వచ్చెడు వా రచ్చాపము, మెచ్చెడువా రాత్మసత్త్వమితి తద్ధృతి కం
దిచ్చెడువా రూర్పులబోఁ, బుచ్చెడువా రైరి వీర ♦ పురుషులు భువిలోక. ౨౮౫

ఆ॥ రాజకోటు లట్లు ♦ రా మ్రొగై నట ఫణి, స్వామి భరము దోపఁ ♦ గాముఁ డెగచి
వారి వృత్తికోటి ♦ వఱలె నొక్కని విధ, యడఁచు నొకనిఁ జేర్చు ♦ నంబరమున.

క॥ కిన్నరగరుడోరగముఖు, లు న్నెలతకుఁగా ధనుర్వి ♦ లోడనకాంక్షం
బన్ని పడిరి బన్నము లట, విన్నదనము గదురఁ చెరువు ♦ వెదకిరి తరిలక.

తే॥ ఒదవెఁ బెక్కులు సిలుగు ల ♦ య్యవిదఁ గోరి
రాజుపై నెత్తి వచ్చిన ♦ రాచవారి
కతన దైనబలంబునఁ ♦ గాంచె నతఁడు
విజయ మాద్యుల సిరి యేల ♦ వెలయ దబల.

౨౮౫

మ॥ కలధౌతాచల మస్మదీయ మెటులా ♦ కంపింపఁగాఁ జేసె న
ట్లఁఘుప్రాభవ మొప్ప నిద్ధనువుఁ దూఁ ♦ గాడింప నుంకించి యు
త్కలికం దాగొనె రావణుండును జగ ♦ దై వ్యకల్యసంపాది వీఁ
డలఁతిం బోడని యెల్లరుల్కఁగ విదే ♦ హాస్థాన మం దదిజా.

౨౮౬

తే॥ వచ్చి తన లావు బీరమ్ముఁ ♦ బిచ్చలింపఁ
గడిఁది సింగాణిఁ బొదలింపఁ ♦ దొడరి బడలి

వింశతిభుజుండు వెరవేది ♦ వెలుకఁబాటె
దైవబల మెక్కు డోత్తైల ♦ దేవతనయ.

౨౯౦

మ॥ కలితౌజుండు శకుండు వాఁడు జనక ♦ క్షానాధుపై నల్లఁడే
వల నీక్ష్మింపఁడు సోఁతు వెన్నొనినతే ♦ వన్ జాతె నేమందుఁ జం
చలతాపాది మనోజుఁ డాకె త్రిజగ ♦ త్సంమోహినీవిద్య యో
గలసద్వైభవుఁ డాస్మపాలుఁ డీక ని ♦ క్కం బెన్న సామాన్యమే.

౨౯౧

ఆ॥ వాఁడు లంక కరిగి ♦ వలపు పైఁగమ్మిన, యువతి ప్రథితి నెంచు ♦ నుస్సురంచుఁ
గలవరించు నీమె ♦ కమల గానోపు నం, చూహఁ బెంచు నెడఁద ♦ నూరడించు.

తే॥ తజ్జగన్మాతృతాస్మృతి ♦ దానవేంద్రుఁ, డొందెఁ బ్రకృతి ననంతర ♦ ముర్విపతియుఁ
బ్రకృతులు నతండు దెరలుటఁ ♦ బ్రాగ్విరోధ, నిగరణాసత్తి సీతయు ♦ నిర్మలాంగి.

ఆ॥ పుడమి యొడయ లెల్లఁ ♦ బాలివోయి రెందునుఁ
గానరాదు తమ్మి ♦ కంటి వాడు
దైవ మెద్దిసేయఁ ♦ దలఁచెనో ; యని మది
నెంచుచుండె నృపతి ♦ యేణనయన.

౨౯౪

ఉ॥ భావిని, భావమెల్ల హరి ♦ పట్టుగ నేర్పడఁ గూర్పు దెద్దియున్
భావజుఁ డెంతవాఁడు రతి ♦ ప్రాపుగ నోషెఁ జరింప నయ్యెడన్
వావికి లేమిలే దజితు ♦ వంకకె తార్చెడు నన్న మోసగాఁ
డీవెర వూఁగి పాలిడునొ ♦ యేవిధి నేదశ చంచలాక్షికిన్.

౨౯౫

క॥ మున్ను ముజ్జగముల ♦ ముంపఁ దేల్పుఁగ నెద్ది
మోహవిద్యలనఁగ ♦ మొనసె నట్టి
తనులతాంగి మనుజ ♦ తనువొంది కసుగందె
నతనుధాటి సూటి ♦ యై మృగాక్షి.

౨౯౬

తే॥ అజితుఁ డితఁడన హరినీల ♦ మనినఁ గృష్ణ
పక్ష మిదియన మాధవ ♦ ప్రాప్తి యొడవె
నన్నఁ బురుషోత్తముఁ డితం డ ♦ టన్న నులుకు
నామె ప్రియ నామయుక్తి హి ♦ మాద్రితనయ.

౨౯౭

తే॥ మాధవీపురుషోత్తమ ♦ మహా మొనర్తు
మెల్లి యని కూర్చుచెలి వల్కు ♦ నెట్టులెట్టు
లని పలుకరించు సోలయు నె ♦ య్యంబు సూపుఁ
దనదు మేలేమొ యను నాన ♦ దవిలి వెలయ.

౨౯౮

క॥ ఎంద వతరించె హరి ముచి, కుందవరదు నెపుడు విందుఁ ♦ గూర్తు నెటులు గో
విందున కెన్నఁడు వచ్చు ము, కుందుఁ డజితు పొందు మేలు ♦ గొన నెది యదనో

ఆ॥ ఎప్పుడెప్పు డింక ♦ నిభరాజవరదుఁ డీ, త్రోవ దివ్యమంగ ♦ భావతార
మూర్తికలన వెలసి ♦ మునుకొని నాకన్న, దోయి కుత్సవంబు ♦ సేయునొక్కొ.

సీ॥ తొగజేని పెక్కు ద ♦ క్తుగ మించు నెమ్మొగ, మనుబంధిదృక్చకో ♦ రాలి మనుప
వినుమానికము రావు ♦ గొను మేని బలుతేజు, చిమ్మచీకటిపిండు ♦ చెట్ట డెలుప
నెనరులచ్చి బిడారు ♦ నెఱి గాంచు కనుదమ్ము, లాశితాళుల దైన్య ♦ మపనయింపఁ
బిన్ననవ్వుల గూడి ♦ పెనుపొందు వాగ్ధరి, శ్రుతివృత్తి విబుధుల ♦ సొలయఁజేయ
నిం దరుగుదెంచి తన కూర్చి ♦ హెచ్చరించి, లలి జనకరాజగోష్ఠి న ♦ లంకరించి
శివశరాసన మెక్కిడుసిరులు నించి, నన్నెపుడు గైకొనునొ జగన్నాథుఁ డెలమి.

చ॥ అని తలపోయు నెమ్మది న ♦ హర్షిశముం దన కూర్చిపెర్చిఁ బెం
చిన శుకశారికాళి దరిఁ ♦ జేరఁగనీ దనరాదు వాగ్విలా
సనవనవోదయొల్లసిత ♦ సత్కవితాకలనాచమత్కృతుల్
గన రెఱిఁగించె నిట్లవని ♦ కన్నియ యన్నిట సన్నతాంగిరో.

309

క॥ ఎం దరిగెదు నిలునిలు గో, వింద యనుచుఁ జెలియ నాఁగు ♦ విదితము మఱపుం
గ్రందుకొన హరి స్మరించును, మందగమన పరవసంబు ♦ మఱుఁ గఱసేయన్.

తే॥ చానమై మరుధాటిఁ గా ♦ ర్భ్యంబు గదుర, నంతకంతకు జగి యెక్కు ♦ డై తనరై
సాన నిడి చక్కఁజెక్కిన ♦ మానికంబు, సన్నవడి తళ్ళులీనెడు ♦ చందమునను.

క॥ ఒకపరి నిద్దుర వొడమిన, సకలేశ్వరుఁ గొగిలింపఁ ♦ జనునొకొ యని య
య్యకలంకచంద్రముఖ వే, డుక సేయు సుషుప్తి కెక్కు ♦ డుగ నుల్లమునన్.

చ॥ కని నెఱజాణలౌ సఖులు ♦ కన్నియ మోహాపు జిన్నెలెంచి య
క్కునఁ జెలిఁ దార్చి యోడకుము ♦ కొమ్మరొ ; యింకిట నేట రేపటన్
గొనబులమేర నీమదికిఁ ♦ గూర్చు మగం డిటరాగలండు త
క్కునె రతనంబు గైకొనక ♦ కోమలి తత్పరుఁ డెన్నఁడేనియున్.

30౬

తే॥ అనువుపడ డెట్టు లిటమున్న ♦ యతివ నీదు
కోర్కి జనకు ప్రతిజ్ఞయుఁ ♦ గొఱత లైన
హరి నెనరుకల్మి చూ లెస్స ♦ యబ్ధి ద్రచ్చి
యమృత మెనయంగ నయ్యెన ♦ య్యనశనులకు.

30౭

ఉ॥ కానఁ బ్రయత్నగౌరవము ♦ కాలము వైవముఁ గూడ నెంతయున్
దానె ఫలించుఁ గర్జ మిటు ♦ తామస మందుట గూడునమ్మ శ్రీ
జాని భజించు టొక్కటియ ♦ చాలునుఁ దక్కటి మానుమమ్మ యి
మ్మానితమూర్తి కింత వ్యధ ♦ మానగునమ్మ సతీవతంసమా.

30౮

తే॥ తనువు గృశేయించెఁ గోర్కులు ♦ తరము మీతె
నతనువెత లంతకంతకు ♦ నతిశయిలై
నన్న మనరా దనఁగ నయ్యె ♦ నబల యింక
నిన్ను నీవ యూరార్పంగ ♦ నెలవు సుమ్ము.

3౦౯

ఆ॥ ఉష్విఁ బొడమినావ ♦ యోనిజవై యోగ, మహితుఁ జైన జనకు ♦ మనువు గంటి
వమ్మ నీదు మహిమ ♦ మరయ నసామాన్య, మిట్టిసీపు ధైర్య ♦ మెడలు టలఁతి.

ఉ॥ ఇంతకుమున్నె పుట్టినతఁ డేలిక గావలె నిక్క మింతెకా
కింతటఁ బుట్టఁ బోఁడు గదె ♦ యింతెరొ నీకు మగండు తాత దా
నంత జడుండె నీవిభవ ♦ మాటడిప్రచ్ఛ నె లచ్చిఁబోని ని
న్గతుని యబ్బఁ గూర్చనగుఁ ♦ గాని యొరు స్థటియింప నెంచునే.

3౧౧

చ॥ మహితము నీచరిత్ర మను ♦ మానము మాను మొకింత తాను మే
మహిళల కందరాని బుధ ♦ మానితవై భవ మబ్బు నీకు స
న్మహముల కీవ తానకము ♦ నా నెగఁజొండెమ తల్లి లక్షణ
ప్రహితము లయ్యె భావిఫల ♦ భావవిశేషము తెల్ల భంగులన్.

3౧౨

వ॥ అని యిచ్చెలువున నెచ్చెలులుం దల్లియు నాప్రబోధాశ్మిక బాధించికలఁక మాన్ని
యమందమకరందనిష్యంద సందోహతుండితీకృతేందిరిబృంద సందానితానూన
గాన మాధురీధురీణాణమనోజ్ఞతానిదాన మాధవీమల్లికామృద్వీకాదివల్లికామతల్లి
కావేల్లిత సహకార బీజపూరనారికేర జంబుజంబీరశారదరంభా పనసదాడిమనా
రంగలవంగకుడుంగకదంబకదంబక రసాంచితఫలాహార సముపహార హారి శారికా
శుకపికాదికద్విజనికర మృదుమధురసూక్తివిశేష రచనానుమితావిరతవనరమా
మాధవసమాగమ మహోహాత్సవసంరంభజరీబృంభిత నీలకంఠలాస్యక్రియావిలాస
భాసుర సురవిషినకల్పానల్పాభిరామ గృహారామవిహారంబులవలననుఁ బ్రవృల్లహ
ల్లకకల్హార కైరవేందీవర సారసకేసరపరాగవిసరధూసరితమృణాలికాపాలికా డోలి
కాందోలనచణరాజహంసగణ గరుడంచలప్రచాలనసంజనితపవమానకందలస్పంద
నోద్బృహిత మారవికార త్వరమాణ కోకమిధునసమాశ్లేషణ కలనోచ్చలిత
రాజీవరాజీ తనూధాళధళ్య స్పర్శనోద్భ్రాంత షట్పదపక్షవిక్షేపచాకచక్య సంవ

లిత హరిసీలోపలశంకావహ గంధవచ్ఛితలవిమలసలిల సలీలతరంగరంగిత కమలా
 కరకేళీవినోదాబుల వలనను ధాతురాగమండలమండిత కటకస్థలీరుహ మహ్నీ
 రుహ విటపాగ్రవేల్లల్లతాలతాంతసంతాన సంతానితనూతనాతపత్రాంచిత చమరీ
 మృగవాలవృజనవీజనకలావైభవోన్నిద్రతాక్షుద్ర వివిధమహారత్నస్థితశాతకుం
 భనితంబశుంభచ్ఛద సింహాసనోపలక్ష్మిత ప్రశస్తశబ్దప్రధానసత్త్వద్విజస్రీ సమాజ
 పరివేష్టిత క్రీడాశైలరాజ్యాభిషేక సూచకహిమాంబుపూర నిరంతర నిర్ఘోష
 వాహ సందర్శనంబుల వలనను జనకదుహితే యుల్లంబు పల్లవింపం జేయుచుండ
 నద్దేవియు నారాయణచరణనలినధ్యానపరాయణయై తదీయార్చనల బ్రాహ్మణ
 సమారాధనంబులం బ్రోద్దు వుచ్చుచుండ నియ్యది యయ్యోగమాయాభ్యుదయ
 ప్రకారంబు.

303

క॥ అని శంకరుఁ డెఱిగించిన, విని శాంకరి యవల రాము ధి వృత్తాంతము విం
 దు నెనరుకలిమిఁ దెలుపు మం,చనఁ గొఁగిటఁగుచ్చెఁ బ్రమద ధి మంది రిరువురుకొ

ఉ॥ పావనచిద్రమావిభవ ధి పాలితలోక విలోకనామృత
 శ్రీవిలసద్విశిష్టజన ధి చింతితభావ మహానుభావ సం
 భావితనిత్యసాఖ్యపరి ధి భావితదుఃఖ నిరస్తమోహదృ
 క్కేవలగమ్య శౌతపథ ధి కీర్తితసంపదధీశ తాంచితా.

304

క॥ మాయాదూర వశీకృత, మాయా మాయికజనాప ధి మార్గవిదలన
 శ్రేయఃప్రదాన నిపుణ, శ్రీయుతమూర్తిత్రయాను ధి శిష్టవిశేషా.

305

తోట॥ అనిలానలభానును ధి రాధిపమృ, త్యునివిష్టవిభుత్వని ధి యుక్తిభయా
 వనహేతుకతాప్రతి ధి పాదిననా, తన సర్వమహేశ్వర ధి తావిభవా.

306

గద్య॥ ఇది శ్రీమదుమామహేశ్వరచరణనలిననిత్యసేవాసమాసాదితానవద్య

కవితాయోగహృద్యమహితాత్రేయగోత్రపవిత్రహనుమత్సుధీతనయ

విదితనయ లక్ష్మ్యంబా గర్భశుక్తిముక్తాఫలాయమాన

వేంకటప్ప కవీంద్రాభిధాన ప్రణీతంబైన

శ్రీరామకథామృతంబను మహాప్రబంధంబునందుఁ

బాలకాండమునం చతుర్థాశ్వాసము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

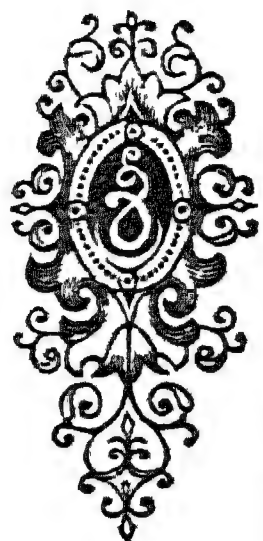
శ్రీశివాయగురవే నమః

శ్రీ రామ కథామృతము.

బాలకాండము.

—♦ పంచమాశ్వాసము ♦—

—:(0):—

మన్మసేంద్రవర్ణిత
ధామా, సోమాదిమూర్తి ♦ తాస్ఫురణాంచ
ద్భామానందవీలసనో
ద్దామశ్రీరామ నంది ♦ తపరంధామా.

౧

—♦ విశ్వామిత్రాగమనము ♦—

తే॥ అవధరింపుము గట్లరా ♦ యనియనుంగు
పట్టి కిట్లనుఁ దపసిక ♦ న్నాపదాల్పు
మహిమహేంద్రుని కల్పభూ ♦ రుహము లనఁగ
నక్కొమరు లట్లు ప్రబలు న ♦ య్యవసరమున.

౨

సీ॥ విద్యుల్లతల గుంపు ♦ వెనుద్రొక్క బయలెక్కె, నన జడ త్తళతళ ♦ మనినటింపఁ
బూర్ణచంద్రోదయ ♦ స్ఫురణమై నెమ్మోము, చూచువారలమేలు ♦ చూచుచుండ
స్ఫటికాక్షమాలికా ♦ చాకచక్యము చిత్త, వై శద్యమునఁ గొన్న ♦ వన్నె నొడువ
ముజ్జగంబుల నొక్క ♦ మొగి మోవఁగల నిదె, పంచెంబనుచుఁగక్ష ♦ పాలవెనఁగఁ
గనియెదఁ బరార్థ మిటులను ♦ కలికిహాయిలు
దెలుపు చిఱునవ్వు నలైన ♦ ల్లివియఁగవియఁ
బెద్దకాలంపుఁ దపములఁ బేరు గాంచి
నట్టి రెండవస్రప్త తా ♦ నరుగుదెంచె.

౩

ఆ॥ అల్లుదొరసి ద్వార ♦ గాధ్యక్షులం గాంచి
కౌశికుండు తపసి ♦ గాధిసుతుడు
దర్శనార్థి యగుచు ♦ దా వచ్చె నని తెల్పు
డరిగి జనవిభున క ♦ టం చనుటయు.

౪

క॥ వారు ససంభ్రములై పరి, వారాంచితు నృపతి గాంచి ♦ వడకుచునె తప
శ్శ్రీ రాజిల్లెడు గాధికు, మారుడు చనుదెంచి తెలుప ♦ మ మ్మనిచె ననన్.

క॥ ఆకౌశికముని రాకడ, నాకువలయభర్త విని మ ♦ హామోద మెదం
జేకూరగఁ జేకూరె గ, దా; కల్యాణ మిటులనుచు ♦ దత్పరు డగుచున్.

ఆ॥ సభ్యు లెలమి దోడ ♦ జనుదేర సపురోహి
తుం డతండు ప్రీతి ♦ దొరసె దపసి
వాసపుండు బ్రహ్మ ♦ వలనున కెదురేగు
కలిమి వెలయఁ జిత్త ♦ కమల మెలయ.

౭

తే॥ చేరి సాగిలబడి మ్రొక్కి ♦ చెలఁగి యుబ్బి
పాద్య మిడి యర్ఘ్య మర్పించి ♦ పలుదెఱఁగుల
యర్చన లొనర్చె గోభూష ♦ శాంబరంబు
లర్పణముసేసి వికసితా ♦ స్యాబ్జు డగుచు.

౮

ఆ॥ శాస్త్రదృష్ట పూజ ♦ సంయమింద్రుం డందఁ
గాంచి తృప్తి మించి ♦ కలన లెంచి
కుశల మవ్యయంబె ♦ కూర్చునప్తాంగము
లందుఁ గొల్చువారె ♦ యంద జెలమి.

౯

క॥ సన్నతులై యందురె వి, ద్వన్నత; సామంతు లెపుడు ♦ బగతులు జితులై
నిన్నెనయుదురే కదసం, పన్నత నీకింద్రునకు వి ♦ భాగము గలదే.

౧౦

ఆ॥ దై వమానుషములఁ ♦ దద్దయుఁ బెద్దయా
రీతి శుభగతి న్వ ♦ రింతుగాదె
పరఁగు గురుడు నీకు ♦ బ్రహ్మఃస్యఁడు వశిష్ఠుఁ
డనఁ గొఱంత లున్నె ♦ యవనినాధ.

౧౧

క॥ అని పలుకుచునె వశిష్ఠుని, మునిపుంగవుఁ గలిసి మేలి ♦ ముచ్చట లలరన్
మునుకొని కుశల మడిగి స, న్మనులఁ దదన్యులను నట్లై ♦ మానించుటయున్.

౧౨

తే॥ అందఱును సంతసం బుది ♦ యమ్మహాత్ము
నర్హణలు పొసంగం గొని ♦ యరుగుదెంచి
సిగలదనరు నృపాస్థానిఁ ♦ జేర్చి ప్రాంచి
తాసన మొసంగి కూర్చుండు ♦ డని వచించి.

౧౩

క॥ ఆయన యనుమతిఁ దారునుఁ, బాయని కుతుకమునఁ దగిన ♦ పల్యంకికలక
శ్రీయుతులై నెక్కొనఁగక, శ్రేయోర్థి విభుండు మానిఁ ♦ జేరి ప్రసక్తిక. ౧౪

క॥ నిటలతటీఘటితాంజలి, పుటుఁడై పటుభక్తియుక్తిఁ ♦ బొదలుచు నటుల
జ్జటిలవరు నెదుట నిలిచి య, కుటిలత వినయాదు లల్లు ♦ కొన నిట్లనియెక. ౧౫

చ॥ కుశలమె సంయమింద్ర; తన ♦ కుం దనవారికి నెల్ల నాసమి
త్కుశఫలపుష్పతోయములు ♦ కొల్లలుగాఁ గలవే వనంబులక
వశములె ఘోరసత్త్వములు ♦ వారక పండునె వన్యసన్యముల్
ప్రశమధను లభవాదృశాలు ♦ పాటిలుచోట్లఁ గొఱంత లుండునే.

౧౬

క॥ ననుఁగన్నయన్న; యిటుధ, న్యునిఁ జేయన కోరి కాదె ♦ యెరులకు సులభం
బనరాని భవద్దర్శన, మును నాకొనగూర్చు టరయ ♦ మునికులతిలక. ౧౭

తే॥ మృతుని ప్రాప్తి మరుస్థలా ♦ మితసువృష్టి, యప్రజాపత్యలబ్ధి న ♦ స్వార్థలాభ
మట్లు పుత్రవివాహాది ♦ కాభ్యుదయము, నెంతు నీరాక కెన యని ♦ యే మనమున

ఆ॥ స్వాగతంబు నాగ ♦ సందియంబె ముసీంద్ర; , వాత్సభాతు నిన్నుఁ ♦ బడసినాడఁ
నేకృతి స్థుటించి ♦ యే గృతార్థుడ నాదు, నో; యెఱుంగ దాని ♦ యున్నరూపు.

ఉ॥ పావనవృత్తి నీజగతి ♦ బాలనసేసితి సత్తపస్సుసం
భావనఁ జేసి యేలె దిటు ♦ బ్రహ్మముషిత్యమహాస్పదంబు మ
దైవత మీవ యంచు మదిఁ ♦ దద్దయు నెంతుఁ దలంతుఁ ద్వన్నమ
స్యావిధినిల్వ నయ్యది శు ♦ భాయతియై సమకూరె నేటికిక.

౧౮

తే॥ అభ్యుదయమున కిదియె మ ♦ హాభ్యుదయము
నదృశంబులకెల్ల మ ♦ హాన్ముతంబు
ననఁగ నెగడొందు దీని నే ♦ నందినాడ
నెన్నరాని శుభాస్పద ♦ మెక్కినాడ.

౧౯

క॥ తన జన్మ మయ్యె సఫలము, తన జీవితమే సుజీవి ♦ తంబనఁ దగె నీ
తనికి స్వధర్మమె ధర్మం, బన నొప్పెఁ ద్వదాగమనమ ♦ హాయోగాక్తిక. ౨౦

ఆ॥ పూర్వపుణ్యమునన ♦ పొనఁగె గాఁగల సిరి
కిదియె హేతు వఘము ♦ నేర్చుచున్న
దిపుడు గాన నన్ని ♦ యెడల నన్నుఁ గృతార్థుఁ
గా గణించె యుష్మ ♦ దాగమనము.

౨౩

మ॥ భవదీయాగమ సుప్రసాదకలనం ♦ బ్రాపించె సర్వంబు న
న్దవులంబోదు కొఱంత యెంతయుఁబ్రమో ♦ దంబబ్బె నైన స్మృతుం
గవియం బోలదు తృప్తి యందు రదియూఁ ♦ గాకున్న మచ్చిత్త స
స్యవికాసం జెటు త్వద్వచోఽర్థరసవ ♦ ర్షం బందకున్నందగున్.

౨౪

క॥ మునిసార్వభౌష రాజ్యం, బును నను నావారి మంత్రీ ♦ ముఖ్యుల సర్వం
బును నీకొసఁగితి నిటకే, పనిఁగొన నేతెంచితనఁ ద ♦ పస్వి పొదలుచున్. ౨౫

క॥ తా నిట్లనె రఘుకులజది, శానాగముతోడ సంత ♦ సము వెల్లువగా
మానగు చిటునగవున మో, మానెటి వెన్నెలలుగాయ ♦ నౌ నెల గాఁగన్.

సీ॥ మేలయ్యె నీకాన్పు ♦ మిహిరవంశమణీ ; డ్ర, కామర్థులకుఁ దాన ♦ కంబు గాఁగ
మాసేమ మడిగితి ♦ మా కేల వాటిల్లుఁ, గొఱతలు నీప్రోపు ♦ గొమరు మిగుల
మున్నె కృతార్థుండ ♦ వినైఁజి గాకున్న, బ్రాతియే మారాక ♦ ప్రస్తుతింప
విబుధేశ్వరున కింటి ♦ విందువ కూర్చు నీ, కలఘుతపోనిష్ఠుఁ ♦ డగు వశిష్ఠుఁ
డర్థులకుఁ బ్రాణమైన స ♦ మర్పణంబు, సేయుటే యమ్మహాత్ముని ♦ శిక్ష మెలఁగు
నీకొలమువారి కెల్లను ♦ నియత మింత, పట్టు చెల్లమ యిది రిత్తి ♦ వాడుగాదు.

ఆ॥ ఎదిరి కష్టసుఖము ♦ లెఱుఁగని రాజన్యు, లుదరపూరణమున ♦ కున్నవారు
వారిఁ జెప్ప నేల ♦ వారిజాప్తకులాబ్ధి, కల్పభూజ మీపు ♦ గలిగి యుండ. ౨౬

మ॥ కలవే; లోకము లేలువారి నెపుడుం ♦ గన్నారఁ గన్నార మి
య్యలఘుప్రాభవ మాదరోక్తి వినయం ♦ జౌదార్య మానందసం
వలనం బంచితతేజ మచ్చయశ మ ♦ వ్యాజస్వభావంబు వా
రలయం దొక్కెడ నైన భానుకులమూ ♦ ర్ధన్యుండ నీకేతగున్.

౨౭

తే॥ అబ్బురం బయ్యెనయ్య నీ ♦ నిబ్బరంపుఁ
బ్రేమ గనినంత నేముఖ ♦ ప్రీతివాడ
గాను నీసుకృతంబెన్న ♦ లేను మామ
కాగమనహేతు వింక నో ♦ యధిప వినుము.

౩౦

—♦ విశ్వామిత్రుడు యజ్ఞరక్షణమునకు రాము సనువునుని దశరథు నడుగుట ♦—

క॥ వినుము విని యనినయంతలు, పొనరింపు మసత్త్వసక్తి ♦ బోకుము బళి; యీ
జనవిభుడు సత్యసంగరు, డన నెగడుము గాంచు చుట మహాభ్యుదయములక.

ఉ॥ జన్న మొనర్చువేళ భుజ ♦ సత్త్వసమగ్రులు తాలకాత్మజుల్
క్రన్న ఘటింతు విఘ్నముల ♦ గాతీయపెట్టుదు రాగి యెప్పు డే
పున్నెము దక్కనీరు ర ఘు ♦ పుంగవ వారినడంప రాము నా
యన్నకుఁ దోడు లక్షణుని ♦ నంపుము మీఁద శుభోదయంబగుక. 31

క॥ ఆశ్రమవాసుల మొనసి బ, హుశ్రమ మొందించి త్రోచి ♦ హుక్యతు లిడి తా
రశ్రములై యేగెద రి, య్యాశ్రముల యవస్థఁ గెడపు ♦ మా నృప కృపచేక. 32

ఆ॥ ఏను యోగసిద్ధి ♦ కెక్కుడు నియమంబు
పూనినాడ పుణ్య ♦ పురుష యదియు
రాము కాపుననె య ♦ నామయమై చెల్లు
జెడగరముల పనుల ♦ జెడక నెగడి. 33

క॥ మునుఁ గొన్ని పొనర్పఁగనే, మొనకొన దుర్మాంసరుధిర ♦ ముల వర్షింపక
దనుజాధము లవ్వారలు, తనుకక దొరకొనఁగ విసువు ♦ దవిలిన మదితోక. 34

క॥ కోపము శాపముఁ జూపఁగ, నోపఁ దపోభంగ మొచి ♦ యుద్రిక్తులపై
నీచాలఁ బడితి నీకుల, దీపకుని బనిచి ముప్పు ♦ దీర్పుముకడకేక. 35

తే॥ రాజశార్దుల; మొనఁగుము ♦ రాము జ్యేష్ఠు
శూరు దృఢవిక్రమునిఁ గాఁగఁ ♦ జొనుపు మెదను
కాకపక్షధరుం డని ♦ కాన కేనుఁ
గంటిననియునుఁ దలపోసి ♦ గంటిపడక. 36

తే॥ ఎల్లరక్కసులం గూల్ప ♦ నితఁడ చాలు
దనదుతేజు మద్దుప్తియుఁ ♦ దనరుచుండ
శ్రేయమొనఁగెద బహురూప ♦ సిద్ధికృతము
ఖ్యాతి గాంచును మూడులో ♦ కముల నితఁడు. 37

ఆ॥ అనఘ రాముఁగాక ♦ యన్యుల లెక్కింప
రధికవీర్య లగుట ♦ నసురు లిమ్మ
హాత్ము మ్రోల నిలిచి ♦ యడరలే రింతయు
నిజము నేఁ బ్రతిజ్ఞ ♦ నెఱపువాడ. 38

క॥ ఆకాలపాశ మఱుమం, గాకే దొరఁకొనరు రాముఁ ♦ గదియఁగ దనుజుల్
చీకాకుపఱుచు నావలఁ, బోకార్చును వారిఁ ♦ బురుషపుంగవుఁ డనిలోక. ౪౦

ఆ॥ చాల రయ్య రాము ♦ చక్కిఁ దా రడరంగ
నసురు లడఁగి చనిర ♦ యని తలఁపుము
పుత్రహార్దముననుఁ ♦ బొలివోకు మీనాదు
నెఱి యెఱింగి మేలి ♦ నెగడు గనుము. ౪౧

తే॥ అధిప యెఱుఁగుదు నేను మ ♦ హాత్ము రాము
సత్యవిక్రముఁ డనుచుఁ బ్ర ♦ శస్త్రుఁ డనుచు
నీమహాతేజుఁడు వశిష్ఠుఁ ♦ డెఱుగు మఱియు
నెఱుఁగుదురు సుతపోనిష్ఠు ♦ లెల్లమునులు. ౪౨

ఆ॥ అనఘ ; యడుగు మిమ్మహానుభావు వశిష్ఠు, నాతఁ డనువు మన్న ♦ ననువు మట్లు
గాక యున్నఁ దక్కు ♦ మేకర్షముననేనిఁ, దారు నిన్నఁ దేర్చు ♦ వార కారె.

తే॥ ధర్మలాభంబుఁ గీర్తియుఁ ♦ దద్ద నిలుపు
కొనఁ దలంపేని నెచ్చుత ♦ గ్గులకుఁ జొరక
రాము నొనఁగుము నాకు బి ♦ రాన క్షత్ర
భావ మొప్పార సత్యసం ♦ పత్తి మీఱ.

తే॥ నీ సుమంత్రుఁడు మున్నుగా ♦ నొసుమంత్రు
లెల్లరకుఁ జక్కదెలిపి త ♦ దీహితమ్మ
లరయు మిది హిత మనుచు వా ♦ రొరసి నొడివి
రేనిఁ బనువుము రాము స ♦ మీహితముగ. ౪౩

క॥ మదభిప్రేతం బదనున, నొదవ నసక్త మొనఁగుము స ♦ ముజ్జ్వలు రామున్
బదిదినముల క్రితువే యి, య్యది వెలయున్ మీఁద భద్ర ♦ మయ్యెడు నీకున్.

ఆ॥ ఒల్లఁబోవకు మయ్య; వి ♦ యోగదుఃఖి, మెంచి మంతనమున నడ ♦ రుంచఁబోకు
మనుచు ధర్మార్థసహితమా ♦ నట్లు పలికి, మించుముని తేజగని విర ♦ మించుటయును.

చ॥ కుశలములైన మాని పలు ♦ కు ల్వినినంత ధరాతలేందుర్ దు
ర్దశ గతిసె నిష్ఠాదమున ♦ రా పదనం బన నయ్యె సాధ్వసం
బశమము గూర్చెఁ గంపము మ ♦ హావ్యధయుం దలయెత్తె ట్టాంతి క
ర్కశ యని తోఁచె నొక్కగడె ♦ గార్కొనె విభ్రమమోహవృత్తులున్. ౪౪

తే॥ సన్న గని కొంతవడి కెట్లా ♦ ట్నావిభుండు
విన్నఁ దన మాననమ్మున ♦ వ్రేలుకొడ

నేనొక్కడఁ జాలనే యింత ♦ కేల గోల
బాలుర నలంప నా విని ♦ పౌఢమాని.

౪౯

క॥ కాదయ్యా; మనవలననె, కా దయ్యాసురుల గెలువఁ ♦ గా సురలకు నేక
వాదయ్యా వానికి గొడ, వా దయ్యాల వలఁ బంపు ♦ మాత్యజు ననినక, ౫౦

క॥ అక్షహిణితోఁ దగినన, పక్షులతో నెదిరి నిల్చి ♦ భంజించెద నా
రక్షోబల మెల్ల ననక, దక్షుం డమ్మునికి మెచ్చు ♦ దలకొనకున్నక. ౫౧

ఆ॥ లోనఁ గుందికుంది ♦ దీని కే నేమందు, నేమి గొందు సందు ♦ నింక ముందుఁ
దానుఁ దపసి పెద్ద ♦ తామసి యీపసి, బాలుఁ గోరెఁ బగఱ ♦ పాలుసేయ.

ఉ॥ నోచిన నోము లొక్కఁడుగ ♦ నూలును వేయును రాముఁ డయ్యె నీ
యాచన యేల వచ్చె నను ♦ సక్కట కాల్పనె మెల్ల యర్థ మా
లోచన సేయ కిత్తునని ♦ లోబడి పల్కితిఁ నెద్దియేనియుం
దోచునె యాపద ల్గదిసి ♦ త్రోచెడు నయ్యెడ నెట్టివారికిక. ౫౩

ఆ॥ ఎంత పాప మొక్కొ ♦ యీనాటికిని యేమొ
నోటపండ్లఁ బట్టి ♦ నొడువకున్న
యంతలోనె సర్వ ♦ మర్పించితిని నూటి
కొక్కఁడైననుడి న ♦ నుచిత మనక. ౫౪

ఉ॥ పండువు లుత్సవాదులు శు ♦ భక్రియ లంపుడటన్న బిడ్డలం
గొండొకయిండ్ల కంపుదురు ♦ క్రూరత మీఱఁగ మేటిరక్కసుల్
పిండుగనైరి వారిపయిఁ ♦ బెంపఱఁ దోలు మటన్న నేడు నా
గుండియ తాయొ యిన్నొ బలు ♦ గోరము నెట్లుభరింతు నయ్యయో. ౫౫

క॥ పెక్కేండ్లు సంతతికి నై, యక్కఱపడి జపతపమ్ము ♦ లర్పించి తుదిం
దక్కి రనుకొనిన యీసుతు, లిక్కేవడి గాఁగ దైవ ♦ మెంచెనొ తలఁపక. ౫౬

సీ॥ నాతాపము తలంగ ♦ నగుమోముసిరి నిండు, జాబిల్లి మఱపింపఁ ♦ జాలు వాఁడు
నాపంక ముడివోవ ♦ నందితోద్యత్తాంతి, నినసుతార్కురలక్ష్మి ♦ నిడెడు వాఁడు
నాదైన్యము నశింప ♦ నవనవోన్నేషాప్తి నీవిమాఁకుల తల ♦ కెక్కు వాఁడు
నాతమం బెడలంగ ♦ నాసీరగతదీప్తి, నరుణమండలిఁ బ్రోతు ♦ ననెడు వాఁడు
నామనోరథముల పంట ♦ నామహాత్య
వామృతాంబుధి నా మేలు ♦ నా మురిపము

నా మొలకముద్దు నేడిట్లు ♦ గీము విడచి
రాముఁ డరిగిన నింక నా ♦ కేమిగలదు.

౫౭

క॥ తన తమ్ముకుఱ్ఱతో నా, గొనములప్రో విట్టులేగఁ ♦ గొనకొనునె యింకం
దనువనియును మన మనియును, మనఁగలుగుట యనియు నేటిమాటలు నాకున్.

తే॥ తోచదాయె మతేమన్న ♦ దోసమాయె
దాను వినఁదాయె దైవమీ ♦ తలఁపుదాయె
రాము నెడఁబాయ నాయె బో ♦ రాము లాయె
బ్రాణములు వ్రేలుటాయె స ♦ ర్వమునుఁ బోయె.

౫౮

క॥ అని చింతామయతం గొని, తన చింతామణియ యిది క ♦ దాయన కలఁతిం
గని మునివరుశో నిట్లనె, మనుకులనృపతిమణి సుతమ ♦ మత్వం బలమన్.

క॥ కొంచెము కొఱగఁ బదాఱని, పించిన వర్షముల పిన్న ♦ బిడ్డఁడు సురలన్
గొంచెపఱుచు నసురులతో, నెంచం బోరఁగలఁ డంచు ♦ నేను మునీంద్రా. ౬౦

క॥ అక్షాహిణీశ్వరుఁడ నై, దక్షత రక్షోబలములఁ ♦ దఱిమి గెలువ నై
యక్షముఁడ నైతి ననిన వి, పక్షుల గెలువఁ బసివానిఁ ♦ బనుపం జనునే. ౬౧

సీ॥ ఏ ధనుష్పాణి నై ♦ యేతెఁతుఁ గలనిలో, సమయింతు నన్నిశా ♦ చరబలముల
నుసులులు మేనిలో ♦ నున్నంతవట్టునుఁ, జెలఁగనీ కవ్వారిఁ ♦ జిక్కుపఱుతు
వీరె శూరులు ఘను ♦ ల్విక్రాంతు లున్నవా, రస్త్రవిశారదు ♦ లైన యోధు
లిందఱఁ గొని వత్తు ♦ నింకఁ గొందఱఁ దెత్తు, సంశయింపఁగనేల ♦ సంయమింద్ర
యర్భకుని రాము నకృతశ ♦ స్త్రాస్త్రపిద్యుఁ
బరబలాబలవిజ్ఞాన ♦ విరతుఁ గేళి
రతు నతులకూటయుద్ధాభి ♦ మత సురారి
కోటిపైఁ దోలఁ జాలని ♦ క్కువము గాఁగ.

౬౩

ఆ॥ వీని వీడి క్షణమ ♦ యేని నే జీవింప, నోప డావనేల ♦ యున్నమాట [యుము
సుతునితోడ మించు ♦ చతురంగసైన్యంబు, నన్నుఁగూడఁ దార్చు ♦ నయమర

తే॥ పుట్టినది మొదలుగ నాకు ♦ బుణ్యమూర్తి ;
కడచె నఱువదివేలేండ్లు ♦ గడ వయసునఁ
గంటి నెట్లో యితని బిట్టు ♦ గాసినొంది
కావున మహాత్మ రాముఁ గొం ♦ పోవ జనదు.

౬౪

క॥ పరగిన పుత్రుల లోపల, బరమిక యగు ప్రీతి యితని ♦ పై నెగడొందున్
వరధర్మమూర్తి జ్యేష్ఠుఁడు, గరుణాకర; కాన రాముఁ ♦ గా చెడసేయన్. ౬౫

క॥ భగవంతుఁడ; యారక్కను, లగణితబలు లంటి వారి ♦ యావాసము వీ
ర్యగుణోత్సేకం బాకా, రగమాగమవృత్తములు న ♦ రసి తెల్పుఁగదే. ౬౬

ఆ॥ ఎట్టి బలమువార ♦ తెవ్వారి పుత్రు లే, లక్షణములవారు ♦ లాతులేని
స్వీయులేని వీరిఁ ♦ జేర్చు దీర్పొనరింప, బనుప నేర్పు రెవరు ♦ బ్రహ్మమూర్తి;

క॥ అంతయు వివరింపవె యిను, మంత యయినఁ ద్రిక్కకుండ ♦ నాతరబడి సా
మంతులతోఁ బోరఁగఁ గల, యంత లరయవలయుఁ గాదె ♦ యఖిలాభిజ్ఞ. ౬౭

ఆ॥ అనిన నతని పలుకు ♦ లాలించి దొరకొనె, మునివరేణ్యుఁ డెల్ల ♦ ముట్టఁదెలుప
వినఁ దలంచితేని విను మల్లవారల, తెఱఁగు బీరములునుఁ ♦ దేటపడఁగ. ౬౮

క॥ పిఘుఁడు పులస్త్యాన్వయమునఁ, బ్రభవించెను రావణాఖ్యుఁ ♦ బరఁగెడు వాఁడ
యభయుఁడు బ్రహ్మవరంబులఁ, ద్రిభువనముల వేఁపఁ గూర్పు ♦ తీర్పున వెలసెన్.

ఆ॥ అలపు చలముఁ గలుగునతనికిఁ దోడైరి, బ్రహ్మరాక్షసులు ప్ర ♦ బలురు పలువు
రేమిచెప్ప విశ్రా ♦ వోముని పుత్రుండు, వైశ్రవణుని భారత ♦ వాఁడు ఘనుఁడు.

తే॥ వింటివో; లేవో; యవ్వని ♦ విధము తాన
పాడొనర్చు మఖము లాండ్రా ♦ భంగపఱుచు
సీచతములు సుబాహు మా ♦ రీచు లనెడు
వారి వీరి ననుచు నొండు ♦ నలనుపడిన.

౭౨

క॥ సుందోపసుందసంజ్ఞల, నందను లివ్వారు ఘనులు ♦ నాకసదహితుల్
క్రందుకొనుఁ దాటకయు ని, ట్లందఱుఁ దలకడచినది మ ♦ హాబలతోడై. ౭౩

క॥ ఆ పాపుఁడు ప్రేరేపఁగ, మాపాలిటి మిత్తు లగుచు ♦ మలసిరి వీరల్
ప్రా పతఁడే కలఁడని బి, ట్టేపున మెఱయుదు రడంతు ♦ రిజ్యుల మునులన్. ౭౪

క॥ అని వారలఁ దెగటార్పఁగ, ననుపమవిక్రముని రాము ♦ ననువుము తోడ్తో
డన గెలుపుతోడి సిరిగొని, చనుదెంచును నీదుసత్య ♦ సంగరత తగన్. ౭౫

—♦ దశరథుండు రాముని రక్కసులతోఁబోరఁ బంపనేరననుట ♦—

క॥ అని పలికెను ముని పలుకులు, విని చింతాసాగరోర్చి ♦ వీచికల భ్రమిం
చెను దొప్పదోఁగె నరపతి, యనువేదఁగ నిట్టు లనియె ♦ నాఘను తోడన్. ౭౬

ఆ॥ పెద్దవాడ నేనుఁ ♦ బిన్నవాఁ డీబిడ్డఁ, డట్టిదుష్టతముల ♦ నలమి గెలుతు
మెట్లు వీడుమయ్య ♦ యిప్పట మమ్మోప, రలఁతిపడుచు వేడి ♦ రని తలంచి.

ఆ॥ తండ్రివీవెగురువు ♦ పైవతంబునుసీవె, యల్పభాగ్యుఁడీతఁ ♦ డని నెనరున
నన్నుమనుపుమయ్య నాబిడ్డఁబ్రసా, దమ్ముదృష్టి నెఱపి ♦ తాపసేంద్రఁ ౨౮

సీ॥ పైవతగంధర్వ ♦ దానవయక్షర, క్షుఃప్రముఖులయేని ♦ సమితి గెలువఁ
జాలరారక్కసు ♦ సంత్రాసకు నటన్న, మానవు లిఁక నియ ♦ న్మాత్రు లనఁగ
నగుఁగాదె యెట్లైన ♦ నగుదురు మానవా, దులు వారు వీర్యవంతులు మహాత్ము
లందు నాతఁ డంత ♦ కాకృతిఁ గైకొనె, నంతలుసేసెఁ ద ♦ న్నజు వరములు
వాని నెదిరింప నోప న ♦ వార్యతేజు, సుతయుతుఁ డనేని సైన్యస ♦ హితుఁడనేని
యజ్ఞవిఘ్నకరులు భైర ♦ వానుచరులు, నైన యివ్వారిపోరేని ♦ నలవిగాదు.

ఆ॥ చూచి చూచి యెట్లు ♦ సుతు నమరప్రఖ్యు, నసమరప్రసక్తు ♦ నబలు బాలు
బాఱవై చువాడఁ ♦ బ్రబలదుర్ధర్ష మ, హాస్నికల్పరాక్ష ♦ సాంతరమున. ౩౦

క॥ ప్రారంభవిఘ్నకరుల, మారీచసుబాహు లనెడు ♦ మనుజాశనులన్
బోర నెదిరి యొక్కొక్కని, తోరణ మొనరింతు హితుల ♦ తో వచ్చి ధృతిఁ.

క॥ అనుచు సుతలాలసుం డయి, మనుజేంద్రుఁ డసంగతముగ ♦ మాటాడంగన్
మునిమన్యువహ్ని జన్నం; బున సుహృతజ్వాలు జ్వలనుఁ ♦ బోలి వెలింగెన్. ౩౨

తే॥ స్నేహపర్యాకులాక్షర ♦ స్థితి కొలుకులు
నృపతి పలుకులు విని కోప ♦ నిష్ఠుఁ డగుచు
నందఱును విన నిట్లనె ♦ నతనితోడ
కుశికసుతవిధి స్వప్రాతి ♦ కూల్యగఠేని.

౩౩

తే॥ ఇది సమంజస మని యెంచి ♦ తేమొ కాని
వక్రమార్గంబ యయ్యెని ♦ ర్వక్రముగను
రఘుకులీనులు నృపులు రా ♦ రాపు తమకుఁ
గలిగెనేనియు విపరీత ♦ గతికిఁ జొరరు.

౩౪

ఆ॥ చేసినట్టిప్రతిస ♦ చెల్లఁబో; విడనాడి, బ్రదుకుఁ డీవు నీదు ♦ బాంధవులును
వచ్చినట్టు లేగు ♦ వాడ నావాడకు, దేవుఁడే కలండు ♦ దిక్కు మాకు. ౩౫

క॥ అనిరోషపరీతుం డయి, యను విశ్వామిత్రునుడుల ♦ కవనివడంకెన్
మొనసె సురల మనముల భయ, మనువిద్ధం బైన శ్రేయ ♦ మవలఁ జనంగన్.

—♦ వశిష్టుండు రాముని మహిమంబు వివరించుట ♦—

క॥ ఆనరపతి చింతావృత్తుఁ, డై నానెరిదీర్చి శేర్చు ♦ నానయమున స
న్మానితచింతామణి గురుఁ, డౌ నొండాకఁడౌ నె యనుచు ♦ నాఘను దొర సెన్.

ఆ॥ ఆమహానుభావుఁ ♦ డాసువ్రతుండు ధీరుఁ
డామహర్షి వర్యుఁ ♦ డౌవశిష్టుఁ
డంతయును నెఱింగి ♦ యవనీంద్రుఁ గనుఁగొని
యిట్టులనుచుఁ బలికె ♦ నెలమి దొనక.

౮౮

తే॥ పొడమి తిక్త్వాకుకులమునఁ బూజ్యమానుఁ
డనఁగ నెగడితి ప్రత్యక్ష ♦ మైన ధర్మ
మిదియ యంచు జగత్త్రయం ♦ బెన్నఁ బరఁగి
తిపుడు దిగఁద్రావుదే దాని ♦ నీ కతమున.

౮౯

క॥ మతియును ధృతియును సిరియును, వ్రతనిష్ఠయు సత్యయుక్తి ♦ వర్తిలు నీయం
దతులితధర్మాత్మత మని, సుతసంగతి మోహ మెనసి ♦ చొప్పెడలెదవే. ౯౦

ఆ॥ ఇందఱును వినంగ ♦ నిపుడ యాడితివి నీ, యిచ్చ మెలఁగువాడ ♦ నే నటంచుఁ
బలికి బొంకితేనిఁ ♦ బాపంబు పాల్కొన, ధర్ము వింక నిన్నుఁ ♦ దలఁగి చనదె.

క॥ నిలఁబడుము స్వధర్మంబునఁ, దలఁగుము వ్యామోహ మింకఁ ♦ దనయునిఁ బనుపన్
దలకొను మిష్టాపూర్తం, బులు సెడు స్వకృతప్రతిజ్ఞ ♦ పొలివోయినచోన్.

తే॥ అనఘ నీరాముఁడు కృతాస్త్రిఁ ♦ డైనను నకృ
తాస్త్రిఁడే యైన నితని సు ♦ రాసురులునుఁ
జెనకి మనఁబోరు పోరుల ♦ సిద్ధ మింకఁ
గల దొకరహస్య మదియునుఁ ♦ గలయ వినుము.

౯౩

మ॥ నరుఁడా ; రాముఁడు ధీసమాధి విధి య ♦ న్నారాయణు న్ధారుణీ
భరముం బాపఁగ వేడ వల్లె యని మీ ♦ భాగ్యంబునం బుట్టినా
డరవిందాత్ముఁ డితండు లక్ష్మణుఁడు ము ♦ న్నాశేషుఁ డబ్జారులీ
భరతుం ♦ డీతని పిన్నతమ్ముఁ డని నీ ♦ భావంబున నిల్పుమి.

౯౪

క॥ పెక్కురు రక్కసు లొక్కట, నిక్కువలయ మాక్రమించి ♦ యెక్కుడుధృతిఁ బెం
పెక్కిరి తక్కక గ్రక్కునఁ, జక్కడచును వారి నితఁ డ ♦ సాధ్యుడ చుమ్మి.

చ॥ గొనబుల మేర తేజుగుమి ♦ కూర్మలకోన గొనాలపుట్ట మే
త్సేనరులపంగడంబు బలు ♦ లిబ్బులపంట జగామగంటుముల్

దనరు కొటారు తాల్మినెటి ♦ దాటని కూటమి తెల్విదీవి పెం
దనములప్రోవు రాముడనఁ ♦ దా నొక రాజకుమారమాత్రుడే.

౯౬

తే॥ అఖిలము భరింప నోపు న ♦ సంతశక్తి
యీతఁడు మనుష్యుఁ డనైన ♦ నేమి యదియుఁ
గాక జ్వలనుఁ డమృతము న ♦ ప్లేకవృత్తిఁ
గుణితనయుండె కాపాడఁ గొఱతె లున్నె.

౯౭

తే॥ జగములు సృజింపఁ బొలియింపఁ ♦ జాలు మాని
యిమ్మహామహః మోల స ♦ మిథితేజఁ
దైన నీతనిఁ జెనకంగ ♦ నజహరాదు
లేని నోపరు పెరవారి ♦ నెంచనేల.

౯౮

సీ॥ ఇలనాల్లుచెఱఁగుల ♦ నేకాధిపత్యంబు, నటలఁ దొల్తొలుతఁ బ్రా ♦ భవముసూపె
మత్తపశ్చక్తికి ♦ మదిమెచ్చి స్పర్థచే, బ్రహ్మర్షిగాఁ గోరి ♦ ప్రతినచటచె
శాపదగ్ధుఁ ద్రిశంకుఁ జండాలు నటఁజేర్ప, దివమొండు సృజించి ♦ తెలివిమీఱఁ
దను వేడుకొన్న యా ♦ పనిబద్ధ మునిపుత్రు, వేల్పుల మెప్పించి ♦ విడిచిపుచ్చె
సత్యమరసి హరిశ్చంద్ర ♦ సార్వభౌముఁ
బంతమునఁ బదునాల్లు మ ♦ స్వంతరంబు
లింగు సరిగదై స్వారాజ్య ♦ మేలుమనియె
గాధి సుతుఁడుసామాన్యుడే ♦ క్షూతలేంద్రః.

౯౯

౩॥ తపముపెంపు పోల్లు ♦ గాఢేయ నొల్లడ, కాక పొలసుదిండి ♦ మూఁకఁ గెడపు
టాకడ కాదు జగము ♦ లొక్కట హావళి, బెట్టజాలు గాధి ♦ పట్టి యధిప.

ఆ॥ ఇదియె విగ్రహంబు ♦ నెనసిన ధర్మంబు, గతియు వీర్యవత్ప్రీ ♦ కాండములకు
బుద్ధిసంపదలకుఁ ♦ బుట్టున బ్బఱులత, పంబులకుఁ బరాయ ♦ గంబు నిజము.

తే॥ ఇతఁడు సచరాచరంబులౌ ♦ నెల్లలోక
ముల వెలయు సర్వశస్త్రాస్త్ర ♦ ములు నెఱుంగుఁ
బుట్టలే దిట్టిపురుషుండు ♦ పుడమి నెవఁడుఁ
బుట్టఁబోఁ డింక నిమ్మొయి ♦ స్ఫురణ లడర.

౧౦౦

ఆ॥ ఎల్ల సురలసురులు ♦ నెలయు గంధర్వులు, యక్షరాక్షసాదు ♦ అఖిలమునులు
నెవ్వరేని నెఱుంగ ♦ రీతనిఁ బోలంగ, సకలములు మహాస్త్ర ♦ సముదయములు.

క॥ ఇమ్ముని యధర్వమూర్తియ, చు మ్మితనిఁ గొలుచుచుండు ♦ సాలయక శస్త్రా
స్త్రములు సమ్ముఖమున దే, హమ్ములు దాల్చి యొకరుండ ♦ హమ్మనఁ గలఁడే.

క॥ పరమేశ్వరు మెప్పించి ను, పరమాస్త్రము లెల్లఁగనియెఁ ♦ బ్రాజ్ఞత మెఱయన్
బరగిరి భృశాశ్వసుతు లిం, దిరవొంది మహాస్త్రవృత్తి ♦ నేఁజ్జెఱ నెఱయన్.

సీ॥ ఆప్రజాపతి పెండ్లి ♦ యాడె భృశాశ్వండు, దక్షకన్యల నిచ్చ ♦ దత్తలు మదిని
జయనాగ సుప్రభాఖ్యయు నాగఁ దగువారి, వారలు గాంచి రన్వరున సుతుల
నేబడేబదిలెక్క- ♦ నిరువురు నూర్వుర, నఖిలోకావనా ♦ కాభిరతిని
మహితపేర్పులు దీప్తి ♦ మంతులు విజయావ, హులు నైకరూపతా ♦ భృల్లసితులు
కామగము లజితులు దురా ♦ క్రాములు ఘను
లతిబలీయులు దుర్ధరు ♦ లట్లు ధార్మి
కోత్తములు నగువారి వా ♦ రు త్తమాస్త్ర
భావ మొప్ప రక్షోఘ్నులై ♦ పరఁగుచుందున్.

౧౦౬

తే॥ అనురసంహారకాభిఖ్య ♦ నలరు నట్టి
యస్త్రముల నిమ్మహత్మున ♦ కాభృశాశ్వఁ
డొసఁగె రాజర్షియై జగ ♦ మోజ నెఱయఁ
గరుణ పెంపునఁ బ్రోచున ♦ క్కాలమునను.

౧౦౭

క॥ కావున నయ్యస్త్రాబులు, భావుకసంపాదు లితని ♦ పజ్జన మెలఁగున్
ధీవిలసితుఁడు సృజించును, గావలసివ బహ్వాపూర్వ ♦ ఘనశస్త్రములన్. ౧౦౮

ఆ॥ వైరి నిగ్రహించు ♦ వలనున కనికాను, చాలు నన్నిటికిని ♦ సంయమియై
డలరుప్రెమ్మనొక్కఁ ♦ డాంతరమున నిడి, నీతనయుల నడిగె ♦ నీతనయుల.

ఆ॥ తనకుఁ దానె మేలు ♦ దలఁచి దోఁతెంచె ని
మ్మాని యొండు దలఁప ♦ మనకుఁ దగునె
కూర్పుతమ్ము రాము ♦ గూర్చి వేగమ పంపు
మనఘ ; తపసి మెచ్చు ♦ నట్టు లనిన.

౧౧౦

ఆ॥ గురుని నుడుల నార ♦ ఘుప్రవరుండు ప్ర, సన్నచిత్తుఁ డగుచు ♦ సంభ్రమమునఁ
గొడుకు ననుపఁ గుళికుఁకొడుకుఁ దేర్పఁగ నగు, మేలినడవడికల ♦ మెలఁగెనగజ.

వ॥ సందియం బెడలి నంతన వెడలి వచ్చి హెచ్చిన మచ్చిక నజ్జడదారిదరిజేరి నన్ను
మన్నింపు మనికోరి సేవకజనావనంబులు జగత్పావనంబులు నైన భవత్పాద
రాజీవంబులే మజ్జేవధనంబు లనుచుం బన్న సన్నతుల సతులత్వంబున మించు
నతు లాచరించి నేరుపు మీఱం బ్రార్థించి యిచ్చవచ్చిన దారి ననేకసత్కా
రంబు లాచరించి పరితుష్టుం గావించి పుష్టిఁగాంచి చరితార్థుండ నైతి ననుచు

సమంచితామోదంబునం దనరారుచు శ్రీదంబులైన వేదంబులతోడి సంవాదం
బొప్ప శుభసంపాదకంబులగు నేతదీయమహనీయాశీర్వాదంబులం గైకొని మేలు
కొని శ్రీదయితుండపో యితండు నా ననువుపడి పదంపడి యమ్మేదిసీమానిసీ
వల్లభుండు. ౧౧౨

చ॥ తలకొని రామునిం బిలిచి తద్దయు బుద్ధులు నేర్పి లక్ష్యణుం
గలిపి కడంగి దీవనలు ♦ కాంక్ష కొలందిగఁ గూర్చి పొల్చు వా
రల ముని మ్రోల నిల్పి పరి ♦ రక్షకు లన్నిట మీరె యంచు మే
లలరఁగ నుద్దించి యుచి ♦ తాలపనంబులఁ దన్ని యన్పుచోక. ౧౧౩

తే॥ ననుచు కూరిమి స్వస్థ్యయ ♦ నము లొనర్చెఁ
గోసలాత్మజ తన యిచ్చ ♦ కొలఁది మున్నె
కులగురుండునుఁ గడుఁ బ్రేమ ♦ గొఱల మంగ
తాభిమంత్రణమంత్రుడు ♦ నటు లొనర్చె. ౧౧౪

తే॥ తాను మఱిమఱి పుత్రమూ ♦ రానుకలన
నంచితాఘోణ మొనరించి ♦ యభిమతములు
మహితములు శ్రుతివిహితము ♦ ల్మలయ వారి
మించు ధృతి మానివరున క ♦ ర్పించుటయును. ౧౧౫

తే॥ నీరజస్కుఁడై యల్లన ♦ నెఱసె ననిలు
డందఱకును సుఖస్వర్ముఁ ♦ డనఁగ నగుచు
రాము రాజీవలోచను ♦ రాజచంద్రుఁ
డనుజయుతు మాని కొసఁగిన ♦ యాక్షణమున. ౧౧౬

ఆ॥ పొర సెఁ బుష్పవృష్టి ♦ పాలుపొందు సురదుందు
భులు చెలంగి మ్రోసెఁ ♦ బొలిచె శంఖ
మహితరవము లట్లు ♦ మాంగళికధ్వను
లమ్మహాత్ము పయన ♦ మమర గిరిజ. ౧౧౭

క॥ దేశికవరుఁ గొలుచు సము, ద్వేషంబునఁ బయనమైన ♦ దిట్టల సుతులక
శ్రీశప్రతిభులఁ గను ధర, ణీశుని కనునోయి తృప్తి ♦ నెనయని డయ్యెక. ౧౧౮

వ॥ అవ్వారిఁ దఱియంజని యవ్వారిగాఁ బొంగి పొరలు ప్రేమాతిరేకంబునం దవిలి
వీడనితమకంబున నూఁగాడెడు చిత్తవృత్తుల నెట్టనం జిక్కపట్టుకొనుచు దశరథుం
డక్కుమారమణులతో మఱియు నిట్లనియె. ౧౧౯

క॥ ఏయెడఁ బన్నుండెదరో ; యేయెడఁ దానంబు పాన ♦ మెలయించెదరో
నాయన్నలార ; యెఱుకం, బాయని మెలకువ మెలంగఁ ♦ బాత్రుల రీరత్. ౧౨౦

ఆ॥ మఱియు నెట్టిపనుల ♦ మఱకువ నెడఁద నే
మఱియు మానిచంద్రు ♦ మతము మఱవ
వలదు మేలిశుభము ♦ వఱలు దానను జాగు
వలదు మలయుఁ డనిన ♦ వారుఁ బొంగి.

౧౨౧

—♦ రాసులక్షణాలు విశ్వామిత్రుని యాగసంరక్షణంబున కరుగుట ♦—

సీ॥ సిరిమించు సరిగంచు ♦ జిగి శిరస్త్రువుమించు, కాకపక్షువుమొగి ♦ ల్లలసి మెఱయ
జగమేలు వగఁగ్రాలు♦సత్ప్రసాదపుమేలు, నగుమోమునెలమేళ♦నమునఁ బొసఁగ
మురిపెంపుగుఱి నింపు♦మొగి తా జిరాపెంపు, హారాళిఁ గొంగిట♦నలముకొనఁగ
జగడంబునఁ గరంబు ♦ సగుణమా విలు డంబు, శరపూర్ణతూణప ♦ త్తంబు గోర
సింహసంహననస్థితి ♦ శ్రీ ఘటిల్ల, సలలితకృపాకటాక్షుల ♦ క్షణము దనర
జనకునకు గురునకు మ్రొక్కి♦చారుగతుల, వెడలిరవ్వీరు లటు ముఖ♦విజితచంద్ర.

క॥ తనవెంట రామచంద్రుఁడు, తన తమ్ముఁడు గొలువ రా స ♦ తంబై యాహ్లా
దనము దనరంగ నొక్కట, మునిడెందము పొంగె సంద్ర ♦ ముం బోలె జెలీ.

వ॥ ఇతైఱంగున సత్తపస్విసత్తముని చిత్తంబు కుతూహలాయత్తంబై చివ్రొత్తం
దత్తరం బుత్తలంబుగాఁ దరలున త్తటి గుణోత్తరుండగు నృపోత్తముండు తత్పద
మహాత్మలంబుల కెఱఁగి పునర్దర్శనం బచిరోదయస్పర్శనంబుగాఁ బడయం
గోరిన నది యట్టిదయాఁగాక యింక నేము పోయివచ్చెదమని వినిచి తోడన
యాతనిమోముదమ్మిచక్కి చక్కఁగనుంగొని.

౧౨౨

క॥ బళిరా ; తాగధృతులన, బృలిరాముల గెలిచి తీవు ♦ పజ్జీరథ యింక
న్నిలు రాముఁడు బలరమలన, నిలు రాజుం డెగడు జయము ♦ నెల వితఁ డనినన్.

వ॥ సంతసించి వారల సమ్మెయిఁ బలుతైఱంగుల ననునృమిఱ నామంత్రణంబొనరించి
పుత్తెంచి మందిరంబునం బ్రవేశించి కోసలాత్మజాదులు విన శ్రీరాముని మేలు
వార్తలతోడ జయలక్ష్మీసంపాదకంబగు తన్మహాత్మాహతిరేకంబు వివరించి
యవ్వారలనూరడింపజేసి యమ్మహిషాలుండు పుత్రవాత్సల్యంబునం దదీయ
ప్రస్థానం బెడనెడఁ దలంచి యించుక చలించియైన మునివిరించి మహితానుభావం
బూహించియు నేతదీయామోఘవచనంబులెంచియు నపగతసాధ్యసుంధై సుఖం
బుండె నంత నిక్కరణి నక్కుమారరత్నంబులం దోడ్కొని తపోధనవరేణ్యం

డాకుశికతనయుండు స్వాశ్రమోన్ముఖుండును వికసితముఖకమలుండునై మార్గంబు
వొరసి యనర్థశంబుఁ బోవుచున్న సమయంబున. ౧౨౬

తే॥ ముందుగాఁగ విశ్వామిత్రః ♦ మునివరుండు, రామణీయకఁపుంగని ♦ రాముఁ డతని
వెంట లక్ష్మణుఁ డన్న వె ♦ న్నంటి నడువఁ, దొడరి రవ్వార లట్లు వి ♦ ధూతదురిత.

క॥ తూణంబులు బాణంబులఁ, బాణౌకృతములఁ బొనర్చి ♦ పరఁగఁగ మూపుల్
రాణిఁప శరాసనము ల, నీణంబులు గొని నడిచిరి ♦ శ్రీకాము లొగిన్. ౧౨౭

ఆ॥ మూడుతలల తోడి ♦ మొనయు నాగేంద్రుల, పగిది నక్కొమరులు ♦ భాసమాను
లగుచు దెసల వెలుగులందఁజేయుచు ముని, మొనసిచనిరి భాసఁమూహమూర్తి.

ఆ॥ బ్రహ్మతేజ మెసఁగఁ ♦ బ్రబలు నమ్మని వెంట, నరుగువారు వొల్చి ♦ రబల; వారు
పద్మహితునితోడఁ ♦ బటతెంచు నెడ నాశ్వ, నేయయుగము నెగడుఁచాయ మించి.

ఆ॥ వెలుగు లడరు కాంతి ♦ వెలయ విశ్వామిత్రు, మలసి చనిరి వారు ♦ మారనిభులు
నన్నుఁబెరసి యోజ ♦ ననుచు కుమారుల, వెరవు తెఱవుఁ దోఁప ♦ విశ్వజనని.

తే॥ ఆకుమానలు దివ్యశో ♦ భాకలితులు
మెఱసి రవ్వార్చిని వలగొని ♦ మెఱుగుఁబోడి
భాసయోడయనిఁ బెరసి వి ♦ భాసమాను
లైన యింద్రాగ్ను లట్లు ల ♦ హార్యపుత్రి. ౧౩౨

క॥ చంద్రనిభయశుండు నృపసుత, చంద్రుల సంగతిని మాని ♦ చంద్రుఁడు దగెనో
చంద్రముఖ రుద్రుఁ డింద్రో, పేంద్రుల పొత్తునఁ జరించు ♦ నెడ మించు రహిన్.

తే॥ అద్భుతకుమారు లటు మాని ♦ నంటఁ గదిసి
యర్థి నెలకొని శోభిల్లి ♦ రనుపమాంగి.
అర్థకామంబు లొగి బర ♦ మార్థమైన
ధర్మ ముపబృంహణ మొనర్చు ♦ తత్త్వ మొలసి. ౧౩౪

తే॥ సరయుఁడై యట్లు సంయమి ♦ సరణిఁ బెరసి
సహనృపకుమారుఁ డర్థయో ♦ జనము గడచి
సరభసత సరయానది ♦ చాయ కెక్కి
చాయకెక్కి మనస్సిద్ధి ♦ జాడ తోడ. ౧౩౫

— విశ్వామిత్రుండు రామలక్ష్మణులకు బలాశిబలలను విద్యల నుపదేశించుట —

ఉ॥ మౌ నివరుండు క్రోశయుగ ♦ మాత్రమున న్నరయాసరస్వతిన్
దానుఁ గుమారులుం గడచి ♦ తత్పరసీమనుఁ గాల్యకృత్యముల్

మాచుగఁ దీర్చి రామ యిదె ♦ మంత్రరహస్యము గూర్తుఁ దత్తనం
ధానము మీఱ నిల్వఁజొగి ♦ నా నటు వారుచుఁజేయ నత్తజ్జి. ౧౩౬

చ॥ అమితయాశంకు సంయమి బ ♦ లాటబలాఖ్యల విద్యలకా భద్రం
జమర ముదంబు నెయ్యము వృ ♦ దంతరసిమఁ గడల్కొనంగ రా
కొమరుల కిచ్చె వార లను ♦ కూలత మీఱఁ బరిగ్రహించి పా
చ్చె నెండలి పొల్పు ముత్తెముల ♦ శ్రీ నలువొందిరి మేనకాశ్మజా. ౧౩౭

సీ॥ అవృతాంబునిధి యాశ్మ ♦ నానురం గమరంగ, తుత్తెష్ట ను తేజీమాడవయ్య
దేవెల్లుఘ్నములు మై ♦ తావుకొ న్నటులున్న, దాపంబు నిలలేక ♦ వలగి ననియె
గలిమికన్నీయ యెడ ♦ ల్గదియించువగ మీచ, శీత మించుక చెట్టు ♦ జెనకదాయె
జిలువకేఁ డిల మడుం ♦ గులు నెట్టుచున్నట్టు, కంటకాదక మంఘ్రు ♦ లంట ననియె

గుడికతనయుఁ జెచ్చు ♦ కూరిమి చుపదేశ
మొసఁగినట్టి మనపు ♦ లెసఁగు మహిమ
లోన మెలగి జనను ♦ లోయనఁ దిలప
దొడరునంత నృపను ♦ తులకుఁ గాంత. ౧౩౮

క॥ కర మగుదగు తేజముతో, గరముల విస్ఫురణ లెసగఁ ♦ గడఁగి శరద్భా
స్కరుఁ డిరుగూపు గొనిన య, వ్యోవృచ మెఱసి రిరువురును ♦ విద్యాశక్తి. ౧౩౯

ఆ॥ ననుచుమాతృచార్చ్య ♦ మున వర్తనమునఁజె, న్నార మున్ను నిన ♦ తీరుదోష
లలితమూర్తి లపుడు ♦ లాలితామరకీర్తి, లగుచుఁ బొలుపుగనిర ♦ గాత్యజాత.

క॥ అంతట వాగుం దానును, సంతసమునఁ బొదలుచుం దు ♦ సక్తి న్మది శ్రీ
కాంతున కిట్లనెఁ గూర్చి పృ, దంతరమున నిండి పొంగ ♦ నకనత సర్పి. ౧౪౦

తే॥ రామ ; యీరెండువిద్యలు ♦ బ్రహ్మపుత్ర
కలు బలయు నతిబలయు నా ♦ వెలయుచార
లేరిపై స్వీయము ప్రసాద ♦ మెనయు వారి
కభిలశభములు గూర్తు ర ♦ య్యెవిధము. ౧౪౧

క॥ అనఘాత్మ ; యేమిచెప్పుదు, ఘనమత్రమహాత్మ్యకలన ♦ గనికని బహుయో
జనదూరకలితపద మీ, రెనయుదు రిరుమూడడుగుల ♦ నిడిన వడువునక. ౧౪౨

ఉ॥ ఒదవు దప్పి యాకలియు ♦ నోడదు తాపము నిల్వఁ చెల్వి చె
ల్వొడు జయఁబు పొల్పుడు మ ♦ హేమాద్యమము ల్భలియించు సంతతా

నందము పొందగు భయము • నాజన దెందును మేను గందదే
మందు విషాగ్నిశస్త్రకృత • యాపద చూపిడలేదు రాఘవా. ౧౪౪

క॥ చక్కను లుక్కట మీదెసఁ, జక్కఁ గనుంగొనఁగ నెట్లుఁ • జాలర యింకం
జెక్కెల నొడువఁ దల్లుల, మక్కువ మఱపించు నెలమి • మనుచు న్మనువుల్.

క॥ సకలజత్వము తోడిద, యకలంకం బసము పెరయు • నసదృశ మగుచున్
వికసిల్లుచుండుఁ జిత్తము, సుకరం బసుగుల జయించు • చొప్పిక మీకున్.

వ॥ అట్లు గావున నిమ్మహామంత్రంబుల నేమటక జపించుచుండునది యని నియమించి
యవ్వెయిన యమ్మునికులతెలకం బమ్మేటిలీలాబాలకుల యుల్లంబులు పల్లవింపం
జేయుచు మంత్రగ్రామరహస్యంబు లెల్ల సక్రమప్రక్రమంబున నవ్వారియందుఁ
బ్రవర్తిల్లఁజేసియీనాటికి నిచ్చోట నివసించి యుపవసించుట మేనిన వల్లెయని
యట్లునిలిచి గురుశుశ్రూషలెల్లఁబొనర్చి యత్తపోధను నర్చించి కాల్యకృత్యంబులు
నిర్వర్తించి మంత్రానుష్ఠానం బొనరించుచు సుఖంబుండి రంత. ౧౪౫

క॥ ఆలలి నాలలితాత్మని, లాలలనేశాత్మజులు జ్వ • లత్తైజులు తా
రోలిఁ గుశికసుతవాక్య, శ్రీలాలితు లగుడు నిశియుఁ • జెలఁగెన్ సిరులన్.

తే॥ సుఖము దైవాట నారేయి • శుద్ధవృత్తి
నెగడఁ దృణశయ్య శయనించి • నియమ మెఱపుఁ
గడపి రాప్రాధబాలకు • త్కాశికార్థి
తార్థసిద్ధివివర్తు ల • య్యసఖుఁ బెరసి. ౧౪౬

క॥ శ్రీయుత రజని ప్రభాత, ప్రాయ యగుడుఁ దఱిసి సత్యణ • పర్ణశయనులన్
ధీయుతుల మేలుకొలిపె మ, హీయస్తేజుఁడు మహర్షి • యెలమి దొలంకన్.

తే॥ రామ ; కౌసల్యసుప్రజ • రాగదోయి
నెఱయుచున్నది తొలుసంజ • నీదుకొలువు
వడసి జేరొంద నిమ్మర • వలనుపడునె
జగము మనిచెడు నినుఁబోటి • జాణలకును. ౧౪౭

క॥ తమ్ముఁడు నీవును ముద్దుల, కిమ్ములు నగు మోములొప్ప • నే తెంచి శుభం
బిమ్మెయి వెలయం జేయుడు, సమ్మద మెనఁగం బ్రభాత • సత్కృత్యములన్.

క॥ లె మ్మానరశార్దూల ; తి రమ్మై దైవాహ్నికము న • రవిఁ దీర్చి వృతం
బిమ్మంత్రగ్రామమ్ము జ, పమ్మున మెఱయింపుఁ డఖిల • భద్రము లొదవున్.

- క॥ అను ముని పరమోదారం, బనుపమితము వచన మొలసి ♦ నంతనె నృపనం
దను లటుమేల్కని స్నానం, బును సాంధ్యవిధులునుఁ దీర్చి ♦ పాలుపొందు భృత్తి
- ఆ॥ జప్యమును జపించి ♦ సంయమింఁదునిఁ జేరి, వఱలుభక్తి సమభి ♦ వందనములు
సేసి నిలిచి రలవు ♦ సిరిమీఱ సంహృష్ట, లై ప్రయాణకలన ♦ కనువుపడుచు.
- ఆ॥ అట్లువెడలి యమ్మ ♦ హవీర్య లహ్మాని, తోడ నరిగి యెలమి ♦ తోడ గంగ
సరయునఁ గమించు ♦ సంగమస్థానంబు, నం బాసంగు నాశ్ర ♦ మంబు గనిరి.
- సీ॥ హైమవతీయుక్తి నమరు ముక్కంటిమాఁ ♦ కుల తెల మ్మినువాఁడనలముకొనఁగఁ
గాంచననవమాలి ♦ కాంచితశ్రీఫల, శ్రీమద్విశిష్టత ♦ ప్రీతిఁ బెనుప
శారదాప్రభమ్మ ♦ దారువు ల్యజ్ఞాంగ, కలన గాయత్రీసం ♦ గళిఁ జెలంగ
నింద్రాణికాశక్ర ♦ హితవృత్తి రంభాది, సుమనోగణికి లొగి ♦ జుట్టి మెలఁగఁ
బరఁగి సహకారపురరమా ♦ భాసితంబు, లలితపురుషోత్తమము సహా ♦ కలితమన్మ
థంబు హరిచందనానూది ♦ తఱలపూర, మైన వనరాజ మధిపై ♦ తాప్తి నెగడె.
- క॥ కన్నులపండువునా న, ట్లున్న యటవిఁగాంచి రాముఁ ♦ డుల్ల మలర మే
ల్పున్నెముల నెలవు తపసుల, కన్నా కెదలోనఁబొంగఁ ♦ గా నిట్లనియె. ౧౫౮

—♦ కామాశ్రమవృత్తాంత కథనము ♦—

- ౬॥ మానివరేణ్య ; యిన్వన మ ♦ మానుషసుందర మెన్వరేని స
న్మానితుతా తపోధనులు ♦ మానుగ నుందురె యిదు నందనో
ద్యానము నాఁగఁజెల్వమగు ♦ నౌ సరియూనది యీవలం ద్రిలో
కీనుత గంగ యీవల నొ ♦ గిందగ నొక్కఁడై పావనం బనె. ౧౫౯
- వ॥ శంశూష యొప్పారెడు నానతీయవలయు ననిన నప్పలుకులు ముద్దుసేసి వాచం
యమశేఖరుండు కౌతుకం బలర నిట్లనియెఁదొల్లి దాక్షాయణీదేవి యాత్మజనకుం
డగు దక్షుండు వెలయించు నయ్యధ్వరంబున నిజభర్తయు జగద్భర్తయు నగు
నీశానదేవు నవమానించిన దా నయ్యవహేడనంబు సహింపనేరక యాక్షణంబ
సమక్షంబునం దన వలనం బ్రణీతంబగు యోగాగ్నిచే స్వదేహంబు దహించి
సద్గుణప్రసన్నుండగు హిమవన్నగేంద్రుని ప్రేయసీమణియుఁ బ్రణిధానంబుపెన్ని
ధానంబునుఁ బరమేష్ఠిమానససృష్టియు నగు మేనక యను సతీతిలకంబు గర్భ
శుక్తి ముక్తాఫలంబుకలన నలంకరించి నలువొందుచుండ నమ్మహాదేవుం డద్వితీ
యుండగుట నేకతానత్వంబు వఱల స్వాత్మసమాధినిష్ఠుడై యుండె నట్టియెడ.

అ॥ తారకాఖ్యుఁ దొట్టి ♦ దండినక్కసితెగ, దన్ను వేప వేల్పు ♦ మన్నెకాఁడు
మిన్నవాఁకదాల్పు ♦ మేనకాత్మజఁ గూర్పుఁ, దనదు కొల తలంగు ♦ నని తలంచి.

తే॥ చిలుక తేజవజ్రు నె ♦ చెలిమి దొలఁకఁ
జేర రాఁ బిల్చి మన్నించి ♦ చిత్తగింపు
మేను నీవల జేజేల ♦ కెల్లబోవు
గాంచ నూహించి యిటు ముచ్చ ♦ టించువాడ.

౧౬౨

శా॥ వింటే మన్మథ తారకుండు మము నీ ♦ వెంటం బడంగెంటుటల్
కంటే విష్ణుఁసుదర్శనాయుధము ని ♦ ప్కంటై యురంబంటుటల్
మింట న్మంటనుఁ గాక వాఁడు జగము ♦ లేలేదఁ బీడించుటల్
కంట న్నీరొలుకంగ నచ్చరలు త ♦ ఘోరాస్థలి న్మృగ్గుటల్.

౧౬౩

క॥ కాననివానివలె న్మముఁ, గానలపా లేయ నీకుఁ ♦ గా దుడిగమ్ము
ల్మానెడునవి మాకెన్నఁడు, నీననవి ల్లుండి యిదియు ♦ నెనరే మదనా.

౧౬౪

అ॥ అనిన నుసుకుపోక ♦ కైనఁ దలంక ఘా, లాక్షునేనిఁ జెనక ♦ నటమటింప
నింతెదనసేయ నేల న ♦ న్నెద్ది యేఁ, జేయుకర్జ మింకఁ ♦ జెప్పు మింద్ర.

౧౬౫

క॥ అని పల్కినఁ గంతునిఁ గనుఁ, గొని గట్టులసూడు ప్రాపు ♦ గోరి నలువ వేఁ
డిన నయ్యనఘుఁడు దెలిపెను, విను మయాపయిక మిపుడ ♦ వినిచెదఁ దెలియన్.

శా॥ ఎందుం దుష్టయుఁ డింక వానిఁ జెనయ ♦ స్వీక్షింప లే రెవ్వరే
మందుం దొల్తఁ దపంపుఁజేర్చిఁ గొనె ను ♦ ద్యద్భూతి మావల్లఁ బ్రాఁ
కెం దేజం బెడగమ్మ నిట్టిఁడనుచున్ ♦ గిట్టింపనె ట్లెవ్వఁడు
న్మృందం జేయనె చేదుమా ననుచు ము ♦ న్రక్షించి చేచేతులన్.

౧౬౬

క॥ నీవును నట్టిఁడ వాటం, ద్రోవంగాఁ బోల కొండు ♦ తోవ దెలిపెదన్
భావాభావవిదూరుఁడు, సేవకకల్పకము శివుఁడు ♦ సిద్ధము మఘవా.

౧౬౭

సీ॥ ఏ దేవు నిజమూర్తు ♦ లెనిమిది భూతంబు, లైదు చంద్రార్కులు ♦ యజ్వయ సన
నే మేటి కేనగ్ని ♦ యిల శౌరి శ్రుతు లబ్ధి, సురగిరి యంత్రాది ♦ పరికరముల
మే విభుఁ గూర్చు మ ♦ హేశమృత్యుంజయ, కాలకాలాదికా ♦ ఖ్యల నిరూఢి
యే నామి కుత్తుక ♦ యెల్లలోకము లేర్చు, చెట్ట విసము పాలి ♦ చెఱకొలంబొ
యమ్మహాత్ము సదయు ♦ నధిహర్షరూపు న, నాదినిధను శరణ ♦ మనుఁడు శర్వుఁ
డాదరించి మనుచు ♦ నభవు చిదశమై, పొడము జ్యోతి యసురి ♦ మడఁచు నింద్ర.

వ॥ అద్వైతం డద్వైతమనెడం గినియకుంట కస్మదీయవరప్రసాదంబుకారణం బట్లగుటం జేసి. ౧౭౦

ఆ॥ తొడరి తాన వానిఁ ♦ ద్రుంపఁ దలంపఁడు
మఱియుఁ బెరసె దృఢస ♦ మాధినిష్ఠ
దేవి దక్షకృతధ ♦ వావజ్ఞ హిమశైల
జాతయై తపంబు ♦ సలుపుచుండె. ౧౭౧

క॥ కావున భవు నుమఁ గూర్పఁగ, నేవిధముననో ప్రయత్న ♦ మిపు డొనరింపం
గావలయుఁ బొండు దీనం, గావలయుం గార్యసిద్ధి ♦ గన మొండొంటన్. ౧౭౨

క॥ అని యానతిచ్చె విధి కా, వున నిక్కర్జంబు నీక ♦ పోలునుఁ బనిలే
దనుస్మతగమను మధునిఁ బొమ్మన తెమ్మిక మనుపు సురలనస మెనయు స్మరా.

ఆ॥ అనిన సంశయించి ♦ యునుఁ గాదనఁగఁ జెల్ల
దని వసంతుఁ గూడి ♦ యపుడ తరలి
స్థాణు గిరిజ నసమ ♦ శరుండు మోహనబాణ
పాతఘటన బడలు ♦ పలుచుటయును. ౧౭౪

వ॥ తపంబు చాలించి యొక్కవలనున నాతని నుపలక్ష్మించి. ౧౭౫

మాలిని॥ శివుఁ డలిగి సమాధి ♦ శ్రీసుఖావిష్టు నన్నుం
గవియఁగఁ దెరలింపం ♦ గాఁ గలం డెవ్వఁ డంచున్
దివిరి యుపరినేత్ర ♦ స్థేమదీప్రానలావి
ర్భవతరలకరాల ♦ జ్వాల భస్మీకరించెన్. ౧౭౬

క॥ ఆదుర్మేఘుఁ డధీశు మ, హాదేవుఁ బరాత్ము నట్టు ♦ లదలించి విలో
కోదితవహ్నిం గ్రాఁగెను, నీదత్సర్వాంగుడై భ ♦ సితశేషముగన్. ౧౭౭

తే॥ రామ ; మనసిజు తను విందు రాలె దాన
నంగదేశము నాఁజెల్లె ♦ నతఁ డనంగుఁ
డయ్యె నిది నాటఁగోలఁ గా ♦ మాశ్రమాఖ్య
దనరెఁ దపసు లిచ్చటఁ గోర్కు- ♦ లెనయుచుండు. ౧౭౮

క॥ కామజము లఘుము లిచ్చో, నేమంబున నిలుచువారి ♦ నెరయపు మునులుం
గామారిశిష్యు లగుట మ, హామహిమము గాంతు సిద్ధి ♦ మలసి యెలయఁగన్.

క॥ కావున నేటికి మన మటఁ, బోవలవదు నిలుతు మిచట ♦ మునిసంగతి సం
భావన సేయుదు రెల్లరుఁ బావను లానందపూర్ణ ♦ భావము పొనఁగన్. ౧౮౦

ఆ॥ రెండునదుల నడుమ ♦ నుండు పుణ్యాశ్రమం, బిచటు గానదీని ♦ నెనయుటాపు
స్నానజప్యచోమ ♦ సత్త్రియలొప్పార, నడిపి మేలిశుద్ధి ♦ బడయఁ గాంచి.

సీ॥ అని యల్లెనారుఁ దా॥నొనరించి యాశ్రమ, పద మాఘనుడుఁచేరఁబాటి నపుడ
మును లాత్మవిదులు స ♦ న్మను లెదురేతెంచి, కొనిచని చనవెల్లఁ ♦ గొల్లపెట్టి
యనఘ విశ్వమున కె ♦ ట్లును మిత్రుడవు నీవ, కాక వేచొడ్ల కీ ♦ ఖ్యాతి తగునె
కనులపండువు సేయఁగాఁ దొడిఁజెచ్చితీ, హరిమూర్తి మముబోంట్ల యఘములడచ
గొనము లొప్పారె లగ్గయ్యె ♦ గోర్కు లొదవె
నని పొగడి మువ్వరను మహా ♦ హ్లా విధుల
మొనసి యానందజాశ్రువు ♦ ల్మొనకొనంగ
గొనబుమీఱఁ బూజించిరి ♦ కుఠరతనయ. ౧౮౨

క॥ తొలుఁబలుకుఁజెలుల పాపట, వెలవెట్టని చెందిరముగ ♦ వెలయు నెవని యం
ఘ్రుల వలని మేలిరజమా, యలఘుఁడు మునిపూజ లందు ♦ టబ్రమె చెలియా.

క॥ అభిరామము లాచరితము, లభిరాములు నృపతిసుతులు ♦ హర్షింప ఋషుల్
విభవ మిదె యనుచు విన ముని, విభుఁడు వినిచె వెలసె శుభము ♦ వెలవెట్టనిదై.

తే॥ కూర్మ లొండొరు లొండొడ్ల ♦ గొనరుకొనుచు
నాటిరేయిఁ గడపి మఱు ♦ నాటి ప్రొద్దు
పొడుపువేళకు మును మున్న ♦ వెడలి యంత
తడవు జడదారు లెనసిరా ♦ నడిచి రగజ. ౧౮౩

వ॥ అట్లు దమతోడివారయై యేతెంచు నవ్వారల మేలెంచి కీర్తించుచుఁ దమవదిష్ట
మార్గంబునననర్గళంబగు గమనంబునంజని. ౧౮౪

లయగ్రాహి

—♦ గం.గానదీ వర్ణనము ♦—

అంగనరొ వార లెదు, రంగనిరి దివ్యముని, పుంగవమనోవికస, నాంగణయశశ్శ్రీ
సంగ సముపాత్తజయ, మంగళకళాభ్యుదయ, రంగదమలాంగహృద, యంగమవిలాసో
త్తుంగ కరుణామృత త, రంగ కలితోల్లసద, పాంగ రసతానటన, రంగ సుఖలక్ష్మీ
సంగమన సర్పభయ, భంగకృతిహేతుదృగ భంగ గుణసంపదను, మంగ నల గంగ

క॥ కన్నంతన మై వొంగఁగ, నన్నయుఁ దమ్ముఁడును సన్న ♦ లమరఁ దదీయాం
చన్నవకీర్తులు నా జిగి, వెన్నెలల నైగడు తెరల ♦ వేడ్క గనునెడన్. ౧౮౫

ఉ॥ దవ్వలఁ బువ్వుటీరములఁ ♦ ధారొని పుప్పొడు లల్ల రేపుచున్.
గ్రొవ్విరితావు లందుకొని ♦ గోమెసఁగం గలహంసకూజితం

బవ్వలఁ గూర్చి యాక్రతుభు ♦ గాపగ శీకరము ల్గ్రహించి య
మువ్వరి చిత్తము ల్గొనె న ♦ మూల్యము దక్షిణమారుతం బుమా. ౧౮౯

క॥ జలజలమని దొరలెడు తరఁ, గలఁ గలకలబలుకు నీర ♦ ఖగముల జలజం
బుల మొరయు నభుల మైబుల, కలు దలకొనఁ గనుచుఁ దీర్థ ♦ గతులై రంతన్.

మ॥ క్షణ మెంతేఁ దన యంతరంగమునఁ బొం ♦ గ న్రాఘవుం డాధునిన్
బ్రణతాభీష్టదఁ గాంచి ప్రేమ దొలఁకం ♦ బ్రాపించి పాదాబ్జల
క్షణ మేతజ్జలమం దొకక్షణము జ ♦ క్కంగూర్చఁ దత్కార్యకా
రణభావం బపు డూహసేయఁ దగె ధీ ♦ రశ్రేణికిన్ స్త్రీమణి. ౧౯౦

ఉ॥ ముద్దులుగుల్క నన్నదుల ♦ ముద్దలరత్నము కన్నదోయికిన్
దద్దయు విందొనర్పఁ గను ♦ దాశరథిం గని తాపసాఘవుం
బెద్ద తదియహర్షగతి ♦ పెంపువహింప నిలింపనిమ్మగన్
గ్రద్దనఁ బ్రీతిమై బొగడఁ ♦ గాఁ దొడరె న్దరుణీవతంసమా. ౧౯౧

ఆ॥ అన్న; చూచితే మ ♦ హైశ్వర్య మన మన, కన్నదోయి కెదురఁ ♦ గానఁబడియెఁ
గన్నతల్లి సకల ♦ కవిముఖాహాళిక, నన్నుతిప్రసన్న ♦ నదులమిన్న. ౧౯౩

క॥ సిరి పుట్టినింటి బలఁగము, హరి ముద్దులమూట శఃక ♦ రార్చిత శాన్
తరుణీసోదరి రత్నా, కరు ముద్రాలక్ష్మి యిది జ ♦ గన్నత కాదే. ౧౯౪

సీ॥ ఇది పాల్కడలికన్నె ♦ నెలమి నేలెడు దొర, యడుగుగెండమ్ముల ♦ యలరుఁదేనె
ఇది గట్టువిలుపట్టు ♦ యెకిమీని సికఁ జుట్టు, నన లారనీని చం ♦ దనఁపుఁదేట
యిది మంచుమల మేన ♦ నొదవి ముజ్జగముల, నెఁకొనఁజాలు పు ♦ న్నెములచాలు
ఇది తోయనిధికిఁ బెం ♦ పిడు మేలిగొనముల, వన్నెకెక్కిన గార ♦ వంపుటాలు
ఇది సగరువంగడముఁ బంక ♦ మెల్లఁ గెడపి, పరమసుఖ మందఁజేసిన ♦ భాగ్యమహిమ
ఇది సురన్దులఁ బెతరుల ♦ నిన్నిజీవు, లను మనుచు తల్లి సురభి క ♦ ల్పద్రువల్లి. ౧౯౫

తే॥ ఇదియ యసమాన జగతీత్ర ♦ యీడ్యమాన, పావన, భగీరథ, తపఃప్ర ♦ భావకలన
యిది కదా రామ; త్వద్యశః ♦ పదసఖిత్వ, రంగదుత్తుంగభవ్యత ♦ రంగ గంగ.

క॥ ఒక్కొక్క సుకృతం బొదవిన, నొక్కొక్క యఘ మడఁగుఁ గాక ♦ యొగిఁ గలుషతతిం
జక్కడవ నింతకన్ననుఁ, జక్కనికారణము మూడు ♦ జగములఁ గలదే. ౧౯౬

శే॥ రామ; యెద్దానిఁ గన్నమా ♦ త్రానఁ గరత
లామలక మగు నమృత మి ♦ య్యవనివారి

కట్టి యాయవ్వ సేవ సే ♦ యంగఁ గలుగు
నతని కెందేనిఁ గొఱత యిం ♦ తైనఁ గలచె.

౧౯౮

సీ॥ ఏయంబ శుభనామ ♦ ధేయస్మృతియ చాలు, సకలపాపంబుల ♦ సమయఁ జేయ
నేసాధ్య గుణకీర్త ♦ నేప్సితం బేననుఁ, బ్రారబ్ధచయ మెల్లఁ ♦ బాఱఁదోల
నేదేవి సందర్శ ♦ నాదృతి తలయొడ్డఁ, నజ్ఞానతతిభరం ♦ బాఁచికొనఁగ
నేరాణి తీరావ ♦ తారాప్తి మేకొను, మేలుమేడకుఁ బ్రాఁత ♦ మెట్లొనర్ప
నేయమృతవేణి సరసాన ♦ పాయనేవ, గూర్పు నమ్ముక్తిరామోప ♦ గూహనమ్ము
నిఖిలజగదేకపావన ♦ నిష్ఠఁ దనరు, నట్టి యీగంగ పొగడంగ ♦ నలవి యగునె.

తే॥ పరఁగునిది యాదిధాత ♦ వ్యాపారపాత్ర
నిష్ఠజల మన హరియంఘ్రి ♦ నెగడు తీర్థ
మయ్యెఁ బిరప మహేశోత్త ♦ మాంగలక్షి
యై జగముమన్వఁ దుది భువి ♦ కవతరించె.

౨౦౦

ఉ॥ ఎందఱు వాణులో ద్రుహిణు ♦ లెందఱొ యిందిర లెందఱొక్కొ గో
విందు లిఁకెందఱో నిగమ ♦ వేద్యులు శైలసుతేందుశేఖరుల్
పొందుగ నెందఱొందొకొ ♦ పొచ్చెమువో నిట మున్ది దేవి ; సం
క్రందనవంటితే ; యనుచు ♦ గానమొనర్చిన మానవోత్తముల్.

౨౦౧

క॥ పుడమి నెలకొన్న ప్రజలం, గడఁక న్నిన్నందునాక ♦ గతుల మనుషఁ దో
ద్బుడు టబ్రము గా దడుగునఁ, బడిన బడుగు లుద్ధరింపఁ ♦ బడి రీయమచేక.

మ॥ కనుఁగొంటే రఘురామ సేవలన యి ♦ క్కల్యాణి బాంధవ్యసం
జనితప్రేమవికాస మొప్ప శుభల ♦ క్షువ్యాప్తి మీఱం దరం
గనినాదాలపనంబులం బొదలె నా ♦ కాశంబు మైదాఁకఁ గ
న్న నె కన్నె ల్తముఁ గన్నవారఁ గనఁ గ ♦ న్నం బొంగు టిట్లేకదా.

౨౦౩

ఉ॥ రాజులు దీపరాజి దరి ♦ మ్రాఁకుల జోకగు పూవుగుత్తులకొ
రాజతపాత్రహస్తములు ♦ రమ్యనలోర్ములఁ జేసియీనది
రాజముఖిశిరోమణి వి ♦ రాజితసారసకూజితోక్తి నీ
రాజన మెత్తె నీకొనఁగ ♦ రామ ; యమేయజయప్రభావముల్.

౨౦౪

ఉ॥ ఈపవమానబాలకున ♦ కిప్పనిఁ దానె విధించి పంపె ని
య్యాపగ నిక్క మీతఁడు గు ♦ ణాప్తి మహాబ్ధికలంది తెల్వికిం
బ్రాపుగ వచ్చి మేలొనఁగఁ ♦ బాలిడి తెచ్చిన సేసలో యన
న్నీపయి జల్లుజల్లునఁగ ♦ నింపెఁ బ్రతీరలత ల్పొసూనముల్.

౨౦౫

చ॥ సాగసగు సైకతస్థలులు ♦ చొక్కఁపుఁ దీర్థము లచ్చఁపుం దటుల్
నగవెడఁజిందు పూపొదలు ♦ నాణెపుఁజెమ్మెర లించు సల్లతా
ద్రుగతఫలావళు ల్సుధనుఁ ♦ దోఁగొను తోయము లొషఙ్గమునుల్
తగ నెగఁజొందు నిన్నదియ ♦ తావు సుమీ రస మందువారికిన్. ౨౦౬

సీ॥ అనుచు భాగీరథి♦యలఘుమహిమఁ బేర్చి, గొనియాడుచుండ రా♦కొమరు లంత
రంగములుప్పొంగ ♦ హర్ష పరీవాహ, నిష్యంద మన నశ్రు ♦ నివహ మొలయ
మది మెచ్చి రంత న ♦ న్మాని వారునుఁ దానుఁ, గాల్యకృత్యములు ♦ గడపి కడఁగి
కల మమ్మునులు గూర్చు♦ గలితమంత్రాభ్యుక్ష, ణంబు గా నారోహ♦ ణంబొనర్చి
తన్మహాపగఁ దరియించు ♦ తఱి సరిద్య
రాంతరంబునఁ బొడమి పె ♦ ల్లగుచుఁ జెరయు
తుములమగు ధ్వని విని లోక ♦ ధూర్వహుండు
రాముఁ డనె యమితోడ గా ♦ రాము మెలయ. ౨౦౭

క॥ ఇది జలసంఘట్టనమున, నొదవునదియొ యన్యకృతమొ ♦ యుద్వృద్ధంబై
కదిరెడు శబ్దం బరుదుగ, మొద లెయ్యది యొక్కొ యిట్టి ♦ మొరపంబునకున్.

అ॥ అనుచు వేడ్కమీఱ ♦ నడుగ నవ్వారిచా
తలపు లెంచి యిట్లు ♦ తబిసి పలికె
మొనసె రామ; ♦ యిదియు మొదలఁ గైలాససి
మను మనోభవమున ♦ మానసమున. ౨౦౮

క॥ బ్రహ్మమనస్సంభవమై, బ్రహ్మణ్యము మానసాఖ్యఁ ♦ బరఁగె సరసు త
ద్బ్రహ్మవచస్సారోత్థిమ, జిహ్మమృత మిదియ నాఁగ ♦ శ్రీకర మగుచున్. ౨౦౯

తే॥ దానఁ దగెమానసాఖ్యఁ ద ♦ ద్బ్రహ్మసరసి
దాననుండి ప్రవించు చు ♦ దాననేయ
యోధ్య వలగొని ప్రప్రవిణ్ణ్యుత్తమ సర
యాసమాఖ్య సరశ్చ్యుతే ♦ నొప్పె బుణ్య. ౨౧౦

క॥ శుభద యిది జాహ్నవీనది, నభివర్తిత యగుట కతన ♦ నయ్యె నిచలునం
దుభయజలక్షోభంబున, ఋభుసన్నిభ; యీప్రణాద ♦ మీడిత మగుచున్. ౨౧౧

తే॥ రామ; మీరు ప్రణామముల్ ♦ రహి దలిర్పఁ
గూర్చుఁ డిమ్మేటి నిమ్నగా ♦ కూటమునను
రెండువాఁకలకును భక్తి ♦ నిండుమనము
లొప్పు నిప్పుణ్యకలన మి ♦ మొలయు శుభము. ౨౧౨

క॥ అనునంతనె యతిధార్మిక, లనుపమభక్తిప్రసక్తి ♦ నన్ననులకుఁ గౌ
న్న నొనర్చిరి వందనములు, వినములయి స్తోత్రపాఠ ♦ విలసన మెసంగె. ౨౧౪

క॥ దక్షిణతీరం బెనయఁగ, నొక్షణమున మునుల నిలువుఁ ♦ డని వీడ్కొనుచో
లక్షణవంతములగు పూ, జాక్షణజనభాజనములు ♦ జరిపిరి ప్రీతికా. ౨౧౫

తే॥ అటు మహాపగఁ దరియించియవ్వలనున, ప్రేమ నామరత్రణ మొనర్చి ♦ పెద్దతడవు
దరిగిచూచుచు విందుల ♦ తెఱఁగు నెఱయ నల్లనల్ల నరుగుచుండి ♦ రంబుజాక్షి.

-♦విక్వామిత్ర ప్రభృతులు గంగదాతరి యొక్కమహారణ్యంబు గనుంగొనుట♦-

క॥ అటఁ ద్వితీయమనమున ను, దృటలీలాబాలకులుఁ ద ♦ పస్వియుఁ జనఁ జె
గట నటవిఁ గాంచి రాముఁడు, చటులం బగుటెంచి పలికె ♦ సంయమి శోడక.

సీ॥ ఈవనం బెట్టిదో ♦ యెఱుంగఁబోలదు మహా, వృక్షము ల్పెనఁగొని ♦ ఋక్షపథముఁ
బెరసి యున్నవి కర ♦ మరుదుగ నరమాత్ర, సంచార మనరాదు ♦ శ్వాపదైక
సంబాధమున మించు ♦ సరణిఁ గ్రొక్కిఁజిసివే. లిడి చూపనలె నన్న ♦ నిక్క గాని
చక్కటికైన ♦ సంయము లుండిరో, మున్ను నేడిఁజేల ♦ ముసఁగువడెనొ
తెలుపుమయ్య; దీని ♦ చరిత మంతయు నన, నమ్మహాతపస్వి ♦ యమితజేజు
డంతఁ బెలుపఁ దొడరెనయ్యదంత ముదాత్త, మొరసి రసిక భావ ♦ మొప్పుచుండ

ఆ॥ వృత్రహత్యఁ దలఁగు ♦ వేళ నిందుని సుర, ల్మునులుఁ దీర్థసలిల ♦ ములను జలక
మార్పుచుండ నలనియంగంబు నలన మ, లముఁ గరూశమును నిలకుఁ దొరికె

చ॥ మలినతఁద్రొచి యింద్రుఁ డన ♦ మానసుభోన్నతి మించి యియ్యెడ
స్మలదములుం గరూశములు ♦ నాఁ జను దేశము లొప్పు నెప్పుడుక
లలి ధనధాన్యముఖ్యముల ♦ లావునఁ బొల్పు నటంచుఁ బల్కె న
ప్పలుకుల నుల్లసిల్లె నవి ♦ భాసిలి రెల్లరు సంతసంబునక. ౨౨౦

క॥ స్థితము లాజనపదము ల, నేతాదృశముల యనంగ ♦ నెసకమెసంగె న
య్యాతతవిభవప్రభవము, ప్రాతిస్వికకలనఁ బొగడఁ ♦ బడె నెల్లెడలక.

ఆ॥ రామ; నాటఁగోలె ♦ నామేటి మర్యాద, జనపదములు పెనుపు ♦ దనర నొప్పె
బెద్దకాలమునకుఁ ♦ బేరుమాలిన గోర, మనఁగ రాక్షసాఘ ♦ మాక్రమించె.

క॥ మత్తిలి తము వారేపఁగ, నొత్తుడువడి యెల్ల రొయ్య ♦ నొయ్య నొదుఁగ ని
ల్లెఱ్ఱె దల విషిన మియ్యెడఁ, గత్తిఁ జొనుపరా దనంగఁ ♦ గదిసెం దరువుల్.

ఆ॥ క్రూరసత్త్వములకుఁ ♦ గూర్చు నట్టిదియును, రాక్షసాఘసంచ ♦ రణము గన్న
యదియు నైన నింక ♦ నడుగిడువా రెవ్వఁ, రచటునందు జీవ ♦ నార్థపరులు.

—♦ తాటకా వృత్తాంత కథనము ♦—

క॥ ఇయ్యడవిఁ దిరుగు రక్కసి, తొయ్యలి యొక్కొండు మిత్తి ♦ దోయము దానిం
దయ్య మని తలఁగఁ గాంతురు, నెయ్యముచే జెల్లవారి ♦ నెమకి భుజించుకొ.

ఆ॥ సురలు నరులు మునులు ♦ చుట్టము ల్పెరవారు, నాఁగఁ జెల్ల దీ వి ♦ భాగ మేరి
నేనిఁ బట్టి చంపు ♦ నింతి నాగసహస్ర, బలము గలుగునది య ♦ బలయ తలఁప.

వ॥ ఏతదీయంబగు వృత్తాంతం బంతయు సవిస్తరంబుగా నెఱింగించువాడ రఘునాథ
మణి ; యింక సావధానుండవై వినుము. ౨౨౭

ఆ॥ అనఘ; మును సుకేతుఁ ♦ డను మహాయక్షుండు
తనకు సుతులు లేమి ♦ ధాతఁ గూర్చి
తప మొనర్చె విధియుఁ ♦ దానిచ్చె వేయునే
నుఁగుల బలముగల త ♦ నూజ నొకతె. ౨౨౮

వ॥ పదంపడి సుకేతుండును దానికిఁ దాటకయను నామధేయంబిడి ప్రేమాతిరేకంబు
నం జెనిచి కొమరుప్రాయంబునం గొమరారు నిజకుమారికం గనుంగొని. ౨౨౯

క॥ సుందఁ డను నతఁడు ప్రబలుఁ, డిందుముఖికిఁ దగు నటంచు ♦ నిచ్చెఁ ద్రిలోకే
సుందరి వానికి వాఁడును, మందగమనతో సుఖాబ్ధి ♦ మగ్నతఁ బొదలెక. ౨౩౦

ఆ॥ కలభమిఘనకలనఁ ♦ గదిసి వారిరువు కొం
ఱొగుల రితుల నొరయు ♦ చుండు నంతఁ
గొంతకాలమునకు ♦ గొంతి మారీచసు
బాహులను సుబాహు ♦ బలురఁ గనియె. ౨౩౧

శా॥ సుందం డంతటఁ గొన్నినాళ్లకు రణ ♦ క్షోణీస్థలిం ద్రొళ్ల దా
నెందుం బుత్తులఁ గొంచు నంజ లిడుచుకొ ♦ హీనస్వభావంబునకొ
గ్రిందు స్మేదఁ దలంప కొక్కయెడ నా ♦ క్షేపించె సన్నొని చం
ద్రుం దైత్యభహరిం దపోమయు నగ ♦ స్త్వం దైవయోగంబునకొ. ౨౩౨

ఆ॥ అమృహాత్ముఁ డలిగి ♦ యా యక్ష రక్కసి, గమ్ము ఘోరయాప ♦ కలితు లగుచు
నీవు నీదుసుతులు ♦ నెఱిమాలి కుణపభ, క్షణము గనుడు పెద్ద ♦ కాల మనియె.

తే॥ అఘనుడు పక్కినంతనే ♦ యట్టిద గతి

వారి కొదవెను నానాట ♦ దారుణాఘ

ములకు వెర పేడి ♦ కొందఱ ముక్కిడులను

గూడి యిటః జేరి యాశ్రమ ♦ కూటములను.

౨౩౪

క॥ విశసనముసేయ కోయుచు, బహువిసరము నట్లు మునుల ♦ భంజింపుచు దు

ర్దశఁ ద్రిదశులకునుఁ గొనరుచు, బ్రశాంతిలే కెల్లవారి ♦ బాధింపంగన్. ౨౩౫

వ॥ అమ్మెయి సమ్మార్తీమహాపదవ మ్మెల్లకడల గడలుకొనుడుఁ గాలక్రమంబున.

ఉ॥ పెక్కులు జన్మము ల్బడఁగెఁ ♦ పెక్కురు భూసురు లుక్కడంగి రీ

దిక్కునఁ బెక్కు రట్లే బల ♦ దృపులు రాకొమరు ల్బ్రశించి రీ

సెక్కినఁ దాటకాపద మ ♦ హీనత నెల్లర ప్రాణవాయువుల్

దక్కక శ్రోలు నిక్క మని ♦ దానవిఁ బేర్కొన రొక్కరేనియున్. ౨౩౬

ఆ॥ రామ; నీకుఁ దక్కఁ ♦ బ్రావేల్పు మొరటులఁ

బొదువఁ జమమ చెనల ♦ నొదుఁగఁ గదుమ

కోరమాయఁ జేయఁ ♦ బెరవారి కగు నెట్లు

జగముపోపు వెరవు ♦ నెగడకునికి.

౨౩౭

వ॥ అది యట్లుండని మ్మెటులేనియు నియ్యరణ్యపథంబున.

౨౩౮

క॥ సన్నద్ధులరై యిఁక మా, యన్నా ; తమ్ముడును నీవు ♦ నడుగిడుటయ మే

లన్న నటు లమరి యరువురు, గ్రన్నన్ జ్యాలతల మ్రోయఁ ♦ గా జేయుటయున్

వ॥ అ యృపూర్వగుణవల్లికామతల్లికాసముల్లసితప్రాతీస్వికోర్జస్వలమహాసిస్వసం బా

కిర్ణించి.

౨౩౯

సీ॥ మసి ప్రోవిడిన భాతి ♦ నెసఁగు నైజాకృతి, దెసలఁ జీకటిలోయఁ ♦ దెరలఁగోయ

జగము ముంపఁగనున్న ♦ చపల యాయసి గన్న, చకచక ల్కనులేకఁసరఁగి దోఁక

బారుకట్టిన లీల ♦ బరఁగి పున్కలమాల, ఘనబలాకాన్ధాన ♦ కలన నీన

నాంత్ర మేఖల నోలి ♦ హత్తిల్లు కుణపాలి, నగల డాల్పారీచాప ♦ ముగతికోపఁ

దాటకాకాలకాలిక ♦ తామసప్ర, సక్తిగర్జ లెలర్ప మో ♦ సల వనాలి

సుడియు రయమార ♦ నల్లంతఁ జూచుప్రజకు, వెగడుదోప మహారజోవృష్టిగదిసె

క॥ వడవడ వడఁకెను భూతము, లెడపెట్టక మ్రోసె సురమ ♦ హీధరము గుహల్

సడలె గడ లాకసంబును, దొడరె నుడులు రాల నసుర ♦ దోఁతెంచు నెడన్.

చ॥ అది గని తాపసాత్తముఁ డ ♦ హా ! రఘురామ ; యుపేక్ష సెల్ల ది
యుదుటు దురంత మొక్కట ల ♦ యోగ్రుఁ గృతాంతుఁ డెరల్ప నోపు బ
ల్లిదుఁ డొకఁడే నెదిర్చి మనె ♦ లెక్కకు నాఁజన దింతవట్టు నీ
ప్రదరమువేడి చూపు మెడఁ ♦ బాపు సుఫిసుమనోమనోవ్యధల్. ౨౪౪

క॥ ఆఁడుది తెగఁజూడఁగ నెటు, కూడు నిసీ యనకు దీని ♦ క్రూరదవజ్ఞా
లాడంబరము నవాబ్దము, జాడం జల్లార్పకున్న ♦ జగములు మనునే. ౨౪౫

ఉ॥ పాతకమేని ఘాతుకత ♦ పాల్పడునేనిఁ దలంకరాదు ట్టా
త్రాతతవృత్తి లోకవిహి ♦ తాచరణం బొనరించుపట్ల రా
ట్సూతికి భూసతి న్మడఁపఁ ♦ జూచు విరోచనపుత్రి శక్రకుండు
వాతికి వానిఁదెచ్చు భృగు ♦ పత్ని జనార్దనుఁడు న్వధింపరే. ౨౪౬

క॥ ఆదోషము నృపసూతిం, బాదుకొనంబోదు నిఖిల ♦ పాలనదీక్షా
సాదితశుచిత్వకలన, న్నాదన నెటు లగ్ని సర్వ ♦ ఘస్మరుఁ డనుచున్. ౨౪౭

ఆ॥ అడవి తొడసు గెడపు ♦ న వ్వేటకానికిఁ
బొడువఁ జనదె యాఁడు ♦ పులి దొడరినఁ
జెడుగు పొలనుదిండి ♦ శీఘ్రంబె భవదాయు
ధాగ్ని వేల్పు పశువు ♦ నట్టులనిన. ౨౪౮

క॥ వేదోపబృంహకంబులు, భేదరహిత; మిమ్ముఁబోంట్ల ♦ స్థితవచనముల్
గాదన్న మాటుసృష్టికి, సీదగు మాహాత్మ్యకలన ♦ నెలపు మునీంద్రుఁడా. ౨౪౯

వ॥ అయ్యది యట్టిద యగు నదియునుంగాక. ౨౫౦

ఆ॥ మమ్ముఁ బనుచు వేశ ♦ మాయయ్య తనమాటు, నిన్న భక్తిఁ గొలువ ♦ నీయనుజ్ఞ
నే యనన్త నెటుల ♦ యేని మీఱక యుండ, నెఱపె నాన మాకు ♦ నియతమదియ.

వ॥ అట్లుంగావున. ౨౫౧

తే॥ ఎల్లశక్తులు గలిగి స ♦ మిత్రకీర్తి
వైన నీపంపు సేయుట ♦ కాని దెట్టు
లని తథాస్తువచశ్శ్రుతి ♦ కనురణనము
గాఁగ మ్రోయించె గుణము ని ♦ డ్వాకుకులుఁడు. ౨౫౩

వ॥ అయ్యాసురియు సురేంద్ర ప్రముఖులు సురవర్త్యంబున నొదిఁగి యొదిఁగి
చూచుచుండ. ౨౫౪

—♦ తాటకా సంహారము ♦—

ఉ॥ ఆరవ మాలకించి యవు ♦ నౌనను మిత్తినె పిల్చుచున్నవాఁ
జేరికి శక్య మీషని ని ♦ ఓహుడపో తడవేల యంచు న
దారి విశాలసాల మొక ♦ తాఁకునఁ గూలిచి కై నమర్చి గం
భీరనినాద మొప్ప రఘు ♦ వీరకిశోరముఁ జేర వచ్చినన్. ౨౫౫

ఆ॥ అర్ధచంద్రభల్ల ♦ హతిఁ దరు వింతింతి, లై పడంగ రాముఁ ♦ డవనిఁ గూల్చి
దాని దీర్ఘబాహు ♦ కండము ల్నుటికె ల, క్షృణుఁడుఁ గోసె నాసి ♦ కనుశ్రుతులను.

క॥ ఆ యక్షాంగన మొరయుచు, మాయాబలకలన మేఘు ♦ మార్గము వలనన్
స్థాయచ్చిలాసహస్రము, లా యిరువ్విరిపై మహూగ్ర ♦ యై వర్షించెన్.

క॥ ముని కక్షిఁఘ్నామ్నాయము, లనుఁ జదివి జయోస్తురామ; ♦ లక్ష్మణ; యువయో
స్తని సంజ దొడరు నింకిల, జన దాలస్యంబు వేగఁ జంపన తగునాన్. ౨౫౬

క॥ ఆలో నాలోహాశ్చిక, చూలోఁ తరయంగ లేని ♦ దై వారి పయిన్
జాలుకొనిపె మాయాస్య, స్థాలాశనివృష్టి దుష్ట ♦ జలదాకృతియై. ౨౫౭

క॥ కన్నలు గానని యన్నెరిఁ, బన్నె రజోవర్ష మనియుఁ ♦ బ్రబలి యలమె నా
మిన్నను మన్న నొకఁడుగా, బన్నమ చూపట్టె దాని ♦ పలుపోకడలన్. ౨౬౦

ఆ॥ అబల ప్రబల గాన ♦ నతీమానమాయక, ధర్మణములతో న ♦ మర్షణంబుఁ
బెరుగఁ నటుగు లేని ♦ పీడ లొనర్చుచు, నెదురుపడక యడరు ♦ ఛేర్వడుటయు.

క॥ దాశరథి దయాశరథి త, దాశరవనితాదురధ్వ ♦ మారసి యనుజం
డాశల దృష్టి నెఱచు న, య్యాశయ మూహించి యిట్టు ♦ లనె నాతనితోన్.

ఉ॥ చూచితె లక్ష్మణా ; జటభి ♦ సూడున గో డిది యాఁడుపాడి నా
కేచి యలంపఁ జొచ్చె నిసి ; ♦ యెట్టులు బోటి వధింతు నెట్టెటో
పాచినఁబాయునం చరయు ♦ పద్ధతి యుద్ధతి కిట్లు మార్చెఁ జు
మ్మా ; చెడు గీదురంత బరి ♦ మార్చెదఁ బేర్చు శరోత్తమాహతిన్. ౨౬౩

క॥ అని సహజ సాధువచనం, బనుమోదించి రఘువీరుఁ డత్రుం బొకఁ డెం
చి నికామోజ్జ్వల మగున, స్థానరింపఁ దలంపు పెట్టి ♦ యున్నట్టి యెడన్. ౨౬౪

ఆ॥ అసురి యశ్రువర్ష ♦ మాకీర్యమాణులఁ, జేయఁ గర్జమెడఁదఁ ♦ జేర్చువారిఁ
గాంచి గాధిసుతుఁడు ♦ ఘనతేజఁ డిట్లనె, రాముతోడఁ దత్స ♦ రత్వమొలయ.

ఆ॥ ఇంక మాయలాడి ♦ మేపార నున్నది, ముష్ట తోస వీని ♦ ద్రుంచుమయ్య
చాన యను ఘృణాప్తి ♦ జాలింపు మీసంజ, తొడరః బాపుచాలి ♦ గడచుటరిది.

క॥ అని త్వరపడుచు దెలుపగ, జననాథసుతుండు దాని ♦ సరంభం బొ
య్యనఁ ద్రోవ శబ్దవేధి, త్వనిసూధిం బఱపె నస్త్రు ♦ తతి సుర లలరక. ౨౨౩

ఆ॥ శబ్దపాతీబాణ ♦ శక్తిచే నాసురి
మాయ గెడపునంత ♦ మాయలాడి
మఱుగు నొఱచి రాము ♦ మార్కొనఁ జెనుగొండ
వోలె నొరలె సురలు ♦ జాలిపడగ. ౨౨౪

క॥ శరజాలరుద్ధయై యా, శరరూపిణి యక్షి మాయ ♦ జతగొను బలస
త్వరగతు లొప్పుగ నుజీకెను, నరనాథాత్మజులపై ని ♦ నాద మెసంగక. ౨౨౫

ఆ॥ పిడుగు వోలె దమ్ము ♦ జెరయు దురాసద, యక్షపుత్రి రాక్ష ♦ సాత్మవేధ
కలిత నాటకప్ర ♦ చలితఁ దాటక రాముఁ, డరయఁ గాంచి రభస ♦ మతేశయిల్ల.

క॥ క్రూరాస్త్ర మొందు గొని రఘు, వీరుడు సంధించి మర్తతి ♦ విలసన మెసంగం
గా రక్కసి పేరురమున, భోరిన నాటె న్జగత్ప్రీ ♦ మోదము పొసంగక. ౨౨౬

ఆ॥ ఎవఁడు దుర్వినీతుఁ ♦ డెవఁడు లోకద్రోహి, వాని కిదియ చూ; య ♦ వస్థ యనుచు
రావణునకుఁ దెలుపు ♦ రవణ ఘోషింపుచు, బడె ధరాతలమునఁ ♦ బాప యక్షి.

మ॥ ఇలపై రక్కసి కూలఁగా నదరె భో ♦ గింద్రోత్తిమాంగంబు ల
ప్పలలాశిప్రకరంబు గుండియలు దే ♦ వద్వేషి నేత్రాంతమా
లిలసద్రీతము లట్లు బద్ధదివిష ♦ త్రిలావతీవామస
క్తులు తద్వల్లభదక్షిణేక్షణభుజా ♦ క్రోడమ్ము లొక్కుమ్మడిక.

తే॥ అగము లగలంగ నటు వ్రాలి ♦ యక్కజంపుఁ
జాల్పును వెడల్పుఁ దగ నొప్పె ♦ జాన మేను
రక్కసులఁ ద్రొంచు పనికిన్దై ♦ రాముఁ డాయ
తం బొనర్చిన ఘటూప ♦ థం బనంగ. ౨౨౭

క॥ దవ్వుల దవ్వుల నిలఁబడి, యవ్వీరులపైఁ బహర్ష ♦ మమరఁగ నమరుల్
పువ్వుల ఋవ్వుఁ దొడంగిరి, మవ్వము నివ్వటిల మాని ♦ మండలి పొగడక.

—♦ దేవతలు శ్రీరాముని స్తుతియించుట ♦—

అ॥ ఎలమి సురలు మునులు ♦ నిందు మున్నిడుకొని

వచ్చి తచ్చిదంత ♦ వడ్డు దేవ

దేవః గాంచి మించు ♦ ధృతః బాగడిరి ప్రీతిః

బడయః జేయు పలుకు ♦ బడులు పొనర.

౨౭౬

క॥ మాభాగ్యము ఫలియించెను, మాభాగ్యము పంట యిట్లు ♦ మము దేర్ప జగ

హ్లోభం దడలింపగ ర, హ్లోభంజనము బొనర్చు ♦ సూటిఁ దలిర్పన్. ౨౭౭

మ॥ ఇదె కాదే సనకాది సత్యరసనా ♦ హిత్యంబు సత్యంబు ము

న్నిదె కాదే మణి యిందిరారమణి భూ ♦ యిష్టం బభీష్టాస్పదం

బిదె కాదే ఫణిశయ్యః బాలకడలిన్ ♦ హేతుస్థితిం బొల్చు తే

జిదె కాదే జగతితపఃఫలితమా ♦ నిమ్మోహనాఘ్నానమున్.

౨౭౮

క॥ మెచ్చితి వయ్య మునె; ణో, మెచ్చితి వయ్యా హరిన్మ ♦ హికి ద్యోస్థలికి

ట్టిచ్చితి వయ్యా సుఖములు, సొచ్చితి వయ్యా యలభ్య ♦ శుభదాస్పదమున్.

తే॥ నీకు భద్రంబు కాశిక ♦ నిష్ఠితుండ, వైతిలే యింక గాము నె ♦ య్యంబు విడకు

మాభ్యశాశ్వసుతాద్యః ♦ లాస్త్రశస్త్ర విద్య లన్నియు నిచ్చోట ♦ వెలయ నిడుము.

అ॥ బ్రహ్మమూర్తి; నీకు ♦ బాత్రభూతుం డైన, శిష్యుఁ డమరినాడు ♦ సిరికి నెలవు

దైవకార్యములును, ♦ దరము మీఱినయవి, గలవు గాన నింత ♦ గని మెలఁగుము

క॥ అందఱము తృప్తినొందితి, మందని ఫల మందఁ జేసి ♦ తౌ, నౌ, నీమే

లిందఱము మఱవ మిఁకిట, నుందుము నీకీర్తిఁ బొగడు ♦ చుండు వలనునన్.

క॥ అని యిట్లు లెల్లసురలును, మునులును ముచ్చటల మూట ♦ ముచ్చటలం గై

కొని ముచ్చటించు చుండెడు, ననువునఁ దన మేలి ముఁప ♦ మలరారంగన్.

శా॥ వేయంగన్నల బాష్పము ల్దానఁక ని ♦ ర్వేలప్రమోదాయితం

బై యుల్లం బలరారఁ జేరి మునిచం ♦ ద్రా; సద్దయాసాంద్ర; మా

యామాసం దెడలింప రాము నయవి ♦ ద్యాధాముఁ దోడైచ్చి తం

చా యింద్రుండు నుతించె మించె సురక ♦ న్యాగీతనృత్యక్రియల్.

౨౮౪

క॥ అందఱు నన్నెఱి బొగడుచు, నందము చందమ్ము వెలయ ♦ నటఁ జని రాసం

క్రందనముఖ్యులు రాముని, యం దిరవొందిన మనముల ♦ నల్లఁ దడవుచున్.

అ॥ మేఘమాలఁ దొఱఁగి ♦ మెఱయు చందురు రేక, చెలువ మలవరించి ♦ చిన్నెలాడి

వేల్పుకన్నె మిన్న ♦ వెలఁబొల్చి దివినిల్చి, పొగడె రాము భక్తి ♦ పూర్వకముగ.

—♦ తాటకాకృతస్తవము ♦—

మంజుభాషిణీ వృత్తములు.

ఇనుఁబల్కుటాండు మురి ♦ పెంబు పేర్చి ని, న్నొనియాడి తృప్తి కొన ♦ గూరలేరనన్
 ననుఁబోంట్ల కేమిగతి ♦ నన్నుఁగన్నయ, న్న; నవోదయా; భువన ♦ నాయకా; హరీ.
 మునుల స్వధించి మఖ ♦ ముల్లలంచినే, బెనుమారి వోలె వని, బేర్చిమాలి యి
 ట్లనగాని కేల్చిషము ♦ లాచరించి యే, మన నీదుచూడ్కి కెదు ♦ రైతి నోహా.
 తొలిసోముపంట తులఁ ♦ దూఁగ సాగెనో, కలగుండుమై సురలు ♦ కాంక్ష వేడిరో
 కలుమాలి నన్యగతి ♦ గా గణించిరో, వెలలేని నీనెనరు ♦ వేడ్కయో హా. ౨౮౯
 విషమెప్పు జీవితము ♦ వేయునేల నీ, మిషలేని సత్కరుణ ♦ మేలుకొంటి నాఁ
 దుషఁబోసి ముత్రైముల ♦ దూఁచుకొంటిఁబో, సుషమాంచితా; నిగమఁసూచితా; హా.
 ఇనవంశమందు జని ♦ యించి దుష్టనా, శనశిష్టరక్షలను ♦ సంస్కరించి మే
 దిని ధన్యఁజేయఁ జను ♦ దెంచినాడ వీ, వన రాజమాత్రుఁడవె ♦ యచ్యుతా; హరీ.
 తుది గాంతు నీదుగుణ ♦ తోయరాశి కె, ట్లదిగాన వందనము ♦ లాచరింతుమే
 ల్మదిఁగోరి కాదె మును ♦ మాని శాపమి, చెప్ప దయానిధి; వరద ♦ శ్రీపతి; హరీ; ౨౯౨
 ఎది శబ్దకోటి కెన ♦ యింపఁగాదొ ను, య్యది యర్థతత్త్వమున ♦ కందరానిదో
 యది నీదురూప మను ♦ నర్థిను ల్బుఁగితు, ల్విదితాత్మకా; వెరవు ♦ లేక శ్రీహా. ౨౯౩
 మహదాది కవ్వలని ♦ చూట యన్నద, న్మహిమావృతు ల్లనెడు ♦ మార్గ మున్నె నీ
 జహదంకదృక్కలిత ♦ సత్కటాక్షసం, నహనంబు గా కళిల ♦ నాధ; శ్రీహరీ. ౨౯౪
 నినుఁ జిత్తసీమ నెఱి ♦ నిల్చి వేడఁ బా, వనవృత్తి నీకథలు ♦ పాటఁబాడ నీ
 మను వెప్పు జిహ్వానల ♦ మంగఁ జూడ నా, కొనగూర్చు రామపద ♦ యోగి; శ్రీహా;
 వ॥ అని యిత్రైఱంగునం దెఱగంటియన్నమిన్న చెన్ను గైకొన్న యక్కన్నియ
 ప్రపన్నభావంబునం గఱకుతాల్లరంగు రంగుమీఱం గొనియాడిన రఘువంశ
 పుంగవుండు. ౨౯౬

తే॥ మంజుభాషిణీ నీస్తుతి ♦ మంజిమంబు, హాళి విబుధాళి కర్ణర ♦ సాయనంబు
 మమ్ము మఱవకు మమ్మ; పో♦మరుదధీశ, పురవరవిహారసుఖములఁబొదలు మెప్పుడు.
 క॥ అని పలికిన రఘుపతిఁ గని, వినయానత యగుచు మ్రొక్కి ♦ వీడ్కొనె యక్షాం
 గన వ్యోమయానగతయై, మనము తదీయాంఘ్రికమల ♦ మగ్నతఁ బొదలన్.
 వ॥ అవ్వీధంబున నయ్యక్షకాంత సుమహిమాదయనఁకాంతయై దేవలోకంబున
 కరుగుటయు. ౨౯౯

తే॥ తపసి రామునిఁ గొగిటఁ ♦ దార్చి శిరము
మూర్ఛిని ప్రమోదభరితుడై ♦ ముద్దులుగొని
చాల మేలయ్యె బోదికె ము ♦ జ్వగము నీదు
నెనగుకేర్చి మాకొఱతలు ♦ నేడు దీతె.

300

తే॥ రామ; శుభదర్శన; గుణాభి ♦ రామ; యింద
యుండ మీ రే గడవ నెల్లి ♦ యుదయవేశ
నస్తుదీచాశ్రమపదమ్ము ♦ నందఁ గాంతు
మనిన వల్లె యటంచు న ♦ య్యధిపు సుతులు.

301

క॥ మునిఁ గొలిచి యచట నుండిరి, ఘనశాపవిమోక మెనసి ♦ కానన మారే
యిన ప్రాత్రరథము నందన, మును నగుచు మహాపికాస ♦ మున నలువొందెన్.

ఆ॥ సుభతుఁ లగుచు రాజ ♦ సుతు లచ్చటున నిద్ర, సేసి మేలుకొంచి ♦ సిరులు దనర
మహితకీర్తి మాని ♦ మాన్య విశ్వామిత్రు, వొరసి కర్జ మడుగఁ ♦ దొడర టయును.

క॥ తీన్నని చిఱునగవున మో, మన్నెఱి వికసితము కమల ♦ మగు చుండ మహా
భ్యున్నతుఁడు మాని మధురో, క్తి న్నెలకొనఁ జేసె రాము ♦ ధృతిఁ గన్గొనుచున్.

ఆ॥ అయ్య, నీకు భద్ర ♦ మగుఁగాత సత్కీర్తి, యెలసె రాజపుత్ర ♦ వలచి నిన్ను
నెఱసె నాచు ప్రీతి ♦ నీదెనఁ బరమయై, యెల్ల యస్త్రనివహా ♦ మిచ్చువాడ. 302

ఉ॥ అన్న; భృశాశ్వనందను ల ♦ హర్షతికల్పులు శస్త్రరూపసం
పన్నులు జృంభకాదులగు ♦ వారల నూర్పుర లోకరక్షకై
మున్ను సృజించి రన్నలువ ♦ మున్నగు నేతలు యోగశక్తి నెం
మన్న జయంబ యయ్యెడ న ♦ నుత్తమధీమదుపాస్య లాఘనుల్. 303

ఆ॥ ఇవి రవాస్యవిద్య ♦ లేనెఱింగితిఁ గూర్చి, నవియు నింకఁ గొన్ని ♦ యస్త్రములును
నీకొనంగువాడ ♦ నియతిఁ గైకొమ్ము ని, న్దేఱిచూడలేరు ♦ దితిజు లెపుడు. 304

ఆ॥ అఖిలదేవగణము ♦ లసురులు గంధర్వు, లురగు లెందఱేని ♦ నరు లితరులు
నిన్నెదిర్చి కలన ♦ నిలువ నోపరు వారి, నిగ్రహించి గెలుతు ♦ నిశ్చయముగ.

వ॥ అని యిట్లు తాపసేంద్రుం డానతిచ్చిన విని శ్రీరామచంద్రుం డానందసాంద్రుండు
సున్నాతుండు సుసంశుద్ధుండునై వాచంయమవరేణ్యుని చరణనలినయుగలంబునకు
మించు భక్తి సాష్టాంగప్రణామం బాచరించి తత్సాన్నిధ్యంబునం దదనుమతి
గుణాననోపవిష్టుండై మానముద్రానియతి నేకతానత్వంబు వఱల నలువొందు

చున్నంత మునివరుండును శుచియుఁ బ్రాజ్ఞుఖాస్తరణోపవిష్టుండు నగుచు సుసం
ప్రీతత్వంబు నెగడొంద నమ్మంత్రగ్రామంబు సమస్తంబును వేఱువేఱు నభివర్ణిం
చుచు నివేదింపం దొడరె నప్పు డప్పుణ్యరాశి వలనుననుండి ధర్మమర్మశర్మ
దంబులగు దండచక్రంబును ధర్మచక్రంబునుఁ గాలచక్రంబును విష్ణుచక్రంబును
నత్యుగ్రం బైంద్రాస్త్రంబును వజ్రాస్త్రంబును శైవశూలవరంబును బ్రహ్మశిరో
నామకంబును నైషీకంబును ననుత్తమబ్రహ్మాస్త్రంబును మోదకియు శిఖరియు
నను రెండుగదలును ధర్మపాశంబునుఁ గాలపాశంబును వరుణపాశంబును శుష్ణా
ర్ద్రాశనులునుఁ బై నాకంబును నారాయణంబును శిఖరం బను మహాగ్నేయం
బునుఁ బ్రథనం బను వాయవ్యంబును హయశిరోనామకంబునుఁ గ్రౌంచాస్త్రం
బును విష్ణుశక్తియు రుద్రశక్తియుఁ గంకాలముసలఘోరకాపాలకంకణప్రధానంబు
లగు ససురధార్యాస్త్రంబులును నందనం బనునైద్యాధరమహాసిరత్నంబును గాంధ
ర్వంబున మానవంబును బ్రస్వాపనప్రశమనంబులును సౌరంబును దర్పణంబును
శోషణంబును సంతాపనవిలాపనంబులును మదనంబునుఁ బైశాచంబును మోహ
నంబునుఁ దామసంబును సౌమనసంబును సంవర్ధంబును మౌసలంబును మాయా
ధరంబునుఁ బర తేజోఽపకర్షణం బగు తేజఃప్రభంబునుఁ ద్వాష్ట్రంబగు శిశిరంబును
శీతేషువను భగదైవత్యంబును నను నిమ్మహాస్త్రంబులు బహుబలుంబులుఁ గ్రామ
రూపంబులునై యొప్పారునవి యొక్కుమ్మడి నమ్మహామునివరుం డనుస్థానవరుం
డగుచుం బ్రేరేప రఘునాథునియందుఁ బ్రవేశించి సన్నిధి నేసి సంతసంబునం
బ్రాంజలులగుచు నయ్యస్త్రరాజంబులు సరమోదారులమై నెగడొందు నీ వంక
వారలమెల్ల నీదుకింకరుల మోరామా ; పరంధామా ; శ్రీతజనకల్పకారామా ;
యేలుకొను మనవుడుఁ బ్రతిగ్రహించి సంతోషంబున మించి పాణిపద్మంబున
సంస్పృశించి మానసంబులై నాతలఁచినయప్పుడు సాక్షాత్కరించునది యనిన
వల్లెయని యమ్మంత్రదేవత లంతర్ధానంబు సేసిరి తదనంతరావసరంబున. 30F

ఆ॥ మానివరున కెఱిగి ♦ మానిమండలనుతుఁ డరుస మెసఁగఁ బ్రీతుఁ ♦ డగుచు స్వాశ్ర
మాధిగమశుభంగ ♦ మాభిముఖ్యం బట్టు, లెఱుక సేసి మఱియు ♦ నిట్టులనియె.

ఆ॥ గురువరేణ్యః యంత ♦ గూర్తై మంత్రాగమ, శక్తి యెల్లఁ గైవ ♦ సం బొనర్చి
తింక నీదు కరుణ ♦ నేవెంటఁ జనుమన్న, నట్లుమెలఁగువాడ ♦ నలవు మెఱయ.

క॥ భగవంతుడ ; నీనెనరున, నగణితవిద్యాప్రసక్తి ♦ సందితి నింక
సుగమము విజయము సురలుక, బ్రగల్గు లనరాదు తేటి ♦ పాఱ ననుఁ గనక.

క॥ ఉపసంహరక్రమ మో, యుపరితనామ్నాయమూర్తి; యోసంగుము తోడ్తో
నపచారివిదలనం బను, సుపుణ్యాకృతి నెగడువాడ ♦ సూనృతనిభృతే॥

క॥ అన విని విశ్వామిత్రుం, కనుషమవాత్సల్యయోగ ♦ మలరంగ గాకు
త్తునకు శుచివ్రతనిష్ఠత, ఘనసంహారక్రమప్ర ♦ కరణము దెలిపె॥ 309

వ॥ వెండియు సత్యవంతుండును సత్యకీర్తియు ధృష్టుండును రభసుండును ప్రతిహారతరు
డునుఁ బరాజ్యులుండు నవాజ్యులుండును లక్షాక్షుండును విషముండును దృఢ
నాభుండును సునాభకుండును దశాక్షుండును శతపక్తుండును దశశీర్షుండును శత
దరుండునుఁ బద్మనాభుండును సునాభుండును జ్యోతిషుండునుఁ గృశనుండును
నైరాశ్యుండును సేమలుండును యోగంధరుండును హరిద్రుండును దైత్యు
డునుఁ బ్రశమనుండును శుచిర్పాహుండును మహాబాహుండును నిష్కులియు
విరుచియు సార్పిర్నాలియు ధృతిర్నాలియు వృత్తిమంతుండును రుచిరుండునుఁ
బిత్తసామనసుండును విధూతుండును మకరుండును కరవీరకరుండును ధనుండును
ధాన్యుండునుఁ గామరూపుండునుఁ గామరుచియు మోహుండును నావరణుండును
జృంభకుండును సర్వనాభుండును సంతానుండును వరణుండును ననం శేరొందిన
వారి నిందఱి మఱికొందఱి భృశాశ్వనందనులం జేర్కొని మునినాయకుండు
రఘునాయకమణి ; యివ్వారలు మహాభాస్వరులు కామరూపులు శస్త్రాస్త్ర
మూర్తులునై దుర్జనహరణంబును సజ్జనభరణంబును గావింప దొరఁగొను వారికి
సహాయులుగాఁ బ్రజాపతిశాసనంబునం బ్రవర్తించుచుండువారు మదుపాసితులై
మద్వశంగతులై యున్నవా రట్లుంగావున నిమ్మహామంత్రరహస్యవిద్యలం గూడ
మాపాలివాడ వగు నీకు సమర్పించువాడ, భాజనంబ వగు నీవు పరిగ్రహింపుము
సమస్తకల్యాణగుణాభిరామా శ్రీరామా యభ్యుయపరంపరల ననుభవింపుము.
దీనంజేసి యేనునుఁ జరితార్థుండ నొదునిట్లని యాదివ్యభోధుండు ప్రబోధించిన.

క॥ మేలనుచుం గాకుత్స్థుడు, మేళన మొప్పార మేల్మి ♦ మెయిఁగొనఁగఁ బ్రహ
ర్నాంబనమై కైకొనె, శ్రీలసితతదస్త్రమంత్ర ♦ సిద్ధార్థముల॥ 310

తే॥ ఆ తపసివేడివేల్పు నం ♦ కమరు మంత్ర, సమితిదీధితు లటు రామ ♦ చంద్రు నందు
సంక్రమించి వెలుంగుటఁ జాలె హేతు, పుభయనిష్ఠతమోనుత్త్వ ♦ యుక్తి కదియ.

క॥ అమ్మని యనుశాసనమున, నమ్మహానీయాస్త్రదైవ ♦ తాలియుఁ దోడ్తో
సమ్ముఖము నేసె రాఘవుఁ, డమ్మెయి మహిమమ్ము లెంచి ♦ యలరారంగ॥

ఆ॥ మూర్తు లెనసి నట్టి ♦ మురిపెమ్ము లమ్మేటి, మంత్రరాజు లటు ను ♦ మాళ మెసంగ
దివ్యభాస్వరాంగ ♦ దేదీప్యమానులై, సన్నిధానకృతిఁ బా ♦ సంగ నగుచు.

తే॥ కొందఁ జంగారసదృశులు ♦ గొందఁ జందు

ధూమధూమోపములు నుధా ♦ భామలక్ష్య

లక్కసన్నిభులును నయి ♦ యెరు వార

తెల్లఁ గన్గంటఁ గాన్పించి ♦ యెలమి మీఱ.

3-20

క॥ ప్రహ్వంజలిపుటులై త, దృహ్వార్థం బెంచి యించు ♦ ప్రణతులు స్తుతులు
జిహ్వలు కృతార్థులుగ మధు, రాహ్వనము లొప్పుఁ గూర్చి ♦ యని రధిపునితో.

తే॥ అనఘ; మంత్రదైవతముల ♦ మైన మేము, నీకు వశ్యుల మెప్పుడు ♦ నీదు పంపు
సేయ నున్నార మెది యేని ♦ సేవొసంగు, మిచ్చవచ్చిన విధి నెప్పు ♦ డెప్పుడేని.

క॥ నీకింకరుల మధీశా; మా కేశాసన మొసంగి ♦ మలయించెదన్

యగా కలన మెలఁగువారల, మీకరణికాక్షదృష్టు ♦ లెనయింపఁగదే. 3-23

ఆ॥ అనుచు వారు వేడ ♦ నజ్ఞాయతాక్షుండు, రాముఁ డభిలసగుణ ♦ ధాముఁ డలరి
ముని ప్రనాద మెడఁద ♦ ముహూర్తఁ దలపోసి, మేలితలపు లొకట ♦ మేలుకొనఁగ.

వ॥ భక్తివినయవివేకపురస్కరంబుగా నమ్మ-త్రరాజాధిదేవతలకుం దానునుఁ గేలు
మోడ్చి వలయునప్పుడెల్ల నేను మిమ్ము డెందంబునం దలంచువాఁడ మానసులరై
మీరలయ్యనువునం గానుపించి నాకుం గూర్చు నక్కర్జంబు సమకూర్చుండని
విన్నవించిన మేలెంచి యవ్వేలుపు లమ్మహామహునిఁ బెక్కు తెఱఁగులం గొని
యాడి యంతర్ధానంబుసేయ సమకట్టి. 3-24

క॥ ఆమంత్రణం బొనర్చి ప్ర,ణామము లర్పించి సద్గు ♦ ణశ్రీమణితో

నామై మలయం గలమని, యామంత్రపువేల్పు లరిగి ♦ రంత యధేచ్ఛన్. 3-25

వ॥ తదనంతరం బమ్మనువంశమోక్తికంబు.

3-26

క॥ మునియనుమతి ననుజనకును, నెనరుకలిమి వెలయఁ దెలిపె ♦ నియతుండై యా
యనఘుఁడు గ్రహించె విద్యా, ఘనతత్త్వము సురలు కౌతు ♦ కంబునఁ బొదలన్.

సీ॥ ఆఘను లక్కోన ♦ నిట్లునిష్కంటకం, బుగఁ జేసి శస్త్రాస్త్ర ♦ ములు గ్రహించి
మునిచంద్రు వెనువెంటఁ ♦ జనుచుండి రలపున, ర్వసులను రిక్కల ♦ వడువుమీఱ
నయ్యెడ రఘురాముఁ ♦ డయ్యమివర్యుని, తోఁ బల్కెఁ జూడ్కికిఁ ♦ దొడవు గాఁగ
బలవై రినందన ♦ వనము నా జక్కుల, తేని చైత్రరథంబు ♦ నానెగడఁగ

నైన యాశ్రమ మదె శోచె ♦ నన్మదీయ
మదియొ కొండాకటియొ తెల్పు ♦ డల్ల పొలసు
దిండిదిట్టలు మలయు న ♦ తైరువు వారి
నెలవు బొధిపుడనముని ♦ పలికెనిట్లు.

329

—♦ వామన చరిత్రము ♦—

- ఆ॥ జిలుగుగాళ్ళుదిండిసెజ్జు దొటంగి య, వ్యయుడు హరి సహస్ర ♦ హాయనములు
నెఱసమాధిసయతి నిష్పా నింపుని గెల్చి, యపుడె బలి జగత్త్ర ♦ యంబు గొనియె.
- క॥ దానికి పగచి మహేంద్రుడు, దానపరిపుఁ జేరి తనదు ♦ దశ వినిచి జగ
న్మానిత; మాబ్రదు కెన్నడు, నీనెనగునఁ గాదొ యిపుడు ♦ నీ కదిలేదో. 330
- క॥ గొనె బలి త్రిభువనరాజ్యము, గొనె నభిమానంబు సుఖము ♦ గొనె మర్యాదల్
గొనె నేవి గొనం డనువులు, గొనఁ డింతియ యమృత మేము ♦ గొన్న కతమునక.
- ఆ॥ మాకుఁ గాక యుంట ♦ మాపాలి దురదృష్ట, మింతె కాని ధర్ము ♦ వింతయేనిఁ
దలఁగఁబోడు చాన ♦ దానవుం డరి యైన, నీకుఁ గూర్పుఁ గాచె ♦ నీరజాక్ష.
- సీ॥ ఈగిమాటకు మాకు ♦ నీగ్రమాఁకులకును, దలవంచి మొగడింప ♦ వలసె నెపుడు
దేజ మెన్నఁగ లేడు ♦ తేజోనిధి యటన్న, జిన్నవారల వేతె ♦ చెప్పనేల
యూష్మలత్వంబున ♦ నుగ్రుండై నాడని, వెఱచుచున్నా డిట్లు ♦ వీతిహూత్రుఁ
డార్జవంబున వీని ♦ నదలింపలే మని, యొదిగి కొల్తురు తాప ♦ సోత్తములును
బ్రహ్మతేజమునన ♦ ప్రబలి మేలిమికెక్కె, రక్కసుం డనంగ ♦ రాదు వాని
దేఱిమాడఁ గాదు ♦ దేవసామాన్యుల, కతనిఁబాసి సిరియు ♦ నలఁతఁ బోదు.
- క॥ ఆలీల నుండు నతఁడే, చాలె న్నము జాలిబెట్ట ♦ జాలుగ నసురుల్
చాల రెటు లుస్సురనినం, జాలిపక వేఁపఁ దత్ప్ర ♦ సాదము కలిమిక. 331
- ఆ॥ అడవి మనికి యయ్యె ♦ ననరానిదయ్యె హ, వ్యార్జనంబు సౌఖ్య ♦ మనఁగ నెట్టు
లింక వేలుపులకు ♦ నెద్దియో గతి కఁ, గాంచి వాని ధాటి ♦ గలవరింప. 332
- క॥ ముజ్జగము లేలుఁ చెలివికి, బజ్జ యితఁడె నాఁగఁబ్రాభ ♦ వమునం గవి మే
లొజ్జగ బలి క్రతువొకఁడు జ, గజ్జనకా; యాచరింప ♦ గైకొనె దీక్షక. 333
- ఆ॥ భాజనములు దీర్ప ♦ బంగరుకొండయు
జలము గూర్ప నేడు ♦ సంద్రములును
జాల వోషధులను ♦ సమకూర్చు తెట్లొకో ;
తలఁపఁజాల భూత ♦ ధాత్రి కిపుడు.

335

క॥ ఆతని సతి వింధ్యావళి, యాతని బోలుం బ్రపత్తి ♦ నౌపయికమునన్
జేతోబాత మలరఁ ద, చేతోగతి మెలఁగుఁ గ్రతువి ♦ శేషము పొసఁగన్.

క॥ తనిసి రటఁ బుడమివేల్పులు, వినీతి మెయిఁ గూర్పు నతని ♦ వితరణమునకున్
మొనసి రటు వేల్పు లలజడి, దొరకున రక్కసు లొనర్పు ♦ దుండగమునకున్.

ఆ॥ కాన బలిమిఁ దొడరి ♦ కాక బాడబవృత్తి, నతని మది గరంగు ♦ నటు తొనర్చి
కోరి యొడిచికొనుటె ♦ కొఱలేనితెరు వంచుఁ, దలఁతు నీవ నేర్తు ♦ పైవరాయ.

తే॥ నీపొనర్చిన యదె కాదె ♦ నియతి స్వర్గ
మేలువారలు సుర లంచు ♦ నిట్టులట్టు
లనఁగ నేనెంతవాడనీ ♦ యానతి గొన
వచ్చినాడ దానిక యిచ్చ ♦ మెచ్చువాడ.

381

క॥ అని రిపుగుణావగుణములు, పెనుపెడలక వెలయ వేడు ♦ వృత్రారి గనుం
గొని మెచ్చి మీఁద లగ్గఁగు, జను మతఁడును నాకుఁ గూర్పు ♦ జంభారాతీ.

తే॥ కడవుఁ డొక్కింతకాలమ్ము ♦ గాసి యనక
వాసి గాంచెద రవుతటి ♦ వచ్చు నంత
నాపదలు నిల్వఁబోవు మే ♦ లచ్చుపఱుపఁ
గాదు నిత్యమ్ము గాఁగఁ బ్రా ♦ కామ్య మరిది.

382

క॥ నిను నీ వెఱిఁగి సుఖంపుము, గను మెదననుఁ గాంక్షలెల్ల ♦ గావను మెపుడున్
మనమున నైర్మల్యముఁగూ, ర్చను జతనముసేయు మార్య ♦ పథ మిది మఘవా.

ఆ॥ అనుచు వాసుదేవుఁ ♦ డన్వాసవునిఁ బంచి, యచటఁ దన్ను డెంద ♦ మందు నిలిపి
వ్రతములోలి జరిపి ♦ వఱలు నయ్యదితిక, శ్యపుల దెనఁ బ్రసన్నుఁ ♦ పై తనర్చె.

ఉ॥ ఆముని పూజసేసి జగ ♦ దంచిత ; నీకరుణార్ద్రదృష్టి నా
నోములు నిండె లెస్సగ మ ♦ నోరథము ల్పలియించె సంతతో
ద్వామశుభంబు లొప్పె నిక ♦ ధన్యుడ నాసరివారు లేరు వి
ద్యామహితాత్మ దేవ వర ♦ దా; కమలారమణీమనోహరా.

382

సీ॥ లోకంబు లెల్ల నీ ♦ లో నెఱువసియించు, వసియింతు వీవట్లు ♦ వానిలోన
నెలయించువారల ♦ నెలయింతు వమ్మెయి, నూరకుండిర యేని ♦ నూరకుందు
వాదరింపవు స్వీయు ♦ లనఘులు గాకున్న, నాదరింతువు పరు ♦ లార్పులైన
నభిముఖులకు శ్రేయ ♦ మందింతు ద్రోయుడు, విముఖుల సంసార ♦ వివరమునను

దొరపు నీదెసఁ దోపపు ♦ దొడ్డు కొంచె
మను తలఁపులు ననుఁగావు ♦ మయ్య కరుణ
విశ్వమూర్తి ; జనార్దన ; ♦ వేదవేద్య
శాశ్వతైశ్వర్యచణ ; సాధు ♦ జనవిధేయ.

38౮

ఆ॥ అనుచుఁ బ్రస్తుతించి ♦ యచ్యుత ; ననుఁబ్రోవఁ
దలఁపు గలిగెనేనిఁ ♦ బొలుపుమీఱి
నదితిగర్భమున మ ♦ దాత్మజాతుండవై
తగ నుపేదలీలఁ దాల్చుమయ్య.

38౯

క॥ ఇది నీకృప సిద్ధాశ్రమ, పద మన నెగడొందుఁగాత ♦ వాసపుడు నిజా
స్పద మందుఁగాత మది స, మృద మొదవెడుఁగాత ప్రజకు ♦ మానుగ ననినన్.

క॥ అంగీకరించి హరి దయ, పొంగ నదితిగర్భమున న ♦ పూర్వతఁ జొచ్చెన్
అంగనయు శుభోదయమున, నంగజరుచిరాంగు నమ్మ ♦ హత్మునిఁ గనియెన్.

ఆ॥ అతఁడు వొడమ ముదితుఁ ♦ డమ్మహాభాగుండు
జరిపె జాతకర్మ ♦ సన్మహాంబుఁ
బెనిచె నొడ్లు వెనుపఁ ♦ బెరుగనివాఁ డంచు
నెఱిగి యెఱిగి సంయ ♦ మీశుఁ క్షీశు.

390

క॥ హద్దెఱిగినప్రాజదువుల, ముద్దయలకు నద్దు ముద్దు ♦ మురువొసఁగెడువాఁ
డద్దిర; తలిదండ్రుల కటు, ముద్దులు చూపంగఁ దొడరె ♦ మోహముఁ బెనుషన్

తే. అవతరించెను మున్ను దా ♦ నభవుఁ డాట
లాడఁగాఁ జొచ్చె నరయఁగా ♦ నచ్యుతుండు
చెలఁగెనుఁ దపస్వివాటి ల ♦ క్షీవిభుండు
బాపురే , మునిదంపతి ♦ భాగ్యమహిమ.

39౪

క॥ అల్లారుముద్దు మేకొన, ముల్లోకము లేలు జాణ ♦ మురువిది యనుచున్
దల్లియుఁ దండ్రీయు నిచ్చలు; నుల్లము లుల్లసితములుగ ♦ నుండిరి వేడ్కన్.

ఆ॥ గుఱ్ఱపాపఁ డగుటఁ ♦ గూర్చి వామనుఁ డని
రెల్ల సంస్కరణము ♦ లెనసి పిదపఁ
గపటవటువు సకల ♦ కావ్యశాస్త్రాగమ
నిగమములుఁ దరించి ♦ నియతి మించి.

39౬

క॥ బలిచక్రవర్తికతు వటు, పలువురుఁ బో నెంతురటు ప్ర ♦ పత్తి వెలయఁ బూ
జలు జరుపుదు రటు యేజన, నలతి యగు నె యగుగువాడనని వేడ్క మెయిన్.

శా॥ యాతాయాతజనంబులం గలసి యే ♦ మా నేది యెట్టెట్లు వి
ఖ్యాతిం బూరితయయ్యె రోదసి యెనం ♦ గొతూహలం బయ్యెడిన్
బూతాత్ముం డటు కర్త వాని చరితో ♦ దూభితిం బ్రశంసింపుడీ
చేతస్సీమ సుమాళ ముప్పతిల వా ♦ సిం గొందు నం చాద్యతిన్. 349

క॥ జన్నము వార్త లరసి కను, సన్నలు వెలయించి తోడఁ ♦ జనుదెంచెద న
న్నెన్నిక చేయుడు మీరీ, పున్నెము గొనుఁ డన్నలార; ♦ పోవుదమనుచున్.

సీ॥ హాంబట్టుసాలు మేలొటపు గాంచిన మూపుఁ, గృష్ణజనము తోడఁ ♦ గీలుకొలిపి
కాస్తుభశ్రీ పేరు ♦ గనిన పేరురమునఁ, బూసలపేగులు ♦ పొందుపటిచి
యరిదరోదూభితిఁ జె ♦ న్నమరిన కరములఁ, బాలాశకరకము ♦ ల్పరంగఁ గూర్చి
కమ్మకస్తురి తేల ♦ కమ్మ యిమ్మునిన మో, మాగ్నేయభసితాప్తి ♦ కలవరించి
జన్నిదము సిగ గోచి ముం ♦ జప్రయుక్త
రశన వ్యజనాతపత్రముల్ ♦ రాణదనర
నెనసె బలియజ్జవాటి న ♦ క్షీ శ్వరుండు
ద్విజులతోఁ గూడి కతిపయ ♦ దివసములకు. 350

తే॥ ఆతెలివితేట లొటపు నె ♦ య్యంబు కలిమి
ప్రబ్బుకళలు విమర్శించి ♦ లిబ్ధిపడతి
గొన్నవాఁ డాను గా దంచు ♦ గుజ్జవడుగు
గన్నవారెల్ల విస్మయా ♦ క్రాంతులై రి. 351

క॥ తన కన్న మున్న స్తుతిపా, రనివహములు సొచ్చి వెడలి ♦ డంబుగ నభివా
దనమోదనపూర్వకముగఁ, దను రమ్మని దారి నూపఁ ♦ దాత్పర్యమునన్. 352

మ॥ అతఁ డాస్థానికఁ జేరునంతటనె వి ♦ ద్యావైభవం బెల్ల వి
శ్రుతసంపత్తి వహించి శ్రోత్రయుగముల్ ♦ శోధించి లోజొచ్చి చి
త్తతతి న్మత్తిలఁ జేసి సర్వజనసా ♦ ధారణ్య మొప్ప న్మహా
న్నతహ్నాంబుధి నోలలార్చె రసమ ♦ న్న న్నామరస్యంబె కాన్. 353

సీ॥ అమృతంబుజాల్కొల్పు ♦ ననువుమేకొనుఁగాదె, మోమేదెనకుఁ ద్రిప్పి ♦ మురియునచట
నఖిలాగమంబులు ♦ నవతరించున కాదె, నోరెత్త నుంకింప ♦ నూత్నకళల
నుదయార్కు నీరెండ ♦ యోజం బటపుఁ గాదె, బ్రహ్మతేజంబున ♦ ప్రాభవంబు
మహితోత్సవంబులు ♦ మలయుంప నొఁగాదె, శ్రీమత్కటాక్షుల ♦ క్షీవిలాస

మూర; నెఱజాణ గాఁడె యి ♦ య్యనుఁగుబిడ్డఁ
జేరొ ధన్యులు తలిదండ్రు ♦ లెచట తీర్థ
మై రహించెనొ యీబ్రహ్మ ♦ చారికతనఁ
దాఁకితుల మని రాసభా ♦ స్తారులెల్ల.

318

క॥ తలలెత్తిచూతు రన్నెజీఁ, దలఁపదు తమ కృత్యములునుఁ ♦ దద్వాగమృతం
బొలుకఁగ రసయోగంబున, కలిమి ననిమిషత్వకలన ♦ గలుగఁగ రామా. 319

చ॥ పలుకుల తీపు గాంచి బలు ♦ పగ్గె దలంచి గొనంబు లెంచి యిం
బులఁ మలకించు విదైల ప్ర ♦ భుత్వము కల్మికి సంతసించి వాఁ
డలఁఘుగుణోత్కరుండు బలి ♦ యాతని రమ్మని పిల్చె మేనునం
బులకలు పిక్కటిల్ల నిజ ♦ పూర్ణమనోరథభావ మెంచుచున్.

319

ఉ॥ దానికి వాని మెచ్చి నెఱ ♦ దంట నిదానము దాన మున్నచో
పిని జయింతు రెవ్వ రని ♦ వేడుక మీఱఁగఁ జేర వచ్చి యో
దానవసార్యభామ; సుకృ ♦ తంబున ని న్ననఁగంటి నాపుడున్
దా నను దానశౌండుఁ డను ♦ ధావిమనోగతి సత్త్రియాధృతిన్.

320

ఆ॥ మా గృహంబు సర్వ ♦ మంగళాస్పదమయ్యె
ముక్త తతిఁ గొనంగ ♦ మొనసె వంశ
మేనుఁ బావనుండ ♦ నానోములు ఫలించె
బ్రహ్మమూర్తి; నీదు ♦ రాక కతన.

321

సీ॥ నీ పుట్టు వరయంగ ♦ నే నెంతవాడను, నినుఁ గన్నవారి మే ♦ లైతి నుతింతు
నీ యంఘ్రి లంటిన ♦ నెలపు తీర్థము నాఁగ, నున్నయచ్చొటుపున్నె ♦ మెన్నఁదరమె
యే యక్కరములు తీ ♦ రెనసె నీపేరొంది, యీతేజ మీకాంతి ♦ యెట్టు లబ్బె
బ్రహ్మవర్చసమునఁ బ్రబలరే మీవార, లదె రూపు గై కొనె ♦ ననఁగ వలసె
నిన్ని దలఁప నేల ♦ యిత్థచరిత్ర నీ, కోర్కి యెద్ది దానిఁ ♦ గూర్చువాడ
నడుగ నేర్చితేని ♦ నడుగుము నీకన్న, బాత్రభూతు నెందు ♦ బడయఁ గందు.

క॥ అని వేడిన మేలని యి, ట్లని పలికె న్నపటవటుఁ డ ♦ హా లోకముల
న్నినుఁ బోలు దాత లుందురె, మన మలరెం బ్రమదవార్ధి ♦ మగ్నుడ నైతిన్.

క॥ ఒరులనఁ జుట్టము లనఁగాఁ, బురుషవరా; నాకు లేరు ♦ పుణ్యోదయ మి
ట్లరు దెంచి నిన్నుఁ జూపఁగ, నరుదెంచితి నీదు చరిత మసదృశ మంటిన్. 322

ఆ॥ బంటి నుందు సిరియు ♦ నోపదు ననుఁ గొల్వఁ
దపము పేర్చి దక్కఁ ♦ దలఁపు దోఁప
దడిగినంత లొసఁగి ♦ యనిచిన నదె చాలు
నీదుక్తిఁ బొగడి ♦ నెగడు వాఁడ.

32౨

క॥ నాడెంద మరుస మొందఁగ, మూడడుగుల పొల మొసఁగుము ♦ ముజ్జగములతో
నీడంబో కదె పోలును, గూడుఁ దపశ్శక్తి బ్రహ్మ ♦ కూకటి ముట్టఁ.

323

మ॥ అనినం జాలునుఁ జాలుఁ బెద్దతడవి ♦ ట్లర్థింపఁగా నెంచి తే
మని నాముద్దుల మూట నీవడుగ నే ♦ యర్థింబులు లేవె మె
చ్చిన కన్యామణులో సువర్ణములొ స ♦ శ్రీకంబు రాజ్యంబొ నా
పెనుపైనం గన కిట్టులాడఁ జనునే ♦ పేరొప్పఁగాఁ జెల్లదే.

32౪

ఆ॥ అనుచు మూదలింప ♦ నొఁగాక యిన్ని నా
కేల మున్నె యదియు ♦ నెఱుక నేసి
నాడ మూడడుగులె ♦ మూడులోకము లిచ్చు
నెఱికిఁ గూర్చు నాదు ♦ నియత మిదియ.

32౫

క॥ అను నన్నెఱవాది పలుకు, లను విని కవి యలఁతిగాఁ ద ♦ లంపకుమీ యీ
గినిఁ గినిసి ని న్నలంపఁగఁ, జనుదెంచినవాఁడు చక్రి ♦ శక్తార్థితుఁడై.

32౬

మ॥ తన సర్వస్వముఁ బోవు నన్నయెడ ని ♦ స్తామ్యత్వముం గొంట యొ
ప్పని దొఁగాదె సురారినాథ ; హితము ♦ బాటింపకే సత్య మె
ట్లనువొందు న్నృపసీతికోవిదులు స ♦ త్యంబెంచియు న్నేలఁ బ్రొ
ద్దును భావించి చరింపనేర్తురు విప ♦ త్తుం గోర నీకేటికిఁ.

32౭

క॥ ఇది యొఁగానిది నీకొం, డేది యేని నొసంగువాఁడ ♦ నిట్లని యెటులో
పొదలించి యనుపఁ జూడుము, తదనంతర మెలమిఁ దార్ప ♦ దైవమ నేర్చుఁ.

క॥ అని శుక్రుఁడు బోధించిన, విని నెఱదాత యిది నెఱియె ♦ వేడబమై పో
వునకాదె సత్య మీ నా, ల్కను రెండవ పలుకు సేర్పఁ ♦ గా హిత వగునే.

క॥ పసికూనప్రోడవడు గటె, ముసిముసినగ వొలుకు ముద్దు ♦ మో మటె కళలఁ
మిసిమింతుఁడు గాఁబోఁ డటె, యసదై తన్నడుగ నివ్వ ♦ నన నెటు నేర్తుఁ.

క॥ అగుఁ గాక లచ్చి మగఁ డటు, లగుఁ గాక శచీవిభుండె ♦ యర్థింపఁగ నీ
మొగకొంటిఁ గాదనఁగ నా, కగునే; గురువర్య; పుట్టు ♦ వాఱడిపోవఁ.

3౨౮

సీ॥ సతములే సంపద ♦ ల్పావరే పుట్టరే, దొసంగు లొండవె మేల్లు ♦ దొరయబోవె
యొకని దియ్యది యంచు ♦ నొంటిపునేసిరే; యెంద తేలిరి నేల ♦ యింతవట్టు
రాజసంబునఁ గాక ♦ రారాపు వొడమునే, త్యాగ మూనని ముత్తి ♦ దారి యున్నె
యసముమేనులఁబూర్వు ♦ లవనిపై నిలువరే, సత్యప్రతిజ్ఞలై ♦ చాల నెగడి

నీవు వారింప నొగిలి వి ♦ నీతి నెరయఁ

జిన్నవోయిన మోమునఁ జెన్ను దటిఁగి

యున్నవాఁ డిట్లు లీతఁడీ ♦ నోప ననఁగఁ

జాల నోయయ్య; చల మింకఁ ♦ బోలదయ్య.

3౮౨

ఆ॥ లచ్చి యవయవములు ♦ లాలించు నెద్దాని, నిచ్చఁ గ్రొత్తసూపు ♦ నెటికి దక్కి
క్రిందు పడఁగ నట్టి ♦ కేలు పై నాకేలు, గాఁ బొనర్చుటయును ♦ ఘనమ కాదె.

క॥ ఎది యెటుగా నున్నదియో, యది యట్లగుఁ గాక యిత్తు ♦ నని యీననఁగా
మది మెచ్చ దుడుగు మయ్యా, సదమలుఁ డివ్వడుగు తోడి ♦ స్వర్గమ నాకున్.

వ॥ అని యిట్లు త్రికరణశుద్ధిగాఁ బలికిన నప్పలుకులు ములుకులక్రియవీనుల దెస
సూడుకొని కలంకవెట్ట నులికిపడి శుక్రుండు కోపాటోపంబున శీఘ్రకాలంబునన
పదభ్రష్టుండవు కమ్మని శాపంబొసంగి కసరిన నద్దానికిం దలంక కద్దానివతం
సంబు ప్రతిగ్రహీత కభిముఖుండై.

3౮౩

ఆ॥ నా యదృష్టరేఖ ♦ నాయయ్య; రావయ్య, నీకు దాన మిత్తు ♦ నియతి వెలయఁ
బాదతీర్థ మొసఁగఁ ♦ బ్రార్థింతు నిన్నెటిఁ, జేర్చుకొని కృతార్థుఁ ♦ జేయుమయ్య.

వ॥ అని యిట్లు వేడుకొని తదాయత్తంబగు చిత్తంబున.

3౮౪

ఉ॥ బంగరుపీట పెట్టి పరి ♦ పాటిగ రత్నపుగిండి గొంచు స్వీ
యాంగన చెంగట నిలువ ♦ హైమము పల్లెర మందుఁ దత్సదం
బుం గడు వేడ్క మైఁ గడిగి ♦ పొల్పుగు తజ్జలము నిర్మరంబునం
బొంగుచుఁ దాల్చె నవ్విభుఁడు ♦ బోరన వేలుపు లుబ్బియాడఁగన్.

3౮౫

ఆ॥ పావనములు విష్ణు ♦ పాదోదకము లవి, దాల్చి బలి విశుద్ధ ♦ తమతఁ గాంచె
నెని ప్రసిద్ధి నొందె ♦ నీరేడుజగముల, యందు నీశ్వరత్వ ♦ మందఁ జేయ. 3౮౬

తే॥ కొమ్మునడిచక్కి సూక్మరూ ♦ పమ్ము నొంది

ధార పడ కుండ నాఁగె నా ♦ దైత్యగురుఁడు

పొడిచెనుఁ గుశాగ్రమునఁ గన్ను ♦ పొడవడంగ

నతని పోకడ లెంచి వి ♦ శ్వాత్ముఁ డవుడు.

3౮౦

క॥ కన్ను సెడై నింతె యిక్కడ వన, పన్నుగడలు సాగ వంచుఁ ♦ బనివినెఁ గావ్యం
డన్నెటి నాతఁడుఁ దలఁగఁగ, వెన్నునిఁ బూజించె దైత్య విభుఁడు పొదలుచున్.

క॥ ఎవ్వని ప్రతికృతి నర్చులు, మవ్వము దశకొత్తఁ గూర్చి ♦ మర్త్య లమర్త్యుల్
డవ్వను తత్త్వము గాఁతురొ, యవ్విభు నర్చించె దైత్యుఁ ♦ డసదే తలఁపన్.

క॥ ఇచ్చె నిల మూడడుగు లిం, పచ్చపడ సదక్షిణాక ♦ మై తగ నాతం
డొచ్చెము నాక గ్రహించెను, మెచ్చు గదుర వేలుపులకు ♦ మే లొనగూర్చున్.

ప॥ అట్లు కొఱతపడి కేలుసాఁచి లక్ష్మీవిభుఁడు చక్రవర్తి యయ్యును దానవ చక్ర
వర్తి యొసంగు నయ్యర్థంబు పరిగ్రహించి. 3౯౪

క॥ ఇంతయు నంతయు నై తల, మంతయుఁ దానై ధరిత్రి ♦ యాకస మనరా
కెంతయు నేడ్డెఱ మెఱయఁగఁ, గ్రాంతాఖిల భువనుఁడై ప్ర ♦ కామ్యత వెలసెన్.

ప॥ ఇట్లు తేజోరాశియై వశదిశలను విజృంభించిన యమ్మూర్తివిశేషంబునకు ద్రివిక్రమ
నామధేయం బనువుపడ సురలును మునులును యోగివరేణ్యులునుఁ జేర వచ్చి
యత్యంతభక్తి మెయిం బూజించువారునుఁ బ్రదక్షిణప్రక్రమణంబు లొనరించు
వారును నాష్టాంగనమస్కారశతంబులు నమర్పించువారును స్తోత్రపాఠంబులు
వన్నపన్నగడలం బ్రార్థించువారును నై కృతకృత్యు లగుచుండ వేలుపులు
చాలుపులుగాఁగ నంబరంబున సంబరంబునం బ్రసూనవృష్టులం బరఁగింపఁ దెఱ
గంటి యన్నమిన్న లాడ గంధర్వులు పాడ సిద్ధసాధ్యచారణవిద్యాధరముఖ్యులు
వందిమాగధ కృత్యంబులు నిర్వర్తింప నారదుండు నిండుమనంబునం గుంచె విదు
ల్చుచు వీణియ మీటుచుం బౌరవశ్యంబున నామసంకీర్తనంబు వెలయించుచు
నర్తనంబు సలుప ముల్లోకంబులు నల్లోకోత్సవపారావారంబు కల్లోలంబుల
నోలలాడు చుండునట్టి సమయంబున. 3౯౬

ఆ॥ ఒదిగి దోమ వోలె ♦ నున్న య నైఱదాతఁ
జేరి పలికె నపుడు ♦ శ్రీవిభుండు
పుడమి యొక్కఁ డడుగు ♦ పోల్పంగ నూర్ధ్వలో
కంబు లొక్కఁ డడుగు ♦ గాఁగ నయ్యె. 3౯౭

క॥ ఆ మూడవ యడుగున కెది, భూమి యనినఁ దెరల కతఁడు ♦ పాలుపమరఁగ నా
సామీ యిదె నాతల యిడు, మీ మేలగునంజ నా ర ♦ మేళుఁ డలరుచున్.

తే॥ బలినిఁ గట్టెను సంసృతి ♦ బంధము లై, రల్చి దరిఁ జేర్చునమ్మేటి ♦ పిల్చి బిడ్డ
నీయ నెత్తి కుదించిన ♦ ట్లేళుఁ డెఱిగి, చేయు పని కెవ్వరిక నడ్డు ♦ చెప్పువారు.

శే॥ రక్కసులు చక్రి యమ్మేటి ♦ రాణఁ గని స

హింప నోపక బలికి నై ♦ యెత్తివచ్చి

పోకొనర్చి సుదర్శన ♦ ధారఁ బడిరి

దా రిగి రన్యలట నిరా ♦ ధారు లగుచు.

౪౦౦

ఆ॥ అప్పు డతని పత్ని ♦ యనఘ వింధ్యావళి, లోకమాతృనిభ వి ♦ లోలనయన
నమ్ర యగుచు నఖిల ♦ నాయక; పతిభిక్ష, పెట్టు మనుచు బిట్టు ♦ వేఁడె నొగిలి.

మ॥ తగునయ్యా; దృఢపాశబంధనము తీ ♦ యై త్యాధినాథుండు మే

లుగఁ బూజించెను నిన్నఁ గావ్యుడనినక ♦ లోభంబు పాటింపఁబోఁ

డొగిఁ దచ్చాపము నొందియుం దలకఁ డ ♦ ట్లొహూ భరింపంగ నొ

నగధారీ; యని రజ్జుజాదులునుఁ బ్ర ♦ స్తదండుఁ దోఁతెంచుచుకె .

౪౦౧

వ॥ అట్లు చనుచెంచి యద్దేవుని సాన్నిధ్యంబు వడసి బహుప్రకారంబులఁ బ్రార్థించు
నాప్రపన్నుల దెసం బ్రసాదసుముఖుండగు నమ్మహామహుండు కరుణాకటాక్ష
వీక్షణంబుల యైత్యరాజచంద్రుని విలోకించుచు నవ్వార తెల్లరు వినుచుండ
నిట్లనియె.

౪౦౩

సీ॥ నాకుఁ గూర్పు నితండు ♦ నయవిద్యరేణ్యుండు, ధార్మికుం డాగమ ♦ తత్త్వవేత్త
యీతేనిఁ బోల్పంగ ♦ నీరేడులోకంబు, లెనగావు సుర లన ♦ నెంతవార
లసురుల పొత్తు ప్ర ♦ స్తదునిఁ బోలె ని, య్యనఘునిఁ జెలుపంగ ♦ నానపడదు
రాజసంబునఁ బోక ♦ రాణింప సత్త్వంబుఁ, బ్రబలించి వీని నా ♦ బంటు సేయ
నెంచి యివ్వెర విపుడాచ ♦ రించినాడ

సుతల మీతని స్వర్గంబు ♦ సురుచిరంబు

పరఁగ నజరామరుండయి ♦ పృజ్ఞ మెఱయ

నుండు నసమున వెన్నెల ♦ ల్మెండుకొనఁగ.

౪౦౪

క॥ సుర లీఘనుభావించు ర, సురులుం గొలుతు రదనెఱిగి ♦ శుద్ధగుణాలం
కరణుండు స్వజనక్షేమం, కరుడునునై యెలమి గాంచఁ ♦ గాఁ గలఁ డింకక.

తే॥ ఎపుడు నీతని పొత్తున ♦ నెలమి నుందు

వీని శాసిత మెలఁగని ♦ వేని నేని

నాదు చక్రింబై శాసించు ♦ నలుపు గాంచు

ముక్తుడై దుష్టసంగని ♦ ర్ముక్తుఁ డగుచు.

౪౦౫

క॥ అను ననుశాసనమును విధి, గొనియాడెను బలియు నలరె ♦ గుణనిధి ప్రస్థో
దున కగ్గలమయ్యెను ముద, మనుమోదించిరి సుర ల్పు ♦ హర్షము పేర్చిక.

ప॥ పదంపడి వాసుదేవుండు భక్తాగ్రగణ్యుండగు బలీంద్రుని సపరిచ్ఛదునిం దోడ్కొని
బ్రహ్మాదులగు సురలును మునులునుం దోడ్తోనరా సుతలంబున కరిగి యన్నవీన
స్వర్గరాజ్యంబునకు నాతని నభిషిక్తుం జేసె నయ్యవసరంబున. రం౮

చ॥ సురలు ప్రసూనము ల్గురియ ♦ సూరెలఁ జారణులు న్నుతింప భా
సురు లసురుల్ హాసాదనుచు ♦ శుద్ధమనస్కతఁ జేరి కొల్వునన్
వరవుడ మోపి చేయఁబరి ♦ వారము గూర బలీంద్రుఁ డొప్పె నా
హరిదయ మీఱ నెప్పుఁ దన ♦ కాపుడునై యలరించు చుండఁగన్. రం౯

క॥ ఇది వామను చరితము హరి, సదయుఁడు బలిఁ బ్రోచినట్టి ♦ సందర్భమునన్
జన్మవిన వినిన వ్రాసిన, సదమలు లొందుదురు సర్వ ♦ సౌఖ్యము లెందున్. రం౧౦

తే॥ ఆ ఘను ప్రిసక్తి నిది వామ ♦ నాశ్రమంబు
శ్రమశమనము సిద్ధాశ్రమ ♦ సంజితంబు
నేనుఁ దద్భక్తిగౌరవ ♦ నిరతిఁ దప మొ
నర్చి గంసిద్ధి గంటి వి ♦ ఘ్నముల గెంటి. రం౧౧

క॥ ఆ వెరవరి వీవే కదె, పావన చారిత్ర యెఱుక ♦ పట్టిదిగా కి
ష్టే విననయ్యెనె నేను, స్త్రీవిధ మరయకయ యిందు ♦ నినుఁ దెచ్చితినే. రం౧౨

క॥ కాకుత్స్థకులతిలక యిది, నీకటునాకాశ్రమంబ ♦ నే నన్యుడఁ గా
నేకద యిందె సవము కిం, పాకుల రాయడియు నీప్ర ♦ భావము నెసఁగున్.

తే॥ దుష్టచారులఁ బను లట్లు ♦ దునిమి యిచటఁ
గాంతు కల్యాణమూర్తి స ♦ త్కృతుఫలంబు
విఘ్నము లడంచి మఖరక్ష ♦ వెలయఁజేయు
నతఁడు యజ్ఞాత్ముఁడౌ హరి ♦ కాంతరుండు. రం౧౩

—♦ విశ్వామిత్రుండు నిజాశ్రమంబునం బ్రవేశించుట ♦—

చ॥ అనుచు నిజాశ్రమంబు దజీ ♦ యం జన వైదికవహ్నులట్లు లొ
య్యన నెదురై మును ల్నృపవ ♦ రాత్మజుల న్యమివద్యుఁ బూజలం
దనిపిరి వానుఁ దాను శుభ ♦ దాయముహూర్తమున న్మహూన్నతిన్
దనరి ప్రవిష్టులై సముచి ♦ తస్థితుల న్సుఖమంది రదిగిజా. రం౧౪

క॥ శశి నీహారవిరతుడై, విశదరుచిఁ బునర్వసుప్ర ♦ వేశమునఁ బలెన్
బ్రశమధనుఁ డర్యమాన్వయ, కిశోరమణియుక్తి వసతి ♦ గెడకొని మెఱసెన్.

క॥ పొలుచు నపూర్వవిలోకన, ములఁ బూజల లాలనముల ♦ మొనయు పురస్కా
రలలితవర్తనముల మా, నులు తత్పరులై మెలగిరి ♦ నుత్యవిలాసా. రం౧౫

తే॥ అంతః గాంతవడికిఁ జెంత ♦ కరిగి గాధి
పట్టిఁ దిలకించి రఘువీర ♦ పరకుమారు
లింక జాగేల మఖ మెప్పు ♦ డెప్పు డసురు
లఱుమువా రెట్లు లెట్టి వా ♦ రరయ వలయు.

౪౧౮

ఆ॥ సీకు భద్ర మయ్య ; ♦ సీపల్కినల్లె సి, ధ్వాశ్రమంబు నాఁగ ♦ నగునుఁ గాత
మిది మహర్షి వర్య ♦ యిట్టట్టు నరయక, దీక్షఁ గైకొనంగఁ ♦ దివురుమయ్య.

క॥ కాఁగల పచిగా నాదట, నేగుటి నెటు మెలఁగినను య ♦ మీశ్వర ; మేళా
నాఁగ సగరాజవరసుత ; యాగఱువతనంబు మెచ్చి ♦ రతఁ డమ్మునులున్.

శ॥ కౌఁగిట వారిలఁ గదియం, గాఁ గొని నేడ యొనగూర్తుఁ ♦ గ్రత్వారంభం
జాఁ గా దను వా రెవరిక, నాగంబులు నొలఁప మీర ♦ లై యుండంగన్.

—♦ విశ్వామిత్రుండు యజ్ఞ మొనర్చుట ♦—

ఆ॥ అనుడు గడువు చెలువు ♦ మయ్య మెక్కాల మా
దుష్టవర్తగతులు ♦ దొడరు వారొ
మొంతవట్టు రక్ష ♦ యిజ్యకు వలయునో
యనుచు వార నిన ♦ యాక్షణంబ.

౪౨౨

క॥ మును లెల్లరునుఁ బ్రమోద, మ్మునఁ బొదలిరి స్తుతు లొనర్చ ♦ ముదలకొనిరి యు
న్మనులైరి యట్టిఁడై య, మ్మునివరుఁ డిట్లనె రఘుప్ర ♦ ముఖ్యుల తోడన్. ౪౨౩

ఆ॥ అన్నలార నేటి ♦ కాలు దినమ్ములు, గడువు గడపవలయుఁ గడఁగి వారి
చేత లంతరంబు ♦ సేయ నోపవు దీని, నియమ మింతవట్టు ♦ నెఱప వలయు.

క॥ నశాననిరతి నుండ న్వలె, గాన భవదధీన మగునుఁ ♦ గ్రతురక్షణ మా
పై నెటులైనం దిరమగుఁ, బూనిక నెక్కొనఁగ మీక ♦ పోలెడు నెందున్. ౪౨౪

క॥ అని యుపకరణము లెల్లం, గొని సభ్యుల ఋత్విజులనుఁ ♦ గూర్చి శుభంబుల్
మొనయఁగ వేదులుఁ గుండము, లును మండపములు నమర్చి ♦ లో నెసఁగు ధృతిన్.

క॥ ఆక్షాళితాఘుఁ డమ్ముని, దీక్షాముఖముం బొనర్చి ♦ తెలివి మెఱయ ని
ట్లక్షుద్రమంత్రవిధుల స, పక్షుండ్లై యధ్వరంబు ♦ ప్రారంభించెన్.

౪౨౫

సీ॥ అంత రాకొమరు ల ♦ త్యంతకేతూహల, మ్మునను శుద్ధస్నాన ♦ ముల నొనర్చి
కై సేసి శత్రుసం ♦ గ్రహణ మ్మడర లక్ష్య, సంయుక్తి మంత్రప్రచార మెసఁగ

నమితధర్మారూఢి ♦ నాజ్యదు లమర వే, దిక నెలకొని శుచి ♦ దీప్తు లొలయఁ
బవలు రే యని పరి ♦ పాటిఁ జూడక యొండు, భావ మెందేని నే ♦ ర్పఱుప కట్లు
జగదవనసవదీక్షితు ♦ లగుచుఁ దపసి
చాలి యుపదేశ మొసఁగ జే ♦ జేలు మెచ్చుఁ
గఱకురక్కసిపసుల నె ♦ క్కటి మగఁటిమి
శసన మొనరింపఁ దటి వేచు ♦ జూడ నెగడ.

౪౨౮

క॥ షడహారాత్రం బమ్మెయిఁ, గడవ నగుచు నుండ నిజ్య ♦ కడముట్టెడు చొ
ప్పడర నెడ లేదు మేలల, వడు నని సుర లెడలఁ బొంగి ♦ వలగొనఁ దొడరన్.

తే॥ అన్న ; లక్ష్మణ ; జాగరూ ♦ కాత్మకతఁ బొ
సంగఁ దగు జాల మీవేళఁ ♦ జనదు పడయ
ననుచుఁ దను హెచ్చరించు రా ♦ ముని నుడుల క
తండు నిండారు మది ధృతి ♦ మొండుకొలుప.

౪౩౦

తే॥ ఆ యుయుత్సులఁ గని ఋషు ♦ లలర యజ్ఞ
వేది సజ్జ్వాలయై చాల ♦ విస్తరిల్లి
నగ్నియుఁ బ్రదక్షిణార్పుల ♦ నభము వాయు
శుభము వాటిల్లు నను చొప్పు ♦ చూపుచుండ.

౪౩౧

క॥ సోపాధ్యాయపురోహిత, యై పాఱుతపసి తపస్య ♦ యలరారెడు లో
కాపచ్ఛమని యిది యటం, చేపట్టులనేని విదితు ♦ లేర్పడ నొడువన్.

౪౩౨

తే॥ మంత్రినన్వాయవద్యోగ ♦ మహిత మగుచు
యాగ మొప్పారె నట్లు ని ♦ రాగసముగ
దర్భచమససుగిగాదిసా ♦ ధన విశిష్ట
కుసుమ సుజ్వాల క్రితువేది ♦ కొమరుమిగుల.

౪౩౩

క॥ అల్లన నల్లని చాయల, యల్లాసము పొసఁగె నవల ♦ నుపరితలమునన్
బెల్లెగసె నబ్ధి తరఁగల, కల్లోలముఁ జాటు రవము ♦ కడు బెట్టిదమై.

౪౩౪

తే॥ అల్లమారీచుఁడు సుబాహు ♦ డనెడు పొలసు
దిండిసరదార్లు తమవారి ♦ తెగలఁ జీరి
మచ్చరము మీటి యచ్చోట ♦ మాయదారి
వారదము సేరి కురిసి రె ♦ వ్వముల గౌరి.

౪౩౫

క॥ మఱియుఁ రుధిరౌఘవర్షముఁ, దటిఁ దలకొనఁ జేయ వహ్ని ♦ తలమెల్లం దా
నఱుము నెటిఁ బెరసె గాకే, కొఱసూఁపడ తపసి తపము ♦ గొన మెట్టిదియో.

— ♦ శ్రీరాముడు సువాసనా పృముఖుల వధించుట ♦ —

శా॥ ఆయుదిక్తతఁ గాంచి యంచితెధను ♦ ర్జ్యాఘోష మాశాంతము
 జ్ఞాయం బర్హి సుపర్హిలగుహ తో ♦ డక రోదసు ల్క్రియ న
 మ్మాయాపు త్నిజమాయ మాయ మగుచో ♦ మందత్వ మందంగ నా
 గ్నేయాస్త్రం బరివోసె రాముఁ డమరు ♦ ల్కీర్తింప సంపత్కలా. ౪౩౭

ఆ॥ అటు లొనర్చు నన్న ♦ నన్న ; లక్ష్మణ ; కనుఁ
 గొంటు గొంటు వేల్పు ♦ గొంటుకాండ
 ననిలుఁ డామొగిళ్ల ♦ నట్లు నిర్ధూతుల
 హతులఁ జేయుదు న్న ♦ హస్త్రశక్తి. ౪౩౮

క॥ పొదిండిపోతు లిమ్మెయి, తులువ పను ల్విడవఁ దొడర ♦ దొర లోసరిలం
 గలచె గరువతన మింకిట, నలఁతె గనరె జగతి వార ♦ లనుచుకొ బెలుచకొ.

ఉ॥ తోడనె విస్ఫులింగములఁ ♦ దోకొని యాకొని యున్న బెబ్బలిం
 దో డన చోపు నబ్బలువు ♦ తూపు సుబాహుని మీఁద వైవ నే
 జాచిను వాఁడెదిర్చి కలు ♦ చ న్నిలిచె న్నరజాలకమ్ముతో
 మాఁడెను వీడ కమ్ములికి ♦ మంటలు గ్రమ్మిన నమ్మెయి న్నభి. ౪౪౦

అ॥ అన్నీదేవతాక ♦ మగు శర మసుర మై, గాల్పఁ బదర నమ్మ ♦ కము జనించె
 నగ్నిముఖులు దివిజు ♦ లగుట నిక్కం బిది, యనుచుఁ బుడమి జనుల ♦ కబ్జవదన.
 క॥ ఘనతేజ మొదవు నెడఁబో, దనరెం దొలుదొల్త దుష్ట ♦ దానవుఁ డగుటకొ
 దన తనువునఁగల తామస, మనఁ బొగ దివిఁ బ్రాఁకె జోద్య ♦ మనఁ దగి నగజా.

ఆ॥ చైవమహిమ పొగడఁ ♦ దరమె యమ్మాచీచు
 పలయు పనికి మనుషఁ ♦ దలఁచె నొక్కొ
 పవనమానవహతిఁ ♦ బడ వైచె జలనిధి
 యందు రాముఁ డతని ♦ నాక్షణమున. ౪౪౩

క॥ పిడుగునకుఁ దోడు దొడరెడు, బడబాగ్నిం జెనకు తనకుఁ బాల్పడి తోడ్తో
 నడరు పెరమూఁక నొక్కు,మ్మడిఁ బొరిగొనె లక్ష్మణుం డ ♦ మర్త్యులు పొగడకొ.

అ॥ ఎంత చివ్ర మబల; ♦ యిల హరి ధను పూని, ఘనత నిలఁ బలాశి ♦ గణ మడంగె
 నలరుజడి దివిం బ్ర ♦ బలె శిఖిముఖక్లృప్త, సరసలాస్య మెసఁగె ♦ స్వర్గమునను.

ఉ॥ ఒక్కట వారి పట్లఁ గన ♦ నొప్పుఁ గదే బలుమాయవిదై తా
 రకొక్కటగాములం నెడప ♦ నయ్యెడ నంపిన యంపగుంపు పే

రెక్కిన చొక్కుమందు వగ ♦ నేచి సుగారుల రూపు మాపి చే,
జిక్కగఁ జేసె నల్లవారి ♦ చిన్నెల వన్నెల నన్నఁ గన్నెలో.

౪౪౬

క॥ వారలు దివి కరిగిన సుర, వారము మేలడిగె మాని ♦ వారము పొగడెన్
శ్రీరఘువరు నింద్రుని బృం, దారకచయ మట్లు మాని ♦ తతి పూజించెన్. ౪౪౭

క॥ ఆవిధి నావిధి పూర్తిం, గావించి నిరీతికలనఁ ♦ గాన్పించి యెసల్
శ్రీవెలయు టరసి గాధిజుఁ, డా వెరవునఁ బారవశ్య ♦ మనుమోదంగన్. ౪౪౮

తే॥ అచ్చిఱుత రఘుసింహుల ♦ మెచ్చి డాయ
వచ్చి హరితత్వ మని యెద ♦ నచ్చి పొంగు
పెచ్చుమోదంబు సంద్రంబు ♦ సొచ్చి వెడలి
గ్రుచ్చె బిగికొఁగిటఁ దపస్వి ♦ మచ్చెకంటి.

౪౪౯

ఆ॥ మించు మేనఁ బులక ♦ లించు సంచననె దీ
వించి భాగధేయ ♦ మెంచి చనవుఁ
జెంచి తనదు తొడల ♦ నుంచి శీర్షంబు పూ
ణించి తన్మహిమఁ ద ♦ లంచి కాంచి.

౪౫౦

క॥ పొనపొన గనుదమ్మికెలఁకు, లను హర్షాశ్రువులు మధుక ♦ లాలలితశ్రీ
తెనగా జడికొనఁగా ని, ట్లనె గాధేయుఁడు కృతార్థుఁ ♦ డై రామునితోన్.

ఉ॥ నోములు నోమి కోసలత ♦ నూభవ ని స్తటిఁబొంచి కాంచి తా
నామెయి గర్భశుక్తి ఫల ♦ మందుట శ్రీగురుధర్మ మూనె న
చ్చే మును పే మొనర్చినది యేమొకొ యీవులమానిచేను చిం
తామణిపేటి వేల్పుపసి ♦ దాటును నాఁ గననైతి వోహరి.

౪౫౧

ఆ॥ ఎంచి చూడఁజూడఁ ♦ గొంచెమై యున్న రా, త్రించరౌఘకృతి ప్ర. ♦ పంచమెల్ల
సంచలించె దలలు ♦ వంచె శేషుఁడు వారి, ద్రుంచి యెల్లవారి ♦ మంచి తనఘ.

క॥ ఏ పనికై పొడమితి వీ, వా పనికిం పొడరు టబ్ర ♦ మా నెటు లిటు లీ
ప్రాపు గనఁ గలుగుటయె మా, కీపరవస మొసఁగ నిండు ♦ హేతు వధిశా.

క॥ ఇకఁ గాఁగల పను లిన్నియ, నక గాఁగల వన్నియుం గ ♦ నం గల రఘునా
యక; లంకముట్టె గ్రతు వీ, యకలంకము పదము సిద్ధి ♦ కాస్పద మయ్యెన్.

క॥ గురువచనము కృత మయ్యెను, గురుధర్మం బబ్బె నీకుఁ ♦ గోవిదవినుతు
ల్పరెగె విశదము మహాయశ, మరయ న్నీయదియ నాఁగ ♦ నయ్యె జగములన్

క॥ అని ముని తనివున రసవా, హిని నత్తటి వెల్లిగొలుప ♦ నెల్లరును సుపా
వన మనుచు దొప్పదోగిరి, ననుచువిధిం దక్కృతార్చ ♦ నము లొప్పారెన్.

వ॥ భానుకులాలంకారుడగు రాముండు సానుజుండై యమ్మునిరాజహంసవతంసమ్ము
నకు సవిధానభక్తిప్రధానంబుగ సప్రదక్షిణసాష్టాంగప్రణామంబు లాచరించి
తదీయమానసవికాసానురూపంబుగ ననుజ్ఞ వడసి కాల్యకృత్యంబుల నిర్వర్తించి
జప్యజపనిష్కలం బ్రవర్తించుచు మురువుసూపు నయ్యిరువురు రఘువీరాగ్రేసరులు
గృతార్థముదితులుఁ బ్రహృష్టాంతకాత్ములు నై యారజనిక సారజనిం గావించి
రనుచుం దిన్నసి విన్ననువు వెలయ జన్నంపువేటకాఁడు తన యన్నుమిన్నకు
వెన్నుండు తబిసినెల జన్నంబు గాపాడి పాడి నెఱపిన తెఱం గెఱింగించి సమం
చిత కాతూహలంబున మించిన.

౪౫౪

క॥ విని వనజనయన నెమ్మన, మున మునుకొని పొంగి పొరలు ♦ మోదమ్మునఁ జి
క్కని కౌగిటఁ దనుఁ బొదివి స, మనంతరక్రమకథాశ్రు ♦ తాదృత యగుడుక.

మందాకాంతావృత్తము.

విద్యామూర్తి ; ♦ వివిధమహిమా ♦ విష్కృతైశ్వర్యకీర్తి
సద్యసూస్సర్తి ♦ క్షణకృతజగ ♦ జ్వాలలీలాభినర్తి
సద్యోగార్తి ♦ శ్రవణవిధిసం ♦ సత్తభావానువర్తి
ప్రద్యోతర్తి ♦ భవదుపనిష ♦ త్ప్రవృత్తభూచక్రవర్తి.

౪౬౦

క॥ సర్వేశ్వర సర్వాత్మక, సర్వజగత్సేవ్యమాన ♦ సర్వవిశేషా
సర్వవిభూతివిధాయక, సర్వశ్రుతివేద్యవిభవ ♦ సర్వాతీతా.

౪౬౧

పృథ్వీ॥ నిరస్తగుణదోషహృ ♦ నిహితసత్ప్రబోధోదయ
స్వరూపమహితాత్మదృ ♦ క్షృణకటితైక్యయోగాస్పదా
నిరూపితజగత్త్రియా ♦ నిరవధిక్రమప్రాభవా
స్వరోచిరుపగుంభభా ♦ స్థలజబాంధవాదిప్రభా.

౪౬౨

గద్య॥ ఇది శ్రీమదుమామహేశ్వరచరణనలిననిత్య సేవాసమాసాదితానవద్య
కవితాయోగహృద్యమహితాత్రేయగోత్రపవిత్రహనుమత్సుధీతనయ
విదితనయ లక్ష్మ్యంబాగర్భశుక్తిముక్తాఫలాయమాన
వేంకటప్ప కవీంద్రాభిధాన ప్రణీతంబైన
శ్రీరామకథామృతంబను మహాప్రబంధంబునందుఁ

బాలకాండమునం బంచమాశ్వాసము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

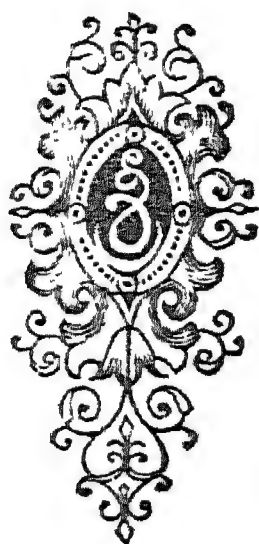
శ్రీశివాయగురవే నమః

శ్రీ రామ కథామృతము.

బాలకాండము.

—♦ షష్ఠాశ్వాసము ♦—

—:(0):—

సంప్రదాయ శుద్ధ క
థా సముపహితశ్రుతిప్ర ♦ ధానవిశేష
వ్యాసంగ సంప్రసాదన
భాసిత నిజభక్తియోగ ♦ భావాధీనా.

౧

తే॥ అవధరింపుము మదనద ♦ ర్వాపహారి

హైమవతి తోడఁ దా నిట్టు ♦ లనియెఁ దెలియఁ

బ్రేయసీమణి వినుము సం ♦ ప్రీతి గనుము

రాము చరితము నవసుధా ♦ రస భరితము.

౨

—♦ విశ్యామిత్రుండు మునిగోష్ఠి నుండి శ్రీరామునితో సంభాషించుట ♦—

ఉ॥ నొవ్వనరాక యాగము మ ♦ నోరథపూగము తో ఫలింపఁగాఁ

గ్రొన్వృత దండిరక్కసులు ♦ కూశలు గూలఁ దపోధను ల్లును

ల్నివ్వెటపాటునం దన మ ♦ నీష నుతింపఁగ రాకొలంబు మే

ల్మవ్వము మీఱఁ దాఁ గడపె ♦ మానివరేణ్యుఁ డొకింత కాలముకా.

౩

చ॥ సుఖశేయనం బొనర్చి పరి ♦ శుద్ధమనస్కతఁ దార్చి ప్రాహ్లాస

ముఖకృతు లెల్లఁ దీర్చి మను ♦ ముఖ్యజపప్రతిపత్తిఁ బేర్చి య

ముఖపతిఁ జేరి మ్రొక్కుదురు ♦ మాన్యుల కట్లై వినములొందురు

న్ముఖులయి ధర్మవర్తమున ♦ నూల్కొని యొడ్లనుఁ జేర్ప రాట్సుతుల్.

౪

ఆ॥ తన్నుఁ దఱియ వచ్చి ♦ ధర్మనిష్ఠఁ దనర్చి
కర్త మడిగి మధుర ♦ కలన లొలయు
పలుకుబడులఁ గలయ ♦ భాషింతు నీ కేము
కింకరుల మటంచుఁ ♦ గీర్తు లగుచు.

౫

సీ॥ శబ్దంబునను మున్న ♦ చవి గన్న చెవి గొన్న, పారవశ్యంబున ♦ బలువు మెచ్చి
యనుమితకరణమే ♦ యనుమాన మని దాని, ప్రాథమ్య మొండెడఁ ♦ బాటవైచి
రూపింపఁ బ్రతిరూప ♦ రూపణం బనదంచు, నుపమ ప్రామాణ్యంబు ♦ నుజ్జగించి
యఖిలసమ్మతిము ప్ర ♦ త్యక్షమం చద్దాన, స్వానుభూతివిధావి ♦ ధాన మరసి
రామతత్త్వం బిదియె పర ♦ బ్రహ్మ మనుచుఁ
దపసులునుఁ దానుఁ దత్పర ♦ తంత్రు లగుచు
నొండువృత్తు లెడలి చొక్కు ♦ చుండి రపుడు
నిత్యతృప్తి గడల్కొన ♦ సీరజాక్షి.

౬

ఆ॥ నెరడు లేక యేక ♦ నియతి నవ్వారల
చూడ్కు లెల్ల రాము ♦ నాయగమ్ము
చూటకొనఁగ గోష్ఠి ♦ సాగియుచుఁ గౌశికుం
దొక్కనాడు పలికె ♦ నుచిత మెఱిగి.

౭

సీ॥ ఎదురుచూచెడుఁ దల ♦ లెత్తి యీపులకలు, తనివోక నీదు నే ♦ స్తమునఁ దవిలి
తెప్పపాటున మేల్చి ♦ మెప్పుగా దేరాలి, భాగ్య మట్టులు దృష్టి ♦ పక్షి కిపుడు
ధుర్యమా పలుకుమాధుర్యంబునకు శ్రుతి, నాశ్రయించెడు నాల్క ♦ యద నెఱింగి
కలిగె సంకల్పవి ♦ కల్పకల్పన మిధ్య, గా నేకలక్ష్యంబు ♦ కలిమి మదికి
నిన్ను విడతు మెట్లు ♦ నీమేలు మామేలు, గాఁ దలంతు మనదు ♦ గాదు ముగ్ధ
మూర్తి ; సర్వలోక ♦ మోహన; యిందిరా, కామ; ప్రథితహర్ష ♦ భూమ; రామ.

క॥ నీశాసనమున మెలగుదు, నీశాసనించిముఖ్యు ♦ లేమెఱిగియు ని
న్నేశాసింపఁ దొడఁగితిమి, పాశ మెడలఁ జేయు చనవు ♦ పడసి రమేశా.

౮

క॥ మేలెంచి పనిచె దశరథుఁ, డాలించితి వట్లుతపసు ♦ లందఱ మొఱ లీ
కీలెంచి వేల్పు లలరిరి, పాలించితి జగములెల్ల ♦ భక్తాధీనా.

౧౦

తే॥ ఇంక జనకునిగనఁ బోవు ♦ పెగ్గు గాదు,గాని కల దొకకర్జమా ♦ కాంక్షితమ్ము
వినుము జనకుండునా జగద్విశ్రుతుండు,మిథిల యేలెడువాడుభా ♦ మిహిరుడతఁడు.

క॥ ఆతని గొనములు పొగడఁగ, నాతరమా సురలు మునులు ♦ నాకేశుఁడు నా
దాత మొనరింతు తచ్చరి, తాతతనైభవము మహిత ♦ మని రఘువీరా.

౧౧

క॥ యోగరహస్యజ్ఞుఁడు స, ద్యోగరసాభిజ్ఞుఁ డంచి ♦ తోద్యోగరమా
యోగజ్ఞుఁ డధిసమజ్ఞుఁడు, త్యాగజ్ఞుఁడు సర్వసార ♦ తత్వజ్ఞుండున్.

౧౩

—♦ జనకవ్రతిజ్ఞాప్రశంస ♦—

ఉ॥ బన్నము తెల్లవేల్పులకుఁ ♦ బాపఁ దలంచి మలంచు వేడ్క మై
జన్న మొనర్పఁ బూని మహి ♦ జాని మహీపరిశోధనార్థమై
దున్నఁగ నొక్క మందసము ♦ తోచె హిరణ్మయ మందుఁ గన్పడెన్
గన్నియమిన్న యోర్తుక వి ♦ కాసవిభాసితదిగ్విభాగయై.

౧౪

క॥ ఆనిసువు లోకజనని య, నా నెగడఁగ దానిఁ బెనిచె ♦ నరనాథుఁడుస
న్మానితకల్యాణకలా, శ్రీ నలువారఁగ నదియుఁ ♦ జెలఁగెఁ గుమారా.

౧౫

క॥ తా నచ్చరకొమఁ గొంచుట, పూనిక మెయి దానిఁ బోలు ♦ పుత్రికఁ బడయం
గా నిచ్చ యిచ్చగించుట, యకా నని యశరీరవాణి ♦ యనుట దలఁచుచున్.

౧౬

ఆ॥ తన యదృష్టలక్ష్మి ♦ తన తల్లి తన బిడ్డ, యనుచు గారవించు ♦ ననుచు కూర్చి
నారసం బపత్య ♦ మంతలుగాఁ జూడఁ, డతని భాగధేయ ♦ మలతి యగునె.

క॥ ఆ యెలనాగయు లలితము, ప్రాయము తోడ్చిన తనకుఁ ♦ బొల్పడ సదభి
ప్రాయమునఁ గళల రుచుల న, మేయవికాసమున జగత ♦ మితి మీఱుటయున్.

తే॥ తగిన పరిణేతఁ గూర్పంగఁ ♦ దలఁచెఁ గాని
కానఁబడ దయ్యె నద్దాని ♦ కడమ ఫలము
భువనమోహనకలనా వ్ర ♦ బుద్ధు డైన
వాఁడు తన బుద్ధి నెప్పట ♦ వఱల కునికి.

౧౭

సీ॥ ఆతిథేయుఁడు విడ ♦ నాడఁగా నేరఁ డా, శాభంగకారి దో ♦ సం బెఱింగె
సత్యవ్రతుఁడు మాట ♦ జాఱఁగాఁ జూడఁ బో, డనృతవాదమున వే ♦ దనకుఁ దనికి
ధర్మనిష్ఠుఁ డుపేక్షుఁ ♦ దవిలి నర్తింపలే, డాలస్యమున దుర్న ♦ యత్వ మరసి
తత్త్వవేత్త వికారి ♦ దశకుఁ బొల్పడఁ జాల, డవ్యయానందమ్ము ♦ నందఁగాంచి
సంకటం బిట్టిదయ్యెనా ♦ జనకనృపతి, కసిపదను పైని నడక చొ ♦ ప్పావహిల్ల
గన్నె కన్నెఱికము నెఱి ♦ గడ వనీక, తగినవరుఁగూర్పఁ డను వార్త ♦ తారసిల్ల.

క॥ కలహములు పెక్కు లొదవినఁ, గలఁగ కతం డీశ్వరోప ♦ గతమై పూజా
కలన లొలయు ధను నొక్కఁడు, గలికికిఁ బణ మనుచుఁగొంత ♦ కాలము గడపెన్.

ఆ॥ విల్లుపూని తనదు ♦ వెరవుమై గొనయమ్ము
గూర్పఁ జాలు నతఁడె ♦ కూర్చువాఁడు

కొమ్మ కనియె దానఁ ♦ గొనకొని ముజ్జగ
మృదులును బొంగి పొలి ♦ మొనసె నొకట

౨౨

క॥ ఒక్కండ్రేని గదల్చుగ, నిక్కపు గండఁడు జగముల ♦ నేటికిఁ గనరాఁ
దక్కజము వఱలఁ దెలిరి, పెక్కురు రాజన్యలూర్పు ♦ విడుచుచు రామా.

ఆ॥ దైవనాహ్య మొండు ♦ దక్క దక్కొండు లే, దనుచుఁ బెద్దలెల్ల ♦ రనుమతింప
జరుపుచున్నవాఁడు ♦ జతన మాఱడిపోవ, జనవిభుండు దీర్ఘ ♦ సత్రిమిపుడు. ౨౩

క॥ వేదార్థకలన లాశీ, వాదంబులు తర్కతంత్ర ♦ వాగనుసృతసం
వాదంబులు దివి దువి సం, మోదముఁ బూరించుఁ దోర ♦ ముగ నాసభలొక.

తే॥ ఈకి నమర్పణలకు మ ♦ నీషు లట్టు, లమరు లక్కఱపడుదు రాహవ్యమునకు
నిర్మలాత్మండు పొనరించు ♦ నిష్ఠ కఖిల, భూతసంతతి సంతృప్తి ♦ బొదలు టరుచె.

ఆ॥ బ్రహ్మవిద్యుండు ♦ వాక్కిపు జన్నంబు, గాంచి యతని నాద ♦ రించు టొకటి
మొనసి వేడ్క మీఱ ♦ ముక్కటివింటి లా వెంచి కర్జ మరుస ♦ రించుటొకటి.

క॥ కలపను లచ్చటి వింతలు, గలయం బరికించి గురులఁ ♦ గనఁ బోవుదు మ
క్కలన నె నాకేతమునకుఁ, దలపున నిటు లునిచినాడ ♦ దశరథతనయా. ౨౪

ఆ॥ అదియు నెన్నవల ద ♦ నాహూతగమనమం, చద్వరమున కట్టు ♦ లరుగుటయును
విధినియుక్త మచటివిధియుక్తసత్కార, నెనయఁ గనుట సుకృతమిచ్చు ఫలము.

ఆ॥ నిన్నబోటి పేరు ♦ గన్న గండరగండఁ, డరయ వలదె హరశ ♦ రాసనంబు
నిత్యరాజయోగి ♦ చిత్తేతపూజనం, బఖిలనరసురాసు ♦ రాభినుతము. 30

నీ॥ గుటి మీటి శుభములు ♦ గురియు నెమ్మేనికిఁ, దెఱవల కన్ను లా ♦ తిథ్య మొసంగ
బాసచేసి విశుద్ధి బరఁగించు పదపద్మ, జలముల జనముపైఁ ♦ జల్లుకొనఁగ
వాదమాడి సిసుల్పి ♦ సాదించు చూడ్కుల, కన్ఠ లారాత్రిక ♦ లర్థి గూర్పఁ
బేరువాడి నెతల్వి ♦ దారించు నామ మా, శ్రితులెల్ల నెమ్మదిఁ ♦ జేర్చి పొగడ
జనకుని తపమ్ము ఫలమున ♦ సార మిదియ
యచుచు సభ్యు లలరి సభా ♦ జన మొనర్పఁ
గలుగు భాగ్యంబు మిథిలకు ♦ నెలపు కొలువఁ
గోరుచున్నాడ నింక ర ♦ ఘుప్రవీర. 30

—♦ శ్రీరాముఁడు మిథిలాస్థానం బంగీకరించుట ♦—

చ॥ అని ముని తెల్పు నత్తపసు ♦ లందఱు మేలన రాముఁ డాదరం
బును వినయంబు భక్తియు వి ♦ భుత్వమునన్నెటి సూప వల్లె యం

చనుటకుఁ దోడుగా స్మితము ♦ యం బగు నుల్లసితఃకు మోమునం
దనువుపడఁ బొసంగుటయు ♦ నత్తటి ముత్తరలీకృతాత్ముఁడై.

39

క॥ పయనము సేసె శుభోదయ, మయవిహితముగా నెఱింగి ♦ యాశ్రమమునుల
మ్మొయిన తనతోడివా రయి, బయలువెడలి రాఁగ గాధి ♦ పట్టి మురియుచున్.

క॥ సిద్ధాశ్రమమున కతఁడు త్రి, శుద్ధిఁ బ్రదక్షిణము సేసి ♦ జోహారిడె సం
సిద్ధులు మును లాకొమరులు, నద్దర్శువు నొలసి రా న ♦ హార్యతనూజా. 38

సీ॥ పోయివచ్చెద మింకఁ ♦ బుణ్యవృక్షములార, నెయ్యంబు మామెడ ♦ నిలుపుఁడెపుడు
నోషధీమణులార ♦ యూరడిల్లుఁడు రామె, యేనాటనేని మీ ♦ యెలమి దలఁచి
గిరినిర రములార ♦ గిఱికొను ప్రేముడి, ననువుఁ డా; శ్రేయంబు ♦ లనువుపడఁగఁ
దివుట మైకొన వన ♦ దేవతలార; మీ, శుభదృష్టులను మమ్ముఁ ♦ జూడ వలయు
నమ్మ సిద్ధాశ్రమస్థలీ; ♦ యందరాని, ఫలము గయికొంటి నీదయ ♦ భద్రముగను
మఱవకుండుఁడు మీమేలు ♦ మఱవఁ జాల, వాసి నెక్కొన్న తాపస ♦ వర్యులార;

—♦ మిథిలాపుర స్రయాణము ♦—

మ॥ అని యామంత్రణముం బొనర్చి తనతో ♦ డై వీడరాకున్న య
మ్మునిసంఘమ్మును రాకొమారులను స ♦ మ్మోదమ్మునంగొంచుఁ ద
క్కినవారు న్వనదేవతాదికము ను ♦ త్కృష్టాదృతిం బాయలే
మని యెట్లో మఱల న్దమించెశుభల ♦ క్ష్యవ్యాప్తి చెన్నొందఁగన్. 39

క॥ శకటీశతమాత్రమునకుఁ, బ్రకటము బ్రహ్మస్థిచయము ♦ ప్రాయ మరిగె వా
రక కులపతివారితమై, యకలంకము ఖగమృగాగ ♦ మాద్యము నిలిచెన్. 32

క॥ శోణనదము దరిఁజేర న, రీణగతి న్నాటి కరిగి ♦ ప్రీతిఁ బొదలె ని
ర్వాణసుఖమాని మాని ధు, రీణ యనిద్రాణయు నగు ♦ శ్రీ మునుకొనఁగన్.

తే॥ సాంధ్యకృత్యంబు లచ్చోట ♦ జరిపి మలసి
యెలమి సుఖశయనము గూర్ప ♦ నింతవట్టు
వారు జతనం బొనర్పంగ ♦ వలను మీఱె
రాముఁ డనుజన్ముఁ గూడి సు ♦ ధాముఁ డగుచు. 39

క॥ సుహృతహృతాశను లమిత, ప్రహితౌజులు నైన ఋషుల ♦ వరగోష్ఠి రఘూ
ద్వహు లన్నెఱిఁ దనరారిరి, ద్రుహిణుం డిరుగూపు లెనసి ♦ దొరసెనొ యనఁగన్.

క॥ మునిసింహము విశ్వామి, త్రునకునుఁ దక్కుతబుసులకు ♦ మ్రొక్కి కొలిచి రా
మన యాఘనుఁ గని కౌతుక, మినుబడిగా ముద్దు లొలుక ♦ నిట్లని పలికెన్. 40

క॥ మహనీయ నీ యెఱుంగని, మహిమలు లేవెందు నేని ♦ మానితసుగుణో
ద్వహము గిరినిర్ఘరానో, కహమహితము దేశ మిది ప్ర ♦ కాశించుఁ గడున్.

తే॥ దీని తత్త్వంబు యెలుపుము ♦ దేశికేంద్ర
వేడ్క పొడమెడుఁ జూడ్కికి ♦ వింతసేయ
నియతిఁ జాలెడు నిచ్చోట ♦ నిరతి మెఱయ
నేమహాత్ములు నివసించి ♦ యెలమి గనిరొ.

ఆ॥ ఎఱుకగలుగువారి ♦ నెనసి సేవించుట, పుణ్యభూము లెంచి ♦ పొరయఁ గనుట
ధర్మ వార్తి గనియుఁ ♦ దప్పక మెలఁగుట, భవము గాంచి పడయు ♦ ఫలమ కాదె

క॥ అని వేడినఁ జనవునకున్, దన మనమున సంతసిల్లి ♦ తాపసవర్యుం
డనె నిట్లు మానిమండల, మనుమోదింపంగ మేన ♦ కాత్మజ; వింటే. ౪౫

—♦ కుశోపాఖ్యానము ♦—

ఆ॥ తపము గనిన కలికి ♦ తనమున రూపు ధ, రావతార మాశ్రి ♦ తామరాగ
మధిక్యతుండు సజ్జ ♦ నారాధకుఁడు కుశుఁ, డన జనించె నలువ ♦ కవని వెలయ.

తే॥ ఆతఁ డువనీతుఁడై విదై ♦ లరసి మెఱసి
క్షత్రధర్మోచితశ్రీఁ బ్ర ♦ సక్తిఁ దవిలి
యొందు సరిరాఁ డనఁగ నెందు ♦ నొలపు గాంచె
నజుఁడు తనసృష్టి మేలిమి ♦ కాత్మ నలర. ౪౬

క॥ వైదర్భి రీతి యెందు బు, ధాదృత యని తత్పదాన్వ ♦ యాంచిత సాధ్వీన్
వేదోక్తవిధి వివాహం, బై దేవనిభుం డతండ ♦ నామయుఁ డయ్యెన్. ౪౭

క॥ అనవరతము శుశ్రూషలఁ, దనరెడు పతిదేవతావ ♦ తంసం బమ్మా
నిని యోగమ్మున నాతఁడు, గనె నలువురు సుతుల స్వకవి ♦ కసనము పొసఁగన్.

వ॥ కుశాంబకుశనాభాధూర్తరజసవసువులను సక్కుమారరత్నంబులకు జాతకర్మాది
సంస్కారవిశేషంబులు నిర్వర్తించి సకలకలాకోవిదులం గావించి ధర్మక్షణం
బెడలనీక భూలోకపరిపాలనం బొనరించునది యని యవ్వారల నియోగించిన.

క॥ నాసత్యనిభులు సుమహితు, లాసత్యవ్రతులు తండ్రి ♦ యానతి యెసలన్
భాసిల్లిరి భూభరణ, ప్రాసంగికు లగుచు దిగ్వి ♦ రప్రాంచితులై. ౪౮

వ॥ కుశాంబునకుఁ గౌశాంబీపురంబునుఁ గుశనాభునకు మహాదయపుటభేదనంబును
నాధూర్తరజసునకు ధర్మారణ్యపత్తనంబును వసువునకు గిరివ్రజనగరంబును రాజ
ధానులుగా గుణాద్భుతులరగు నవ్వార లెల్లజగంబును ధర్మపూరంబునం బొనరు
పడి శుద్ధంబుగాఁ బరిపాలనంబు గావించుచుం బొగడుగని రందు. ౪౯

- క॥ వసునిభుఁ డవ్వసుఁ డేలిన, వసుమతి యిది యవియె శైల వరము లియిదు త
త్ప్రసృత సుమమాల యనఁగ వి, లసిల్లునది నది ఫలత్ఫ ♦ లప్రస్తుతయై. ౫౩
- ఆ॥ గిరుల నడుమ వెలసి గిటికొను మగధదే, శములఁ జొచ్చి తాఁబ్ర ♦ శస్త్రైగాంచె
మాగధీపదమున ♦ మహిత యియ్యదివసు, పాలనంబు కీర్తి ♦ భంగి రామ. ౫౪
- క॥ ఘనుఁడు కుశనాభనరపతి, కనకాంగి ఘృతాచి యందుఁ ♦ గన్యాశతముం
గనియె గుణగూపవిభ్రమ, కనత్కలాశ్రీవికాసి ♦ గా సుకృతమునన్. ౫౫
- క॥ తనయావనశాణొత్తే, జనమున స్త్రీరత్నశతము ♦ చాలెను రుచులం
దనర నమూల్యమగుచుఁ బ్రా, ర్థనమున దరిఁ గాంచు నతఁడె ♦ ధన్యుం డనగన్. ౫౬
- వ॥ అంత నొక్కనాఁ డక్కన్యకామణు లంతరంగంబుల నెక్కిొను కుతూహలాతి
రేకంబున. ౫౭

—♦ కుశనాభుని పుత్రికాశత ముద్యానంబున విహరించుట ♦—

- సీ॥ సాబగు గుత్తకుఁగొన్న ♦ చొప్పు మెప్పున మేలి, నెమ్మేను లిమ్ముల ♦ నెమ్మి దెలువఁ
జెనయు శ్రీ నెఱజాణ. తనమునా వింతచొ, క్కటం బెదిరి చూడ్కి ♦ గమియఁజూడఁ
జతురలంకృతికలా ♦ సామగ్రి పుట్టుతో, నొదవినయది గాఁగఁ ♦ గదిసి మెఱయఁ
గలికికన్నులు గన్న ♦ కానుపు ల్చాపులు, మరుని తూపులపైసి ♦ మాటమోప
మొనసి రుద్యానవనభూమి ♦ మొగిలు కెలని
మెఱుఁగుఁదీఁగెలు నాఁగఁ గ్రొ ♦ మ్మెఱుఁగు లీను
చుక్కలనఁ జూచుమేరకు ♦ నెక్కువలగు
సంపదలకు నిలింపు లా ♦ శ్చర్యపడఁగ. ౫౮
- క॥ పాయని సయ్యాటంబుల, నాయింతులు మెలఁగఁ గాంచి ♦ యటఁజనలేక
క్కాయజుని బారికేర్పడి, వాయువు తన్నెఱుక సేసి ♦ వారక పలికెన్. ౫౯
- ఆ॥ చెలువలార మీకుఁ ♦ జెడదు ప్రాయము మిమ్ము
వలచినాడ నన్ను ♦ వలతురేని
దీర్ఘ మాయు వొదవు ♦ దివ్యత్వ మబ్బు నిం
కేల చెడెద రింత ♦ యెఱిగి యెఱిగి. ౬౦
- క॥ నాతలఁపు చిన్నపుచ్చకుఁ, డోతలిరుంబోఁడులార ; ♦ యొదుఁగకుఁ డింకన్
మీతరమె నన్నుఁగడవ స, మాతతవైభవము గాంచుఁ ♦ డని తివురుటయున్.
- ఉ॥ వారు కలంగి యిట్లనఁగ ♦ వచ్చునె దేవుడ వీవు నాయుభ
ట్టారక ; మర్త్యకన్యకల ♦ డాయఁ దలంచుట వింతగాదె దు

ర్వారము నీప్రభావమని ♦ పద్ధతి మార్పుట నీతియే సదా
చారమున నైలంగుదుము ♦ చాలుచు మీనుడి కానసేయఁగన్.

౬౨

ఆ॥ తపము గెడపరామిఁ దాళితి మిన్నియు, నేల తండ్రి గురువు ♦ నేడుగడయు
దైవతమ్ము నతఁడ ♦ తాఁ గూర్చు నెవని క, వ్వాడె వరుఁడు మా ♦ కవశ్యముగను.

—♦ వాయుదేవుఁడు కుశనాభుని పుత్రికలఁ గుబ్జలనొనరించుట ♦—

క॥ అనినం గోపించి ప్రభం, జనుఁ డెడకని సొచ్చి కొమల ♦ చక్కని మేను
ల్లానకొని భంజించెను వా, రనుపదమే కుబ్జ లగుచు ♦ నాక్రోశింపన్.

౬౪

తే॥ అటు పరాభూతలై మన్ని ♦ కరిగి వ్రాలి
రంగనామణు లుద్విగ్న ♦ లగుచు వారి
తైఱఁగు గనుఁగొని యిది యేమి ♦ తెవులుగొంటి
రిట్టులన నంతయునుఁ దండ్రి ♦ కెఱుక సేయ.

౬౫

ఉ॥ ఆతఁడు సంతసిల్లి తగ ♦ నాడితి రమ్మెయి నమ్మలార ; యొ
డ్లెతటి నెట్టులేననిన ♦ నింతుల కోరిమి మేల్మి గూర్చు ధ
ర్మాతతనైభవంబు గన ♦ నయ్యెను మీకృతి నింతె చాలు వి
శ్వాతిగ యయ్యెఁ గీరితి భ ♦ యం బెడఁబాయుఁబొసంగు భద్రముల్.

౬౬

క॥ అనితరసులభం బియ్యది, యనూనమతి మీకెఱుంగ ♦ నయ్యె నిజకులం
బున పాడి దలఁగ కుండుట, యనిమిషు లననేమి లాఁతు ♦ లన నేమి యగున్.

ఆ॥ అనుచు నొడివి వారి ♦ నాతఁ డాశ్వాసించి, మంత్రివరుల తోడ ♦ మలసి తదను
రూపసుగుణవరని ♦ రూపణమున మది, దవుల మెలఁగుచుండె ♦ రవికులీన.

౬౭

—♦ బ్రహ్మదత్తుని చరిత్రము ♦—

మ॥ మునిచూడామణి చూళినాఁ బ్రథితధా ♦ ముం డూర్ధ్వరేతస్కుఁ డొం
డెనసె న్బ్రాహ్మతపస్థితి న్నియతిమై ♦ నెవ్వారికిం దేటిచూ
డను రా కాతనిఁ గొల్పుచుండె వెనువెం ♦ ట న్నన్మహాత్త్వంబు మే
లని గంధర్వి యొకర్తు చొక్కుచుఁ దదీ ♦ యంబా నిదేశంబునన్.

౬౮

తే॥ ఊర్జిలాత్మజ యయ్యది ♦ యొప్పుచుండు
సోమద యనంగ నద్దానిఁ ♦ జూచుచూడ్కి
సోమనిభముఖదానంబు ♦ చొప్పరయక
పోదు సౌజన్యమున దానిఁ ♦ బోల కొకరు.

౭౦

తే॥ ఉండియుండియు నది యొడ్ల ♦ కొజ్జ యయ్యె
మాని శుశ్రూషణమున నే ♦ మమ్ము నొడువ
ధర్మ మింతయుఁ దప్పక ♦ దవు తనయక
సజ్జనులు మెచ్చు సువ్రతా ♦ చరణ మొలసి.

20

క॥ దానిఁ గని యమ్మహాత్ముఁ, డోసీరజనయన ; నీగుణోన్నతి కెలమి
న్నే నెద మెచ్చిత నేవర, మేని న్గోరి కొను మన మ ♦ హిల యిట్లనియెన్. 21

క॥ మునిచంద్ర; త్వత్ప్రసాద, మ్మున మొనయుదుఁ గాత బ్రాహ్మ ♦ మునఁ దేజమునన్
దనరి నినుఁ బోలు తనయు నొ, కని ధర్మిష్ఠుని ధరాజ ♦ గతి వెలయంగన్. 23

ఆ॥ కన్నె నేను నిన్నుఁ ♦ గాంచి తిశ్శుద్ధిగ, నీదు సేవసేయు ♦ నెఱియ తక్కుఁ
దక్కె-ఱుంగ నింక ♦ నెక్కరణినిఁ బ్రోవఁ, దలతొ సదయ యనినఁ ♦ దాపసుండు.

వ॥ అనుమతించి నిజతపఃప్రభావంబున నద్దాని యందుఁ బుత్రోత్పాదనంబు గావించి
భావించి యవ్వానికి బ్రహ్మదత్తుండను నామధేయం బిడి సన్మాననీయాను
భావంబుం బ్రసాదించిన.

24

క॥ ఆసామదేయుఁ డధిక, క్షాసామ్రాజ్యము వహించె ♦ గాంపిల్యాఖ్యన్
భాసుర యగు పురి నిలిచి ద్వి, భాసురపతికలన లొడ్ల ♦ తలఁపుల నొదవన్.

ఉ॥ ఆతనిఁ దోడితెచ్చి ఘనుఁ ♦ డాకుశనాభుఁ డొసంగెఁ బ్రేముడి
న్మాతుల నూర్వురం దదను ♦ కూలశంభోదయ మెంచి మించి లో
కాతిగతేజుఁ డమ్మహితు ♦ హస్తము నొకేన యంతఃబాసెఁ ద
ద్వాతవికార మెల్ల బుధ ♦ వర్యులు మేలని సన్నతింపంగన్.

22

ఆ॥ కటపుదీఱఁ దనదు ♦ గాదిలిక న్నెల, మేలు గాంచి పొంగి ♦ మేదిసీశుఁ
డనిచెఁ బుత్రకలకు ♦ నల్లనకు మహార్హ, మైన హరణ మొసంగి ♦ యాదరమున.

క॥ సామద సుతుఁ గోడండ్రు, బ్రేమ వెలయఁ గాంచి తనసి ♦ రిం దలఁచి తప
శ్శ్రీమహితమానిసేవా, సామర్థ్యం బెంచి సుఖర ♦ సంబునఁ దేలెన్. 25

—♦ గాధి జన్మవృత్తాంతము ♦—

తే॥ రఘువ రాన్వయతిలక ; యా ♦ రాజచంద్రుఁ
డర్చిలికొమార్తె లత్తింటి ♦ కరిగి నెగడ
బాత్రీ యగు నిష్ఠి నెఱపె స ♦ త్పుతుఁ బడసి
యన్వయము వెలయుంపఁ దా ♦ నాత్మఁ దలఁచి.

50

ఆ॥ ఇష్టి జరుగుచుండ ♦ నెలమిమై బ్రహ్మలోకమున నుండి కుశుడు ♦ కరుణ వెలయ
నేగుడెంచి తనయ; యీవు గోదినయట్లు, పుత్రు డూర్జితుండు ♦ పొడము నొకడు.

ఆ॥ నీకుఁ దగినవాఁడు ♦ నిజధర్మనిష్ఠితుం

డసము గాధ వెలయు ♦ నతనివలనఁ

గాన గాధ యనఁగఁ ♦ గాంచుఁ బే రాత్మసం

పదల కొలయు సుకృత ♦ మొదవు ననిన.

౮౨

క॥ ఆనందించి సుతుఁడు తన, కానముండై విధిక్ర ♦ మార్చితుఁ జేయం

గా నలరి చనె నతండు శ, తానంద నికేతనమున ♦ కాజితనూజా.

౮౩

ఉ॥ ఆదలఁ గొంతకాలమున ♦ కామహితుండు జనించి ధాత్రీ సం

మోదిత గాఁగ నేలె విధి ♦ ముఖ్యులు మేలన ధర్మయోగసం

పాదితకీర్తి యయ్యె ముని ♦ వర్మల గోష్ఠి మెలంగి యాత్మవి

ద్యోదితచిద్వికాసమున ♦ నొప్పె సుఖాభ్యుదయంబు చొప్పడన్.

౮౪

క॥ ఆతం డస్మజ్జనకుఁడు, శీతాంశనిభాన్య; నాదు ♦ జ్యేష్ఠస్వస ప్ర

ద్యోతాంగి సత్యవతి యన, ఖ్యాతేగనె ఋచీకపత్ని ♦ యై లోకమునన్.

౮౫

—♦ కౌశీవృత్తాంత కథనము ♦—

ఆ॥ పడఁతి భృగుకులంబు ♦ పావనం బొనరించి

మూర్తి తోనె దివము ♦ మొనసె భర్తృ

యుక్త యగుచుఁ గడఁగి ♦ యోగశక్తినిఁ బ్రవ

హించె వాహినీత్వ ♦ మొనసి జగతి.

౮౬

సీ॥ తన యీలువున మేల్మీదలఁచి పుట్టునునట్లు, నొలసె మాకని గంగ ♦ యుగ్గడింపఁ

దన పూర్వచరితంబు ♦ తవిలి లోకై కహి, తార్థప్రవర్తనం ♦ బనువదింపఁ

దన స్వాదురసయోగ ♦ మునఁ జేసి దేవర్షి పితృలోకములు తృప్తి ♦ బెరయుచుండఁ

దన సేవనాసక్తి ♦ తత్త్వనిర్ణయమున, మొనయు సామ్రాజ్యంబు ♦ ముచ్చటింప

వెలసె మిన్నేటికిని మిన్న ♦ విలసనమున

నాఁగ హిమశైలభూభవ ♦ నమున నుండి

వెడలె రత్నాకరుని తోడి ♦ వియ్యమునకు

నియతి నభిరామ యీతటి ♦ నీలలామ.

౮౭

క॥ కౌశికి యాయమ నేనునుఁ, గౌశికుడఁ గుశాభిజాత్య ♦ కలనఁ గలిగె ద్య

క్తాశునకును స్వస్మమైత్రీ, పాశమున హిమాద్రి పొలము ♦ ప్రాప్తియు సితియన్.

ఆ॥ నేను మెనసి కంటి ♦ నిన్ను సిద్ధాశ్రమ, వాసు లసురభయము ♦ బాసి యలరి
రిట్టి సిద్ధులైల్ల ♦ హేరాశమగు నీదు, తేజమునన కాడె ♦ తెలియ రామ. ౮౯

క॥ నీ యనుయోగము వివృతి, న్నా యన్వయవిధము లోక ♦ సంద్యచరిత ; యి
ట్లాయె డెలుపంగఁ బుణ్య, చ్ఛాయాసాదితక ఘాత ♦ సంగము వెలయున్. ౯౦

సీ॥ నిన్సంగయై సంజ ♦ నిలిచె రాగము వోవ, రేచీకటిని డెసల్ ♦ తి సెడియె
జాలించె మెకములు ♦ సంచార మెల్లడ, నడఁగె కడముల వి ♦ హంగమములు
మానె మానుల యట్లు ♦ మానులు చలనమ్ము, జ్యోతుల సభ మిలఁజాడఁ దొడరె
నై శభూతములుఁ గా ♦ నగ నయ్యె నందంద, జాబిల్లి వొడమెడు ♦ జాడ దోచె
కథలు నొడువ రేప ♦ కడఁ గాచె యీమన
త్రోవ విడిచి కొలలు ♦ దొలఁగుగాత
నీకు భద్ర మయ్య ♦ నిదురవో నాతండ్రి
సాలసితేమొ రఘుకి ♦ శోర రామ. ౯౧

చ॥ పసితన మెంచి మాని యిటు ♦ పల్కిన రాముఁడు తమ్ముకుజ్జనిన్
ముసిముసినవ్వు లొల్కఁ గని ♦ ముచ్చట దీరఁగఁ దెప్పితయ్య యి
య్యసదృశమా త్వదన్వయమ ♦ హర్షము దేశము కల్పి శోడి సాం
పెనఁగ వినంగ నయ్యె గృత ♦ మెల్లి ఫలించెను మిమ్ముగొల్వఁగన్. ౯౨

క॥ అని రాముఁడు పొగడఁగ న, మ్మును లనుమోదించి రెలమి ♦ మునుకొన మేల్చె
లని కడఁగి వారు నిట్లని, రినుమాప్రకృతి ఫణి ♦ తాభ్యుదితగచ్ఛన్. ౯౩

తే॥ ఈకుశికవంశ మెల్ల న ♦ నీదృశంబు
ధర్మపరము సుమహిత మ ♦ ధర్మమార
మిందుఁ బొడమిన వారు స ♦ మిత్తతేజు
లందఱును బ్రహ్మసములు మ ♦ హాత్ము లరయ. ౯౪

క॥ విశ్వమునకెల్ల మిత్తుఁడు, విశ్వామిత్తుఁడన మాని ♦ విభుఁ క్షీతఁడు మున్
శాశ్వతకీర్తి న్నెలకొనె, విశ్వాత్ములు మీప్రసక్తి ♦ వెలసె నృతీయున్. ౯౫

క॥ ఆతటినీమణి స్వకులో, ద్వ్యోతకరి స్వకీయభగిని ♦ తొలిపుట్టినఁ దా
బూతాత్మిక యిపు డెల్లర, పాతకములఁ దొలఁచి లోక ♦ పావని యయ్యెన్. ౯౬

ఆ॥ అని ప్రశంససేయ ♦ నలరారి రెల్లరు, నస్తశిఖరిఁ బెరయు ♦ సంశుమాలిఁ
బోల్ప నగుచు మాని ♦ పొదలె నిద్దురఁజేరి, మునులు రాజసుతులు ♦ దనరిరట్లు. ౯౭

క॥ రేపకడ మున్న మేల్కని, యాపుణ్యమహర్షి హర్షి ♦ తాత్మం డగుచున్
శ్రీపతిచిన్మయమూర్తుల, నాపగిది నేలుకొలుపు ♦ ననువునఁ బొనరెన్. ౯౮

ఆ॥ అయ్య; సుప్రభాత ♦ యయ్యె రాతిరి లెమ్ము, లెమ్ము నీవు మేలు ♦ లీలఁ జెరయ
నవుడు పూర్వసంధ్య ♦ నచ్చించి పయనమ్ము, సేయు మిదియె సకల ♦ సిద్ధిపదము.

క॥ అనునెడ మేల్కని యాప, లక్ష్మ-నుబంధయుతం బొనర్చి ♦ యమివరుఁ గని వం
దనము లొనరించి పయనం, బునకు న్మోసకొనిరి నృపతే ♦ పుత్రులు ప్రీతిన్.

క॥ ఆపగిది వెడలి మును లిడు, నావధమున నడిచి శోణ ♦ మటు దాఁటి చలం
బాపక పోడొడరిరి గం, గాపగ నానాఁడె చూడ ♦ నాఁగా కనుచున్. ౧౦౧

సీ॥ తనమీఁది యనురాగమున కానవాలు గా, శోణాహ్వయముకల్మిఁజూపుదానిఁ
జేరుచెచ్చినది గాం ♦ భీర్యమా లెమ్మని, రసము గాధము గాఁగఁ బొనఁగుదాని
నసము సంపాదింప ♦ నయ్యె నిట్లని పులి, నప్రకాశంబున ♦ ననుచుదాని
నామంత్రణంబున ♦ ననువాద మొలయించు, కవిహృద్యవాక్రస్పం ♦ గములదానిఁ

గనిన యట్లె దానిఁ ♦ గనెడు కన్నులతోడి

పొలుపు వెలయఁ గంటిఁ ♦ బున్నె మనెడి

తలఁపు గొనుచుఁ గడచి ♦ దశరథు జని ఫలం

బొరసె మునుల మార్గ ♦ ముత్సలాక్షి. ౧౦౨

ఆ॥ కెలని కొలను లొప్పుఁ ♦ గీర శారీపిక, భృంగకలన లెసఁగఁ ♦ బెరసి చాయ
లిడుచుఁ దెమ్మెరలకు ♦ నిక్కలై ఫలపుష్ప, యుతలు వన్యలతిక ♦ లొలపుగూర్ప.

—♦ గంగాదర్శనము ♦—

క॥ దూరపథము వాక్యామృత, సారాసారప్రసంగ ♦ సరణిఁ గడచి గం
గారమణీయోద్ధిలరిస, పూరముఁ గనుఁగొనిరి పొంగి ♦ పొరలెడు వేడ్కన్.

చ॥ తపసుల పాలవెల్లి భవ ♦ తాపనివారిణి పుణ్యరాశి భ
ద్రపద యశోవిశాల సరి ♦ తాంపతి కూరిమిరాణినాస మ
చ్చపు మణిమాల భూసతికి ♦ సారసహంసవిహారసీమ యో
గపు ఫలితంబు సార మగు ♦ గంగ కనుంగవ కింపు గూర్పఁగన్. ౧౦౩

క॥ తి త్తీరముఁ బెరిసి శుభా, యత్తులు తగు నునికిపట్టు ♦ లనువుపడఁగ వా
ర త్తటి విహితానుష్ఠా, నో త్తీరతఁ గాంచి తొనఁకు ♦ చుండెడు వేడ్కన్. ౧౦౪

తే॥ రాకొమారులు దారును ♦ రస్య మగు హ
విష్యశేషము భుజియించి ♦ విహితగోష్ఠి

నమరి యుండిరి పారవ ♦ శ్యంబు దనరఁ
గౌళికవచస్సుధారసా ♦ కాంక్షు లగుచు.

౧౦౭

తే॥ సహసహృదరరుచిర మి ♦ త్వాకువంశ
భూషణం బిట్లనెఁ దదగ్గ ♦ భూమి మొనసి
లలితగుణలక్ష్మమాణలీ ♦ లావధాన
మలయపవమానలోలకుం ♦ తలతలముగ.

౧౦౮

తే॥ కోర్కి సులభమ కాదె మా ♦ కునుఁ ద్వదుక్తి
లోలభావంబు గూర్చునా ♦ లోడనమునఁ
దెలుపు మోయయ్య; మునివర్య; ♦ తేటపడఁగ
గంగ సాభాగ్య మాత్మయో ♦ గృత పాసంగ.

౧౦౯

క॥ మును సిద్ధాశ్రమఁపుం ద్రో, వను మునుకొని కొంత వింటిఁ ♦ బావన మీస్వ
ర్ధుని చరితము సక్రమముగ, వినవలతుఁ దెలుపవే వి ♦ వేకనిధానా. ౧౧౦

ఆ॥ అనిన హర్ష పూర్ణ ♦ మగు హర్షమున హృద
యము దలిర్ప సంది ♦ యంబె యింక
ననుచు మేను వొంగ ♦ నమ్మాని యిట్లని
తెలుపఁ దొడరె గుణవ ♦ తీలలామ.

౧౧౧

—♦ గంగోత్పత్తి ప్రశంస ♦—

క॥ ఆదిపితామహజగదు, త్పాదనసామగ్రి గాఁబా ♦ దలు నీయమ హే
తూదితజనియై కలిమికిఁ, బ్రోది యగుచుఁ దోచె మొదలి ♦ పుట్టున రామా.

ఉ॥ యోగివరేణ్యపూజిత ప్ర ♦ యోజిక యోగిని ధర్మమూర్తి జ్ఞా
తాగమతత్త్వసార యగు ♦ స్వాత్మవధూమణి యందు భూమిభృ
న్నాగము గాంచెఁ బుణ్యమున ♦ నందనుల స్థిమవంతుఁ డాత్తచి
ద్యోగవికాస మొప్ప శుభ ♦ యోజన ముజ్జగము ల్దలిర్పఁగన్. ౧౧౩

తే॥ అందుఁ గన్నియ లిరువురు ♦ నప్రమేయ
రూపరేఖావిలాసని ♦ రూఢ లగ్న
జాత యీయమ యమ యను ♦ జాత మణిశ
లాక లెసఁగింతు తద్దృహ ♦ మాకరముగ.

౧౧౪

క॥ ప్రాయము నెక్కొనె స్వరస, ప్రాయముగా నాత్రిలోక • వందితల కభి
ప్రాయము గుణరుచివిభవ, ప్రాయమునఁ జరాచరమునుఁ ♦ బాలనసేయన్.

సీ॥ అమృతోద్భవహాసః ♦ మాహార మనిపించు, క్రేగంటిచూడ్కులు ♦ క్రేష్టదాఁటఁ
జందరశ్శిస్సురా ♦ చాకచక్యము సూపు, చిఱునవ్వు మోమునఁ ♦ జందుచాడఁ
జక్రచక్రాంగసం ♦ శ్రయము దెల్పక దెల్పు. గబ్బిగుబ్బలు నడ ♦ ల్లడలుకొసఁగ
రాజీవరాజీవి ♦ రచన మేలెనయించు, నిమ్ములు సోయగ ♦ మ్మిదె యనంగ
భావిశుభసూచనంబులఁ ♦ బరఁగుచున్న
పెద్దకన్నియ రసవహఁ ♦ పేర్చిఁ గాంచి
వేల్పు లక్ష్మించి నిక్షేపి ♦ వెలయుఁగాత
దేవపక్షయోగమున మముఁ ♦ దేర్ప ననుచు.

౧౧౬

తే॥ లోకపావని యాగంగ ♦ లోకహితము
పొంటె స్వచ్ఛందపభావై ♦ పొలుచు నిదియె
దేవతార్థంబునెడు వారి ♦ తృప్తి కొసఁగె
స్వస్థనిగ నిజకన్య నా ♦ శై లవిభుఁడు.

౧౧౭

క॥ అంతట నుర లాయముఁ గొని, సంతస మొప్పారఁ జనిరి ♦ స్వకృతార్థత యిం
తంత యనరా దనుచు ది, వ్యాంతఃకలనం దనరై ♦ నదేవి దివిక.

౧౧౮

క॥ తనకు శివు డు పరిమేశ్వరుఁ, డనఘుఁడు భర్త యగుఁగాత ♦ మని తదనుజ నె
మ్మనమున నిక్షేపచ్ఛరితము వినిచె న్నురమాని గోత్ర ♦ విభునకు వేడ్కక.

చ॥ తన శిఖరంబునందుఁ బ్రేమ ♦ ధప్రకరంబు భజింప స్వాత్మభా
వనిరీకే యోగలక్ష్మ్యమున ♦ బ్రహ్మముఖార్చితఁ డుండె శంకరుం
డనితరగమ్యహర్షకల ♦ నాంచితుఁడై యన నుబ్బి కొల్వఁగాఁ
బసిచె నుతిం దదాజ్ఞఁగొని ♦ పర్వతనాథుఁ డఖర్వయోజనక.

౧౧౯

తే॥ భక్తియోగంబునఁ ద్రోలోక ♦ పతేనిఁ గొలిచె
నమ్మహానాథ్య యగజ ని ♦ రంతరముగ
నెండ యని వాన యని యొక ♦ యంతయేనిఁ
దలఁచ న నొకప్పుడేనియుఁ ♦ దార్ప కొదిగి.

౧౨౦

సీ॥ వేదసమ్మార్జన ♦ విధి పొంటె స్తనభార, మున నతినమ్రత ♦ మొనసె ననుచు
స్థండిలశాయిత్వ ♦ దశఁ దెల్ప నంగాంగ, సంగతక్షుత మ్రొక్క ♦ జాలె ననుచుఁ
గుళలుఁ బువ్వులుఁ గోసి ♦ కొని వచ్చు నెజ్జి బాణి, తల మతీర క్తతఁగొలిపె ననుచు
సలిలానయనపరి ♦ శ్రమమునఁ గాకేల, నిశ్వాసబాష్పము ♦ త్నెరకె ననుచుఁ
జూచునో చూడఁడో కాని ♦ శోభనాంగి
కప్టములు వీర్ప నెమ్మదిఁ ♦ గాంక్ష సేయఁ

డభవఁడు గిరీశుఁడైన నే ♦ మాయొ దనదు

గతిఁ దలంచెయు గిరిపుత్రీ ♦ గాసిపడదు.

౧౨౨

క॥ ఈతని శుశ్రూషల నామణి మెలఁగుచుండె ♦ నానాటికిఁ ద

త్పార్థివీప్రిత మేయదీయొ స, నారత దోష హరుఁ డుండె ♦ సంయమపరతిక.

మ॥ ఒకనాఁ డాయుమ దైవయోగఘటనో ♦ ద్యుక్తి న్నవాలంకృతీ

ప్రకటత్రీ నలువొంది మోల నిలువక ♦ బ్రాహ్మచర్యవృత్తిప్రయో

జకుఁ డౌనత్తటి నక్షమాల దొఱఁగక ♦ శంభుండు కేల్సాప న

య్యకలంకోజ్వలమూర్తి దానిఁ గొని ప్ర ♦ త్యాసత్తి నర్పించుచోక. ౧౨౩

* క॥ విశ్వవిభుఁ డెలమిమై నా, విశ్వాత్మిక గౌరిఁ జూచె ♦ విస్త్రబ్ధము ల

క్షాశ్వములు దివిరై దివియఁ ద, దాశ్వాసిత యల్లసిల్లె ♦ నాయమయు నెవక.

ఆ॥ మున్నె తెలిపినాడ ♦ మోసంబు పాటింప, రాత్మకార్యపరతి ♦ నమరు లొడిచి

మరునిఁ బనిచి రతఁడు ♦ మ్రగ్గె రుద్రకొంధ, దహనకీల లెగిచి ♦ తవుల ననుచు.

ఉ॥ మోహనబాణపాతమున ♦ మున్నొసి వారల ముంప నెంచి తా

దేహముఁ బాసె వాఁడు రతి ♦ దేవి కృతంప విరించి కాపముక

బాహిరముం బొనర్చి వెత ♦ పాయు ననె నివిశరీరవాణి య

త్యాహిత మొచి తక్షణమ ♦ యచ్చొటువాసి చరించె శంభుఁడుక. ౧౨౪

ఆ॥ లోకజనని శివుఁడు ♦ లోలుండు గామి యె

ఱింగి యుమ క మాద్రి ♦ శృంగముననుఁ

దా నొనర్చెఁ దపము ♦ వద్దయుఁ బెక్కెల్లఁ

దలఁగ కతని యెడఁదఁ ♦ దన్తలు వెనఁప.

౧౨౫

—♦ శివుండు పార్వతీం బందితేమై యాయులుం గొనెచనుబ ♦—

క॥ సురలు మునులు బెగఁడొందఁగ, నిరితి నెఱపు మేలి తపము ♦ నిష్ఠకు హరుఁ డ

చ్చేరువుపడి మెచ్చు మెయికొన, నరాలకేకీని వరించి ♦ హర్షితుఁడయ్యెక.

ఆ॥ పెండ్లి సేసి యనిచెఁ బృథ్వీధరేంద్రుండు, జగము మేలుకలిమి ♦ చాల నెగడ

వనితఁ గూడి ప్రమథ ♦ వల్లభుండు సుఖించె, నిచ్చవచ్చు చోటు ♦ లెల్లఁ బెరసి.

క॥ ఒక రేయి గాఁగ వర్షశ, తక మది దివ్యంబు గడవఁ ♦ దాత్పర్యము వీ

డక సురతపరవశుండై, యకలంకుం డాతఁ డుండె ♦ నచలితుఁ డగుచుక. ౧౨౬

తే॥ మున్నుఁ దమకోరినదియ పో ♦ మొనసె ననుచుఁ

గానఁ బోరు వేల్పుల కొంటఁ ♦ గలదె తెఱఁగు

చారి వారింపఁ జని రని ♦ వార్యమాగా
నమరనరత్నపసంగల ♦ త్యుతకుఁ దలఁచి.

౧౩౨

క॥ ప్రియ రేలఁప రత్నము నతి, విక్రమవంతుఁ గదించి ♦ క్రితఁ బొదలు న
య్యగ్గున నెదుర్చుడికి తన, స్థితి చెడుట కర్హితనయ ♦ చేళ్ళుడి తలఁగకా. ౧౩౩

తే॥ జలన మాజిహాస చా ♦ నిండునైన, హనుని వేడికి దేవత ♦ లార్చి తొడరఁ
దబ్బానర్చిత మింతకుఁ ♦ కామసింహ, నిభవ ; కావుము మాపలు ♦ కాదరించి.

తే॥ అరయ మర్కట సుప్రమే ♦ యాబు నీదు, తేజ మద్దాని నిలుపుము ♦ తేజమునన
దీన కొండు భారము వోవఁ ♦ కలకున్నె, భువనతతీ నీమొలుంగని ♦ బుద్ధిగలచె.

ఉ॥ లోకము లెల్ల సతలఁపు ♦ లోక జనించు నడఁగు నుండు న
వాక్యతదివ్యమూర్తివి వి ♦ పాశభరం బగు కర్ణమూని యి
త్తేకలి మున్న నీని కది ♦ హేతునటం చన నెవ్వఁ యోపు నీ
శ్రీకరుణార్చ్యదృష్టు లిటు ♦ చేర్చి తగ న్నము నున్నఁ జూడవే.

౧౩౬

ఆ॥ భవ్య మగునె కవు ♦ బ్రాహ్మమా తపమున
దేవి తోడ నెలుచు ♦ భావ మెన్న
నన్ని జగములును ను ♦ హత్తి నీయవె కాన
నాని మేలు దలఁచి ♦ వదల కా.

౧౩౭

క॥ భూవేశ; భూభావన; భూవిజయావర; యభూతి ♦ పూర్వచరిత సం
భూతాష్టభూతదాయక, భూభాగ్యహపుణ్యమూర్తి ♦ భూతప్రభవా. ౧౩౮

ఆ॥ అనుచు శంభుఁడన న ♦ నాగతి మెలులైన, నిపుడు తొడగు దీని ♦ నెవ్వరోపు
వారు తాల్చు నిది ♦ నగ నెడ నెంచితి, రనిన ధర ధరించు ♦ ననిరి సురలు

—♦ వార్యతీజేవి దేవతలకు శాసంబొసంగుట ♦—

శ్రీ॥ అనఁగ నొఁగాకంచు ♦ నగ్ని రేతస్కుండు, విడిచె నమ్మెయి నిజ ♦ వీర్య మదియు
గిరులఁ గాననముల ♦ గిటికొని ధర ముంప, నత్యయం బని వేల్పు ♦ లనలుననిలు
తొఁ గూడి భరియింపఁ ♦ దొడగు మంచన నతం, డట్లు సేసిన భరంబనఁగనయ్యె
స్వర్ణమయంబుగ ♦ శరవణాబును శ్వేత, పర్వతంబును దానఁ ♦ బనుపడుటయు
నమరె ననురూపఁ గాంచి హి ♦ మాద్రితనయ
పుట్టు లేదెల్లు మీకు మీ ♦ పొలఁతులందు
సంతతి యడఁగుఁ బొండని ♦ జగతి నీవు
నట్లయూ దింక బహుభార్య ♦ వగుదు వనియె.

౧౪౦

ఉ॥ అంతట శంకరుండు తుహి ♦ నాద్రుజతోఁ దదహార్యకూటప
ర్యంతభువి దపస్థితిన ♦ మాహితుఁడై నిలువం బ్రయత్నని
ష్కాంతులు వ్రేడితు ల్సురలు ♦ సారససంభవుఁ జూచి రాక్షస
క్రాంతి దలంగ నెద్ది నెఱి ♦ గాంచి వచింపఁ దలంపవే యనన్. ౧౮౧

ఆ॥ ఆతఁ డిట్టులనె న ♦ హార్యరాజతనూజ, యలుక మెయి నొసంగి ♦ నట్టిశాప
మేర్పు నింక సురల ♦ కెనఁగదు సంతతి, తెఱవు దప్పె నిట్టి ♦ తీవరమున.

చ॥ అనలునిలో వెలుంగు ప్రమ ♦ భాధిపు వీర్యము గంగ సంగతం
బనువుగఁ దాల్పు వేఁడుఁడు మ ♦ హాత్ముఁ డుదాదుఁ డుదాత్తతేజుఁ డొం
డనుపమశక్తినారుఁ డుద ♦ యం బెనయ వ్దరిఁగాంతు రాఘనుం
డినుఁ డగు దేవసేనకు జ ♦ యించు నలంచు సురారిసైన్యమున్. ౧౮౩

శా॥ అంగీకారము సూపు గంగయు మదీ ♦ యబే యటఁ చాత్మ ను
ప్పొంగు న్సంగతి సర్వమంగళయు నే ♦ పొచ్చెంబు లేదీకృతిన్
శృంగాఁజై కనివాసభూమి త్రిజగ ♦ త్సేవ్యం బపత్యంబు శ
ర్వాంగశ్రీమహాసీయతేజమున ను ♦ ద్యద్భూతిఁ గన్పట్టెగన్. ౧౮౪

ఆ॥ అనిన వేల్పులెల్ల ♦ నబ్జజుఁ గొనియాడి, పూజసేసి రెలమిఁ ♦ బొంది దేవ
దేవ; నీదు కరుణఁ ♦ డెఱుగు గాంచితి మింక, నాపదలు నలంగ ♦ నయ్యె ననుచు.

—♦ కుమారస్వామి జననము ♦—

సీ॥ గంగ కిమ్మేలెఱుఁ ♦ గంగఁ జేసి హుతాశు, ననుప నాయమ ధృతి ♦ కనుమతించి
విశ్వరూపము దాల్చి ♦ వెలయ నవ్వీర్యంబు, గురిసె నాతఁడుఁ గొన ♦ కొని తదీయ
పూరము ల్వారసె సం ♦ పూర్ణంబులుగఁగొంత, వడికి నద్దేవి పా ♦ వకునితోడ
భారంబు సైరింపఁ ♦ గారామి డెలుపంగ, నద్దాని శరవణ ♦ మందుఁ జేర్పఁ
బనిచె నట్లొనర్పఁ ♦ బసిడి రూపున గిరు, ల్తురులు లతలుఁ దనరె ♦ ధరణి తత్ప్ర
ధానలోహరాజ ♦ ధానియై నలువొందె, నెల్లవార లబ్ర ♦ మిది యనంగ.

క॥ శరవణమునందు నమ్మెయి, సురనది తిగిచి యిడి నట్టి ♦ సురుచిరగర్భం
బరయఁగ షట్కృత్తికలన్, సురలు వనిచి రాత్మ ముదము ♦ చొప్పుడ రామన్.

ఆ॥ అరిగి గరిత లతని ♦ నక్కునఁ జేర్పంగఁ
బాలు వొంగె వింత ♦ బాలుఁ డెగచి
కుడిచె మోము లాఱుఁ గొమరొంద వారు వా
త్సల్యమునఁ బొనంగఁ ♦ దపనతేజ.

ఉ॥ ఆతఁడు మేను వెంచి చటు ♦ లార్భటి సేయుఁడు వేల్పు లుక్కఱక
భూతము వృట్టె నొండని ప్ర ♦ భూతభయార్తులు గాఁగ శక్రుఁడా
భీతిఁ దొలంప మాతృకల ♦ వే పనుపం జని వారు తత్పరా
భూతలుగా నతం డశనిఁ ♦ బుచ్చిన దాని మలంచె బాలుఁడుక.

౧౪౯

—♦ పార్వతీపరమేశ్వరులు శరవణంబునకు వచ్చుట ♦—

క॥ అబ్బుర మెగువఁ జనిరి తా, రబ్బాలకుఁ గాంచ విధిము ♦ ఖామరు లెడఁద
న్నిబ్బరముసేసి కనుచో, నబ్బయు నమ్మయును వచ్చి ♦ రచ్చోటునకుక. ౧౫౦

వ॥ పర్వతరాజనందినియు బయోధరంబులం బాలు జాలువారుటయ తనకానవాలు
గాఁగ నబ్బలు నెత్తికొని ముద్దాడి నెమ్మేనునం బులక లెగయనిర్భరానంద
ప్రభూతబాష్పకణికాంచితలోచనాంచలయై చన్నగుడుపుచుఁ బుడుకుఁదొడుకు
నానెగడి యొడలు పుడుకుచు ననుపమానవాత్సల్యంబున నుపలాలింపు చుండె
నక్కిశోరరత్నంబునుఁ దదీయస్తనమండలనిస్సృతరసాపహారంబునం జేసి యోజ
స్తేజోబలసారకలావిలాసంబుల నసదృశుండై యేకాహమాత్రంబునం జెనుపు
వహించె మారవైరియు నయ్యద్భుతకుమారునకుం గుమారుం డని నామకరణం
బొనగూర్చి మఱియుం బార్వతీనందనుం డగు నితండగ్నిముఖసంభృతంబగు వీర్యం
బునం బొడముట కతన నగ్నిభవుండనియు గంగగర్భంబునం దాల్చుటవలనం
గాంగేయుం డనియు గర్భపరిసవస్కన్నుండై వెలుఁగొందుటం జేసి స్కందుండని
యునుఁ గృత్తిక లుపమాత లగుట నిమిత్తంబుగాఁ గార్తికేయుం డనియుంబ్రసిద్ధిఁ
గాంచు నని యిట్లునిర్దేశించి సర్వసుపర్వసమర్హణలం గైకొని మాతృకాకృత్తి
కాదులర్థించు వరంబు లర్థి నొసంగి యాతనిం దోడ్కొని క్రతుభుజులునుఁ
దోడ్తోడన రా సతీమణియుం దానును భద్రవటంబున కరిగి నిర్వర్తితాఘల
బ్రాహ్మసంస్కారుండగు నక్కుమారు నిఖిలనిగమాగమ రహస్యోపదేశంబునం
బరిపూర్ణుం గావించె నంత.

౧౫౧

క॥ మించిన శక్తిమెయి నేభి, దించెనుఁ గొంచమల నొండు ♦ దివ్యశరమునక
బంచాన్యు ధనుర్వేదా, భ్యంచిత ముపదేశ మొదవ ♦ నాతఁడు లీలక. ౧౫౨

—♦ కుమారస్వామి దేవసేనాధిపతియై తారకాసురప్రభృతుల సంహరించుట ♦—

ఆ॥ అమరులెల్ల శివుని ♦ యానతి నమ్మహా
సేను, నెల్లదేవ ♦ సేనలకును
విభునిఁ జేసిరతఁడు ♦ వెలసె మృత్యుంజయు
తోడివాఁడొ మిగులు ♦ వాఁడొ యనఁగ.

౧౫౩

క॥ సుర లెల్లపరికరంబులు, సరభసులై కూర్చి రంత ♦ శర్వుడు పనుపన్
సిరు లెసంగఁ దారకాద్యా, శరతతి శరతతి నడంచె ♦ జగములు వొగడన్.

ఆ॥ జయము గాంచి యతఁడు ♦ శంఖంబు పూరించె
బొలిచె జగము హర్ష ♦ పూరణమున
బిరుదు లిడిరి విరులు ♦ గురిసిరి సురలు క
లాప్రవృద్ధి రఘుకు ♦ లప్రవీర.

౧౫౫

క॥ స్కందచరిత్రం బిది సా, నందముగాఁ జదివి విని జ ♦ నంబులు శుభముల్
పొందుదురు తత్సలోకత, నందుదు రాదట మహాప్ర ♦ భాంచితు లగుచున్.

తే॥ ఆయురారోగ్యపుత్రపా ♦ త్రాభివృద్ధి, దాయకం బిట్టి శుభచరి ♦ తంబుఁదెలుప
నాయెఁ బ్రస్తావవశమున ♦ నర్థి వినుఁడు, గంగ వృత్తంబు సాంగంబుగావచింతు.

—♦ సగరచక్రవర్తి చరిత్రము ♦—

చ॥ అసితుఁ డనంగ సూర్యకుల ♦ మందు జనించె నొకొండు మేదకుం
డసురులఁ బోలు శాత్రవు ల ♦ హంకృతి నాతని గిట్టి లక్ష్మిఁ గై
వసముఁ బొనర్చి కొంచతనిఁ ♦ బాయఁగఁ జేసి ర యోధ్య వీడివాఁ
డుసులుల నెట్లొ నిల్పుకొనె ♦ నుత్తరశైలమునం దపస్వియై.

౧౫౬

క॥ కారణములేక రవికుల, వీరులలో నొండొకండు ♦ వీటిడి గలఁజే
సారమగు తపము కలిమి న, నారత మతఁడొప్పె భావి ♦ తార్థత వెలయున్.

ఆ॥ అతని పత్ను లిరువు ♦ రందొండు గర్భిణి
గా నెఱింగి యన్య ♦ గరము వెట్టె
నోర్వలేక, దాని ♦ కోర్చి యాయమ భృగు
ప్రసవణముననుఁ బ్ర ♦ పన్న యగుచు.

౧౫౭

వ॥ చ్యవనమునీంద్రుని సందర్శించి తనదు కష్టంబులెల్ల నుగ్గడించి యోదీనశరణ్యా;
యనన్యశరణ నగు నామొఱాలించి కావవేఁ యని పాదంబులం బడి శోకించిన
సదయుండగు నమ్మునివ రేణ్యుం డాసుశీల కభయం బిడివిషంబు వలని చెట్ట యా
యమ గర్భంబున కాపాదింప కుండు నట్లుగ నొనరించి ప్రసాదపూర్ణావలోకనం
బుల నవలోకించి.

౧౫౮

క॥ ఓయవ్వ నీకొకఁడు సుతుఁ, డాయుష్మంతుఁడు ససత్త్వుఁ ♦ డరినిగ్రహదీ
క్షాయుతుఁడు కీర్తిశాలి మ, హాయజ్వ జనించి భువన ♦ మంతయు నేలున్.

అ॥ గగము పోకె గానఁ ♦ గాంచును సగరుండు

నాఁ బ్రసిద్ధి వాడు ♦ నామ పలుకు

దప్ప దర్శమునకుఁ ♦ దాఁ బ్రతినిధి తేజ

మున ననంగ మోద ♦ మున మునింగి.

౧౬౩

వ॥ మానీతీలకం బమ్మహాత్ముని నేవించు చుండె బదంపడి సగరుండుద్భవించి
యగులం నోని యమోఘ్య రాజధానిగా నెల్లపుడమి నేకఞ్చత్రాధిపత్యంబు
వెలయు బరిపాలించు చుండె నంత.

౧౬౪

చ॥ ఒకతె విదర్భరాజసుత ♦ యుత్రమ కేశిని జ్యేష్ఠపత్ని యొం
డొకతె యద్యక్షసేమిసుత ♦ యూర్జితమూర్తి ద్వితీయపత్ని వా
రక భజియింతు వాని నను ♦ రక్తి మెయిం గులశీలరూపభా
ప్రకటయశోనిలాసములఁ ♦ బావను లంచు గవు ల్నుతింపగన్.

౧౬౫

తే॥ ప్రజలఁ గని మేలు నతనికిఁ ♦ బ్రజలు వొడమ

స్తైరి వారలయందుఁ జే ♦ రాస కొలది

నోమునోములు నానము ♦ బ్నాఱు పుణ్య

తీర్థయాత్ర వేయున ♦ వార్తములుగ.

౧౬౬

క॥ పత్ను లికె కన్నఁ జూత, ర్విత్తు లగునురొక్కొ- యనెడు ♦ వలనున మది ని
ర్వచితకు స్రుక్క యువతీ, రత్నములం గొంచు హిమధ ♦ రాధరభూమిన్.

—♦ సగరుండు సవత్సరుండై భృగుమహర్షిని నేవించుకొనుట ♦—

వ॥ నెగడొందు భృగువ్రసనణంబు మేనాఁడేనియుం దమకు మేలు గూర్పంజాలు
సిద్ధిక్షేత్రం బని నిశ్చయించి యాక్షణంబు పోయి యచ్చోటున నివసించి తపోనియ
మంబు తనరార నవారబ్రహ్మతేజోనిధి యగు భృగుమహర్షి సుజనతర్హి నెయ్యంబు
వడయంగాంచి యమ్మ హాత్మునిం బ్రపత్తి మించి పుత్రలాభం బెంచి యారా
ధించు చున్నంత.

౧౬౭

అ॥ వర్షశతము గడవ ♦ వాని భక్తికి మెచ్చి, మాని పలికె నీదు ♦ మగువలందు

నొకతె కొదవుఁ బుత్రుఁడొకఁడు నంశకరుండు, వాని చరిత మిపుడు ♦ వలదు జెలుప.

క॥ ప్రసవించును ప్షిసహ, ప్రసంఖ్యఁ దగు సుతుల సత్వ ♦ సంపన్నుల న

న్య, సతు లెది దేని కిష్టమొ, పొసంగం గోరుకొనఁ జనుఁ బ్ర ♦ బుద్ధత ననినన్.

వ॥ అమ్మహాత్మునకు నమస్కరించి యవ్వారలలోఁ గేశిని యొక్క యపత్యంబును
సుమతిపెక్కొడు సుతులం గోరి యమ్మొయిన యనుగ్రహింపవేయని వేడు

కొనిన సత్తపోధనుం డట్లయగుం గావుతమని ప్రసాదించి ప్రస్థానంబు సమకూర్చిన
సపత్నీకుండై యప్పుడమితేఁ డవ్వాచంయమవరేణ్యునకు సప్రదక్షిణక్రమంబుగ
సాష్టాంగంబగు నంజలిసేసి నెంజలిఁబాసి యనుజ్ఞం గైకొని నిజరాజధానిం బ్రవే
శించి ప్రజాపాలనం బొనరించుచు నుండు నంత.

౧౭౧

—♦ సగరునకుఁ బుత్రులు గలుగుట ♦—

క॥ ధరియించిరి గర్భముల, య్యిరువురు జ్యేష్ఠ క నెఁ దనయు ♦ నితరయుఁ గనె న
చ్చేరు వొలయ నొక్క తుంబముఁ బురికొను సంయమివరోక్తిఁ ♦ బురుషోత్తంసా.

సీ॥ అల తుంబ మెడలింప ♦ నం దఱువదివేల, లెక్కకు బిడ్డలు ♦ లీల సూక్ష్మ
రూపులై కనుపట్ట ♦ రూపెనసిన యబ్ర, మున భంగి ఘృతకుంభ ♦ ముల నమర్చి
పెనిచిన వారలు ♦ పెనుపొంది యున్నత, దేహు లుద్యద్భాను ♦ తేజులు బల
సంపన్నులునునై ప్ర ♦ సక్తయావనరేఖఁ ♦ బొసఁగిరి సగరుని పున్నెములనఁ

గదిసి తామరతంపర ♦ గాఁగఁ దనదు

కొలము వెలయంగ నాతండు ♦ గూర్చు నరుస

మున ముని ప్రసాద మెంచుచుఁ ♦ దవరు చుండెఁ

దనకు సరిగాఁ డొకొండని ♦ యినకులీన.

౧౭౩

వ॥ కొంతకాలంబునకుఁ గేళిసీసుతుండగు నసమంజుండు.

౧౭౪

క॥ అసము సెడ నెందు నసమం, జసుండై దుష్కృత్య మనక ♦ సరయూనది లో
విసువ కెదిరి బిడ్డల నిడి, హసించు వా రడఁగఁ దల్లు ♦ లాక్రొశిఃపక. ౧౭౫

ఆ॥ పలుకరాని చెడుగుపనులు వాఁ ♦ డొనరింపఁ

బొరువు లేడ్వ జ్యేష్ఠ ♦ పుత్రుఁ డనక

వాని వెడల నడిచె ♦ వసుధేశుఁ డత్యయం

బొదవు నంచు ధర్ము ♦ వెదఁ దలంచి.

౧౭౬

క॥ తనయుఁ డొకఁ డంశుమంతుం, డన నతనికిఁ గలఁడు వాని ♦ నవహితమతియై
పెనిచె విభుఁ డతఁడు పెరిఁగెను, వినయాదుల తోడఁ బెనుపు ♦ వెలయఁగుమారా.

చ॥ ఎదిరి హితమ్ము స్వాత్మశుభ ♦ మెంచి చరించుఁ బ్రియోక్తులాడు దు

ర్మదులకు దుర్నిరీక్షుఁడగు ♦ మాలిమి సూపును సజ్జనాళికి

వదలఁడు ధర్మమార్గ మప ♦ వర్గముఁ గోరును స్వీయ మంశుమ

త్పద మటు లర్థవంతముగ ♦ భాసితె వాఁడుదయంబు నొందుచోక.

౧౭౭

—♦ సగరచక్రవర్తి యశ్వమేధంబొసర్చుట ♦—

క॥ అంతట నృపశార్దూలుఁడు, మంతనమునఁ దలఁచెఁ దనదు ♦ మహిమ కెనగఁగా
వింతు నొకఁ డశ్వమేధ ము, సంతఫలప్రసవ మవని ♦ నదె చూ; యనుచున్.

క॥ ఆ యొడయఁ డంత సోపా, ధ్యాయుండై నిశ్చయించి ♦ యార్యావర్తం
బే యుత్తమపద మయె శు, భాయిత మని వారలనఁ బ్ర ♦ భావం బెసఁగన్.

తే॥ వింజమును వలికొండయు ♦ వెరవు కలిమి
నొండొరుల బొంచి వీక్షించు ♦ చుండు నచట
పున్నెముల కిక్క యమ్మెలి ♦ పొలము నందు
సవనవేదులు శాలలు ♦ సంతరించి.

౧౮౧

క॥ దీక్షితుఁ డయ్యెను నృపహ, ర్యక్షుఁడు సరి యగునె యితని ♦ కమరేంద్రుఁడు నా
నక్షిణనై భవము ప్ర, త్యక్షముగా నెల్లజగము ♦ లానందింపన్.

౧౮౨

మ॥ తన సామ్రాజ్య మొకండ తాల్చువహికిం ♦ దార్కాణగాఁ దేజ మొ
ప్ప నవీనార్జునులీల మెప్పులయు న ♦ ప్పొత్తుం బవిత్రు న్మఖా
శ్వనియోగాఘ్నఁ బొనర్చి యవ్విభుఁడు ని ♦ శృంకంబుగా నుండఁ బా
లనదీక్షాప్తఁ జరించె నాతఁ డజితో ♦ ల్లాసంబు శోభిల్లఁగన్.

౧౮౩

ఆ॥ తేటిచూడ రాక ♦ తేరువాటుకొండకుఁ, బుడమిఁ జుట్టిరాఁగఁ ♦ దొడరు దొరల
గిట్టి యొర్చి వారి ♦ కీర్తులు కరయుక్తి, నందిపుచ్చుకొనుచు ♦ నతఁడుఁ బెరయ.

—♦ ఇంద్రుండు మఖాశ్వంబు హరించుట ♦—

వ॥ భూపతిక్షిణంబు గావించి యాగోపసదంబు సేరవచ్చు నత్తటి నుత్తలపాటునం
గదిసి కుపూయంబగు రక్షోభావంబు ప్రాయంబుగ నొక్కండు మాయ వన్ని
దాయ చుట్టిఁజై పర్వసమయంబు నయంబున బొంచి యున్న హరిహాయుం డా
క్రతుహాయంబు సలీలంబుగా నపహరించిన.

౧౮౪

సీ॥ తన ప్రాభవంబు చుల్ల న యయ్యెఁ బోయంచు, నొడ్లు గన్గొన నావనొడుఁగు వాని
వంశకేర్తికి హాని ♦ వాటిల్లె నిట్లని, వైవర్ణ్యమున మోము ♦ వాంచు వాని
నెదిరి యేర్పడ కున్ని ♦ కెది మూల మనుచు ను, ద్వేగంబు భరమున ♦ వ్రేలు వాని
యజ్ఞభాగార్థుల ♦ కగునె యిట్లని కనుం, గవకెంపుతోఁ బల్కుఁ ♦ దివురు వానిఁ
గాంచె గాకుత్స్థపీరు న ♦ క్కజము గదుర
నెంచె నాతని యపరాధ ♦ మించుకయును

గామి జేజేలగమి యోర్వ ♦ లేమి యధ్వ
రంబు చెడరామియును మహీ ♦ రమణుఁ డపుడు.

౧౮౬

శా॥ ప్రిచ్ఛన్నం బొనరించె హర్త హయము ♦ న్బ్రహ్మిణ్య మొప్పార నే
డచ్చిద్రంబుగఁ జేయు మీక్రితువరం ♦ బస్మత్ప్రణాశంబు వో
నచ్చంజౌ యశ మబ్బుఁ గావుత మటం ♦ చాచార్యుఁడుం దెల్పుఁ బ్రాం
చచ్చీలుం డతఁ డిట్లనె న్నుతుల ప్రా ♦ శస్త్రస్యంబు పెంపొందఁగన్.

౧౮౭

ఆ॥ బిడ్డలార ; మిమ్ముఁ ♦ బేర్చిమైఁ గనఁచెన
కలిమి ఫలము నేడు ♦ గాంచు వాఁడ
నరయుఁ డిమ్మఱాశ్వ ♦ మంతరాయము మీర
తలఁగ వలయు భూమి ♦ తలముఁ బెరసి.

౧౮౮

క॥ యోజనమున కొకఁడుగ మీ, రోజం బెనుపొంది తడవుఁ ♦ డోర్పున హయ మ
యోజనఁ గానక కాంచుఁడు; భ్రాజిష్ణుతఁ బుడమి వ్రచ్చి ♦ పాతాలంబున్.

తే॥ దీక్ష సెడకుండఁ బాత్రుండు ♦ తెఱపు గావ
నిందు మేల్కొని మీరాక ♦ కెదురుసూచు
చుందు మేను ఋత్విజులుం బ్ర ♦ యోగవిధికిఁ
గొఱత వాటిల్ల కుండెడు ♦ నెఱికిఁ గూర్చి.

౧౯౦

—♦ సగరసుతులు మఘాశ్వంబునకై భూమి వ్రక్కలించుట ♦—

మ॥ అనినన్ సంతసమంది యాజ్ఞగోని వా ♦ రానాఁడె విశ్వంభరా
ఖని గాలించి హయంబుఁ గానక కడం ♦ క న్యోజనాయామ మొ
క్కవికిం బాలుగఁ గొంచు దిగ్గజములుం ♦ గాన్పింప నొనర్చుటం
గనఁ బాతాలము సొచ్చి చూఱకొన నా ♦ కాంక్షించు కల్పంబునన్.

౧౯౧

౧॥ శూలములు సీరములు కు, ద్దాలమ్ములుఁ గొంచు భూవి ♦ దారణమునకుం
జాలి తలపడిరి భూతము, లాలో నాలోడనమున ♦ నటునిటుఁ బఱవన్.

౧౯౨

౨॥ భోరుమంచు మోసె ♦ భువి గ్రక్కదలె గిరు
ల్లిక్కు లెల్లఁ చెరలి ♦ తిరుగుడు పడె
సాహసిక్య మొప్ప ♦ సగరపుత్రులు మన్ను
మిన్ను నొకఁడు సేయు ♦ పన్నుగడను.

౧౯౩

౩॥ ఎదురుగ వచ్చు భూత మది ♦ యెయ్యది యేనిఁ దురంగహారిగా
మనిఁ దలపోసి తిట్టుదు ర ♦ మందబలంబున నెవ్వఁ రేనియుం.

గదిసిన గిట్టి పోరుదు ర ♦ కారణదూషణభాషణంబుల

న్నొడలిడి వార లేమనిన ♦ మోదుదు రాయతి నెంచ కేడ్డెఱ్ఱ.

౧౯౪

మ॥ స్వమిశి శ్చష్టిసహస్రయోజనసువి ♦ స్తారంబుగా భోగిలో

కము గాన్నింపఁగఁ ద్రవ్వి దిగ్గజములు ♦ న్నన్నట్ట సంభావనా

క్రమణమ్ము ల్పొనరింపుచు న్నడచుచున్ ♦ త్మనాధు పుత్రు ల్పరా

క్రమ మొప్ప న్గఁ జుట్టివచ్చి రవిని ♦ ధార్యప్రభావాధ్యులై.

౧౯౫

క॥ ఆలోలచిత్తులై సుర, లాలోఁ గాలోచితముగ ♦ నగు మాగతి కే

యాలోచన యని మొఱయిడ, నాలోకేశుండు పలికె ♦ నవ్వారలతోన్. ౧౯౬

ఆ॥ పొందు కర్తమొందు ♦ పుట్టు నిద్దానికి

జాలి నొందనేల ♦ జతన మేల

యొచ్చి యుండుఁ డెదియు ♦ నొప్ప దిప్పట్టిట్టు

లనదుగా నహింపఁ ♦ కమ్యతుండు.

౧౯౭

ఆ॥ అనినఁ గీలెఱిగి ♦ యరిగిరి వేల్పులు

మఱలకుండు సురంగ ♦ మంబు గాంచి

కాని యనెడు తెల్లడి ♦ యానతిఁ దొలఁచి కి

శాను దిసయుఁ గూడ ♦ సగరసుతులు.

—♦ సగరసుతులకుఁ గపిలముని కాన్పించుట ♦—

క॥ కని రయ్యెడ నొకదివ్యుని, గనదగ్నిప్రతిముఁ బ్రలయ ♦ కాలాభీలున్

మునిరూపధరుని నచ్చట, మొనసి మెలఁగు యజ్ఞతురగ ♦ మును నవ్వీరుల్.

సీ॥ భానుబింబంబున ♦ భంగినై యీదైదు, దెసలఁ గ్రిక్కిరిసి బ ♦ త్రేజ మెసఁగ

శ్చక్రమూర్ధజసటా ♦ చ్చటలు సింగంబు ప్ర, నంగంబు బీరమ్ము హంగుసూపఁ

దనుకడారిచ్చాయ ♦ తదిలి కల్యాణప్ర, వర్షణంబున కాన ♦ నాలు గాఁగ

సాంఖ్యవిజ్ఞానప్ర ♦ నాదనంబున మేల్మి, నవనవోన్మేషంబు ♦ నలుపు నొడువ

నెగగు నమ్మహానీయుని ♦ నిర్ణయింప

నేరక మఖాశ్వ మచ్చట ♦ నెలవుకొనిన

జాడ కమ్మాని హర్తకాఁ ♦ జాలు ననుచు

హృష్టు లయ్యుఁ గృధాసమా ♦ కృష్టులైరి.

౨౦౦

తే॥ తోడనె ఖనిత్రలాంగల ♦ తోమరాదు.

లెత్తికొని యమ్మహాత్ముడై ♦ నెగసి సగర

సూనులు ప్రసూనమృదులంబు ♦ మాని మాన
సంబు దంభోళి గావించు ♦ సంబరమున.

౨౦౧

ఉ॥ దొంగవు నీవు మమ్మెదిరి ♦ త్రోవగఁ జాలక మాని పోల్కిఁ బా
యుం గనుమూయుచుం దెఱచు ♦ చున్న నటంచుఁ దలంప రిత్తవో
వం గలదెట్లు కుచ్చితము ♦ వారక తత్ఫల ముదికొ మ్మెదం
బొంగకు మిత్తటికొ సగర ♦ పుత్రులు నిన్విడనాడ రెమ్మెయిన్.

౨౦౨

క॥ అని తేట్టుచుఁ దనపై మూఁ, గిన గపిలమునీంద్రుఁ డగ్నికీలాపీలా
శనికల్పదృష్టిపాతం, బెనయగ నమ్మేటిమగల ♦ నీక్షించుబయున్.

౨౦౩

—♦ కపిలుండు సగరసుతుల భస్మసాత్కరించుట ♦—

ఆ॥ బూదిప్రోవు లైరి ♦ పురవైరి ఫాలాగ్ని, దగ్ధులైన త్రిపుర ♦ దనుజు లట్టు
లెందుఁ గావరము స ♦ మిల్లితేజులనేని, గూల్పకున్న భాను ♦ కులవతంస.

క॥ అంతట సగరుండు చేడ్పడి, మంతనమున మంత నంశు ♦ మంతునిఁ గని యి
ట్లంత తెచ్చి రేలాకొ భా, స్వంతులు నీతండు తెచట ♦ బడలి తెరలిరో.

తే॥ బుద్ధిమంతుండ మెదు ని న్బోల నేక
రొరులు శూరుండ వస్త్రున ♦ యోగకృతివి
నీకు చైవసహాయంబు ♦ నెఱియుఁ గలదు
గాన నను నాక్రతువు నేడు ♦ గావు మనఘ.

౨౦౪

క॥ నినుఁ గంటిమి కంటిమి తెఱఁ, గినవంశ్యుల కెల్ల మేటి పీవ ♦ మెలకువం
గని చని మఘాశ్వగతియుం, వినతండుల స్థితియుఁ చెలిపి ♦ ప్రీతిఁ గొలుపుమా.

ఆ॥ అనిన నట్లకాక ♦ యని యాజ్ఞ గొని సాధ
నములు గొంచు నాక్షు ♦ ణమున భద్ర
ముఖుండు మేలిపయన ♦ మున నొప్పి చనెఁ దన
వారు తొలిచి యడిన ♦ దారి దొరసి.

౨౦౫

సీ॥ బరిమ మేకొని రూప ♦ మొందె నిట్లని చూచు, వార లెల్లరు మెచ్చు ♦ వారు గాఁగఁ
దపసి పెట్టిన భిక్షు ♦ తానక మిద్దాని, కని వేల్పు లెడగని ♦ వినుతినేయ
వంగడం బీతిని ♦ వలన నెక్కిను నంచు, బూర్వు లింద్రాస్థాని ♦ బొదలుచుండఁ
బేరువాడిన వాసి ♦ బెరసె దేజునఁ దన, తోడివాడని భాను ♦ డాడఁ దొడరఁ
జేరి దిక్కరులకుఁ బ్రద ♦ క్షిణ మొనర్చి
కుశల మడిగి తదాశంస ♦ కొసరు వడసి

కాంచె హయమునుఁ దండ్రుల ♦ గతినిఁ గపిలుఁ
డుండు నప్పొల మంశుమం ♦ తుండు తజీసి.

౨౦౯

తే॥ అడలె భోరనఁ దండ్రుల ♦ యగతికత్వ
మునకు యజ్ఞశ్వలబ్ధికి ♦ మొనసఁ దృప్తి
రెండు వాఁగులు పొంగి యొం ♦ డొండ నొరయు
చుండ నడికట్టవోలె న ♦ తండు డెరలి.

౨౧౦

మ॥ సమకాలంబున వార లట్లగుటకుం ♦ జాలిం బరాధీనుఁడై
సమకోదండనిభుండు వాఁ డెడఁద సం ♦ క్షోభింపఁ గ న్బుణ్యలో
కము లిమ్మాన్యుల కెట్టు లబ్బు హ్రదమా ♦ కాన్పింప దొం డే నివా
ప మొసంగం గమకించు మేరకని ప్రా ♦ ప్తవ్యంబు భావించుచోక.

౨౧౧

తే॥ భ్రాత సుమతి కవ్వారల ♦ మాతులుండు
ప్రథితవిక్రమాతులుఁడు ♦ సుపక్షుఁ డతనిఁ
డేర వచ్చి దురంత యీ ♦ చింత మాను
మలఁతఁ ద్రోవడ దింత ల ♦ నర్థకంబు.

౨౧౨

ఉ॥ వీరలు వీరు లివ్వెరవు ♦ పీడిన చొప్పునఁ జచ్చి రిట్టివా
రేరును తాకికోదకము ♦ లిచ్చినఁ దృప్తులు గారు విశ్వసం
తాని భూధరేందుఁ సుత ♦ తా నరుదేరఁగఁ దద్విశుద్ధిమ
త్పూరజలప్రదానమున ♦ బొందుదు రుత్తమలోక సంపదల్.

౨౧౩

ఆ॥ కపిలముని కుఁధాగ్ని ♦ క్రాలఁ గాలిన వీరి
భస్మరాసు లెపుడు ♦ పరమ గంగ
ప్లావితము లొనర్చుఁ ♦ బడయుదు రానాఁడు
శుద్ధు లగుచు స్వర్గ ♦ సుఖము శుభము.

౨౧౪

ఉ॥ నీవు మఖాశ్వముం గొని వి ♦ నీతి మెయిం జని యాపితామహం
గావుము తొల్ల జన్మముఁ బ్ర ♦ కాశిలఁ జేసి కడంగి దుర్ధరం
బీవరయత్న మెప్పగిది ♦ నేనిఁ దలంపు మొనర్ప నిన్ను నీ
చేవను నమ్మి యుందు రిటు ♦ చేడ్పడి నీపెతరు ల్కమారకా.

౨౧౫

తే॥ అనుచు నెఱి గూర్చి యప్పన్న ♦ గాశనుండు
పూజితుండై చనిన నాప్ర ♦ బుద్ధుఁ డవుడు
కపిలమునిఁ గొల్చి మఖతురం ♦ గమముఁ దెచ్చి
తాత కర్పించెఁ గీర్తివి ♦ స్తారుఁ డగుచు.

౨౧౬

వ॥ సగరస్యపతియుఁ దద్వృత్తాంతం బెల్ల నాకర్ణించి.

—౨౧౭

క॥ సుతుల గతి కింత దెరలియు, వితతయశుం డధ్వరంబు ♦ వెంట మెలగి స
మ్మతి నిలకు నంశుమంతునిఁ, బతిఁజేసి త్రివిష్టపాధి ♦ పతిఁ జేరె దుదిన్. ౨౧౮

తే॥ కడఁగి ముప్పదివేలేండ్లు ♦ బుడమి నేలి, భార మంతయుఁ బొత్తుపై ♦ బాటవైచి
కాంచెఁ దనగతిఁ దనయుల ♦ గతిఁ దలంప, సగరునంతటి వాఁడునుఁజాలఁ డయ్యె.

—♦ అంశుమంతుండు తపంబొనర్చుట ♦—

క॥ మతిమంతుఁ డంశుమంతుఁడు, సుతుని దిలీపుఁ బృథురాజ్య ♦ శోభనలీలా
యుతుఁ జేసి చేసెఁ దప మా, యతి పెనుపడ హిమధరాగ్ర ♦ మందుఁ గుమారా.

సీ॥ వడిగాలి సడిసన్న ♦ గడచి పాతెడు మది,మలయించు ధృతిఁ జెంచి♦సాలయఁజేసి
మిట్ట పల్లము నాక ♦ మిడుకఁ జూచు ఖవాజి, తతి లోని లక్ష్మ్యబంధముననిలిపి
ధ్యానయోగరసాయ ♦ నానూనగుణయుక్తిఁ, బదరు క్లేశంబుల ♦ యదరుమాన్ని
యంచపట్టున నూర్ప ♦ డంచు నేర్పున జన్మ, కర్మహాసనిరాస ♦ గతికిఁ జాలి

యెడసి ముప్పదిరెండువే ♦ లేండ్లుఁ దపము

సలిపె గంగావతరణంబు ♦ దలపున నిడి

కాని యాతేని కాపూన్ని ♦ కాని దయ్యె

సిద్ధి గనకున్కి రఘుకుల ♦ శ్రీనివేశ.

—౨౨౧

క॥ ఆకొఱతఁ బాపుకొనలే, కాఁకొనియే వాఁడు సనియె ♦ సమరపురమునన్
మేకొని సుఖిందుటయు మే, లే కాకని జతన మెడసి ♦ యినవంశమణి. ౨౨౨

ఆ॥ తండ్రి బోలి నెగడెఁ దద్దయుఁ గ్రతువులు, సేయఁ జాలె నూలు ♦ క్షీతియు నేలె
బెద్దలల్లె పెక్కు ♦ వేలేండ్లు గంగఁ దే, నేరఁ డాదిలీప ♦ నృపుఁడు వత్స. ౨౨౩

క॥ అభ్యర్హితుఁ డాదట సుతు, నభ్యుదయాంచితు నొనర్చి ♦ యతఁ డైంద్రసభన్
సభ్యత్వ మెనసి మెఱసె స, మభ్యాహపదమునఁ దొలి ప్రయత్నము నిలువన్.

—♦ భగీరథుని చరిత్రము ♦—

ఆ॥ పుట్టఁబోని బిడ్డ ♦ పుట్టె వీడని బుధు
ల్పొగడఁ బరిమళించె ♦ బొగడ దండ
వోలె నతని యసము ♦ పుడమిఁజేఁ డటు భగీ
రథుఁడు గాఁగ మూడు ♦ రాజ్యములను.

—౨౨౫

సీ॥ విదైలందున చేర్చె ♦ విధిరాశివాసమ్ము, తల్లి పాల్గోలు న ♦ త్తటిన వేడ్క
 నట వినయామల ♦ నల్లిబిల్లిగ నల్లె, దాతతండులనాటి ♦ దయిత కీర్తి
 లాలించె నామీద ♦ లక్ష్మి సామ్రాజ్యంబు, కీర్తనంబునఁ జెక్కు ♦ గీటికూర్చి
 మగని మారుగ నెఁచెమరునారివయసున, శుద్ధాంతహృత్ప్రాంతి ♦ జోక్కుగాంచి
 మెచ్చ రెవ్వార లవ్వాని ♦ పెచ్చుమేలి
 లక్షణములకుఁ గరఁగి వ ♦ లక్షపక్ష
 విధుఁడ తానయి జగముల ♦ వెలసె నాభ
 గీరభుఁడు కేవలుం డెట్లు ♦ శ్రీరఘువర. ౨౨౬

ఆ॥ అతని పగలు వైరు ♦ లం దట్టు లీగి బ్రా, వృణుల యందుఁ గరుణ ♦ యన్ధులందు
 వలపు పక్షియందుఁ ♦ దలపు సత్కర్మము, లందు నెగడి వింత ♦ లనఁగ నయ్యె.

ఆ॥ అర్జుదములు క్రతువు ♦ లం నబ్రముగ నిచ్చె
 నరద మొకఁడు గజము ♦ లైదు పది హ
 యములు పత్తిశతము ♦ నర్థంబుతో స్వర్ణ
 భూషితములు గాఁగ ♦ భూసురులకు. ౨౨౮

క॥ తన పూర్వుల చరితములకుఁ, దన చరితము మెఱుఁగువెట్టె ♦ దద్దయుఁ దగి య
 య్యనఘుఁడు చింతిలె నెమ్మొయిఁ, బినముత్తాతలు సుగతులఁ ♦ బెరయుదురనుచున్.

మ॥ తన సామ్రాజ్యము సంద్రముం నొడరి యీఁ ♦ దం బోలు నమ్మేలునన్
 ఘనులౌ మంత్రులఁ దత్ప్రసక్తిపరులం ♦ గావించి సంతానమా
 కనరాదింతకు మున్ను దుర్మృతులకా ♦ కాన్పింప వుచ్చెర్గతు
 ల్పొనరం దాపసవృత్తి నయ్యుభయము ♦ నోబ్బెలు న్నమర్థింపఁగన్. ౨౩౦

క॥ అని నిశ్చయించి నెమ్మన, మనువొండఁ జలింపనీక ♦ యడఁగించి తదే
 కనిరూఢి మించి తలకొనె, మొనకొను నమ్మేలి కర్జ ♦ మును సాధింపన్. ౨౩౧

క॥ గోకర్ణ క్షేత్రమునకుఁ, బాకారిస్తుతుఁడు చని ప్ర ♦ పన్నుండైమా
 సై కాహభోజియై య, స్తోకనియతిఁజేసెఁ దపము ♦ సుర లగ్నింపన్. ౨౩౨

సీ॥ బొట్టనవ్రే లూఁది ♦ పుడమి నెట్టన నిల్చి, బాహువు ల్నిల్వనఁ ♦ బరఁగఁ జూచి
 నాలుగంగులు వెల్ల ♦ నడిచక్కిఁ దానయి, రవి నేకదృష్టితె ♦ అవునఁ జూచి
 కుండలినికి మేలు ♦ కోలు నెక్కినఁ జేసి, హంసతత్త్వవికాస ♦ మరసి మోచి
 తుత్పిపాసల జోలి ♦ సాలయక విడనాడి, యలజడి యను నడి ♦ నవలఁ ద్రోచి
 దివ్యవర్ష సహస్రము ♦ లైఱపి లేని, తపమునిష్ఠఁ దలిర్పఁ బి ♦ తామహుండు
 మెచ్చివచ్చితి నీకోర్కు ♦ లిచ్చువాడఁ, ననిన నాతోడు హర్షాంచి ♦ తాత్తుడగుచు.

తే॥ మొక్కి పూజించి స్తుతిపాఠ ♦ ములు రచించి
యసము కలకాల మితనిచై ♦ యతిశయిల్లఁ
దనదు భాగ్యంబు ఫలయుక్తి ♦ దనరునేనిఁ
దండ్రుడి; ననుఁ గావఁ దలపునఁ ♦ దలఁచితేని.

౨౩౪

క॥ సంతతి విచ్ఛేదము లే, కెంతయు శోభిల్లఁగూర్పు ♦ మేర్పడఁ దాతల్
వంత లెడలి స్వర్గతి సుఖ, వంతులు గాఁగ జల మొసఁగు ♦ వలను మొదలుగన్.

తే॥ తాకికోదకములఁ గాక ♦ లోకజనని, గంగ తా భువి కరుగుదే ♦ రంగఁ దజ్జ
తాఘములఁ బెతరులు తృప్తి ♦ నోలలాడఁ, జేయవే, భక్తవత్సల ♦ చిత్తయనిన.

క॥ పరమేష్ఠి పలికె నిట్లీ, పర మలతియె గంగ ♦ వేడ వచ్చును దానిన్
ధరణి భరింపఁగ నోపదు, భరియించెడు వాఁడు గానఁ ♦ బడఁ ఛొం జెందున్.

ఆ॥ అఖిలలోకనాథుఁ డప్రమేయుఁ డజుం డ, నాదినిధనుఁ డీశుఁ ♦ డలఁతిఁ దాల్చు
నోపు నీపె నింక ♦ నుమప్రాణవల్లభుఁ, గూర్చి కొసరి వేడు ♦ కొనుము భక్తి.

ఉ॥ ఆతఁడు వల్లె యంచనిన ♦ నర్థము లెల్ల ఫలించు నీతల
న్బాతచరిత్ర శీతగిరి ♦ పుత్రిక జ్యేష్ఠ సువర్గలోకవి
ఖ్యాత ధరాతలం బెనయ ♦ నౌధృతిమైఁ జనుదేరఁ బిన్నము
త్తాతలు ధూతపాపు లయి ♦ తా రొలయం గల రుత్తమస్థితిన్.

౨౩౫

క॥ భద్రముఖా ; నీకగు న, చ్ఛిద్రము సంతాన మింకఁ ♦ జెచ్చెరఁ జని ని
న్ద్రదకరుణావశంవదు, రుద్రునిఁ బ్రార్థింపు మాత్మ ♦ రూఢి పొసంగన్.

౨౩౬

చ॥ అని యుపలాలనంబునఁ బ్ర ♦ హర్షము నించి యమర్త్యలోకవా
హిని మది కెక్క నమ్మెయి స మీహితము న్స్వలయించి వల్లె యం
చను నుడి గాంచి నీతలఁచు ♦ నప్పుడె తా నవతీర్ణయాను స్వ
ర్గుని ధర కంచు నాన్యపతి ♦ తో వివరించి విరించి యేగినన్.

౨౩౭

ఉ॥ మానుగ నట్టిఁడైన నియ ♦ మంబున శంకరుఁ గూర్చి మేదినీ
శానుఁడు క్రమ్మఱ న్దపము ♦ సల్పుచునుండ నొకొండు వత్సరం
బైన దయాసనాథుఁ డచ ♦ లాత్మజనాథుఁడు తేని భక్తికిన్
మానస ముల్లసిల్లఁ దగు ♦ మాలిమి సూపుచు వాని కిట్లనున్.

౨౩౮

ఆ॥ మెచ్చినాడ నీదు ♦ మేలినిష్ఠకు వరం, బిచ్చినాడ నిదె గి ♦ ంద్రపుత్రి
వగ్యుఁ దాల్చు శిరము ♦ నం దది నీమది, కెక్కి ప్రీతి గొలుపు ♦ పెఱిగి యెఱిగి.

క॥ నీ కోరిన యర్థమునకు, నాకాకసులెల్ల మెచ్చ ♦ నలినాపు కొలం
బీ కలనగీర్తి వెలయగ, నా కృతి మేకానెడు నెటిగ ♦ నందగు వత్సా.

తే॥ అనుచు నిఖిలనమస్కృతుం ♦ డభవఁ డిట్టు
లానతిచ్చినఁ గాతుకం ♦ బతేశయిల్లఁ
గనుల హస్తాగ్రహము ♦ ల్లిమ్ముదేర
ధృతి శివునిఁ గొల్చి గంగఁ బ్రా ♦ ప్తించె నతఁడు. ౨౪౫

సీ॥ రావమ్మ పుట్టింటి ♦ రమఁ గోరి గిరిపుత్రె; నడిమి లోకంబు వి ♦ న్నాణముగను
భూషింపుమమ్మ సం ♦ బోధించె గంగ; ని, న్నొదలఁ దాల్పంగ ♦ నంగజారి
వినుమమ్మ నామొఱ ♦ విధిముఖార్చిత; దీన, పాలనంబున పుణ్య ♦ ఫలముఁ బెరయఁ
గనుమమ్మ యిమ్మేలు ♦ కల్యాణి; కలకాల, మసము పూరింపంగ ♦ నొ నటంచుఁ
పక్షవాతంబు వలదు ముప్పట్టు లొక్క, తీరుగాఁ జూడుమమ్మ యోదివ్యమూర్తి;
యమృతదానంబు సేయఁ మోయమ్మ తరలి, భవభయాత్తులఁ గావ నభస్సవంతి.

శా॥ కల్లోలోల్లసితామృతాంగి వగు నీ ♦ కారుణ్యహీనాప్తికి
న్మల్లోకంబులు వేచి యుండు నెపుడు ♦ న్మోక్షమ్ము నీకూర్చు సా
మ్మల్లాడ న్ననుబొంట్లు నీవెడయ నా ♦ నా కీర్తి వేవేగ నా
తల్లి; రాగదవమ్మ యిమ్మహికి హా ♦ ర్తం బొప్ప గంగానదీ. ౨౪౬

తే॥ ఎవ్వ రేపాపముల నెట్టు ♦ లేర్చుకొన్నఁ గన్నతల్లివి నీకాన్పె ♦ కావఁ జాలు
నన్న ధైర్యంబు నీబిడ్డ ♦ లందఱకును, గన్నెడకుఁ గూర్పఁ గాదు ♦ గం గా భవాని.

క॥ అఘమర్షణ మొనరింపఁగ, నఘనాశని నీదు గర్భ ♦ మందినఁ గాకే
లఘుమార్గము గల దిశ హా, ర్షణునము త్వత్సేవనము ర ♦ సప్రసితకలా.

మ॥ విధికిం బాసి నిషేధమం చనక ని ♦ క్వేలంబు సంసారవా
ర్నిధి పాలై తుని ముట్టలేని మొఱకు ♦ ల్నీ సేవకుం జీవితా
వధి యా కాలమునం దొకక్షణము సం ♦ భావించురేని స్థయా
నిధి వారి స్థరిజేర్తు వింకఁగలరే ♦ నీసాటివా రేయెడన్. ౨౪౭

ఉ॥ కావఁగ రమ్ము నీయెలమి ♦ గానఁగ నయ్యెడు నేడు కర్మముల్
గావు తరింపఁ జేయ గతి ♦ గాననివారి నటన్న మాట యిం
దే విదితంబు గాఁగ నిశ ♦ నేలనె జాలము కన్నతల్లి; యో
పావనపావనీ; నిఖిల ♦ పాలని; నాకధునీ; యశస్వినీ. ౨౪౮

వే॥ అగతిగతికల్పనంబున ♦ కైతి త్వత్క, టాక్షరసవత్తరంగని ♦ రీక్షణంబ
చేయుచున్నార మంబ; వి ♦ చేయు మింక, నమరవాహిని నాదు మొ ♦ తాలకించి.

మ॥ అని వేడం జనుదెంతు నే నిదె కనుం ♦ డన్నట్టు లద్దేవి ; భం
గనినాదోద్ధతిమీఱఁ గామహరునిం ♦ గారెంతుఁ బాతాలలో
కనివాసంబునఁ జేర్చి కాకని స్వవే ♦ గకాంతికి నేర్పులున్
మునులు నిస్సమయ మంద శంకరు శిర ♦ మ్ము న్నొక్కి త్రోపాడినన్. ౨౫౩

క॥ మంగళకరుం డసంగుం, డంగజహరుఁ డంగనాథి ♦ తాత్కాలిన్
సంగుఁ డల సర్వమంగళ, కుం గైతవ మొఱుక సేసి ♦ కుపితుం డగుచున్. ౨౫౪

క॥ ఈనెలవున నీపెఁ దిరో, ధానంబున నలఁతుఁ గాక ♦ తన తరమా న
న్నీనెఱి మొఱంగి యొండెడఁ, బోనని జడముడి విదిల్చి ♦ పూని నిలిచినన్. ౨౫౫

సీ॥ నిక్కి-చూచినఁ బయి ♦ నెలవులకును మీఁదు, గా నిట్టవొడుచుచుఁ ♦ గానిపింప
నిట్టట్టు నరసిన ♦ నెడలెల్లఁ దమగూఢ, కాఁ గ్రిక్కిఱిసి చూడ్కిఁ ♦ గమియఁజూడఁ
గదలింపఁ దొడరిన ♦ గడుసుతనము వజ్ర, సారమ్ము సడలించు ♦ సరణి నెఱయఁ
బాదు గన్గొనఁ బోవ ♦ బాతాలమున భంగి, నైన వింతకు వింత ♦ యతిశయిల్ల
నడరు హరు మహాజ ♦ టాటవి నెట్టనఁ, బడి తెమల్చుకొనఁగఁ ♦ బాటుపడియు
నిర్లమింప లేక ♦ నెఱిదక్కి బహుదివ్య, వత్సరములు మిన్ను ♦ వాడ గడపె.

ఆ॥ అడరు దక్కి నిలిచె ♦ నద్దేవి ధన్యయై, పుణ్య మీశు శిరము ♦ పొలమునందు
సాగకునికిఁ దనదు ♦ చలపాదితన మెల్ల, మాని పరవసమున ♦ మ్రానుపడుచు.

క॥ మున్నెంత రభస మూనెనొ, తన్నెదిరి నెఱింగి వింత ♦ దశకుం బాటై
విన్ననువు దోపఁబిడప జ, గన్నేతకుఁ దనకు, దాన ♦ కైవస మయ్యెన్. ౨౫౬

తే॥ రామ; హిమవన్నిభము జటా ♦ రామఘనము
పావనము శివశీర్షమ్ముఁ ♦ బాయకుండె
వన్నె వెట్టుచు చందురు ♦ వరుస నచటఁ
జుట్టచుట్టిన పూసరు ♦ లొగటువాయ. ౨౫౭

ఉ॥ అంతట నమ్మహింద్రుఁడు ని ♦ జాయతయత్నము వమ్ము గాఁగ ని
ష్కాంతుఁడు గాక సేవకవ ♦ శంకరు శంకరు సమ్యగర్పిత
స్వాంతుఁడయై భజించె దృఢ ♦ సంయమ మొప్పఁగ వేల్పు లింతకి
ట్లంతలు సేయవారుఁ గల ♦ రే యని విస్మయ మంది చూడఁగన్, ౨౫౮

క॥ చిరకాలమునకు శంభుఁడు, సరిదృవతంసంబుఁ బట్టు ♦ సడలఁగనీక
య్యిరవున నునిచి విడిచె నా, ధరావిభుని ధృతికి మెచ్చి ♦ దయ నెఱ్ఱొనఁగన్.

తే॥ బిందుతతిమాత్రము క్తయై ♦ బిందుసరసిఁ
బెరసి జాల్పడి విపులపై ♦ విపుల యగుచు
నేడుప్రాతస్సులుగ నొప్పి ♦ యింతలంత
లనఁగ రాక రసాతల ♦ మందె బిదప.

౨౬౨

తే॥ తనరె ముల్లోకముల నిట్టి ♦ లెనసి త్రిపథ
గాఖ్య నడేవి యందు ధ ♦ రావతీర్ణ
ననిచె హ్లాదిని పావని ♦ నలిని యనఁగ
మూడుప్రాతస్సులనుఁ దూర్పు ♦ మొనసి రామ.

౨౬౩

వ॥ మఱియును సుచక్షుస్సీతాసింధువు లనియెడు మూడుప్రవాహంబులు శుభావహం
బులు ప్రతీచికిం జనె నన్నిటికి నెక్కుడగు నోఘం బొక్కండు దురాలభంబగు
రభసంబున నొప్పారుచు నప్పార్థివోత్తమునిం గూడముట్టి యరుదెంచుచుండె
నయ్యవసరంబున.

౨౬౪

తే॥ రథముపై నెక్కి తన మనో ♦ రథము సఫల
మయ్యెనని హర్ష వికసితా ♦ స్యాబ్జుఁ డగుచుఁ
బుత్రిఁ దొడితెచ్చు జనకుని ♦ పోల్కి నెగడె
గెలన భాగీరథియరా భ ♦ గీరధుండు.

౨౬౫

ఉ॥ ముద్దులుసేయు నొక్కయెడ ♦ ముందలయై యొకట నిన్వనమయై
నిద్దఁపు వేగము న్నెఱియు ♦ నేమము నొక్కొకచోటునం దగం
బద్దులు సూపు నాభువన ♦ పావని తో నరుదేరనైన సం
వద్దశఁ గన్న యాన్యపతి ♦ భాగ్యమె భాగ్యము రాఘవోత్తమా.

౨౬౬

ఆ॥ ఆకసముననుండి ♦ యభవుని శిరమున
కచట నుండి భువికి ♦ నవతరించి
తనదు మహిమఁ దెలుపఁ ♦ దనరె నా శబ్దాయ
మాన యయ్యె నడకు ♦ మలసి యవుడు.

౨౬౭

సీ॥ తమకుఁదా మెదురై పొదలు వాఁక లంచల, తోశారదాభ్రాప్తి ♦ దొరయుచుండ
నెగసి తళుక్కని ♦ యిట్టట్టు దుముకు మీ, లైరమ్మదస్సూర్తు ♦ లనువుపటుపఁ
బెండెర ల్వోరయు న ♦ ప్పెనఁకువ చప్పుళ్ళు, గర్జితంబుల బలఁ ♦ గములు గాఁగ
జలదేవతల రత్న ♦ చారుభూషణులను, లింద్రాయుధవికాస ♦ మిదె యనంగ

భువియు దివియుఁ దనదు ♦ పొలుపున నొకఁడు గాఁ
జాలెఁ జేయ నాధు ♦ నీలలామ
యాకసమున నుండి ♦ యవతీర్ణ యా కల్మి
నచట నిచటఁ దాన ♦ యగుచు రామ.

౨౬౮

తే॥ మత్స్యకచ్ఛపోరగశింశు ♦ మారముఖ్య
జలచరావలి పటతెంచె ♦ బలఁగ మామె
కది యనుఁగుబిడ్డలనుచుఁ ద ♦ మ్మాదరించు
వారి మఱచు నె యనుజీవి ♦ వర్గ మధిప ;

౨౬౯

క॥ భవమూర్తిస్సర్పనమునఁ, బవిత్రతమయై తనచ్ఛ ♦ భాగీరథి న
ద్దివిజులు గన వచ్చిరి పున, రవతారితఁ గొలిచి పార ♦ మందఁ బ్రయతులై.

సీ॥ మెఱుఁగు దీఁగెలువోలె ♦ మెఱుఁగుబోఁడులుతమ, కెలనఁగ్రొందళుకుల ♦ గీలుకొలువ
నాభరణద్యుతు ♦ లంతరిక్షముఁ బ్రాకి, శతసహస్రరవిప్ర ♦ సక్తిఁ జూప
మండలంబులతో నె ♦ మలసి రిట్లను భ్రాంతి, నల విమానస్ఫుర ♦ ణలు ఘటింపఁ
బాండురచ్ఛత్రాత ♦ పత్రపతాకేభ, తురగకాంతులు కౌము ♦ దులకుఁ జాలఁ
గనుఁగొనిరి చేరి సురయక్ష ♦ గరుడముఖ్యు
లెలయు దిక్పతులునుఁ దారు ♦ నెలమి దొనఁక
నమ్మహాదేవి మహిమ మ ♦ సంత మగుటఁ
గనుల కెఱిఁగించు సుకృతంబు ♦ కతనఁ దరలి.

౨౭౦

ఆ॥ తొంటి శాప మొకఁడు ♦ దొరకొనుటయు నృప
వరుని ప్రార్థనయును ♦ వరుసఁ జెరసి
మిన్నువాకమిన్న ♦ యిన్నెల వెలయింపఁ
జేయు భాగ్య మెనయఁ ♦ జేసె ననఘ.

౨౭౧

ఉ॥ కారణజన్మయై విగత ♦ కల్మష తా విలసిల్లె నెప్పుడే
తీరున నేనివేశములఁ ♦ దీర్ఘము లయ్యవి శుద్ధము ల్మహా
శ్రీరమణీయము ల్కథలు ♦ సెప్పఁగ నేల శ్రుతు ల్జగత్ప్రియ
ధార యటంచు నీయమ యు ♦ దారతఁ జాటుచునుండ రాఘవా.

౨౭౨

తే॥ దివ్యతతి కట్లు భూతలా ♦ స్థితి ఘటిల్లె
దేవి శివుఁ జేరి భువి కరు ♦ చేర నైన
హంసతత్త్వం బదియ కాదె ♦ యరయ నెద్ది
సార మద్దాని గ్రహియింపఁ ♦ జాలు ననఁగ.

౨౭౩

సీ॥ అరుచించితే మాత; ♦ యమృతాత్మికా; యఁచు, నతిహర్షమునఁజేర♦నరుగువారు
 పొడసూపితమ్మ మా ♦ పున్నెమ్మన నటంచుఁ, గాంచితత్త్వమునిరూ♦పించువారు
 విలసిల్లితే తల్లి; ♦ విపులపై నిట్లని, పారవశ్యంబునఁ ♦ బరఁగు వారు
 నెలయించితే జన ♦ యితి మ మ్మిమ్మెయి, వాత్సల్యమున నని ♦ వఱలు వారు
 నగుచు భూతలవాసు ల ♦ ట్లమరుల లడుగు
 నెలపు వారలు నిదియ పో ♦ వెలకుఁ గొలుప
 రాని దగు భాగ్య మని ♦ స్నానపానముఖ్య
 కృత్యములఁ దృపుతై రవి ♦ శీతచరిత.

౨౭౫

తే॥ ఉభయరసపూరముల నిట్టు ♦ లోలలాడి
 పొగడి రమ్మెటి రాజన్సి ♦ పున్నె మెంచి
 యొక్కఁడే చాలఁడే పుత్రుఁ ♦ ఉభయవంశ
 తారకుఁడు గాఁగఁ ద్తివి ♦ స్తారుఁ డైన.

౨౭౬

మ॥ అగు విఘ్నంబుల కోటువోక కడునా ♦ యాసంబునం గుండ కే
 వగకుం బాల్పడ కిట్టి మేలి నియతి ♦ న్వర్ధిల్లి యీసారని
 మృగఁ దోడ్తెచ్చి జగమ్ముల న్మనిచె సా ♦ మాన్యంఁడె యీధన్య ప్రో
 పు గనం గాంచిరి ప్రేతి లింకఁ గనరే ♦ పుణ్యోర్ధ్వలోకంబులన్.

౨౭౭

క॥ అనుచుం దోడ్చో నవ్వా, రునురా విబుధాపగాను ♦ రోధమ్మున నె
 మ్మన మలరఁ గడు రయమ్మున, ననఘుఁ డతం షొటపు మీఱ ♦ నరుదేరంగన్.

తే॥ జహ్నుముని యజ్ఞవాటంబు ♦ చాయఁ బోవు
 నంత గరువతనంబున ♦ నామె యతనిఁ
 జెనకి యచ్చోటుననుఁ దల ♦ మునుక గాఁగ
 వెల్లివిరిసిన నాఘనుఁ ♦ డల్లనగుచు.

౨౭౮

క॥ అంతరమర్షంబున నీ, వింతకుఁ జాలుదువ కా మ ♦ తేమని జల మొ
 క్కింతయుఁ ద్రిక్కఁగ నీయక, పంతము మెయిఁ గ్రోలె రిత్త ♦ బయ లగుపడఁగన్.

తే॥ అటు తిరోధాన మొనరించి ♦ యతఁడు యాగ
 మును నిరంకుశముగఁ జేయ ♦ మొనయుచుండ
 విస్మయము నొంది మునులును ♦ వేల్పులును మ
 హాత్ము నమ్మాని వినుతించి ♦ రాదరమున.

౨౭౯

ఉ॥ కంటిమి నీదు సన్మహిమ ♦ గంటి యొకింతయు లేనిదంచు ము
కంటికి నీకు సంతరము ♦ గానగ నొనె మహానుభావ మా
కంటికి నీపె గాంచు నెటి ♦ గల్లగల దొల్లెటి యట్లానర్పవే
కంటివి నీవ యన్న ప్రథం ♦ గైకొనవే కనుగంట నీక్రియన్.

౨౫౨

క॥ నిహ్నవము గాదు త్వత్కృతి, చిహ్నముగా వెలయు నింక ♦ శ్రీమతి యగుచున్
జహ్నుమునిపుత్రి యీయమ, జాహ్నవి యన నీదు కీర్తి ♦ జగముల నెగడన్.

తే॥ అనుచుఁ బ్రార్థింప నయ్యన ♦ ఘనకు దోసి
ల్లాగ్ని రాజర్షి యును వేడె ♦ నోపి నట్టు
లన్ని పాటులు పడి నేటి ♦ కరయఁ గంటి
నీదు ప్రోవున నిట మీఁద ♦ నెగడు వాడె.

౨౫౩

క॥ ననుఁ గావవే దయానిధి ; మినువాఁక నొసంగి నాదు ♦ మేల్లని మేల్మిం
గను మింక నీదు చరితముఁ, గొని యాడుచు బ్రదుకువాడె ♦ గుంభినిలోనన్.

తే॥ అనుచు రసవంతముగ వేడె ♦ నప్పలుకులు
చొచ్చి చూపినయదె కొని ♦ సారిది నెడలు
హర్షపూరము నా నమ్మ ♦ హర్షము శ్రుతి
మార్గమున వెల్లివిరియించె ♦ మౌనివరుడు.

౨౫౪

ఆ॥ అట్లు జహ్నుతనయ ♦ యై తచ్చృణణయోగ, ముక్తి దృక్పథప్ర ♦ సక్తి మెఱసె
మిన్నువాఁక దొల్త ♦ కన్న మిన్నగ మిన్ను, ముట్టి రాజు మురిప ♦ మునఁ దలిర్ప.

క॥ తన తోడ మొనసి రా నా, ధునీవతంసంబుఁ గొనుచు ♦ ధూతాఘ్నుండై
చనెఁ బినముత్తాతలు త్ర, వ్విస యయనం బొరయఁ గని ప్ర ♦ వీణత పొనరన్.

సీ॥ విరియుంతుఁ దమ మన్న ♦ విధి ఘనశఫరికా, హాసావలోకాప్తి బాసయిడుచు
సుడియుంతుఁ బాపముల్పూర్ణమాత్రన యని, యావర్తముల జాడనాడ నగుచు
నెడలింతుఁ జేచేత ♦ నే దొసంగుల నంచు, నలల చాల్పున నభ ♦ యం బొసఁగుచు
సడలింతు భవతాప ♦ సంపాత మను వార్త, సిద్ధోదకస్ఫూర్తి ♦ జేర్పఁ నగుచుఁ

జని చని ప్రమోదభరితయై ♦ జగతి వెలయఁ
జొచ్చి పాతాలకుహరంబు ♦ గ్రచ్చి సాగి
సాగరుల బూది ప్రోవులఁ ♦ జక్కపటిచి
నిలిచె వినువాఁక రఘుకుల ♦ తిలక వింటె.

౨౫౫

క॥ సుర లెలమి విమానంబుల, సరభసముగఁ దేఱఁ బనిచి ♦ సగరసుతుల నం
దిరవృషణీచి నెఱి నిజపురి, కరిగిరి తత్క్షణమె భాస్క ♦ రాన్వయముఖ్యా. ౨౯౦

వ॥ అత్తఱి భగీరథుండును సంప్రీతచేతస్కుం డగుచు నమ్మహానదీజలంబులం గృత
స్నానుండై ప్రపితామహులకు సక్రమంబుగా నివాపాంజలివిధులం దీర్చి పేర్చిన
నవ్వారలెల్ల దివ్యమూర్తిధరులు దివ్యవిమానారూఢులునై పొడసూపి. ౨౯౧

క॥ మనుమనిఁ గని చిరకాలము, మను మని దీవించి స్వర్గ ♦ మన మబ్బెను లె
మ్మను మోదమ్మన నెమ్మన, మనుమోద మ్మెనయఁజని ర ♦ హర్షతితేజా.

సీ॥ అంతటఁ గాన్పించి ♦ యాతని కిట్లనఁ, బరమేష్ఠి జన్మసా ♦ ఫల్య మెనయఁ
గంటి భగీరథ ♦ కా రొరు ల్నినుఁ బోల, నిటు దుష్కరము దీర్తు ♦ రెవ్వరిలను
భాగీరథీసంజఁ ♦ బరఁగు నీయమ యిల, నెంత కాలము నిల్చు ♦ సంతనఱకు
సపరిమితము పాఖ్య ♦ మందు వారలు నీదు, పెతరులు దివ్యులై ♦ ప్రీతిఁ గాంచి
యబ్ధి సాగర మనఁగ మీ ♦ యశము వెనుపఁ
జాలి నెగఁదొందు జగముల ♦ జాలి వాపి
తయ్య; మను మయ్య; చిరకాల ♦ మవనిపాల
నమున సురలోకపాలనో ♦ న్నతి తలిర్ప. ౨౯౩

వ॥ అక్షయ్యపుణ్యలోకంబు లీవునుఁ గడంగి చూఱకొనువాఁడవ యని యానతిచ్చి
యానతవత్సలుం డాతనిచే నత్యంతశ్రద్ధాభక్తియుక్తంబుగఁ బూజితుండై వాని
నుపలావించి వీడ్కొని వేలుపుంబెద్ద పెద్దయుం బ్రొద్దుఁ దద్దఁజౌఘంబులం బ్రశం
సింపుచు సపరివారంబుగ సత్యలోకంబునకుం జనియె సంత. ౨౯౪

క॥ రాజర్షి శేఖరుండు స, త్పూజితుండై పురము సొచ్చి ♦ పుడమి భరించెన్
దేజున నసమున నసదృశుఁ, డీ జనపతి నాఁగ నెగడి ♦ యినకులదీపా. ౨౯౫

తే॥ చాతకంబులు జలదంబుఁ ♦ జాడ్పునను జ
కోరతి చంద్రు నట్టులు ♦ గోర్కె లూర
నతనిఁ గనఁ గల్గి ప్రజ లెల్ల ♦ హర్ష మంది
యగడుఁ బాసి సమృద్ధార్థు ♦ లైరి రామ. ౨౯౬

ఉ॥ ఏయెడఁ గాంచినన్ శుభము ♦ లే ప్రజలే నెలమూడువానలే
శ్రీ యొడికంబుగా నెగడు ♦ చెయ్యులె విద్యలె యిజ్యలే ప్రబో
ధాయితయోగసంపదలే ♦ తత్పరతాకలితాదరంబులే
పో; యిల నమ్మహామహుండు ♦ పోలఁగఁ బాలన నేయు నత్తఱిన్ ౨౯౭

మ॥ ఇది గంగామహిమం బసేదృశ మెవం ♦ డిద్దానిఁ జెల్పు నిన్దు
 న్మది భావించు లిఖించు భక్తి మెయి స ♦ న్మానించుఁ బూజించు వాఁ
 డిద మిత్థం బనరాని సౌఖ్యనికరం ♦ బిష్ణుట్టునం గాంచనై
 తుదిఁ గైకొల్గాను బ్రహ్మభూయము విని ♦ ధూతాఘ్నై రాఘవా. ౨౯౮

తే॥ ధన్యము యశస్య మాయుఃప్ర ♦ దంబు పుత్ర్య
 మఖిలదేవర్షి పితృలర్ప ♦ ణాంచితంబు
 స్వర్గ్య మిద్దాని శుభపరం ♦ పరలు గోరు
 వారు భావించు రెడఁద న ♦ నారతమును. ౨౯౯

ఉ॥ నీకు శుభము లొదవు ♦ నీతోడి శ్రోతలుఁ
 బుణ్య లింక సంజ ♦ ప్రొద్దు గడవ
 నాగై గథల జోలి ♦ చాలించి విధిక్యత్య
 ముల ప్రసక్తి మొనయ ♦ వలయు ననిన. ౩౦౦

క॥ అందఱు తథాస్తనఁగఁ దా, నుం దన్ముఁడు సమ్మహాత్ము ♦ నుతీసేసి ముదం
 బందఁగ నయ్యెను మునిసం, క్రందన నీనుడుల వలని ♦ రసయోగమునన్. ౩౦౧

క॥ మా పూర్వుల చరితము లిటు, లేపారునె కీర్తితోడి ♦ హితముమెయిని నా
 రాపగ ప్రసంగ మింతలె, యే పున్నెంబుననొ మాకు ♦ నిటు వినఁ గలిగెన్.

ఉ॥ సాగరవంశకీర్తనము ♦ చంద మనింద్యము గా ఘటించ నీ
 సాగరపూరణం బొకఁడు ♦ చాలదె కారణ మారయంగ ని
 ట్లైఁ గద మిమ్ముఁ బోంట్ల ♦ నెనయంగని సేవ లొనర్చు శిష్యులం
 దాగతసర్వభావకల ♦ నాంచితశక్తివిశేషసంపదల్. ౩౦౩

క॥ అతివిస్మయజనకం బిది, యతిలోకజ్ఞానమహిత ♦ యగు నీవాచా
 స్థితి నెఱుఁగ నయ్యె నిటు మము, మతిమంతులఁ జేయఁ జాలి ♦ మానితచరితా.

తే॥ అని పొగడు రాముఁ గొఁగిట ♦ నలముకొనుచు
 మునిశిశి ప్రమోదభరమున ♦ మొనసి యొప్పె
 నట్టు లా రే గడన సమ ♦ సంతరమున
 గంగ దాఁటిరి హృద్యప్ర ♦ సంగ మొలయ. ౩౦౪

క॥ స్నానంబులఁ బూజల స, స్నానంబుల నాయమర్త్య ♦ సదిఁ చేర్చి తదా
 ఖ్యానుతు లొలయఁగ వీడ్కొని, పూని విశాలాఖ్య యైనపురిఁ గాంచుటయున్.

తే॥ మానిఁ గని రాముఁ డనె నిది ♦ మర్త్యలోక
మునఁ బురియె వీనిచే స్వర్గ ♦ మునకు నప్ర
తిష్ఠ వాటిల్ల కుండునే ♦ దీని నేలు
వాఁ డొకఁడ వో ; ధరావధూ ♦ వల్లభుండు.

302

సీ॥ మెఱయించుఁ గన్నలుఁమిఱుమిట్లుగొన దెస, లొరసి రత్నగృహాది ♦ తోరుదీప్తు
లొలయించు నమృతోర్మి ♦ కల సొన ల్నించువాఁ, కలకలనలనించు ♦ కలికికొలఁకు
లెలయించు నన్నెచి ♦ స్నెలఁ గల్గి వలపించు, దంటలు నుతికెక్కు ♦ పంటపొలము
లలరించు ఫలపుష్పి ♦ లలితలతాపరీ, రంభజ్మంభితనగా ♦ రామతేతులు
పొంది బలుపొంది యందు మా ♦ మందిరమున
నిందుబింబంబున ధరాసు ♦ మందహాస
మం దనువసంతవిలసితా ♦ నందనమున
నందమునుఁ జూడమునుఁ బెంచు ♦ చుం దిరముగ.

303

క॥ ఈ పురి యశోవిశాలత, యేషట్టన నెట్టులెటులొ ♦ యేర్పడ వినఁగా
నో పుణ్యచరిత; వలతుం, బ్రా పిచె యగుఁ గాక కలిమి ♦ పడఁతుక కెపుడున్.

ఆ॥ అనిన సంతసించి ♦ యంతయు నీకల్గి
గాక యొండు గలచె ♦ కామితంబు
వెలయఁ చెలుపువాడ ♦ వీటి యుల్లసితంబు
నినుము రాచకొలము ♦ విధము తోడ.

300

చ॥ దితిజులు నాదితేయులు ను ♦ దీర్ఘపరాక్రము లొక్కరూపున
న్నతిఁ దలఁపెట్టి రబ్ధిమథ ♦ నక్రియ శాపవినష్టసంపదు
న్నతిఁ బడయ స్వరాభయవి ♦ నాశములం గెడపంగఁ గోరి య
చ్యుతుఁడు సహాయుఁడై పరఁగి ♦ యొక్కట సర్వము నిర్వహింపఁగన్.

300

ఉ॥ భాసురులై సురాసురులు ♦ పట్టునఁ గవ్వము మందరాద్రిగా
వాసుకి త్రాడుగాఁ బెనఁచి ♦ వారక సంద్రముఁ ద్రచ్చు చుండఁగా
నోసరితె ద్ధరంబు హరి ♦ యుక్కున నెత్తెను దానిఁ గచ్చపం
దై సుడివోక వారటు ల , సంతరయత్నమునం బ్రవర్తిలన్.

301

ఆ॥ కానిపోని కర్మ ♦ గతి క్షీరసాగర
మందుఁ దొలుతఁ బొడమె ♦ హాలహలము
జగము లొంట నేర్చు ♦ జాడ నగ్నిజ్వాల
లుమియఁ జాలుచును మ ♦ హేమాగ్రముగను.

303

ఉ॥ అందఱు మోసముం చని భ ♦ యార్తతఁ బాటఁగ వారిఁ గొంచు గో
పిందుఁడు శంకరు న్నొలువ ♦ వే చని కర్ణము చెల్ని యింక మా
కొందలచా పెడల్ప మదిఁ ♦ గూర్చి దయానిధి ; కావు మన్న న
య్యిండుకలాధరుండు ధరి ♦ యించి యడంచెను దానిఁ గుత్తుకన్.

308

వ॥ ఎల్లరును దానికి సంతసిల్లి యప్పరమేశ్వరుం బూజించి యానతి వడసి చని. 309

సీ॥ వేయునేం డ్లఱు వారు ♦ విసువక మధియింప, క్షీరోదమునఁ బుట్టె ♦ సిద్ధమూర్తి
దండకమండలు ♦ ధారి ధన్వంతరి, రూపలావణ్యాని ♦ రూఢలైన
యచ్చర ల్జనియించి ♦ రఱువదికోటలు, వరుణాత్మజయు వారి ♦ వరుసఁ దోచె
గామధేనువు గల్ప ♦ కంబు లుచ్చైశ్శ్రీవం, బైరావణంబు న ♦ సంతమణినిఁ
జెనయు కాస్తుభమును ♦ జ్యేష్ఠయు లక్ష్మయుఁ
జందురుండుఁ బొడమ ♦ సంతసమునఁ
గొనిరి వారు వానిఁ ♦ గోక్కుల కర్ణమై
తెఱవవట్టి యెడఁద ♦ తిరువ రామ

309

క॥ హరి సా మ్మయ్యెను సిరి దా, వరించి కాస్తుభము తోడ ♦ వారుణ దివిజుల్
భరియించి సురలు నాఁబరఁ, గి రసుగులై రాజఁ నాజరి ♦ కీడ్పడి దితిజుల్.

తే॥ బలి కసురిపతి కల జ్యేష్ఠ ♦ పాలు పడియె, సచ్చపడెను నాధారణ్య ♦ నుచ్చరలకు
నిందుధన్వంతరులు జగ ♦ దీడ్చు లైరి, కడమయవి దేవపతి కయ్యెఁ ♦ వైవసములు.

ఉ॥ వెండియుఁ బాలవెల్లిఁ నొలి ♦ వేల్పులు వేల్పులుఁ గూడి త్రొచ్చుచోఁ
బండెనుఁ బున్నె మన్న గతిఁ ♦ బాల్పకై నయ్యమృతాఖ్య మాషభం
బొండు దలంప కెల్లరకు ♦ నుద్ధతిఁ గైకొన నాస పుట్టె నొం
డొండ ఘటిలై నొండొరుల ♦ కూటట లేని విరుద్ధభావముల్.

310

తే॥ అన్ని యసురుల సంఘంబు ♦ లావలనున, నడర నీవల సురలెల్లఁ ♦ దొడరి పోరఁ
బారు ఘోరతరం బయ్యెఁ బ్రొద్దు నేల, లెడసి చల మంతకంతకు ♦ నెగయు చుండ.

క॥ హరి వేడుకొనుచు వేల్పులు, విరుద్ధధర్మమున వైత్య ♦ వీరులు నటు మ
చ్చరమునఁ జెనంగ మహితా, దరుఁ డిది యన రాని తనదు ♦ తాత్పర్యమునన్.

సీ॥ కడగంటఁబొడమిచొక్కఁపునవ్వెనయుచూడ్చి, గమిగాంగయామునకలన నొడువఁ
దనుయస్టిఁ దోచి దిక్తటు లాను క్రొమ్మించు, సంచు సౌవర్ణవర్షణముఁ బటప
మొలకలేజవ్వన ♦ మ్మన జిగినిగిసోయ, గంబు లంగము లమూ ♦ ల్యంబు లనఁగ
నీటు గోటలులఁ బెంచునెఱజాణ తన మేచి, యెదిరి చిత్తముల కుయ్యెలలు గూర్చ

మరుని జక్కిఁ జక్కెఱమరు ♦ ల్మలఁచి తేర్చు
జాలు పలుకులు కసమును ♦ జాలుకొలుప
విశ్వమోహన విద్యాప్ర ♦ పీఠుఁ డజఁడు
విష్ణుఁ డెక్కటి చక్కని ♦ వెలఁది యయ్యె.

319

వ॥ అట్లు పొడనూపి నవనవోన్మిచద్విభ్రమాకూతవిశేషంబుల నిరంతరతంతన్యమాన
శ్రీమానితాకేక గాదిదృగ్వాప్యపారంబులఁ దనదు మోహిసేపదంబునం దన్వర్థత
పొందుపడిం దనరియమ్మందేహుల డౌదంబులు గొందలపఱుపం దలకొని. 319

క॥ మామా; బావా; యనుచును, మామాన్యుం డనెడు తలఁపు ♦ మాన్ని దితిజులకొ
నానుమునఁ దేర్చి రిసఘటి, నానుప్రియుఁ డొడిచి కొని య ♦ శంకితవృత్తికొ.

ఉ॥ మోహమహర్ణవం జెరిచి ♦ మున్మోని పైత్యుల ముంపఁ దద్విస
ష్టాహులఁ గన్మోఱంగి సుధ ♦ నవ్వలివారి కొసంగి సర్వసం
మోహనుఁ డీశఁడు న్మదము ♦ మొల్లముగాఁ దనుఁ గ్రుచ్చి యెత్తి సం
దేహము వాపి స్వీయమవు ♦ దివ్యశరీరముఁ దాల్చె నంతటకొ. 320

క॥ ఆతుగులై యనుచులు తెమ, కాతలికుంబోడి సేసె ♦ నపకృతి యనుచుం
జేతోగతి నిది హరిమా, యాతతనైభవమ కాక ♦ యని రోసమునకొ. 321

శా॥ సన్నాహంబునఁ జేర్చి శక్రముఖులకొ ♦ సాంగ్రామికోత్సాహసం
పన్నత్వంబున మీటి పో రిరులకు ♦ న్భారంబుగాఁ జేయుచో
వెన్నుం డన్నెఱి దోడ్పడం దెరిలి ను ♦ ర్విం గూలి రాపన్నులై
సన్నం బొసిరి పాటి రాజడులు స్వ ♦ స్పర్శీష్యులై రాఘవా. 322

క॥ హతశేషులు వెత లొందుచు, సుతలంబునఁ జేరి బ్రదుక ♦ సురపతి స్వర్గం
బతులితవైభవ మెసఁగ వి, తతసుఖుఁడై యేలుచుండె ♦ దపనకులీనా. 323

క॥ దానికి వగచి పతిం గని, మానిని దితి మానివర వి ♦ మానన నానం
తానమునకె యిప్పాటునఁ, గానైనం గరుణ లేదొ కానఁగ రాదో. 324

వ॥ సర్వసముండవగు నీ విట్టియెడ నా యడరు వాప వలతేని భనత్తేజంబున నింద్ర
నిహంత యగు వాఁ డొక్కరుండు నాయందు జనియించి షెనుపొందు నట్లుగ
వరంబుఁ బ్రసాదింప వలయు నని తత్సాదపద్మంబుల వ్రాలి మొఱవెట్టినం గశ్య
పుం డద్దాని నూఱడించి యట్లెచ్చేయుదు లెమ్మని యనుగ్రహించి మఱియు
నిట్లనియె.

330

ఆ॥ వేయువత్సరములు విసువక వ్రతచర్య, జరుప వలయు నీవు ♦ జతన మొప్ప
నిష్ఠ యెడలకున్న ♦ నీకట్టిఁ డొక్కఁడు, సుతుఁడు వొడము శక్త ♦ సూదనుఁడు.

వ॥ అనిన నద్దేవి యద్దాని కొడంబడి తడబాటు లేని యావేశంబున నడరి తదాదేశం
బునం గుశస్థవనప్రదేశంబున నివసించి ప్రయతయై నియతి వెలయ నమ్మహనీయ
వ్రతచర్య నవలంబించి సదైర్యయై యుండె నంత. 339

క॥ అది పిని యింద్రుఁ డతంద్రుం, డిది యిట్లగుఁ గాక యని త ♦ దీప్సిత మెటు లే
యదనున నొదవునొ దాని, బదిలముగాఁ గూర్చు చుండె ♦ బరిచారకుడై.

తే॥ ఎల్ల యర్థంబు లందిచ్చు ♦ నెలమి కొదిఁగి
యొదిఁగి శుశ్రూష లొనరించు ♦ నోలిమికకు
శ్రమ మపనయించు నెఱికిఁ జి ♦ త్తమున నలరి
యొక్కయెడ నిట్టుల నె నామె ♦ యుచిత మెఱిఁగి. 338

ఆ॥ అన్న ; నీప్రశస్తి ♦ కాత్మ మెచ్చితి నిట్లు, వరవుడమ్ము నేయు ♦ వారు గలరె
తమ్ముఁ డొవవె సేనిఁ ♦ దప్పక పగ మాని, నీకు వాఁడు గూర్చు ♦ నెఱికిఁ గూర్తు.

వ॥ అని పలికిన యాయమ నేరిమికి మఘవుండు సంతసిల్లి తల్లీ ; యది యట్టిద
యకాఁగాకని ప్రత్యుత్తరం బొసంగి యథాపూర్వంబుగఁ బ్రవర్తిల్లుచు నెల్లెడల
జాగరూకుండై యుండ సహస్రహాయనంబులు దశమాత్రోనంబులుగ నిండ
వచ్చె నంత నొక్కనాఁడు. 339

ఆ॥ పగటివేళఁ గూర్చు ♦ పాటు పాల్పడ నోటు
వడి తలాడ వంకఁ ♦ బాదములునుఁ
గాశ్చకడనుఁ దలయుఁ ♦ గా సెజ్జ నొఱిగి ని
ద్రించుచుండఁ గాంచి ♦ దివిజవిభుఁడు. 332

వ॥ ఆయమ యశుచి యగు పెఱింగి నిజప్రయత్నంబు సఫలం బగుటకు హర్షించి
వజ్రహస్తుండై తదీయగర్భకుహరంబునం బ్రవేశించి యమ్మహామహం బగు
గర్భం బేడు శకలంబులుగాఁ గోయుచుండ నాయర్భకుండు సుస్వరంబుగా
రోదనం బొనరింపఁ బురందరుండు మారుద మారుద యనుచుండ నద్దేవి
మేల్కొంచి. 339

క॥ తగునే నీ కిటుసేయఁగ, నగవైఁ; నిన్ను నమ్మి ♦ నా నబలనుఁ బా
పగతికిఁ బాల్పడ కుడుగు మ, నగ వెలువడి వచ్చి నాక ♦ నాయకుఁడనియె.

ఆ॥ నన్నుఁ బంపువాని ♦ నాతల్లి; చంపన, వలయుఁ గాన నిట్లు ♦ వలసఁజేయ
సప్తమూర్తిగాఁగఁ ♦ జంపక విడిచితి, నీదు వచనమున వి ♦ నీతి వెలయ. 380

క॥ ఎంచక నీ విమ్మొయి ని, ద్రించుట నపవిత్ర వైతి ♦ తేకువ మెయి నేఁ
గాంచితి నంతర మిఁక మే, లెంచి యనంతరవిధాన ♦ మేర్పఱపు మనఁ. 381

తే॥ నా పొనర్చిన యపరాధ ♦ మీపగిదిని
నన్నుఁ గాల్చంగ నీసుర ♦ నాధు తలఁపు
తా ఫలించె నెట్లన దురా ♦ ధర్ము డితఁడు
గాన నాత్వము యొప్పు ని ♦ క్కాలమనుచు. 382

సీ॥ దితి పల్కె నిట్లని ♦ దివిజేంద్రుఁ గనుఁగొని, తమ ప్రాణరక్షకుఁ ♦ దవులుగొందు
రెల్ల వారునుఁ గాన ♦ నిది నాదు నేరంబు, కతనఁ జొప్పడె నిన్నుఁ ♦ గాదు తిట్టఁ
గరుణింపు మీగర్భ ♦ ఖండంబు లేడును, నీకృతఁ దమ కీర్తి ♦ నెగడ సప్త
మారుతస్కంధము ♦ ల్మలసి మారుతసంజ్ఞ, దత్పాలనంబునఁ ♦ దనరువారు

బ్రహ్మలోకముననుఁ ♦ బరఁగ నొక్కఁడు నాక
లోకమునను నొక్కఁ ♦ డాకసమున
నొక్కఁడు ధేనుల నలువు ♦ రుండి దివ్యత్వంబు
మొనసి నీదు సఖ్య ♦ మునఁ బొసంగి. 383

క॥ ఇది నాయర్థిత మనవుడు, మది మెచ్చి మహేంద్రుఁ డంబ ♦ మానుగ నల్లె
నది యెల్లఁ గూర్తు నన స, మృదమున నద్దేవి పొదలె ♦ మత మెఱుకపడక.

ఆ॥ సురలు సూనవృష్టిఁ ♦ గురిసిరి దుందుభు
ల్మారసె బొగడి రఖిల ♦ మునులు వేడ్క
నెల్లలోకములకు ♦ నెసఁగె మే లింద్రుండు
దితికి వరము లొసంగి ♦ తేర్చునంత. 384

వ॥ పదంపడి యమ్మాననీయం దోడ్కొని వాసవుండు దివంబున కరిగె నిప్పుణ్యచారి
త్రంబు కతన నియ్యది పుణ్యస్థలం బయ్యె మనుపుత్రుం డిత్వాకుం డలంబున
యందు విశాలుం డను సుపుత్రునిఁ గనియె నవ్విశాలయశుండునుఁ దన పేర
నిప్పురీరత్నంబు నిర్మించి యిద్దాని రాజధానిఁ గా నొనరించుకొని యనన్యసాధా
రణధర్ముడై యిమ్మహీతలం బేలె దానం జేసియిది విశాల యనం బరఁగె నమ్మేదిసీ
మహేంద్రునకు హేమచంద్రుండును నాతనికి సుచంద్రుండు నవ్వానికి ధూమా
శ్వండును వానికి సృంజయుండు నతనికి సహదేవుండు నమ్మహాత్మునకుం బరమ

ధార్మికుండగు కుశాశ్వుండు నత్తేజోనిధికి మహాతేజుం డగు సోమదత్తుండు నయ్య
ధిశ్రుతునకు జగద్విశ్రుతుండగు కాకుత్స్థుండును జనియించి నాటంగోలె నిమ్మర్త్య
లోకం బమర్త్యలోక సమాకలనంబుగాఁ బాలనంబు సేసిరి మఱియునిక్కాలంబున.

క॥ కాకుత్స్థుని సుతు డిన్నెల, వీకువలయమునకుఁ జంద్రుఁ ♦ క్షీతండ్ఁ యనం
బ్రాకటకీర్తిరుచులు దివిఁ, బ్రాక సుమతి య నెడు నతఁడు ♦ పరిపాలించున్.

వ॥ ఇక్ష్వాకువిభుని ప్రసాదంబునం జేసి వైశాలికులగు రాజశేఖరులు సర్వజ్ఞులు
మహాత్ములు విర్యవంతులు దీర్ఘాయువులు ధార్మికోత్తములునై నెగడొందు
చుండుదురు. 345

క॥ దినకర తేజః యీయి, క్కనె నేటికి నిలిచి రేప ♦ కడఁ జని మిధిలే
శునిఁ గాంచెద మన నెల్లరు, వినములై యెలయ రామ ♦ విభుఁ డనుజుండున్.

ఆ॥ అమృతవార్ధి నోల ♦ లాడించితే మాని, చంద్ర; మమ్ము నీప్ర ♦ సాదలబ్ధి
నింక తాలు గరఁగు ♦ తెంతటి పని యను, చుండఁ దపసి మురియు ♦ చుండె నంత.

క॥ మతిమంతుఁ డాసుమతి యతు, లిత తేజుఁడు తపసి నెల స ♦ వీలాగతి సు
గతి విని హితమంత్రిపురో, హితముఖ్యుల తోడ వచ్చి ♦ యెలమి దొలంకన్.

వ॥ సోపాధ్యాయుండై సమ్ముఖంబు వడయం గని విశ్వామిత్రమునీంద్రునిఁ దోడి తప
సులను సంకల్పపూర్వకంబుగా యథోక్తవిధానంబునం బూజించి కుశలం బడిగి
మృదుమధురసల్లాపంబులం జేలుచుఁ బారవశ్యంబు పొనరుపడ నిట్లనియె. 346

ఆ॥ ఏమి సుకృత మొక్కొ యింత ప్రొద్దున కిట్టి, పాదపద్మయుగముఁ ♦ బడయఁగంటి
ధన్యతముఁడ నైతి ♦ దైవతానుగ్రహ, వీల కాదె యింక ♦ లేమి గలదె. 347

మ॥ అని యన్యోన్యసమాగంబున స్తుతి ♦ వ్యాపారసత్కారపూ
రనవోల్లాసమునం ♦ దనర్చుచు విధి ♦ ప్రాప్తై కసంప్రాప్యచి
ద్ధ నలీలాయితమూర్తి సంపదన ♦ వద్యస్ఫూర్తి శ్రీయోగభా
గనురజ్జ్యన్నయనప్రియాతిథియుగం ♦ బంధిం బ్రశంసించుచున్. 348

క॥ పలికె మునివరునితోఁ దొలుఁ, బలుకులఁ దలకించు మేలి ♦ భావం బెదుర
న్నిలిచెనొకొ య నెడు భావన, తొలకఁగ నాపుడమితేడు ♦ తుహినాద్రిసుతా.

క॥ ఎందైనఁ గంటిమే యి, ట్లిందఱ కమృతోర్మికలన ♦ లెనయింపం జా
లెం దానె రుచులఁ ద్రిభువన, సుందర మీబాలయుగము ♦ చూడ్కు లలరఁగన్.

సీ॥ పాలు గాఁజెడు మోము ♦ పరికింప నమృతమ్ము, పంచిపెట్టిన ప్రోడఁ ♦ బలుకరించు
ముద్దు లొక్కెడు నవ్వు ♦ ముదలింప నెలతోడి, సిరి దక్కగొను కీర్తి ♦ స్వీకరించు
దిక్కు లేలెడు తేజ ♦ దిలకింప నాప్రాద్దు, వంగడం బిదె యంచు ♦ వావిఁ జెంచుఁ
దలము మీఁజెడు తీరు♦దలపింపఁ దన ప్రోపు, సాగరం బొలయించు ♦ చంద మెంచు

నబ్ర మయ్యెడు నయ్య; యీ ♦ వ్యక్తియుగల
మెట్లు గొని తెచ్చి తెందుండి ♦ యెటకుఁ బోవ
నేమి పని వెంట నిది యిట్లు ♦ లిట్టులనుచు
నీవ నేర్తువు మునివర్య ♦ నిర్ణయింప.

3౫౭

క॥ అంబర మంబరమణి శశి, యుం బరఁగింతుడు క్రమప్ర ♦ యుక్తి న యవ్వా
రిం బురుడించెడు నివ్వా, రింబున వెలయించి రొకట ♦ నిర్దేశంబున్.

3౫౮

తే॥ అశ్వలో ; చంద్రసూర్యులో ; ♦ హరిహరాత్మ
జాతు లొక్కొక్క ; యింద్రోపేంద్ర ♦ భూతు లేమొ ;
ఖడ్గతూణీధనుర్బాణ ♦ కలితు లగుచుఁ
గాల్గ నడకనె రా నేది ♦ కారణంబొ.

3౫౯

క॥ సమగజసింహాక్రమణో, పమలక్ష్మితగమను లట్లు ♦ వ్యాఘ్రవృషభసం
యమదమనులు సుకుమారులు, యమళులొ యిప్పురుషవరులు♦వ్యవహితభవులో.

క॥ సముపస్థితయావనులు సు, సము లిటు దుర్గమపథమునఁ ♦ జనుదేరఁగ నే
యమరుల కిది యే కతమున, నిమంత్రితంబయ్యె నొక్కొక్క ♦ నేఁ గనఁ జాలన్.

ఆ॥ ఎవరి వారొ కాని ♦ యీ వరాయుధధరుల్, నీదు శిష్యు లగుచు ♦ నెఱసినారు
వెరవు మెయిఁ గనంగ ♦ వీరు మహావీరు, లనుచుఁ దేజ మింత ♦ లలవరించు.

తే॥ ఎందు నెలకొందు రచట నే ♦ నెఱుంగ నైన
నెనసి రిటు నాదు నెలవు పా ♦ వనముసేయ
సమవయోరూపవిభ్రమ ♦ శౌర్యఘనులు
వీరి తెఱఁ గింక వివరింప ♦ వే మహాత్మ.

3౬౩

క॥ అని యాదృతుడై యడిగిన, నినవంశ్యకుమారమణుల ♦ యెల్ల చరిత్రం
బనఘుఁడు మునివర్యుఁడు విని, చినఁ గొఁగిటఁ జేర్చె వారి ♦ సిరి పెనుపొందన్.

ఆ॥ మత్కులీనులార ♦ మాయన్నలార; గు, కాకరంబులార ♦ యజితులార
భద్రము ల్పొసంగెఁ ♦ బఱతెంచి మాదృక్చ, కోరతతికిఁ దృప్తి♦ గూర్చు నెఱిసి.

క॥ సిద్ధాశ్రమభృతికై మి, మ్మిద్ధార్మికుఁ డిట్లు సేర్ప ♦ నెంచె ననిన మే
లద్దా నామేలయ్యెఁ ద్రి, శుద్ధాత్మత నంటి మంటి ♦ సుకృతము కతనన్. 319

క॥ అని సుఖవార్ధిం దేలుచు, ననఘుఁ డతం డెల్లవారి ♦ ననునయ మొప్పన్
గొని చని సత్కారంబులఁ, దనియించి కృతార్థుఁ డయ్యె ♦ ధరవరతనయా.

ఆ॥ అతని మందిరమున ♦ నానాఁడు సద్గోష్ఠి, మెలఁగుచుండి రెలమి ♦ మెయికొనంగ
ననిన మెచ్చి యగజ ♦ యవ్వలి చరితంబు, వినెడువేడ్కవిభుని ♦ వేడుటయును.

శిఖరిణీ॥ సురారాధ్యా శశ్వ ♦ త్సుమహితమహాద్ధామవిభవా
సరాగశ్రీయోగా ♦ శ్రయజగదనధ్యాసితపదా
స్మరవ్యాసంగోద్య ♦ త్స్మయహృతిచణాత్మీయచరణా
నిరాధారా శుంభ ♦ న్నిఖిలభువనాధారగరిమా. 320

క॥ పావితలోకా; బుధసం, భావితవిమలచరితాను ♦ భావ్యవివేక
శ్రీవర్తిష్ణురసాదృత, సేవకజనసుప్రసాద ♦ సిద్ధిప్రవణా. 320

మంజుభాషిణీ॥ అమృతప్రదాననిపు ♦ ణానుశాసనా
విమతాక్షహాలహాల ♦ వేదనాదనా
ప్రమితిప్రమాణవిధి ♦ భాసిభాసనా
సమతీతతత్త్వపర ♦ సామగాయనా. 321

గద్య॥ ఇది శ్రీమదుమామహేశ్వరచరణనలిననిత్యసేవాసమాసాదితానవద్య
కవితాయోగహృద్యమహితాత్రేయగోత్రపవిత్రహనుమత్సుధీతనయ
విదితనయ లక్ష్యుంబా గర్భశుక్తిముక్తాఫలాయమాన
వేంకటప్ప కవీంద్రాభిధాన ప్రణీతంబైన
శ్రీరామకథామృతంబను మహాప్రబంధంబునందుఁ
బాలకాండమున షష్ఠాశ్వాసము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

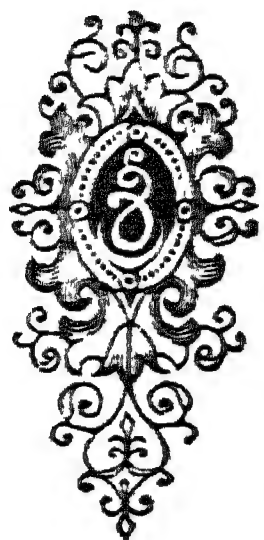

శ్రీ రామ కథామృతము.

బాలకాండము.

—♦ సప్తమా శ్వాసము ♦—
—:(0):—

సముపేత విలాసో,
ద్భాసితలీలావిశేష ♦ భాసురపదవి
న్యాససమాసాదిత శుచి
తానుమహితనామరూప ♦ తాత్పర్యాధ్యాయ.

౧

తే॥ అవధరింపుము సకలక ♦ లాఽవతంసుఁ

డిట్టు లనె గౌరిఁ గని కూర్చి ♦ యెసక మెసఁగ
వింటె చంద్రాననా ; రామ ♦ విభుని చరిత
మనుపద రహదయాంచిత ♦ మనఘ మిదియు.

౨

—♦ గౌతమాశ్రమ ప్రవేశము ♦—

ఆ॥ కార్య మెఱిగి రేప ♦ కడ నృపుఁ డోదకాం, తముగ ననుప సంత ♦ సమున నతని
వీడుకొలిపి యరిగి ♦ వేవేగ నానాఁడె, మిథిలఁ గాంచి రెలమి ♦ మేకొనంగ. 3

ఉ॥ దాని వికాస మెల్లెడలఁ ♦ దార్కొని వింతలు సూప మానులున్
మానక స్తోత్రపాఠములు ♦ మానుగఁ గూర్చుచుఁ జేరఁ జేరువన్
గానన మొండు గన్పడినఁ ♦ గౌశికుఁ గన్గొని మానవాన్వయో
ద్ధానవసంతుఁ డిట్లనియె ♦ నల్లన రాముఁ డనంతధాముడై.

౪

క॥ ఈ వన మతిరమణీయము, గా వెలసియు వెలయ దేమి ♦ కతననొ మును సి
ద్ధావాస మనఁగఁ బోలు న, నేవితమై యుండ నెట్టి చెడు గేర్పడెనో.

౫

తే॥ లలితఫలపుష్పభరితవే ♦ లల్లతాని, కుంజతరువర మయ్యను ♦ మంజుగుంజ
దలిశుకాలాపపికరవ ♦ కలన లేల, లేక యిప్పాట నుడివోని ♦ లేమి గనెనొ. ౬

క॥ భావించి యీవనముఁ గనఁ, బో వేప్రాణు లటుగానఁ ♦ బోడిమి సెడఁ గా
కావిబుధవనముఁ బోల దె, యీ విధమున కెద్ది మూల ♦ మేర్పఱపఁ గదే. ౭

వ॥ అనిన నమ్ముద్దులాని నెఱజాణతనమ్మున మొనయు నెమ్ముద్దు పలుకులు ముద్దు
సేయు మురిపమ్మున మురియుచు మునివరు లెల్లరు విన నమ్మునికుల సార్వభౌముం
డిట్లనియె. ౮

—♦ అహల్యా వృత్తాంత కథనము ♦—

చ॥ తివిరెడు వేడ్కమై నజుఁడు ♦ చిష్టము విష్టప మాత్రిధాత్వమున్
గవియఁగ నందు నేరి కెన ♦ గైకొనరాని యొయారము స్థల
దవులఁగఁ జేర్చి చేసె వని ♦ తామణి నొక్కతె లీల నొక్కెడన్
నవనవతాలసద్వికస ♦ నంబులుగా ప్రభుచిత్తపద్మముల్. ౯

తే॥ హలము రూపున నతివ సో ♦ యగము నందు
మొనయు వక్రత కలిమిలే ♦ ములు గ్రహించి
దాని కభిధాన మొనరించెఁ ♦ బూని పద్మ
భవుఁ డహల్య యటంచొక ♦ భంగి రామ; . ౧౦

తే॥ మరుఁడు మునిచి త్తకర్షణ ♦ పరత మించి
హల్య కచ్చోటు చొరరాని ♦ దనుచు దీని
వలన నప్పని సాధించె ♦ వనిత దా న
హల్య యనఁ దగెఁ దత్కృతి ♦ హల్య గామి. ౧౧

శా॥ ఆ సాందర్యము బాళి మేలిహూయ ల ♦ య్యారే యటం చెల్లవా
రా సూనాస్తుని బారి కోర్వ కిదిమా ♦ కౌ నంచుఁ బ్రార్థించుచో
నాసం బాపెన కాని యేరికి నిడం ♦ డ య్యబ్జజం డాయమన్
శాసించె న్నిజభాన మచ్చుపడ భా ♦ పాసార మొప్పారఁగాన్. ౧౨

తే॥ బ్రహ్మచర్యవ్రతోత్సంగ ♦ భంగి పొనర
నొక్క గడలోఁ బ్రశస్త యై ♦ యొలయు భక్తిఁ
జెలఁగి జగతికిఁ ద్రిఃప్రద క్షిణ మొనర్చు
నాతఁ డిన్నాతి పతి యవుఁ ♦ గాత మనుచు. ౧౩

ఆ॥ అది యెఱింగి కొంద ♦ తొడుగఱచిర కా
కొకని కొకట లోప ♦ మొదవి యుంట
నందు నెఱయ నేర ♦ రైరి భంగంబు ప్రి
సంగ మెంచి ముక్త ♦ సంగు లగుచు.

౧౪

తే॥ బ్రహ్మ తేజస్సమృద్ధండు ♦ బ్రహ్మమూర్తి
గౌతమమహాష్వి యమ్మేలి ♦ కలన లరసి
యమ్మొయి ప్రవర్తనంబున ♦ నజుని కన్నె
బడయువాడ నటం చూహా ♦ బరంగు నంత.

౧౫

క॥ కలహాశనుఁ డదైన కి, క్కల హాసరుచు ల్లొలంకఁ ♦ గా వచ్చి యిటీ
తలఁ పొప్పునె సంద్రము నీఁ, తల పొల్పున దాఁటె దోటు ♦ తాపసవర్యా. ౧౬

చ॥ అదె భవదీయ మాశ్రమము ♦ నందలిఁగా స్థలి నీనుచున్న ద
మ్మొద వల వేల్పుగిడ్డి నెఱి ♦ మున్నొనఁ జాలెడుదానిఁ జేరి వే
డ్కఁ దనరఁ ద్రిప్రదక్షిణము ♦ గ్రద్దన సల్పుము భూప్రదక్షిణం
బొదవెడు నొక్కఁ డొక్కటన ♦ నోయి ద్విధాముఖి యశాచు నుండఁగాన్. ౧౭

ఆ॥ దాన మెచ్చుఁ దాత ♦ తన్ని నీకిచ్చుఁ బో, యనుచు నాఁగివేర ♦ మరయు తబిసి
పలుక నట్లానర్చి ♦ ప్రభుదర్శనోన్ముఖుం, డయ్యె మునివ రేణ్యుఁ ♦ డంతలోన.

శా॥ నే సామ్రాజ్యము నేలువాడ నను టు ♦ న్నీతంబు గాదెట్లు తా
నా సామాన్యులఁ బోల నోలి యిడి క ♦ న్యం గోర నాపోటి కం
చాసాందర్యవిలాససీమ యెదలో ♦ నాటాడు నట్టెనఁ ద
ద్వ్యాసంగంబున నొక్కనాడు మఘవుం ♦ డర్థించె నద్దేవునిన్. ౧౮

సీ॥ జగదేకసామ్రాజ్య ♦ సంపత్తి కలిమి కీ, కల్యాణి దేవిగాఁ ♦ గలుగ వలదె
తలఁప నలభ్య చిం ♦ తామణి గూర నీ, స్త్రీరత్న మచ్చోటఁ ♦ జేర వలదె
అల సుధ కరతలా ♦ మలకమై తొలఁక నీ, సరసురాలాచర్య ♦ జరుప వలదె
తన కుర్వశీముఖు ♦ ల్దాసులై మనుట కీ, హేలావతి ప్రమోద ♦ మెనయ వలదె
సురభి కల్పద్రువు ల్బొదల్ ♦ శుభపదమ్ము
లమరి యుండంగ నిమ్మంగ ♦ శాంగి నాదు
చెంగట మెలంగ వలదె సా ♦ రంగదృశ నొ
సంగు మోదేవ ; యని వేఁడె ♦ శక్రఁ డనఘు.

-౨౦

చ॥ అన విని నవ్వి యవ్విధి య ♦ హా యిటు లాడకు మాత్మకన్య ని
వ్వనజదలాక్షి నొడ్లకిడ ♦ వాసవ మానిధనం బటంచు భా

వన వెలయించి యించు నొక ♦ పాట మహామహుఁ డార్యభూషణు
బనఁ జను గొతమర్షి యను ♦ నపై యొసంగె సతీమణి స్మృపా.

౨౦

క॥ సురపతి కీనని తపసికిఁ, దర లేక్షణఁ దార్చు నెడఁ బి తామహు నెడ ను
స్తరము వివరింప జగతీ, శ్వర ; తనుఁబొంట్లకు వినాగ , సామాన్యులకుఁ.

౨౧

ఆ॥ ఏమనంగ వచ్చు ♦ నిందిరాదేవికిఁ, దోడనంగవచ్చు ♦ తొగలజేని
మోముదాని దాని♦మునిఁ గొని గార్హస్థ్య, మునుఁ బొనర్చెఁ బ్రేమ♦మొనసిరామ.

చ॥ నను బలుబ్రహ్మచర్యము ధ ♦ నమ్ముగ నిమ్ముని కిచ్చెఁ దండ్రి యీ
యనఘుఁడు నాదు భాగ్యమున ♦ నయ్యె విభుఁ డని నమ్మి ప్రత్యహం
బును మహాసీయభావగతిఁ ♦ బూజ లొనర్చుచు నుండు రూప మెం
దును గుణసూచకం బనెడు ♦ త్రోవనుఁ ద్రోవ కహల్యసద్వహ.

౨౨

ఆ॥ పెక్కుహాసములు ♦ జెనుపొందు పొందిక, సోపదలకు నటు ని ♦ లింపు లలర
నెఱపె మఱానివరుఁడు♦నెఱి మించి గృహిధర్మ,తపము నిష్ఠ మునుల♦తలకు మిగుల.

చ॥ సురవరుఁ డంత నుస్సురని ♦ స్రుక్కుచుఁ జొక్కుచు నొక్కనాఁడు రా
త్తిరి రయమార మారకృత ♦ తిగ్మశరక్షతి కోడి కోడి నై
ఖరిఁ గని తాపసాశ్రమము ♦ గాంచి తదంచితవేది నూఁది కు
క్కురొ యని కూసె సిగ్గెడలి ♦ కుత్సిత మిట్టిదకా రఘూత్తమా.

౨౩

చ॥ అది వినినంత వేగుతటి ♦ యయ్యెఁ గదా యని గొతముండు నె
మ్మది నదిఁ గ్రుంకుత త్తటము ♦ మాటఁగ నద్దెస కేగ నంతరం
బిడె యని మఱానిరూపు గొని ♦ యింద్రుఁడు లోఁజని తత్సతీమణి
మదనుని సంగరంబునకు ♦ మార్కొనఁ జేసె నికేమి రాఘవా.

౨౪

తే॥ మగువ నిద్దుర మబ్బుమై ♦ మగఁ డటంచుఁ
జెనఁగి యెనయించు కౌఁగిటఁ ♦ బ్రీతిఁ బొదలె
గాని యమ్మాయజడదారి ♦ కలఁచు దారి
గాననౌ పూన్ని నెడ నూనఁ ♦ గానదయ్యె.

౨౫

తే॥ ముద్దుపలుకులు నగవు మే ♦ ల్గురువు మేటి
వన్నెచిన్నె లొయారమ్ము ♦ సన్న లెలమి
కలియుఁ బుంభావరతము లే ♦ కయును వాని
ముంచి యెత్తె సుఖాబ్ధి న ♦ ముగుడ కేళి.

౨౬

ఉ॥ ఎన్నఁగరాని ముజ్జగము ♦ లెక్కిన ప్రాభవ మెన్నఁడేని మా
 ర్పున్నదిగాని వైభవ మొ ♦ హూ యని పల్కెడు తోడఁబుట్టు వా
 వెన్నఁడు పూని భావగతి ♦ వేచు దిగీటతి యిట్టి జిష్టుఁడే
 యెన్నియు మాని కామహతి ♦ నింతకుఁ బాల్పడె హా రఘూద్వహా. 30

ఆ॥ అంత నేటికెలని ♦ కరిగి యమ్ముని చంద్రుఁ, డరసి వేళగామి ♦ యొరసి బెరసి
 తడసి జలకమాడి ♦ తద్దయుఁ బ్రొద్దూహా, బెంచి ప్రలయవహ్ని ♦ నెంచి మించి.

ఉ॥ మువ్వరు మూర్తుల న్నలిపి ♦ మూర్కొని వత్తునా యా కృతాంతునిన్
 జివ్వకుఁ బిల్చి చీల్చుదునొ ♦ చెచ్చెర నాఁ దగి ద్వారభూమికిం
 జివ్వన వచ్చె నచ్చపలుఁ ♦ జేర మహామహుఁ డత్తపస్వి యిం
 దెవ్వఁ డిటంచు నింకఁ దెగె ♦ నింద్రుఁ డటంచు సురాళి చేడ్పడన్. 31

క॥ అలుకుడు విని యతఁ డులుకుడు, జులుకదనం బెంచి యాపె ♦ సురరా జనుచు
 దలఁచి తలఁకియుం దలఁకని, పలుకుబడిన యిట్లు బలికెఁ ♦ బాధివతనయా. 32

క॥ నీ యంతవాని కిటులొ, నా ; యాయెం బోయె నిప్పు ♦ డైనం దపసిన్
 డాయక నీ నా యుసులుల, నే యనువున నేటుసేయ ♦ నెంచెదొ యనుచున్.

క॥ పడఁతుక నొడువఁగ నాతఁడు, తడఁబాటున వెడలి చనఁగఁ ♦ దటుకున ముని య
 యొడఁ దోఁచి నిలువు మీ వె, వ్వడ వోగి; యనుచుఁ బ్రాథ ♦ వాగ్గుంభమునన్.

ఆ॥ పిలువఁ జెలువ మేది ♦ వీనుంగు దశకుఁ బా, ల్పడుచు నగడుగుడిచి ♦ పాక నైరి
 చెదరి పదరి తప్పు ♦ సేసితి క్షమియింపు, మమరవరుఁడ నిష్ఠి ♦ తాత్మ ; యనుచు.

తే॥ నిలువునీరయ్యె ఘనతపో ♦ నిరతు స్నాతు, దేవదానవదుర్ధర్షు ♦ దీప్తశేజు
 ననలకల్పు సమిత్కుశో ♦ ద్యత్కరు న్మ, హాత్ము నమ్మునిఁ గనినంత ♦ ననఘచరిత.

వ॥ సద్వృత్తసంపన్నుం డగు నత్తపోధనకులప్రదీపకుండు తపస్వివేషధరుండై దుర్వృ
 త్తంబున కట్లు పాల్పడిన సహస్రాక్షు సలక్షించి. 33

చ॥ వరుసనె యగ్గి నేయిడిన ♦ వైఖరి మీటి బలారిఁ జేరి యే
 మిర పరమానిభామలఁ దమిం జెలరేగి రమింపఁ బో యజుం
 డిరవుగ ముజ్జగంబుల క ధీశు నొనర్చెను నిన్నఁగండకా
 వర మిటు సేయదో పలుక ♦ వచ్చితె నాయెదురం దురాత్మకా. 34

క॥ నినుఁ బోలు దుష్టు లున్నను, ననుఁబోంట్లకుఁ గీడు సేయ ♦ న్యాయపథమనన్
 మనఁ గలచె యింకఁ గనుఁగొనఁ, గొనప్రాయం బొదవుఁ గాక ♦ కుత్సితకులకా.

తే॥ ఇంత గరువంబు నీయెద ♦ నెగయుచుండ
 గారవం బెట్లు దక్కు ని ♦ క్కరణే నిన్ను
 మారణ మొనర్తు మామక ♦ మత మొలుంగ
 వేరినే నింకఁ దోడ్పడ ♦ నేర్చి కొనుము.

౪౧

వ॥ అని యిట్లు లాఖండలునిం దూలనాడి వెండియుం దనదు నెమ్మనంబునం గొండొక
 తడవు విచారించి యవ్విరించికల్పుండు.

౪౨

—♦ సౌతముం పింగునె శపించుట ♦—

తే॥ చావు మనఁ జచ్చుఁ గాక యి ♦ చ్చపలుఁ డిట్టి
 పాతకుల కెట్లు నాన సం ప్రాప్త మగునుఁ
 గాన నిగ్రహయోగ్య మి ♦ క్కాల మనుచు
 మగిడి సురిపతిఁ గాంచి య ♦ మ్మానధనుఁడు.

౪౩

శా॥ ఓ॥ దేనికి నెన్నియు నివిడిచి యిట్లుత్సాహి వైనావొ కా
 సీరా యంగములందు వ్రే లిడఁగ సం ♦ దెప్పాట లేకుండ నీ
 మై రోహించును వేయి యోను లటు స ♦ న్మానంబు దూలంగ ని
 న్నారు ల్నవ్వుకొనంగ నండయుగి ఛి ♦ న్నంబై పడుం గానతే.

౪౪

తే॥ నిన్నుఁ బగతుఁడు తలఁబట్టి ♦ చెన్ను మంటఁ
 గలిపి లంఘించి బంధించి ♦ కాల తాచి
 కొంచుఁ బోయెడు నెడ నీదు ♦ క్కించుతనము
 కావర మడఁగుఁ బొమ్మని ♦ కసరు నంత.

౪౫

శా॥ తోనే యోనులు మేన నెల్లెడలఁ బా ♦ దుల్వెల్వెఁ గన్మాయు నా
 లోనే యండయుగంబు వ్రేలి పడె స్వ ♦ ర్లోకంబువా రింక నే
 న్నా నేమో మన మేమి సేయఁ గలమా ♦ హా చేటు వాటిల్లె నె
 ట్లీనేతం గనువార మంచు వగ నె ♦ తే నుల్ల మల్లాడఁగన్.

౪౬

ఆ॥ అగ్నిముఖులు దివ్య ♦ లద్దేవుఁ జేరంగ, నరిగి యూరడింప ♦ నల్లనల్ల
 వారితోడఁ బలికె ♦ వాసవుండే నిట్టు, లైతి సౌరకార్య ♦ మవధరించి.

౪౭

క॥ దేవపదచ్యవనంబున, కావిధమునఁ దపసి చేయు ♦ నట్టి తపంబున్
 నా వెరవునఁ గెడపఁగఁ ద, ద్భావినిఁ గొని పాపమునకుఁ ♦ బాల్పడ నయ్యెన్.

ఆ॥ కినిసి నన్నుఁ దిట్ట ♦ వనితను దెగనాడ, నతని తపము పెంపు ♦ హ్రస్వ మగున
 కాన నన్ను సఫలుఁ ♦ గా నొనర్పుఁడు చేరి, విధికి మద్విధంబు ♦ విన్నవించి.

- ఆ॥ అనిన నల్ల వార ♦ లరిగి లోకేశున, కెల్లఁ దెలిపి రేత ♦ విచ్చ దేవ
ముఖుఁడు పితృగణాన ♦ ముఖ్యులతో ననె, భావికార్యవిధివి ♦ భావనమున. ౫౦
- క॥ జన్మముమేషము తగ నుప, పన్నమ కద దాని ఫలముఁ ♦ బరఁగింపుఁడు నేఁ
డిన్నేతకు మీ కయ్యది, యున్నప్పటి యల్లె తృప్తి ♦ యొదవుచు నుండున్. ౫౧
- ఆ॥ అనుడు వారు వల్లె ♦ యని తెచ్చి యిచ్చిరి, స్వాంశ మేషపశువ ♦ రాండకోశ
మాన నిడిరి సురలు ♦ నానవో వజ్ర మె, పొండుఁ డనఁగ నయ్యె ♦ నది మొదలుగ.
- క॥ సఫలపశుఫలము దాతకు, సఫలాంశము పెతరులకుఁ ద ♦ దాదిగ నెగడెన్
విఫలుఁ డయి శత్రుఁ డొడిఁగెను, సుఫణిత మునితపము గన్న ♦ సూన్యతశక్తిన్.
- క॥ సిగ్గు తను ముంపఁ బెంపఱి, నగ్గల మగు శోకవహ్ని ♦ నగలెడు శత్రున్
డ్గరి చల్లని చూఁకులఁ, బెగ్గలికము మాన్పి పలికె ♦ విధి నేర్పొలయన్. ౫౪
- ఆ॥ పైవ మెందుఁ గడవఁ ♦ దరము గా దింక నీ
వడల వలదు మేనఁ ♦ గడలుకొనిన
యోను లెల్లఁ గనుల ♦ యోజ నెక్కొన సహ
స్రాక్షుఁ డనఁ బ్రసిద్ధి ♦ నందు మింద్ర. ౫౫
- క॥ అని యానసేసి చనె నా, ఘనుఁ డాతం డూఱడిల్లఁ ♦ గా నాదట నా
ఘనవాహుఁడు రావణిచేఁ గనె నోటమి యనెడు గాధ ♦ గలదు కుమారా. ౫౬

—♦ గౌతముఁ డహల్యకు శాపమిచ్చుట ♦—

- ఉ॥ అయ్యెడ వైష్ణవేష్టి నతఁ ♦ డయ్యజు నాజ్ఞ నొనర్చి నిష్ఠమై
జయ్యనఁ శాపపుంజముల ♦ సంగడము న్నెడలించి మించె న
ట్లయ్యమి వాసపు నినిసి ♦ యాదట లోఁజని యింతఁ జూచి నీ
కియ్యకొనంగ నయ్యె నెటు ♦ లియ్యఘవృత్తి యటంచు నుగ్రుండై. ౫౭
- తే॥ శిలపు గమ్మిట నీచెంతఁ జేర రావు, ఖగమృగాదులు నిల్లె పో ♦ కాలు మింత
కన్నఁ దిన్నని కన్నెల ♦ మిన్న లవని, నెన్నికకు మీఱి జనియింతు ♦ రెగయ వలదు.
- ఉ॥ ఇంతలు వింతసేయు నటె ♦ యింతులు జంతలు వంత లాగఁపుం
బొంతలు గ్రంత లవ్వినపు ముంతలుఁ బూరుషు లెంతలున్ సుఖ
భ్రాంతులు వారి పట్ల నిడి ♦ భ్రాంతతమైఁ జెడు టింతె కాక గో
రంతయు లేదు సౌఖ్య మిది ♦ యంతయు వీడక ముక్తి గూడునే. ౫౮

ఆ॥ ఆత్మ నెవుడు మగని ♦ యం దర్పణ మొనర్చి
ప్రేమ మీఱ నుపచ ♦ రించు సాధ్వీ
నారక నేనిఁ బతికిఁ ♦ దొరకు నాముష్మిక
మైహికంబు భిన్న ♦ మైనఁ దలఁగు.

౬౦

క॥ కావునఁ దగునె ముముక్షూ, శ్రీ వలగొను వాని కిట్టి చెనఁబుల కూటం
బేవేళ మన్ను మిన్నెదఁ, గావరమునఁ గాన లేని ♦ కామికిఁ దక్కన్.

౬౧

క॥ అని పలికిన నుల్లము యు, ల్లనఁ జెల్లుగఁదూలి సోలి ♦ యబలామణి య
ల్లనఁ బతిపాదములం బడి, ఘనశోకభయాత్తు లక్షరఁ ♦ గా నిట్లనియెన్.

౬౨

ఉ॥ పాపము గాన నీదు పద ♦ పద్మము లాన మదానఁ దాన త్వ
ద్రూపముఁ గొంచుఁ దత్తడను ♦ రూఢత తోన నిరాన వచ్చి యి
ట్టిపని కియ్యకొల్పె నతఁ ♦ జేమను దాన నిదాన మెల్ల నీ
కోపి కనుంగొనంగఁ జన ♦ దో; ననుఁ గోననుఁ వ్రోయు నియ్యెడన్.

౬౩

ఉ॥ ఏమనవచ్చు నివ్వధికి ♦ నే మన వచ్చు నికెట్టు లయ్యెదో
యామెయిఁ గామకింకరుడ ♦ మై యొడి గట్టగఁ జేసెఁ జెట్ట నా
తామస మిత గూర్చె నెటు ♦ తాపసవర్య; భరించెదో కదే
యామెగిప్పుట్టు నోము గుమి ♦ కయ్యెనె యిట్టి ఫలంబు నేటికిన్.

౬౪

ఉ॥ అబ్బునె తావకీనచర ♦ ణాబ్జమరందవశంనచాత్మతన్
గొబ్బున నెన్నియు న్మఱచి ♦ కొ ల్వానరించి యమేయలక్ష్మిమై
నబ్బురమా రసాన్నదము ♦ నందఁగఁ జాలు సవాలి భాగ్య మీ
సిబ్బితీవో జను ల్గని యి ♦ నీ; యనఁ గాలెడు దీనికిం బ్రయా

౬౫

క॥ దీనను నీదాననుఁ బోఁ, గానను నిను విడచి యడలఁ ♦ గా నను వఱ బల్
కానను విడనూననుఁ జెడ, నా ననుకొను ముద్ధరింపు ♦ మంచితకరుణన్.

౬౬

తే॥ పిడుగు కన్నను నీవల్కు ♦ బెట్టిదంబు, గాన నెట్లు నమోఘంబ ♦ యే ననంగ
నేమి గలదు కటాక్షింప ♦ నెంచితేనిఁ, దనదు దురదృష్ట మొకపాటఁ ♦ దలఁగునేని.

ఆ॥ యోగమహిమ నీవ ♦ యూహించి నాయెడ, నేరముంట యింత ♦ నేరకుంట
దెలిసి దీని కేమి ♦ తెఱవు గల్పింపంగ, వలయు నట్లు సేయ ♦ వలయు నాధ.

చ॥ అని మొఱవెట్టుచుం బతిప ♦ దాప్తి దృగంబువు లొల్కి వెన్నునం
జనుఁ జదలేఱు వోలె వడి ♦ సాగ పిభీతమృగాంగనావిలో

చన యెదఁ జుట్టు వేదన దె ♦ సం బలునోడి యెలుంగు వాట నే
ఁచ్చెనుఁ గలకాకలీస్వనము ♦ చెల్వము మారుని నారి తీరుగన్.

౬౯

వ॥ ఇవ్విధంబున నెవ్వగలం బొగులు నవ్వనితామణిం గనుంగొని యవ్వాచంయమ
వరేణ్యుండు జ్ఞానదృష్టిం దత్వృత్తంబెల్లఁ బరికించి కించిచ్చమితరోషుండై కనరు
దీట నెనరుమీట నల్లన నిట్లనియె.

౭౦

ఆ॥ ఎఱిగి యెఱుంగ కెట్టు ♦ లేనిఁ బాపపుఁజేత
కాల్పకున్నె సతీకి ♦ గా దొకప్పు
డునుఁ బ్రమాదవృత్తి ♦ గొని యాడ నద్దానఁ
గాక యొండు తన్నుఁ ♦ గవియఁ గలఁజే.

౭౧

శా॥ తప్పెం గాలము దప్ప దిప్పలుకు మీఁ ♦ దం ద్రేత విష్ణుండు శ్రీ
యొప్పం బృథ్వీ జనించు దాశరథియై ♦ యోరామ ; యారాముఁడీ
త్రోప్పు ల్వాపునుఁ దత్పదాంబుజరజ ♦ స్తీర్థప్రవేశార్థి మే
త్తెప్పన్ శక్యమె శాపపాపము లఱన్ ♦ శ్రేయంబె సీక బృజీన్.

౭౨

క॥ ఆలో లోలాక్షి; తప, శ్రీలక్ష్మీస్థిఁ గ్రమింతు ♦ చిద్గతలీలా
ప్రాలంబ వగుచు నెన్నియు, వే లబ్దము లవల నుక్త ♦ విధి సమకూర్చన్.

౭౩

ఆ॥ వాయుభక్షణంబు ♦ వర్తనంబున నిరా, హారవై తపఃప్ర ♦ చారమున న
నన్యదృశ్య వగుచు ♦ నధిరామనామయో, గా ప్తి ని స్తరింతు ♦ వఘమహాబ్ధి.

౭౪

సీ॥ మునుల పాలిటి వాఁడు ♦ సనకాదిమహాసీయ, భావగమ్యాత్మత ♦ త్వంబు వాఁడు
జగము లేలెడు వాఁడు ♦ జలజచక్రాబ్జధ్వ, జాదిలక్షణయుక్తి ♦ నమను వాఁడు
మనువు వంశము వాఁడు ♦ ఘనశరాసనవిల, సనలక్ష్మి భుజభూమి ♦ ననుచు వాఁడు
మొలకనవ్వుల వాడు ♦ మోముచందురు బాళి, జనదృక్పక్షోరాళి ♦ మనుచు వాఁడు
పలికి బొంకని వాఁడు చే ♦ పట్టి విడని
వాఁడు వెలలేని గొనముల ♦ వాఁడు కోస
లాత్మజాగర్భశుక్తిము ♦ క్తాత్మ వెలయు
వాఁడు శుభనామధేయంబు ♦ వాఁడు వాఁడు.

౭౫

తే॥ సీకు దర్శన మొసఁగుచో ♦ నెఱి ననర్ఘ్య, యైన యర్హాదికార్హణ ♦ నతని భవ్య
పదనలద్వయిఁ గన్దోయి ♦ భక్తి నద్దఁ, గలుగు నంతటికన్న భా ♦ గ్యంబు గలదె.

తే॥ కీడులో మేలు నాకుఁ జే ♦ కూడ నిట్టి
నాఁ డనుచుఁ దోనె తత్పాద ♦ నలినములకు

సాగిపడి మ్రొక్కి యుడిగె నా ♦ సాధ్య మౌని
వరుఁ డరిగె నప్పు డచ్చోటు ♦ వాసి రామ.

22

క॥ చింతాక్రాంతత నెద్దియు, మంతనమునఁ దోఁప కెలమి ♦ మలఁగఁగ నొంటి
గాంతారసీమఁగో న, క్కాంతామణి పొగులుచుండఁ ♦ గా దైవగతికా. 23

సీ॥ బలు శాపభార మి ♦ పురుసునఁ దాఁకె నాఁ, దలయేలు మిన్నక ♦ దారసిల్లె
బాపంబు నెమ్మేనఁ ♦ బ్రాఁకె నిట్లన మేలి, రూపంబు వో మాటు ♦ రూప మొదవె
నియతి నిన్నిలుచు న♦న్నటి నెదురేగె బో, మతి యన్న గతి బహి♦స్సృతి తలంగె
బ్రాణనాథుని యున్ని ♦ పట్టు గుట్టరసి న, ట్లసువు లెట్లొ చన ♦ నటమటించె
దనకు భూసతి దక్కఁ జే ♦ తనులు తోడు
గారు వేటగు వా రని ♦ కాంచె నామె
పదమె పద మన భువిఁ బడి ♦ ప్రకృతిభావ
మెడలి శీల యయ్యె గద యప్పు ♦ డే మహాత్మ.

24

తే॥ తృణము మేరువు మేరువుఁ ♦ దృణము సేయ
నీక కా చెప్పు నిను మేలి ♦ నియతఁ దలచు
తరము వారికి నొసఁగెడు ♦ తాపకీన
యశము గొనియాడ నొడ్లకు ♦ వశమె యీశ.

౨౦

ఉ॥ ఆయమ యియ్యరణ్యపథ ♦ మందుఁ ద్వదేశశరణ్యయై తనుం
బాయని పెక్కుబన్నముల ♦ పాలయి రూపఱ ధూళిధూసరిం
బై యొడ లట్లుగాఁగ నిది ♦ యకా నిది గాదను ప్రాపు లేక నీ
చాయ ఘనోదయం బచల ♦ చాడ్చునఁ గోరెడు నయ్య రాఘవా.

౨౧

తే॥ ప్రోవు కరుణార్ద్రదృష్టుల ♦ ప్రోవు సేర్చి
యయ్యతివ మానిఁ గూర్పుమో ♦ యయ్య ; యింత
కన్న యశ మెద్ది యిడు మముఁ ♦ గన్న తండ్రి ;
దీనశరణంబ కావె న ♦ దీనశరణ ;.

౨౨

—♦ అహల్యా శాప విమోచనము ♦—

శా॥ రావే, కావవె, రామ ; రామ నని శ్రీ ♦ రాము స్తవారామము
స్వేపే గూర్చి తలిర్చు వేడుక మెయి ♦ నే న్నేలఁ గీలించి పెం
ద్రోవ న్బొంగి చెలంగి డాసి హరి కా ♦ త్రోవ న్నిరూపించె న
ద్భావుం డమ్మని మానికాంత హతపా ♦ పద్మాంతగాఁ బార్వతీ.

౨౩

తే॥ ఎవని కరుణార్ద్రదృక్కోటి ♦ నెనయు కోటి

యంశమునకు నెదుర్పడు ♦ నాతఁ డొందుఁ

బుణ్యగతి నట్టి ఘనుని నం ♦ పూర్ణదృష్టి

పదవి పాలయ్యెఁ జూడు మ ♦ పృథ్వీ పొలతి.

౮౪

వ॥ అత్తైరువున నత్తెపస్విసత్తముఁ డత్తెఱవ తెఱం గెఱుంగఁ జేసిన.

౮౫

సీ॥ గడుసు తిట్టున తాయి♦గాక ము న్మానహా, సికి మాన్పడెనొ నాఁగ♦నెగడు దాని

నడవిపాల్లాని య ♦ పుడె పరాకృష్టమా, రూపు మాడ్చిన చొప్పు♦చూపు దాని

నొంటి నిల్వఁ గలంక ♦ మొదపు నం చెఱిగి చే, తనఁబడి దార్చె నాఁ♦దనకు దాని

నాతపాహత యగు♦నాలోఁ బ్రియవియుక్తి, పొగులు చిచ్చంటె నాఁ♦బగులు దానిఁ

దనదు దుర్దశఁ దలఁగంగఁ ♦ దారకంబె

యాఁ గదా యని భర్తృవా ♦ కృప్రసత్తిఁ

దెలిసి మునితఁ బ్రతీక్షించు ♦ లెఱవు దానిఁ

గనె నహల్య స్వసంపాల్య ♦ నినకులుఁ డుమ.

౮౬

క॥ శాప మన నశానె సమహిత, శాపాయుధు వాక్యసరణి ♦ సక లేశకృపా

ప్రాపకసమాధియోగ, ప్రాపణ మని కాక వేద ♦ పరమార్థజ్ఞ.

౮౭

తే॥ తొయ్యలి తగె స్సరాసుర ♦ దుర్నిరీక్ష్య, తతతపోయోగవిద్యోతి ♦ తప్రభాఢ్య

నిర్మలాత్మిక మునివరో ♦ స్నియమాన, శాపలక్ష్మ్యోపదేశప్ర ♦ సక్తి సుదృశ. ౮౮

క॥ శిల యయ్యె ననుట మాత్రమె, పొలతి యదృశ్యతన తనరి ♦ పూజించె హరిఁ

దలఁపున నిడి మునివరు నుడిఁ గలఁక దలఁగి వారి కపుడు ♦ గన నయ్యె సఖి. ౮౯

తే॥ ఆ యహల్య మహాభాగ ♦ నమరరూప, రూపిణి నిరూపణ మొనర్చె ♦ బాపహారి

శౌరి చేరి జతన దీని ♦ స్రష్ట దివ్య, మాయ జనమోహినిగ నిట్లు ♦ మలఁచె ననుచు.

క॥ సతుషార సాభయై యా, నృత యగు చంద్రప్రభకుఁ బ్ర ♦ వృద్ధకుఁ గూర్పొ

బ్రతి యా ధూమపరీతో, ధృతదీప్తాగ్నిశిఖ కనుచుఁ ♦ దద్దయు నెంచెన్. ౯౦

క॥ తపసి సతి దురాధర్షం, దపనద్యుతి జలగతాహ ♦ తన్ గా మతిఁ దా

నుపమించి తత్తపోనిధి, తతప్రతిభ మెచ్చి పొగడె ♦ దాశరథి సుధీ. ౯౧

క॥ అన్నెలఁతుక వలనున నెన, రున్నిద్రతఁ బొదల ముగ్ధు ♦ నోజఁ దఱిసి యా

పన్నుల మనిచిన బిరుదము, న స్సలినాక్షుండు తీర్పు ♦ న స్నేగు మెయిన్. ౯౩

ఆ॥ మున్నుఁ గడలివెన్న ♦ వెన్నుఁ దన్ని జనించి, వన్నె గన్న కన్నె ♦ మిన్న తనదు

చిన్నితొడల మేలి ♦ చిన్నె లూర ధరించి, కొన్న శ్రీపదం బి ♦ డె న్నతాంగి.

క॥ హరిఁ దలఁచిన హరిఁ బొగడిన, హరినామావృత్తి మనిన ♦ హరి నే ననినన్
హరిపద ముదుదు రటె యా, హరి యంఘ్రి కసాధ్యఁ మెద్ది ♦ యగరాజసుతా.

ఆ॥ పొడమె నేది గంగ ♦ పుట్టిన చోట బ్ర, హృదు లెపుడు దేని ♦ నవధరింతు
రెల్ల శ్రుతుల నొసట ♦ నుల్లసిల్లెడు చెంది, రంపుఁ గలన ముదము ♦ నింపు నెద్ది.

క॥ ఆపదరజ మటు సోకిన, నాపదలు పదంబు వదలి ♦ యటఁ జనఁగ సత్తి
రూపము మునిశుభవాగను, రూపము గా వెలసె శాప ♦ రూఢి తలఁగుటన్.

ఆ॥ అలరు రూపసంజ్ఞ ♦ లహమహమిక నొక
తేపఁ దనకుఁ దోఁపఁ ♦ దెఱవ మెఱసె
నల తపాత్యయమున ♦ నగు సువృష్టిప్రాప్తి
వఱలు దావతప్త ♦ వనిక వోలె.

౯౮

ఉ॥ ఎక్కడనుండి వచ్చె నొకొ ♦ యింతికి మించు బెడంగుతఱ్ఱలుం
జక్కని పైఁడిచేలమును ♦ జానగు కంచుక మాశ్యశోభఁ బే
రెక్కిన తారహారతతి ♦ యిమ్ములు సొమ్ములుఁ బాదధూళి తా
నెక్కటి సృష్టిసేయఁ గన ♦ నెట్టి తపంబుఁ బొనర్చె నెచ్చెలీ.

౯౯

చ॥ మొగడనశంపుఁ బువ్వు కొన ♦ ముద్దుకొనం గల స్నిగ్ధతం గనం
దగె సతి మేనుఁ దేటితెగ ♦ ధర్మవ్రఁ గాంచెఁ గచాళి రెంటి చా
యఁ గనియు వెన్నఁ బోని మన ♦ మానియు మానదు తొంటి యశ్మభా
వగతఁ గుచద్వయం బహహా ♦ భాషిని దాని తపఃఫలం బొకో.

౧౦౦

క॥ కన్నా కయ్యెను సాబగుల, కన్నాకనధూలు లీఁకె ♦ నారసి తిరమై
కన్నాకట్టఁ గలాఁడె యిఁ, కన్నాకవిభుం డటంచుఁ గలఁగఁగ మగువా. ౧౦౧

ఆ॥ అన్న ; నీదు భ్రాత ♦ యయ్యు బలారి త, న్నగడుపఱిచె నల్ల ♦ టంచు హరికి
విన్నపింపఁ గడఁగి ♦ వెలసిన మునియశో, లక్ష్మి నాఁగఁ దనరె ♦ లలన మహిల.

క॥ కనకాంగి చెలువు వెల కం, దని రతనపు సింకిఁ గూర్చి ♦ దాన నదోషం
బను సురభిఁ బఱపె నన రా, ముని ఘటనకు సాటి గలదె ♦ ముల్లోకములన్.

తే॥ మున్నె కాంతి జగతిఁ బేరు ♦ గన్నవారి
కన్న వేయు గొనమ్ము లి ♦ కన్నె కొనఁగి
యున్న విధి సృష్టి కిడె మెఱుం ♦ గన్న రాముఁ
డన్నలువ కబ్బ యన రాదె ♦ వన్నెలాడి.

౧౦౪

ఉ॥ ఇంత శకుండే మాని తన ♦ యింతి పయి దయ యింత లేక వృ
త్రాంతకు జాడఁ జూడ నయి ♦ యాయమ ద్రోయనె యంచుఁ బల్కుట
ల్వితలు సున్ను తా నెఱపె ♦ వేడుక మై నొకపాటి యోగులుం
గాంతు రనంగ రాని సిరిఁ ♦ గాంతకుఁ దా ననుకూలుఁ డెంతయున్. ౧౦౫

సీ॥ రాజయోగనిరూఢి ♦ రాజిల్లె నెమ్మొము, దృక్కలాకలనఁ బెం ♦ పెక్కెఁ గనులు
రసనిర్ణయస్ఫూర్తి ♦ రహి మించెఁ గెమ్మొవి, చెలఁగె భక్తిత్రయా ♦ కలనఁ గంఠ
మచలఁగాధాస్పదం ♦ బై యొప్పెఁ జనుదోయి, దృశ్యమిథ్యాత్వంబు ♦ చెలిపె నడుము
గురుమహత్త్వాఘ్ని బే ♦ ర్కొనె నితంబపదంబు, నిరతిశయశ్రీల ♦ నెగడె నంఘ్రు
లమితకల్యాణవైభవం ♦ బంచె మేను
దృష్టిఁ గనె శోకబంధంబు ♦ ద్రెంచి యాత్మ
ముని తపస్సిద్ధి వోలె రా ♦ ముని ప్రసాద
మున మెఱయు నా సతీరత్న ♦ మునకు సాధ్యి. ౧౦౬

చ॥ తన పతి నింద మోసె దురి ♦ తం బెనసెం జెడె మే న్గడంక న
మ్ముని సతిఁ బాసె నయ్యునురు ♦ ముంచునొ తేల్చునొ యంచు నేటికా
యన జళం కొందు దాని నితఁ ♦ డాఁగెఁ గదే యని దేవతాలి యొ
య్యనఁ గురియించె రాముపయి ♦ నావెలఁ బూవుల వానఁ జానరో. ౧౦౭

క॥ రాము పదరజము కారణ, మై మగువ జనించె సతి బ ♦ లారి తలఁపఁ డి
కేము శుభ మెనయఁ గల మని, యామోదము తోడ నాడి ♦ రచ్చరలు సఖి.

శా॥ వాత్సల్యంబు హృదంతరం బెనసి త్రో ♦ న ల్ద్రొక్క శ్రీరాముఁ డా
సత్సభాగ్యనవాపతారగరిమన్ ♦ జా నొందు మానీంద్రు ప్రో
ద్యత్సంపత్తి యహల్య యంఘ్రులకుఁ దా ♦ నర్పించెఁ గేలొమ్మిల
స్మత్సాలోక్య మొసంగువాడ నని బా ♦ స లేసె నన్నట్లుగన్. ౧౦౮

క॥ అంతం దన కానతు లిడి, చెత నిలువఁ బడి యున్న ♦ చిన్మయలీలా
సంతానితతను మహిమా, క్రాంతాఖిలభునను హర్ష ♦ ఘను శ్రీసదనున్. ౧౦౯

సీ॥ వెడఁద కన్గవ దారి ♦ వెలిగమ్ము నెన రిమ్ము, నగుమోము రమ సన్న ♦ ననుచు నానిఁ
దమము వారించు ని ♦ ద్దఁపుఁ జొప్పు కథ విప్పు, బలువెలుంగుననుఁ జూపట్టువాని
సిరి తూఁగుటుయ్యెల ♦ సరివచ్చు వెలపెచ్చు, సదుల మెచ్చె చ్చనవ ♦ క్షంబువాని
నల కల్పశాఖ శా ♦ ఖిల పెంపుదల నింపు, భుజల విల్లంబులం ♦ బొసఁగు వాని
లలితవేషుఁ గలావాసు ♦ లక్షణాన్వి
తుని మహామహు శ్రీరాముఁ ♦ దొలిభవంపు

భవ్యసుకృతంబు కతన స ♦ పృక్షతి గాంచి
విస్మయాంబుధి మునిగె ను ♦ ర్విధృతనయ.

౧౧౧

క॥ తెలివి గని తెలివి తానై, తెలివి గలిగించు ఘనుని ♦ దెలిసితి నని యా
చేలి యామోదామృతియురి, తెలిదమ్ములఁ గెలుచు కనులఁ ♦ దేలెట్లాడక.

మేఘవి॥ మదీయప్రాణేశుం డటు మరలఁ దా ♦ మన్పఁ గాంక్షించువేళక
సదంశం బేమంచుం జొనిపెఁ జెవి రా ♦ జల్కృతాసింధులీలక
దదేకాశ్మక లక్ష్మీధవుఁడె యిటు న ♦ నన్యఁ జేయఁగఁ దోచెక
దుదిం గంటి నర్థసితి కని తగ ♦ ప్తోగె నానందవాఙ్మక.

౧౧౩

క॥ కను విచ్చుచు ముని మెచ్చుచు, జన విచ్చుచు నిలుచు దేవుఁచాయఁగనుచుభా
వనఁ ద్రచ్చుచుఁ దత్పూజన, మున హెచ్చుచుఁ బొచ్చెమెడలిఁమునిసతియంతక.

ఆ॥ మేను పులక లుద్గ ♦ మింపఁ గోరకితక, దంబలకేక నాఁ గ ♦ రంబు మెఱయ
రాముఁ జుట్టి మ్రొక్కిఁరాణించు భక్తి ని, ట్లనుచుఁ బొగడఁ దొడరెఁవనజవదన.

—♦ అష్టాశ్వాత్ శ్రీరామస్తవము ♦—

క॥ వందనము లిడుదు సజ్జన, మందార; సురస్వీత్యస ♦ మాజశరణ; సూ
ర్యేందువిలోచన; కలితా, నందన; గోవింద; యోగి ♦ నందితఃకరితా. ౧౧౨

సీ॥ శరణు, శ్రీమానస ♦ సరిసిజేందిదిర, శరణు, భక్తమయూర ♦ జాలజలద
శరణు, యోగిహృదబ్జ ♦ సారసబాంధవ, శరణు బుధాహ్లాది ♦ చంద్రవిభవ
శరణు, భవాబ్ధిసం ♦ తరణసుధీవర, శరణు, మస్సహితాప ♦ సాధలేప
శరణు, వాపారిణ్య ♦ శాతపరశ్వధ, శరణు, దుష్టదవాగ్ని ♦ నారవృష్టి
శరణు, గుణచుణిప్ర ♦ చారరత్నాకర, శరణు, దైన్యతిమిర ♦ సాంద్రతేజ
శరణు, సర్వరుగ్ధ ♦ జహ్నుహకేసరి, శరణు, రామ; దేవ ♦ సార్వభౌమ. ౧౧౩

చ॥ తొలిభవ మంచి నా కెరఁగి ♦ తో; రఘునందన; నిక్కిమిప్పుడా
యెల తొలఁగె న్నదఁఘ్రిరజ ♦ మియ్యెడ మజ్జనికారణంబుగాఁ
దలఁచితఁ గన్నతండ్రి వని ♦ తావకకన్యక నింతె కాక యి
జ్జలజభవాండ మెల్లఁ గనఁ ♦ జాలితి వీవ కదే జనార్దనా. ౧౧౪

సీ॥ దేని తోఁబుట్టు నై ♦ దివ్యగంగాదేవి, బ్రహ్మాదుల నొనర్చె ♦ బావనులను
దేనికఁ బని గల్గుఁ ♦ దెరలక యతిశివ, శ్రీమానసముల రం ♦ జిల్లఁ జేయ
దేని కాసింతురు ♦ తివిరి యేదేని ని, ర్మలచిత్తులైన క ♦ ర్మగులు ప్రీతి
దేని స్వరూపైక ♦ దేశంబు ముజ్జగ, మ్ములుఁగూర్చుసామగ్రి ♦ మూలపుటిక

దేని ధృతి శ్రేయ మందించు ♦ తెరు వటంచు
బ్రహ్మవాదుల సిద్ధాంత ♦ పక్షి మించు
నట్టి భవదంఘ్నినలరజం ♦ బానఁ గలిగె
నహహ యేనెంత సుకృతాత్మ ♦ నైతిఁ దండ్రు.

౧౧౯

మ॥ భవదీయాంఘ్నిసరోజము న్గొలుతు శుం ♦ భల్లీల నెద్దాని భా
ర్గవి వక్షోరుహసీమఁ బ్రేమ దొలఁకం ♦ గా నుంచి లాలించు ము
న్నవరించెం ద్రిజగంబు లెద్ది యభిమా ♦ నం బింతయున్ లేని నూ
నివరేణ్యు ల్స్మరియింతు రేమటక డే ♦ నిన్ దాని నెల్లప్పుడున్

౧౨౦

మ॥ కలితాస్థ నివిధినారదాదు లెపు డే ♦ కల్యాణు లీలావతా
రలసద్దాఫలు బ్రహ్మరోకమున శ్రీ ♦ రాణింపఁ గా నెంతు ర
క్కల నాత్మీయవిపంచి గొంచు మది వొం ♦ గ న్బాష్పము జ్జ్వాలు ని
ర్మలభ క్తి నివరించు వాగ్రమణి యా ♦ భ్రాజిష్టు ని న్వేడెదన్.

౧౨౧

సి॥ ఏ లసచ్ఛోభ క ♦ భాలాపకలనల, విలసిల్లు నల తొలుఁ ♦ బలుకు లెల్ల
నే దేవదేవుని ♦ యిల్లాలు మిన్నయై, తనరారు జగదేక ♦ జనని లక్ష్మి
యే లోకనాథు ను ♦ ద్వేలనాభి జనించి, చెలు వందు నమ్మేటి ♦ సృష్టికర్త
యే మహామహాని శ్రీ ♦ నామమంత్రరసాప్తి, నెగడొందు వరదుఁడౌ ♦ నీలకంఠఁ
డవ్వెరాఱ్ఱార్తి వచలుఁడ ♦ వవ్యయుఁడ వ
నాదినిధనుఁ డ వీవె నె ♦ య్యమున నాదు
కనుల కెదురుగఁ గనుపట్టి ♦ కావ వచ్చి
తయ్య ; నాభాగ్య మేమందు ♦ నయ్య ; శ్రీశ.

౧౨౨

మ॥ నిజమాయాగుణబింబితస్థితి జగ ♦ నిర్మాతృతాచాతుర్వి
భజియింప న్బురుడింప నయ్యెనుఁ బర ♦ బ్రహ్మంబ వౌ నీకు ని
ట్లజరుద్రాచ్యుతనామభేదకల లా ♦ హా; యాదట న్నీవె స
ర్వజగం బట్ల తదాశ్రయంబు నయి మే ♦ ర న్మీటి తౌ నీశ్వరా.

౧౨౩

తే॥ కార్యకారణకర్తృత్వ ♦ కలితవివిధ
వస్తువాచకవాచ్యవి ♦ వక్షు లమర
మనెదు బహురూప యగు మాయ ♦ మలసి యుంటఁ
దద్విలాసము ల్దన యెందుఁ ♦ దవుల నభవ.

౧౨౪

సీ॥ పుట్టితి వజుఁడవు ♦ పొదలెద వచలుఁడ, వర్ణాశ మెలఁగెద ♦ వస్పృహఁడవు
సుగుణాప్తి నెగడెద ♦ వగుణుఁడ విన్ని సే, యంజాలితి వకర్త ♦ వనుభవింప

నేర్చి తభోక్తవు ♦ నియమింపఁ బడెదు న్వ, తంత్రుండ వటు దృశ్యతం బొసంగి
తఱులసాక్షివి పల్కు ♦ లాడెదు మతి కెదు, కొనె దవాఙ్మానసఁ గోచరుడవు
ప్రాకృతుడవ పోలె ♦ బరగెద వద్వయా
నందమూర్తి వేమ ♦ నంగ నీదు
చేష్టితంబు బహువి ♦ చిత్రంబు భక్తైక
పారతంత్ర్య మింత ♦ పరమె రామ.

౧౨౫

ఆ॥ ఆకసంబ పోలె ♦ నంతట నిండియుఁ జేర కుందు వెందు ♦ జిహ్వనత్వ
మమర నైతి వొకఁడ ♦ వప్రమేయుడవు నోం, కారలక్ష్య మీవ ♦ కావె దేవ.

సీ॥ అటు గాన సత్య మ ♦ సంతంబు జ్ఞాన మ, ద్వయ మఖండంబుతత్త్వదముసమము
బుద్ధంబు శుద్ధంబు ♦ పూర్ణంబు స్వప్రకా, శంబు నొ నీదు త ♦ త్వం బరయక
మాయావృతాత్ములై ♦ మానుషుం డనుచు ని, న్దలతు రెల్లరుయముల్దక్కనిట్టి
మాయికు నిన్ను నే ♦ మానిని నజ్ఞాను, కాల నెవ్విధిఁ గనఁ ♦ జాలు దాన
నైన నాకుఁ జొరవ ♦ యబ్బె నీ యెడ మేలి
వ్రాతఫల మొకో; పు ♦ రాణపురుష
యోపి నంత లిడుదు ♦ నోంనమోనారాయ
ణాయ యనుచు నికఁ బ్ర ♦ ణతులు భక్తి.

౧౨౬

క॥ పరమదయానిధి ని న్నొక, వర మడిగెద నర్థి భక్త ♦ వరదుడ వగుటన్
గరుణింపు మయ్య దాన, న్దరియించెద నల్లనన జ ♦ ననసాగరమున్.

౧౨౭

సీ॥ చేలమిం చొగి మించ ♦ జిగిమే న్మొగిలు వెల్లి, కొల్లగాశుభములుగురియుచుండ
మోము దామరపువ్వు ♦ మోల నాడెడు సిరి, పొదలికఁ జిలునవ్వుఁ పూనుచుండఁ
దమ్మిరేకులపైఁ బొ ♦ దలుతేనె పోల్కిఁగ, న్నులఁగృపారసముజొబ్బిలుచునుండఁ
బ్రొద్దువంగడ మాట ♦ కుద్దిగా నొక మేటి, తేజంబు దెస లొంటఁదివియుచుండ
మేలి శరచాపములు భూష ♦ లోలి మెఱయ
వెలయు నీ దివ్యమంగళ ♦ విగ్రహంబు
మామకహృదంతరమున నే ♦ మఱక నిలువఁ
జేసి ననుఁ బ్రోవవే దయ ♦ సేసి రామ.

౧౨౮

క॥ అని యివ్విధంబునను వగ; లనుఁ దలఁగిన తెలివి తేట ♦ లాలిత్యము లౌ
నన నెక్కొను దక్కొలున, వినుతింపఁ గఁ దగిన మేలి ♦ విధ మొప్పారన్.

౧౨౯

తోటక॥ త్రయి నా వినుతించెను ♦ రాముని స

న్నియతి న్నునిపత్ని య ♦ నిందిత వి

స్మయ మేమి తదంఘ్రిర ♦ జం బపు యో

మయి తచ్చిర మెక్క న ♦ హార్యసుతా.

౧౩౧

క॥ రాముని వలనం బొడమిన, రామ పరానందకలన ♦ రాజిలు టరుదే

నా మెఱయం గనియెం గడు, నా మెఱుగుంబోడి పొగడు ♦ నయ్యెడఁ దన్వీ.

ఆ॥ అటు నుతించి నాధ్వీ ♦ యన్న న న్నత్తింటి

కనుపు మయ్య నెయ్య ♦ మలర నింకఁ

గొన్న మగని మాని ♦ గన్నతండ్రిని నిన్ను

గొలిచి తలఁచి ముక్తి ♦ గొందు ననిన.

౧౩౩

క॥ ఆ మునిసతి భక్తికి రఘు

రాముఁడు ముద మంది యభయ ♦ రమ నిడి యెపుడ

మ్మా ; మము మఱవకుమా ; చను

మా ; మునిశశ్రవాష నెగడు ♦ మా ; యనియె నుమా.

౧౩౪

ఆ॥ కలిగె నెన్ని జగతిఁ ♦ గంజాక్షు లీలావ, తారములు దలంప ♦ దాశరథికి

సాటి రా వటంచుఁ ♦ జాటుచు నబ్బోటి, గౌతమర్షిఁ గదియఁ ♦ గదలుటయును.

వ॥ అత్తపస్వి సత్తముండు నత్తఱిం దర్షప్రకర్ష సమాటీకంబగు హర్షాతిరేకంబునం

బొనరారుచుం బొడసూపి.

౧౩౬

క॥ ఆయమఁ గొనిరాముని పద, తోయజములఁ బూజసేసి ♦ స్తుతిపాఠము ల

త్యాయతములు గాఁ గూర్చి శు, భాయితుఁడై చనె ననుజఁబడసి గుణజ్ఞ.

ఆ॥ అగడు దలఁగెఁ బూజ్య ♦ యయ్యెఁ బావని యన

బరఁగె శుభము లొకటఁ ♦ బాలుపడఁగ

మగని మన్ననలను ♦ మానొందె మానిని .

రామపదపరాగ ♦ రమఁ బురంధ్ర.

౧౩౮

సీ॥ భక్తి నెవ్వఁడు రఘుపతి నహల్య నుతించి, నట్టియీశుభవాక్కు ♦ లహరహంబుఁ

బలియించి శ్రీరాము ♦ భావించి నేవించు, వాఁడు పాపాఘము ♦ ల్వదలి బ్రహ్మ

పదము గాంచును దేనిఁ ♦ బడయ నెవ్వఁ డెంచు, నదిస్వర్గముననున్న ♦ నతనికబ్బు

లీలమైఁ బ్రతిక ♦ లిఖయించి పూజించు, వానికి నైకుంఠ ♦ వాస మమరు

సడల కుండును లక్ష్మి యె ♦ లైడల నాప
దలు తల లొకింత తైత్తక ♦ తలఁగి చనునుఁ
గాసలేయుండు మునిపత్నిఁ ♦ గాచినట్టి
కథఁ దలఁచునంత వికచపం ♦ కజదలాక్షి.

౧౩౯

—♦ విశ్వామిత్రుఁడు శ్రీరాముని బహుకరించుట ♦—

క॥ అంతలు సేసిన రాముని, వింతలు పోడుములు మదికి ♦ వేయు విధములై
సంతసముఁ బెనుపఁ బరవస, మెంతయు మేకొన ననీదృ ♦ శేచ్ఛాంచితుఁడై.

క॥ కవుఁగిటఁ బొదివి తపస్వి, ప్రవరుఁడు లలితదరహాస ♦ భాసురముఖుఁడై
వివిదిషుల మనుపు తలఁపున, నవప్రకారంబ పో య ♦ సంగా ననియెన్. ౧౪౦

ఆ॥ పెద్దతపము సేసి ♦ పెనుపొంది నేడిట్లు, మేలుకొంటి నీదు ♦ మెల్పు గొంటి
వాసి గంటి సాటి ♦ వారిలో నుత్తమ, శ్లోకుఁ డనఁగ రఘుకి ♦ శోర; రామ;.

క॥ నాభాగు భాగ్య మట్టులై, నాభాగ్యముఁ బొగడ నయ్యె ♦ నాకేశున కిం
దేభాగ మర్థి నిడుదుమొ, శ్రీభామాచిత్తచోర; ♦ చిద్రససారా. ౧౪౩

క॥ ఇఁకఁ బుణ్యశ్లోకుండు జ, నకు జన్మము గాంతు మటఁబి ♦ నాకిశరాస
ప్రకటితవీర్యుఁడవై మ, మృకలంకసమజ్జలుగ స ♦ మర్థింపంగన్. ౧౪౪

సీ॥ జిగివెన్నెలలు చిల్లునగుమోము నెల తెల్వి, కంబుజంబులు వికా♦ సం బెనయుట
ప్రొద్దునట్టునఁ బుట్టి ♦ పాలుపొందు తేజానఁ, దివిరి చకోరము ♦ ల్పప్తి గనుట
పుడమిపై నడయాడుపుడుకుమ్రాకిది యని, నిలఁబడి మెఱుఁగుఁడి♦వలు వలచుట
గమకించు నీలమే ♦ ఘుచ్ఛాయఁ గని చొక్కు, హంనావళుల కుల్లు♦ లనువుపడుట
వింత లింతలు చూపు నీ ♦ విధము గాంచ
రమయె పలురూపు లెనసి తా ♦ రాఁ గడంగ
మగ లనఁగ నెంత యింతుల ♦ మాట యెంత
విశ్వమోహనచణ; రఘు ♦ వీర; రామ. ౧౪౫

ఆ॥ అనిన రాకొమారు ♦ లరుసం బెసంగ వి, నమ్రు లగుచు మాని ♦ నాధుతోడి
నీడ లనఁగఁ దొడర ♦ నిమివంశవర్ధను, యజనశాలఁ బెరయ ♦ నరుగుచుండ.

శా॥ యాతాయాతజనంబు తత్త్వతునమ ♦ స్యావైభవం బెంచి య
స్తాతంకు స్మృపు మెచ్చి కన్నియల భా ♦ గ్యంబు ల్వితర్కించి ప్ర
ద్యోతుం డమ్మునిఁ గాంచి రాకొమరుల ♦ న్దోడ్తోఁ బ్రశంసించి శ్రీ
ఛేతోవల్లభు చిద్విలాస మెడఁదం ♦ జింతించి యుప్పొంగంగన్. ౧౪౬

—♦ శ్రీరామ లక్ష్మణులు ముని పరివృత్తులై జనకుని యజ్ఞశాల కరుగుట ♦—

క॥ ప్రాగు త్తరదిశ కట పయి, నా గుణనిధు లేగి దేవ ♦ యజనస్థలిదా
సాగుణ్యముఁ బరికింపఁగ, వే గడచిరి పథము శ్రుతివి ♦ విక్తార్థజ్ఞా. ౧౪౮

ఆ॥ జనకు రాజధాని సారు తీరునకు న, దూర మగుచుఁ దోడు ♦ తోన పెరుఁగు
నభ్యుదయచయముల ♦ కాటపట్టగు క్రతు, వాటి సేరఁ జనిరి ♦ వార లగజ.

సీ॥ ప్రాఁబల్కుపడతుక ♦ లృడయు సాభాగ్మంబు, విబుధసూక్తివిలాస ♦ విస్తరంబు
సంయమిప్రకరని ♦ స్థాప్రసాదోదయం, బెల్ల వేల్పుల పాల ♦ వెల్లి పెల్లు
యాచకాలిరసస్పృ ♦ హవసంతాగమం, బెలయు చుట్టటికంబు ♦ పొలము పంట
సకలకలాహ్లాస ♦ సామాజ్యయోగంబు, నిభృతామృతస్యంది ♦ నీఫలంబు
ప్రాంచితజ్ఞానవల్లిక ♦ పట్టుకొమ్మ, నిర్విశేషపరానంద ♦ నిర్వహణము
ధర్మమేఘము జనకు నధ్వరము గాంచె, నాత్రయి జగత్త్రయావన ♦ వ్యగ్ర మగుచు.

క॥ ఆ సమయంబున రాముఁడు, శ్రీసప్రజ్ఞానఘముఁడు ♦ సిరి దళుకొత్త
భాసురు మునిఁ గని యిట్లను, భాసముపేతదరహాస ♦ పరతంత్రముగన్. ౧౪౯

సీ॥ జనకు మహాత్ము య ♦ జ్ఞానమృద్ధి సాధ్వయై, తనరుచున్నది తపో ♦ ధనవరేణ్య
పలువేపు రగ్రజ ♦ న్మలు వేదమూర్తులుఁ, బరదేశవాసులుఁ ♦ బరఁగి రిచటఁ
గాన వచ్చెడు నవె ♦ కా ఋషివాటముల్, శకటీశతసహస్ర ♦ సంకులములు
నివసింతు మెచ్చోట ♦ నిర్ణయింపవె యెద్ది, యొరలేని యొటపుమై ♦ నుండఁగలదొ
యనిన మేలటంచు ♦ నట్టిదేశంబు ని
దేశమునకుఁ గూర్చ ♦ దిటవు గాంచి
రది వివిక్త మగుట ♦ నమృతోపమరసోప
యుక్త మగుట మెచ్చి ♦ యొలయు మఱిని. ౧౫౦

ఆ॥ అచటి వార లవశ ♦ హర్షాకృతికచిత్త, నృత్తులై తదేక ♦ వేద్యకలనఁ
బెరయ జనకునకు ని ♦ వేదించి రందుఁ గొం, దఱు సముత్కులై ని ♦ తంబగుర్వి.

మ॥ అది యుత్సాహమొ యుబ్బొ వేడ్కయొ గుణా ♦ ధ్యత్వంబొ సద్ధర్మమొ
విదితంబొ సుఖభావమొ ధృతియొ ని ♦ ర్వేలప్రభావంబొ యె
య్యదియొ యన్నియొ తోచ దా త్రయి యనన్ ♦ జ్యానాధుఁ డొప్పెం గడున్
బదిలం బొ గద ప్రాజ్ఞచిత్తకలనా ♦ ప్రామాణ్య మిట్లెంతయున్. ౧౫౧

తే॥ వచ్చి రనునంతఁ దనపాలి ♦ వార లనియె
జొచ్చి రనునంత మే లిల్లు ♦ సొచ్చె ననియె

మెచ్చి రనునంత విధి తన్ను ♦ మెచ్చె ననియెఁ
దనదు ప్రతిభయొ గురుబోధ ♦ తత్త్వకలయె.

౧౫౫

చ॥ ముని నుడి విన్న దే మొదలు ♦ ముప్పిరి దాఁక్కొను కోర్కు లెల్ల నె
మ్మనమున నొక్కఁడై తదను ♦ మానపథంబున కెక్కి యాద్యభూ
మి నెసఁగు కూర్మిమై ననుప ♦ మేయపదం బిదె యంచుఁ బొంచు కా
మన కిటు నేటికిం గలిగె ♦ మంచిఫలం బనె భూపుఁ డత్తటిక.

౧౫౬

ఆ॥ తనదు కామ మటులె ♦ తద్దర్శనోత్సుక, తం బొసంగ రాట్సు ♦ తద్వయాంచి
తుం దపస్విశశి నె ♦ దుక్కొనె ధర్మార్థ, సహితమోక్షకలన ♦ ధ్వావిభుండు.

—♦ జనకుండు విశ్వామిత్ర ప్రభృతుల నెదుర్కొని పూజించుట ♦—

క॥ మునులను నృపసుతులనుఁ దో, డొని వచ్చిన బ్రహ్మమూర్తి ♦ గురు విశ్వామి
త్రినిఁ దఱియఁ జనె శతానం, దునితో ఋత్విజులతో వి ♦ ధుప్రఖ్యముఖి.

ఆ॥ దీక్ష తలఁగకుండు ♦ తెఱఁగున కగునంత, వట్టు సేర నరిగి ♦ వారిఁ గాంచి
మంత్రయుక్తవిధుల ♦ మహిజాని పూజించె, దోడివార లన్ని ♦ నొరయఁ జేయ.

ఉ॥ ఉల్లము పొంగ మేనఁ బుల ♦ కోర్లమ మొప్ప ముద్రశుసంతతుల్
కొల్లగ మోము చంద్రు సిరిఁ ♦ గోల్కొనఁ జేయ మహీంద్రుఁ డాదరం
బెల్ల స్వకాకృతిం బెరసె ♦ నేమొకొ నా మునిసార్వభౌము సం
పల్లితంబుగా గురున ♦ పర్యలఁడ్డపు నొనర్చె నయ్యెడక.

౧౬౦

ఆ॥ ఆ నుహాత్ము జనకు ♦ నర్ఘ్యంబు ధర్మ్యంబు

ధర్మసారవేత్త ♦ తపసిఁడెడు

గొని ప్రహృష్టుఁ డగుచుఁ ♦ గొనకొని స్వకయాజ

కాధ్వరముల కుశల ♦ మడుగుటయును.

౧౬౧

క॥ తానునుఁ గుశలప్రశ్నము, లా నెఱి నొనరించి మించు ♦ హర్షాకృతిఁ దో
డ్తో నందఱఁ గొని చని త, త్స్థానసుఖాసీనులుగఁ బ్ర ♦ సాధించుధృతిక. ౧౬౨

క॥ ఓ భగవంతుఁడ మును లీ, శోభనమూర్తులును నిన్నుఁ ♦ జుట్టి త్వదీయ
శ్రీభద్రోదయములు నా, వై భవముల నిలువ నిలుము ♦ వరవీరమునక. ౧౬౩

క॥ నావుడు వారటు లెనయం, గా నెలసితి నేడటంచుఁ ♦ గల్యాణశ్రీ
భావించు భావవిలసిత, మావిష్కృత మగుచు నెగడ ♦ నతడు తదాజ్ఞక. ౧౬౪

శే॥ అవధించి సోపాధ్యాయఁ ♦ డటు సహస్త్వి
జుండు స్వప్నరోగతపురోహి ♦ తుండు నగుచుఁ
దగిన నెలవుల నిలిచి త ♦ న్నయుఁ బ్రశంస
లొలయుఁ జేసెడు తన మది ♦ నూహఁ జెనిచి.

౧౬౫

తే॥ వినఁ గన నెఱింగి యన మన ♦ మునఁ బెనంగి
యున్న తత్త్వంబు పొడకట్టి ♦ యున్నతత్త్వ
మునఁ దనరఁ గాంచియు నృపుండు ♦ మునిసుధాంశు
పదసుధాధారఁ గాంక్షించి ♦ పలికె నిట్లు.

౧౬౬

క॥ స్వాగతవా క్కాశఁసయ, శ్రీగురువర; త్వత్కటాక్ష ♦ సిద్ధియె కుశలా
భ్యాగమముల కాస్పదమై, యాగమమై ముజ్జగముల ♦ ననువొందంగన్. ౧౬౭

ఆ॥ కులము వెలసెఁ గలుష ♦ ములు వోయె బన్నంబు
సన్న మయ్యె నసము ♦ మిన్న ముట్టెఁ
గొఱత లేక పండెఁ ♦ గోక్కు లెల్ల ద్వితీయ
సృష్టికర్త నీదు ♦ దృష్టి కతన.

౧౬౮

క॥ మిముఁ బోంట్ల రాక కెని మూ, లము నా నాకేమి వేల్పు ♦ లకు నే నగునే
తమ భాగ్యమె విశ్వామి, త్రమహితపద మొప్పు జెప్పుఁ ♦ దద్వివరంబున్. ౧౬౯

క॥ ఎక్కడ నే నెక్కడ మీ, రెక్కడ నిక్కంపుఁజెరిమి ♦ నిట వచ్చుట కొం
ఱొక్కెడ నోమిన ఫల మి, ట్లెక్కు నృరయైన కాష్ట ♦ కేమను వాడన్. ౧౭౦

ఆ॥ నేడె శుభసమృద్ధి ♦ నెగడె జన్మము వేల్పు, లిట్టిదానిఁ గూర్చి ♦ రిష్టఫలము
లెల్ల సుకృతి ననుగృ ♦ హీతుండఁ దన కింక. గొఱతలున్నెక్కోర్కి-♦కొసరవలెనె.

క॥ ఈ యజ్ఞోపసదనమున, కీయిందట తోడ నీవ ♦ యేతేరఁగ నా
కై యింత లింత లని నా, శ్రేయము వర్ణింతు నెట్లు ♦ చిన్మయమూర్తి. ౧౭౧

క॥ నా చేయు క్రతువు మహితం, బై చేతనఁ గాంచె నమరు ♦ లలరిరి తృప్తిన్
నీ చేయు పూరణంబున, శ్రీచేతోహరుని కరుణ ♦ నేకురు టరుదే. ౧౭౨

ఆ॥ బ్రహ్మమూర్తి ; యింకఁ ♦ బండ్రె డహంబులు
గడవఁ బూర్ణ మగునుఁ ♦ గ్రతువరంబు
గాంతు వేలుపులనుఁ ♦ గల్యాణ మెలయింతు
నీదు వర్గ మీపు ♦ నెఱసి యొకట.

౧౭౩

—♦ జనకుండు రాజపుత్రులం. సాచ్చి ముచ్చటించుట ♦—

శా॥ మే లిప్పాట ఘటిల్లెనయ్యది జయో ♦ నిశ్రంబు రాగాహితు
 ల్నోల స్మిరిట రాగ నెల్లశుభము ♦ ల్పొందు ద్రిలోకాలియు
 బ్రాలేయాంశములు ల్లనుర్ధరులు శుం భత్తేజు లిబ్బాలకు
 స్త్రీలామూర్తులు వీరి రాక మునిమా ♦ శ్రీ తెల్పి మన్నింపవే.

౧౭౫

తే॥ శుభము నీకగుఁ దేజున ♦ శూరు లనఁగ
 శూరులే వీర లెట్లును ♦ వీరులే కు
 మారులే మారులే మహా ♦ ధీరులే య
 ధీరు లెందునుఁగా రిక్కు ♦ మారు లహహ.

౧౭౬

స్తీ॥ తాల్తురు మేటి కో ♦ దండము ల్దండము, ల్తమకూర్చునవె యాట ♦ తద్ద నెగడ
 ఘనపరాక్రమశీలఁ గనుపట్టుదురు పట్టు, దురు మిత్తి కుత్తుక ♦ దొడర నొత్తి
 యాశ్వినేయనికార ♦ మవధరింతురు ధరిం, తురు గూపసారము ♦ ల్తోరములుగఁ
 జంద్రసూర్యుల దశ ♦ ల్సవరింతురు వరింతు, రుచితనిత్సప్రకా ♦ శోన్నతులను
 బోలుదుర కాక యొండొరు ♦ ల్పోల్ప నొడ్లు, గారు వీరల కెవ్వారు ♦ గాకపక్ష
 ధారులై యుండి జగదేక ♦ వీరు లనఁగ, వీరు గనుపట్టుచున్నారు ♦ వివిధగతుల.

ఆ॥ వచ్చి రమరు లిచ్చ ♦ వచ్చియి ట్లిలకన్నఁ, గాల్ల నడక యేల ♦ గలిగె వీరి
 కెలయు మర్చ్య లన్న ♦ నీరూప మీతేజ, మీప్రభావగరిమ ♦ మొందు గలదు.

తే॥ ఎందులకు వచ్చిరో వీర ♦ లే మహాత్ము
 సుతులొ యేనార లేవంకఁ ♦ జొప్పఱచిరొ
 యేమనఁగ వచ్చు నాపున్నె ♦ మిన్నెలను న
 లంకరింపఁ దోడ్తెచ్చె ని ♦ శృంకమాగను.

౧౭౯

క॥ ఒక్కఁడె ప్రమాణ మింగిత, మొక్కఁడె చేష్టాప్రకార ♦ మొక్కఁడె ప్రాయం
 బొక్కఁడె రూపం బొక్కఁడె, చక్కని చతురుడు బళిర ♦ చతురాననుఁడే. ౧౮౦

చ॥ నిగనిగలాడు మేను సిరి ♦ నీటుల చోటగు మోము తెల్వికిం
 దగు జిగినవ్వు సారు రతి ♦ దక్కొన నేలెడు మేలిచెయ్యు లి
 ర్తిగమొగసాలపైఁ గులుకు ♦ తిన్నని కన్నియ జోడు గూడు న
 మ్మగ డీటు జంటగూ పెనసి ♦ మాకనులం దనుపం దనర్చెనో.

౧౮౧

ఆ॥ చూడ మెన్ని కనులఁ ♦ జొక్కించె నెది యెన్ని
 దలఁప మెద్ది యెడఁద ♦ దక్కఁగొనియె.

బలుక మెద్ది పలుకు ♦ బాటఁ దాఁటె నిటేది
యయ్య; తెలుపు మిట్టి ♦ వ్యక్తియుగము.

౧౮౨

క॥ తనకై తానె యిటులు మొన, సిన సిరికిన్ రభస మేల ♦ చెనయఁగ వలె నాఁ
జన దెక్కుడు పరవసముం, బొనరింపదె శ్రేయ మెట్లు ♦ బుణ్యచరిత్రా. ౧౮౩

—♦ కౌశికుండు జరకుడు చాశరథుల వృత్తాంతం బెఱింగించుట ♦—

ఆ॥ అనిన నతని వినయ ♦ మాదరంబు మృదుత్తి
తెఱఁగు భావకలన ♦ తెలివి తేట
లరసి మెడఁద మెచ్చి ♦ యమ్మహాభాగుండు
పలికె నర్థయుక్తి ♦ భాసిలంగ.

౧౮౪

క॥ అన్నియు నక్కరములె కన, నన్నియుఁ బదములె ధరిత్రి ♦ నటు వాక్యములే
యన్నియు నన్నియు బాసలె, సన్నత యొకచో రసప్ర ♦ చారము సుమ్మా.

ఆ॥ వఱలు స్వాశ్రయాప్తి ♦ వలన నయ్యవి తోయ
బిందునమిత శక్తి ♦ బెరసి పోలె
నదియు వీని వలన ♦ నలగు హారావలి
కలనఁ దరుణికుచయు ♦ గంబు మాడ్కి.

౧౮౫

క॥ నీకును నీపలుకులకును, నీకలిమికి నీమహిమకు ♦ నెగడెను యోగం
బీ కువలయమున నేరికి, నీకరణి ప్రతిష్ఠ యొదవె ♦ నే సుగుణనిధి.

౧౮౬

ఆ॥ వింటిఁ ద్వచ్చరితము ♦ వీనులు దనియంగఁ
గంటి నిన్నుఁ గనుల ♦ కఱవు దీఱ
మంటి పో యమింద్ర ♦ మానితసద్వృత్తి
గంటి లేదు నీదు ♦ గరిమ కెప్పుడు.

౧౮౭

క॥ ఏ కర్జంబునకై నా, రాకయొ యది నీయదియ ధ ♦ రావర; తెలుపన్
నాకొలఁది కంశభాక్త్యము, సేకూరెడు నీదు మదికిఁ ♦ జిక్కదె యిదియున్.

సీ॥ ఎవని మండలి నిల్తురెలమి జగము లొన,ర్పఁగ మన్నద్రుంపనేర్పరులుమువ్వు
రేవేల్పు ప్రాబల్కు ♦ టిగురుబోడులు మెచ్చు, కేలీవిహారని ♦ కేతరాజ
మెవనికీఁ గై మోడ్పు ♦ లిడుదు రీరేడులో, కముల వా రాస్థఁ ద్రి ♦ కాలములను
నే కర్మసాక్షి క ♦ లాకాష్ట లాదిగాఁ, గల ప్రొద్దు లెనయింపఁ ♦ గారణంబుఁ
దపసికన్నాప మెఱయించు ♦ దంట నాలు
గగులకు మీఁద నైదవ ♦ యగ్ని భువన

హితుఁడు నేదేవుఁ డతని సం ♦ తతి యనంగఁ
గొత్తగాఁ జెప్పనలెనె నీ ♦ కును మహీంద్ర.

౧౯౦

సీ॥ ఆలపోత్తైన జం ♦ భారి నెక్కి వృషాంకు, కడఁక రక్తసులఁ జ. క్తడఁచె నొక్కఁ
డటు వాని మానించి హయమేధములు నూటి, కొక్తొండు దక్తుగా నొప్పె నొక్కఁ
డిలఁ ద్రవ్వి కపిలదృ ♦ స్వలితులైన పెతర్ల, భసితంబునై గంగఁ ♦ బరపె నొక్కఁ
డితవిశ్వజిత్తుడై యుపి శి ష్యునకు నై ధ, నేశుచే గురిపించె ♦ హేమ మొక్కఁ
డొక రొకరి మీఱు ధన్యులు ♦ బ్రకటయశులు
బొడమి రిటు లెంద జెందఱో ♦ పుణ్యమూర్తు
లిక్మొలంబున దశరథా ♦ ధీశుఁ డాజి
జితకలి వహించుచున్నాడు ♦ క్షీతిభరంబు.

౧౯౧

క॥ నీ కూర్చునతఁడ కా నగు, నాకేశసఖుండు జగతి ♦ నాయకుఁ డా సు
శ్లోకాధ్యుఁడు శ్రీకాముని ప్రాకట మశంబ కాక ప్రాకృతుఁ డగునే.

౧౯౨

క॥ తా నఱువదివే లేండ్లొకఁ, డే నేల భరించి సుతము ♦ ఖేక్షాక్షతుకం
జేనెటి మది దక్కొల్లొన, దానాదిపరిత కృతార్థ ♦ త ఘటింపమికి.

౧౯౩

వ॥ చింతించి నిజకులగురుండగు వశిష్ఠమునిసార్వభౌముని యానతి వడసి ఋశ్యశృంగ
నాముని మానివరేణ్యుని దోడి తెచ్చి తదుపదిష్టమార్గంబున ననర్గళంబుగ నశ్వ
మేధంబుం బ్రసాధించి యనుపదంబ తత్సమష్టిం బుత్రకామేష్టిం బొనరించు
చున్నంత.

౧౯౪

తే॥ ఇచ్చెఁ గాయసభరిత మా ♦ హేమఘటము
మెచ్చి యజ్ఞేశుఁ డతఁడును ♦ మిగుల గార
వించు సతులకు ముగురికిఁ ♦ బంచి యిడై భు
జించి గర్భిణులై వారు ♦ సిరిఁ బొసఁగిరి.

౧౯౫

ఆ॥ ఇంతవట్టు చరిత ♦ మే యన నేమగు
నెల్ల యెఱుఁగు నీదు ♦ హృదయ ముదయ
మెఱుక పఱచు నెడల ♦ నెడల సుమాళంబు
బరవసంబుఁ గూర్పఁ ♦ బరఁగు టరుచె.

౧౯౬

క॥ శోభనసంపదలో శ్రీ, శోభనమూర్తులొ స్వకీర్తి ♦ సురుచిరరుచులో
నా భూమిపతి సతులు త్ర, య్యాభలు దివ్యాభ లాలయ ♦ నలరారి రట.

క॥ కనె నగ్రమహిషి యొక సుతుఁ, గనె గైక యొకని సుమిత్రకనె నిరుచ్చర నం
దనకల్పచతుష్కముతోఁ, దనరు నృపుఁడు పారిజాత ♦ తరువుం బోలెన్. ౧౯౮

క॥ ఘనుఁ డీతఁడు రాముఁడు నాఁ, జను లక్ష్యుఁ డీతఁడు ♦ భరతశత్రుఘ్నులనన్
దనరుదు రివ్వారల యను, జను లయ్యెడ ద్వంద్వమిటు పొ ♦ సంగెడు నెపుడున్.

ఉ॥ బెద్ద సహూదరావలినిఁ ♦ బెద్ద గొనంబులఁ బెద్ద విద్వేలన్
బెద్ద పిలాసవై ఖరులఁ ♦ బెద్ద ధనుష్మదుదూధవిశ్రుతిం
బెద్ద త్రిలోకమోహన న ♦ వీనకలాంచితరూపరేఖలం
బెద్దలకెల్లఁ బెద్ద పృథి ♦ వీనర; రాముఁడు రాముఁ డన్నిటన్. ౨౦౦

క॥ ఈ మోహనాంగులను నే, నా మహిపతి వేడి యధ్వ ♦ రావనమున కై
ప్రేముడిఁ దొడి తెచ్చితి నీ, శ్రీమహితుఁడు వెలసెఁ దద్వి ♦ శేషప్రమితిన్. ౨౦౧

సీ॥ జము దుంత నే వ్రచ్చిచవిచూతు నను జంతఁ, గుంభదాటకనొక్క ♦ కోలఁగూల్చె
మిత్తి కోటలు హత్తి ♦ మేలమాడు సుబాహు, బూది గాలికిఁబొల్లు ♦ వోనొనర్చె
మారి నా జడదార్ల ♦ మడఁచు మాయల మంద, మాఁచు మున్నీట ♦ మాటివైచె
సిద్ధాశ్రమము పొంతఁ ♦ జెలఁగు తపోధను, లేలు మేలన మేలి ♦ మెచ్చువడసె
గోరి నటులె నాదు ♦ కోర్కులెల్ల ఫలింప
సవనరక్షణంబు ♦ జరిగెఁ ద్రోవ
నంఘ్రిరజముచే న ♦ హల్య నీపతితైక
పావనుండు మగని ♦ పజ్జ కనిచె. ౨౦౨

క॥ దంపతు లవ్వారల్లు ని, లింపులుఁ బూజింప దివ్య ♦ లీలాంచితస
త్సంపదల దీవి యీవిభు, పెం పరయం గంటి నాదు ♦ పృథుభాగ్యమునన్.

క॥ అలరితి నేనును దశరథు, చెలువున లగ్గయ్యె ననుచు శ్రీమహితాస్త్రా
వళు లిడి తొడితెచ్చితి గర, గళు విల్లు నయోనిజాతఁ ♦ గన్నె గనుఁగొనన్.

ఆ॥ అనినఁ బొంగి పొంగి ♦ యాతఁడో యానంద
మో యనంగఁ బొనరి ♦ మునివృషాంకు
నకును రాకొమారు ♦ లకు నొడ్డకును వస
తులు ఘటించె నపచి ♦ తులు పొసంగ. ౨౦౩

క॥ మొనయించె నంతిపురికిని, జనకుం డమ్మేలివార్త ♦ సంయమి మహిమ
ల్విన రాజసుతులఁ గనఁ ద ♦ న్మనముల నొక వింతమాద్రి ♦ మార్కొ నెనంతన్.

—♦ శతానందుడు విశ్వామిత్రుని గొనియాడుట ♦—

క॥ తన జనని శాపమోక్షణ, మును విని గౌతముని కొడుకు ముని యమ్మునిము
ఖ్యున కెరఁగి శతానందుడు, జనకపురోహితుడు పొసఁగె ♦ సంధ్రమమెసఁగె.

తే॥ జ్యేష్ఠుఁ డతఁడు మహాతప ♦ స్సిద్ధిపరుఁడు
శ్రేష్ఠుఁ డురుతేజుఁ డటు సంత ♦ సించు టరుచె
చిద్రుఁడు మాని తల్లి దు ♦ స్థితి దొలఁపఁ
జేసి యవ్వార్త తన చెప్పి ♦ జేర్చుచుండ.

—౨౦౮

క॥ ఓపి భంభం బొడగూర్చిన, త్నాపాలతనూజులం బ్ర ♦ సావసుముఖులన్
శ్రీపతినిభుల సుఖస్థా, నోపగతులఁ గాంచి పలికె ♦ యోగధనునితోన్. —౨౦౯

సీ॥ కాన్పించితే నన్ను ♦ గన్నతల్లిని ముని, శార్దూల; శ్రీరామ ♦ చంద్రుఁ జేర్చి
యర్పించెనే మాత ♦ యమల యశస్విని, యతతపస్తప్త వ ♦ న్యార్ఘ్యములనుఁ
బూజించెనే జగ ♦ త్పూజ్య పావాబ్జంబు, లంబ తేజస్విని ♦ యఘము లెడల
విసిపించితే పురా ♦ తనము మజ్జనని వృ, త్తము విధిక్యతదుర ♦ ధ్వముఁబ్రభునకు
నీకుఁ బున్నె మయ్య ♦ నియతాత్మ యాయమ
యయ్యఁ గొలిచి మనఁగ ♦ నయ్యె నయ్య
యిరువు రేకవృత్తి ♦ నిమ్మహామహుని నే
వించి రయ్య సుకృత ♦ మెంచిరయ్య.

—౨౧౦

క॥ రాముని నర్పించెనె శ్రీ, రామునిఁ గా నెంచి తపసి ♦ రాణఁ జెరసి యి
ద్దామ మెనసి సత్త్రియల, న్నేమము మెఱసెనె పురాత్మ ♦ నిష్ఠ వెలసెనే. —౨౧౧

క॥ శాంతుండై మద్గురుఁడు ప్ర, శాంతుం డియ్యనఘు రాక ♦ చర్చించి సుఖ
స్వాంతుఁ డయి యేతదీయా, ర్పాంతము లభివాదనంబు ♦ లందం గనెనే. —౨౧౨

క॥ అనునెడ విశ్వామిత్రుం, డనుగుణవాక్యజ్ఞుఁ డనున ♦ యజ్ఞ శతానం
దునిఁ గాంచుచు నను వెంచుచు, ననె నిట్లని వికసితాన ♦ నాబ్జుం డగుచున్.

ఆ॥ కడచి చనఁగ నీక ♦ కర్తవ్య మంతయుఁ, జక్కపఱచినాడ ♦ సాధ్యి తపసి
తోడి పొందికలనుఁ ♦ దులకించె రేణుక, భార్గవుని ప్రసక్తి ♦ బరఁగెనట్లు. —౨౧౩

క॥ ఏ కొఱతలు లే వింకిట, శ్రీకాంతుం డితని యుంఘిఁ ♦ జెనయు రజము స
శ్రీకము సేకుర నాకె త్రి, లోకీపావని స్రవంతి ♦ లోఁగొనఁ జాలెన్. —౨౧౪

క॥ అని యమ్మహాత్ముఁ డెఱిగిం, చిన విని సందియము వీడి ♦ చిత్కల లొలయన్
జనితానందుండై యి, ట్లనియె శతానందమాని ♦ యానందమయీ. —౨౧౫

ఆ॥ నా కొలమ్ము యశ మ ♦ నాథ మెంచితి మన్ని
తమ్మ నయ్యఁ గూర్చి ♦ యగడు వాసెఁ
బావనులకు నయ్యఁ ♦ బావని యామె యి
ప్పుణ్య పాదరజము ♦ పొలముఁ బొరసి.

౨౧౭

శా॥ అన్నా ; యేమనువాఁడ నీమహిమ నేఁ ♦ డా వింతలా నీ పను
ల్లన్నారం గని స్రష్ట యేనిఁ దెలియం ♦ గాఁ జాలఁ డిట్లన్న నా
కు న్నాబోంట్లకు శక్యమా సకలద ♦ త్ను న్నిన్నతింపంగ మా
పన్నా లెన్నియు నోపునా యవిరతా ♦ పన్నావనప్రోన్నతా.

౨౧౮

క॥ ఎన్నియొ మది నిడి యిపు డీ, విన్నరపతిసుతులఁ దెచ్చి ♦ తేవారికి నీ
పన్నుగడ ఫలముఁగని కా, కెన్నటికినిఁ దెలియ నయ్యె ♦ నే విమలయశా. ౨౧౯

క॥ కందు నిఁక ముందు నెన్ని య, మందానందముల నేని ♦ మఱి నీదయ నా
కుం దెలిసె నింత స్వశతా, నందఃపదము సార్థకతఁ ద ♦ నర్చు నని మునీ. ౨౨౦

వ॥ అని యెల్లరం గలయం గనుంగొని యందఱు సతంద్రులరై కనుచు వినుచు
నామోదించుచు నుండ శ్రీరామచంద్రుని యండఁ జేరితీనని గండుమీఱి హర్షో
పాత్తంబైన చిత్తంబు తదేకాయత్తంబు గాఁ బరవశత్వంబునం దనరారుచు
నిట్లనియె.

౨౨౧

తే॥ స్వాగతము నీకు రామ ; నీ ♦ సత్త్వ మింత
వెలసెనే మద్దుఁడు నీదు ♦ విహిత మెంచి
పూజసేసెనె తల్లి ని ♦ న్బొగడి పొగడు
గనెనె యిమ్మేటి పొత్తునఁ ♦ కలిమిఁ గంటె.

౨౨౨

ఆ॥ అరసి కాక యిమ్మ ♦ హర్షి సత్తము నప
రాజితుం బ్రసత్తి ♦ యోజఁ బెరసి
యగుగు దెంచితే మ ♦ హాత్మ; మే లేలు మా
పాలి దైవమవుగఁ ♦ బ్రాప్తి వెలయ.

౨౨౩

క॥ తపమున బ్రహ్మార్పిత్యం, బుపరితనం పెనసె నసదృ ♦ శోజ్జ్వలతేజ
స్సుపరీతభువనుఁ డిమ్మే, టి పరమ గతి యని యెదన్ ఘ ♦ టించెదె యెపుడన్.

తే॥ మలసె నెల్ల లోకముల ని ♦ మృహితు మహిమ
మీ ఘను చరిత్ర మసదృక్ష ♦ మింత యొరయు
టరిది నీచిత్త మరయని ♦ యదియు లేదు
రామ; నినుఁ బోలు నెవఁడు ధ ♦ రాతలమున.

౨౨౪

క॥ జనియించితి రవికులమున, ఘనుఁడు వశిష్ఠుండు దేర్చుఁ ♦ గాంచితి విదితం
బనఘ; తపఃవరకాష్ఠా, త్ను నిమ్మహామహానిఁ బెరసి ♦ దొరసితి శుభముల్.

—♦ శతానందుండు విశ్వామిత్రుని తపఃప్రకారం బుపస్యసించుట ♦—

క॥ ఇమ్మహానీయు చరిత్రం, బిమ్ముగ నా యరసినంత ♦ లేఱిఁగించెద శ్రే
యమ్మగు స్మృతిమాత్రన పా, పమ్ములఁ బోకార్పఁ జాలుఁ ♦ బావనమదియున్.

తే॥ సుమహితుండు విధాత్మని ♦ సుతుఁడు కుశుఁడు
నాఁ జనుఁ దదాత్మజుఁడు కుశ ♦ నాభుఁ డనఁగ
గలఁడు రాజర్షి యతనికి ♦ గాధి వొడమె
విశ్రుతుండు జగత్ప్రథి ♦ తశ్రుతుండు.

..౨౨౮

ఆ॥ గాధి యొక్క కూతుఁ ♦ గనిభార్గవుఁడు ఋచీ
కున కొసంగె నాపె ♦ కూర్మిఁ గొలిచి
యమ్మహాత్ము వేడె ♦ ననఘ; నాకును మదం
బకునుఁ బుత్రవరము ♦ వలతు ననుచు.

..౨౨౯

క॥ అనిన నతఁడు పుత్రేష్ఠిం, బొనరించి చరుద్యయంబు ♦ పుత్రీయ మొసం
గెను బ్రాహ్మంబును క్షాత్రం, బును నివి మీ కిరువురకును ♦ భోజ్యము లనుచున్.

ఆ॥ వారు శుద్ధ లగుచు ♦ వచ్చి యచ్చరువు ల
చ్చెరువు దోషఁ గాంచి ♦ మురిప మూరఁ
దల్లి బిడ్డ లెఱుక ♦ దప్పి తప్ప భుజించి
రలఁతి యగునె నియతి ♦ యధిక్యతంబు.

౨౩౦

చ॥ తపసి యెఱింగి పత్నిఁ గని ♦ తల్లి కొసంగిన దానిఁ గొంటి వి
య్యపకృతిఁ జేసి నీకొదవు ♦ నంగన క్రూరుఁడు క్షత్రియుండు నాన్
గృహఁ గను మిట్టి నీవలనఁ ♦ గీర్తితు బ్రహ్మమయాత్ముఁ గాక పా
పపుఁ గడి నెట్లు గందు నని ♦ పాదములం బడి యొత్తి వేడినన్.

౨౩౧

క॥ వనితఁ గరుణించి నీకొడు, కనఘుఁడు బ్రహ్మర్షి యశాఁ ద ♦ దాత్మజుఁ డగుచున్
ఘనుఁ డొక శూరుఁడు క్రౌర్యము, పెనఁగొన వర్తిల్లుఁ బిదపఁ బెనుపు వహించున్.

తే॥ నీ జనని గర్భమున నున్న ♦ నిసువు బ్రహ్మ
మూర్తి తేజోనిధి ప్రభావ ♦ మునఁ బ్రశస్తం
డగు ననుచు నాఘనుం ♦ డప్పు ♦ డానతిచ్చె
వార లట్లులె కాంచిరి ♦ దారకులను.

౨౩౪

క॥ ఆగాధితనయుఁ డంచితఁ, యై గుణనిధి యనఁగఁ దనరి ♦ యనవద్యకలా
యోగమున నొప్పెఁ గంటికి, వ్రేఁగఁగు తేజంబు వింత ♦ విధ మెఱిఁగింపన్. ౨౩౫

క॥ అహమహమిక నిగమాగమ, రహస్యము ల్దన్నఁ బెరసి ♦ రాణింప నయో
ద్వహుఁడై యుద్వోధయునై, గృహస్థధర్మంబు నెఱపెఁ ♦ గీర్తితవృత్తిన్. ౨౩౬

సీ॥ కీలుబొమ్మలు వోలెఁ ♦ గెలని సాములు తన, చేసన్నకై నిరీ ♦ క్షించుచుండఁ
గన్నబిడ్డలె వీర ♦ లన్న యొడ్డిమి నెంచి, ప్రజలెల్లఁ దన మేలు ♦ పాటఁ గూర్చఁ
జాంచల్య మెడలి ని ♦ శృలయై కలిమికన్నె, రాణబంగరుగుంట్లు ♦ రాసి వోయఁ
దోడి చేడియఁ బేర్చి ♦ పొడరి పంటవలంతి, కాన్పుకాన్పున హెచ్చు ♦ గడనసూప
దవిలి ధర్ముచ్చ నాల్గుపా ♦ దముల నిలువఁ
జిట్టుమని చేదు టీయన్ని ♦ చెఱఁగులందు
లేదనుచు నెల్ల నాడుల ♦ వాద మొలయ
రాజ్య మేలెను లోకైక ♦ పూజ్యముగను. ౨౩౭

క॥ బహువర్ష సహస్రంబులు, సుహవంబులు వెలయఁ బ్రథిత ♦ సూనృతవృత్తిన్
మహానీయధర్మ మెసఁగఁగ, బహుశ్రుతుం డెలమిఁ బ్రజలఁ ♦ బరిపాలించెన్.

క॥ తామరతంపముగా రవి, ధామము సుతశతక మొప్పఁ ♦ దనకుం దానొం
డే మాద్రి యన భువనర, ధామహితాశ్రమమునం బ్ర ♦ శంసితఁ డగుచున్.

తే॥ ఘనవరూధిని యోజ మైఁ ♦ గదిసి రాఁగఁ
గదిలి పురములు రాష్ట్రము ♦ ల్నదులు వనులు
గిరులుఁ దిలకించు వేడుక ♦ గీటికొనం బ
రిక్రమించె వసుంధర ♦ శక్రసముడు. ౨౪౦

—♦ కౌశికుండు వశిష్టాశ్రమమున కరుగుట ♦—

క॥ అక్షాహిణి తనుఁ గొలువఁగ, నక్షోభ్యుడు సుతశతంబు ♦ నట్టిదయై ని
ర్విక్షేపంబుగఁ బ్రబలము, పక్షంబై నోడుతోడఁ ♦ బరఁగుచు నుండన్. ౨౪౧

ప॥ హృద్యం బగు పరిచంక్రమణవర్తనంబునం బ్రవర్తిల్లుచున్నవాఁ డొక్కనాఁ
డనుస్మృతంబైన యావినోదనంబునకుం దోడు మృగయావినోదంబునం దవులు
కొని కుతూహలాయత్తంబగు చిత్తంబునం బరాయత్తుం డగుచు దుర్గమారణ్య
ప్రదేశంబునం దిరిగి తిరిగి పరిశ్రాంతుండై కడలు వట్టిన సంతానసంతానంబును
విచ్చించిన చతురంగసేనావితానంబును నెట్టకేలకుఁ గూడముట్టుజాడన తొడ
నరుగుచెంచుచుండ దైవయోగంబునం జేసి నిజకులగురుండగు వశిష్టమహాముని
వరుం డుండు నయ్యాశ్రమపదంబు సందర్శించి. ౨౪౨

సీ॥ కల వృక్షములు కల్ప ♦ కసదృక్షములు గాఁగ, ఫలలక్ష్యసంపద ♦ భాసిలంగ
వివిధమృగంబులు ♦ సవిధయోగంబులు, సుతనిర్విశేషత ♦ సాంపు నింప
సిద్ధచారణముఖు ♦ ల్పిద్ధచారణు లొంట, బలసి శుశ్రూషోప ♦ పత్తి నెఱవ
బ్రహ్మర్షి వర్యు ల ♦ జహ్మర్షి చర్యు లం, చితతత్త్వగోష్ఠి సం ♦ గతిఁ జెలంగ
నగ్నికల్పులు జలభక్షు ♦ లనిలభక్షు
లనశనులు పర్ణమూలము ♦ ఘాశనులును
నౌ తపస్వులు సుతపస్య ♦ లలవరింప
సవరు గాంచిన యమ్మహా ♦ స్థలము దొరిసి.

౨౪౩

మ॥ జితరోషు ల్జపహూమి వేదపతనా ♦ చింత్యోద్యము ల్యోగని
ష్ఠితు లాత్మస్థితు లస్తరాగులు మహా ♦ సిద్ధు ల్ప్రసిద్ధు ల్తపో
వ్రతక్షాత్యులు వాలఖిల్యులు ఘను ♦ త్వేఘానసు త్ప్రీతినం
తతులై నెక్కొన బ్రహ్మలోకధృతిసం ♦ ధానంబనూనంబుగన్.

౨౪౪

క॥ తా నెగడెడు నయ్యాశ్రమ, మానందపరీతచిత్తు ♦ పై యియ్యది యి
చ్చానె తపఃప్రణిధానము, దీనిం బోలునె పదములు ♦ దివ్యము లనుచున్. ౨౪౫

క॥ మించిన కౌతుకమున న, భృంచిత మద్దాని నెంచి ♦ యధిపుఁ డదశ్శ్రీ
పంచితదృష్టి యును ప్రవే, శించి ప్రశంసించి యుచ్చస్వ ♦ సిత మొప్పారన్.

క॥ జపతావరుని వశిష్ఠుని, దపతావరుఁ డవ్విభుండు ♦ దర్శించి తగన్
సువరమ ప్రీతి పొనర సం, ప్రపత్తిమొఁ బ్రణతిఁ గూర్చి ♦ వ్రాంజలి యగుడున్.

తే॥ పుడమి యొడయఁడు శిష్యుండు ♦ పుణ్యాచరితుఁ
డేగుదెంచె నితం డని ♦ యెలమి మీఱ
నర్ఘ్యపాద్యాదు లొసఁగి య ♦ య్యనఘుఁ డర్థి
గారవించి పరిశ్రాంతుఁ ♦ గాఁ దలంచి.

౨౪౬

ప॥ స్వాగతంబు సంప్రీతించి సమంచితాసనంబున సుఖోపవిష్టు నొనరించి ఫలమూ
లాద్యుపాహారోపహారంబున సేద చేర్చి పరితుష్టునిం గావించుటయు మించిన
యుల్లాసంబున.

౨౪౭

క॥ వననన్యపదార్థంబుల, దనశిష్యుల వలనునందుఁ ♦ దపసుల దెసలన్
మునివరు గురు పరమతప, స్యనుఁ గుశలం బడిగెఁ గుశిక ♦ సంభవుఁ డెలమిన్.

ఉ॥ వెండియు గాఢినందనుఁడు ♦ విశ్వజనీనచరితుఁ డాత్మదో
ర్వండపరాక్రమక్రమణ ♦ తర్జితశత్రుఁ డుదాత్తమూర్తి యు

ద్వండతపఃప్రతాపు ఘన ♦ తాపసవంద్య నశేషయోగిరా
ణ్మండలశత్రు బ్రహ్మముని ♦ మానితవృత్తితః గొల్చి యుండఁగన్. ౨౫౧

సీ॥ కుశలమే నీకు సు ♦ కోచంబు లెడలింతె, యెడయక దోసంబు ♦ నీసడింతె
భార్మిక ; ధర్మంబు ♦ తవులున వర్తింతె, యోమెదే రంజనం ♦ బొలయఁ బ్రజల
రాజవృత్తంబు ని ♦ రతిఁ గాంతె భృత్యుల, నలరింతె తా రాజ ♦ మెలఁగువాకె
యెల్లవైరుల గెల్చి ♦ తే, మేలె కద పుత్ర, పౌత్రసుహృత్కోశ ♦ బలము లందు
ననుచుఁ బ్రేముడి యంతంత ♦ కతిశయిల్ల
నడిగె నల్లలితంబు గాఁ ♦ బుడమితేనిఁ
జెలఁగుచు వసిష్ఠముని విరిం ♦ చిప్రభవుఁడు
జపతపోయోగనిష్ఠాప్ర ♦ శస్తుఁ డపుడు. ౨౫౨

తే॥ అన్ని యెడలనుఁ గుశలమే ♦ యమివరేణ్య ;
కొఱత లుండునె; నీకూర్పు ♦ కూర్మిఁ బెనుపు
గాంచు ననుఁబోటి కనుచు స ♦ మంచితముగఁ
బలికె సుమహితతేజుఁ డ ♦ చ్చార్ధివుండు. ౨౫౩

ఆ॥ అట్లు సుచిరకాల ♦ మా ధర్మనిష్ఠు ల, భీష్టములు సెలంగ ♦ నెలయు వేడ్క
భాషణము లొనర్పఁ ♦ బరఁగుచుఁ దత్తత్క, ధావసాన మొకట ♦ నంద గనిరి.

క॥ భగవంతుఁ డగు వశిష్ఠుఁడు తగుతెఱఁగున నిట్టు లనియె ♦ దద్దయు నగుమో
మగణితగురుధర్మంబున, ప్రగుణత్వం బెఱుక పఱపఁ ♦ బ్రజ్ఞాంచితుఁడై. ౨౫౪

ఉ॥ నీకును నీబలంబులకు ♦ నేఁ డొక విందొనగూర్ప నెంచి య
స్తోకవికాస మొయ్యఁ గను ♦ చు న్నెగ డొందెడు నెమ్మనంబు సు
శ్లోకుఁడు మానసియుఁ డగుఁ ♦ జూవె జగమ్మున తేడె యట్లునుం
గా కతిథిత్వ మంది కనఁ ♦ గంటి గురుక్రమపూజ్యభావమున్. ౨౫౫

ఆ॥ చెలఁగి దీని నిచ్చఁ ♦ జేర్చి ప్రతీచ్ఛసే, యంగ నోపు దెట్టు ♦ లైన నీవ
యున్ననీవ; యనుచు ♦ నొలయుచు సంప్రీతి, జాలుకొనఁగ నెఱపఁ♦జాలుటయును.

ఉ॥ ఆ మతిమంతుఁ డర్థపతి ♦ యశా నెఱి నిట్లనె నంత యేల కా
నీ మహనీయ భాషితమ ♦ యింతకుఁ జాలక యున్నె వన్యమై
కామదమా ఫలాదికము ♦ కల్పిత మైనది సర్వపూజ్యతో
ద్దాముఁడ వీవు పూజ లిడఁ ♦ దత్పరత న్మది నెంచు టల్పమే. ౨౫౬

ఆ అర్ఘ్యపాద్యముఖ్య ♦ యర్హణ యర్హుండ, నెఱపి తార్తి బాపి ♦ నెగఁడఁ జేసి
తింక నేగువాడ ♦ సీక్ష్మింపుము దయోప, నమ్రదృష్టి నీకు ♦ నతు లొనర్తు. ౨౫౭

ఆ॥ అని ప్రయాణ మర్థి ♦ నర్థించు నర్థేశు, నమ్మహాత్ముఁ డంచి ♦ తాదరమునఁ
దొడరి మఱి నిమంత్రి ♦ తుం బొనర్చె నుదార, ధర్మ ఫీడశ స్తి ♦ తవులు వెనువ.

—♦ వశిష్టుండు సానీకుండగు విశ్వామిత్రునకు విందొనరించుట ♦—

క॥ ఔగా కని గాధేయు, డాగురు నానతిఁ దలంగ ♦ కట నిలిచె మహా
భాగుఁడు విధూతకల్మషుఁ, డాగామికమునకుఁ గూర్చె ♦ నటఁ గల్మాషిన్. ౨౬౧

వ॥ శబలా; యని పేరుపెట్టి యాహ్వానించిన మించిన హర్ష రసాతిరేకంబునన వేల్పు
మొదవు డాయ వచ్చిన నద్దానిం గనుంగొని సకలసేవాసమన్వితంబుగ నిమ్మహి
మహేంద్రునకుఁ బొందుగ విందుఁ గూర్చ నెట్టన సమకట్టితి నిక్కర్జంబునకు
దొడఁ నెరవేర్చ నొడ్లు నేర్తు రెట్లు మన్మనోరథం బమోఘంబుగా నొనర్పం జాలు
దీవ యనుచుం గామదుఘ నయ్యోగివరేణ్యుండు నియోగించిన మంచిద పో
యని యద్వివ్యసురభి నిజాసాధారణసామర్థ్యంబున భక్త్యభోజ్యచోష్యపానీయం
బులు మున్నగాఁ గలుగు సర్వపదార్థంబులు రాజభోగార్హంబులుగ క్షణకాలం
బున నుత్పాదించి యెల్లవారలం బరితృప్తులం గావింపం దొరికొనె నయ్యవస
రంబున.

౨౬౨

ఆ॥ చెఱకులును మధువులు ♦ శీధుమైరేయవ
రాసవములు భక్త్య ♦ రాసు లించు
లాజ లోగిరములు ♦ నోజమై సృజియించెఁ
గామగవి ప్రకృష్ట ♦ కామ యగుచు.

౨౬౩

క॥ ఉష్ణాధ్యవరాన్నగిరుల్, తృష్ణాశమనములు పాన ♦ దివ్యరసము ల
త్యుష్ణాన్యుష్ణేతరము ల, కృష్ణ పానంగించె సురభి ♦ కృతి భోజ్యమ్ముల్. ౨౬౪

ఆ॥ సారిది మృష్టభక్త ♦ సూపాద్రు లుచ్చావ, చస్వరససురస్య ♦ షాడబనదు
లధికగొడనదము ♦ లటు దధికుల్యలుఁ, బొడమఁ జేసెఁ బుడుకుఁ ♦ దొడుకు కడఁగి.

క॥ బహురూపంబులు గొని త, నృహిమ వెలసె ననంగ ద్విజకు ♦ మారులు మఱియున్
మహిలామణులును వడ్డన, లు హితంబుగఁ జేసి రెదిరి ♦ లోఁగొను నేర్పిన్.

చ॥ సమయముఁ బొంచి తత్తదను ♦ చారముఁ గాంచి ప్రచార మెంచి స
ర్వము సుఖసార మేకరస ♦ రస్యము గాఁ బొనరించి పారవ
శ్యము సమకూర్చు భోజన మ ♦ హా యన హాయి ఘటిల్లఁ జేయఁ దా
రమృతము నీనడించు జను ♦ లైరి సభాజన మంది యందఱున్. ౧౬౭

ఆ॥ హృష్టపుష్టజనవి ♦ శిష్టము సంతుష్ట, శిష్టలోక మధ్య ♦ భీష్టలాభ
నష్టకష్ట మగుచు ♦ నరనాథు బల మెల్ల, నుల్లసిల్లె దపసి ♦ యోగ మరసి.

తే॥ విస్మయమ్మన మునుగుచు ♦ విభుడు హృష్టి
పుష్టు లొప్పార మునిసృష్ట, పూజ లెనసి
యెలసె సాంతఃపురవరుండు ♦ హితపురోహి
తార్యసామంతమంత్రిభృ ♦ త్యాన్వితుడు గ.

౨౬౯

క॥ అచ్చెరు వానందము మది, బెచ్చుపెరుగఁ గోర్కిగముల ♦ పెనకువఁ బడి వె
న్నిచ్చు వివేకము సురభిని, మెచ్చి యొడియఁ జూడ నృపుడు మేకొను వేడ్క.

ఆ॥ ఎల్ల భోగములకు ♦ నిదియె పుట్టిల్లు నా, దనరె రాజ్య మేల ♦ తను వ డేల
దీనిఁ బడయఁ గనినఁ యానాఁడె జగ మేలు, వాడఁ గాక యిక నవశ్యముగను.

— ♦ కౌశికుడు సురభినిమ్మని వశిష్ఠుని వేడుకొనుట ♦ —

ఆ॥ అని తలంచి కనిన ♦ యద్దాని నెప్పాట, వీడ కునికి వొరకు ♦ వెరవటంచు
నెఱుక సేయు పగిది ♦ నెఱిగి యెఱిగి గురు, వరుని జేరి ప్రాథి ♦ వలను మీటి.

క॥ పూజార్హుండవు నీచే, బూజితసత్కృతుడ నగుచు ♦ బొలు పొందితి నీ
యోజము తేజము నెందే, యోజ నిన్వనఁ బడెనె యన్యు ♦ లొరయరె తపముల్.

క॥ నా పలుకు విను మెనయునే, నీపలుకుంబడిని బోల ♦ నెందేనియు హృ
త్తాప మెడలింపు మియ్యది, పాప మనక బ్రహ్మమూర్తి ; ♦ పరిపాటి మెయిన్.

తే॥ గోశతసహస్రము లొసంగి ♦ కొందు దీని
నీ శబల నిమ్ము నాకు నీ ♦ కేల వలయు
బార్ధిపుడు రత్నహారి నా ♦ బరగుఁ గాదె
యిదియు నాయదె యీ న్యాయ ♦ మెదఁ దలంప.

౨౭౦

క॥ ఇచ్చెద నీశబలకు నీ, మెచ్చున కగు గోశతముల ♦ మేదిని నేనిం
బొచ్చెము లేకర్పించెద నచ్చపునెనరుమెయి నొనగు ♦ మయ్యా ; దీనిన్.

క॥ ఇది తేని కర్హయగునే, యదనున నేని నృద్ధార్థ ♦ మనుపుపఱప నీ
మది నెద్ది తలతొ యయ్యది, పదిలపడున కాదె యిదియు ♦ భావింపు మెదన్.

క॥ పాయక వనవాసవ్రత, మే యకలంకముగఁ దలతు ♦ రీ రటు గాన
న్నా యొద్ద నుండు నిది నా, నీయెడ నెర వొకడు గలుగ ♦ నేర్చునె యనఘా.

తే॥ అనుచు వేడినఁ బుణ్యాత్ముఁ డకటఁ యీతఁ
డేలొకో యిట్లు లోలత్వ డ మెనసె నని మ
హాత్ముఁ డమ్మాని బోధించె డ నల్లనల్ల
దాని నాన్యసామాన్యమా డ తత్త్వ మెల్ల.

౨౭౯

ఆ॥ నూర్లు వేలు కోటి డ నూఱులేనియు గోవు
లమితరత్నరజత డ హాటకాదు
లీ వొసంగ నైన డ నిది యీయఁ దగనిద
యాత్మవంతు క్తి డ యట్లు లెపుడు.

౨౮౦

తే॥ హవ్యకవ్యము ల్విహిత ల డ ర్హణలు ప్రాణ
యాత్రయును బలిహూమాగ్ని డ హూత్రములును
గామ్యకృతులు స్వాహావష డ ట్కారములును
విద్యలును దీని వశములై డ వెలయుచుండు.

౨౮౧

క॥ నా సర్వస్వం బిడె ను, మ్మే సత్యమ పలుకువాడ డ నిటు తుష్టికర్ణ
శ్రీసముపేత నొసంగఁ బో, నీనన్నిధి బాసి యదియు డ నేగ దెచటికర్ణ. ౨౮౨

క॥ అని భగవంతుఁడు ముని గురుఁ డనఘుఁడు ధర్మస్వరూపుఁ డైన వసిష్ఠుం
డనితరముగ బోధించినఁ, దన కొదవిన తలపు జేఁడు డ దలఁపఁడు తలఁగఁ.

క॥ పల్లమునకు వే చను జల, మల్లన మరలింప నొంటి డ కగు నెటు లెట్లుం
జెల్లింపన తలపెట్టెను, బల్లిదుఁ డతఁ డిచ్చఁగొనిన డ పంతం బంతఁ. ౨౮౩

సీ॥ పలికె నీ కొసఁగెదఁ డ బదునాల్గు వే లెంచి, కరివరమ్ముల స్వర్ణ డ పరికరముల
నెనిమిదినూ ర్లిత్తు డ హేమరథములు స, స్మణికింకిణీకము డ ల్మహితహాయము
లేకాదశసహస్ర డ మిచ్చెద సింధుజ, ముఖ్యకులీనాశ్వ డ ములఁ గడంగి
వివిధవర్ణ విభక్త డ ల వయస్థలం గూర్తు, నొకకోటి యాలఁ బీ డ నోధ్నుల నొగి
నిచ్చ వచ్చిన మేరకు డ నెన్నియేని
రత్నముల స్వర్ణ రాసుల డ రహి దలిర్ప
నర్పణము సేయువాడ నా డ యను వెఱింగి
శబల దీని నా కీవయ్యఁ డ సంయమింద్ర.

౨౮౪

క॥ ఆత్రపడుచు నటు విశ్వా, మిత్రుఁడు తఱిమి తనువేడ డ మెయికొనఁ బోఁ డ
చ్చాత్రుని దెస చల మరసి ప, విత్రుఁడు గురువర్యుఁ డనెన డ విధి బల మసదే.

క॥ ఇదె రత్నం బిదె ధనచయ, మిదె సర్వస్వ మన నిద్ది ♦ యే జీవిత మి
య్యదె దర్శపూర్ణ మాసము; లిదియే సహదక్షిణాక ♦ లిజ్యలు తపముర్. ౨౮౭

ఆ॥ ఒరసి తెలుసుకొను మ ♦ హూ కామదోహిని
దీని వీడ నొండు ♦ తెఱఁగు గలదె
పెక్కుమాట లేల ♦ పృథివీశ; యిద్దాని
నీయఁ జాలఁ దలఁపు ♦ మెట్టులెన. ౨౮౮

క॥ అని స్పష్టముగా నొడివిన, మునితత్త్వ మరసియు విభుఁడు ♦ మోహవశుండ్డై
జనితామర్షత భిన్నప, ధనివిష్టస్వాత్మనృత్తి ♦ దనరారుటయుక్. ౨౮౯

ఆ॥ తేని భావ మరసి ♦ మాని యద్దాని నీ
వడిగి యిచ్చమెయిన ♦ యాచికొమ్ము
పొమ్మనంగ నతఁడు ♦ పొదివి కొంపోవంగ
బలిమికలిమి నెంచి ♦ పట్టుకొనియె. ౨౯౦

—♦ విశ్వామిత్రుఁడు కామధేనువును నిర్బంధించి కొనిపోవుట ♦—

తే॥ అటు మహాత్ముఁడు తేఁడు త ♦ న్నాక్రమింప
నీయమాన యగుచు నా య ♦ నింద్య శబల
యార్తయై శోకకర్చిత ♦ యగుచు నెడఁద
నిట్లు దలపోసుకొనెఁ దప ♦ స్వీడ్య; రామ; ౨౯౧

ఉ॥ మానివరేణ్యుఁ డీసుజన ♦ మానితుఁ డేలొకొ తన్ను వీడె నే
దీనను దుఃఖితాత్మ నయి ♦ ధృష్టులచేఁ బడి పోవు దాననే
యానతి మీటి వర్తిలఁగ ♦ నై తినె యేమిటి కిట్టి నన్ను దు
ర్మానుల పాలుసేసె నొ ప్ర ♦ మాణముఁ దప్పి చరింప నెంచునే. ౨౯౨

క॥ అని నిట్టూర్పులు విడుచుచు, ఘనతాపశ్రాంత యగుచుఁ గనుకని నమ్మా
న్యూనిఁ గాంచి కాని యరయం, జన దీవిష్టవ మటంచు ♦ సంభృతధృతియై.

క॥ కడిమి మెయి నృపతి మూఁకల, బడలుపటిచి మునివరేణ్యు ♦ పజ్జకుఁ జని న
న్నెడలింపఁ దలఁతె యిక్కొల, బడుగులచేఁ బడ నొనర్పఁ ♦ బాడియె నీకుక్.

౩॥ బ్రహ్మసుతుఁడ వంచు ♦ భగవంతుఁడ వటంచు
నిన్ను బలసి కొలిచి ♦ నెగడు చుంటిఁ
దోడఁ బుట్టు వట్లు ♦ ద్రోచి యీదుష్టుల
కొప్పఁ జెప్ప నేమి ♦ తప్పు దోచె. ౨౯౩

తే॥ అనుచు శోకసంతప్తాత్మ ♦ యగుచు సురభి
మాతృవత్పూజ్యమాన స ♦ న్మాన్యమూర్తి
మేఘదుందుభిరావంబు ♦ మెయికొనంగ
బాదముల వ్రాలి యొప్పెడు ♦ పలుకుబడుల.

౨౯౬

ఆ॥ అనుడుఁ బుడుకుఁదొడుకుఁ ♦ గని నాదు నేరంబు
గాదు పుడమిదొరకుఁ ♦ గడలుకొనిన
దుడుకుతనమ యేనుఁ ♦ దొడర లేకి ట్లుంటి
నతని ప్రాభవము స ♦ మధిక మగుట.

౨౯౭

మ॥ బల మక్షాహిణి తన్నుఁ గొల్వఁ బ్రబల ♦ ప్రాధాన్య మొప్పన్ సుతుల్
బలవంతు ల్తల మీక తోడఁ దొడరన్ ♦ బాలించునాతండ్రి దు
ర్బలులం బాల్కుల వేఱ మత్తుఁ డయి ద ♦ ర్పం బొప్పఁ బై వచ్చినన్
గలదే తేర్కొను మార్గ మొండొకఁ డుపే ♦ డొకల్పకల్పం బిలన్,

౨౯౮

ఆ॥ అని వశిష్ఠుఁ డనిన ♦ నాఘృష్టి సంకప్త, యై వినీత మనఁగ ♦ నైన వచన
వర్య మది సృజించె॥వచనజ్ఞ బ్రహ్మర్షి, ఘనరచనకుఁ బ్రతివచనము గాఁగ.

౨౯౯

క॥ అమితప్రభుఁడవు నీవి, ట్లు మఱుఁగుపడ నాడె డేల ♦ నొంపెనయునె నీ
ప్రమితేతరమగు నోజము, సుమహత్తర మగుట యేనుఁ ♦ జూచి యెఱుఁగనే.

ఆ॥ బ్రహ్మమూర్తి బ్రహ్మ ♦ బలము మ్రోల సడెంత
క్షత్రబల మతండు ♦ క్షత్రియుండు
నిన్నుఁ బోల నేర్చు ♦ నే యెన్నటికి దురా
సదమ నీదు తేజు ♦ చర్చ యేల.

300

తే॥ ఓమహాభాగ ; త్వత్ప్రభా ♦ వోదితబల
నన్నుఁ బనుపు మొకం డెద ♦ నేన్న నేల
యాదురాత్ముని బల మెల్ల ♦ ననుపదంబె
నాశనముసేసి వచ్చెద ♦ నవయ వలదు.

30౨

—♦ కామగవి వశిష్ఠానుజ్ఞాతయై విశ్వామిత్రు బలంబుల నుఱుమాడుట —

ఆ॥ అనుడు దానిఁ బీడి ♦ తాత్మికఁ గనుఁగొని
యామహాయశుండ ♦ హ మ్మటంచు
నడరు నలుకఁ జనుము ♦ తొడరుము నీ యిచ్చ
వచ్చినట్టు లనిన ♦ వలను మెఱయ.

303

చ॥ చని నృపుసేనఁ జొచ్చి మెయి ♦ సాచి విజృంభితశక్తి వేల్పుగి
డి నెగడ దాని మేనునఁ గ ♦ డిందినుగ ల్జనియించి రా త్రసా
ధను లగుచుం దురుష్కులు మ ♦ దప్రహితాత్ములు వేనవేలుగాఁ
గనలుచు వార లందఱిల ♦ గ్రక్కదలం గవియంగ నుద్ధతిన్.

30౪

తే॥ వజ్రపుండునియలఁ బోలు ♦ వారి గిట్టి
నిహత యన్యెను నృపుసేన ♦ నిమిషమాత్ర
నతఁడు కనుగంట నట్టిదా ♦ నగడు గాంచి
క్రుద్ధుడై యుద్ధమునకు సం ♦ నద్దుఁ డగుచు.

30౫

క॥ ఉచ్చావచవరశరముల, నుచ్చైశ్శరవిజ్ఞుఁ డధిపుఁ ♦ డొగిఁ బల్లవులన్
గ్రొచ్చె సమయించె రోసం, బచ్చెరువుగ రూపు గొన్న ♦ యట్లగుచు వడిన్.

సీ॥ వెండియు గావించె ♦ వేల్పుటా వలుకమై, యవనమిశ్రితుల శ ♦ కాఖ్యభటుల
వార లతీవ్రభా ♦ వంతులు చెలరేగి, యవని నాచ్ఛాదించి ♦ రలఁతిఁ బోక
యమ్మహావీరులు ♦ హైమకింజల్కాభు, లట్లు హేమాంబరు ♦ లసిముఖాస్త్ర
ధారులై కచ్చిచ్చు ♦ తరమునఁ బొదివి ని, ర్దగ్ధ జేసిరి భూమి ♦ దయితు సేన
నడఁకి కాశీకుం డ ♦ హర్షతనిభుఁ డస్త్ర
వృష్టి సురభిబలము ♦ వెలయసీక
కెను పడంప గురుఁడు ♦ ప్రేరేప మఱిమఱి
సృష్టి గూర్చె నది ప్ర ♦ కృష్టబలుల.

30౬

వ॥ అద్దాని హుంభారవంబు వలన భానుతేజులగు కాంభోజులు నూధస్సువలనం
బల్లవులును యోనిదేశంబు వలన యవనులు శక్యత్ప్రదేశంబు వలన శకులును
రోమకూపంబుల వలన మ్లేచ్చులు హరీశులుఁ గిరాతకులునుఁ బొడమి శస్త్ర
పాణులై పొడచూపి జన్యంబున రాజన్యసైన్యంబు సపత్తికంబు సగజంబు
సాశ్వంబు సరథంబునుం గాఁ బొడవడంచి మించిన.

30౭

తే॥ దాని యీ సెంచి రోషించి ♦ తద్దయు బహు
సాధములు ధరించి యా ♦ క్షాతలేంద్రు
సుతశతక మేచి చుటచుట ♦ చూచి పాటు
తబిసి రూక్షణగ్నిచే ♦ దగ్ధమయ్యె.

30౮

ఆ॥ పుత్రు లట్లు గాఁగ ♦ భూరిబలమ్ము వ
మ్ముగ నడంగి చనఁగ ♦ మురిప మెడయ
సిగ్గుపడి విషణ్ణ ♦ చిత్తుడై వగ సెడ
శక్రసన్నిభుండు ♦ జనవిభుండు.

3౦౯

శా॥ నిర్వేగంబు మహర్ణవంబు పగిది ♦ నిర్భగ్నదంష్ట్రంబు ని
ర్లవ్వంబౌ నురగంబు మాడ్కి- నుపర ♦ క్తం బర్కబింబంబు నా
నర్వాచీనతఁ గాంచి నిష్ప్రభతమై ♦ నారాజవర్షండు తో
న్నిర్వేదంబున కాస్పదం బనఁ దగె ♦ నైకో-లు కోల్పోవఁగన్.

300

ఆ॥ పుత్రు లురుబలుంబు ♦ బో తెక్క లెడలిన, పక్షి భాతి దీన ♦ భావ మెనసె
నా ప్రజాధినాథుఁ ♦ డావేగ ముద్వేగ, మొక్కఁడై సమీహా ♦ నొరముచుండ.

క॥ అంతట నలుక యెగచి తొలుఁ, బంతముఁ బెనుపంగఁ దనరు ♦ భశ్యత కెడలోఁ
జింతించి తపసి పసి బలు, వింత గలదె యింక బ్రదుకె ♦ యిస్సీ యచుచున్.

ప॥ హతావశేషమాత్రు నొక్కపుత్రు క్షతధర్మంబున ధాత్రిం బరిపాలింపు మని
పనిచి వనవాసవర్తనం బవధరించి కిన్నరోకగముఖ్యనేవితం బగు హిమవన్నగ
పార్శ్వంబునకుం జని యచ్చోట నిరవుకొని తపోనిష్ఠాపదుండై నిర్ద్విదనియమాత
రేకంబున నంబికానాథునిం బ్రసన్నతాసనాథునిం గావించి వరదుండును భక్తసు
లభుండు నగు సమ్మహాదేవుని వలన సాంగోపాంగాధర్వణోపనిషన్మంత్ర తంత్ర
ప్రయోగ రహస్య వశ్యంబుగ ధనుర్వేదం బెల్ల నధిగమించి యఖిలదివ్యాస్త్రం
బులు నిందియగోచరంబులై తన్నుఁ బరివేష్టింప మన్ను మిన్ను నొక్కట
నఱుమం జాలివివర్ధమానం బగు వీర్యాభిమానంబునం బర్వంబున సముద్రంబట్లు
పోంగి పొరలుచు ఋషిలోకగర్భిణుం డగు వశిష్ఠుం డింక మడిసినవాడ కాక
యని తలంచుచు దర్పాతిశయంబున ననుశయం బెడఁ బాసి వాసి కెక్క నెంచి
యమ్మునివిభావసుని యాశ్రమంబు దఱియం జొచ్చియద్దానికై మహాస్త్రంబులం
బ్రయోగింప సమకట్టిన.

301

—♦ కౌశికుండు రుద్రస్రసాదలద్భాస్త్రంబుల వశిష్ఠునిపైఁ బ్రయోగించుట ♦—

తే॥ దగ్ధమయ్యెనుఁ దాపసా ♦ త్తమునిఁగా త
పోవనం బెల్ల నొక్కట ♦ బూదిప్రోవ
నంగఁ గనుపట్టె నచట ని ♦ ల్వంగ రామి
మునులు శిష్యులుఁ దలఁగిరి ♦ మోస మరసి.

302

ఆ॥ విద్రుతంబు లయ్యె ♦ వివిధపక్షిమృగాదు
లొక ముహూర్తమాత్రఁ ♦ నురవు సెడఁగ
నించు నన్నివాస ♦ మిరిణసన్నిభ మయి
కానుపించె మేలి ♦ కలన లెడల.

303

క॥ పో వలవ దేనుఁగలుగఁ గఁ, జావున కగువారె యనుచుఁ ♦ జాటుచు వేవే
దా వచ్చెం గులపతి ని, ప్తావిలసితుఁ డప్పు డాత్త ♦ సంరంభుండై. 3౧౭

ఆ॥ భాస్కరుం డివంబు ♦ భంగి వీని నడంతు
నడల నేల యనుచు ♦ నచటఁ సేరి
యోరి మూఢ ; మూర్ఖ ; ♦ యోదురాచారుండ
యింక బ్రదుకువాఁడ ♦ వేర లేర . 3౧౮

క॥ చిరసంవృద్ధం బాశ్రమ, నురరే; యిటు పాడొనర్చి ♦ తది చాలదె నీ
గురుయోగనిష్ఠఁ బెనుపఁగ, మురియకు మిప్పటి తెలివి ♦ మొగకొనఁ గలదే.

ఆ॥ అని నరేంద్రుఁ దిట్టి ♦ యాధర్వణస్ఫూర్తి
మూర్తిఁ దాల్చె ననఁగ ♦ ముట్టఁ గవిసె
జముని దండ మట్లు ♦ సంవర్తనహి నా
నడరు బ్రహ్మదండ ♦ మవధరించి. 3౨౦

-♦ విశ్వామిత్రశ్రయక్తాస్త్రంబుల వశిష్ఠుండు బ్రహ్మదండముచే గ్రసించుట ♦-

క॥ ఆ రాజేంద్రుఁడు నట్లు స, మారబ్ధుండగుచుఁ బ్రబల ♦ మాగ్నేయాస్త్రం
బారూఢిఁ దాల్చి మునిపైఁ, దా రభసము మీఱ వైవఁ ♦ దారొక్కని కడిమిఁ.

క॥ రమ్ము తడ వేల నను యు, ధమ్మునఁ గెలుపు మని పిలువఁ ♦ దపసి యతనికిఁ
సమ్ముఖము సేసె నిఖిలా, స్త్రమ్ములకును మేటి బ్రహ్మ ♦ దండముఁ గడఁకఁ.

క॥ దానిం గొని రోసంబున, మౌనీంద్రుఁడు మలయు మింక ♦ మా బ్రహ్మబలం
బీ నీ క్షత్రబలంబునుఁ, బూనిక మెయిఁ గాంతు గాక ♦ పోలునె తడయఁ . 3౨౩

ఆ॥ క్షత్రబంధుఁ డేయు ♦ శస్త్రంబు బ్రాహ్మణు, నెఱయ కున్నె నిన్ను ♦ నీశరమ్ము
నీ రొనర్చువాఁడ ♦ నే నోరి క్షత్రియ, పాంసనుండ యనుచుఁ ♦ బదరి పలుక.

క॥ నిలునిలు మని నృపుఁ డేయఁగ, నిలిచితి నిదె యంచుఁ దపసి ♦ నిష్ఠితుఁడగుచుఁ
జలమున నల దండమునం, జలమున నగ్గి నటు లనల ♦ శర మడఁగించెఁ . 3౨౪

వ॥ పదంపడి యమ్మహీజానిచేఁ గ్రమప్రయుక్తంబులైన యైంద్రవారుణ వాయవ్య
ముఖ్యంబులగు దివ్యాస్త్రంబు లమ్మునివరేణ్యునిపైఁ గవిసి సంద్రమ్ము సొచ్చిన
యేఱుల తీరున నా బ్రహ్మదండంబునంద యడంగినఁ గడంక మేకొనం గడంగి
రాద్రంబునుఁ బాశుపతంబును నైషీకంబును మానవంబును మోహనంబును
గాంధర్వంబునుఁ బ్రస్వాపనంబును జృంభణంబును మాదనంబును సంతాపనవిలా

పనంబులును శోషణంబును దారుణంబును వజ్రాస్త్రంబును బ్రహ్మపాశంబును
గాలపాశంబును వరుణపాశంబును బైనాకంబును దయితంబును శుష్కార్ద్రాశ
నులు రెండును దండాస్త్రంబును బైశాచంబును గ్రౌంచంబును బ్రలయవాయవ్య
ము మథనము హయశీర్షము శక్తిద్వయము గంకాశము ముసలము వైద్యా
ధరము గాలాస్త్రము గాపాలము గంకణము మున్నగు మహాస్త్రంబు లెల్ల
నస్తుహామహునిపై బయోగించు చుండ నాజపతాంశ్రేణుండైన బ్రహ్మపుత్రుం
డవి యన్నియు బ్రహ్మదండంబునన గ్రసించుచుండ జూచువారల కందఱకుం
బ్రభూతాద్భుతంబు దోచు చుండె నంత.

3 ౨౨

క॥ వాలినమగటిమి రుద్రుని, శూలము హరి చక్రము బల ♦ సూదను వజ్రం
బాలో యమదండము నతఁ, డాలోలత వైవ నదియ ♦ యన్నిటి మ్రింగెన్.

తే॥ మఱియు నృపుఁడాభిచారిక ♦ మంత్రతంత్ర
శక్తినిక్షేపముల నిజ ♦ శక్తి సూప
నవియుఁ బ్రలయరవిద్యోతుఁ ♦ డైన తపసి
కెలన ఖద్యోతముల యట్లు ♦ వెలయ వయ్యె.

3 ౨౩

ఉ॥ అస్త్రము లెల్ల శాంతముల ♦ మై చన నేమగు నిక నంచు బ్ర
హ్మాస్త్రము సంప్రయుక్తముగ ♦ నా ఘనుపై నెలకొల్పె సర్వది
వ్యాస్త్రవిదుండు గాధనుతుఁ డంబరచారిసురర్షి ముఖ్యు లం
తస్త్రసనంబుమై జగము ♦ తల్లడ మంచెడు నంచు నెంచగన్.

3 ౨౪

శా॥ ఘోరాకార మశేషసార మితరా ♦ క్షోభ్యంబు బ్రాహ్మంబు బ్రా
హ్మరూఢస్థితి బ్రహ్మతేజమున నొ ♦ య్య న్నిచ్చె బ్రహ్మణ్యుఁ డ
ట్లారాత్ప్రీప్తము బ్రహ్మదండము సము ♦ ద్యజ్జ్వాలమాలాకులం
బై రంహూరవణంబు లేర్పడ యుగాం ♦ తాగ్ని న్విడంబించగన్.

330

క॥ మునిరోమకూపముల నె, ట్టన దోచెం బావకోత్క ♦ టస్ఫురితార్చుల్
ఘనుఁ డటు బ్రహ్మాస్త్రంబుం, దనతేజమునన్ గ్రసించు ♦ తఱి రఘుసింహా.

331

ఆ॥ క్రాలె నదియుఁ బ్రలయ ♦ కాలదండము గాఁగ
నా తపస్వి మెఱసె ♦ నంతకుండు
నాఁగ సురలు మునులు ♦ నందితాత్ములు సేరి
శాంతిసంస్తవములు ♦ జరిపి రొదిగి.

33౨

తే॥ నీదు తేజంబున ధరింపు ♦ మీదురాస
దంబు తేజం బమోఘంబు ♦ దవిలి నిగ్ర

హింషఁ బడెఁ గౌశికుం డింక ♦ సంపఁ గనుము
జగములు గతాఘములుగఁ బ్ర ♦ సాదదృష్టి.

333

క॥ అని వేడిన శాంతుండై, ఘనుఁడు తపోధనుఁడు సౌమ్య ♦ కలనం దనరెన్
మునులును వేల్పులు సంతన, మునఁ దనరారుచు యధేచ్ఛ ♦ మొనకొని రనఘా.

క॥ అంతట నరనాథుఁడు తన, మంతనమున విసువు దొడర ♦ మాన్పడి మలక
ల్పంతమున నెగువఁ జేడ్పడి, చింతాఙ్గోలాధిరూఢ ♦ శీలుం డగుచున్. 33౪

తే॥ ఇట్లు కలపోసికొనెఁ గార్య ♦ మెన్నఁ డేనిఁ
గారిణము సొచ్చి బ్రదుకంగఁ ♦ గలచె తలఁప
నాదు జాడ్యంబ కాక యే ♦ నాఁడు బ్రాహ్మ
మెదురుకొని నెల్పు గొనె కాతర్తి ♦ మిజ్జగమున.

33౬

ఆ॥ బ్రాహ్మబలమె బలము ♦ పాడు క్షత్రబలంబు
బలమె సిగ్గు లేక ♦ పదరినాడ
నురక యిసిరో యచుచు ♦ నున్నులు గొట్టుచు
మఱియు నిట్లు తనదు ♦ మదిఁ దలంచె.

33౭

క॥ ఆరంభింపరు విజ్ఞులు, కారామి నెఱింగి యెపుడుఁ ♦ గర్జము నె టులుం
బ్రారంభించిన యది విడఁ, గా రామిఁ దలంచి విడరు ♦ గౌరవపరతన్. 33౮

చ॥ తొడిబడఁ జొచ్చె మెచ్చుమెయి ♦ ధూర్జటి గూర్చిన యస్త్రశక్తి యి
ట్లడరిన నింక నేమి ఫల ♦ మాటడి యొక్కఁడ తక్క నే క్షణం
బెడలఁగ నీక లక్ష్యగతి ♦ నేమటఁ బోక తపం బొనర్తుఁ బా
ల్పడునది గాక బ్రాహ్మ మొక ♦ పట్టునఁ బోయినఁ బోవ నిత్తునే.

33౯

—♦ విశ్వామిత్రుండు తపంబొనరింప వనంబున కరుగుట ♦—

ఆ॥ బ్రహ్మవర్చసమునఁ ♦ బ్రబలి యిమ్మునిఁ గెల్తు
నభవు చరణ మాన ♦ యనుచుఁ బ్రతిన
చటచి రాజ్య మాత్మ ♦ జన్మన కర్పించి
సకీయుఁ దాను వనికిఁ ♦ జనె నతండు.

3౪౦

క॥ అందుఁ గనె మఱలఁ గొందఱు, నందనులనుఁ బ్రబలుఁ డవని ♦ నాథుఁడు తపముం
గొందలపడ కొనరింపుచు, ముందలఁ గొని తనదు చలము ♦ ముగిటి కీడ్వన్.

వ॥ సత్యధర్మపరాయణు లనం జను హవిష్యందుండును మధుష్యందుండును ధృఢః
త్రుండును మహారథుండును మున్నగు వనవాససంభూతులం బుత్రుల నెల్లరఁ
బురంబునకుఁ బోవం బనిచి దక్షిణంపు దిక్కున నొక్కం డాశ్రమంబున నెక్కి
పరిశ్రమంబు సహించి యింద్రియంబుల నిగ్రహించి. 382

తే॥ వేసవికి వానకునుఁ జలి ♦ వేడబమున
కింతయేనిఁ దలంకక ♦ యేకనిష్ఠఁ
బెనఁగెఁ బదునేనువేలేండు ♦ బెక్కిడుమలు
గుడిచి కానని తెఱఁగునఁ ♦ గుళికసుతుండు. 383

క॥ రాజర్షి వైతి వని విధి, రాజత్కృపఁ బలుకఁ బలుక ♦ రా దిశ నని య
యోజఁ దిరముపడి నిలిచెను, భూజాని తపంబు మున్నె ♦ పొలిసె నటంచుక.

ఆ॥ ఎన్ని పాల్లు పడియె ♦ యే జేయుతప మెల్ల
బూది పాలు గాక ♦ పొసఁగె నేని
బ్రాతె యగునె తన్ను ♦ రాజర్షి యనుట బ్ర
హ్మాదు లెనసి యిట్టు ♦ లనఁగె చెలిసె. 384

క॥ అని సిగ్గుపడియుఁ దీరని, దని మనమును గట్టిపఱచి ♦ యటవాయి గొనం
డనితరుండు మునివరుండు తప, మొనరించుచు నుండెఁ గడఁక ♦ నుజ్జ్వలభంగిక.

క॥ కన్నుగవ నొక్క చూపున, వెన్నుని వలకన్ను పైని ♦ నెలయించి సుసం
పన్నుండు నెఱపెను ఘన మిది, యన్న నుడు ల్లోడర జలఘ ♦ లాశనుడగుచుక.

—* త్రిశంకు చరిత్రము ♦—

వ॥ అట్టియెడ సవితృనంశసంభూతుండు త్రిశంకునామధేయుండు సత్యసంధుండు జితేం
ద్రియుండు ననం బొగడు గన్నవాడు సుసంపన్నుం డొక పుడమితేడె సశరీర
స్వర్గమనంబునకై యొక్కండు మహాధ్వరం బొనరింప సమకట్టి స్వకులగురుండగు
వసిష్ఠు సంయమివరిష్ఠు వేడిన నయ్యది దుస్సాధం బగుటఁ గొండొకకాలంబు
వ్యవధి చూపి పూర్వప్రతిజ్ఞాతంబైన బృహస్పతిసవనంబు నిర్వహింపం జనిన నా
న్మపతియుఁ జలంబు మెయి నప్పటికప్పుడ యా సప్తతంతువరంబు నిర్వర్తింపం
దలంచి దక్షిణాపథంబున కరిగి గాఢతపం బొవర్చుచున్న గురుసుతులం గాంచి
యవ్యాశిష్ఠులకు నమస్కరించి తనదు సంకల్పం బెఱింగించి భవద్గురుండు నాదు
జన్మంబుపై నిరాదరణంబు సూపి వేఱొండు వలనికిం జనియె నిక్ష్యాకుకులంబున
కెల్ల మీరలు గురువులు పురోహితులు దైవతంబులునుఁ గావున నిద్దాని సమ
ర్థింపుఁ డని ప్రార్థించిన నవ్వార లెల్ల నేకముఖంబుగ నాతేనిం గనుంగొని. 385

క॥ కానిపనిఁ బూని గురుఁ డటు, కాని దనుచుఁ గాల మొండు ♦ గడు విడె నని మ
మే నాయమ్మున నడిగెద, వీ నేరమి కీవ చాలు ♦ దే మోప మనన్. 3౪౯

ఆ॥ అదియుఁ దన కసహ్య ♦ మగుడుఁ గొండొక్కని
వలన నాదు కోర్కె ♦ వలనుపఱచు
కొందు నట్టు లైనఁ ♦ గూడునే యన వారు
నడుమ విఘ్న మగును ♦ నడువు మనిరి. ౩౫౦

క॥ ప్రత్యాఖ్యాతుఁ డయి చని, యత్యయ మెన్నకయ యన్యఁ ♦ డధ్వర్యుం డౌ
ప్రత్యయమున దీక్షుం గొనె, సత్యాగ్రహ మంతవట్టు ♦ సమకూరంగన్. 3౫౧

చ॥ కులగురుఁ డేగుడెంచి తనుఁ ♦ గూడని వానిఁ గ నెంచి యట్లుసేఁ
త లఘుత గాదె యంచన న ♦ తండు మునిన్ లఘుదృష్టిఁ జూడ వి
ట్టలుక మెయి న్మహాత్ముఁ డెర ♦ వౌ నృపతి న్వస మాల వౌదు పో
యలరకు మంచుఁ దిట్టి చనె ♦ నాక్షణ మయ్యెను వాఁడు నట్లుగన్. 3౫౨

ఆ॥ మాలకాకి నలుపు ♦ మసిబొంత జుజుబు
వెండ్రుకలునుఁ గలిగి ♦ వెక్కసంబు
దోఁపఁ దెలిపి తలఁగఁ ♦ దొన్నమాటలుఁ గొంగ
యఱపులును భయావ ♦ హములు గాఁగ. 3౫౩

క॥ తలఁగు తలఁగు మను పలుకుల, కలుగక తన కర్మగతికి ♦ నలుకుచు మనికిం
బలుచఁదన మెంచి వనికిం, జులకన యై చనియె నెడఁద ♦ శోకం బెగువన్.

వ॥ అట్లరిగి గాధి పట్టి యాశ్రమంబు పొంత నిలువంబడి యమ్మహామహానకుం దనమ
దుష్కర్మం బెఱింగించి యమ్మలికమ్మునం దెరలుచు వీక సెడి శోకమ్మున
న్మునుంగుచుండ నమ్మునివరుం డాతని దెస సమాదృతుండై యడలకు మని
యాఱడించి చండాలరూపధరుం డగు నాధరావరుం డుల్లసిల్ల నల్లన నిట్లనియె.

ఆ॥ వత్స; నిన్నెఱుంగు ♦ వాడ నైత్వాకు స, ధార్మికుఁడవు విధికిఁ ♦ దలఁక వలదు
నీకు స్వాగతంబు ♦ నే నర్థి శరణంబ, నైతి నెఱవఁ జూతు ♦ నధ్వరంబు. 3౫౪

క॥ పుణ్యాత్ముల మునివరుల న, గణ్యయశులఁ బిలువ నంపు ♦ నన్వలనున నా
గుణ్యులఁ గూడం గూర్చెద, గణ్యమ నా కింతవట్టు ♦ కర్జం బనఘా. 3౫౫

క॥ గురుశాపకృతము రూపము, దరమున లేని దిటు నీకు ♦ దారసిలెం గా
వర ముడిగి వారు వెఱపడ, వెరవున నిను సురపురమున ♦ వెలయింతు బలే.

ఆ॥ కరతలామలకమ ♦ కా నెంతు స్వర్గంబు, నీకుఁ గాక యిటు ల ♦ నేకులకును
నా తలంచు తలఁపు ♦ నం దీర్పు పొలము ని, లింపు లీసడింపఁ ♦ డొంపెనయునె.

క॥ నా యగ్గలికం గాంచఁగ, నాయొ బన్నిదముఁ బన్ని ♦ యలఁతిం జనునే
శ్రీయుత; శంకరకింకరుఁ, డాయము శ్రేయమునుఁ గాంచి ♦ యలరెద వింకన్.

క॥ అని యాతని యజమానుం, బొనరించి నిజాత్మజులనుఁ ♦ బుణ్యులఁ గని మీ
రొనగూర్పుడు సంభారము, లనువొందఁగ నని విధించి ♦ యల వెంచి మదిన్.

వ॥ యాజకుండు దానై కొందఱు మునికుమారులుఁ దన వలని భయంబున కలిమికి
దక్కొని ఋత్విజులుగా నెల్ల మునివర్యులం బిలువం దన శిష్యవర్గంబుం బనిచి
యవ్వార లెల్ల వారలకు స్వకీయాజ్ఞ నెఱింగించి బహుశ్రుతులు బ్రహ్మవాదులు
నగు నా మునివరులం దోడ్డేర నమ్మహనీయుల నమ్మఖరాజమ్మున సదస్యులనుఁ
గా వివరించి వరించి తిరిగి వచ్చిన వినేయులం గనుంగొని యెవ్వ రెవ్వ రేమే
మనిరో యయ్యది యింతయుఁ దాఁపక యోపికమెయి నాకెఱింగించునది యని
తనపై నాన వెట్టిన గురునకు నెఱచి నివ్వెఱిపావుచు వార లిట్లనిరి. 3౬౨

క॥ ఇచ్చ గల వార లెల్లరు, వచ్చిర కా కొండు వలుకు ♦ వారలు గాతీ
సచ్చరితులు వాశిష్ఠులు, తచ్చన లాడి రవి వినిచె ♦ దము మునివర్యా, 3౬౩

తే॥ అల మహూదయముఖ్య మై ♦ సట్టి శతక
మాడఁ దొడరెనుఁ గ్రోధప ♦ ర్యాకులాక్ష
రమ్ము వాశిష్ఠము సహింప ♦ రాని దయ్యె
దాని కీ క్రతుయోగవి ♦ ధాన మనఘ. 3౬౪

ఉ॥ జన్మము మాల సేయు నటె ♦ క్షత్రియుఁ డౌ నటె యాజకుం డిఁకే
పన్నుగడ ల్పలింపనివి ♦ పాఱులు మున్నడి తృప్తు లౌదు రం
దున్న సదస్యు లోటరులె ♦ యొప్పములే సుర లిట్టివెంట నీ
మన్నన చాలు మా కనతి ♦ మాత్రమె యాత్రములుం దలంగవే. 3౬౫

ఆ॥ ఎంతలేసివార ♦ లేతెంతురో యట్టి, రెల్ల స్వర్గమునకు ♦ నిపుడ చనఁగ
స్వర్గు లల్ల మేలి ♦ చండాలహవ్యసం, పాదనంబొనర్పఁ ♦ బ్రబలరొక్కొ. 3౬౬

క॥ అనుమాటల గ్రొచ్చినయ, ట్లనుబంధము సేసి రవల ♦ నావలఁ జనుడం
చని రనినఁ గ్రోధతామ్ర, నననేత్రుం డగుచుఁ గుశికనందనుఁ డధృతిన్. 3౬౭

—♦ కౌశికుండు వాశిష్ఠులకు శాపం బొసంగుట ♦—

ఆ॥ పెద్దతపము సేసి ♦ పెనుపు గాంచఁ దలంచు
న న్నదూష్య దూష్య ♦ డన్న దేబె
లెన్నరాని యిడుమ ♦ లెనయువా రింకిటఁ
బొడవడంగి భస్మ ♦ భూతులగుచు.

320

తే॥ కాలపాశశతమ్ములఁ గట్టుపడి య, మక్షయమ్మున కరిగి య ♦ దక్షు లగుచు
సప్తజాతేశతమ్ములు ♦ శవములఁ దిను, శ్వపచు లొదురు తా రవ ♦ శ్యముగ పేరు.

క॥ నిరనుక్రోశులు వికృతులు, విరూపులును నగుచు పీరు ♦ వెర వేది చెడం
దిరుగుదురు ముష్టికులునై, యరభసవర్తనముఁ జెరసి యా ♦ య్మొడలన్. 320

ఆ॥ ఆ మహాదయుఁడును ♦ నౌను నిషాదుండు, ప్రాణిహింసనప్ర ♦ వర్తనముల
వర్తిలం గలాడు ♦ వాఁడు న న్దూషించి, దుష్టుఁ డఖిలలోక ♦ దూష్యుఁ డగుచు.

క॥ చిరకాల మిందఱును ని, స్తరణముఁ గన లేక దిక్కు ♦ గానక చెడువా
రిర వెడలి నాదు నుడి ని, బ్బరమే యగు నేని మరలఁ ♦ బడ కిటు లనుచున్.

తే॥ కోపమున శాప మిడి వారీఁ ♦ గూల్చి పదుల
కడరు వుట్టించి వేల్పులు ♦ నట్టు లలుక
బలుకరించెడు తరబడి ♦ పలుకుబడిన
యెల్ల వారల వినుకలి ♦ కిట్టు లనియె.

323

—♦ విశ్వామిత్రుండు త్రిశంకుని క్రతు పూర్తిగావించి స్వర్గమునకు బంపుట ♦—

తే॥ ఇష్టుఁ డిత్స్వాకుదాయాదుఁ ♦ డీత్రిశంకుఁ
డఖిలధర్మజ్ఞుఁడు వదాన్యుఁ ♦ డర్థి నన్ను
శరణు వేడెను మేనితో ♦ స్వర్గ మెనయు
నెఱికిఁ దగు నిజ్య మన మిష్టు ♦ నెఱప వలయు.

324

ఆ॥ అనిన నగ్నికల్పుఁ డంతకుఁ ♦ డీతని, పలుకు గా దటన్న ♦ బ్రదుక నేర
మన్నిటికిని నితని ♦ చా తేజమే చాలుఁ, జొచ్చి యవలి తెఱఁగుఁ ♦ జూతు మనుచు.

క॥ వల్లె యనిన వారునుఁ దా, నల్లనఁ దత్కృతువిధాన ♦ మారసి నడుపన్.
సల్లలితకల్పమై యది, యుల్లసెలెన్ సురలు స్వగతి ♦ కొఱకట మొందన్. 325

తే॥ అంతటఁ బరంతపుండు మౌని ♦ యంతరంగ
మంతయునుఁ బంతముగ హవి ♦ రర్పణేచ్ఛఁ

బిలువ వేల్పులు రాకున్న ♦ బిట్టదల్చి

యెంచి గురుశాపహతునితో ♦ నిట్లుఁ బలికె.

322

క॥ పంపెద దివమున కిదె సిరి, పొంపిరివో నాదుతపము ♦ పున్నెము కలిమి
సంపాదించు నఖిలము ని, లింపు లొదుఁగఁ గాంతు సౌఖ్య ♦ లీలాసూక్ష్మి.

చ॥ అని తపోగర్వం బఖర్వంబుగాఁ గొనలువాట నుగ్గడించి.

323

తే॥ స్రువము పైకె త్తిస్వర్గంబు చూటకొందు, లెమ్ము దీనికి సుతపమ్ము ♦ లేక మేని
లేక పోయెనె చూతము ♦ నాకసదుల, యడ్డపాటులు పాటులు ♦ నరసియొరసి.

క॥ నా మలసిన తపమున సిరి, నీ మేనున నిట్లె యిపుడె ♦ యీ వేగి దివం
బాముకొనుము కావలసిన, నామీఁదటఁ గాచికోలు ♦ నను వొనగూర్తు.

—♦ త్రిశంకు నింద్రుఁడు దలక్రిందుగాఁ దన్ని త్రోయుట. ♦—

క॥ ముని యట్లు పలుకఁ బలుకును, మునుకొని యతఁ డెగసె స్వర్గమున కచటునవా
రును నిచటి మునులు నబ్రము, మొనయఁగ నెనయఁగ బిరానమునినుతచరితా.

చ॥ అనుసృతయోగశక్తి నతఁ ♦ డాతని నాకనికేతనంబు నే

ర్చినఁ బురుహూతుఁ డోర్వక యి ♦ నీ; యిటుగా నెటు లయ్యె నీకు మా

లని కని తన్ని త్రోసెఁ దెర ♦ లం దలక్రిందయు వాఁడు మింటి ప

ట్టిన మొఱపెట్టఁ గొళికుడు ♦ డొంక కనంకిత తైజసాత్ముఁడై.

323

—♦ విశ్వామిత్రుండు ప్రతి స్వర్గంబు నిర్ధింపంబూనుట. ♦—

మ॥ నిలు మచ్చోటనె యొండు స్వర్గ మిదె నే ♦ నిర్మింతు నంచాగడం

బాలుకన్ దత్ప్రతిసృష్టికిం దొడరి నం ♦ యోజించె నక్షత్రమా

ల లలి న్మాలని కోలమై నిలువఁ జా ♦ లం డెట్టు లింక న్జగ

మ్ములఁ గ్రొత్త ల్గలిగింప నం చమరుల ♦ మ్మొసమ్ముఁ జింతించుచోన్.

324

క॥ దక్షిణమార్గస్థుల నా, దక్షుఁడు సప్తర్షులను వి ♦ ధానించె బారిన్

నక్షత్రగ్రహగణముల, నక్షతయోగప్రభావ ♦ మచ్చుపడంగన్.

325

ఆ॥ కూర్చి యింద్రు నన్యుఁ ♦ గూడ నేడ సృజింతు

లేక యుండ నైన ♦ నాక మిదియు

వెలయ కున్నె యనుచు ♦ వెలయింపఁగాఁ బూనె

స్వర్గసదుల నూత్న ♦ సర్గమునను.

326

వ॥ అంతటం బరమసంభ్రాంతుల రగుచు సురాసురు లెల్లరు సర్వి సంఘులరై దరి
జేరి విశ్వామిత్రుం దపోమయు సందర్శించి సవినయానునయంబుగా నిట్లనిరి.

సీ॥ గురుశాపహతుఁ డిట్లు : కూడునే సశరీరు, పై స్వర్గమునకు రా ♦ నంత్యజాతిఁ
పై కెక్కఁ జేయుదే ♦ బ్రహ్మణ్యమూర్తివై, పరఁగంగ నెంచెడు ♦ బ్రహ్మవేత్త
విత్వాకుదాయాదుఁ ♦ జే యీతఁ డగుఁగాక, నేటిచండాలత్వ ♦ నియతి సెడనె
ప్రభవింపఁ జేయుమ ♦ ప్పాటఁ గొండాకభంగిఁగర్మక్షయముననా ♦ కంబుఁబెరయు
ననిన వారి తోడ ♦ నాతపస్వి ప్రతిజ్ఞ, చఱచి తలఁగ నాకుఁ ♦ జనునె యొక్కఁ
డేను వేడు వాడ ♦ నిది గూర్చి కూర్చిన, యట్లొనర్పుడనుచు ♦ నర్థిబలికె. 3౮౮

క॥ ఆతని కదె స్వర్గం బయి, యాతంకము లేక నెఱయ ♦ నగుఁ గావుత మి
ట్లీతటి నా సృజియించిన, భూతము లచ్చోట నెసఱుఁ ♦ బొల్పెడు మొకటన్.

క॥ ధ్యానావసక్తుఁ డగుచును, శ్రీనాథపదారవింద ♦ చింతాపరతం
దా నప్పదమున నిలువఁగ, నానతి సేయుఁ డట్టులైన ♦ నతఁడు తరించున్. 3౯౦

ఆ॥ అనిన నట్టి మేలె ♦ యయ్యెడు మని యెల్ల
రతని మెచ్చి జేని కభయ మిచ్చి
ముక్తి యగు క్షయాంత ♦ మున వీని కిచ్చోట
నఖిలసుఖము లమరు ♦ సనియు మఱియు.

3౯౧

వ॥ ఈత్రీశంకుప్రభుండు గురుశాపోపహతుం డయ్యు నీదు మహనీయ తపఃప్రభావం
బునంజేసి నైశ్వానరమార్గంబునకు వెలుపటి దగు జ్యోతిర్మండలంబున నిస్సృ
యిన యవాక్చిరుండునుఁ గీర్తిమంతుండును స్వర్గలోకగతుండ పోలె నమరవర
సదృశుండై తేజోమూర్తిత్వంబునం బ్రజ్వలితుం డగుచు మోక్షనిరీక్షణం బొన
రించుచు నుండు వాడని మహామహిమం డగు నమ్మహర్షి సత్తము నాశ్వాసించి
యమ్మహాత్ముని చనవుఁ బడసి పనివినిన యనంతరంబ యాతండునుఁ దనదు
నెమ్మనమ్మన.

3౯౨

క॥ ఎప్పటి తప మప్పుడె చెడె, ముప్పులు నాపాలఁ బడియె ♦ మునుకొని దొసఁగుం
ద్రిప్పు లెడల నియతిం గను, తెప్ప గదల్పని నెఱానె ♦ టిన నిల్వ నగున్. 3౯౩

క॥ అని కొని ప్రస్థితులగు న, వ్వనవాసుల మునుల శిష్య ♦ వర్గముఁ గని యి
ట్లనె నత్తపోధనుఁడు త, న్మనోగతం బాత్మభావ ♦ నకుఁ దోడ్పడఁగన్. 3౯౪

ఆ॥ పెరసె నిచట నుండఁ ♦ బెనువిఘ్న మిదిక్కుఁ
బాసి యొందు దిక్కు ♦ బారిఁ బరఁగి
తప మొనర్తు మింక ♦ నపరిమితంబుగ
సంయమిండులారః ♦ చలము మెఱయ.

౩౯౫

తే॥ అనుచుఁ బలికి ప్రతీచి క ♦ య్యనఘ్నండు ఋషి
వరులఁ దోడ్కొని యరిగి పు ♦ స్కరసమాఖ్యఁ
బరఁగెడు ప్రసిద్ధ మగు తపో ♦ వనము నందు
నిలిచి సుఖవృత్తి నిజజప ♦ నిష్ఠఁ జెనిచి.

౩౯౬

ఆ॥ పడయు కందమూల ♦ ఫలజలాదుల నశ
నాయ దాయ గెల్చి ♦ శ్రేయ మొంచి
యొక్క మొగిన సలిపె ♦ నూరుపుఁ బుచ్చక
తపము వేయునేండ్ల ♦ దాపసుండు.

౩౯౭

క॥ అంచిత మగు నేమమున జ, యించిత లోకముల నములె ♦ ఋషివైతివి నీ
వంచు వెలయించి చనె విధి, కొంచెం బని తపసి చెనిచెఁ ♦ గొనకొని తపముకా.

వ॥ అయ్యనసరంబున నయోధ్యాధినాథుం డంబరీషుం డను రాజర్షి కేళిరుం
డొక్కరుం డొక్కొండు క్రతు వాచరించుచుండ యాజ్ఞేయం బగు పశువు
నిండ్రుండు హరించిన యాజ్ఞ కు లెల్లరుం జేరి విచారించి యజమానునిం గనుం
గొని నీదు దుర్నయంబు కతనన యిమ్మహాధ్వరాంగం బహృతం బయ్యె నర
క్షిత యగు ప్రభువు స్వదోషంబునఁ బ్రణామ్యుం డగుం గావున నీవీభ్రంశంబున
నేహానిం బొరయకుండెడు నద్దానికి నొక్క నరపశువుం బెట్టి యాగశేషంబు
నిరవశేషంబుగా నొనరింపన వలయు నని యుపాధ్యాయ ముఖంబున దృఢనిశ్చ
యంబుగాఁ బలికిన నమ్మనికిజేఁ డప్పశువు నొసంగువారి కొక లక్షగోవులం
బ్రత్యేకదక్షిణాన్వితంబుగ సమర్పించువాఁడ నని కట్టడ నేసి తగినవారల నెల్ల
దెసలకుం బనిచినఁ దదనుశంసితంబు ఫలశూన్యం బయ్యె నయ్యెడ భృగువంశ
మండలంబున.

౩౯౮

తే॥ ఆస యొకద్విజమిధునంబు ♦ నలముకొనినఁ
దండె జ్యేష్ఠు నొసఁగ ననెఁ ♦ దల్లియుం గ
నిష్ఠు నీననె నది విని ♦ నేతు నత్తు
ననియె మధ్యముఁ డనద తా ♦ నగు తెఱింగి.

౪౦౦

ఆ॥ జ్యేష్ఠనాసగడతడు ♦ స్థితకరుం డని తండ్రి
తల్లి పిన్న బిడ్డ ♦ దలంగ ననియె
నిరువురకునుఁ గాని ♦ యీవ్యర్థుఁ డింకేమి
పడయు వాడు బ్రదికి ♦ పాస్థివుండ.

౪౦౧

క॥ కావున నాకై వీరికిఁ, గోవులు ధనమును నొసంగి ♦ కొంపోవుము న
న్నీవలని వాడ నైతేని, దీనరపడు మనుచు నతడు ♦ తెగనాడుటయు. ౪౦౨

వ॥ పదంపడి వాని పచుపునం గ్రయధనం బెల్లఁ దల్లిదండ్రుల కొసంగి యంబరీషుం
డాతనిం దన రథాబుపై నిడుకొని తోడ్కొని చనుచుండ మార్గమధ్యప్రదేశం
బునం బుష్కరతీర్థంబునం దపం బొనరించుచున్న గాధిపుత్రు సయ్యకించనుండు
సందర్శించి తన్ను ఋచీకపుత్రు శునశ్శేపునిఁ గా నెఱింగించి జననీ జనకుల
యనాదరంబునం జేసి యాగపశువుగాఁ దా నప్పుడమితేని కమ్ముడువోవుటయు
వివరించి మాతులా ; యతులప్రజ్ఞుండ వీ వన విందు నియ్యాపదఁ దలంగఁ బెట్ట
నిన్ను దక్కొండు శరణంబు గాన నని కన్నీ రొలుక దన యడుగులపైఁ బడి
బడలుపడి బిట్టడలిన.

౪౦౩

ఆ॥ కనికరించి వానిఁ ♦ గాచెద నని పల్కి
సుతులఁ బిలిచి యొకనిఁ ♦ గ్రతుపశువుగాఁ
బనుతు ననిన వారు ♦ భాగినేయునిఁ బ్రోవఁ
గొడుకుఁ జంపఁ దలఁతె ♦ కూళ; యనిరి.

౪౦౪

వ॥ అమ్మహాజేజుం డవ్వారల నలుక మెయిం గలకపాటిన నెమ్మనంబునం చెన
గానని దృష్టి నీక్షించి మీర లెల్లరు నాపనిచిన కర్జంబు వలనున ననాదరంబు
సూపి వీడనాడి యంతం బోనక నన్ను స్థిత సెడ చూపించితీ రట్లుం గావున ననశ
మై శ్వమాంసభక్షణంబు గావించుచు నెన్నియేనిఁ బుట్టు లొందివాశిష్ఠు లట్టులె
వినిహతు లాదురు గావుత మని శాపం బొసంగి యాశునశ్శేపు నకు నింద్రావరుణ
దైవత్యంబులగు రెండు మంత్రరాజంబు లుపదేశించి యూపనిబద్ధుండ వగు
నప్పట్టున నేమటక యేకలక్ష్మ్యంబున నిమ్మనువులం బఠింపుచుండుమని యాదేశిక
వరుం డాదేశించి యనిచిన.

౪౦౫

ఆ॥ ఆతఁ డట్లు సేయ ♦ నమరులు దోతెంచి, యంబరీషునకు వ ♦ రం బొసంగి
పశువు విడిచి పుచ్చి ♦ పనివిని రవ్వాడు, గాధిసూను శిష్య ♦ కలనఁ బెరసె.

క॥ కొంత తపము సెడె నని తన, మంతనమున బిట్టు వగచి ♦ మాని ప్రతిష్ఠా
వంతుఁ డయి వెనిచె నిష్ఠం, బంతము నె మ్మనము లోనఁ ♦ బరవడి వేయక.

—♦ విశ్వామిత్రుని యాద్యకు మేది వచ్చుట ♦—

ఉ॥ అంతము లేదు దీని కను ♦ నంతటి దీక్ష వహించి వేనవే
ల్వొంతగ వర్షము ల్గడవ ♦ విశ్రుతమా తప మాచరించుచోఁ
గంతుని పూవుటమ్ము నెఱిఁ ♦ గాదను దాని స్వమేనకాపదా
క్రాంతదిగంత నచ్చర నొ ♦ కర్తుక నింద్రుఁ డతంద్రుఁ డంపినక. ౪౦౮

ఆ॥ మేఘమండలమున ♦ మెఱుంగల్లు మిఱుమిట్లు, గొలుపఁ జాలుజగ్గు ♦ వలపువాలుఁ
జూపు లొప్ప మరుని ♦ తూపుల పస వప్ప, బేరుచెప్పి గెలుచు ♦ వెనుపు వెలయ.

క॥ నరవర ; పుష్కరతీర్థము, వరజలమున స్నానకలన ♦ వర్తిలె నాసుం
దరమూర్తి హావభావ, స్ఫురణములు రుచిరము లెదిరి ♦ పొగియింపంగక. ౪౦౯

సీ॥ చూచి చూడని లేడి♦చూపుకోపులు తమ, యరిగాఁపులను చూ ఁగ్గ♦లమరుదాని
నాడి యాడని చిల్వ♦కూడుఁ బులుఁగుపురి, గుఱివెట్టి గెల్పుచే♦కూరుల దాని
విచ్చి విచ్చని తమ్మి ♦ వీరిమొగ్గ నెఱినిగ్గు, మెత్తకుఁ చెచ్చు నె ♦ మ్మేని దానిఁ
గూడి కూడని యాచి ♦ కో లెంచు జక్కవ, కవ మొట్టు చచ్చన ♦ కలిమి దాని
మొలకనవ్వులు సిలుకు కె ♦ మ్మోవి దానిఁ
దళుకు లీనెఱు చెక్కుట ♦ ద్దముల దానిఁ
గులుకునడ దాని నెమ్మోము ♦ వలపు దాని
దానిఁ గని మాని స్మరపర ♦ తంత్రుఁ డయ్యె. ౪౧౦

తే॥ చేయు జపము సమర్పణ ♦ సేయఁ జెలువ
డాయఁ జని వేడి యలు; గుల ♦ దాయ మగుఁడు
మాయురే యగలించెడు ♦ మాయలాఁడు
పాయఁ జాలఁ దలంగు మ ♦ పాయ మనుచు. ౪౧౧

క॥ నీదరి జేరితి నచ్చర, నౌదువ కదె స్వాగతంబె ♦ యశావతమణి ; త
స్సాదరదృష్టిం గొని చన, వీఁ దలఁతే యీ స్మరార్తి ♦ యెరగలిఁ దొలఁతే.

తే॥ నీకు శుభ మగు నిచ్చోట ♦ నిలువఁ జెలున ;
జతన మొనరింపు మింకను ♦ జంకఁ బోకు
ముపకృతి ననుగ్రహించి న ♦ న్నోము గాము
కాము బారిఁ దలంగించి ♦ కరుణ మించి. ౪౧౨

వ॥ అని యిట్లు మోహపీఠం బయి యుత్తలపాటునం జిక్కిన చిత్తంబునఁ దత్తర
పాటు గదురఁ బడకు నత్తబిసిచందుకుం గనుంగొని దివ్యాంగనామణియు నిజాంత
రంగంబు ముహూకలం బెరయ నుహ్సంగుచు. రంగ

ఉ॥ ముంగిటి వేల్పుఁజెట్టుఁ గాన ♦ ముట్టఁగ నల్లిన కల్పవల్లె స
న్నం గరువాటు నెమ్మెయి న ♦ నంగి పెనంగి యనంగు చెయ్యు లొ
ప్పం గల కాల ముల్లసీలు ♦ భంగికి గా కొకటం దలంగు నీ
యెంగిలిసేత కంగనల ♦ నిట్టటు లాగి కలంపం జెల్లునే. రంగ

వ॥ తపస్వివరులు మీరలు వలసినట్టు లొకప్పు డవధరించియుఁ దోడ్పడన విడనా
డుదు ॥ మోఘపీఠ్యుల రగు మీఱున యావనధ్వంసంబ కాని చిరకాలసౌఖ్యంబు
పనుపడనేరదు న్రతిభంగంబై నను సుఖంబేనియుం దక్కవలయు నట్లుంగాన నిట్టి
కర్తంబు భవదీయం బగు హృదయంబునకు సమ్మతంబ యేని నాయుచ్చనచ్చు
నంతవచక నెడయం జన దనిన నద్దానిదగు భావంబునంగల యర్థం బెల్లఁ జెల్లం
బుగా భావించియు. రంగ

క॥ పులక లెగయఁ జెలి తజీతీ, పులు కొదిగి తదర్థితములఁ ♦ బూరింపుచుఁ దో
న లికిపడుచు వేడుచు న, క్కలికి యభీప్సిత మెఱింగి ♦ కౌగిలుఁ జేర్చెన్. రంగ

అ॥ తపముమాట మఱచెఁ ♦ దఱి గామి మఱచెఁ బ్ర
జ్ఞ మఱచెఁ చెలివి ♦ జేట మఱచె
మాయలాఁడి యొటపు ♦ మచ్చు పైఁ గ్రమ్మినఁ
దన్నఁ దాన మఱచెఁ ♦ దాపసుండు. రంగ

క॥ అన్యోన్యభావబంధం, బన్యోన్యంబునకుఁ గ్రొత్త ♦ యై తమి రేషన్
సన్యస్తేతిరీకృతయై, మాన్యఁ డతిం డుంకఁ దన్న ♦ మత్వపదమనన్. రంగ

అ॥ కామయోగపరతఁ ♦ గామినిఁ గైకొని, యిష్టభోగముల మ ♦ హేచ్చుఁ డతిండు
గడపె నైదునైదుఁ ♦ గాఁగల వర్షముల్, దివసములుగ స్మరిని ♦ దేశమునను.

వ॥ ఇవిధంబున నా సంయమినరుండు శైద్ధికాలంబు తిచేకరసంబున నోలలాడు
చున్నంత నయ్యెలనాగ గర్భంబుదాల్చి యొక్కకన్నియం గని తోరంబగు పువ్వు
టీరింబునఁ బువ్వుబొని తిన్నని యక్కసుఁగందు నునిచి వేల్పుజేని యాదరంబు
గోరి తపసి వీడ్కొని దివంబున కరుగు నంత నబ్బాలిక కావు కావు మని యెప్పు
చుండు శకుంతమ్ములు తమజెక్కలం గప్పి కాపాడుటం జేసి యయ్యది శకుంతల
యనం బ్రసిద్ధి నొంది పై నయోగంబునఁ గాశ్యపుఁ డగు కణ్వమునీంద్రుని శను

పునః బెనుపు వహించి పూరువంశసంభూతుం కై న దుష్యంతుం డను రాజశేఖ
రునకుం బత్నియై జగదేకవీరు భరతకుమారుం గాంచి భరతమాత యనం
ద్రిలోకపూజ్యమాన యయ్యె నగ్గాధితనయుండును. ౪౨౨

ఆ॥ మగువ తనదు పొత్తు ♦ మాని యిందుగ్నిఁ గొల్వ
నేగఁ జూచు పెంచి ♦ యింత సేయు
వారు వేల్పు లనుచు ♦ వారని సిగ్గున
మునిఁగి తేలి శోక ♦ మూఢుఁ డగుచు. ౪౨౩

క॥ ఆలోచించెడు నెడ న, య్యాలోలేక్షణ భయార్త ♦ యై వడఁకుటయున్
దా లో నెంచి చెలువ మధు, రాలాపాస త్తిఁ దేర్చి ♦ యనిచె సువృత్తిన్.

క॥ ఊర్పులు వుచ్చుచుఁ జిత్తము, తీర్పునకుం దొడరు చుండు ♦ తెఱఁగున నౌ న
మ్మార్పున మఱకువ నొటకట, మేర్పడ దర్పమ్ము పొరువు ♦ నెనయని బుద్ధిన్.

క॥ చెలి దివి కేగె ననుచు న, త్తలిరాకుంబోడిఁ దలఁచి ♦ తపముఁ దలఁచి చిం
తలి కలఁకదేటి మఱి ని, శ్చలుఁడై వ్రతనిష్ఠ నెఱపె ♦ జటు లౌ ననఁగన్.

క॥ ఉత్తరపద్మతమునకుం, దత్తరమున నరుగఁ దలఁచెఁ ♦ దా నైష్ఠికి యౌ
వృత్తి జితేంద్రియవర్తన, మత్తటి నొడగూర్చఁ జాలి ♦ యలవడు చుండన్.

క॥ దిక్కుల రెండిటఁ దలఁచిన, యక్కటసెడె ననుచు నుత్త ♦ రాశాగతుఁడై
యెక్కుడు వెలుఁగు వెలయనుతి, కెక్కెన్ భాస్వంతుఁడతఁడొఁయితఁడోయనఁగన్.

తే॥ కాశికీతీరమెససి ని ♦ ప్కంటకముగఁ
దనదు తపమును రెట్టించెఁ ♦ దాపసుండు
పుణ్యభూమిప్రభావంబు ♦ భూరిశుభద
యాయమయు జేమయోగమ్ము ♦ లరయు చుండ. ౪౨౪

క॥ అఱమరకుఁ బోక చూడ్కి, న్నెఱి లక్ష్మము సేర్చి నిలిచె ♦ నియతి దనర న
త్తటి వాయుభక్షియై య, క్కట తుది ముట్టకయ తెరలఁ ♦ గా దను దీక్షన్.

వ॥ విఘ్నంబులకుఁ జెరువీక యేకలక్ష్మ్యంబున నత్తపోధనుండు చిరకాలంబు స్థాని
భావంబు నిర్ణయంబు గైకొని యున్నత. ౪౨౫

చ॥ సురలు భయార్తులై యతని ♦ చొప్పు దలంచి విరించి సన్నిధిం
బరువడి విన్నవించి మముఁ ♦ బాలనసేయు మదఃపరిశ్రమం
బరసి మహర్షివైతి వని ♦ యాదర మొప్ప వచించి నావుడున్
వెరవున వారి పల్కు గొని ♦ విశ్వవిభుం డటు వచ్చి చెచ్చెరన్. ౪౨౬

ఆ॥ స్వాగతమ్ము వత్స ♦ సంయమివర్యః, మహర్షి వైతి లెమ్ము ♦ హర్ష మొదవె
మహిమ తోడి దైన ♦ మహితర్షి భావమ్ము, నీ కొసంగినాడ ♦ నెగడు మనిన.

క॥ భగవంతుడ నే నీ దయ, నగణితము మహర్షిపదము ♦ నందితి నేనిన్
సుగమమె జితేంద్రియత్వము, నిగమప్రణయీ; శ్రుతంబు ♦ నెఱయింపు మనన్.

ఆ॥ బ్రహ్మ పలికె నోయి ♦ ప్రాజ్ఞుండ విజితేంద్రి
యత్వమునకుఁ దీని ♦ యత్నమున మె
లంగు మనుచు, ముని శు ♦ భంగమేచ్ఛుడు వారి
వీడుకొలిపి చిత్త ♦ వృత్తి మెలిపి.

౪౩౫

సీ॥ ఎండ నిల్చిన యట్లు ♦ లే నిల్చి వానకు, గాలికి నెదురయి ♦ గాసిఁ బడక
చలికి వడక ♦ జలపాయయై ధూమ, పాయయై యటు లూష్మ ♦ పాయయనయి
పది పది నూకేండ్లు ♦ బాటిల్లు ధృతి మించి, యూపిరి బుచ్చక ♦ యొక్కపేయు
నేండ్లు మహానిష్ఠ ♦ నిట్టలమ్ముగఁ జెంచి, యపుడు పితామహుం ♦ డన్న మాట
కా, జితేంద్రియత్వ ♦ మా, కొఱంత యొకింత
యనకు డంచు దోడి ♦ మునులు సనఁగఁ
బట్టుఁ బట్టి నిలిచె ♦ బ్రహ్మర్షి నై కాని
మాన ననుచు వింత ♦ మార్గమునను.

౪౩౬

— ♦ ఇంద్రుడు కౌశికుని యాద్దకు రంభం బనుపుట ♦ —

క॥ అశ్వయః గడుఘోరమ్ముగ, నిమ్మనఁ దప మాచరించు ♦ టెటిఁగి సురేంద్రుం
డుమ్మలికమ్మునఁ బొరలుచు, నెమ్మి వెరవు తోడు తోడ ♦ నెక్కిను చుండన్.

తే॥ అన్ని వేళలుఁ దన వేళ ♦ లనుచు నాతఁ
డాదరము చూడ్కి రంభపై ♦ బాదుకొలిపి
దేవకార్యంబు దీర్ప నీ ♦ తెఱవ్రవారు
లేరు నా కోరు కర్జంబు ♦ లేమ ; వినుము.

౪౩౮

క॥ కౌశికుడ మున్నె నేడి, కౌశికుని తపఃప్రకాశ ♦ కలనల మఱియుం
గౌశికుడ నైతి సురలుం, గౌశికు లన నైరి రాదు ♦ కడవఁగ మాకున్. ౩౩౯

ఆ॥ పెక్కు లేల బాల ; ♦ ప్రీతిమై నరిగి సం
యమిఁ గరంచి నెయ్య ♦ మలవరించి
మదను విధులఁ జొప్పు ♦ మార్పు మాతఁడు మధుఁ
డునుఁ ద్వదిచ్చ వెంటఁ ♦ బెనఁగువారు.

౪౪౦

ప॥ అని యిత్రైటంగున నత్రైటగంటితే డత్రైటనమిన్న కనుజ్ఞ చేసిన. ౪౪౧

ఆ॥ సిగ్గొకింత యొంట ♦ సింగార మొక్కొంట, భీతి యొక్క వెంట ♦ బెరయ నెదిరి
పలుక లేక పలికె ♦ భావిసేమణి సహ, ప్రాక్షు తోడ నాత్వ ♦ లక్ష్మితముగ.

క॥ ఒల్లమి సూపిన వల పెటా, చెల్లించిన గడకు దపసి ♦ శీఘ్రక్రోధు
డల్లాడ జేయు గాని స, ముల్లానంబున వెలార్ప ♦ జొరయడ ; యెట్లుకా.

క॥ నను మన్నించి ప్రసాదం, బెనయింపుము దేవ ; యనుచు ♦ నెలవాగ భయం
బున వేపమానయై తెఱఁ, గనుమానించుట దలంచి ♦ యనె బతి సుధృతికా.

తే॥ ఎన్నఁ జేనియుఁ దలఁక వి ♦ ధైల శాల;
జేల నైతిపి సేపేరు ♦ పెనుపుఁ గ్రాల
గెలుతు మధుమన్మథులు తోడ ♦ మలసి రాగ
మోహనాంగి ; పైఁ గా పేను ♦ మొనసి యాఁగ. ౪౪౨

క॥ సురకార్యము మచ్చాసన, మరసి నెఱపు మలఁతఁ బోకు ♦ మా నీకు శుభం
బిరపు కొలుపు మీసీభా, స్వరరూపము సుందరాంగి ♦ సహుగుణితముగాక.

తే॥ గండుకోయిల భస్మి యెద ♦ గంటిపజ్జ
నిండు పునమున మాతొడ ♦ నీవు నెఱయ
జావ గాకుండ హరుడొ శ్రీ ♦ సఖుడొ కీర్తి
దడవు గొమ్ము లే లె మ్మని ♦ తఱుముటయును. ౪౪౩

క॥ సందేహించి తొలంగఁగ, సం దేమియు లే దటంచు ♦ జని శంబరజి
త్సందేశము పికరుతము ప, సం దే యనఁ గూర్చె దొలుతఁ ♦ వాన తపసికికా.

ప॥ అనంతరక్షణంబున ననంతరక్షణ యగుచు నాలక్షణవతి సలక్షణంబుగ లోకవిల
క్షణమునిక్షణదాధిపతివీక్షణమార్గం బధిగమించి. ౪౪౪

సీ॥ వెలిచూపు గొని లోనఁగల చూపు మరలించు, మోహనాకారమ్ము ♦ మొనయఁ జేసి
శ్రుతిపథంబున కెక్కి ♦ శ్రుతిపథం బనిపించు, శోభనగీతిమై ♦ జొక్కు గూర్చి
తియ్యవింట స్ఫురించు ♦ తియ్యందనము తోడి, యుక్తిప్రయుక్తి నో ♦ రూరఁ దార్చి
మైదీవ పూవుల ♦ మలయించు తీవుల, దవులాటముల మెత్తఁ ♦ దనము సూపి
వలయు వలపుల నందిచ్చు ♦ వలతి గంధ
వాహు చెయ్యల ఘూణత ♦ ర్పణ మొనర్చి
యన్నెలతమిన్న గాధిజ ♦ నంత వాని
బండకో లేతకై నిజ ♦ ప్రజ్ఞ మెఱసె. ౪౪౫

తే॥ కలకఁబాటిన మది తోనె ♦ పలుకఁ బాటె
నేమ మటు కామమునుఁ దన ♦ నీతిఁ బాసెఁ
గ్రోధ మే నే ననుచుఁ బయి ♦ కొనఁ గడంగె
డంబుగ రజోగుణంబు ద ♦ ర్పంబుఁ బెనుప.

రగిం

—♦ విశ్వామిత్రుఁడు రంభకు శాపంబొనంగుట ♦—

క॥ జాలిం బడి తపమునధృతిఁ, జాలించి తపస్వి సురల ♦ చాలెంచిన యా
కీ లరసి శిక్ష సేయఁగఁ, గీలించె న్మది, నమర్ష ♦ కీలితవృత్తి.

రగిం

ఆ॥ రహికిఁ దార్పఁ జూచు ♦ రంభయారంభంబు
క్రోధదర్శములకుఁ ♦ గుదురు గాఁగ
దానిఁ గాంచి దా ని ♦ దానించు నెఱి మాని
పూని పలికె మాని ♦ పుంగవుండు.

రగిం

తే॥ చేడె యిటు లెల్లడలఁ బని ♦ చెఱుపు లరయు
పైలి మీ కించుఁ గావున ♦ శైలికలన
వెరయుఁ గావుత మిఁకఁ బది ♦ వేలు వత్స
రంబు లటు లుండు మది పది ♦ లంబు గాఁగ.

రగిం

క॥ అని శాప మొసంగిన నబ, లనుఁ బరవతి ననఘ, చిత్క ♦ లానిధి; కరుణం
గని కాపు మనుచు వేడినఁ, జను నిది యొక ద్విజుని కతనఁ ♦ జనుమనిమునియున్.

వ॥ అద్దాని నూటడించె నదియు నవ్వనంబునం దోడ్తోన శిలాగూపంబునం బస చెడి
పడి యుండె నంత.

రగిం

క॥ కోపము సంతాపమ్మున, కోపక యాపడఁతి నట్టు ♦ లుర వడఁచి తపో
రూపము సెడ నీపాపపు, శాపమ్మున ననుచుఁ దపసి ♦ సంభ్రమపడుచున్. రగిం

ఆ॥ తనదు దర్ప ముడిగెఁ ♦ దద్దయుఁ గందర్పు
దర్ప ముడుప నెఱపు ♦ తామసమున
నెట్లు గలుగు శాంతి ♦ యింద్రియార్థజయంబు
లేని బ్రహ్మ మెందు ♦ నేనిఁ గలదె.

రగిం

ఉ॥ పూనిన నేమ మెప్పు నిటు ♦ పోరచి గాఁ బరికింప కేవిధిన్
గానని కాన్పు బ్రహ్మకలఁ ♦ గాంచెడు వాడ నటంచుఁ దామసం
బానఁగ నీక తూర్పుదెస ♦ కాలేడు వే చని డెద్దకాల మె
ద్దానఁ జలింప కేకమతి ♦ లెత్పరతాస్థితి మించు సంచునన్.

రగిం

ఆ॥ తప మొనర్చె నెట్టి ♦ తగులాటముల వృక
కేనిఁ బోని తగవు ♦ నూను పూను
దలనుఁ దలను మోచి ♦ తన మనంబు విరించి
పాదపద్మయుగము ♦ పాల వైచి.

౪౬౦

—♦ హరిశ్చంద్రోపాఖ్యానము ♦—

వ॥ అక్కాలంబున సుధర్మాస్థానంబున దేవవిభుండు బ్రహ్మణ్యులైన వాచంయముల
సరసము లనఁబడు పలుకుబడుల వలని యరుసంబునం బొదలుచు నెవ్వలనుననేని
సత్యం బెడలసీని చక్కని పుడమితేని నొక్కని నెఱిగించి యంచితం బగు
శ్రుతిసుఖంబు సమకూర్చుడా యని పాయని వేడుకమైఁ దమ్ము వేడిన నయ్య
ర్థంబు సమర్థించు పొంటె నెల్లవాడును విస్మితులు సస్మితులు నవుచుండ నంగిర్క
ప్రభృతులగు మునిపతులు మహనీయనిష్ఠాగరిష్ఠుండగు వసిష్ఠు నియోగించిన
నయ్యోగివరేణ్యుం డవ్వారి నుడి సేకొని సంతసంబు మవ్వం బవ్వారిగా నొడలి
చూపొడయనితో నెడయని తోరంపుఁబలుకుబడితో నిట్లనియె.

౪౬౧

ఆ॥ గొడ్డువోదు నేల ♦ కొఱలేదు రాజుల
కెందునేని సుకృతు ♦ లుందు రైన
దారు పోలఁ బోరు ♦ త్రైశంకవుని తోడఁ
బొడవు పడిన యట్టి ♦ భూమిపతులు.

౪౬౨

సీ॥ ఏడు ద్వీపములఁ బే ♦ రెక్కి తక్కిననేల, కాఁచికో లగు నెఱా ♦ రాచటికము
రాజసూయముఖాధ్య ♦ రహవిఃప్రసక్తి నీ, దివివిందు లరసిన ♦ తీయఁదనము
లేడు జో డితనికీ ♦ రేడు లోకముల నం, చను రోదసులకొక్కఁ ♦ నయసము
మిత్తి కొఱలఁ జిక్కి ♦ మిడికెడు ననద నే, గాచెద నను మేలి ♦ కనికరమ్ము
నిత్యసత్యదృఢవ్రత ♦ నిష్ఠుడైన
యాతనికె చెల్లుఁ గాక, యే ♦ మనఁగ వచ్చుఁ
జాటి చెప్పెద నల హరి ♦ శ్చంద్రదనృపతిఁ
బొగడ నేరఁడు వేనోళ్ళ ♦ పోడ యేని.

౪౬౩

క॥ మును జనిన వారి నియ్యను, వున నెలకొనుచున్న వారిఁ ♦ బొనరంగల వా
రినిఁ గనమో కనఁబోమో, కనము హరిశ్చంద్రు నెనయఁ ♦ గల రాజమణి.

ఆ॥ అంబరమణి ముజ్జ ♦ గంబులు వెలయుచు
నటులె తఱ్ఱులీను ♦ లనఁగఁ జెల్లు

నందుఁ జంద్రకీర్తి ♦ నా హరిశ్చంద్రునిఁ
జెప్పి లాఁతఁ జెప్పఁ ♦ దప్పు గాఁడె.

ర౬౫

వ॥ అని యమ్మహానుభావుండు నిక్కంబ నొడివిన సభాసదులెల్ల రసనిష్యందపరీవా
హంబునం బొదలుచుండ సహస్రాక్షుండును నపారసుఖపారవశ్యం బనుభవించు
చుండె నంతం గలహాశనుని వలన నంతయు వింతయుఁగ విని గాధితనయుండు
తనదు తపోనియమంబు చాలించి వశిష్ఠసంయమివరు నెడం గల చలపాదిత
నంబున.

ర౬౬

ఆ॥ పొగడవచ్చు నొక్క ♦ ప్రొద్దుండియునుఁ బక్ష
పాతమునను భట్టు ♦ పగిది నెట్లు
సేయఁ బోదు తన్నుఁ ♦ జెడుగు పారోహిత్య
మవని నొక్క మనుజుఁ ♦ డంత గలఁడె.

ర౬౭

క॥ అష్టపడుఁ గాక తానిట, గడ్డుపను ల్లూర్చి వానిఁ ♦ గారించెద నా
యొడ్డిన యరులం బడునో, దొడ్డు తనంబునఁ దెరల్చి ♦ త్రోవంగనునో. ర౬౮

ఆ॥ ఓడునేని గురుఁడుఁ ♦ దోడుగాఁ దా నోడు, గెలుచు జగము లెల్ల ♦ గెలిచె నేని
నేలు నిందు నందు ♦ నేలికయై చతు, ర్తశమనుప్రభావ ♦ దార్థ్య మొప్పు. ర౬౯

క॥ అని ప్రతినచటచి చని క్రతు, ధన మని మనుజవిఘ్న వేడి ♦ తద్దత్తం బా
యనఘుని యొద్దనె న్యాసం, బొనరించి విరించికల్పుఁ డొదవెడు వేడ్కన్. ర౭౦

చ॥ మొకముల సృష్టిసేసి మితి ♦ మీఱిన వానిఁ దెరల్ప తేడు వే
టకుఁ జనఁ బొంచి శాంబరము ♦ డంబర మొప్పు నిజాశ్రమాననీ
నికటవనిన్ శ్రమోపగతు ♦ నిం బొనరించి తపఃప్రభావభా
వుకకలనాప్రసక్తిఁ దని ♦ వోని చలంబు బలంబు గూర్పఁగన్. ర౭౧

సీ॥ కొమరిత లని మాల ♦ గుబ్బెతల సృజించి, యధిపుసాలికిఁ బుచ్చునతఁడు మెచ్చు
బాటపాడి వరంబుఁ ♦ బడసి యాచెడిపలు, పడుపు గోరినఁ బెడఁ ♦ బాయఁ జేయ
బిడ్డలఁ గొట్టితి ♦ పెంపేద నని తిట్టి, యాడి తప్పితి నను ♦ మని యదల్చి
కొమ్మలఁ గొమ్మని ♦ కొసరి ధర్మువు గాని, దాని నొల్లను రాజ్య ♦ మేని నొల్ల
ననిన ననఘ ; యట్టు ♦ లైన సప్తాంగము, ల్ధారపోయ మంచుఁ ♦ దవిలి యొడిచి
వాని వెడల నడిచె ♦ వరసతీసుతులతోఁ, గట్టుపుట్ట మునిచి ♦ గాధిజుండు. ర౭౨

వ॥ వెండియు నత్తపోధనుండు.

ర౭౩

క॥ చనునెడ రమ్మని న్యాసపు, ధన మిమ్మని యప్పు మోపి ♦ దందడి సేయన్
దన శిష్యు నొక్క కర్కశుఁ, బనిచె న్నెల గడువు సేసి ♦ వాఁడవు తోడన్.

వ॥ అంత నమ్మానవనాథుం డాలుబిడ్డలుం దాను నొత్తొరవునఁ దత్తటపాటు లే
కమ్మునిశిష్యునకు వివిధోపచారమ్ము లొనరించుచు నాతండు నిర్దయుండై పన్ను
పఱచు బన్నంబులు పెక్కులు సహించుచు నాకలిడప్పుల కోటువోక దుర్గమాట
విమార్గంబు వట్టి యరుగుచుండు నయ్యవసరంబున. ర2గ

సీ॥ దావాగ్ని సృజియించి ♦ తద్ధర్మపత్ని ప్ర, వేశింప నది యాట ♦ వెలుకఁబాటి
భేతాభుఁ బురికొల్పి ♦ పృథివీశు నసిధార, నాతండు డెగి కూల ♦ నదవదవడి
భేదతంత్రంబులుం ♦ బెనఁచి యవ్వారిల, యైకమత్యంబున ♦ కంగలాచ్చి
ముప్పుత్రిప్పులఁ బెట్టు ♦ మునిబాలునిఁ ద్రిశుద్ధి, నోపి సేవించుట ♦ కోహటించి
కాశి చేరెడు నందాక ♦ గాసిచేసె
గాని యామీఁద విశ్వేశు ♦ కరుణఁ దనదు
మోస మే మఱానొ యని మోని ♦ మురువు వాసి
నాసి గలవాఁడు వీఁ డని ♦ వాని మెచ్చె. ర2ఁ

క॥ అయ్యవసరమున ముని దన, డయ్యని చలమున మెలంచు ♦ డంబరము దెసన్
దయ్యమ్ము నెత్తికో లెటు, లొయ్యన వర్తిల్లఁ జూచు ♦ నో యనుకొనఁగన్.

క॥ విశ్వేశుని సేవించి మ హేశ్వరనిభుఁ డినుడు బంధ ♦ మెడలె.ననియెఁ గా
కాశ్వాసింపఁడు తన సిరి, శశ్వత్సుఖయోగి తుచ్చ ♦ సౌఖ్య ముంయునే. ర2౮

ఆ॥ మహిపు సాధ్వీఁ జంద్ర ♦ మతి దుర్ద్విజుని యింటి
దాసిఁ జేసి వడ్డి ♦ వాసె ననియె
నంటరాని కొలము ♦ నంటించి పతి నమ్మి
యప్పు దీతె ననె మ ♦ హర్షి యవుడు. ర2౯

క॥ చండాలుని పనువున నృపుఁ, డుండెను సుంకరిగఁ బితృవ ♦ నోద్దేశమునన్
జండి ద్విజసతిఁ గొలిచె న, య్యండజయానయు నిరంత ♦ రాద్ధిత యగుచున్.

వ॥ అట్లుండం గొండాక కాలంబునకు విడుమర పొరువునం బోని మాతృర్యాతి
శయంబున. ర౩౦

ఆ॥ పాముఁ గఱవఁ బనిచి ♦ పట్టి నీల్గినఁ దల్లి, వానిఁ గొని శ్మశాన ♦ వాటి కరుగఁ
గాటి సుంక మడుగు మ్మానాథునకు దేవి, దర్శనంబు గూర్చె ♦ దాపనుండు.

ప॥ అట్టిసన్నాహంబున నన్నాతీలకంబు కల్కంబుల కులకం బగు శోకాతిరేక పరి
పాకంబున. ర౯౩

ఉ॥ చేరెడు నేలకుం దగఁడె ♦ శ్రీలకుఁ దానక మేడుద్వీపముల్
కోరి నిజాంకపీఠి కయి ♦ కోలున కుబ్జుగఁ దాల్చు తేని కై
శోరకమూర్తి యీతఁ డవి ♦ శుద్ధచరిత్రను నేన నేటి కా
భూరమణీమనోహరుని ♦ పొం దెడఁ బాసియు మ్రంద కుండుటన్. ర౯౪

చ॥ అని పలకెంచు చున్న సతి ♦ నాతఁ డెఱింగి కలంగి కర్మముల్
చెనయఁ దొఱంగ నేరి కగుఁ ♦ జేడెనొ ; మాడకు లేదె నీమెడన్
జను మది పెట్టినైన దొర ♦ సాని నొకించుక వేడి యైనఁ దె
మ్మనవుడు నాధ ; యిట్లయితి ♦ వా ? యని హాసని సోలి చేడ్పడన్. ర౯౫

ఆ॥ అతివ సేవ దేర్చి ♦ యాశ్వాసిత నొనర్చి, ధర్మ వింత యేనిఁ ♦ దప్ప వలవ
దరిగి ర మ్మనంగ ♦ దరలాక్షి పురవీధిఁ, బోవు చుండ గాధి ♦ పుత్రుఁ డపుడు.

క॥ రాజద్రోహులఁ దొంగల, నోజం గల్పించి వారి ♦ యొనరించిన కీ
డాజవరాలి పయి దొరలఁ గాఁ జేసి సుమేధ్య వధ్యఁ ♦ గాగ ఘటించెన్. ర౯౬

ఆ॥ కాని పోని యపఖ్యాతి ♦ గలిగె ననుచు
నిలువు నీరయ్యెఁ దనలోన ♦ నీరజాక్షి
యందు నాత్మేశుఁ డధిక్రతుం ♦ డతని మూర్తి
నెంచుచుఁ ద్యజింతు నుసులు లం ♦ చెలమిఁ గనియె. ర౯౭

ఆ॥ రాజశాసనమున ♦ రాజీవదలనేత్ర, వీరబాహుఁ డనెడు ♦ వింతమాల
వాని దాసుఁ డైన ♦ యాన్యపేందుగ్గిన కప్పు, డప్పగించి యరిగి. ♦ రల తలార్లు.

౯॥ బిడ్డని పాటు గాంచి మదిఁ ♦ బ్రేయసి చేటుఁ దలంచి స్వీయమా
చెడ్డతనంబు నెంచి విధి ♦ చేసిన చేత స్మరించి నేలతేఁ
డడ్డము వచ్చు పెన్వగల ♦ నాగి తటాలునఁ గత్తి దూసి పై
నొడ్డఁ బతివ్రతాతిలక ♦ ముగ్గులి వ్రేయఁగ నిశ్చలాత్ముడై. ర౯౮

క॥ తోడనె సొడసూపి కడు, న్వేడబ మన నయ్యెఁ దనదు ♦ విధ మని మది నా
లోడన మెక్కుడుగా నే, జాడ స్మరలింతు వీని ♦ సంయమ మనుచున్. ర౯౯

ఆ॥ తొడరు కత్తితోడ ♦ దొర చేయి బిగఁ బట్టి, వలవ దింత తెగువ ♦ వనిత విడుపు
మనుతపోధనునకు ♦ నంజలి నేసి య, మ్మానధనుడు నిర్మ ♦ మత్వ మొదవ.

క॥ తలఁగు మనఘ ; నినుబోంట్లకు, వలనే యిట్లనఁగ నేలు ♦ వాని యనుజ్ఞ
గలనేని నేను మఱవం, గలనే నాయాన యింక ♦ గా దన నీకు॥ ౪౯౩

వ॥ అని యత్తపస్వివరేణ్యు నివారించి చంద్రహాసం బమర్చు కొని హరిశ్చంద్రుండు
తన కోమలాంగి కంతనాశంబు గుఱిసేసి వై వ నుంకించిన. ౪౯౪

సీ॥ సికమీది పూబంతి ♦ జిందు మరందమా, చదలేటి వలపున ♦ బొదలు ప్రోడ
సామేని చొక్కాట ♦ మే మెచ్చి తక్కిన, నెమ్మేని మఱపున ♦ నెగడు మేటి
యన్నిశిఖించిత ♦ మగు చుక్కబొట్టున, మదను దర్పొద్దతి ♦ మలఁచు దంట
తలమానికముల తఱ్ఱుల మించు పాపపే, రుల సంగడమ్మున ♦ వెలయు వలతి
మునులు వేల్పులు దన తోడ ♦ మొనయుదేర
వాగ్రమేశ్వరు లుభయపా ♦ ర్శ్వములఁ జెట్ట
బట్టి రా గట్లరాయని ♦ పట్టి చెలువు
డట్ట చూపట్టె విశ్వేశు ♦ డరున మెసఁగ. ౪౯౫

క॥ అంత నడుచు కథ లన్నియు, వింతలుగా నాటకమున ♦ విధ మెఱుకపడక
సంతసమున మ్రొక్కిన నృపు, గంతు విమతుఁ డెత్తి తనదు ♦ కౌగిటఁజేర్చె॥

క॥ వర మడుగు మన్న; యను న, వ్వరదయు వినుతించి భక్త ♦ వత్సల; శివ; నీ
శరణమునఁ జేరి నిన్నే, శరణి సేవించి మనఁ బ్ర ♦ సాదింపఁ గడే. ౪౯౬

ఆ॥ అనుచు నృపుఁడు వేడ ♦ నభవుండు కాశకు
దిక్కుఁ జూడ నతఁడు ♦ దేవదేవ
యీతఁ డేల నలయు ♦ నిలఁ జతుర్దశమను
కాలమితి మహేంద్రు ♦ గడై దరిని. ౪౯౭

క॥ నిల వలె నటు లన మేలని, పలికిరి సుర లీశుఁ డట్లె ♦ భావించి యనా
విల యగు నీకథ దివి భువి, విలసిల్లుఁ బ్రసక్తులనుఁ బ ♦ విత్తులఁ జేయు॥

తే॥ మోక్షమరచేతి బంతి నీ ♦ ముద్దులాడు
మూర్ఖ దేతెను సాధ్వి యి ♦ మృగుదఁ గూడి
ప్రజలఁ బాలింపుము నిలింప ♦ భర్త తోడి
చుట్టటిక మధ్వరంబుల ♦ సాంపు మీఱ. ౫౦౦

క॥ అని పలుకుబడుల యమృత, మ్మున మొనయింపుచునె రాజ్యమున నృపు నభిషి
క్తునిఁ జేసె నీశుఁ డమరులు, ననల జడిం గొలిపి రెలమి ♦ నాయకుఁ డలర॥

వ॥ అంతవట్టువారు మితిమీలు సంతసంబునం బోదలుచు నారాజశేఖరుని సచ్చ
రిత్రం బుపన్యసింప నాతని నుపలాలింపం దనకోడివారల యగుచుండ నవ్వారల
తోడం గూడ - జశేఖరుం దంతర్ధానంబుసేసెఁ బదంపడి పడమియొడయండును
స్వరాజ్యమణిపీతం బలంకరించె వశ్యకుశికనందనులుం దలఁ గడచు నానంద
మ్మనం దనరాసు చుండియు నన్యోన్యలక్ష్యంబులగు మాత్స్యరంబుల నొంక్షారుల
నధిపైపించుచుఁ దపంబున వెల్లు పొల్లువోవం గడమబిడ్డలం గూడఁ దెంపునం
జంపుకొనియుఁ దనివోక క్రొంచరూపంబులం గైకొని బహువత్సరంబులు
బోరాటంబులు సలిపి విసివియు వినువక విధిపైరణంబున నుడిగియు నుడుగక
యుడుకారు మనమ్ముల నొంక్షాండ కెమ్ముకొనుచు నప్రమత్తుల రయునుఁ బ్రమ
త్తుల భంగి న ప్రవర్తిల్లుచుండి రంత.

౫౦౨

ఆ॥ ఇద్దకొడుకు శక్తి ♦ వెనురక్కనుని వాతఁ
బడినఁ జావఁ దలఁచి ♦ యొడలు మఱచి
యడపి త్రోవఁ బోవ ♦ నవ్వసింఘుని కోడ
లడగు గడుఁ దోన ♦ యరుగుచుండ.

౫౦౩

వ॥ ఆయువతే గర్భవతియై యుంట నద్దాని గర్భంబున శమీగర్భసందర్భంబున చుచ్చా
వితం డగు బృహద్భానుం బోని యర్భకుండు నిర్భరుండై సంప్రదాయపరిశుద్ధం
బుగ శ్రుతిప్రచారం బొనరించుచుండ నయ్యది తనకొడుకు ఫణితే కనుగుణంబై
శ్రుతిసుఖం బొనగూర్చ నమ్మహాత్ముండు వెనుకకుఁ దిరిగి చూచి కోడలిం గనుం
గొని యవ్వా ; నీ నెవ్వతవే యని యడిగిన నాయమయు నతివేలం బగు మన్యు
సంపాతంబునం బొగులుచు నొగులుచుఁ దన్నెఱింగించిన.

౫౦౪

చ॥ నిలుకడఁ గాంచి తెల్విఁ గని ♦ నిస్తృతశోకవిపాకబంధుడై
మలఁగి నిజాశ్రమంబున స ♦ మంచితనిష్ఠఁ దపం బొనర్చుచున్
బొలఁతుక గర్భపోషణముఁ ♦ బూర్ణమనస్కత నాచరించుచున్
దలఁగెను గాధిపుత్రు నెడ ♦ దద్ద గడంగు కృధాతిరేకమున్.

౫౦౫

ఉ॥ అంతటఁ గౌశికుండును న ♦ నంతము స్వీయతపఃప్రభావ మొ
క్కింతయుఁ ద్రిక్క కోటుపడు ♦ పెంచి కలంచిన మచ్చరమ్ముఁ దా
మంతనమందు రోసి యొక ♦ మాటున నిల్చి తపఃప్రసక్తి భా
వితంబు బ్రహ్మభూయ మని ♦ విస్తృతశాంతిరసప్రబోధుడై.

౫౦౬

ఆ॥ పరమనుష్కరంబు ♦ పరఁగించె నప్రతి, మంబు దారుణంబు ♦ మాననిరత
మైన తపముఁ దపసి ♦ యాసహస్రాబ్దంబు, లఱులసురలు మునులు ♦ నలుకుచుండ.

క॥ ఆ వర్ష సహస్రము లటు, గా వచ్చిసఁ గాష్టభూతుఁ ♦ గనుకనిఁ బఱవం
గా వలసె నతనిఁ గనుఁగొని, యేవిఘ్నములకున యేని ♦ నినకులతీలకా. ౫౦౮

క॥ క్రోధము దెరలెనుఁ గామము, పాధి మఱచె భంగములకె ♦ భంగ మొదవె న
ట్లాధివ్యాధులు సడలెఁ ద, పోధను మాననతంబు ♦ పున్నెం బెగువణ. ౫౦౯

ఆ॥ అట్టి దీక్ష పూర్ణ ♦ యశా నెడ భుజియింప, నెంచి మాని పాక ♦ మంచితముగ
సిద్ధపఱచి నంతఁ ♦ జేరె నర్థిత్వంబు, నందియింద్రుఁ డన్న ♦ మన్నుచునుచు. ౫౧౦

క॥ ఒం జేమి యనక ద్విజున క, తం యోసఁగె భుజించె నతిథి ♦ తన కద్దెన నొ
క్కండు మెతుకేనియును లే, కుండఁగ నద్దాని కేనిఁ ♦ దనుకం జెదలొక. ౫౧౧

క॥ ఆవల వర్ష సహస్రం, బావిధి మానంబభుక్తి ♦ యధ్యుచ్ఛ్వాసితా
భావంబునుఁ జెకూరఁగఁ, బావనుఁడతఁ డుండె యోగ ♦ పరతంత్రుండై. ౫౧౨

సీ॥ ప్రాణవృత్తి బిగించి ♦ పరఁగ దశేంద్రియ, వ్యాపారములు మాన్చి ♦ యంతఁ బోక
మనమున వాక్కు న ♦ మృనము విజ్ఞాన మం, దదియు మహత్తత్త్వమందుఁ జేర్చి
శాంతాత్మ నద్దాని ♦ సరగ లీన మొనర్చి, యధ్యాత్మలత్యైక్య ♦ మలవరించి
ప్రణవంబు సావిత్రి ♦ బ్రహ్మరూపంబున, కనురూపముగ యోగ ♦ మవధరించి

బాహ్యవృత్తుల మఱచి య ♦ బాహ్యశక్తి
కలిమి నుచ్ఛ్వాస నిశ్వాస ♦ ములును నిలుచ
నిలిచె నటు వేయునత్సరం ♦ బు-బ మహాత్ముఁ
డాతఁడు తపఃప్రతిష్ఠాస ♦ మంచితముగ.

౫౧౩

ఆ॥ అట్లు యూర్పుఁ బుచ్చ ♦ కతెడు వేయును నేండ్లు, నుండ మస్తకమున ♦ నుండి వెడలె
ధూమమండలంబు ♦ తోఁచె ద్రైలోక్య మా, దీపితంబ కాదె ♦ దీన ననఁగ.

ఆ॥ అఱులసురలు మునులు ♦ వ్యామోహితాత్ములై
మందరశ్మ లగుచు ♦ మలయు కశ్య
లమున మునిఁగి తేలి ♦ విముఖులై యాపితా
మహుని నడిగి రాత్మ ♦ మాన ముడిగి.

౫౧౪

సీ॥ అల్ల విశ్వామిత్రఁ ♦ డాచరించెడు తపం, బంతకు మిక్కుటం ♦ బై తనరై
నొగి నంతరాయంబు ♦ లొదవించి చూచితె, మవి యెల్ల నైష్కల్య ♦ మందఁ గడఁగె

గ్రోధలోభము లందుఁగొనకొన వడుగిడ, మోహ మయ్యెడ గతఁమోహ మయ్యె
వృజిన మొక్కింతయుఁవెలయ దాఘను దెస, నే యుపాయము లింకఁదాయఁగలవు
దేవ ; యాతండు గోరిన ఁ దివ్యపదమొ
బ్రహ్మపదమో యొసఁగి చక్క ఁ పఱపవేని
ముజ్జగము లొక్క మొగినె ని ఁ ర్మలములగుఁ
దరలు మయ్య ; యామర్దశ ఁ దన్మలకుండ.

౫౧౬

ఆ॥ వ్యాకులంబు లగుచు ఁ వఱలవు దెస లంబు
ధులు గలంగె నచల ఁ ములు చలింఁచె
బ్రిదిలెఁ గదలెఁ బృథివి ఁ వీచె గాడ్పు భృశాకు
లుడుఁగ నయ్యె నిష్ప్ర ఁ భుఁడుఁగ రవియు.

౫౧౭

క॥ విభుఁడ ; క్షుభితమానసముగఁ, ద్రిభువనమును నాశ మెనయు ఁ తెఱఁగున కౌ నా
యభ మొదవ కుండు నాలో, శుభ మత్తేజస్వి వెరయఁ ఁ జూచి నిలుపవే.

ఆ॥ అగ్నిరూపుఁ డటు మ ఁ హాద్యుతి భగవంతుఁ, డును ననంగ నెగడు ఁ మునివరేణ్యు
సుప్రసన్నుఁ జేయఁ ఁ జూడుము కాలాగ్ని, కలన జగము లెల్లఁ ఁ గాల్పకుండ.

క॥ అని మొఱయిడ నిదె వచ్చెద, నని భక్తాభీష్టదాత ఁ యంబుజగర్భం
డను వొప్పఁగఁ బ్రస్థానముఁ, బొనరింపఁ దలంపు నిండఁ ఁ బొదలుచు నుండన్.

క॥ అదనున మునియోగోన్నతి, యదనంబై స్థాణుమూర్తి ఁ తాస్పదమై త
త్పదలక్ష్మ్యభృతినిభృతమై, కదల విదే మనుచు నలువఁ ఁ గలవరపఱచెన్.

ఆ॥ బ్రహ్మరంధ్రముననుఁ ఁ బరఁగు జ్యోతిర్లేఖ, లంచగఱుల కొనల ఁ నంది కొనఁగఁ
బ్రీతి వొనర నవ్విరించనుం డగుచెంచె, నెల్లసురలు మునులు ఁ నెలమిఁ గొలువ.

— ఁ విశ్వామిత్రుండు బ్రహ్మార్షి యగుట ఁ —

క॥ హస్తము తన్మస్తకము న, మస్తజగత్కర్త సేర్చి ఁ మలయించిన నం
ప్రస్తుతుఁ డతఁడు వినతుఁడై, ప్రస్తుతుఁ గావించెఁ బద్మ ఁ భవునిఁ బ్రపత్తిన్.

తే॥ అందఱు సురర్షు లజుఁడు నె ఁ య్యము దలిర్పఁ
గదిసి బ్రహ్మర్షి ; నీకు స్వా ఁ గతము నీదు
తపము పెంపున సంతృప్తిఁ ఁ దనరి నార
మిందఱ మటంచుఁ బలికి ర ఁ ట్లెలయు మదిని.

౫౧౮

ఆ॥ బ్రాహ్మణత్వ మ్మివ ♦ వడసితీ వగ్ర్య మ, గ్రంబునైన తపము ♦ కలిమి బలిమి
దీర్ఘమాయు వేను, ♦ దివుటమై, గూర్చితీ, నీకు శుభము స్వస్తి ♦ నెగడు మయ్య.

చ॥ అనుచు, బితామహుం డనిన ♦ యంతన యెల్లర కన్నియంతకు
మన మలరంగ మ్రొక్కి ముని ♦ మాన్యు, డతండు విధాత తోడ ని
ట్లనె జగదేకవంద్య నను ♦ నంచితు, గాఁ బొనరించితేని బ్ర
హ్మనిరతి, గూర్చు, గాత నిగ ♦ మప్రణవప్రథిత ల్వషట్కృతుల్. ౫౨౬

ఆ॥ అనిన బ్రహ్మమూర్తి ♦ వైనపై యవి యెల్ల, వలచి నిన్ను, జేరె, ♦ దలంప నేల
వేతె యట్లు లైన ♦ వివరింతు గాయత్రి, నీవు ఋషివి గాఁగ ♦ నెగడు నింక,

తే॥ అనుడు గురుండు తాత్రబ్రాహ్మ ♦ శాఖలజ్ఞు
డవ్వశిష్ఠుండు మహితు, డి ♦ ట్లనిన నాండు
గాని కానేర నని కట్టు ♦ గట్టి గాధి
పట్టి నొడువంగ విధి తన ♦ పట్టి బిలిచి. ౫౨౭

క॥ మైత్రావరుణీ; యీతండు, మిత్రుండ పో విశ్వమునకు ♦ మే లెఱిగించె
మైత్రి నెఱపు మిక విశ్వా, మిత్రుండన, బ్రసిద్ధి, గాంచు ♦ మేకొని జగతి.

వ॥ మీర లిరువురును నసమానతపోబలసమన్వితుల రట్లుం గావున మాత్సర్యం బన
భ్యర్హితం బనిన మహాత్మా; నీపనిచిన తెఱంగునన మెలంగుదు నని కుశికతనయు
నిం గొఱిలించుకొని వత్సా; మహానీయతపశ్శ్రభావంబున బ్రహ్మర్షి వైతి వింక
నుత్తమశ్లోకుండవుం గమ్మని కమ్మనిపలుకుల నుమ్మలికం బెడలించిన నామహామ
హుం డాగురువర్యునకుం బునఃపునఃప్రణామంబు లాచరించి పూజించి యపరాధ
క్షమం బర్థించి స్తోత్రపాఠంబులుం బన్ని మన్నన వడసె నట్టి సమయంబున. ౫౩౦

క॥ సుతనిర్విశేషు, డీతం, డతులితమహిమానుభావ ♦ మందం గనె వి
శ్రుత యయ్యె, గీర్తి తన కి, క్కతన ననుచు గురుండు తృప్తి ♦ గనె రఘురామా.

క॥ అచ్చర లాడిరి దివిని వి, యచ్చరు లరుసమున, గురిసి ♦ రలరుల, గుశలం
బచ్చుపడె జగతి నెల్లెడ నొచ్చె మెడలి వార లొరిమ ♦ నొడఁబాటు గనె.

ఆ॥ సురలు మునులు, దన్ను, ♦ జట్టి రా బ్రహ్మ బ్ర
హ్మణ్యులైన వారి ♦ యర్చ లెనసి
యిరువురను సమృద్ధి ♦ లెలయు, డీ రంచు దీ
వించి మించు నిజని ♦ వేశ మొలసె.

వ॥ బ్రహ్మర్షి శేఖరుండైన పసిష్ఠుండును దన యంతలుగా సుప్రతిష్ఠితుండైన శిష్యుని
మేలెంచి యాశీర్వదించి యాతని వీడ్కొని ప్రమోదాతిశయంబునం బొదలుచు
నిజాశ్రమపదంబునకుం జనియె. విశ్వామిత్రుండును తర్షంబు లెల్ల ఫలించె నిట్లని
హ్వానితాత్పుండయి తన యిచ్చ వచ్చినట్లుప్రవర్తిల్లుచుండె నియ్యది యిమ్ము
హనుభావుని బ్రహ్మర్షిత్వప్రాప్తినిదానంబైన తపశ్చరణప్రభావంబు. ౫౩౪

క॥ ఇమ్ముహనీయచరిత్రం, బిమ్మై వెలసె న్దగమున ♦ సంతయుఁ బ్రీతి
నెమ్మది స్మరించు నాతం, డిమ్ముగఁ గను సిద్ధు లెనయఁ, డే పనిచెఱుపుల్. ౫౩౫

తే॥ రామ ; యీ వ్యక్తియె తపఃప ♦ రాయణము జ
ప్రసాదము సిద్ధిసం ♦ పత్తిసీమ
ప్రాంచితాధర్వయోగసాం ♦ మాజ్యలక్ష్మి
బ్రహ్మవిద్యానిధానంబు ♦ ప్రాభవంబు. ౫౩౬

ఆ॥ ఈప్రభావమహితు ♦ నెనసి యీ రరుదేర, సిద్ధులెల్ల మిమ్ముఁ జేరి వరపు
డమ్ము సేయఁగాఁ గ ♦ రమ్ము రాగిల్లవే, రఘుకులాబ్ధిచంద్ర ♦ రామచంద్ర ;

క॥ అని యిట్లు శతానందుం, డినకులమణు లక్కుమారు ♦ లెల్లరు సభ్యుల్
మునులును విన నెఱిగించిన, జనితానందుండు జనక ♦ జనపతి ప్రీతి. ౫౩౭

ఆ॥ దోసిల్లాగ్ని యట్లు ♦ దొరసె శోభనలక్ష్మి, పేర్ని మత్కులమునఁ ♦ బెంపు నింప
నేను సుకృతి ననుగృ ♦ హీతుండ కాకుత్స్థ, మణులఁ గొంచు నీవు ♦ మలయ మాని.

తే॥ ఓమహాభాగ ; బ్రహ్మర్షి ♦ యోగివర్య ;
నేటికిఁ గృతార్థతం గంటి ♦ నీకతమున
వెలయవె గొనమ్ము లెన్నియు ♦ విశ్వవిహిత
మనఁగ దనరెడు నీదుద ♦ ర్చనము పొనర. ౫౪౦

క॥ అనునెడ రాఘవుఁ డానం, దనవోల్లాసమునఁ బొదలి ♦ తాను ననుజుఁడున్
వినుత్తించిరి మునివర్యుని, వినుతకథాశ్రవణత్పత్తి ♦ వెలయుచు నుండన్. ౫౪౧

వ॥ వెండియు రాజర్షివరేణ్యం డగు జనకుండు సువిహితశుశ్రూషావిశేషంబుల నా
బ్రహ్మతేజోనిధి సేవించుకొనుచుం దత్ప్రసాదంబు వడసి ప్రస్తావవశంబున. ౫౪౨

ఆ॥ దేవయజనభూత ♦ దివ్యచారిత్రంబు, దెలిసి యెండు సేయఁ ♦ దెఱఁగు లేక
యునికి శివశరాస ♦ ముంకువ గా నిడి, వేచి యుంటి వీర ♦ వివర మరయ.

ఉ॥ ఎన్నిక గన్న వార లగు ♦ నేలిక తెందఱొ తూలి యీసునం
బన్నిన నిల్చి యేను నటు ♦ పాల్పడ స్వాన్యబలంబు లొక్కటన్
సన్న సెడన్ రిపు ల్లలగ ♦ సాయ మొనర్చిరి వేల్పు లాదృతిన్
బన్నము వో ససార మన ♦ పాయము నైన యనీక మేర్పడన్. ౫౪౪

క॥ సాంకాశ్యపురీశుడు ని, శృంకముగాఁ దొడరి గెలిచి ♦ సంపద కేనుం
గొంకక మదనుజుఁ గూర్చితిఁ, బంక మరయుఁ గాచె రాజ ♦ పద్ధతి యెందున్.

ఆ॥ ఎన్ని పాటు లెట్టు ♦ లేనాఁడు పడిన నేఁ, డన్నియును శుభాన్య ♦ యాంచితంబు
లయ్యె దాశరథుల ♦ ననుమతిఁ దొడితెచ్చి, శుద్ధమార్గ మొపు ♦ చూపు కతన.

క॥ అనఘా ; వేల్పుల కేనియు, ననయం బాశాన్య మైన ♦ యాదర మిచ్చెన్
ననుఁ బొరయఁ జేసి తీ నీ, చన వన వర దేవతాప్ర ♦ సాదమ కాచే. ౫౪౫

తే॥ అనుచు నొండొండ సమ్మదం ♦ బతిశయిల్ల
సరససల్లాపపారవ ♦ శృమునఁ బొదలు
చుండి రోరంత ప్రొద్దు న ♦ య్యుత్సుకతయు
భాపిశుభ సూచకస్థితిఁ ♦ బరగుచుండ. ౫౪౬

సీ॥ అంతట జనకుఁ డ ♦ త్యంతకౌశూహల, మ్మునఁ దనరారుచు ♦ మునివ రేణ్యుఁ
గాంచి వెండియు ననుఁ ♦ గలదె సంతృప్తి భ, వత్తపస్తేజఃప్ర ♦ సత్తి నెగడ
వింటి నీనాఁడెల్ల విషయము లేను స, సభ్యరాజకుమార ♦ చంద్రుఁడ నయి
యప్రమేయములు నీ ♦ యందుఁ దపోబల, వీర్యగుణౌఘము ♦ త్వలయుచుండ
నల పితామహునం దట్టు ♦ లా యమేశు
నంద పోలెఁ ద్రివిక్రము ♦ నం దనంగ
బహువి శేషము ల్విలసిల్లు ♦ భద్రదములు
పొగడ నాకుం దరం బానె ♦ పుణ్యమూర్తి. ౫౪౭

ఆ॥ కర్మకాల మొకఁ ♦ గౌళికేంద్రా ; రవి, మండలంబు లంబ ♦ మాన మయ్యె
నీకు స్వాగతంబు ♦ నెఱి నొసంగు నునుజ్ఞ, యెల్లి దర్శనాప్తి ♦ నెలయువాడ.

క॥ అను డట్లు సేయు మనవుడు, జనకుఁ డుపాధ్యాయయుక్తి ♦ సంయమివరుఁ జ
ట్టి నమస్కరించి చనె వా, గును విడిదికిఁ జేరి రయని ♦ రూఢి దలిర్పన్. ౫౪౮

క॥ అని వినిచినఁ జెలువునిఁ జెలు, వ నవోల్లాసం బెసంగఁ ♦ బ్రార్థించెఁ బునఁ
పునరాలింగనకృతి తని, పున కవ్వలి చరిత మెనగ ♦ బోధింపంగన్. ౫౪౯

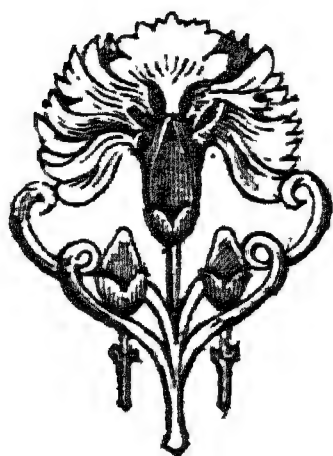
స్థర॥ విశ్వాతీతప్రభావో ♦ ద్విలసితవిభవా ♦ వేల్లితప్రాభవశ్రీ
 శశ్వత్సిద్ధస్వభావో ♦ చ్ఛ్వాసితశుచియశ ♦ శ్చంద్రచంద్రాతపాఢ్యా
 నిశ్వాసప్రాణనాంచ ♦ నిఖిలనిగమని ♦ క్లితతత్త్వప్రకాశా
 పశ్వాభ్యోద్భాసిజీవ ♦ ప్రకరసుఖపరీ ♦ పాలనోద్యద్వికాసా. ౫౫౩

క॥ మునినందిత నిఖిలజగ, జ్ఞనిసాఫల్యప్రయుక్త ♦ సకలకలాభో
 ధనచతురశ్రుతిసంస, ద్వినివేద్యాత్మానుభవవి ♦ విక్తవిచారా.. ౫౫౪

ఉపేంద్రవజ్ర॥ తపఃప్రచారానుగ ♦ తత్త్వసారా, విపాటితక్లేశవి ♦ వేకలభ్యా
 ప్రపన్నసంరక్షణ ♦ బద్ధదీక్షా, విపాకసౌఖ్యావహా ♦ వృత్తివేద్యా. ౫౫౫

గద్య॥ ఇది శ్రీమదుమామహేశ్వరచరణనలిననిత్యసేవాసమాసాదితానవద్య
 కవితాయోగహృద్యమహితాత్రేయగోత్రపవిత్రహనుమత్సుధీతనయ
 విదితనయ లక్ష్మ్యంబా గర్భశక్తిముక్తాఫలాయమాన
 వేంకటప్ప కవీంద్రాభిధాన ప్రణీతంబైన
 శ్రీరామకథామృతంబను మహాప్రబంధంబునందుఁ
 బాలకాండమున సప్తమాశ్వాసము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

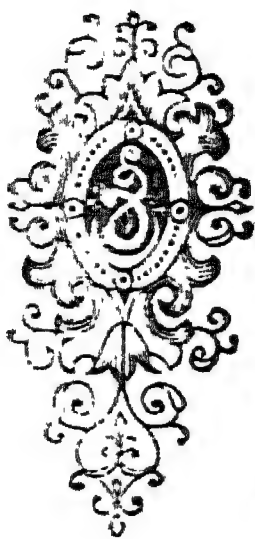

శ్రీ రామ కథామృతము.

బాలకాండము.

—♦ ఆష్టమాశ్వాసము ♦—

—:(0):—

మదహిమకిరణామృత
ధామాస్తమయోదయప్ర ♦ ధానవిశేష
భ్రామితకలామహారా
ద్యామంత్రితకాలరూప ♦ తాచిత ; దేవా.

౧

—♦ సూర్యాస్తమయ చంద్రోదయాది వర్ణనము ♦—

తే॥ అవధరింపుము శీతన ♦ గాత్మజాత, చిత్త ముప్పొంగఁ గలధౌత ♦ శిఖరినిలయుఁ
డిట్టులను నంతరంగంబు ♦ మట్టుమీఱు, కుతుకపరివాహ మద్దెసఁ ♦ గొమరునూప.

ఆ॥ సంయములును రాజు ♦ సల్లాపములఁ దేలు, టాలసి మత్కులీనుఁ ♦ డోజ రాముఁ
డెల్లి శివశరాస ♦ మెత్తు వేగన వత్తు, ననుచు నస్తగిరికి ♦ నరిగె నినుఁడు. 3

క॥ అగుణం డరుణం డగు ట, బృరమే శబ్దైకగుణ న ♦ భోవీధియు న
ట్లగుణత్వ మెనసె వారుణిఁ, గర మానినపట్ల రాగ ♦ కలనకుఁ గఱవే. ౪

క॥ ఇనుఁడు సభోమణి యే యగు, టనుఁ దా నెటు మెఱయు నటు వి ♦ డంబించు నభం
బునుఁ దత్రత్య యగుచుఁ దగు, ఘనరేఖయు నట్టిచాయఁ ♦ గైకొన కున్నే. ౫

ఆ॥ ఎన్ని వసువు లున్న ♦ నెంత త్రయిమూర్తి, యైన నెల్లక్రియలు ♦ నరయు చున్నఁ
దావు గాని తావుఁ ♦ దవిలి ప్రకాశింపఁ, డంతమాత్ర జనునె ♦ యతని విభుత.

ఉ॥ కూడి మెలంగియు న్మగని ♦ కూర్చి యెఱింగియు సంజః గాంచి వె
న్మాడఁ దొడంగెఁ జాయ యది ♦ యట్టిద కాదె సపత్ని వేర మా
జాడఁ దలఁచి పల్కొమల ♦ సంగడ మొల్లకుఁ డంచుఁ జాటుచున్
వేడివెలుగ గెటో చనియె ♦ విహ్వలుఁ డింతకు సాహసింపఁడే.

2

శే॥ సఖి తనదు వేడిమి సహంపఁ ♦ జాల కరుగ
శూన్య మగు నాకసం బింకఁ ♦ జూడ లేక
భోగపత్తితో వినోదింపఁ ♦ బోలు నని ర
నాతలము కెన్న వట్టె నా ♦ జాతె నినుఁడు.

౪

మ॥ మద మెచ్చు దటి వేచి గుంపులాని త ♦ న్మాంసాశను లైన్ననం
గదియ నిట్టి కెరల్చి తద్రుధిరసి ♦ క్తస్వాంగుఁడై భోగిభూ
పద నానాపగఁ దోగ నేగె నన భా ♦ స్వంతుండు చాటాందె నె
మ్మదిఁ దేజస్వుల సత్త్వ మెన్నరు గదా ♦ మందేహు లెప్పట్టునన్.

౯

ఉ॥ చాఁచిన తెక్కలం దికి ♦ చక్కవిదుర్పుచు నిల్చి క్రిందికిం
జూచి మొదళ్లు మోడ్చి వడి ♦ జుమ్మన దిగ్గున డిగ్గి వాసవృ
క్షాచిత దృష్టి నెక్కొన స్వ ♦ యంకృతనీడము లొందెఁ గూయుచుం
దోచిన య ల్లెరం దొరయఁ ♦ ద్రోవలు పట్టిన పక్కు లొక్కటన్.

౧౦

సీ॥ వారుణే తా నయ్యె ♦ వాసకసజ్జక, పద్మిని ప్రోషిత ♦ పతక యయ్యె
నటు విరహాత్కంఠ ♦ నధిగమించెనుఁ గోకి, కలహంతరిత యయ్యె ♦ గగనలక్ష్మి
పాశ్చాత్యకమలిని ♦ పరఁగె ఖండిత యన, సంజ తార్కొనె నభి ♦ సారిక యన
స్వాధీనపతికయా చాయ తోడనె చనె, విప్రలబ్ధాత్వంబుఁ ♦ బెరసె బ్రాచి
యస్తశిఖరి వెనుక ♦ కా లోకబాంధవుం
డరిగినపుడ యంక ♦ నఖిలమునకు
నేన కా కొకొండు ♦ నెగడునే రాజంచు
నిరుల దొరయు దర్ప ♦ మెనసి మెఱసె.

౧౧

అ॥ సంజ గడవ విష్ణు ♦ సారూప్య మినుఁడు గై
కొంట కారణముగఁ ♦ గూరెఁ గృష్ణ
కలన యతనిఁ దెలియఁ ♦ గాఁ జాలమియుఁ దద్వి
భూతి భువనమెల్లఁ ♦ బొరయుటయును.

౧౨

తే॥ అబ్రమె విరోచనాత్మజ ♦ నపనయింప.
మూడడుగులఁ దమొనత్తు ♦ మొనసె జగము

చిత్ర మిష్ట విరోచనుఁ ♦ జీరి తఱిమి
యొక్క యంజన జగ మెల్లఁ ♦ ద్రొక్కెఁ దమము.

౧౩

తే॥ త్రాళ్ళ బాముల నొనరించెఁ ♦ దవిలి స్థాని
వులనె దొంగలుగాఁ జూపెఁ ♦ గలుగు మిట్టు
గన్న మిన్ననుఁ గానని ♦ గతఁ బొనర్చె
సంస్కృతీయ కాఁ దమోవ్యాప్తి ♦ జనులకెల్ల.

౧౪

ఉ॥ అన్నియు నీలపుం గిరులె ♦ యన్నియుఁ గృష్ణమృగవ్రజంబులే
యన్నియుఁ గప్పుమాఁకులె మ ♦ అన్నియుఁ గాటుకపిట్టగుంపులే
యన్నియు భానుభూనదులె ♦ యా జను లెల్లరు శౌరిమూర్తులే
యన్నిటఁ దాన యయ్యె నిరు ♦ లొనెటు కాలమహత్త్వ మెన్నఁగన్.

౧౫

తే॥ కప్పుతాపశ్లేరంబునఁ ♦ గలయ జ్యోతు
లునిచి చీకటిదొరకు మే ♦ లొదవెడు మని
మించి యభిసారికలు నివా ♦ లించి రనఁగ
నుప్పరంబున నటఁ జుక్క ♦ లుప్పతిల్లె.

౧౬

చ॥ గిరిశసుతుండు కొంచమలఁ ♦ గ్రేవ శరాహతిఁ దొల్చె నంచు నా
హరితనయుండు స్పర్ధ మెయి ♦ నాశుగము న్నొని పద్మజాండక
ర్పరపరసీమ నెల్లెడల ♦ రంద్రచయం బిడి లోకజిత్వర
త్వరమఁ దలిచ్చె నాఁ దదను ♦ వర్తిపరాభలు రిక్క లొప్పిశిన్.

౧౭

తే॥ ఈవిమాని సనలు గ్రుచ్చి ♦ మెత్తినట్టి
ముత్తైములు దోయిళులఁ జేర్చి ♦ మొనసి రాత్రి
భూధరాత్మజ తలఁబాలు ♦ వోసె భవుని
శిరమున ననంగఁ జుక్కలు ♦ సెలఁగె మఱియు.

౧౮

సీ॥ తమ్మిపూదీవియ ♦ దైన్యంబున మునుంగఁ, దొగదీగె విరిజిగి ♦ దొరయ సాగె
జక్కవ లుస్సురం ♦ చుక్కువో సడలంగ, లలిఁ జకోరాలి కు ♦ ల్లాస మెసఁగెఁ
దెరువరులకు గుండె ♦ దిగ్గుదిగ్గు రనంగఁ, దెక్కలికొండకుఁ ♦ దెలివి వొడమెఁ
గాకిపిండువు గన్ను ♦ గానరా కొదుఁగంగ, గూబ లక్కజపుఁ జూ♦డ్కులఁబొసంగె
నిక్కువలకు జారు ♦ లిదె తఱి యని తారఁ
దక్కువారి కింటఁ ♦ దాఁగ నయ్యె
నొక్క యినుఁడు సన మ ♦ తొక్కండు రాజు రాఁ
జిక్కి యున్న నడిమి ♦ యిక్కటమున.

౧౯

తే॥ సమయమంత్ర నిజప్రజ్ఞ ♦ జలజహితునిఁ
దతీమి యుదయాదిపదహర్మ్య ♦ తలము మేలి
సుధను మెఱుగిడఁ జేసెఁ చా ♦ శుభ్రకిరణు
రాక కనినట్లు తెలిరంగు ♦ వ్రాచిఁ దోచె. ౨౦

క॥ మచ్చిక మీఱఁగఁ దన పతే, వచ్చెననుచుఁ బ్రాచి దెలుప ♦ వరలి రజని తా
నచ్చపు ముత్తియముల ప్రోవిచ్చెను మెచ్చి యనఁ దెలుప ♦ హెచ్చె న్మఱియున్.

—♦ చంద్రోదయ వర్ణనము ♦—

చ॥ ఇవ మొలయించు వెల్లు జిగి ♦ కిక్క చకోరము లుబ్బు పంట గెం
దొవ గిలిగింతగొట్టరుల ♦ త్రోపుడు తమ్ముల మోడ్పు వేల్పులు
వ్వ వడఁ దెరల్చుపా లిరుల ♦ పట్టునఁ దెట్టిన చుట్టుగీటు పాం
థవితతి దావవహ్ని స్మర ♦ దర్పము దామ్రొనెఁ దూర్పుదిక్కునన్. ౨౧

తే॥ తఱినలువ తూర్పుమున్నీట ♦ దనదు వీర్య
మమృతరశ్మిభువనహేతు ♦ వై తలిర్ప
విడువ నది యండపేళియై ♦ వెలసె రక్త
కలన ననఁ దొల్ల శశి దోచెఁ ♦ గావిచాయ. ౨౨

చ॥ తొలిమలకుండఁ దెల్విదధి ♦ తొన్క భమార్గపుఁ గవ్వ ముంచి చు
క్కలు బయ లొందఁగా రజని ♦ కాంత మధించి తెమల్చి యెత్త శ్రీ
లొలికెడు వెన్నముద్ద యన ♦ నొప్పె సుధాంశుఁడు దొల్ల మించు ర
క్తిలలితదీపదీప్తివిర ♦ తిం దగు నిద్దపుఁ దెల్పు దోపఁగన్. ౨౩

తే॥ దైవవైద్యాగ్రణి వళందు ♦ దరద మేర్చి
వారిజంపు ద్రవం బందు ♦ వడిచి నూటి
యవ్విభావసురశ్మల ♦ ననఁచి చేసి
నట్టి రసఘటి శశిమించె ♦ స్వచ్ఛకాంతి. ౨౪

ఉ॥ ఆ యిదె మైథిలీపరిణ ♦ యం బని వేల్పులు బాణసంచుఁ గ
ట్టాయితముం బొనర్చి విభుఁ ♦ డౌనన మాద్రికిఁ గొన్ని గ్రాలఁగాఁ
జేయఁగఁ దొల్లఁ గెంపు నటఁ ♦ జెల్వగు వెల్లయు మించు మేల్మతా
బా యనఁ జంద్రుఁ డింపెనసె ♦ భాసిలెఁ జుక్కలు వెన్నముద్దలై. ౨౫

తే॥ సమయశిల్పి గగనశాల ♦ సంజ మగనిఁ
బోలెఁ దమి విభు భ్రమిఁ గూర్చి ♦ లీలఁ జెక్కఁ

జెక్కలనరిక్కలొదవె శ్రీ ♦ లెక్కె మూర్తి
లోనఁ గల మచ్చనాఁ గప్పు ♦ గానఁ బడియె.

౨౭

క॥ నెల దల యెత్త జిలుగు వె, న్నెలయుం దలయెత్తె న్వాత్మ ♦ నికషగతశ్రీ
విలసన్మహాదాఖ్యానా, విలసత్త్వస్ఫురణ మన వి ♦ విక్తం బగుచున్.

౨౮

ఆ॥ ప్రొద్దు వసువు లిందుఁ ♦ బొరసెఁ బద్మిని సిరిఁ
గలువతీవె గొని వి ♦ కాస మొండె
గాలకలన నిట్లుఁ ♦ గాదె యొక్కఁడు సెడ
నొక్కఁడు బాగుపడుట ♦ యుర్విలోన.

౨౯

ఉ॥ ఉ బృక సంద్రముం బెరసె ♦ నో యన రా దటు కల్వతెల్వి యం
దిబ్బడి చందుతాసానల ♦ నెక్కుడు పా లొక డింక దానికే
ముబ్బడి గట్టివా యెదల ♦ మోసల బాలల గబ్బిగుబ్బలం
బ్రబ్బె నొకింత పైఁబడి స్మ ♦ రప్రభుమాతులదర్శనంబునన్.

30

క॥ తను వుబ్బెఁ జకోరములకుఁ, గను లుబ్బెను జక్కవలకుఁ ♦ గామినులకు నె
మ్మనము తనువు చను లుబ్బెం, గను లించుక యుబ్బె రతివి ♦ కాసము పేర్చిన్.

చ॥ ప్రియు నెడఁ బాసి కోకి తన ♦ పెంపు సెడం బొగులంగ నల్లె తా
నయి మగఁ డొక్కఁచో నొదుఁగ ♦ హా యని పద్మిని గుండెఁ గల్వతీ
వియ స్మయ మొప్ప నవ్వె భువి ♦ విప్రతిపన్నులఁ గాంచి మంచిచే
డియ లటు లంగలాత్తురు గ ♦ డింతురు మ్రుక్కడు లెక్కసక్కెముల్.

3౧

క॥ పొలయలుకల తోడుత సి, గ్గులుఁ బో మానినులు మగలఁ ♦ గూడి పెనఁగి రా
నెల తాలం గరఁగింపం, గల రా జెలనాగ లనఁగఁ ♦ గానులొ సురలో.

33

—♦ చంద్రికా వర్ణనము ♦—

సీ॥ మొలకలై తల లెత్తిముత్తలిరులు బోది,యలు జాంపములు పూల♦నెలవులు నయి
పలపలనై జాలు ♦ పడి పొంగి తరఁగల, మల్లడిగొని మీటి ♦ వెల్లివిరిసి
మిన్కుమిన్కుమని క్రొ ♦ మ్మెఱుఁగాని తళతళ, మని మిఱుమిట్లుగొ ♦ ల్పి నలిరేగి
మొనసి కేల్పొఁచియంకనము లొప్పించిచె, య్వులు కళల్వలపులుఁ♦గలయనూది
వెల్లమానిమేటి ♦ వల్లరు ల్పున్నీటి
పొలఁతిమిన్న లచ్చఁ ♦ పుండెలిజిగి
మించుదీవె లాట ♦ మించుఁబోఁడులు నా భ
మించెఁ జంద్రికలు ప్ర ♦ పంచమునను.

3౪

సీ॥ జళిపించె ముద్దులేసరసపుఁ బ్రాయపుం, గొనులనూనూగుకోర్కులెదజొన్చి
యలికించె మగలరా ♦ కలు వేచు జవరాండ్ర, బడిబడిఁ గలఁచినిబ్బరమెడల్చి
వలపించెబొలయల్కఁదొలఁకుకుల్కుమిటార్ల, దమిరేచిబండెకోల్తనముసూపి
మలయించెఁ దగులాట ♦ ముల నిక్కువలఁ జొక్కు, జోటులదత్తఱపాటుగూర్చి

ప్రియుల జంట ననఁగి ♦ పెనఁగు పూఁబోండ్ల యు

ల్లసనమునకుఁ గొంతి ♦ గొసరుపెట్టి

పెచ్చుపెరిఁ నిట్లు ♦ వెన్నెల వెల యిడి

జగము లాముకోన్న ♦ చందమునను.

37

మహాస్రగ్ధర॥

సలిపె న్నొట్నాలవేడ్క ♦ ల్పతుల వలిపెపుం ♦ జాటుపయ్యెంటలం గు
ల్కులు దొల్క నిక్కు లెక్కం ♦ గుమగుమ మను మే ♦ ల్లుబ్బపాలిండ్లపైమే
ల్కాలిపె న్నొన్దొన్దొ సిగ్గు ♦ న్నొనకొని మెలఁప ♦ న్నొక్కిళ్లు త్రింగు ముగ్ధల్
చలవృత్తి స్ఫుర్తవత్ ♦ స్థలి నెలకొనఁగ ♦ న్నాంద్రచంద్రాతపంబుల్. 38

సీ॥ పెట్టిపోయని వట్టి ♦ పేరాసలే కదా, యను నట్టు లొక క్రేవ ♦ నవఘళించి
కనుజెప్ప లల్లార్పఁ ♦ గా నేర నినుఁ జూచి, యనుఁగితి నొకట నెయ్యంబుసూపి
తెమి నిల్పఁ జాల నె ♦ దం జేర్చు మన్నట్టు, లొకచాయఁ బైఁబడియొత్తియొత్తి
పలుకుపల్కు న వడ్డి ♦ పాఱవైతువె యను, విధమున నొక్కచో ♦ విట్టవీగి

వలిపెపుం బావడా లేలి ♦ పై రిణీలు

నిగనిగలు గొల్పు మేల్గు ♦ తైలపు మీలు

చెమ్ముల చకచ్చక త్రించఁ ♦ జెలుపు గాంచు

వేశ్యలకుఁ దోడు చంద్రిక ♦ త్వలసె నపుడు.

32

తే॥ వెండిమెఱుఁ గిడినట్లు బ్ర ♦ హ్మండభాండ
మలము వెన్నెల మై గంధ ♦ మలఁది తెలుపు
గట్టి మల్లియ లెల్లెడఁ ♦ జుట్టి ప్రోడ
తెట్టెటా రహస్థులు సేరి ♦ రిచ్చ దొనఁక.

35

సీ॥ మహిలాలలామల ♦ మగల మాటల కఱ, గడి దాట నీయని ♦ కట్టువిద్దె
పొలయల్క దయ్యంబుఁబొలిమేర గడవంగఁ, దరలించు మంచిభేఁ తాళమనువు
సిబ్బితి చీడఁ జే ♦ చేఁ దీసి వేయఁ బ్ర, ఖ్యాతి గన్నట్టి ది ♦ వ్యాపధంబు
తరులనేఁ గొమల క ♦ న్నన్నలఁ ద్రిమ్మరఁ, జేయఁ జాలిన వశ్య ♦ సిద్ధఘటిక

జంపతిరహస్యలక్ష్మ్యతం ♦ త్రప్రియసఖ
యైన నిద్దంపు మద్య మ ♦ త్యాదరమునఁ
జంద్రికలఁ జంద్రశాలలఁ ♦ జంద్రముఖులఁ
గూడి యానిరి మెచ్చుచుఁ ♦ గోడెకాండ్రు.

3౯

చ॥ ఎది దలపెట్టిన న్యనుక ♦ కీడ్వఁగ నీకట గాఁగ నెద్దియున్
వదలఁగ నీక పొంగి యెద ♦ వ్రాలఁగ హత్తికొనంగఁ జొక్కఁగాఁ
బొదలఁగఁ జేసె జంపతుల ♦ భోరునఁ దా స్మరసంగరంబునన్
మదనసహాయుడై మదుడు ♦ మంటికి మింటికి నొక్కరూపునన్.

౪౦

మంజుభా॥ సహకారిలాభమున ♦ శంబరారియు
న్విహరింపఁ డాఁ దొడరె ♦ విఱ్ఱవీగుచున్
బ్రహ్మరించెఁ గొట్టుపడఁ ♦ బాంధసంతతిం
గఁహనాగతి న్మోససి ♦ కూటహేతులన్.

౪౧

క॥ అట్టియెడ మట్టుమీఱిన, యిట్టలఘ్నం బసల రసల ♦ యేతరవృత్తిన్
గట్టిపఱచు వగ కళలం, బుట్టించెడు పరికరంబు ♦ పొడవుపడంగన్.

౪౨

—♦ శ్రీసీతాదేవి యయాగ విప్రలంభ శృంగార వర్ణనము ♦—

తే॥ అంతిపురి జానకీదేవి ♦ యాత్మసఖుల
వలన విని రాముఁ బ్రకీకృతి ♦ కలనఁ గాంచి
హరినవీనావతారమ ♦ యశా నటంచుఁ
దలఁచె నెమ్మదిఁ గోర్కులు ♦ దందడింప,

౪౩

క॥ మునుమున్నె మోహవల్లరి, పెనఁగొనె హరిఁ గూర్చి పూచెఁ ♦ బేర్చిన్నేడి
తెనుచందనయష్టేయుఁ ద, ద్ధుణవాసనలం దలిర్చి ♦ గొనకొన కున్నే.

౪౪

తే॥ కమలవాసిని తా నయ్యుఁ ♦ గంజనేత్రుఁ
డగు పెరింగియు మానుష ♦ త్యాశ్రయణము
కతన లోకానుసరణంబు ♦ గాంచె నింక
నెద్ది సేయదు భవబంధ ♦ మేరి నైన.

౪౫

క॥ కొనె సాధ్యాసాధ్యనిరు, క్తిని రాముని వల ధనుస్సన్న ♦ తిని బలుశంక
ల్మనమునఁ బెనఁగొనఁ గా ని, ట్లని తనలోఁ గోమలాంగి ♦ యారాటమునన్.

చ॥ పొడమరె రాచకన్నియలు , పోడిమి నెక్కొన వన్నె కెక్కరే
తొడరి వరింపరే మగని ♦ దోసము మోసము లేక సంగడం

జెడలక సౌఖ్యవారినిధి ♦ నిట్టటు నీడరె నాదు కోర్కె-కే
యడ పొడ నూడఁ బోదు ఫల ♦ మాటడి యబ్బె ధనుఃపదంబునన్. ౪౭

సీ॥ తనకుఁ దానే యిట్లు ♦ దారసిల్లునె హరి, విడుచునే స్వీయమై ♦ వెలయు ధనము
నృపకుమారకు లింత ♦ నెగ డొందుదురె భువి, గనునె నాకై జన్మ ♦ కర్మగతులఁ
గాదన్న నిట్టి చి ♦ ధ్వనలీల యెసఁగునే, యంశమాత్రం బొడ్ల ♦ నందఁ జనదె
యాచక్ష్మదనమె యి ♦ య్యదియీతఁడునరుండె, తనువేచుమదను ♦ డిట్లెనయరాదె
గాధిసుతు రాక నుడియు సా ♦ క్ష్యము నొడువదె
భవు శరాసన మెక్కిడ ♦ వలయుఁ గాదె
యని వితర్కింపఁ దొడరె న ♦ య్యలరుఁబోడి
రాము వలగొని యంతఃక ♦ రణము పొనర. ౪౮

వ॥ వెండియు నమ్మత్తకాశిని కొండొక తడవు విచారించి. ౪౯

క॥ కాకున్న మన్ననోగతి, యేకతమున నిప్పురుషుని ♦ యెడ నేకతఁ దాఁ
గైకొనె నిర్మల యియ్యది, వైకుంఠునిఁ గాక యొడ్ల ♦ వలచునె యెపుడున్. ౫౦

క॥ జనకుని సమయము నెఱి దన, కనుకూలం బగునొ విషమ ♦ మయ్యెడునో యే
మనవలె నయ్యనఘున కెది, పొనరింపఁగ రామి నిదియె ♦ బుద్ధిం దోచెన్. ౫౧

క॥ ఘనుఁ డమ్ముని వెనువెంటం, జనుదేరఁగ నైన కలిమి ♦ సరియోజింపన్
దన కందును సందియమే, పెనుపొండెడు నేమనంగఁ ♦ బొసఁగదు మదికిన్. ౫౨

చ॥ ముని మహనీయుఁ డొం డలఁతి ♦ మునొక్కనఁ బోఁ డనినన్ ద్రిశంకునిన్
గనికర మొప్పఁ గావ సమ ♦ కట్టి సువర్గ మొకొండు గూర్చెఁ ద
త్తనయుని పట్టునం బ్రతిన ♦ దారొక్కన మార్కొని యష్టకష్టముల్
పొనరిచె మెచ్చి యింద్రపద ♦ పూజ్య నొనర్చి తనర్చెఁ గ్రమ్మఱన్. ౫౩

క॥ కావునఁ జలపాది యితం, డేవిధికిం జొచ్చువాఁడొ ♦ యీసమయమునన్
భావిగతు లెఱిఁగి యెఱుఁగక, నా వెతలం గూర్చి యేమ ♦ నం గల దానన్.

తే॥ అనుచు శంకాలతాక్రాంత ♦ యగుచు నాత్మ
వృత్తి యుయ్యెల లూఁగ న ♦ వ్వెలఁది బేల
యట్ల పండువు గూడి రా ♦ నైన నతను
ధాటి కటు లోటుపడె విచి ♦ త్రముగ నగజ. ౫౪

క॥ మొనసె న్మనసిజదశ ల, వ్వనజాక్షికిఁ దొలుత కన్నఁ ♦ బదిరె ట్లై రా
మునిరాకఁ దన్నెఱింగిన, తనుధారులు గనని చరమ ♦ దశ దక్కంగన్. ౫౫

తే॥ ఉబ్బు ధృతిఁ జెంచు గంపించు ♦ నొదుఁగుఁ బొరలుఁ
గనులు మూయుఁ దెఱచు లేచుఁ ♦ గాంచు దెసల
గొణఁగు నిట్టూర్పుఁ బుచ్చు గ ♦ గ్గోలుపడు స్మ
యించుఁ బూసెజ్జపై నామె ♦ యిగురుఁబోడి.

౫౭

తోట॥ వనితామణి సోలుచు ♦ వ్రాలుచు నె
క్కొనుమూర్చు ముచుంగుచుఁ గోల్పడి క్రొ
న్ననదీవె నిదాఘము ♦ న న్వలెఁ జే
డొనఁ దత్తఱపాటునఁ ♦ గూరి చెలుల్.

౫౮

మంజుభా॥ లలి మించు మై హిమజ ♦ లంబు సిల్కి మే
ల్వలి జిందు చందన మ ♦ లంది కప్రపుం
బలుకుం బొడు ల్చెవులఁ ♦ బాఱ నూఁది యు
మ్మలిక మ్మొకింత వడి ♦ పట్టు సేయుచున్.

౫౯

తే॥ గాలిసొఁకొ నిశాచర ♦ గ్రహమొ ప్రేత
భూతమో యింక నిద్దాని ♦ లోఁతు పాతుఁ
గాన ములికిపడెడు జ్వర ♦ మానె రామ
మంత్రజప మిన్నిటికిఁ జాలు ♦ మగువ కనుచు.

౬౦

క॥ ముసిముసినవ్వులు నవ్వుచు, బిసరుహలోచనరొ; యేము ♦ పెరవారమె నీ
ముసరిన కోర్కులు మాచెవి, కస తెడలఁగఁ జిలుకు టసదు ♦ కర్జమె యనుచున్.

—♦ జనకపుత్రుఁ చెలులకు నిజాభిప్రాయంబు దెలుపుట ♦—

తే॥ కలసి మృదులాంగి నక్కునఁ ♦ గదియఁ జేర్చి
యమృతఁపుండ్రవ మొలికెడు ♦ నట్టి పలుకు
లాడి యలరింప నమ్ముదు ♦ లాడి కొంత
స్వీయభావం బెఱింగించె ♦ సిగ్గు దొనక.

౬౧

ఆ॥ అమ్మలార; రామ ♦ యను నక్షరద్వయ
మెపుడు సోకెఁ జెవికి ♦ నిందుఁ డితని
యల్లుఁ డనలసఖుఁడు ♦ నైకొంట ముగ్గురు
నగ్గులే యనంగ ♦ నది మొదలుగ.

౬౩

ఉ॥ చూడరె వీని యాగడము ♦ చుర్కు చుఱు క్కను వాడిసూదులన్
జూడిన యట్లిదే ఘృణులఁ ♦ జొన్నెడు మేన నితండు చంద్రుడే

వేడినెలుంగు గాఁడె చలి ♦ వెల్గె యిఁకేమనుదానఁ బాప మీ
పాడికిఁ దోడుగాఁ దొడరు ♦ పండితు లుండిరె ము స్వగంబులన్.

౬౪

తే॥ కడలివెన్న యటందురు ♦ కాదొ యగునొ
యేల నేఁ జెప్పవలె నగ్ని ♦ నిడిన నేయి
యై పరిమళింపదే యమృ ♦ తాత్మఁ డేమొ
సురలు దిన్నను మృతి జాడ ♦ చూడఁ బడమి.

౬౫

వ॥ అని యిట్లు చెలిమిక త్తయల తోడ నుగ్గడించి.

౬౬

—♦ చంద్రోపాలంభము ♦—

క॥ అన్నెలతమిన్న మున్నటి, కన్న న్నెఱి మీఱి వన్నె గని ♦ చెన్నొలయన్
మిన్నునడితెన్ను ముట్టిన, వెన్నెలదొరఁ గాంచి మొనయు ♦ విసువున ననియెన్.

తే॥ అకట హతవిధిసృష్టి బా ♦ గయ్యె విప్ర
యోగిజనమృత్యు వని కానఁ ♦ డోటు నిన్నుఁ
జేసె ద్విజరాజుగాఁ బంట ♦ చేనిలోన
నంధవృషభంబు దోలి న ♦ టబ్బవెరి.

౬౮

చ॥ ఎడలదు నిన్నుఁ జేర భవ ♦ మెన్నఁడు నేని శరధారికిన్
దొడరెదు మారకర్మములఁ ♦ దోడ్పడఁ గాంతు ప్రదోషసంగతిన్
విడువదు కాలదోషగతి ♦ విష్ణితమాక్షయరోగ మోశశీ
యెడనెడఁ బొంగె దేమనుచు ♦ నే జడుఁడుం దన పిచ్చి మెచ్చఁడే.

౬౯

తే॥ సుర లశనముగ నిన్గొనఁ జూచి యత్ర
సతి గురుద్రోహి వీ వని ♦ సహన మొందె
గాన ననసూయ నాఖ్యాతి ♦ గనెనుఁ బుత్రుఁ
డైన దోషాకరుఁడు గ్రాహ్యుఁ ♦ డౌనె చంద్ర.

౭౦

ఆ॥ అరరె బ్రాహ్మణం న ♦ హన్యా న్నచాత్రేయ
మనెడు స్మృతి ప్రసక్తి ♦ నడఁచెఁ గాక
పాలు పంచి తినియు ♦ బ్రదికింతు రటుగ ని
జ్ఞేయ లేరె సురలు ♦ సితమయూఖ.

౭౧

చ॥ తగఁ బొలిమేర సత్తి నడి ♦ దారి నిలంబడి చచ్చువార లి
మ్ముగ జనియించు వారు నను ♦ ముట్టి చన న్వలె నంచు నిక్కె ది

హ్నాగరున నిన్నుఁ బోల్జుదుల ♦ పో నిన్నుఁ బొందెడువార లాత్మరా
మగతి సుఖించు మేటు లెటు ♦ మార్కొగ ముంచకపోరు నీదెసన్.

29

తే॥ ఓషధీశండ ; దేహామ ♦ చశాషధిలత
లేన యలరింతు ననుకొందు ♦ వేమొ రామ
చంద్రు పక్షము వార మ ♦ స్మృత్ప్రసాద
కథకు రేద్రిమ్మరులు కొఱ ♦ గారు సుమ్ము.

23

శా॥ జన్నం బన్ననుఁ బొంగి పొద్ది చని ని ♦ స్సారించి తోడల్లునిన్
వన్నె ల్వెట్ట సహింప కాతఁ డెద ని ♦ న్నాటించెఁ బేసంబు దొ
న్క న్నాఁడే తగె ముప్పియుద్ధకథ వె ♦ న్క న్నేడి యమ్మేటి నె
త్తే న్నెక్కొల్లని కంటి విన్నొరసి యు ♦ ద్దీపింపఁ దారాధిపా.

28

ఆ॥ మొగము సెల్లె నోటు ♦ మొనసి వేడఁగ నీకు
నెత్తి కెక్కు మనఁగ ♦ మిత్తిగొంగ
కంచెనేని సికయు ♦ సందనిచోఁ గాల్లుఁ
బట్టుకొండ్రు జడులు ♦ పద్మవైరి.

24

మ॥ గురుఁ డిల్సేర్చినఁ దద్దృహస్థవిధికిం ♦ గోల్పోక గావించి నా
దరి కొంప న్ములుకంప వెట్టి ఖగమో ♦ దధ్వంసముం జేయు ని
వ్వరుఁడే మంచికి శీర్ష మెక్కుమనె భి ♦ ట్టార్థిత్వముం గోరియో
స్మరమైత్రిం బరికించియో గరలబా ♦ వ్పశ్రాంతికో యోశశీ.

25

తే॥ విసఁపుమేతరి నిన్నుఁ గొని ♦ వెగటుఁ బాపు
కొనఁ దలఁచి నీవు దానికిం ♦ గొసరు గాఁగ
స్వరసవాహినిఁ దాల్చి ని ♦ న్భయలఁ ద్రోయ
వ్రేలుకాడెద వొక కల ♦ వీడ లేక.

22

తే॥ మొండియాయువు పోసె మై ♦ గండి యిడిన
సురలు కడికండలుగఁ జేసి ♦ చూఱకొనినఁ
బర్వమని పాము మ్రొంగినఁ ♦ బాంధు లెల్ల
నొక్కపెట్టునఁ దిట్టిన ♦ నుడుగ వుడువ.

20

క॥ అవలక్షణములు గాంచియుఁ, గవు లొక్కెడ స్వార్థపరతఁ ♦ గని వర్ణనలన్
సవరించు చుందు రిటు నిన్నుఁ, గువలయహితఁ డనుట మెచ్చుకొఱకె తమింద్రా

తే॥ కొన్ని మంచిగుణము లున్నఁ ♦ గొన్ని చెడుగొ
నములు మ్రందు నం దందు కా ♦ నాడు మొదలు
నేటికిని చెట్టమచ్చలే ♦ నాటుకొనియె
జదివితేలి యున్నతెలివియుఁ ♦ జన శఙ్కాంక.

౮౦

క॥ గురుభక్తి దైవభక్తియుఁ, గరమెక్కుడుగలుగువారె ♦ కద లోకమునం
బరమోత్తమ ధర్మంబునఁ, బరగుదు రవ్వారలఘము ♦ పాల్కొన రెపుడున్.

చ॥ పలుకులు వేయు నేల నినుఁ ♦ బట్టిన భూతము కాముఁ డీగతి
నైలుపగఁ జొచ్చెఁ గాక యిటు ♦ మేల్వల నేరి కగు న్భవంబు పా
ల్కొలనున బావ యచ్యుతుఁడు ♦ కూరిమిసోదరి లచ్చి మెచ్చి యా
దిల నిడువాడు శక్తరుఁడు ♦ తథ్యము సత్పతి వీవు చంద్రమా.

౮౧

తే॥ అని యవల నవ్వారోహ ♦ మనసిజుండు
తెన్ను వేధించు మార్గంబు ♦ దలఁచి తలఁచి
యుబుసు పోక కెదియు లేమి ♦ నోర్వరాక
పలికె నిట్లని గంధీర ♦ భాషణముల.

౮౩

క॥ తల్లి సిరి తండ్రి యచ్యుతుఁ, డల్లలితాత్ములకుఁ బొడమి ♦ తౌరా; స్మర; యా
ముల్లోకము మనుచు తటి, ద్వల్లీవనదముల నుండి ♦ పడు పిడుగు వలెన్.

౮౪

ఆ॥ నిఖిలలోకగురులు నీతల్లిదండ్రులు, భ్రాత యల జగద్వి ♦ ధాత ధాత
వారిఁ బోల కెల్ల ♦ వారిఁ బీడిపఁ జె, ద్దమ్మఁ బోలఁ బుట్టి ♦ తౌర మార; ౮౫

క॥ చచ్చియుఁ జావని భూతమ, వచ్చుగ శశి కొఱవి దయ్య ♦ మయ్యె బ్రదికియే
యిచ్చ మిముఁ గలసెఁ గరువలి, యచ్చఁపు మంత్ర మింక వెదకఁనగుఁ బంచశరా.

ఆ॥ ఒక్కత్రోవ మెలఁగ ♦ రొడ్డు స్వీయులు తోడు
నీడ యని తలంచు ♦ జాడఁ జూడ
మితచల మదేమొ ♦ యహపరార్థము లున్న
లెక్క మీరు చేర ♦ లేదొ మదన;

౮౭

ఉ॥ ఎందును లేరె దుష్టజను ♦ లెట్టెనొ పీడ లొనర్పరే భువిన్
మందరె పుట్టరే యొకట ♦ మారి మసంగిన సన్న వేప నీ
కుం దగుఁ గాక యేక్రియలఁ ♦ గొంటివొ యియ్యధికార మీశునే
బందెకుఁ దెచ్చితిం కొకఁడు ♦ బ్రాతయె నీ తెగురీతి కోస్మరా!

౮౮

ఆ॥ విల్లు తుంట యలుగు ♦ విరి యల్లెత్రా డఘల్, పిట్టజోదు లూరు ♦ పేరులేని
గాలి ధూళి సాయ ♦ కార్లనంగ; జడాత్ముఁ గూడి చాలె దెట్లొ ♦ కొఱవి ద్రిప్ప.

ఉ॥ ఇచ్చక మాడి మెచ్చుల కిఁ ♦ కేమనుకొంటివా మొండి తుండివై
క్రచ్చఱఁ బూవుటమ్ము లెద ♦ గాడితి వయ్యలికాక్షుఁ డల్లఁగాఁ
బచ్చని నీదు కాపురమె ♦ పాడగు పోబడి గాఁగఁ దోడుగా
వచ్చిరె నిన్నుఁ దూఁగు మని ♦ పైఁ గను వారలలోన నొక్కఁడున్. ౯౦

ఉ॥ గో డను వారు లేక రతి ♦ గొడ్డు సడిం బడి యేడ్చి యేడ్చి నీ
పోడిమి గన్నులం బడెడు ♦ పున్నె మెటో కనె నంగలార్చి న
నీడిన వారు వత్తు రొకొ ♦ వేడబ మన్నుడి పాడి దప్పె నీ
పూడియుఁ బాంథకర్తుఫల ♦ మూతగఁ ద్రొక్కొని యుక్కు గాంచుటన్. ౯౧

తే॥ ఎందు సర్వజ్ఞులునుఁదమ ♦ హితము పొంటె
మెలఁగ నేర్తు రొకొండ్రమే ♦ ల్లలఁపఁ బోరు
నియమ మాఁగ శివుం డల్లి ♦ ని న్దహించెఁ
బొలఁతిఁ గవగూడు నెడ నింకఁ ♦ బొడము మనియె. ౯౨

క॥ హరు మే నర సేసితివౌ, స్మర ; త్రెల్లియు మని యుమాప్ర ♦ సన్నత నంతః
కరణజుఁ డ వగుట నీపగ, విరమింపదు పితృవనప్ర ♦ వేశ మొదవినన్. ౯౩

శా॥ ఇచ్చెన్ స్త్రీలకు బ్రహ్మహత్య నిడుచో ♦ నిండుండు నిన్నిచ్చుకున్
మెచ్చొ దక్షిణగా బుజం బెగువ నీ మేకొంట నచ్చొఁ దమం
బెచ్చెన్నిర్వృతి నెవ్వ రేసిఁ గనిరే ♦ యీనాఁటి కానాఁటి కో
ముచ్చా ; మూలమ వీవె పాపమునకు ♦ న్మోమోట మింకేటికిన్. ౯౪

సుగంధి॥ వావి సున్న నీకు నీచ ♦ వర్తనా ; జనించి తే
త్రోవ నెట్టి వేశ నోరి ♦ దోసకారి నేను శ్రీ
దేవు బాళి గోరు దానఁ దెల్వి మాలి తల్లి నె
ట్లావటిల్లఁ జేయఁ జేతు ♦ లాడె శంబరాంతకా . ౯౫

ఉ॥ కూడినఁ గూడకున్న మది ♦ గుందినఁ గుందెడఁబాసి యున్న మై
వాడిన వాడకున్న భగ ♦ వంతుని యాకృతి యందె చిత్త మీ
పోడిమి తోడ నెక్కొనెడుఁ ♦ బో ; పెడవారల జాడ మమ్ము నా
టాడి యలంపఁ జూడకు మి ♦ హమ్ము పర మ్మెడ గాఁగ మన్మథా ; ౯౬

—♦ మలయానిలోపాలంభము ♦—

క॥ అని స్మరుఁ గూర్చి విసువుమై, వనజాయతనయన నొడివి ♦ పరిసరనలినీ
వనవిహరణపరభాగా, వనచణమలయపవనస్థ ♦ వనధుత యగుచున్. ౯౭

అ॥ పలికె గంధవాహ ; ♦ ప్రాణభూతుడ వైన

నీవె శత్రుకోటి ♦ నెనయు జాడ

యాత్మహాని గాదొ ♦ యగుఁ గాదనఁచొ యీశుఁ

డింత తెలివి మాలి ♦ జేల చెపుమ.

౯౮

ఉ॥ ఉండెనొ రూప మొక్కయెడ ♦ నుందువొ శూన్యము వంక నిక్కవో

మండెడునగ్ని నెక్కఁ దటు ♦ మం జనవో కనవో వికారముల్

దుండగిపై కడ లొకనవొ ♦ దూఱవొ పూపొదరిండ్ల నిన్ను బ్ర

హ్మండమున స్వభానునిఁ గ ♦ నవ్విధి గూర్చె నెటో ప్రభంజనా.

౯౯

ఆ॥ విన్నదనము గూర్తు ♦ వెన్నంటి బడుగులఁ, బిడుగు లుండు నచటు ♦ పెరయవిట్టు

లెందుఁ జలుకఁ జూతు ♦ రింతింతగా నున్న, గారవింతు బలుపు ♦ గాంచి యున్న.

మ॥ అలుగు లైత్తమెఱుంగు దోఁప నుడివో ♦ కందిచ్చు మీతేనికిన్

ఖలుఁ డయ్యామని జోదు నీకొసగు వీ ♦ కం దుమ్ముదోయిల్లు వె

ల్లెలయించు న్నెల పుల్లుబంటగుమి యెం ♦ తేఁ జేయుఁ గోలల్మహా

బల ; పాంథు ల్మిముఁ గాంచి తో నెడపరే ♦ ప్రాణాభిమానంబులన్.

౧౦౦

ఆ॥ విషముఁ బీల్తు వగ్గి ♦ వెలుగుఁ దోకొందువు

నిన్ను మ్రింగి పాము ♦ లెన్నరాని

యుగువిషానలార్చు ♦ లుమియుఁ గారణగుణ

మెక్కుఁ గార్యకోటి ♦ కెపుడు శ్వసన.

౧౦౧

క॥ పిన్నతనంబున నుండియుఁ, బన్నగశయను నెదఁ జెట్ట ♦ పట్టితి హరి నా

విన్నప మాలింపఁగ నీ, పన్నకములు సాఁగఁ బోవు ♦ పదిలము పవనా.

౧౦౩

ఆ॥ అనుచు విసివి పలికి ♦ యావల వలతేని, ధాక చలివెలుంగు ♦ కాక యనిలు

వీక యెడఁద సోక ♦ వెలవెలఁ బోవు న, క్కొమలాంగిఁ గాంచి ♦ కూర్మిచెలులు.

— ♦ ఉ ద్యా న వన వి హా ర ము ♦ —

వనమ॥ అమ్మ, యిటు జాలిబడ ♦ నొనె యిక నీ రే

యిమ్మెయి నిలంబడునొ ♦ హేళిఁ గనఁ బోమో

పిమ్మటయె పీట్కొనక ♦ పీట యిడునో రా

వమ్మ ; యెలదోటఁ దిరు ♦ గాడి తఱి బుచ్చన్.

౧౦౫

వ॥ అనుచు నయ్యెలనాగ లయ్యగురుబోడి నియ్యకొలిపి నేర్పున నొయ్యనొయ్యనం
దోడ్కొని చని నిరంతరవసంతవిభ్రమ జరీజృంభమాణ మాకందకుసుమ మంజరీ
సందానితామంద మరందనిష్యంద నమాస్వాదన తుందిలసానంద మిలిందబృంద
మిథునతంతన్యమాన గానప్రబంధానుబంధంబును నవకీసలయవిసరగ్రసనరసోల్లసిత
రభసకలనావలమానలలనాకలిత కలకంతకులకంతకలనాదకుహూప్రధానవ్యాహార
విభావ్యమాన పరస్పరాలపన సమాహ్వనముఖవ్యాపారముఖంతెంబును సవిధవివిధ
తరుసుధామధుర తాధురంధర ఫలద్రవరసాయనసంభార సమాహారహ్మరిత శుకద్విజ
సూక్తిప్రసారసమంజసంబును స్వచ్ఛందసుఖవిహార కారాజితసారవల్లలితవల్లితాంచ
చ్ఛారికాపాలికావిరచ్యమానసమున్నమదులూలుధ్వనితలాతలి కారిమనోహారివాళి
తోపబృంహితంబును సంపుల్లవల్లరీమతల్లికాతరుతల్లజపల్లవపుట సంపుక్తప్రసూనప
రాగలక్ష్మసానురాగ యువయువతీజనాన్యోన్యవిషయక ప్రేరణానుగృహీతచూర్ణ
ముష్టికావప్తంభసుభగంభానృకంబును పరిసరసరసీవరశీకరవికరగ్రాహి స్వాందో
లితనలినోత్పలకుడుంగానుషంగిరజఃకణవాహి తరంగరంగఃకంకల్మలహంసకారండ
వలక్షణాదిజలవిహంగమగరుదంచలప్రచాలనోత్కలికావగాహి గంధవాహకుమా
రసమారబ్ధవసంతోత్సవదర్శనీయంబునుఏలాలవంగతాంబూలీగోస్తనీనవమాలికా
మల్లీప్రముఖవల్లీనితానసమావేల్లితరాజరంభాక్రముక సరసపనసరసాల కేసరసరల
సురపున్నాగనారికేరనారంగాదిప్రసంగరంగత్ప్రీనాదవితానసోపానతోరణస్తంభ
గోపురమండప లక్ష్మోపలక్షితచిత్రీయమాణ విశిష్టకలాభిరామంబును మృగనాభి
పంకావలేపశంకావహానోకహచ్ఛాయాంచితాధస్తలపర్యస్తపారిష్టవపలాశాంతరను
సూతసుధాంశులక్ష్మీపరపర్యాయరంగవల్లీవిరాజితంబును నై శోభనభవనంబునా
డంబుమీఱు నయ్యుపవనంబునం బ్రవేశించి యందు.

౧౦౬

సీ॥ ఎనసి పైపై బ్రాకిఁ యింతలంతలుగాఁగఁ, బొరపొచ్చె మెడలియుఁ పొంగునవియు
నల్లిబిల్లిగ నల్లి ఁ యుల్లాస మెసఁగఁ గెం, జివురుజొంపము శ్రీలఁగవియునవియుఁ
జన్నఁగొన్నారి ఁ చిడిముడు ల్లనుపట్ట, జలిబిలిమొగడలఁ ఁ జెనయు నవియుఁ
గలకఁనగుసోయఁగము దోఁపఁబారిపారి, బూగుత్తు లసియాడఁబొదలునవియుఁ
జివుకుచివుకు మంచు ఁ జిగితేనె గొని మెచ్చు
తేటి యలివు పాట ఁ తేటఁ గొనరు
నవియు నైన తీవె ఁ లంది మిన్నందిన
తరువు లొప్పుఁ గాంచి ఁ తలిరుబొండ్లు.

౧౦౭

క॥ అయ్యై విశేషభావము, లయ్యవనిజ కెఱుకపడఁగ ♦ నాయమ యెడఁదక
నెయ్యము మిగుల మెలఁగి రటు, లయ్యలరుంబొండ్లు కాల ♦ యాపనపరలై.

వృషభగతిరగడ

కాంతరో; సురపొన్న మల్లియ, కాంచికాంచితలీలఁ జుట్టెనుఁ
గంతుకుంతము లెట్లు మొగ్గలు, గానఁగా నగుఁ జుట్టుముట్టెను
చాన; యీనవమాలికాళి ర, సాలసాలము పైకిఁ బ్రాఁకెడు
మానినీ; యది మీనపదు వల, మాను మానుడి వీక సోకెడు
కొమ్మకొమ్మకుఁ గోటి తేలులు, గూడె గూడెము గాఁగఁ బొగడను
జుమ్మజుమ్మను మారు నానిని, జూచెఁ జూ చెలి బిట్టు పొగడను
ననల సంఘెఁగ తనరెఁ జంపక, నాన ; నాసరి గలదె యిల నని
మనసిజుని నలికముల గీ మది, మాటిమాటికి నొడివె దేమని
ఆలికుచనుమగుచ్చముల మన, సార సారసనేత్ర ; చూడుము
గేలియా యవి మారు బిఱుసుల, కీలికీలిక లింక వీడుము
అలరు లఘులునుఁ గలయఁ దిలకము, లందు లం దులఁదూఁగెఁ గఁటివె
మలయు కంతు రవ ల్తుపాకీ, మందు మందుల పాల వింటివె
గిల్కుగి ల్కుని మావికొమ్మలఁ, గీరగీరణనము పొసంగెడు
గల్కుకల్కు న నును తెడల్పు న, గాదు గా దురపిల నెసంగెడు
దలితసృతబీజములు చిలుకల, దాడి దాడిమఫలము లొప్పెను
గొలిపి రతనుఁడు గెలువ నెత్తురుఁ, గూడుఁ గూడునె దీనిఁ జెప్పను
ఆడఁ దొడరెడుఁ జూడు మచె గొన, బయ్యెఁ బయ్యెర వీవఁ దీవియ
పాడి విడి తా నన్నఁ గని నగుఁ, బాటు పాటున నిక్కు కీవియ
మగువ పోదమె కమ్మపుప్పొడి, మన్నె మన్నెటి జాల నొప్పెడుఁ
దగఁ దుషానలరాశిఁ గని కని, తార తారసిలంగఁ జొప్పడు
మేలు క్రీడనశైలమణిరుచి, మించె మిం చెటు లట్లు వెన్నెల
తాళుతాళు దవాగ్ని యది సెగ, దాకదా కనరాదె చిన్నెల
సరసిజాక్షిరొ ; చూడు మీకా, సారసారరమావిలాసము
సరసమా యది మారపరికర, సారసారవభూవికాసము
ఏమనం గల మింత విసువఁగ, నేలనే లలితాంగి ; షక్కికి
రామ రామ పొసంగ దెద్దియు, రామ; రా మన యింటి చక్కికి
పామరత్వము గాదు నాదెన, బాగు బాగుగ నెంచి మీమతిఁ
గామజనకుని నామమే గతి, గాన గానము నేయు డీగతి.

క॥ అని పలుకుచుఁ గడు సోలిన, వనజేక్షణఁ గాంచి చెలులు ♦ వడిఁ గొఁగిట నె
కొన నూఁది పొదివి పదిలము, పనుపడఁ దత్తదనుభావ ♦ భాగనువృత్తి.

ఉ॥ ఆ మృదులాంగి యున్న తెఱఁ ♦ గయ్యెడ నయ్యెలనాగ తెంచి యా
రామవిహార మెక్కు డన ♦ రా దదసీయమనఃప్రచారమా
రామమయంబు పూర్ణ మను ♦ రాగము కాముని ధాక కిమ్మెయి
న్దామరపాకుపై జలము ♦ నా నొడ లొక్కటఁ గంప మొందెడున్. ౧౧౧

తే॥ కాన నుపచారకల్పన ♦ లూన నెట్టు, లెట్టులో వేగుఁబోక గా ♦ నీశుకృపను
మేలె కావచ్చు నని ధృతి ♦ మేలుకొలిపి, నిలిచి రాయా కృతుల వంకఁనీరజాక్షి.

—♦ కై త్యోపచారకల్పనము ♦—

సీ॥ ఘనసారమునుఁ గొంచుఁ ♦ గర్పారగంధి రాఁ జంద్రసంజ్ఞాస్మృతి ♦ జలదరించె
వెస మృణాలిక లంది ♦ బినకల్పభుజ చెల్పు, విషవల్లరు లటచు విసువుకొనియె
దమ్మితేకు లిడఁ బ ♦ దృదలాక్షి దలఁపెట్ట, మదనశరాసార ♦ మతఁ దలంకె
నిందీవరము లుత్ప ♦ లేక్షణ కూర్పంగ, నరిసనాధము లంచు ♦ నవలఁ ద్రోచె
నేమి శిశిరోపచారమో ♦ యెఱుఁగరాదు
కసటుపాలై రి తారుప ♦ కరణములును
నామె హరిచందనస్సృహ ♦ యాళు వనెడు
స్థితి చెలిసి శైలిఁ దెల్ల వా ♦ ర్చికొన నేల. ౧౧౩

క॥ వీరణమూల మనుచు శుక, వీ, రణ చెలి యొర్తు దెలుప ♦ నే మనియొ మదిన్
సారసగామిని గాఢవి, చారాసారప్రసార ♦ సరణిం దోఁగెన్. ౧౧౪

తే॥ అట్టిదగు సమయంబున ♦ నబల వలని
భావ మూహించుచు నె భావ ♦ భవవికార
కారణముఁ గూర్చి కూర్చు స ♦ త్కారములను
చారకానల్పకల్పప్ర ♦ చారములుగ. ౧౧౫

క॥ లలనాతిలకముఁ జల్లని, కలపంబులఁ గళల నుడులఁ ♦ గావ్యాలాపం
బుల నప్రమాదగతి నం, కిలి దేర్పఁ దొడంగి రా స ♦ భీజను లగజా. ౧౧౬

ఆ॥ ఆశిరీషకోమ ♦ లాంగి యనావృష్టి, బైరు వోలె మిగుల ♦ వడలియును స్వ
జనకృతోపచార ♦ సంసేక మొక్కింత, దేర్ప నచ్చుసితము ♦ దిటవృషడంగ.

—♦ సీతాదేవి చెలకత్తెలతోఁ దన యవస్థల నుగ్గడించుట ♦—

క॥ తెప్పిటిలి పలికె నిట్లని, యప్పొలఁతుకమిన్న చెలియ ♦ లారా; మదికిం
జొప్పడ దెద్దియు నూతం, గుప్పునఁ గూలి నటు లుండె ♦ గ్రూరుఁడు విధిగాన్.

చ॥ కలయునుఁ గాఢయు న్మోదలు ♦ గాఁ గల కాలముఁ గూర్చి కాలవే
త్తెలు కలకాల మేకగతె ♦ దత్పరులై వచియింతు రేలొక్కో
తలఁపఁగఁ బోల దీరజని ♦ తారసిలె న్దన పాల నేమనం
గల దిది కల్పమో యుగమో ♦ కాదన నొక్కఁడు హేతువుండునే ౧౧౯

ఆ॥ తావుఁ దఱియు పైవ ♦ తంత్రంబు దలఁగినఁ
గూర్చునవియు శత్రు ♦ కోటిఁ గవియు
నవియ మఱలఁ దనకు ♦ ననుకూలములు గాఁగ
నెద్ది యేఁ బాసంగు ♦ నింతనిజము. ౧౨౦

ఉ॥ ఈ మలయానిలుండు మన ♦ క్షేగ్గొనరించెనె మున్ను నేడె యీ
చాముఁడు గానుపించెనె వి ♦ శుద్ధుఁడు గాఁడె తలంచి యుంటిమే
యామని వంకఁ జెట్ట లివి ♦ యంచుఁ బ్రపంచముఁ దాన యేలెనే
కాముఁడు కాలకర్మగతిఁ ♦ గారణభావము గాంతు రందఱున్. ౧౨౧

క॥ తల నిడి మెచ్చఁ దగిన పూ, వుల బూమెల వంక నింత ♦ పులు గన నయ్యెన్
దలఁపునఁ గల తలఁ పొక్కఁడు, తలయెత్తిన నెద్ది యేనిఁ ♦ దలపడ కున్నే. ౧౨౨

తే॥ కోకిఁ గమలిని నను వలెఁ ♦ గూర్చె వెతకుఁ
గుముదినిఁ జకోరిఁ దమిఁ బోలఁ ♦ గొలిపె ధృతికి
సరసులనె పజ్జీభేదంబు ♦ సలుపు విధికి
బీదసాదుల యెడ లేచె ♦ భిన్నవృత్తి. ౧౨౩

సీ॥ రేయెండయే యెండ ♦ యై యెం డడరఁ గాయఁ, గాయంబు బలుకాఁక ♦ గాసిలంగ
మలయాద్రినిలయాహి ♦ గళయాపితసమీర, మీరణ మైచాయ ♦ కెసరిడంగ
సదనా స్తమదనావ ♦ సదనార్థవహహేతి, హేతిస్ఫురణఁ జిత్త ♦ మెరియుచుండఁ
దలదిమ్ము కొలఁది నిఘ్రిగుల దిమ్మును ద్విరేఫ, రేఫస్వనము శ్రుతు ♦ వ్వీలఁ జేయఁ
జింత మెయి వెంచి నెమ్మదిఁ జిక్కుపఱప
నెన్నఁ డని కోర్కి తలకెక్కి- ♦ యెగయఁ బోవ
జీవితం బాస పట్టున ♦ జీరుకాడ
నున్న నేఁ గందు నొక్కొ భా ♦ నూదయంబు. ౧౨౪

మ॥ ప్రియసంప్రాప్తికిఁ దక్కి చక్రి యొకటం ♦ బంపేద నేనెట్లుల
మొయిఁ జిక్కె న్వగ స్రుక్కి - దుష్టవిధికి ♦ న్మేకొన్న దొడ్డఁచుఁ జి
న్న యటంచు న్నయమార్గ మింక నయిన ♦ న్మాభాగ్య శేషంబునన్
బయ లొందం జనదా విభావసుఁడు సం ♦ పన్నప్రభావోన్నతిన్.

౧౨౫

చ॥ అడరెడు నీనిశాచరుని ♦ హావడిఁ ద్రోపడి యున్ననన్నుఁ దాఁ
దొడిబడి కాంచి నావెతకుఁ ♦ దోడ్పడు పద్మినిఁ గల్వ నవ్వఁగాఁ
దొడరెడుఁ జూడుఁ డిట్టిమొఱ ♦ దొడ్డికిఁ జెప్పుకొనంగఁ బోలున
నృడిఁ గలకాల మిట్లగునె ♦ చక్కటి మిత్రుఁ డెలర్ప కుండునే.

౧౨౬

ఉ॥ పుట్టఁగ నేల నేల ఘన ♦ పుణ్యుని ప్రోపున మించ నేల చే
వట్టెద శ్రీశు నన్న బడిఁ ♦ బన్నఁగ నేల సురర్షి ముఖ్యుఁడుం
గు ట్టెఱిఁగింప నేల జన ♦ కుం డిదె యా నని గట్టు విల్లుగాఁ
బట్టిన దిట్ట విల్లు గొని ♦ పందెము వెట్టఁగ నేల యింతకున్.

౧౨౭

ఆ॥ ఆడుపుట్టు నధమ ♦ మగు నైనఁ దలఁపునఁ, బెట్టి యున్న మగనిఁ ♦ జెట్టఁ బట్టి
యతఁడు గూర్చి మిగుల ♦ నక్కున లాలింప, భక్తిఁ గొల్చు భాగ్య ♦ వతియు లేదె.

ఆ॥ ఎట్టి పుట్టు పుట్ట ♦ నేమి యెమ్మొయిఁ దగు, చుట్టటికము శాపు ♦ చూడ నేమి
తనదు భాగ్యరేఖ ♦ తరమిడి కూర్చెడు, దశకుఁ గలదె యన్య ♦ భాత్య మెందు.

తే॥ హెచ్చు చోటున ఫలమున ♦ కెగయఁ జూచు
పెందు నీచైర్గతులకు వి ♦ నిందితంబ
కాదనఁగ నెట్టు లెది యెట్లు ♦ గాఁగ నున్న
మొదలి సిగ్గుపోబడి తల ♦ మునుక గాదె.

౧౩౦

ఉ॥ ఏమని పొంగుదు న్గలదె ♦ యెల్లి శుభం బను నిశ్చయంబు తా
నా మిహిరాస్వయప్రభవుఁ ♦ డచ్యుతుఁ డే యననై స్మరారి వి
ల్లా ముని యాన నెక్కిడఁగ ♦ నాదట మూఁగయుఁ బల్క నేర్పు నిం
కేమనఁ జాల నమ్మ; ధృతి ♦ నేమటఁ జూడకుఁ డమ్మ; నెచ్చెలుల్.

౧౩౧

క॥ అని పలికి పద్మలోచన, తన మది వలతేని దుడుకుఁ ♦ దన మెక్కుడుగాఁ
గని నిలువరింప నేరక, జనితార్తిం దూలఁ జెలులు ♦ సత్వర లగుచున్.

౧౩౨

తే॥ హిమర సాసారము హితేక్ష ♦ లెనయఁ జల్లి
చందనద్రవశీతల ♦ చర్చ తోడఁ

బలుకుగప్రంపుఁ బలుకులుఁ ♦ బఱపి సేద
దేర్చి రామహితనయ బో ♦ ధితలుహితలు.

౧౩౩

క॥ పదఁపడి యిట్లని లేలెకొ, నుదతీమణి ; యింక బిట్టు ♦ సొలసెద వార్తిక
విదితము గెలువదొ మదన, పరిదరగత మొకప్పు ప్రీతి ♦ పద మనఁ దగదో. ౧౩౪

ఉ॥ కాయయొ పండ్తో యంచు ధృతి ♦ గాన వమాయికవృత్తి నేటి కే
మాయెఁ దలంపు మెల్లి శుభ ♦ మాను రమాయితమూర్తి వీవు ని
న్బాయఁగ రాని కూర్మిఁ గను ♦ పట్టె శుభాయితఁ డీతఁ డెన్న నా
రాయఁజే యనం దగు న ♦ యాలి ఫలాయిత యయ్యె నైధిలీ. ౧౩౫

సీ॥ మోహనాకృతీర్ఘరి ♦ ముంచి యెత్తి త్రిలోకి, సింగారముఁ గూర్పఁ ♦ జేతకాదొ
కువలయేశుం జేర్చు ♦ కొని కొన్న భిక్షగా, నిజ్యాకలనఁ బుట్టు ♦ వెనయ లేదొ
యంజమవ్వ మునియి ♦ ల్లాలి శిలాత్వంబు, నిరసించె నను వార్త ♦ నిలువఁ బోదొ
క్రతు వాఁగు చెట్టిర ♦ క్కసిగండ్ల వధవిధి, గన్నవారల పల్కు ♦ గానివాదొ
గాధి పట్టి గరల ♦ కంతు పిల్లెత్తు మా, రాముఁ డనుట సాక్షి ♦ వ్రాలు గాదొ
వేయు నేల ప్రాధు ♦ వెలుఁగున కీవెల్లు, సూటి యగు టాకింత ♦ చూడరాదొ.

తే॥ వలదు సందియ మింక వల ♦ వంత మాను
మమ్మ ; నీమెచ్చిన యతంజె ♦ యాఁ గదమ్మ
తలఁకు మొనయకు మమ్మ ; యా ♦ ధనువు గినువు
రాముఁ డుంకింప లెక్కకు ♦ రాని దమ్మ. ౧౩౬

క॥ ఓచెలి మా నోముగుమియుఁ, బూచె న్ఫలియించుఁ బంట ♦ పొల మనఁ దగుఁ బో
పూచినతంగెడు నాఁదగు, నీ చెలువముఁ గాంచి మురియు ♦ నెఱి గంటి మింక.

క॥ పౌరాణికవాక్యంబుల, సారము గన్నార మదియు ♦ జతపడి యుంటన్
శ్రీరాముఁడె నీదేవుం, డీరామున కతని కెర వొ ♦ కింతయుఁ గలదే. ౧౩౭

తే॥ చెలి ; నిమిత్తములును మేలు ♦ వలనుపఱపఁ
జాలు నట్టివ లేలమ్మ ♦ సదనమునకు
రమ్మ నిజసత్వము వహింపు ♦ మమ్మహాత్ముఁ
దొడరు మర్చింప నెదబూవు ♦ దోటలోన. ౧౩౮

క॥ పరమేశ్వరు భజించినఁ, బరఁగు నఖిలభద్రములునుఁ ♦ బాపము లేయం
తరములు దొరకొన నేరవు, తరలాక్షిరొ ; నీ యరయని ♦ తత్త్వము గలదే.

క॥ అన స్ఫటికమణి వోలె ల, అన యంకిలి వీడ స్వామ ధి లత మైఁ జూప
ట్టిన మనికికిఁ దోడ్కొని చని, రనుమోదిత లగుచుఁ జెలు ల ధి హార్యతనూజా.

ఉ॥ ఆ నవమోహనాంగు లటు ధి లమ్ముని యానతి సాంధ్యకృత్యము
ల్మానుగఁ దీర్చి యొందవశి ధి లామయవేదిక ద్వైతమన్మథ
శ్రీ నలువొంది చూపరుల ధి చిత్తము లుత్కలికం దలిర్పఁ బూఁ
దేనియ లట్లు లేనగవు ధి తేటయు మాటయుఁ దోడుపాటుగన్. ౧౪౩

— ధి శ్రీరాముఁడు లక్ష్మణునితోఁ జంద్రునిఁ గూర్చి ముచ్చటించుట ధి —

క॥ పెనఁగొన సల్లపనంబులఁ, దనరెడు నెడ రాముఁ డనియె ధి దమ్ముని తోడన్
గనఁ దగె హరితనయు సుద, ర్చన మన శశిబింబ మభ్ర ధి సరణి మెఱయుచున్.

సీ॥ ఇది పాలకడలి పొం ధి గెనఁగఁ బైఁ దోఁచి రు, చు ల్పొనరించెడు ధి జన్నగడ్డ
యిది విధివిరచితా ధి భీష్మితావహవిబు; ధావలిపేయర ధి నాయనఘటి
యిది యొక్కప్రోద్దుల ధి నిగిరెడు రేవెల్లు, పులుఁగులఁ దనియించు ధి పుట్టతేనె
యిది కల్వ చెలి రవిఁకెదుర నీటఁ గృశించి, కూర్చు సమాధి గై ధి కొన్న సుఫల
మిది యపరచక్రభేదన ధి మీహితార్థ, పైవకృతహీరమణియంత్ర ధి దర్పణపద
మిది తమస్తాపనిర్వాణ ధి హేతుభూత, మహితదివ్యాషధము చంద్ర ధి మండలంబు.

తే॥ ఓషధీశుండు ద్విజరా జి ధి తోదయుండు
శివజటాజూటతటరస ధి సిద్ధఘటిక
వేల్పుటోగిర మిన్నెల ధి విబుధు లెల్లఁ
గువలయప్రియుఁ డనుట పై ధి కొనరు గాదె. ౧౪౪

ఉ॥ శ్రీలకుఁ దానకంబు సిరి ధి చేరువ చుట్ట మఖండసిద్ధు లీఁ
జాలిన తే జధీశ్వరుఁడు ధి శంకరుఁ డౌదలఁ దాల్చు కల్కిసా
మ్మేలిక భూసురావళికి ధి నెల్ల సుధాంబుధిఁ బుట్టినాడు మే
ల్మే లిటువంటి సత్కళల ధి మించిన జేఁ దొకఁ డుండునే భువిన్. ౧౪౫

సీ॥ లలి నల్లకలువన ధి నల జిల్లువలువ మే, ల్వల నొప్పు నింగిఁ జ ధి పుర మొనర్చి
పటికంపు టద్దాల ధి పనిపెంపు గల దీప, కలికలుగా భమం ధి డలులు దార్చి
యెడనెడ జిగిపూవు ధి పెత్తులు ముత్తైపుం, గల్లుగాఁ జిన్నచు ధి క్కల నమర్చి
రేయెండ సుధ మెఱుంగైయుండ భద్రగృ, హంబు డంబున నజాంఁడంబుఁ గూర్చి
నెలపులుఁగు బువ్వపుంబంతు ధి లెలమి వెలయ
గల సురర్షిన్మపులు సభ్య ధి కలన నిలువఁ

జెండిలి నొనర్చుచున్నాడు ♦ పేర్చి సమయ
వేత్త యీరాత్రవిధులకు ♦ విశ్వ మలర.

౧౪౮

తే॥ శారదానూనసంపత్తి ♦ సహితం డగుట, జీవసృష్టికలన దన్ను ♦ జెనసి యుంట
సర్వతోముఖభావప్ర ♦ సక్తి గనుట, బ్రాహ్మణప్రభు వీతండ్ర ♦ బ్రహ్మ సుష్టు.

తే॥ కలితలక్ష్మీవిలాసవి ♦ కాసమునను
గువలయావనగుణతసా ♦ గుణ్యమునను
వరతమోనోదనక్రియా ♦ వై భవమున
నితని విబుధులు విధుడను ♦ టెటిగి కాదె.

౧౪౯

మ॥ గిరిపై నెక్కినుమంట దక్షతనయా ♦ కేళీసరుం డౌట భా
స్వరశక్తిద్యుతి గంట నభ్రతటినిం ♦ బ్రాపించుట మేలినీ
లరుచిం బైపయి గొంట సద్గణవిశా ♦ లశ్రీల దార్కొంట శం
కరు డీతం డన రా భావభవసం ♦ స్కారప్రభ గాంచడే.

౧౫౦

సీ॥ ఇది పదునేనింటి ♦ నేలు పదాఱవ, కల కిక్కయై శ్రీల ♦ గ్రాలుచుండు
నిది మహేశ్వర మూర్తు ♦ లెనిమిదింట నొకండు, గా రసప్లుతి ముజ్జ ♦ గంబునిలుపు
నిది టక్షణార్ధిక ♦ మేళు చల్లని మేలి, దృష్టియై సృష్టికి ♦ బుష్టిగూర్చు
నిది తమోనుద్రశ్చు ♦ లెనసి యాతపతప్త, జీవకోటుల బట్టి ♦ సేద దేర్చు
బవ లొనర్చు కృతేకి జోడు ♦ భారవాహి, కాలకలనావినోదవి ♦ కాసి భవ్య
హేతులక్ష్మీసహౌదరమిట్టి చంద్ర, మండల మనంగ సామాన్య ♦ మండలంబె.

తే॥ తెలివికిని ధర్మమునకు గీ ♦ డ్దికిని జ్ఞాన
మునకు నిందీవరాక్షుల ♦ మోముసిరుల
కుపమితికి జాలె దేనియొ ♦ కొక పదంబె
యట్టి జాబిల్లి వర్ణింప ♦ నలవి యగునె.

౧౫౩

సీ॥ బొండుమల్లియ పూలు ♦ పూచిన ట్లికాంతి, వల్లరు ల్లగ మెల్ల ♦ నల్లుకొనియె
నలరు దేనియజడి ♦ యమరిన ట్లి రస, వాహిని వెల్లువ ♦ వాట సాగె
గొదమతేటులు గుంపు ♦ గూడిన ట్లి నైల్య, కలన సింగారంబు ♦ కడలకెక్కె
మొలక తెమ్మెర వల ♦ పులు గ్రమ్మిన ట్లి మ, హామోదసంధాన ♦ మావహిలై
గప్రపుటనంట్ల రజము పై ♦ గవియునట్టు
లీ జిలుగుచల్వల విపాక ♦ మెసక మెసగె
జంద్రబింబమొ యిది ద్యోస్త ♦ చారుకుంజ
మో తెలియ నొన గతిలీల ♦ మొనయ దేని.

౧౫౪

తే॥ రజనిముఖయోగవద్గణ ♦ ప్రాణపదమే
యేల కాదు వియోగుల ♦ కేదురుచుక్క
తమ్ముడా; తఱుఁ గొరగు లే ♦ కిమ్మహి జన
రమణ మొనరింపఁ జాలిన ♦ రాజు గలఁడె.

౧౫౫

తే॥ ఏది యెటు లున్న మరున కీ ♦ యిత్యతేజుఁ
క్షాక్కరుఁడె చాలు జగ మెల్ల ♦ డక్కఁ గొనఁగ
నెందును సహాయసంపన్నుఁ ♦ జేకచక్క
భారము వహించుఁ దలపూవు ♦ వాడ కుండ.

౧౫౬

క॥ ఈయిరువు రొక్కఁ డగుచు, న్నాయుంపరె యెండ లేలఁ ♦ గలఁగఁడె విధి తా
రేయెడ సర్వజ్ఞులె కల, రే యాజ్ఞ వహింపకుందు ♦ రే యెలులేనిక.

౧౫౭

ఉ॥ పుష్పలు లాజలుఁ గలిపి ♦ పొల్పుగ నేసలు చల్లినట్లు శ్రీ
ల్నివ్వటిలంగ ముత్రైములు ♦ నేర్పున కాసులు వోసినట్లు మే
ల్బువ్వముబంతు లెల్లెడలఁ ♦ బోడిమి మీఱు ఘటిల్లఁ జేసిన
ట్లివ్వసుధాతలంబు వెల ♦ యంచెడు వెన్నెల కంటె లక్షణా.

౧౫౮

* క॥ తుర్యాతీతకల్పాదిత, మార్యాధిపసంప్రసాధ ♦ నాభ్యర్చిత మా
దార్యాధిరీ నాభ్యము సం, ధార్యం బిత్రేజ మూర్తి ♦ తం బని యెడఁచక.

౧౫౯

తే॥ వెండిమెఱుఁ గిడినట్లు శ్రీ ♦ వెలసినట్లు, పారదము వెల్లి విఁసి పైఁ ♦ బ్రాకినట్లు
పున్నెపుంబైరు పూచిన ♦ పూతయట్లు, నెల యసం బట్లు వెన్నెల ♦ నిండె జగతి.

—♦ లక్ష్మణుండు రామునిఁ బ్రశంసించుట ♦—

క॥ అని యివ్విధమున నినకుల, వనధిసుధానిధి సుధాప్ర ♦ వణవాక్సరణి
దన యనుజుని మన మానం, దనిమగ్నోన్మగ్నతాప్తిఁ ♦ దనరించుటయుక.

౧౬౦

ఉ॥ ముద్దులు గుల్క హాసరుచి ♦ మోము దొలంకఁ గలంక దీర్పనౌ
పెద్దటికంబు దోఁపఁ గడుఁ ♦ బేర్చి సుధాంశునిఁ గూర్చి వర్ణన
ల్పదయుఁ గూర్చు నగ్రజునిఁ ♦ దాఁ గని యిట్లనె లక్ష్మణుండు పె
న్నుద్దితనంబు మీఱఁ గళ ♦ లూర రసస్రుతి జాలువాఱఁగక.

౧౬౧

శా॥ అన్నా ; భావము వొంగ నీ పలుకువ ♦ ల్కాలించిన నోముఁ డే
ని నైల్యంబు భరించుఁ గాక మరుఁడే ♦ ని న్మోహపారమ్య మం
నాన్నత్యంబు వహించుఁ గాక కన్తుతా ♦ రా ; యండ్రు గా కాద్యుతి
సన్న ల్కాపెడు నింక మాద్యశులకు ♦ న్నాహిత్యపద్యాప్తిక.

౧౬౩

క॥ అందము చందము జగదా, నందనసౌజన్యరమ ల ♦ నం దనరెడు మే
లొందువలు కళలు నీయవి, కందమ వన్నిటికి నీవ ♦ కావే రామా. ౧౬౪

క॥ పొగడుదురు పగఱ నేనియు, విగుణుల దెసఁ గొండ్రు సుగుణ ♦ విఖ్యాపనమున్
బ్రగుణులఁ గొలుతురు గురు లని, స్వగుణోన్నతు లెన్నఁ బోరు ♦ సౌజన్యనిధుల్.

ఆ॥ చంద్రుఁ డతఁడు రామ ♦ చంద్రుండ వీవు క
లంకి యతఁడు నిష్క ♦ లంకమూర్తి
వీవు పవలుకళల ♦ కెనరాఁ డతం డేక
కలన రేయుఁ బవలు ♦ వెలయు దీవు. ౧౬౬

తే॥ ఇంతవఱకేని సందియ ♦ మింక నెట్లు, శివశరాసనహృతికీర్తి ♦ సిరుల మాట
కంచుఁ బోలంగఁ దన కళ ♦ లన్ని గూర్చి, యభ్యసించెడు రేయొడ ♦ యందు నేడు.

తే॥ ఇతఁడు నీముఖకాంతి జో ♦ డెనసె నెక్కొ
కోరి నీన వ్యతని సిరిఁ ♦ గూడె నొక్కొ
లేక నీకీర్తి యాతని ♦ జోక యేక
మతి జగము లెల్ల లోఁగొన ♦ మలసె నొక్కొ. ౧౬౮

శా॥ కాకున్న స్థిరి నిట్లు పొల్చెనె నిశా ♦ కాంతుండు ము న్నెన్నఁడున్
రాక ల్గొన్నియు రాక మానినవియే ♦ రాణింపవే వెన్నెలల్
ప్రాకట్యంబు వహించె నీతఁడు భవ ♦ ద్భ్రాజిష్ణుత న్నాంచుటం
జేకూరు ♦ గదె సజ్జనాశ్రయణల ♦ క్షిప్త సిద్ధు లెవ్వనికిన్. ౧౬౯

క॥ కాని మృటు లది చంద్రుని, కేనెఱిసేని న్గుణగ్రీ ♦ హేచ్ఛత మేలే
తా నిటు శ్రీ నలువొందుట, చే నీభావిశుభఫలముఁ ♦ జెప్పక చెప్పెన్. ౧౭౦

—♦ శ్రీరాముఁడు ధన్యుఁడగున సీతావిషయ కానురాగంబు వెల్లడించుట ♦—

ఆ॥ అనిన రాముఁ డనియె ♦ నన్న ; సామిత్రి నీ, మైత్రికలన నిట్టి ♦ మాట లాడె
దింతె శివశరాస ♦ మెక్కిడు నంతట, నన్న రాముఁ డనుము ♦ నయము గనుము.

క॥ జ్యౌజన్య కీర్తి సుమ్మే, యోజ న్వరియింపఁ జూచు ♦ నో యీశుని య
వ్యాజకృప ధర్మకోటికిఁ, దాఁ జేరిన దానిఁ గొని ము ♦ దం బెనయ నగున్.

ఆ॥ అనినఁ దమ్ముఁ డనియె ♦ నన్న ; నీసన్న లె, తింగినాడ వాక్య ♦ భంగి నిపుడు
గంటి భావగతివి ♦ కాస మయోనిజ, యార్య వలను దవిలి ♦ యమరి యుంట.

క॥ అనఁ గొండాకొండు భావిం, చిన వాని వలె న్నటించి ♦ శ్రీజాని శృతిఁ
దన డెందము జానకి వల, గొను చంద మొకింత మఱుఁగు ♦ గొన నిట్లనియెన్.

క॥ ఆపాతతఃప్రసక్తత, నేపారవె మంగళైక ♦ హేతువులు శ్రుతుఁ
శ్రీపద్యలు కవిభావ, వ్యాపారము దానఁ గృతి న ♦ పారమ కాదే. ౧౭౫

తే॥ కోర్కి యొక్కండు నెమ్మదిఁ ♦ గుదురుకొనఁగ
నేది పొడకట్టిన వికార ♦ హేతువ యగుఁ
గాక చంద్రాదు లెపు డప ♦ కార మొంటఁ
జేయనున్నారె విధిసేయు ♦ చేత లేదె. ౧౭౬

సీ॥ వగఁ బూవుపెత్తుదోడుగ బాహు వెత్తియ, స్తనఁగాంతు గళదేశమునకుఁ దార్చు
హారదీప్తులు దర ♦ హాసలక్ష్మికి జతఁ, బతి పేరురమున నే ♦ ర్పడ ఘటించు
శుభకథాంశము మేలిసాబగు నొక్కట విభు, మ్రొల నిల్చియు దిక్కులేలఁ బనుచుఁ
బొడము కోర్కలుగూర్చిబొడలు చూళ్ళులునాధు, వలగొనియెడ నెడవఱలఁజేయు
నీవ నేనను భావంబు ♦ నెరవుఁ బిదపఁ
దమముఁ దెరలించి తఱుము మో ♦ దము నొసంగుఁ
జిత్త మనురక్తి నిగురొత్తఁ ♦ గ్రొత్తపెండ్లి
కూతు రనఁ గీర్తి కాంత రా ♦ కొమరులకును. ౧౭౭

క॥ ఏయది యెటు లున్నను ముని, దా యశముం గోరి యిట్టి ♦ దానికిఁ దార్చెన్
జేయఁ దగు కృతికిఁ బాల్పడ, నాయెడ విధి దేనిఁ దలఁపు ♦ నం దిడువాడో.

ఉ॥ ఉల్లము జల్లుజల్లును ము ♦ హుర్మహురుచ్చ్వసితాప్తి గల్లు మై
నెల్లెడ స్వేద మొప్పు ధృతి ♦ హీనత సేకురు వేగకంపమున్
పెల్లుగ సంఘటిల్లు నటు ♦ పిక్కటిలుం గరుపాటాకప్పు డే
బల్లిదుఁడేని మేలి కృతి ♦ భారము నెమ్మన మందుఁ గూర్చినన్. ౧౭౮

సీ॥ చిన్నాఁపొన్నాఁది ♦ జిలిబిలిపల్కులు, చెవిఁ జేర్చి శ్రుతిసుఖ ♦ శ్రీ ఘటించి
యటునిటుఁ బొడగాంచు ♦ నంతలో నెల్లెడఁ, దానయై దృక్ప్రీతిఁ ♦ దనరఁ గూర్చి
నిజకథామృతఝరి ♦ నెఱికి నోరూరంగ, హాయిగ రసత్మప్తి ♦ నందఁ జేసి
కొఁగిట నొడుఁగు వే ♦ డ్కకు మేను గరుపాటఁ, ద్వాచహర్షపుతి ♦ నాచరించి
కూడి గుమగుమవాసన ♦ లుప్పి ఘ్రూణ
తర్పణం బనఁ దగి మదిఁ ♦ దరము మీఱు
సంతసము సంతతం బిడు ♦ సతీయ పోలె
లలిత సత్కీర్తి రాజపు ♦ త్రులకు నెపుడు. ౧౭౯

చ॥ పొడమువికారము ల్దలఁగఁ ♦ బొల్చువికాసము సమ్మదంబు పా
ల్పడు యశ మబ్బు మేలిధృతి ♦ పాదుకొను నైఱజాణ వృత్త మే
ర్పడు రసభావతత్పరత ♦ భాసిలు సత్కృతిభారవాహి ను
ప్పుడు కృతకృత్యతం గని వి ♦ భుత్వము గాంచెను నాక్షణంబునన్. ౧౮౧

శా॥ నా భాగ్యం బటులే ఫలించునొకొ య ♦ న్నా; లక్ష్మణా; యిక నే
డాభావం బెదఁ గూర్ప నుత్కలిక యొ ♦ య్య స్మితె వై కారిక
శ్రీ భావింపఁగ నయ్యె భానుఁ డుదయ ♦ శ్రీ మించి తా మజయ
శ్రీ భాసిల్లఁగఁ జేయునో; కడఁగి ని ♦ ర్లేపత్వముం గాంచునో. ౧౮౨

క॥ అజితునకు నేని నెమ్మది, విజితత్వమె తోచుచుండు ♦ విధిశక్తివిపా
కజము ఫలము తోడ్పడ భా, వజవ్యధం దొలఁచి సిద్ధి ♦ పనుపడు దనుకన్.

ఆ॥ అర్థసిద్ధి వివిధ ♦ యె తగుఁ బూర్ణార్థ, భాగభేదకలనఁ ♦ బ్రభుఁడ నే నొ
కండ ననఁ గలండె ♦ యొం డీశ్వరుఁడు సత్య, కాముఁ డయ్యుఁ గాలఁగఁగి వేచు.

క॥ ద్వివిధం బీకృతినిఁ బరా, భవ మద్దానిఁ దలఁగించు ♦ వర యోగశ్రీన్.
సవరొందు పైవసాహా, య్యవిలాసం బెల్లి నేఁ డ ♦ యవ్యాప్తమై. ౧౮౩

ఆ॥ కార్యగౌరవంబుఁ ♦ గొళికు జతనంబుఁ, బ్రా క్తనప్రతిష్ఠ ♦ స్వప్రసక్తి
నెంచి భావిగతిఁ జ ♦ రించువాడఁ దలంచు, నెట్టు లీశుఁ డదియు ♦ నెడప నగునె.

క॥ పరమేశాన్త్రహమే, పర మగు సాధనము జీవ ♦ భావపరులకున్
నిరుపమశక్తిస్ఫురణా, కర మగు నద్దాన మేలు ♦ గన నగు వత్సా. ౧౮౪

క॥ అని యిట్లు రాముఁ డుల్లము, జనకజతో జతన మొనయ ♦ జనమాత్రుం డ
మ్మనసిజున కగ్గమాగతి, ధనురాకర్షప్రసక్తిఁ ♦ దద్దయు నొడువన్. ౧౮౫

—♦ లక్ష్మణుండు రాముని యభిప్రాయంబు శుభోదర్శకంబు విన్నవించుట ♦—

ఆ॥ అన్న భావగతుల ♦ నాతం డెఱింగి యి, ట్లనె విలాసవికసి ♦ తాస్యఁ డగుచు
నీ తలంచుపనికి ♦ నెఱిపోక విశ్వజ, నీనచరిత ; కలుగు ♦ నే ధరిత్రి. ౧౮౬

క॥ ఎఱుఁగుదు సకలము నీ కృతి, నెఱి నిలుచును ముజ్జగములు ♦ నీ నజతుఁడ వ
క్కఱ నీయది గెలువదె యి, త్తఱి నొండు దలంప నేల ♦ తరణికులమణి. ౧౮౭

శా॥ పాటు ల్నిర్జరకొటిపాలను మహా ♦ బాహు న్సుబాహు స్వమా
ర్వీటంకారహతాత్ముఁ జేయుటయొ మా ♦ రింబోని మారీచు ము
న్నీట న్మాటుటయొ విపాటితజగ ♦ న్నిర్హాటకం దాటక
న్గోట న్మీటుటయొ తలంకె స్మరజి, తోడ్దండ ముంకింపఁగన్. ౧౮౮

క॥ సావప్తంభుడ వై నీ, వావెరవున నిలిచితేని ♦ నఖలాధిప ; యీ
భూవలయం బల్లాడదె, భావజహరు విల్లు చేతఁ ♦ బట్టుట పనియే. ౧౯౨

ఆ॥ అఖిలలోకపతి వ ♦ నంతశక్తి వనామ, యుండ వీశ్వరుండ ♦ పూర్జితండ
వీవ సీతు రుద్రుఁ ♦ జేరవె లోకము మన్వఁ, గంటి జన్మకర్మ ♦ గతుల నిట్లు.

సీ॥ వేల్పుఁజెట్టులఁ గల ♦ విరులెల్లఁ దెచ్చి ది, వాకసు ల్వర్షించు ♦ నంతలోన
తాలమానక్రియా ♦ ర్థము లనర్థములు గా, నచ్చర ల్పటియించు ♦ నంతలోన
కంచుగీతీనయట్లు ♦ గదియంగ దేవధ, క్కావలి తా మ్రోయు ♦ నంతలోన
కుంచె చేఁబూని వి ♦ పంచి పాడ విరించి, యాత్మజుం డాటాడు ♦ నంతలోన
హరుని ధను వీవు గైకొన్న ♦ యంతలోన
నవనవోల్లాసవిలసితా ♦ నంద యగుచు
వరణమాల్యము గొని డాయ ♦ వచ్చి నిన్నె
క్షామారి వరించు ని ♦ క్షామతిలక. ౧౯౪

తే॥ ఐశచాపంబు మరుని వి ♦ త్లఁ గదయ్య
ముజ్జగంబులఁ ద్వత్కీర్తి ♦ మొనయునయ్య
యాయయోనిజ యార్య నీ ♦ యర్థ మయ్య ;
యసదృశానందవైభవం ♦ బందు మయ్య ; . ౧౯౫

క॥ అని తమ్ముకుట్ట భవ్యం, బనువాదింపంగ రాముఁ ♦ డానందపురం
బునఁ దోఁగి తద్విశేషం, బనఁ దగు మందస్మితమున ♦ నలరుచు నుండఁ. ౧౯౬

తే॥ దక్షిణాక్షి భుజోరువు ♦ ల్దాశరధికి, నెట్లు లటు వామములె స్పంద ♦ మొనసె సీత
కఖిలభావిఫలప్రకా ♦ రైకలక్ష, కములు శకునము లవి సూచ ♦ కములు గావె.

క॥ అయ్యెడ నియ్యెడ నెయ్యము, కియ్యము దులకించిమేల్చి ♦ తీరు వెలయఁగా
నయ్యెఁ గన నెల్లరకుఁ దా, నొయ్యన భావిఫలయోగ ♦ ముత్పలనయనా. ౧౯౭

చ॥ శుభశయనం బొనర్చ ముని ♦ సూచనసేసిన యంత దస్రీస
న్నిభు లగువారు మేలని వి ♦ నీతిమెయి న్దఱి గాంచి నిల్వ దుం
దుభియుతభద్రగీతు లటఁ ♦ దోఁప విలాసవికాసమూర్తు తా
చు భవనగర్భసీమ ధృతి ♦ శోభితులై పవళించి రదిగొ. ౧౯౮

క॥ రాముఁడు సహభాముఁడు శ్రీ, రాముఁడు శుభధాముఁ డించు ♦ రహిఁ దనరె సుశ
య్యామహితుం డయి మందిర, సీమాఘ్యుఁడు శేషశాయి ♦ చెలువం బొప్పు.

క॥ అని శంకరుండు వినిచిన, విని గోచీసతి ప్రమోద ♦ విలసన మెద నె

కొన వల్లభు గాఢాలిం, గనసుఖమునఁ దనిపి మీఁది ♦ కథ యడుగుటయున్.

మేఘవి॥ నిరస్తాశేషాత్మప్రకృతిపేకృతీ ; ♦ నిర్మలానందమూర్తి ;

చిరత్నోక్తిస్ఫూర్తిశ్చితజనశుభ ♦ శ్రీప్రదానానువర్తి ;

వరతాసతానాథికృతదివిష ♦ ద్వాపృతైశ్వర్యకీర్తి ;

స్థిరశ్రేయఃప్రాప్తిస్థితపదమహా ♦ శ్రీపురీచకృవర్తి ; .

౨౦౨

క॥ సత్తాప్రకాశతామస, వృత్తినిరాకరణచణవి ♦ వేకశ్రుతసం

సత్తివిశేషశ్రీసము, పాత్తపదాత్మీయజనవ ♦ శా ; సకలేశా ;

౨౦౩

భుజంగ॥ మహాయోగసామ్రాజ్య ♦ మాన్యాభియోగ

స్పృహవద్విధేయాను ♦ చింత్యాత్మయోగా

మహస్సత్ప్రమేయప్ర ♦ మానాథియోగా

వహస్వప్రకాశత్వ ♦ వాంఛాప్రయోగా.

౨౦౪

గద్య॥ ఇది శ్రీమదుమామహేశ్వరచరణనలిననిత్యసేవాసమాసాదితానవద్య

కవితాయోగహృద్యమహితాత్రేయగోత్రపవిత్రహనుమత్సుధీతనయ

విదితనయ లక్ష్మ్యంబా గర్భశుక్తిముక్తాఫలాయమాన

వేంకటప్ప కవీంద్రాభిధాన ప్రణీతంబైన

శ్రీరామకథామృతంబను మహాప్రబంధంబునందుఁ

బాలకాండమునం దప్టమాశ్వాసము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

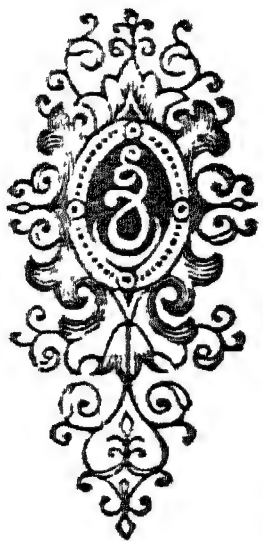

శ్రీశివాయగురవే నమః

శ్రీ రామ కథామృతము.

బాలకాండము.

—♦ స వ మా శ్వా స ము ♦—
—:(0):—

వాణీగిరిజాదిక

లావిలసత్ప్రకృతియోగ ♦ లలితసమరసో

ద్భావితజగత్ప్రయార్థ

స్వాపిర్భూత్యాదియోజ ♦ నా; పరమాత్మా.

౧

తే॥ అవధరింపుము జంగమ ♦ హైమవల్లి, సకలసాధ్వీమతల్లి యా ♦ జగముతల్లి
: డెంద మానందలక్ష్మికి ♦ మందిరముగ, భువనజనకుడు శివుఁ డీట్లుఁపూనెఁదెలువ.

—♦ సూర్యోదయప్రస్తావము ♦—

శా॥ వింటే పర్వతరాజనందిని గుణా ♦ విర్భూతిచాతుర్య మే
వెంటం గాంచిన వీట రామపదమే ♦ వేయేల యానంద మే
యింట నైకొక్కన దట్టు లంతిపురి సా ♦ హిత్యంబు హేలాగతు
ల్లంటం బాయవు నాఁ డమేయసుఖలీ ♦ లాడోలికాందోళనల్.

3

తే॥ తనివు సన కర్ధరాత్రంబు ♦ దనుక నట్లు
ముచ్చటల మున్ని తేలుచు ♦ మొనయు సౌఖ్య
పరవశత్వంబుననొ పక్ష ♦ పాతముననొ
నిద్ర నొక్కింత గాంచిరి ♦ నిఖిలజనులు.

౪

చ॥ మొనసిన కూర్మపాటా విధి ♦ మోహనలీలయొ యోగశక్తియో
మనసిజు తంత్రమో లలిత ♦ మానసభావమొ హర్షలక్ష్మియో

గొనబుల మేర పెండ్లిపయిఁ ♦ గూరిన కూరిమి కూర్చు చొక్కొ యి
ట్లని యనరాని యాప్రకృతి ♦ యందఱకుం దని వొప్పఁ జెప్పఁగన్. ౫

మ॥ మనము ల్వాక్కులు మేను లొక్కఁడుగ సం ♦ భావించుచు న్నామతం
త్రనవోల్లాసవికాస మొప్ప రతితా ♦ త్వర్యంబునం జొక్కువా
రును నిద్రాసుఖవీచిడోలికల నా ♦ రోహించు వారుం గదా
తన సాభాగ్యము గాంతు రెవ్వరనుచుం ♦ దర్లంగ నౌ రాత్రికిన్. ౬

తే॥ ఎల్లియో నేఁడో జనకదు ♦ హితకుఁ బెండ్లి
దారసిలె నంచుఁ గోర్కులు ♦ దందడింప
భావినులఁ గూడి దీపాల ♦ పల్లెరములు
పట్టుకొని వత్తు నని రాత్రీ ♦ బయలుదేతె. ౭

క॥ అప్పలఁజీమిన్న యొప్పుల, కుప్ప గదే జనకకన్య ♦ గూడె శుభము మా
త్రొప్పు లెడలె నని యొందెయు, నొప్పారఁగ ముఖవికాస ♦ మొయ్యనఁదోఁచెన్. ౮

తే॥ సిరికి నెల వయి నెమ్మోము ♦ చెలువ మొందఁ
బద్దిని వరించు నింకిట ♦ భాను ననుచు
నపరభాగోపలక్ష్మితీర్థం ♦ డగుట నున్న
మొయిన వెల్వెలఁబాతెఁ ద ♦ మీవిభుండు. ౯

ఉ॥ కోకము లార్వఁ దమ్ము లటు ♦ గుంద వికాసము లేక పాంఘ ల
స్తోకవిపాక మొంద బలు ♦ దోసము లింతకుమున్నె సోకి నా
వీకకు రేకఁ గూర్చె నిక ♦ వేడబ మీయిను మ్రోలఁ బోల దం
చాకలితాంకుఁ డంతఁ దన ♦ యంతన జాఱఁ దొడంగె నేర్పుఁగన్. ౧౦

క॥ సుమనోభిరాముఁ డయ్యును, విమలస్థితి మనియు ఖ్యాతి ♦ వెలసియు శశి యం
దముఁ బాసె నపరదిశఁ బ, శ్చిమ నెనసిన తేని కెందు ♦ సిరి సెడ కున్నే. ౧౧

సీ॥ అలవడు రొద లెల్ల ♦ నాలించి యాలించి, మెడ సాఁచి మోసాలఁ♦దడవి తడవి
నెల వెల్లుగనిచూడ్కి♦మరలించి మరలించి, యున్నురం చొకయెడ♦నొదిగి యొదిగి
తలఁపుల నొండాండఁ♦దరలించి తరలించి, యనువులపై నాస ♦ లడఁచి యడఁచి
తమ్మితీఁగెలఁ దల ♦ దవిలించి తవిలించి, యటు నిటుఁ గని కొంత♦యాఁగి యాఁగి
నలినకలితాలిదీనస్వ ♦ నము విని విని, వేగుఁజుక్కకు నొక్కింత ♦ వేచి వేచి
ధవునిఁ బాసి యతని వెత ♦ ల్దలఁచి తలఁచి, సలిపె జాగర మివ్విధిఁ ♦ జక్రవాకి.

తే॥ ఆరథాంగవితతి పై ద ♦ యార్ద్రచిత్త
ముననొ పెండిలి యుల్లాస ♦ ముననొ యినుని
రాకఁ గాంచి ప్రసన్న యా ♦ ప్రాచి గుర్తు
సూపె నన మేలిరుచి వేగుఁ ♦ జుక్క వొడమె.

౧౩

క॥ జారుల మతి సెడఁజెడఁ ధృతి, చోరుల కటు రతి గృహస్థ ♦ సుదతులకుఁ జెడఁ
జారుల వృతి సెడఁ నారా, తోరంబగు వేగుఁజుక్క ♦ తొలిచెన వెఱయన్. ౧౪

సీ॥ ఇదె వత్తు ననుమాటఁయెడఁ దోఁపఁ దల ద్రిప్పి, తమవార లే యంచుఁదల్లడిలుచుఁ
బై గాలి సోకినఁ ♦ బడె దెబ్బ పోయంచు, మై గంప మానంగ ♦ మానుపడుచు
నటుచూడు మదెదారిఁయన నెవ్వరో తమ్ము, గుర్తించి రని బిట్టుఁగొణఁగుకొనుచు
నిక నొల్ల దీని పొం ♦ దే నన్న విని చేటు, గూరె నెట్లని కల ♦ గుండుపడుచు
విటులఁ గలసి యెటో వారి ♦ విడచి కూడ
దిప్పని యటంచు నెమ్మది ♦ హెచ్చరించి
యో; యనఁగఁ జాటుచాటున ♦ నొదిగి యొదిగి
చేరి రభిసాఁకలు గృహ ♦ సీమలకును.

౧౫

తే॥ ఆకసఁపుఁ బువ్వుటీరము ♦ నందుఁ జుక్క
పూవు లొండొండఁ జిదిమి పూఁ ♦ బోడి ప్రాచి
ప్రొద్దుఁ బూజింప నటఁ గుప్ప ♦ వోసె ననఁగఁ
గాంతి యహోటఁ బెరిగె రి ♦ క్కలునుఁ దఱిగె.

౧౬

తే॥ యంత రథికుఁడుఁ గాశ్యపు ♦ లట్టు లిరువు
రరుణు లొకఁ డం దనూరుఁడై ♦ నంత నేమి
తెలివి వెలయించెఁ దా మున్నె ♦ చెనల రాగ
కలనఁ చేజస్సు లిట్టిర ♦ కారె జగతి.

౧౭

సీ॥ సారమంత్రజపంబు ♦ సలిపి చక్రతతి వే, ల్వ వెలుంగు పావక ♦ జ్వాల యనఁగ
నా వేగుఁజుక్క ద ♦ ఖాపత్య మవమాన, మీఁగఁ దార్చు తపోగ్ని హేలయనఁగఁ
బద్ధిని శశి తన్ను ♦ బాధింపఁ బతిరామి, మ్రోలఁ జేర్చిన చిచ్చు ♦ లీల యనఁగఁ
బాంధసాధ్వీమణి ♦ ప్రకరం బతనుఁ దిట్టఁ, గ్రాలు శాపానల ♦ కీల యనఁగ
హరుని విల్లెత్తు మారాముఁ ♦ డనుచు సురలు
కలుగు వాద్యవిశేషము ♦ ల్లాపు గూర్చు
మలయఁ జేసిన శిఖిశిఖా ♦ మాల యనఁగఁ
బరఁగు నౌషసరాగంబు ♦ ప్రాచిఁ దోచె.

౧౮

ఉ॥ తమ్మిక్కొలంకులం దవిలి ♦ తార్కొని పుష్పాడులం గదల్చుచుం
గమ్మనితావు లందుకొని ♦ కార్కొను భృంగతరంగహంసనా
దమ్ముల మే లెటింగి సుఖ ♦ దానవశంవదము ల్పభాతఁపుం
దెమ్మెర లల్లనల్లన వి ♦ ధేయతఁ జూపఁ దొడంగె నత్తటిన్.

౧౯

ఉ॥ కోకిలరావ మొప్పె ధృతి ♦ గూరెను వాయసపాలి కెట్టెటో
కోకము కోకిఁ గన్గొనె వి ♦ కుంతత గల్గెఁ జకోరపత్తి క
ట్లాకృకవాకుశబ్దనివ ♦ హంబు బయల్పడెఁ గేకికేకలున్
బ్రాఁకె దివంబుఁ గాలగతి ♦ భాసిలు నయ్యరుణోదయంబునన్.

౨౦

చ॥ కలకలరావ మొప్పఁ బయిఁ ♦ గన్గొని టెక్కలు విప్పి కాలిసం
కెల లగు పిల్లల న్నిమిరి ♦ గీట్టున దాటి కులాయము ల్కెలం
కులఁ గల జాతిలోఁ గలసి ♦ కూడిక వీడక వారిఁ బట్టి ది
క్కుల బయనంబు సేసె నెరఁ ♦ గోరి పులుంగులు చాలుచాలుగన్.

౨౧

మ॥ తమ గూపేర్పడ నింద్రుఁడింతికయి ము ♦ న్దాఁగూసి వంచించె గౌ
తముఁ డల్లం జెడి రిర్వు రామెఁ బరిశు ♦ ధ్ధం జేసి మాజాతిమో
సముఁ బాపె న్రఘుకల్పకం బిది ప్రశ ♦ స్తం బంచు నాతామ్రచూ
డము లత్యాదృతిఁ గూర్చె మాగధుల జం ♦ టన్ స్తోత్రపాఠంబులన్.

౨౨

ఉ॥ తేనియ లొల్కు పల్కు జిగి ♦ తెల్వియుఁ దేటయుఁ బెంపు సొంపు స
న్మానితసద్గుణాలి రస ♦ మార్దవ మంచదలంక్రియావిలా
సానుగమంబు వ్యంజనల ♦ నందిన భావము లొప్పఁ గావ్యల
క్షీననమూర్తు లో యన ర ♦ చించిరి వందులు స్తోత్రబంధముల్.

౨౩

సీ॥ సరిగమపథనిస ♦ సంజ్ఞస్వరంబులఁ బాలుపారు శ్రుతిచయం ♦ బుల నమర్చి
రసవిశేషాసత్తి ♦ పొసఁగ వసంతాది, రాగవిభాగాను ♦ రక్తి దార్చి
తాలమానక్రియా ♦ ర్థవిలాససంయుక్తి, తనర లయానుబం ♦ ధం బొనర్చి
షడ్జాదికగ్రామ ♦ సక్తిఁ దత్తన్మూర్ఛ, నామోహనాహ్లాద ♦ నంబు గూర్చి
కలితపరివాదినులు మున్ను ♦ గా విశిష్ట, సాధనంబుల గల పరి ♦ శ్రమ మెసంగ
వల్లుగీతానువృత్తికి ♦ తా ల్గరంగఁ, బాడఁ దొడఁగిరి సంగీత ♦ పాఠ లపుడు.

సీ॥ తవిలి యుదాత్తాను ♦ దాత్తస్వరితవృత్తు, లెంచుచు శ్రుతులు ప ♦ తించు వారు
నల ప్రకృతిప్రత్య ♦ యాదివిచారణ, ల్సెలఁగ వ్యాకృతిశిక్ష ♦ మలయు వారు
ద్రవ్యగుణాదికా ♦ ర్థవిశిష్టతర్కసం, ఖ్యానువాదంబుల ♦ నడరు వారు
విధివిధేయాంగాది ♦ వివిధభావాన్విత, తంత్రచర్చాసక్తి ♦ దనరు వారు

బ్రహ్మవిద్యాప్రసంగసం ♦ పత్సమేతు, లై యమేయసుఖవాప్తి ♦ నలరు వారు
వర్ధమానర్థు లటు శిష్య ♦ వరులు గురులు, మెచ్చ నభ్యయనశ్రీల ♦ మెలగి రవుడు

మ॥ గురుశుశ్రూషలఁ బొల్చు శిష్యతతివా ♦ గ్లుంభంబులు స్థివితే
శ్వరు శుశ్రూషల మించు భాషెనుల ప్తి ♦ వ్యద్వాక్యలీల ల్పి
ర్ధరు శుశ్రూష లొనర్చు శ్రోత్రీయుల శ్రౌ ♦ తన్వార్తసిత్యక్రియా
చరణోత్సాహములుం దలిర్చె నటుభా ♦ స్వంతుండు రా మున్నుగన్. ౨౬

సీ॥ వెలిచట్టుపలపులుం ♦ గులు మూఁగ దరి నిడ్డఁ డాతాంశంకంబులు ♦ దక్షి కొనుచుఁ
గెలనఁ గెంజాయవాజులు గూడఁ దోమి ని, ల్పిన రాగికూజాలు ♦ వెదకి కొనుచుఁ
గప్పుడాల్పక్కులు ♦ గదియ నచ్చోటఁ గృ, ప్లాజినంబుల నెటో ♦ యరసి కొనుచుఁ
బసుపుపిట్టలు చుట్టు ♦ బలసేనఁ బచ్చని, పట్టుసాలులు చూడ్కిఁ ♦ బరపి కొనుచు
మహితవారుణపనమాన ♦ మంత్రయోగ
రాజదఘమర్షణాద్యుప ♦ క్రిమము దనర
సరసుల నదీనదముల ను ♦ స్నాతులై ద్వి
జాతీముఖ్యులు సేదిరి ♦ సదనములకు. ౨౭

ఉ॥ సారసుధానుసారిగుణ ♦ సంగతసంపద నుల్లసిల్లు సం
భారవము ల్సెలంగ నవ ♦ వత్సము లందలి వత్సలత్వ మిం
పారఁగ మోర సాచి కను ♦ నాలకుఁ గేపులఁ గూర్చి నేర్పుసం
సారులు క్షీరము ల్గొనిరి ♦ చయ్యన నయ్యరుణోదయంబునన్. ౨౮

ఉ॥ పాల్కడలి న్నయించు దధి ♦ భాండము మట్టున నిల్చి కవ్వమున్
జుల్కఁగ నుంచి రజ్జువుల ♦ జోగము నెక్కొనఁ ద్రిప్పుత్రా డటం
గుల్కుచుఁ గూర్చి కామినులు ♦ ఘుంఘుమరావము లుల్లసిల్లఁగాఁ
జిల్కిరి చల్ల లఘు మణి ♦ శింజితకంకణము ల్నటంపఁగన్. ౨౯

క॥ అంతయుఁ బ్రబోధమయముగఁ, సంతమనము వీడఁబాటు ♦ సరణి మనస్సం
క్రాంతము సంతస మెగువఁగ, స్వంతతరం బనఁ దనర్చు ♦ నక్కాలమునన్. 30

సీ॥ చెలి నాఁగఁ దెలివితే ♦ ట లెసంగ నెట్టన, దమతమ పని వంకఁ ♦ దార్చువాఁడు
తండ్రినాఁజందమం ♦ దముఁదోపశ్రేయంబు, గూర్చునత్రియకుమేల్తొలుపువాఁడు
తల్లి నా వత్సల ♦ త్వమున ననారోగ్య, మెడలించి సుఖపుష్టి ♦ నిడెడువాఁడు
గురువు నాఁ దమము మా ♦ ర్కొననీ కడంచి ప్ర, బోధకలనఁ దేర్చఁబూనువాఁడు

ఆత్మతత్త్వము నాగ స్వ ♦ యంప్రకాశ
మద్వయ మఖండ మానంద ♦ మవ్యయంబు
నై నిగమలక్ష్మ్య మగు రూప ♦ మమర వెలయు
వాఁ డుదయ మొందె వెలుగుల ♦ తేఁడు నాఁడు.

30

ఉ॥ ముత్తికి దారి జక్కవల ♦ మోదము వెల్లుల పుట్టున ట్టిరుల్
మొత్తుబెడంగు కల్వ సిరి ♦ మోడ్పు తమిహృతి వృష్టిపుష్టిసం
పత్తి సరోజినీసుకృత ♦ పాకము లోకవివేక మాత్రయీ
పత్తనలక్ష్మి వ్యోమమణి ♦ భానుఁడు నెక్కొనెఁ దూర్పుదిక్కునన్.

31

తే॥ ఉదయగిరిపద్మరాగప్ర ♦ భోజ్యలుండు
పద్మరాగవిశేషవి ♦ భాసురుండు
కుటిలమందేహర క్తసి ♦ క్తుండు నైన
యరుణుఁ డుదయించెఁ దొలుదొల్త ♦ నరుణుఁ డగుచు.

33

క॥ కమలలతఁ బాసి నిశిఁ దాఁ గుముదిని వెలయించె దానిఁ ♦ గూల్చి మఱల నీ
కమలినిఁ గూడఁ దొడరె నీ, కమల విసంవాద మిట్టి ♦ గతిఁ గననయ్యెన్.

34

ఆ॥ కమలకోశగర్భ ♦ గతి బంధ మెడలక
సన్నఁ బాసి యున్న ♦ పట్టరణము
తమము డుల్చి తెల్వి ♦ దయఁ గూర్చు నా త్రయీ
మూర్తి దర్శనమున ♦ ముక్తిఁ గాంచె.

35

చ॥ తళతళ మంచు జట్టుపలఁ ♦ దార్కొను వెల్లులతేని వెల్లులన్
నెలకొను పైఁడివన్నె గని ♦ నేమము గాంచి రుత మ్మెఱింగి చూ
డ్కులఁ దనియించి చేరి తమి ♦ గూరఁగ మోమున మోము దార్చి యి
మ్ముల రతికేళికి న్మలసి ♦ మోదమిడె న్బతి చక్రవాకికిన్.

36

క॥ విమన స్త వాయ సంయో, గ మయోగము కాలగతివి ♦ కల్పిత మని డెం
దము లూఱటఁ బొందింపుచు, సమరసభావమున మెలఁగె ♦ జక్కవకవ దాన్.

సీ॥ జగినగుమోముసో ♦ యగ మల్ల విరిదమ్మి, పూల విస్ఫురణమ్మె ♦ బోధనేయ
నెమ్మేని మించు డా ♦ ల్లిమ్ము కమ్మిక జక్క, వల తెక్కల కడానివన్నె తెలుపఁ
దళుకు బెళ్ళొలయుచూఁ డ్దులయొయారముగండు, మీలయుచ్చలనంబు ♦ మేల్మిసూప
లావణ్యలహరీక ♦ లాపూర్తి సరసీత, రంగరింగద్రవి ♦ రశ్మి నొడువ

భృంగగీతులు కవివాక్ష్ప ♦ సంగములు శు
చిచ్ఛదచ్ఛదచామర ♦ శ్రీలుఁ దనర
నసదృశసహస్రపత్రసిం ♦ హాసమున
నిండు కొలు పుండెగలుముల ♦ నెలఁత యవుడు.

3౮

క॥ ఇనుఁ డన్యుఁ డుదయ మొందెడుఁ, దన బలఁగము వంక హీన ♦ దళ తారసిల్లె
జన దింకిట నిల నని తగు, మనికికి శశి పశ్చమాది ♦ మఱుఁగున ♦ కరిగెన్. 3౯

సీ॥ మిత్రాయ జగదేక ♦ మిత్రాయ తే నమ, స్తేనమో రవయే న ♦ మోనమోస్తు
సూర్యాయ నమదఱి ♦ లార్యాయ తే నమ, స్తేనమో భానవే ♦ తే నమోస్తు
ఖగపదా యాపవ ♦ ర్గపదాయ తే నమ, స్తే నమః పూష్టే న ♦ మోనమోస్తు
గర్భితాండ హిరణ్య ♦ గర్భాయ తే నమ, స్తేనమోస్తు మరీచ ♦ యే నమోస్తు
మా మవాదిత్య సవిత ర్మ ♦ మ వ్యపనయ
పాపచయ మర్క భాస్కర ♦ పాహి పాహి
యనుచు మ్రొక్కుల నామ్రొక్కు ♦ లయ్య కెలమి
దొనఁక నర్పింతు రవుడు న ♦ జ్జనులు భక్తి.

౪౦

సీ॥ తమ మంతరితమహా ♦ తమ మట్టు లాగుడ, గూబపిం డెన గాఁగ ♦ గుహ నడంగె
జడభావ మఖిలహృ ♦ జడభావ మనఁ బ్రదో, మాధ్యక్షు నకు జత ♦ న స్తమించె
విధిక్యత్యతతి యల్ల ♦ విధిక్యత్యతతి నాఁ బ్ర, కాశము తోడ జ ♦ గమున నిండె
శ్రుతిచయం బవికల ♦ శ్రుతిచయంబన నంగ, విద్యామహిమ గూడి ♦ విస్తరిల్లె
భయము వదలె నిఖిల ♦ భద్రము లొదలె ని
ర స్తమయ్యె నఘ మ ♦ పాస్త మయ్యె
నామయంబు సర్వ ♦ మానందమయ మయ్యె
నుదయశిఖరి భానుఁ ♦ డొప్పు నంత.

౪౧

—♦ విశ్వామిత్రుండు రామలక్ష్మణుల మేలుకొలుపుట ♦—

ఉ॥ అంతకు మున్నె కౌశికుఁ డ ♦ హంకృతిదూరుఁడు మేలుకాంచి శ్రీ
మంతుల రామలక్ష్మణుల ♦ మానసపద్మము లుల్లసిల్లె దా
నెంతయు మించువేడుక న ♦ హీనవచోరచనౌచితిం ద్రియా
మాంత మెఱుంగఁ జేసె నిటు ♦ లాదర మొప్పఁగ భూధరాత్మజా.

౪౨

తే॥ పాలమున్నీటిసెజ్జపై ♦ బవ్వలింపఁ, గెలన సనకాదు లెవనికి ♦ గింకరత్వ
కలన మెలఁగుదు రతనికి ♦ గాధి సుతుఁడు, సౌఖ్యశాయనికత్వంబు ♦ జరుపు టరుదె.

జే॥ రాత్రి నడిపె శళాంకుండు ♦ రమణఁ బవలు, నేయ వచ్చెడు నిదె సర ♦ సిజహితుండు
కాత్రిపవలన నఖిలసం ♦ రక్షణంబు, నీ తలనె నిల్చి యున్నది ♦ నియతి రామ.

తే॥ మేలుకొను మన్న ; కరుణ మ ♦ మేలుకొనుము
మేలు గను మట్లు జగముల ♦ మేలు గనుము
బాలభానుప్రకాశంబు ♦ లీల నీదు
మేలి పారుష మెల్లడఁ ♦ గ్రాల మనుము.

౪౫

సీ॥ మ్రుచ్చురక్కసు వాఙ్మోహిచ్చి వ్రచ్చి శుతు ల్వి, ధాత కర్పించినతాత; లెమ్ము
గిరి మోచి తరికాండకృతి గాచి యమరుల, కమృతమ్ము గూర్చినయయ్య; లెమ్ము
మహిజాప చుట్ట చుట్టి హరించుకూశనొ, య్యనఁగూల్చి నెటిగన్నయన్న లెమ్ము
హరిఁ జూపు మని పట్టినలఁచు హంత నగల్చి, భక్తుఁ గాపాడిన ♦ బాబు; లెమ్ము
పుడమి లోయ బలికి స్వర్గ ♦ పురము హరికిఁ
దార్స గిటకవడుగు నైన తండ్రి ; లెమ్ము
దొరలఁ ద్రుంపంగ మనుషఁ దో ♦ డ్దోన రామ
నామగుణనికఁ గొన్న మా ♦ నాన్న ; లెమ్ము.

౪౬

శా॥ భౌజిష్ణత్వము చక్రపాలనకలా ♦ పానీన్య మవ్యాజరా
రాజద్వీర్యవికాస మస్తతిమిర ♦ ప్రారంభసంరంభ మా
రాజోత్తేజనలీలయుం గని స్వగో ♦ త్రశీలు వర్ధిల్లు నీ
యోజం బెల్లుగ నంచు భానుఁడు స్వకీ ♦ యోత్సాహముం జూపెడిన్.

౪౭

సీ॥ తన త్రయీమూర్తితఁ ♦ దనరాకఁ జెనుసొందు, విద్యాధ్యయనగోష్ఠి ♦ వెల్లడింపఁ
దన కర్మసాక్షి తఁ ♦ దనరాకఁ దనరారు, సత్కిర్యామోగంబె ♦ సన్నుతింపఁ
దన జగన్నేత్రతఁ ♦ దనరాక వలనొప్పు, నిఖిలజ్ఞానంబు ♦ నిర్ణయింపఁ
దన లోకబంధుతఁ ♦ దనరాక నెటి మించు, వివిధచక్రసుఖాప్తి ♦ విస్తరింపఁ
దన యనంతమణితఁ ♦ దనరాక మితిమీలు, దివ్యధామకలన ♦ తేటపలుపఁ
దన సురోత్తమత్వ ♦ తత్త్వంబు మెఱయ నె, క్కొనెడుఁ బ్రాచి రవి ర ♦ ఘుప్రవీర;

ఉ॥ పక్కులు మేలుకాంచి వెసఁ ♦ బాటఁ దొడంగెడు నల్లనల్లనన్
రిక్కలు జాతెఁ బద్మినులు ♦ శ్రీ నలువొందెడు బాటసారులే
దిక్కునఁ దార కా నడువఁ ♦ దెల్వి వహించిరి కర్మనిష్ఠులుం
జక్కఁగ స్నాతులై చనిరి ♦ చక్కికి నిస్తటి రాఘవోత్తమా.

౪౮

ఉ॥ దొంగలఁ దోలి జారధృతిఁ ♦ ద్రోచి యిరు ల్వెడలించి గోరముల్
ద్రుంగఁగఁ జేసి పాపములఁ ♦ ద్రుంచి యివంబు దొలంచి తెల్విఁ

దేటం గలిగించి రాత్రిచర ♦ డంబరము ల్దాలగించి పోచు మే
ల్సంగతి లోకబాంధవతఁ ♦ జాటదె యీయిను వంక లెంకగఁ.

౫౦

శా॥ సాగంధ్యాదిగుణత్రయంబు వలనఁ ♦ జానొంది హంసాదివా
గ్భాగాంచన్నతః లుల్లసిల్ల సుమలి ♦ ట్పలీరవాళీకసు
శ్రీగీతిక్రమ మొప్ప సర్వశుభల ♦ క్షీయక్తి నీ సేవకుం
దాఁ గాంక్షించి మెలంగు గంధవహుఁ డే ♦ తన్నాత్మఁడే రాఘవా;

౫౧

మ॥ కను మీ నీనగుమోము మేల్పిరికి ల ♦ క్షయం బొటకున్ లజ్జ నె
ట్టన మున్నున్న మునింగి కొండచటి బా ♦ టం జాతె రేజేఁ డటం
చనుమోదించుటఁ బద్మినీసతి నిజా ♦ స్యస్మేరదృష్టిప్రసా
రనవోల్లాసిత ప్రాణయై తెలిపెడిన్ ♦ రామా; జగన్మోహనా;

౫౨

శా॥ స్థితోత్సాహమునఁ రఘుప్రవరుఁడే ♦ శ్రీకంఠ విల్లెత్తి మా
సీతం బెండిలియాడుఁ గావుత మహా ♦ శ్రీ మీఱ సంచు స్థిమ
వ్రాతన్నయినియై ధరారమణి దే ♦ వప్రీతి కయ్యాపన
జ్యోతిం జేకొని భాస్వదాహ్వాయమహా ♦ జ్యోతి న్వలింగించెడిన్.

౫౩

సీ॥ ఒక రశ్మికలకేని ♦ నొగి సాటిరాని రి, క్కల నుహాబిలమునఁ ♦ గాఢువెట్టి
యొకమాత్ర నెదిరి ని ♦ ల్వక వెల్లబోవు రే, తేనిఁ బశ్చిమగిరి ♦ కోన డాచి
యొక చాయ డాయబో ♦ నుదిలపడెడు తమః, పటలంబు పూయని ♦ పాఱనూడి
యొకతాకు దాఁకఁ గొం ♦ కక బింకమాడు మం, దేహుల దేహరఁ క్తేరఁ దోగి
యొకట ముసరి విజృంభింప ♦ నురుకరముల
నివము దివమున కెగయంగ ♦ నెత్తి వైచి
యొకఁడె జగములఁ ♦ దా నయి యుదితుఁడయ్యె
సీదు కూటస్థుఁడౌ హేలి ♦ నియతి రామ;

౫౪

క॥ దిక్కుల కొదవెఁ దెలివి సుర, లక్కజముగ సిరులు గాంచి ♦ రానందము పెం
పెక్కెను ముజ్జగముల కిటు, లొక్కట నర్యముఁడు నీవు ♦ నుదయ మెనయుచోన్.

శా॥ సావిత్రిపదమంత్రలక్ష్మ్యకలనా ♦ సంస్థాన మానందల
క్షీవాసంబు త్రిమూర్తికూటము మహా ♦ శ్రేయఃపథం బవ్యయ
శ్రీవిద్యానిధి చిద్విలాస మగు రో ♦ చిస్వామి యాయాస్థితీ
నీవే తానను భావముం దెలిపెడి ♦ నిర్వాజుఁడై రాఘవా!

౫౫

సీ॥ ప్రణవారవము జాడఁ ♦ బలుతెఱంగుల శుక, శారికాదికరుత ♦ సరణి సూపఁ
 బ్రాణముఞ్చమరుత్ప్ర ♦ భావమ్ము మెలకువ, కమ్మతెమ్మెర యార ♦ జమ్ము నొడువఁ
 జత్ప్రకాశకలావి ♦ శేషం బశేష మ, య్యాషసరాగంబె ♦ యనువదింప
 మోహావరణవిని ♦ ర్మోకంబుఁ దనకుఁ దాఁ, దరలిపోయెడు తమ ♦ స్తతియ తెలుపఁ
 బ్రాంచదానందతృప్తిప్ర ♦ పంచ మఖిల, భూతసంభూతసౌఖ్యాను ♦ భూతి వలుక
 హంసమూర్తియ కా ద్వాద ♦ శాత్ముఁడొప్పె, దావకతదాత్మతాస్థితిఁ ♦ దవిలి రామ.

మ॥ మనసార స్మన సారసాపుడు జగ ♦ న్మాన్యుండు గా నిష్ఠ ప
 ద్విని మేల్కెఱ్ఱె గరుపాఱఁ దాఁచి ధృతి మే ♦ ల్మిం గూర్చి లాలించు శో
 భనలీలాకరము ల్కరమ్ము లటు నీ ♦ పై మోపు నాలోన యా
 యన నీవందన మందఁగా వలదె నె ♦ య్యం బొయ్యనొయ్యం దగఁ. ౫౮

సీ॥ వారిజమ్ములు తమ ♦ వారియాననములు, లక్ష్మీవిలాసోప ♦ లాలితములు
 ధ్వాంతౌఘములు నిజ ♦ పక్షజాడ్యమ్ములు, దరుణప్రకాశవి ♦ ధ్వంసితములు
 దృప్తోద్యమమ్ము లా ♦ త్మీయవిఘ్నమ్ములు, ప్రథితప్రభావవి ♦ భ్రంశితములు
 విద్యానుగమములు ♦ స్వీయయోగమ్ములు, పృథులప్రబోధోప ♦ బృంహితములు
 కర్మతంత్రమ్ములు స్వకీయ ♦ కాశలమ్ము
 లవిరతానందనవవో ♦ ద్యద్గుణములు
 గాఁగఁ దనరెడు మిగుల భా ♦ స్కరుఁడు నీదు
 భద్ర మెద నెంచి మమతావి ♦ నిద్రుఁ డగుచు. ౫౯

తే॥ స్వీయమనుకులసురతరు ♦ శ్రీవిశేష
 మిది ఫలం బిడు ముద మబ్బు ♦ నింకఁ దన క
 టంచుఁ గాంచెడు ధృతి నిట్టు ♦ లరుణుఁ డౌర
 చెట్టు ముద్దును మఱపించుఁ ♦ జివురుముద్దు. ౬౦

సీ॥ తా నైంద్రచాపంబు ♦ ధరియించు వడువున, నైశకోదండ మీ ♦ వవధరింపఁ
 దన ప్రతాపస్ఫూర్తితరము మీఱుప్రసక్తి, నీదు తేజము దెస ♦ ల్మెఱసి మెఱయఁ
 దన వృష్టి జగములఁ ♦ దనువుచందంబున, ననవాన నీకృతి ♦ మొనసి వెలయఁ
 దన ఖ్యాతి యెడలేక ♦ తనరారు తీరున, నీయసం బతిలోక ♦ నియతిఁ బాసఁగఁ
 దన కరగ్రహలక్ష్మీఁ ♦ బ ద్విని తలిర్చు
 సిరికిఁ దోడుగ నీత నీ ♦ చెట్టవట్టి
 గొనబుమించు హూయ ల్గనఁ ♦ గోరి యున్న
 పన్న నూపెడుఁ జూడు భా ♦ స్కరుఁడు నేడు. ౬౧

క॥ ఏమహానీయుని కరుణా, శ్రీ మహితులు మితము గాని ♦ శ్రేయము గాంచం
గా మదిఁ గోరుదు రా రవి, నీమే లెదఁ గోర నిట్లు ♦ నెగడెదు వత్సా. ౬౨

సీ॥ ముజ్జగమ్ములఁ దిక్క ♦ మొనరించు తాటకఁ, బూట కగల్చిన ♦ ప్రోడతనము
తపసినట్టులు బిట్టు ♦ తడవు నమ్మారీచు, మారిచుమ్మ లడంచు ♦ మంచితనము
జేజేల గుండియ ♦ ల్చివికించెడు సుబాహు, బాహుదాహ మొనర్చు ♦ బంటుతనము
గాన నుక్కట దిక్కు ♦ గానని మునికల్కి, కల్కిమెడల్చిన ♦ కల్కితనముఁ
గన్నులారంగఁ గంటి ము ♦ క్కంటివింటి
పట్టునఁ దలిర్చు నీనాటి ♦ పౌరుషంబుఁ
గందు మావారివంక నే ♦ కందు సందు
గలుగ దని మిన్నముట్టె భా ♦ స్కరుడు రామ. ౬౩

ఆతఁడె కర్మసాక్షియె య ♦ నంతమణిస్ఫురణాధ్యమూర్తియే
యాతనిఁ బోల సాక్షి వె య ♦ నంతమణిస్ఫురణాధ్యమూర్తివే
యీతఁడె గాంచెనే యెఱుంగఁ ♦ జేమును ని స్తగతీప్రభుత్వము
సీతవిశేషము న్బ్రథిత ♦ చిత్ప్రవిలాపితభ క్తతామసా. ౬౪

సీ॥ సింగారపుంగళ ♦ ల్చెలువొందె నిట్లు గా, దేని నీసాగసుండు ♦ నే యటంచు
బీరంపుసిరి మగ ♦ బిరుదందె నిట్లు గా, దేని నీపగ టొప్పు ♦ నే యటంచు
నక్కటికఁపుగల్గి ♦ వ్యాపించె నిట్లు గా, దేని నీయస మబ్బు ♦ నే యటంచు
నబ్రపుంగారవం ♦ బనువొందె నిట్లు గా, దేని నీహాసయ లెచ్చు ♦ నే యటంచు
స్వాప్తజన మెన్న విని విహృతాదిభావ, కలిక లొప్పార నిజహర్ష ♦ కలన లూర
నున్న సీత వరించు మేల్సన్న లరయు, జోక రవి మిన్నుఁ బ్రాకె నిఁజ్ఞాకుతిలక. ౬౫

క॥ వందన మొనరింపఁగఁ దఱి, వందారుసురద్రు వీ వి ♦ భావసునకు నీ
ముందుగ నెలయించెడు నా, పొందిక మాబోంట్ల గుఱికిఁ ♦ బొసఁగున కాదే.

తే॥ లెమ్ము నాతండ్రి ; యేల జా ♦ లమ్ము నీవుఁ
దమ్ముకుఱ్ఱయు నగుమోము ♦ దమ్ములు సిరి
కిమ్ములుగ మేలి కాల్యక్య ♦ త్యమ్ము లొఱపు
గ్గిమ్ముఁ దీర్పుడు వేవేగ ♦ సమ్మదమున. ౬౬

చ॥ అని ముని వల్కుచుండఁగ న ♦ హర్పతితేజులు రామలక్ష్మణుల్
గొనబు గొనంబులు న్వలయ ♦ గొబ్బన మేల్కని మౌనియంఘ్రిల

న్నునుగనుదమ్ముల న్నొలిచి ♦ నూత్నకళ ల్దభుకొత్తఁ జూపున
న్నన పులుదీటి ముత్తైముల ♦ న న్నలువొందిరి మేనకాత్మజా.

౬౮

క॥ ప్రాతస్సంధ్యోపాసన, లాతరణీద్యుతులు దీర్చి ♦ రటు సావిత్రీం
బ్రీతి మెయి జపించిరి ప్ర, ద్యోతనునకు మ్రొక్కి రనుప ♦ మోద్యమ మొప్పన్.

క॥ సమిదాధానం బొనరిం, చి మహేంద్రుని తనయు లమిత ♦ సిద్ధిప్రదముల్
సుమృడీకములు మునిప్రో, క్తములుం బరియించి రాత ♦ తప్రత్యయులై. 20

మ॥ జనకక్ష్యావిభుఁ డంత సంతసము ని ♦ వ్యందంబు లేనవ్వు మో
మున దళొక్కత్తఁగఁ గ్రొత్తపాకమున సం ♦ మోదం బటం చెల్ల వా
రును భావింపఁగ భావనాప్రహిత మా ♦ రూఢంబు గాఢంబుగా
గనుఁ బ్రాతస్సవనాదికావన ముప ♦ క్రాంతక్రమం బేర్పడన్. 21

క॥ తీర్చి కడమ విధు లెల్లం, బేర్చినకుతుకమున నెఱపి ♦ పృథుతేజు సమ
భ్యర్చితు ముని నినవంశ్యులఁ జర్చించెం బిలువ సంప్ర ♦ సాదము పొసఁగన్. 22

మ॥ హితసామంతపురోహితాదు లెలమిన్ ♦ హృద్యస్థితిం గూడి రాఁ
దతగీతిస్తుతిపాఠమంగళకలో ♦ ద్దామక్రమం బొప్ప సం
గతుఁడై మౌనికి మ్రొక్కి రాకొమరులన్ ♦ గారామునం గాంచి స
మ్మతి నాస్థానికిఁ జేర్చె మైధిలుఁడు స ♦ న్మానం బనూనంబుగన్. 23

ఉ॥ మంగళవాద్యము ల్సెలఁగ ♦ మాగధశోభనగీతు లొప్పఁ బ
ణ్యాంగన లాడఁ బుణ్యసతు ♦ లాదృతిసేసలు సల్ల సద్ద్విజుల్
పొంగుచుఁ గ్రానుడు ల్నొడువఁ ♦ బొల్పుగు మేల్సిరి గూడె నడ్డె య
య్యంగజమోహనాంగుఁడు మ ♦ దంచితచాపముఁ జూడరా న్సఖి. 24

సీ॥ ప్రాంచదానందుఁడై ♦ పరఁగు శతానందుఁ, డల బృహస్పతిపద ♦ మధిగమింప
జనకు నట్లు ప్రజాళి♦ మనుచు నాజనకమ, హేంద్రుఁ డింద్రైశ్వర్య ♦ మెనసి వెలయ
శ్రితకల్పకప్రధా ♦ శ్రితులు సామంతు లా, శాపాలకశ్రీల ♦ కోపి నిలువ
మాన్యతాభూత్యసా♦ మాన్యతా పండితు, ల్విబుధమండలి తోడి ♦ వెరవు సూప
భూతలసుధర్మయై తగు ♦ పుడమితేని
మేలిసభఁ జేరి యాత్రియి ♦ మిలితయా త్రి
వర్గసంపద చెలువంది ♦ వఱల నిలిపె
నధిపుఁ డర్హణ లొప్ప న ♦ వ్వాసనముల. 25

25

క॥ ఘనులు శతానందాదుల, కునుఁ దగు పీఠముల నునిచి ♦ కువలయపతి తా
నును దదనుమతిఁ బవిత్రతా, సనమునఁ గూర్చుండె నలువు ♦ జాల్కొన నంతఁ.

తే॥ రఘుకిశోరశరీరవి ♦ రాజమాన, భాసముజ్జ్వలయై సభా ♦ భాగభూమి
యొక్కచాయన కనుపట్టె ♦ దిక్కు లెల్లఁ, దెలివితేటల దీవులై ♦ తేజరిల్లె. 22

సీ॥ ఆ నగుమోముల ♦ యందము ల్గని నెల, దమ్ముల పగమాన్పఁ ♦ దలఁచువార
లమ్మేటి తేజమ్ము ♦ గ్రమ్ము టారసి భాను, వహ్నుల నొకలెక్క ♦ వ్రాయువార
లమ్మహావిభవమ్ము ♦ లమర నూహించి యిం, ద్రోపేంద్రు లని భక్తిఁ నొదుఁగువార
లాక్రొత్తసాబగుల ♦ యనువు గైకొని యాశ్వి, నేయుల నెరసుల ♦ నెమకువారు
నగుచు విషయాంతరంబుల ♦ యదను మఱచి
తత్పరత గూర ప్రతిపత్తి ♦ తరము మీఱ
రాకొమారుల మరగి ని ♦ రాకరించు
దృక్కుల మరల్ప సభ్యులు ♦ దెలియరైరి. 23

మ॥ అకలంకం బిది చంద్రమండలయుగం ♦ జౌరా ; పవల్దోచె భ
వ్యకలాపూర్ణము కాంతిపూరితము స ♦ ర్వాష్టాదశం బంచ వా
రక తెప్పార్పక కాంచు టొక్కడ క్రియా ♦ రంభం బెదం దార్పఁ డం
దొకఁడేని స్తనకక్షమావిభుమతం ♦ బూహించెదే భావినీ. 24

తే॥ చిత్తరువునందు వ్రాసిన ♦ చెలువు చెలయ
స్పంద మేనియుఁగనరాక ♦ సభ్యులుండ
గువలయేశుండు హగ్నాను ♦ గుణ్యాఫణితి
నమ్మహాముని తోడ నిట్లనియెఁ ♦ బడఁతి 25

ఆ॥ స్వాగతంబు మాని ♦ శార్దూల ; యింకెన్ని
యాజ్ఞ సేయుదో మ ♦ హాత్మ ; యెలమి
భగవదీయ యదియె ♦ భవదీయ యా దాని
గొని మెలంగువాడఁ ♦ గోర్కి మెఱయ. 26

తే॥ అనుచు దమృతంబుఁ జిలికిన ♦ యట్లు గులుకు
పలుకుబడిఁ గూర్చు నాతేని ♦ ప్రతిభ కలరి
గుళికతనయుండు హగ్నాను ♦ కూలకలనఁ
బలికె నిట్లగు గంభీర ♦ భాషణముల. 27

మ॥ జనకశ్చాపతి మీధనుస్సమయ మీ ♦ జ్యో మేల్కొన న్నాటగో
 లె నసాధారణులౌ నృపాత్మజులు బా ♦ లిం గూరి యాత్మీయము
 ల్పనిపాట ల్పెడ రిత్తవోవుటయ చూ ♦ పట్టెం గదా నేటికొ
 క్క నిమేషం బటు గూర్పఁ బంపు మది చ ♦ క్కంగొంచు మారాముడున్. ౮౩

క॥ ముక్కంటిధనువె కద యా, చిక్కెనసిన ప్రతిన తీర్పు ♦ తెల్లమె కద మీ
 చక్కటిధృతి యెక్కుఁడె కద, యిక్కమలదలాక్షుఁ డరయునిన్నియు నెడఁదన్.

చ॥ అన దరహాసచంద్రిక హా ♦ య ల్తగ రాముని మోము చంద్రభా
 వననె దృఢీకరించె సభ ♦ వారికిఁ బాల్పడెఁ దెల్వి మైధిలుం
 డను విదె యంచుఁ బెల్లరుస ♦ మల్లులఁ బాఱఁ దెమల్చుకొంచు ని
 ట్లనెఁ దనమంత్రులం గని మ ♦ హావిభవం బలరార నత్తటిన్. ౮౪

జే॥ కలిగెఁ బండువు మనకు ని ♦ క్కాలమునకుఁ
 జాలఁ డెంతకు నివ్వాని ♦ జాల మేల
 ధనువు దెప్పింపుఁ డింక య ♦ త్నము దనర్ప
 నవల నీశుని కృప గల ♦ దన్నిటికిని. ౮౫

క॥ అని జనకనృపతి సమ్మద, మనువొందఁగఁ బలుక సచివు ♦ లబ్బుర మొదవన్
 విని కౌతూహల ముల్లముఁ, బెనఁగొన నిట్లనిరి కూర్మి ♦ పేర్మి తలిర్పన్. ౮౬

క॥ నాయక ; నీయభిమత హా, నా; యకలంకేతరంబు ♦ నాయమె కద యా
 సాయకపద మీసుమన, స్సాయకనిభుఁ డరసి కొనుట ♦ సమయానుకృతిన్.

చ॥ అని పలువేపురం దగు మ ♦ హాబలవీర్యుల యోధవర్జులం
 బనిచిన వారు వేడ్కమెయి ♦ బాహుససారత మీఱఁ బూని యే
 యనువుననో వహించి బలు ♦ వానఁగ నల్లన నాసభాంగణ
 మ్మున మొనయంగఁ జేర్చి రట ♦ మోసము వాసె ధరాధరాత్మజా. ౮౭

సీ॥ తపనీయధరమన్న ♦ ధర్మంబ యగుఁ గాదె, జ్యాలింగనేచ్చకుఁ ♦ బాలుపడుట
 రజతశైలమటన్న ♦ నిజపదం బగుఁ గాదె, వైశద్యవిస్ఫూర్తి ♦ వఱలుచుంట
 శేషాహి యన శ్రీవి ♦ శేషంబ యగుఁ గాదె, మణికింకిణీశబ్ద ♦ మహిమ గనుట
 సాగరం బనిన ని ♦ షంగాత్త మగుఁ గాదె, శరధిపదార్థసం ♦ సక్తి గొనుటఁ
 గాన శైవార్థతాయోగ ♦ గరిమ దీని, కొదవె నంచు సభాస్తారు ♦ లోలి నొడువ
 లాఁకివారలు భయవిహ్వలత్వ మొందఁ, బాసఁగె నమ్మేటిధను వట్లుఁబినరుహాక్షి.

క॥ ఏనాటికేని నెది యే, వాని ధనం బగునొ యదియు ♦ వానికె దక్కున్
మానితు లెవ రెటు పొరలిన, మానితగుణజాల యింత ♦ మానదు సుమ్మా.

క॥ ఆతని సాధన మేగొన, నాతఁడు మత్సాధనంబు ♦ నందఁ బొసఁగు నె
ట్లో తలిరుబోడి యొడ్లకు, బ్రాతి యనఁ గాక యుండు ♦ బరువెటు దక్కున్.

తే॥ అంత నొక్కింత యనరాని ♦ వింత ఘోడి
సంతసం బెల్లరకుఁ దమ ♦ మంతనముల
మల్లడిగొనంగ నయి పయి ♦ వెల్లివిరియ
నొల్లఁబోవుచుఁ బోవక ♦ యొదుఁగుచుండ.

౯౩

సీ॥ చాల్పు వెడ లొప్ప ♦ జానకీసుఖజని, స్థానమై పుడమినాఁ ♦ దనరుదాని
శరపీచికలు మించ ♦ జగదండకలితమై, జలమూర్తి విస్ఫూర్తి ♦ వెలయుదానిఁ
బ్రణిహితరూపమై ♦ పటువీరవిఖ్యాతి, హేతువై తేజస్వ ♦ మెనయుదాని
స్పర్శగమ్యంబై య ♦ శక్యాప్తిమై మహా, జలనారసంపత్తి ♦ నలరుదాని
శబ్దలక్ష్మితంబు ♦ సత్కలాకీర్ణంబు, నగుచు గగనలక్ష్మి ♦ నమరుదానిఁ
గనఁ బ్రపంచ మట్లై ♦ కార్ముకోత్తమము శ్రీ, రాముఁ డోపతింప ♦ రాలలామ.

క॥ అట్టిదె సమయం బనఁగా, నట్టిరు విక్రమధను ల్బు ♦ హామహు లెందున్
గట్టియనిపించుకొన కు, న్నట్టులె యుందురె ప్రభావ ♦ మాటడిపోవన్.

౯౪

చ॥ కనుఁగవఁ బిన్ననవ్వు దొనఁ ♦ క న్రఘురాముఁడు కార్ముకంబువం
కన తనివోక నూల్కొని వి ♦ కస్వరమై తగు తమ్ముకుట్టచూ
డ్కిని నునుజూపు లాఁగ నెటి ♦ గీల్కొనఁ గన్గొని తోన సిగ్గు మొ
గ్గును గరువంబుఁ దోవ నొక ♦ క్రొత్తయొయారము దెల్పె నంగనా.

౯౫

తే॥ ఆయొయారము గనుఁగొన ♦ వేయుఁగనులు
హాయిరే యని యూపంగ ♦ వేయుఁదలలు
బాయకున్నఁ గదా మెడఁ ♦ బాయకున్న
కాయజానందపూర మో ♦ కాయజకల.

౯౬

క॥ ఆయూరు క్రొత్త దానికి, నాయధిపుఁడుఁ గ్రొత్త యతని ♦ కంతిపురియు న
ట్లే యయ్యెఁ గ్రొత్త యాయెడ, నాయానందాబ్ధి వొంగి ♦ యటు నిటుఁ జేయన్.

సీ॥ నవనీతగోళ మీ ♦ నవమోహనాంగు లే, యెడలు వేడిఁ గరంగునో; యటంచు
నమృతంబుబుగ్గ యియ్యకలంకమూర్తి నె, మ్మొము కం దెనయునేమో యటంచు

విరిపూవుదండ లీ ♦ విశ్వాతిశాయి బా, హువు లింక వసివాడు ♦ నో యటంచుఁ
గమలంపురేకు లీ ♦ కారుణ్యపాథోధి, నునుగను ల్పడఁ జొక్కు ♦ నో యటంచుఁ
రఘుకిశోరము సాకుమా ♦ ర్యమునఁ జెలఁగు
చెలువ మీక్షించి సీత మే ♦ ల్నిరుల నెంచి
వింటిచేవఁ దలంచి య ♦ వీటిప్రజలు
మించు జనకుప్రతిన నీన ♦ డించి రపుడు.

౯౯

మ॥ తలఁపుం దీవియ లల్లిబిల్లిగొనుటం ♦ దర్శించు విల్లాంచు ని
ర్మలభావంబున మించు రాట్సుతుల గా ♦ రామొప్ప వీక్షించు శ్రీ
వెలయు న్నేడని సంతసించు నికనే ♦ విశ్వాతిశాయిత్వముం
గలవాడం గద యంచు నెంచు జనక ♦ క్షానాయకుం డత్తజీవ. ౧౦౦

ఆ॥ ఐదువేలసంఖ్య ♦ కగు సుభటులు మోచి, తెచ్చినట్టి వింటి ♦ తీ రరసియుఁ
దఱిసి రానుదేవ ♦ తత్త్వరహస్యోప, వేదరసికుఁ డనఁగ ♦ వెలయువాడు. ౧౦౧

ఉ॥ కాశికుఁ డంత మైధిలునిఁ ♦ గన్గొని పల్కె ధనుఃప్రసక్తి ని
ర్దేశ మొనర్పు మెల్లరకుఁ ♦ జెల్లము గాఁగ నృపాలవర్య; యా
దేశము చొప్పున న్మెలఁగుఁ ♦ దీరుగ నీరఘుసింహశాబకం
బాశలఁ గీర్తి నింప మది ♦ నాశ వహించి చరించుఁ గావునన్॥ ౧౦౨

సీ॥ తమ నఖశరపాలి ♦ దనుజమత్తగజౌఘ, విదలనోత్సవముల ♦ విష్టవీడఁ
దమ క్ష్యేశల ప్రసక్తి ♦ దర్పవద్రిపుమార్గ, దీనస్వరవిముక్తి ♦ కాన యిడఁగఁ
దమ లఘుపుతిలీల ♦ తతవేగభటసత్త్వ, కలితోర్ధ్వదృష్టుల ♦ గాసివఱిపఁ
దమ రాజపదరూఢి ♦ తామ్యన్నపతిజంతు, చాలనవ్యాపృతి ♦ ప్రథ వహింప
వఱిలు రఘుసింహములు దిశా ♦ వలయ మెల్ల
విక్రమక్రమసంపత్తి ♦ నాక్రమించి
మిందు ప్రఖ్యాతి జగతి రా ♦ ణించు రహి స్వ
భావసిద్ధము సుమ్ము ష్మా ♦ పాలతిలక. ౧౦౩

క॥ తామసము వలదు తెలుపుము, నీమదిఁ గల కామితంబు ♦ నెఱిఁ బ్రాజ్ఞులు తా
రేమెయి శుభకృత్యమునకు, జామి తగ దనంగ వినమె ♦ సన్నతచరితా. ౧౦౪

ఆ॥ నీదు ప్రతిన తెఱఁగు ♦ నిష్ఠితంబు ప్రసక్తి
యును నొకింతయేని ♦ యునుఁ దలంగ
నీక యెల్లవార ♦ లేకటమై విన
నెఱుక నేయుటయు న ♦ నీదృశంబు.

౧౦౫

క॥ ఆదట రాకొమరులు తమ, పాదుకొనిన పోరుషంబు ♦ ప్రతీభయు నెఱపన్
నేదిష్టం బగుఁ గృతిఫల, మాదివ్యులు నరులు మెత్తు ♦ రఱమర లెడలున్. ౧౦౬

క॥ అనినం దన యానతికిం, దనుజారియు వెఱచు ననఁగఁ ♦ దప్పఁ దలఁచ నె
వ్వని తరము మునివతంసమ, వినిచెద వినుఁ డింక పినుచు ♦ వేడుక పొనఁగన్.

సీ॥ మున్ను దక్షాధ్వర ♦ మ్ము నడంప రుద్రుండు, ధనువు సారించి యు ♦ ధృతిహాలంక
నమరుల తోడ ని ♦ ట్లనియె మద్భాగమ్ము, హరియింప నెంచితి ♦ రాకతమునఁ
జెక్కెద మీ మేను ♦ లుక్కఱ శాతశ, రానారమున నున్న ♦ యాస లెడల
ననుడు భీతాత్ములై ♦ యందఱు దేవేళు, శరణంచు వేడి ప్ర ♦ సన్నఁ జేయ
వారి కభయ మొసఁగి ♦ వరదుఁ డిష్వాసంబు
నిమికి షష్ఠుఁ డగుచు ♦ నెగడు గనిన
దేవరాతుఁ డను వి ♦ దేహరాజన్యున
కిచ్చె న్యాసయుక్తి ♦ యెసక మెసఁగ.

౧౦౮

క॥ అంచితులది మొదలుగఁ బూ, జించి వెలసి రిక్కొలమ్ము ♦ క్షీణినాథులు సే
వించితి నేను నభవు భా, వించుచు నీనాటివఱకు ♦ విధియుక్తముగన్. ౧౦౯

క॥ ఇ మ్మేటిక్రతు వొనర్పఁగ, నెమ్మది దలపెట్టి జేత్ర ♦ నిశ్శోధనమున్
సమ్మతిమై నొనరించితి, సమ్ముఖమై నాదు పుణ్య ♦ చయ మొప్పారన్. ౧౧౦

ఆ॥ దున్నుచుండ సీతఁ ♦ దోచిన యిక్కన్నె, సీత యనెడు పేరు ♦ నేర్చి పెనిచి
నాడ భూమిజాత ♦ ననుచుప్రేముడి నొర, సాతిశాయిలక్ష్య ♦ మలరుచుండ.

తే॥ వీర్యశుల్క యటంచు నే ♦ వెరవు మెఱయ
పావని పరిగ్రహముఁ ♦ గూర్చి పలికినాడ
నీయయోనిజఁ గొన నెంచు ♦ నెవఁ డతనికి
హరశరాసన మెక్కిడు ♦ టనసరముగ.

౧౧౧

క॥ ధను వెత్తన చాల కకిం, చను లైరి సురాసురు ల్పు ♦ సక్తిఁ దఱియనై
ఘను లుద్విపతులుఁ బలువురు, చని రురక నిరస్తులై వి ♦ చారము దొనఁకన్.

తే॥ క్రమ్మి రాదటఁ బ్రబలరో ♦ షమ్ము కతన
నొక్కఁడై యెల్లవారలు ♦ నుక్కు మీఱ
మిథిల శిథిల నొనర్తు మె ♦ మ్మొయిని వీని
సంగరము సెల్లునో యంచుఁ ♦ జక్కనగుచు.

౧౧౨

ఆ॥ ఒక్క యేడుఁ బోరి ♦ రుద్రీంద్రుని లోర్వమి
దమ్ము ముంపఁ గడఁగఁ ♦ దలఁగ కటిమి
సర్వసాధనములు ♦ సమసె మదీయంబు
లేను దుఃఖితత్వ ♦ మెనయఁ గాంచి.

౧౧౫

చ॥ తపమున నెల్లవేల్పులఁ బ ♦ దంపడి వేడితి సుప్రసన్నులై
యపరిమితంబు సందృఢము ♦ నౌ చతురంగబలంబు గూర్చి న
న్యపఁ బ్రబలుం బొనర్చి రటఁ ♦ గీడ్పడి యమ్మెయిపాపభూపతుల్
వ్యవగతులైరి దుర్ధర మి ♦ హర్ష మటంచు విరక్తిఁ బెంచుచున్.

౧౧౬

తే॥ యక్షరక్షోగణేశు ల ♦ ట్లలమి యెంద
తెట్టులేనియు ధనువుపై ♦ నిట్టలంబు
పౌరుషము సూపి రని కాని ♦ భద్ర మెనయఁ
బోరు రోషణతోలన ♦ పూరణముల.

౧౧౭

క॥ మనుజు లిటఁ జక్కఁగన రా, రెనయరు పరు లిట్టిదైన ♦ యిఱుకటమున నే
ననుగతము ధర్మ మర్థం, బున దెస నెటు బెనుకనీని ♦ బుద్ధి మెలఁగుచున్. ౧౧౮

ఉ॥ నాఁడ పొనర్చినాడ ముని ♦ నాయక ; యీసమయంబు దిక్కులం
బాడినపాట యయ్యెఁ గద ♦ పాల్పడె నేటికి మంచిమాట యే
వాడుక లెంచ నేల రఘు ♦ వల్లభుఁ డీశివకాశ్మకంబునన్
గూడిన యల్లెత్రా డపర ♦ కోటిఁ దవిల్చి ధరాజఁ గైకొనున్.

౧౧౯

క॥ నామే లిటు లేజదివెడు, నేమము దారసితఁ బూర్వ ♦ నియతి కతన నిం
కేమందు నెల్లశుభములు, నామెత లొనరింప మీర ♦ యై యుండంగన్. ౧౨౦

క॥ ఆనతి మై నెఱిగించితఁ, బూనిక యది యిట్టి దనుచు ♦ బోధఘనుల రి
ట్లా నెఱి గని యోజింపుఁడు, భూనాయకు వంగడంబు ♦ పొలు పెట్టిదొక్కో.

—♦ విశ్వామిత్రుండు శ్రీరాముని హరశరాసనంబు గొనం బురికొల్పుట ♦—

చ॥ అని నర దేవమాళి యన ♦ నాంతర మై తగు సంతసంబు పైఁ
దొనఁకె ననం దరస్మితము ♦ తోరఁపుస్పృక్కులఁ దొంగలింప న
మ్మునికులసార్వభౌముఁ డటు ♦ ముచ్చట మీఱఁగ రాము మోము గ
న్గొని నెఱజాణలక్షణము ♦ నూత్నవికాసముఁ దోచ నిట్లనున్.

౧౨౧

చ॥ సుర లసురు ల్భరం బనుచు ♦ స్రుక్కగఁ గన్గొని యొక్క కేల మం
దరగిరి యెత్తి యంబునిధి ♦ దార్చియుఁ దేల్చియుఁ ద్రచ్చియు నిజ
త్వరరమఁ బొల్చి కల్మిచెలిఁ దత్పరతం గొని కీర్తి గన్న యా
హరిఁ దలఁపింపు మయ్య; తఱి ♦ యయ్యెను సీతఁ బరిగ్రహింపఁగన్. ౧౨౩

క॥ అనునెడ నుల్లాసమునఁ, దనరుచు విల్లెనయఁ జూచు ♦ దాశరథి మన
మ్మున తత్త్వ మరసి తేనిన్, దన వంకకుఁ దార్చి మాని ♦ తద్దయు వేద్యన్.

క॥ కని రాము కేలు దన కే, లొక్కనఁ గీలొక్కఁ జేసి తోడు ♦ కొని యెల్లరఁ గ
న్గొని యిటు లనె మునిశశి నె, మ్మున మానందామృతాబ్ధి ♦ మగ్గుతఁ బొదలన్.

ఉ॥ ఏమటపాటులేక క్షణ ♦ మేయెడఁ జూడక కాంచుఁ డింక మా
రాముఁ డుమేశు చాప మిదె ♦ రాణసెయుఁ గొన నున్నవాఁడు మీ
రీమహానీయకృత్యమున ♦ నింతలు దాల్చి వహింతు రేనిఁ దా
నేమగునో, యెఱుంగ నగు ♦ నీధను విట్లని యేల చెప్పఁగన్. ౧౨౬

క॥ అని యనవరతాభ్యుదయము, దన కూర్చిన యదియ కాఁగఁ ♦ దపసినెల సభా
జనము సభాజనమున కి, ట్లన నోంస్వస్తి యని పలికి ♦ రందఱు నొకటన్. ౧౨౭

ఉ॥ రామునిఁ బ్రేముడి న్మదికి ♦ రా ముని కొఁగిట నుంచి మించు గా
రామున బుజ్జగించి రఘు ♦ రామున కీపాదు వొప్పు నయ్య; నీ
రామున నీవె కైకొనఁగ రా ♦ మనసార నటంటి మయ్య లే
రా, మును తేండ్లు ని న్నొగడ ♦ రా మును లంచు రహక్తు లాడుచున్. ౧౨౮

క॥ పురికొలిపి మురిసి బిడియపు, వెరి చక్కగఁ దీర్చి కృత్య ♦ నిర్ణయ మిటుదా
నరగఁ బొనరించి రాముని, వెరవరిఁ గావించె ముని వి ♦ వేకం బనదే. ౧౨౯

ఉ॥ ఒక్కెడఁ గన్నవార లఱు ♦ లుండ సుర ల్మును లిట్టిమే లెటా
నెక్కొను నంచుఁ దాలిమి వి ♦ నేయత నిచ్చలుఁ గొల్పుచుండ నో
చక్కెటబొమ్మ; యాచనపు ♦ సంయమివర్యుఁడు గాధిసూనుఁడే
దక్కఁగొనె న్నదే యతని ♦ దైవపుఁ గల్గి గణింప శక్యమే. ౧౩౦

—♦ శ్రీరాముఁడు శివుని ధను నెత్తుట ♦—

మ॥ మొలదట్టి బిగియించి కొండిసిగ నె ♦ మ్ముద్దురఁ గాఁ గట్టి యి
మ్ముల సొమ్ము ల్పవరించి మేలికవచ ♦ మ్ము న్నీర్వకమ్ము న్దగఁ
బలుసింగారము బీర మొక్కఁడుగఁ జూ ♦ పట్ట న్నెఱిం గాంచి పె
ద్దలఁ గన్నన్నన గారవించి పృథుసం ♦ ధాతృత్వ మొప్పారఁగన్. ౧౩౧

సీ॥ తన వారి విచిత్రత ♦ వెనుకంజ యిడఁగొన్ని, యడుగులేర్పడముందుఁ ♦ దొడరినడిచి
తన త్రివిక్రమశీల ♦ గనుపట్ట నమ్మాత్తి, చుట్టు ముమ్మాఱు దాఁ ♦ జుట్టి వచ్చి
తన ధర్మనిష్ఠతా ♦ త్వర్యంబు పొసఁగ నా, ఘనసాధనమునకు ♦ వినతి గూర్చి
తనకు నాకుచు భేద ♦ మనరామి యనువొంద, స్వీయార్థముగఁ జెంతఁ ♦ జేరి నిమిరి
తనదు క్షిప్తజీఁ గనుఁగొను ♦ ధన్యు లిదియ
మేటి తేజం బనుచు బాట ♦ సూటి మెలఁగఁ
దగిన పట్టునఁ బట్టి నె ♦ త్తమ్మిఁ బోలెఁ
దాల్చెఁ గెంగేల ధనువు శ్రీ ♦ ధనుఁడు నగజ. ౧౩౨

క॥ అప్పటి కప్పుడె మోములు, విప్పారెడు తమ్ము లయ్యె ♦ వివిధోత్సవముల్
చొప్పెనయ సాగె గుసగుస, లొప్పెం బురి నంతిపుడిని ♦ హోయ లెక్కుడుగన్.

ఉ॥ అంతకు రెట్టి యయ్యె ధృతి ♦ యాదట నది తృణంబ యయ్యె వి
భ్రాంతి గనె స్మృపాలసభ ♦ పాల్పడె భీతి కరాతికోటి ప
ర్యంతవిభుత్వ మంది రతి ♦ రా జటు తాఁ దఱి వేచి యుండె శ్రీ
మంతుఁడు పూవుచెత్తు గతి ♦ మామకచాపము దాల్చునంతటన్. ౧౩౪

క॥ సిరి మించు మత్తకరి నిజ, కరమునఁ జెకలింప నొదుఁగు ♦ కమలిని గతి కా
కర మయ్యె ధనుర్లత రఘు, వరు కరమున నిమిడి వికచ ♦ వనజదళాక్షీ. ౧౩౫

ఉ॥ కౌతుకిత స్ఫుర ల్మనులు ♦ గాధిజసూత్రిత మీప్రబంధ మ
ట్లాతఱిఁ గొంచుచున్ దివము ♦ నందు నిలంబడి రాము చేష్టితం
బూతగఁ గొంచు సాక్షికపు ♦ టుయ్యెల లూఁగుచు సంతసంబునం
బూత మనంగ నొక్కఁ డిదె ♦ పో ; తగు నంచు నుతించి రొక్కటన్. ౧౩౬

చ॥ మునిహృదయంబున న్మదము ♦ ముబ్బడి యయ్యె నటన్న సభ్యుల
నొనసెను దాని కిబ్బడిగ ♦ మొల్లముగా ధరణీంద్రుని నొంచె న
ట్లనఁగి పెనంగె నన్నగరి ♦ నంతిపురి న్మఱిరెట్టి రెట్టి భూ
తనయను సర్వ మొక్కఁడుగఁ ♦ దారొక్క నె విఠె కుటుంబినీమణి. ౧౩౭

తే॥ మున్నె చింత యొకింతయు ♦ మొనయ దబ్ర
మిపుడుఁ దోఁపదు స్మితలక్ష్మి ♦ యిపుడు నపుడు
మోముదమ్మి మెలంగెడు ♦ రాము మహిమ
లక్ష్మణుఁ డెఱుంగు రామ ; కల్యాణసీమ ;. ౧౩౮

క॥ జ్యోవల్లిక చిక్కెడలఁగ, తేవన్ సారించి కొని క ♦ డిందిమగఁటిమిన్
గావించె ధనుఃకోటి, శ్రీవిలసితగా జితారి ♦ చెలగుచు గౌరీ. ౧౩౯

క॥ కాఁగల కర్జం బింతకుఁ, గాఁ గలిగె న్నలక మానఁ ♦ గాఁ గలిమికి మే
ల్లాఁగల దైనను వేడుక, యాఁగునె యాగరిమ కట స ♦ దాగమవినుతా. ౧౪౦

శా॥ ఓంకారాఖ్యమహాగుహాంతరవిహా ♦ రోల్లాసి దీవ్యద్గుణా
లంకారుం డకలంకమూర్తి వృతలీ ♦ లామానుషస్ఫూర్తి ని
శ్శంకాతంకుఁడు రాముఁ డంచితపద ♦ స్థానస్థితిం దద్దను
ష్టంకారం బొనరించె సర్వజగదా ♦ శ్చర్యం బవార్యంబుగన్. ౧౪౧

సీ॥ సారించి యుంచిన ♦ నారదాదుల మేలి, వీణియ ల్సంగీత ♦ విధుల నమవ
సురదుందుభులు కోణానిర పేక్షముగ హృద్య, వాద్యతానక్రియ ♦ ల్వఱలఁ జేయ
రమణీయకృతి నచ్చ ♦ రలు గూర్చు రూపక. ప్రస్థానసామగ్రి ♦ పరిధవిల్ల
దిశ్యదంతానలో ♦ దీర్ఘస్వకర్ణతా, లాకీర్ణశ్చంద్రిబు ♦ లనువుపడఁగ
నందనవనంబునం గల ♦ ననలఁ జిదును, దలఁచు జేజేల లెంకల ♦ తాప మెడల
నున్న విరు లెల్ల నొక్కట ♦ నురల మ్రోసె, జ్యాలతిక రామకరతలాస్థాలనమున.

శా॥ శ్రీకాముండు నికామభక్తగణస ♦ చ్చింతామణిస్ఫూర్తి లో
కైకత్రాణుఁడు రాముఁ డుల్లసిత మొ ♦ య్యారంబు గూరం ద్రిలో
కీకల్యాణపరంపర ల్నిజమహిమా ♦ తీర్ణస్థితి స్మేఱఁ దా
నాకర్ణాంతము మార్చి పర్వ ధనువ ♦ ట్లాకృష్టముజేసినన్. ౧౪౩

—♦ రఘురాముని యాకర్షణంబున హరుకార్ముకంబు భగ్నంబగుట ♦—

ల య గ్రా హి॥

దిక్కు సెడి రక్కసులు, మొక్కపడి రావణుని
చక్కి నిది యేమొ యని, యక్కజము గూరన్
మొక్కలఁపుఁ జెయ్యులకుఁ, దక్కి మది స్రుక్క సుర
లెక్కె ధృతి మాకనుచు, నిక్కి వినువీధి
జక్కనిలఁ గార్యగతి, చక్కఁబడు నంచు మును
లెక్కుడు స్మయం బొలయ, నెక్కొనుసుఖాప్తి
జొక్క గిరికందరలఁ, గిక్కిటిసి యక్కడలఁ
బిక్కటిలి పెళ్లనుచు, నొక్కధ్వని వుట్టెన్. ౧౪౪

ఆ॥ విడుగు లురలె ననఁగ ♦ బృధ్వీధరేంద్రజుల, బ్రద్దలయ్యె ననఁగ ♦ బ్రబలు దాన
భూమికంప మొద వెఁబొల్లువోనై రెల్లఁగినుఁ డినాన్వయులును ♦ మునియుఁ దక్క.

ఆ॥ అదియ సురకదంబ ♦ కాగమార్థం బయ్యు, నపగమార్థ మయ్యె ♦ నసురతతికిఁ
గాన విధివిశేష ♦ కలితఘంటానాద, మనఁగ నొప్పె వికసి ♦ తాబ్జవదన. ౧౪౫

శా॥ బగ్నం బయ్యెనుఁ గామృతం బపుడె చే ♦ వం బాసి రాట్సంసదు
ద్విగ్నత్వస్థితో విదేహపతిసం ♦ దేహంబుతో భూసుతా
లగ్నోల్లాసవిపత్తితో దనుజులీ ♦ లాస్సూక్తితో బంధని
ర్మగ్నమర్త్యసతీవితీర్థదళతో మానింపనై యొక్కటన్. ౧౪౭

క॥ వినుతశ్రీ వెలయ ధను, ర్ఘనరేఖఁ వొటంగి జనకు ♦ రహి రాణింపన్
మునిశారదసమయస్థితి, జనరంజన మెసంగ రామ ♦ చంద్రుం డొప్పెన్. ౧౪౮

మ॥ పులక లేనఁ దలిచ్చెఁ గోకునకుం ♦ బొల్పారెఁ గ్లేదంబు రా
జులకు న్బాష్ప మెలచ్చె శూరతతికిం ♦ జూపట్టెఁ జొక్కాబుధా
వళికిం గల్గె విపక్షభూభృదచల ♦ త్వం బిట్లు సేకూరె న
త్వలసన్ముక్తి ప్రసక్తి నెల్లరికుఁ ద ♦ తత్సాత్త్వికశ్రీ సతీ. ౧౪౯

—♦ దేవతలు పుష్పవృష్టి నెలకొల్పుట ♦—

శా॥ మున్నే తెల్పితఁ గొంత తద్వివృతికి ♦ న్మోదప్లుతిన్ జాల మ
య్యె న్నా కేశుని యానతి నివిజు లా ♦ యీచోట్లు నా రాక సం
పన్నత్వంబునకు న్సరాసరిగఁ బా ♦ వ్పంబై సుధాయోగతః
క్లిన్నం బా జడి గొల్పి రమ్మిథిలపైఁ ♦ గేళీపరత్వంబునన్. ౧౫౦

సీ॥ మేళవించిన వీణ ♦ మెయి వొంగ నది పొంగి, మహతిగా నంససీ ♦ మనుఘటించి
మునుకొన్న తన సుఖ ♦ మూర్ఛనలకు స్వర, మూర్ఛనల్తగ వానిమురిపమెంచి
రహి శౌరి వలగొను ♦ రాగలక్ష్మికిఁ దోడు, రాగరసాబ్ధినా ♦ రము గ్రహించి
ముంగాలి చిఱుగజ్జె ♦ లం గేలితాలంబు, లం దాలమానంబు ♦ లందఁ గాంచి
కనుగొనల సమ్మదాశ్రువు ♦ ల్లొమ్ముదేఱ
మొనయ, రామకథాఽమృత ♦ మున నె స్వీయ
గేయబంధంబు గూర్చి సం ♦ గీతకేళి
సలిపెఁ గలహాశనుండు ని ♦ ర్జరులు పొగడ. ౧౫౧

సీ॥ నహిభయం జహిరయం ♦ నాకనాయక; తిష్ఠ, సానంద మానంద ♦ యస్వమనుచు
రఘుసింహాశిశునా ని ♦ రస్తాని భవథ భో, రక్షాంసి రక్షావి ♦ లక్ష మనుచు
అస్తిదాశరథిర్ద ♦ యాశరథిర్యూథ, శరధిర్ధుతాశర ♦ శ్వరణమనుచు
సేయం వృణోతి స♦ర్వేశ్వరీ శ్రీ రముం, మహితో మహా న్మహా♦స్తాకమనుచు
స్వర్గ; విజయస్వ రచయ రం ♦ జన మటంచు
మ్రోసె వినవీధి నిరపాయ ♦ ముగ సురేంద్ర

మానసోల్లాసకలనాను ♦ మాపకములు
దేవదుందుభు లత్తచి ♦ దివిజవినుత.

౧౫౨

శా॥ వేయుంగన్నుల బాష్పము ల్దానక ని ♦ ర్వేలప్రహర్షపుత్తి
హాయిం గాంచి బలారి నేటి కిపు డా ♦ హా యబ్బె సానందల
క్షీయోగం బిటు లంచుఁ గౌశికునకుం ♦ గేల్కొడ్చి నిత్యోదయా
మాయామానుషవేషధారి రఘురా ♦ మా; యంచుఁ గీర్తింపుచున్.

౧౫౩

ఆ॥ ఇంక నొదిగి యుండ ♦ నేల యం చనినట్లు
సురలు మునులుఁ దన్నుఁ ♦ జుట్టి కొలువ
రాణఁ జదల నిలిచి ♦ రాముని పోడుము
ల్లనులపండువుగనుఁ ♦ గాంచుచుండె.

౧౫౪

ఉ॥ ఉత్తరు విచ్చు నంతపని ♦ యొక్కఁడు నేటికిఁ గల్గె నింక మా
క్రొత్తవిలాసము ల్గనుఁడు ♦ కూరిమి మీఱ నటంచు నచ్చర
ల్లాత్తములై స్ఫురద్భువన ♦ మోహననృత్తవిశేషమాధురి
స్మృత్తిలఁ జేసి రవ్విబుధ ♦ మండలి నత్తటి నుత్తమామణి.

౧౫౫

శా॥ సింగారంబున కాటపట్టు సిరికిం ♦ జేయూత దీనాభికిన్
బంగారంపు నిధాన మాశ్రితగృహ ♦ ప్రాంచనృహాకల్పకం
బంగిత్వోచిత నీతివిద్య యగు మా ♦ యారాము విస్ఫూర్తి నే
నుం గంజాసనుఁడుం గనం గనులు ము ♦ న్నోమె నృనీషావతీ.

౧౫౬

క॥ అత్యయ మెడలఁగ నెల్లరుఁ, బ్రత్యాశ్వస్తు లయి విగత ♦ భయ లయి యుదిత
ప్రత్యయు లయి రఘునాథా, పత్యం బిది యల్ల లక్ష్మి ♦ పతి మూర్తయనన్.

—♦ విశ్వామిత్రుండు రామునిఁ గౌగిటం బొదివి బహుకరించుట ♦—

క॥ ముని కౌగిటఁ గ్రుచ్చిన జన, కున కెడ పడె ననఁగఁ నొరులు ♦ గొసరఁగ నేమా
మునుపటి ముదమె శతానం, దునకుం దలమునుక లయ్యె ♦ దోయజనేత్రా.

తే॥ ఏమి చెప్పుదుఁ గాంతాల ♦ లామ; యింక
గాధితనయుని సందిటఁ ♦ గందువాఱు
నేమొకో ముద్దులల్లుని ♦ గోమెసంగు
మే ననుచు మామ గ్రుక్కిల్లు ♦ మ్రింగుచుండె.

౧౫౭

ఉ॥ కౌగిట నుండె బిడ్డఁ డని ♦ కల్గదొ తెల్వి సుఖానుభూతిమై
నాగరలక్షణంబు గహా ♦ నస్థితికిం దగు మార్పు నొందెనో;

యో గజగామినీమణిరౌ ; ♦ యున్నటు లుండెనుఁ గొంతవట్టు దా
యోగివరేణ్యుఁ డాత్మసుకృ ♦ తోజ్జ్వలనత్పరిపాకసంగతిన్.

౧౬౦

ఉ॥ అంతట నత్తపోధనుఁ డ ♦ హా ; యిరహోయిర తాటకాంతకున్
సంతస మొప్పఁ గాంచుటయ ♦ చాలదె యింకఁ దపంబు లేల యం
చాంతరత్మప్తికిం దగిన ♦ యట్లుగ నాడుచు రాము మోమున
న్వీంతగ మోము సేర్చి తన ♦ విశ్రుతభావము దోష నిట్లనున్.

౧౬౧

చ॥ అరులునఁ బెచ్చువత్సరము ♦ లచ్చుపురోములు నోమి కన్నవా
రరుసము గాంచుచుండు తటి ♦ నడ్డము సొచ్చి తెరల్చి తెచ్చి తెం
పరినయి చెట్టరక్కసుల ♦ పైఁ బడఁ దోలితి నన్న దూఱు నీ
వెరవున మాసె నాకిపుడు ♦ విశ్వజనీనచరిత్ర ; రాఘవా.

౧౬౨

తే॥ కలుగుఁ జిన్నానిపొన్నారి ♦ కందుముద్దు
లెందుఁ దలిదండ్రులకు నెట్లా ♦ యిట్టిమేలు
గన్నవారలె బిడ్డలఁ ♦ గన్న వారు
దశరథుఁడై పుత్రవంతుఁ డీ ♦ ధాత్రీయందు.

౧౬౩

తే॥ అప్రిభుని కన్న గర్భర ♦ త్నాకరమున
నిన్నెలమిఁ గన్న కోసలు ♦ కన్నె కన్న
భాగ్యవంతుండ నైతి నీ ♦ పరువు మురువు
రహి చనవుఁ గాంచుకతన శ్రీ ♦ రామచంద్ర.

౧౬౪

క॥ సిరిపొత్తు గనుము హోయిగఁ, జిరకాలము మనుము కడఁగి ♦ శ్రీకరు లరిభీ
కరులగు కొమరులఁ గనఁ గను, మరుణకులాంచత్ప్రదీప ♦ కా ; రఘురామా.

వ॥ అని యిట్లు సంయమివరేణ్యుండు నెయ్యంబు దొనఁక నక్కుమార రత్నంబు
నక్కునం జేర్చియుఁ జెక్కిలి పుణికియు నెమ్మద్దుమోమున మోముసేర్చి ముద్దా
డియు, శిరంబు మూర్కొనియు శ్రుతిప్రతిభటంబులగు వాగ్వీశేషంబు లందించి
యాశీర్వదించియుఁ బెక్కు తెఱంగులం గొనియాడుచుఁ బెద్దటికంబు సూపి లక్ష్మ
ణునిం గూడ నుచితప్రకారంబున గారవించె జనకమహీమహేంద్రుండును సంతకు
నినుబడిగాఁ దనదు సంతసంబు వెలయ వారల నభినందించి మునికులోత్తంసునకు
దోసిల్లాగ్గి తాపసోత్తమా ; మహనీయంబగు నీయనుగ్రహంబు పెంపునం గదే
యిప్పాటం గృతార్థతం గంటి భవదనిమిత్తవాత్సల్యం బింతయొప్పునే యని

తీయని పలుకుల నగ్గించి యమ్మహామహుని యనుమతి వడసి న్వయంవరణార్థంబు
భూపుత్రిం గైసేసి తోడ్డేట నంతిపురి పరిజనంబుల కెఱుక సేయం దగువారల
నియోగించి చతురంతయానం బొకండు పుత్తైంచి మంగళసంవిధానంబులం గూర్ప
నమాత్యవర్గంబుతో ముచ్చటించి వారునుఁ దగినహెచ్చరికమై మెలంగఁ దానును
సభ్యులునుఁ గుళికగౌతమాత్మజులును రామలక్ష్మణులం బురస్కరించుకొని హర్ష
పారావారతరంగితంబులగు తత్కాలోచిత సరససల్లాపంబులం దేలుచు నప్పటిం
వర రాకకై నిరీక్షించుచుండి రంత.

౧౬౬

— ♦ శ్రీరాముండు సీతా ప్రవేశంబు నిరీక్షించుట ♦ —

సీ॥ ముద్దులు గులుకు నె ♦ మ్రోము కాముని చంద్రు, నీవె నేనని చన విడకమున్నె
వరణప్రజము రస ♦ పరత నమ్మరునాఁది, కొదమతేట్లనుఁ గూర్చు ♦ కొనకమున్నె
బెఱుకుఁ జూడ్కులు నిట్టఁ బెరసి మారుపతాక, వఱులువాలుగకుఁదోడ్పడకమున్నె
యంగీకరించితి ♦ ననుప ల్కతను చిల్క, పలుకుల మొన నిలఁ ♦ బడక మున్నె
మృదులసకలాంగసుమరమా ♦ మ్రేడనంబు
కంతుని వసంతలక్ష్మికిం ♦ గాకమున్నె
కలితరసభావకలికావి ♦ కాస యగుచు
సీత రాముని చిత్తాబ్జ ♦ సీమఁ గొనియె.

౧౬౭

సీ॥ ఉదుటురాయంచల ♦ యలివు తోడిద యగు, నడకతోఁచిన మేనవడఁకుదోఁచె
నెమ్మి గ్రమ్మఁగఁ జాలుఁ నెమ్మి పించెము విప్పు, చొప్పుగన్నడమోహమున్నతిల్లెఁ
బున్నవీరములపైఁ ♦ బొలయు తేటుల మేటి, పాట వాటిల నెద ♦ బీటవాఱె
గండుకోయిలపిండుఁ గదిసికూర్చు నెలుంగు, గసరు దాఁక్కొనజాలిఁముసరుకొనియెఁ
జెలువ రాక మెలపు ♦ సింగారపుంగల్గి
తనదు తలపులోసఁ ♦ దవిలి యుంట
నెద్ది యెదుటఁ బొసఁగె ♦ నేనియు నదియ కా
నుండె హరి కహూ మ ♦ హూత్పలాక్షి.

౧౬౮

తే॥ చూడఁ దలఁచుఁ దివురుఁ గొంకుఁ ♦ జొక్కుఁ దడయు
తేలొకో యని లో నెంచు ♦ నెఱుక గాంచు
నొక్కగడె పెక్కు లుగము లం ♦ చుదిలపాటు
నొందె రఘురాముఁ డో కర ♦ భోరు; వింటె.

౧౬౯

—♦ శుద్ధాంత కాంతలు భూజాత నలంకరించుట ♦—

క॥ అంతట నంతఃపురస్సీ, మంతిను లమ్మేలివార్త ♦ మానుగ విని యింత
తింత యనరాని సంతస, మంతఃకరణములఁ బొంగి ♦ యలుఁగులఁ బాఱన్.

శా॥ శృంగారైకనివాసభూమి ధరణీ ♦ శ్రీగర్భరత్నంబు సా
రంగాలోక మతంగజక్రమణ స ♦ ర్వస్వాపహృద్యాన స
న్తాంగల్యావహ మంగలాంగి రఘురా ♦ మస్వామి దేవేరి మే
ల్రంగారం గని పేర్చి పెద్దటిక ము ♦ ల్లాసంబు భాసిల్లఁగన్. ౧౭౧

తే॥ ఒండు కొఁగిటఁ జేర్ప వే ♦ తొండు గోరు
నొకతె ముద్దిడుచో మఱి ♦ యొకతె కొసరు
నొక్క సతి తన యంక మం ♦ దునిచి కూర్చిఁ
జొక్కునెడఁ దక్కి తక్కిన ♦ సుదతి వేడు. ౧౭౨

క॥ వెల కందని చతనము తన, కల లున్నటులున్నఁ బైఁడి ♦ గలసెడు నాఁడే
వెలయుఁ గద సిరుల కిరవుగఁ, గలకంఠీమణి; నితాంత ♦ గౌరవ మెసఁగన్.

తే॥ మొత్తమయి నీత వలగొను ♦ మురిప మెల్లఁ
దారకా వార లత్తఱి ♦ దరము మీఱు
ముచ్చటలఁ దేలుచుఁ బ్రమోద ♦ మూర్ఛనలకుఁ
దావలము నాఁ బలికి రిట్లు ♦ తరలనయన. ౧౭౪

ఉ॥ తియ్యని పానకంబు తఱి ♦ తీపుల మేలికొటారు వియ్యపు
న్నెయ్యపుఁ బంటచేను నెఱి ♦ నీటులు మీటగు చోటు వీకమై
డయ్యని పాలబుగ్గ మరు ♦ డంబరపుం బస భాగ్యలక్ష్మి మా
కియ్యలినీలవేణి జగ ♦ మియ్యకొనం దగు భర్తఁ గూడెడిన్. ౧౭౫

తే॥ ఎన్ని నోములు మును నోమి ♦ యున్నవార
మెన్ని పున్నెమ్మల న్నెఱి ♦ గన్నవార
మట్లు గాకున్న నమరునె ♦ యమ్మలార
యమరుల కలభ్య యగు నిట్టి ♦ యమృతధార. ౧౭౬

తే॥ జాగు వల దంచుఁ గొందఱు ♦ వేగిరంబు
గూడ దేకర్జమున కంచుఁ ♦ గొందఱందు
రింతకు విమృశ్యకారిత్య ♦ మే శుభంబు
లందఁజేయు నటంచు సి ♦ ధ్ధాంత మయ్యె. ౧౭౭

సీ॥ తన మించు బెడఁగున ♦ కనుబంధముగ నిట్టి, ఘనుమోహనాకారు, నెనయఁగనుట
తన శ్రీవికాసంబు ♦ తనరుట కీభవ్య, తనుఁ డచ్యుతవిలాస ♦ మున బొనరుట
తన బుద్ధిసంపద ♦ మొనయు విఖ్యాతి కీ, యనఘు సద్గురుభావ ♦ మనువు పడుట
తన కలావైభవ ♦ మ్మనఁ గన్న తెల్వి కీ, యిను చంద్రపదయోగ ♦ మనుఁగుననుట
వనజముఖ సీతయే ధన్య ♦ యనఁగ నేల
మనము ధన్యాత్మికలము గా ♦ మనఁగ నెట్లు
జనకరాజాన్వయాబ్ధి పా ♦ వనము గాఁగ
జనన మందెను నిజము మా ♦ జనని యిట్లు.

౧౭౮

క॥ అని ముద్దు మురిపె మూఁగ వనజాక్షులు జనకకులశు ♦ భంయుజనిం జే
కొని మంగళప్రసాదన, మునకుం ద్వరపడిన చంద్ర ♦ మోహసివదనా.

౧౭౯

తే॥ మంగళారాత్రికలఁ జూపి ♦ మానితముగఁ
బాటపాడుచు సరసంపుఁ ♦ బలుకు లొప్పు
దీవన లొసంగి చెయ్యుల ♦ తీయదనము
వెలయ మెలఁగిరి నెయ్యంపుఁ ♦ జెలులు నగజ.

౧౮౦

ఉ॥ చంపకనాస లక్ష్మోమకు ♦ సంపెఁగనూనియ లంటి వాసనల్
పొంపిరివోవఁ బుష్పాడులఁ ♦ బుష్పసుగంధి నలుం గమచ్చి శ్రీ
సంపద లుల్లసిల్ల గుణ ♦ శాలకు గొజ్జఁగెనీట మజ్జనం
బింపు ఘటిల్లఁ గూర్చిరి స ♦ హేలముగా మహిలాశిరోమణి.

౧౮౧

తే॥ కురుల తడి యార్చి దూపము ♦ ల్లూర్చి వైలు
కీలుముడి వైచి చేర్చుక్క ♦ గీలుకొలిపి
చెందిరఁపుబొట్టు దిద్ది యిం ♦ దిందిరములు
ముసరఁ దోలుచు విరిసరు ♦ ల్మొనయఁ జేర్చి.

౧౮౨

క॥ వెలకందరాని సొమ్ములు, లలితాంగి కలంకరించి ♦ లత్తుక చరణం
బులఁ దీరుగఁ దీర్చిరి శ్రీ, కలనలకుం దానకముగఁ ♦ గల్యాణవతీ.

౧౮౩

తే॥ ఖంజనేక్షణ లిడిరి కా ♦ లాంజనంబు
గలికి కన్నుల కొకవెంత ♦ నలుపు మీఱఁ
గువలయ మొకొండు చెవిప్రక్కఁ ♦ గూర్చి రత్న
హారములు పొందుపటిచి ర ♦ హార్యతనయ.

౧౮౪

క॥ అమ్మేటి యలంక్రియ నే, నెమ్మెయిఁ బొగడంగ నేర్తు ♦ నీవె యెఱుఁగు మా
సొమ్ములు తదంగకమ్ములు, నెమ్మె లొలయు రుచుల భేద ♦ మేర్పడ కునికిన్.

ఆ॥ పట్టుచీరె గట్టి ♦ భాసిల్లు హొంబట్టు
మేలి కంచుకంబు ♦ గీలుకొలిపి
పోకముడియు రైక ♦ ముడియుఁ గట్టిగ బిగి
యించి నగిరి చెలులు ♦ చంచలాక్షి.

౧౮౬

క॥ హేలావతి తద్భానము, వాలాయ మెఱింగి కూర్చు ♦ వారల దెసకున్
లీలాకమలము సూపి స, లీలముగాఁ గోపగించె ♦ లీలావతిరో.

౧౮౭

శా॥ తాటంకార్కయగద్యుతు ల్ముఖలస ♦ త్తారాధిపుం జెంద లా
లాటాభిఖ్యలు జ్యోత్స్నలై తిమిరగా ♦ శగ్రాహముం జూప స
త్వాటీగాంచితచర్చ సర్వశుభము ♦ ల్వాటిల్లఁగాఁ జేయ స్వ
గ్వాటీయోష లయారె యంచన ధరా ♦ పత్యంబు వొల్చె న్నఖి.

౧౮౮

శా॥ విద్యుల్లీలయొ చంద్రరేఖయొ కలా ♦ విఖ్యాతియొ సర్వసం
వద్యోగంబొ విచిత్రస్మష్టిరససా ♦ భాగ్యంబొ లక్ష్మీవిలా
సద్యోతంబొ సరోరుహేక్షణు కటా ♦ క్షుస్ఫుర్తియొ నాఁగ న
మూద్యద్భద్రగజేంద్రయాన నిజసా ♦ మ్రాజ్యంబు దెల్పె న్నతీ.

౧౮౯

శా॥ అంతర్మోద మహావికాసకలనా ♦ వ్యాహరి యా కీతి న
య్యింతు ల్సీత నలంకరించి లలితా ♦ భీష్టంబు లుప్పొంగ శ్రీ
మంతున్ రామునిఁ జేరి మ్రోల నిలువ ♦ న్మానవత్వ మూహింపఁగన్
జెఱత న్నిల్పిరి నిల్వటద్దము వచ ♦ శ్రీపాండితీమండితా.

౧౯౦

ఉ॥ సిగ్గరి యయ్యుఁ జిత్తమునఁ ♦ జేర్చిన రాముని మూర్తి భ్రాంతిమై
డగ్గలు రూపునం దవులు ♦ డంబరముం బరికించి పగ్గె పె
న్నిగుగ నోర నిల్పి తన ♦ నీ టాక చోటునఁ గాఁగఁ జూడ్కులన్
దిగునఁ జెల్వు చెల్వునకు ♦ దీటగు తేట గణించె నదిజా.

౧౯౧

క॥ లలితాంగి యిట్లు మండన, కలితనవశ్రీఁ దలిర్చి కల్యాణాంచ
త్కల నాఁగఁ దనరి జననికి, జెలువారఁగ మ్రొక్కి నిలిచె ♦ సిగ్గు దొనంకన్.

ఉ॥ కొఁగిటఁ జేర్చి ముద్దిడి య ♦ కల్పితహర్షఝరప్లుతి న్మహా
భాగ నటంచుఁ బొంగి సుత ♦ భాగ్యము మెచ్చుచు మేలిదీవెనల్

బాగుగఁ గూర్చి నీతలఁచు ♦ భంగి ఫలించెఁ గడమ్మ నోము లీ
శ్రీ గనఁగంటి నమ్మ ధృతిఁ ♦ జేరి ప్రియు న్వరియింపు మమ్మరో.

౧౯౩

క॥ అని బుజ్జగించి సెలవిడె, జనకవిభు పురంధ్రి యవల ♦ సఖు లచ్చర ల
వ్వనజాలయ వననిధిశయు, మొనయించు విధంబు దోప ♦ మునుకొను వేడ్క.

క॥ కమ్మని తావులు దెసలం, గ్రమ్మఁగ మరుమార్వఁ బెనఁచు ♦ రహిఁ దేండ్లొగి జం
జమ్మని ముసరఁ దగు మధూ, కమ్మల మేల్పండ నొసఁగి ♦ కామినిఁ గొనుచున్.

సీ॥ చతురంతమహి నేలు ♦ చతురు రాణి యటంచుఁ, జతురంతయానప్ర ♦ నక్తి నునిచి
రత్నగర్భాత్మజా ♦ రత్న మంచు మహార్హ, రత్నాంచితాతప ♦ త్రము ధరించి
రమణీమణి శ్రితామ ♦ రమణి శ్రీరమ యంచు, రమణీయతరచామ ♦ రములు పూని
జనకామితానంద ♦ జనక మీపద మంచు, జనకాంక్ష లూర సం ♦ స్తవము గూర్చి

పసిడి బెత్తంబు మొత్తంబు ♦ మిసిమి పసలు
దెసలను గ్రసింప మోసాల ♦ ముసరు జనము
వెస బరాబరి సేయంగ ♦ విభవ మొప్ప
నప్పతింవర రాజస ♦ భాంగణమున.

౧౯౬

తే॥ చేర్పఁ గుసుమేషుభటసాహ ♦ సిక్యమునకుఁ
బ్రథితమందాక్షయోధప్ర ♦ భావమునకుఁ
దలఁకుమెయి నితిక ర్తవ్య ♦ తావిమూఢ
యగుచు నొయ్యన నొదుఁగు ♦ నొయ్యారిఁ దారి.

౧౯౭

క॥ వేదండయాన లిరుపురు, కైదండ యొసంగి తలఁకఁ ♦ గా నగు నమ్మా
నీదయితుఁ జేరఁ జన నని, యాదరమున వరు వరించు ♦ హరు వెనయింపన్.

సీ॥ ఘనరేఖఁ దొఱఁగి దిగ్గనఁ దోచు నెలరేక, హూయలొప్ప యానమట్లొరడించి
కెలనల వై శాఖ ♦ కల సఖిద్వయి గూడఁ, జాంద్రలక్ష్మీవిశి ♦ ప్తతకుఁగూర్చి
లలిమించు తొలుకారు ♦ బలుమించు పగమీలు, మెయిదీ వెనిలుకడ ♦ మేలుసూపి
నడయాడు పసిడివి ♦ న్నాణంపుఁ గీల్బొమ్మ, వడువున నొకవిత ♦ నడకుఁదొడరి

మదనుఁ డలుఁగుల పొది నుండి ♦ మఱు వెడల్చి
వింట సంధించి వెలుఁగులు ♦ వెలయ నూఁది
విడువ మొన రాము నెద గాఁడి ♦ వెలిఁ దలిక్కు
మోసానాస్త్రము నా సీత ♦ మ్రోల నిలిచె.

౧౯౯

శా॥ చిత్తం బుత్కలికం జనర్చే ధృతి భా ♦ సిల్లె న్మహావ్యగ్రతా
యత్తం బయ్యెఁ గటాక్షమండలము దా ♦ వ్యాపించెఁ గల్యాణసం
పత్తిస్సూర్తి యపత్రపాకలిక పా ♦ ష్పశ్రీఁ గనెన్ సాత్త్వికో
పాత్తం బయ్యెను భావవైభవ మహాహా ♦ జ్యాపుత్రి కప్పట్టునన్. ౨౦౦

మ॥ కలికిం గన్నులఁ గాంచె రాముఁ ♦ డొఱపై కన్పట్ట నౌ నామె మై
తఱుకు ల్దిక్కులఁ గ్రమ్మఁ జక్కఁగన నౌ ♦ దాస్యంబొ క్రొన్నేస్తపుం
గలయో సభ్యసమక్షదోషమొ స్మర ♦ క్రాంతిప్రకారంబొ యొ
క్కలనల్లీల ముహూర్తమాత్ర మెసఁగెన్ ♦ గల్యాణరేఖాంచితా. ౨౦౧

తే॥ కాంక్ష లివి యంచు నెంచఁడు ♦ కడఁగి కాంచు
తీరెఱుంగఁడు తెలఁపఁడు ♦ చిత్తహృతియు
నూరకయ పరవస మొంది ♦ యున్న మెయిన
యుండె రఘురాముఁ డపు డో మ ♦ హాత్పలాక్షి. ౨౦౨

ఆ॥ మనసిజుండు రామ ♦ మానసానందార్ణ
వమున మునిఁగి యెరలి ♦ వసుమతీజ
కుచతటంబు లూత ♦ గొని పట్టడలఁ దత్త్ర
పాబ్ధిఁ గూలి యోల ♦ మరయుచుండె. ౨౦౩

మ॥ చెలి; యీసీమఁ గటాక్షము న్నెఱపుమా ♦ సి గ్గీయెడం గూడ దం
చలిసీలాలక బుజ్జగించి చిబుకం ♦ బట్లొరగా నెత్తఁ దా
జెఱుకుం జూడ్కులు గొన్ని దార్చె విభుపై ♦ నీలట్లు దోష స్వల్పా
హళిఁ గంతుం డిఁక రంతొనర్పఁడె స్వక ♦ వ్యాపార మేపారఁగెన్. ౨౦౪

సీ॥ చెలి గేలి నాఁగఁ గూ ♦ ర్చిన భూకుటియ తన, మధ్యేధనుర్ముష్టి ♦ మహిమ కోప
మోముదమ్మి గదల్ప ♦ మొరయు తేంట్లాగిదన, నారిఘాంకృతిమీఱు ♦ తీరు దెలుప
విప్పుకన్గవ వెల్లి ♦ విరియు చూడ్కులు తన, యంపవాన నిగుడ్చు ♦ తెంపు నొడువ
నెరయు భూషణమణి ♦ నిక్వాణములు దన, భటజయేత్యాదికా ♦ ర్భటి గణింప

సీత వల నెద్ది గనుపట్టుఁ ♦ జెలువ మదియ
తనదు దర్పొద్ధతిగ మాఱ ♦ దర్పకుండు
మొనసి జగ దెకవీరు రా ♦ ముని జయించె
సాధనాంతరనిరపేక్ష ♦ జలరుహాక్షి. ౨౦౫

ఉ॥ రాముని సోయగం బొకఁడె ♦ రామఁ గరంపదొ, తద్యశంబు త
ద్దామముఁ జాలవో తలఁపఁ ♦ దా బలహీనుఁడొ కాముఁ డాత్రా
రామ జయింప నోడి యధ ♦ రస్థితఁ గై కొనెఁ గాక యింక స్వా
ద్దామతఁ జూపఁడే సమయ ♦ దార్థ్యము రాముఁడె తెల్పెఁ గావునన్. ౨౦౬

తే॥ మదను గెలిపింప జానకీ ♦ హృదయసీమ
కెక్కి రతి వీడి నెట్టెటో ♦ దక్కఁగొనియె
దాన నవ్వాని కబ్బె నం ♦ తరము నేర్తు
రాఁడువారి మఱల్పంగ ♦ నాఁడువారె. ౨౦౭

మ॥ రతిప్రోత్సాహము వీడి కేరడముతో ♦ రామామణి న్వేష న
య్యతిచంద్రాస్య పతి న్వరింపఁ గర మొ ♦ య్యం జూప సంకోచపుం
గతికిఁ బాల్పడు వల్లభు న్గన నుపే ♦ క్షం బూనఁగా రాక వి
స్తృతచాంచల్య నొనర్చు దృగ్గమ నధి ♦ శ్రీపాలికా ; బాలికా. ౨౦౮

శే॥ ఇంగీత మెఱింగి నెచ్చెలి ♦ యెలమి దొనఁక
బాలికామణి కెంగేలు ♦ గేలఁ బొదివి
కఱపె రఘువీరు కంఠోప ♦ కంఠ మెనయ
దాన నెఱి గల్గె మరు కుంటు ♦ తనము వాసె. ౨౦౯

తే॥ వరణమాల్యము గొని సాగి ♦ వరముఖాశ
వఱలు నవ్వనరుహపాణి ♦ పాణి మెఱసె
మారుఁ డవ్వీరు లోఁగొన ♦ మలఁచినట్టి
యుచ్చు పైఁ గల గలరజ్జు ♦ వో యనంగ. ౨౧౦

క॥ మరుఁడు తన శరము లైదిటఁ, దరలాక్షిఁ గలంచి వశ్య ♦ తరఁ గా వరుఁ గా
చురహి నొనగూర్చి తద్దృ, క్చరముల నాధీరుఁ బరవ ♦ సంబునఁ దేల్చెన్. ౨౧౧

ఆ॥ మేను లెఱుఁగ కెట్లా ♦ మెలఁగి రవ్వా రిప్పు
స్మరపరాక్రమప్ర ♦ సక్తిఁ జేసి
వధువు రతియ కాఁగ ♦ వరుఁడు కాముఁడ కాఁగఁ
దోఁచె నెల్లరకునుఁ ♦ దోయజాక్షి. ౨౧౨

క॥ చెలి ప్రేరణమో మరు నె, చెలి ధారణమో మనోజు ♦ సిరి కారణమో
లలితాంగి చూడ్కి రాముని, వలగొని నిలఁబడ నొనర్చె ♦ వారిజనేత్రా.

తే॥ మగువ దూర్వాంచితమధూక ♦ మాలిక నిదె
సమయ మను నట్లు కంఠదే ♦ శమున విడువ
విభుఁడు సవరించుకొనె దాని ♦ వివశభావ
మచ్చుపడఁ బ్రేయసిం బలె ♦ నాదరించి.

౨౧౪

ఆ॥ మోహమునకు లేదు ♦ మొదలుం దుదియు నెందు
రాము కంఠసక్తి ♦ రమణ గణిక
పులక లొప్పుఁ గాఁతఁ ♦ బొలుచు మాలికఁ గాంచి
కాంచె నీర్వ్య సీత ♦ కమలనయన.

౨౧౫

క॥ వంచన వారింపఁగ మది, నెంచియ కాకేల తోన ♦ యేణాక్షి గుణా
భ్యంచిత శ్రీరాముని వఁ, యించిత నని యెఱుకనేసె ♦ నిందునిభాస్యా. ౨౧౬

ఉ॥ అక్కరము ల్సృజమ్ము నన ♦ లై తగ వ్రాసిన యుత్తరమ్మునం
దక్కితి నీకటన్మ నుడి ♦ దా మును గాంచియు రాముఁ డాయెడన్
జిక్కెడలింపఁ జూచు తఱి ♦ జెల్వ రసోక్తి ప్రమాణవాక్యమా
ఫక్కిఁ దనర్చె నింక నిజ ♦ భావము భావజుడే యెఱింగెడిన్.

౨౧౭

ఉ॥ నాతి కటాక్షపజ్జీయె స ♦ నాతని యా వనమాలయో గుణో
దృఢతయశస్సృజంబో ధృత ♦ పుష్పశరాశుగపాలియో మహా
భూతివికాసలక్ష్మీయె ప్ర ♦ భూతకలాంచితరేఖయో యనన్
ఖ్యాతి వహించె రాముఁ డెదఁ ♦ గైకొని నంతనె పూలడండయున్.

౨౧౮

క॥ తన మదిఁ గల తలఁపులొ విధి, మును జల్లిన విత్తనంపు మొలకలొ వలరా
యని మొనములుకులొ యనరహి, పొనరఁగఁగనకాంగిమేనఁ ♦ బులకలువొడమెన్.

ఆ॥ ఆలతాంగి కరకి ♦ సాల మా శ్రీరాము
పావనాత్మయుక్తి ♦ తేవఁ గనియుఁ
గంప మొందె నదియ ♦ కదె సాత్త్వికాదర్శ
మభినయంబు వికసి ♦ తాబ్జనయన.

౨౧౯

తే॥ ఆఘనుని రాము వరియించి ♦ యతని మ్రోల
నవనిజ కదంబలత నాఁగ ♦ నందగించె
నవయవస్ఫూర్తి పులకాఢ్య ♦ యై తలిర్చు
నలరులఁ బలాశములఁ గూర్చ ♦ నగతనూజ.

౨౨౦

క॥ కన దొండు విన దొకొండునుఁ, జనఁ దొడరదు నిలువఁ జూచుచాచుమొనయద
మృనసిజుని యాన నున్నటు, లనె యుండె మహీజ సత్క ♦ లాలలితాస్యా.

తే॥ స్వకరసార్థ వబిందుచం ♦ ద్రకితపాణి
కమలలక్ష్మీవిలాససం ♦ క్రాంత నాఁగ
స్విన్నకంటకితాంగి యా ♦ సీత తెలిపె
నచ్యుతుఁడు రాముఁ డగుటఁ బ ♦ వ్యాయతాక్షి.

౨౨౩

క॥ ఇక నేమి నేయఁ గలఁడా, మకరాంకుఁడు హిమకరాది ♦ మండలి తోడక
గకవికలు నేసెఁ దానిటఁ, గకవికపాలైన నగునుఁ ♦ గాక మృగాక్షి. ౨౨౪

తే॥ కాముఁ డాచార్యక మొనర్పఁ ♦ గడఁగి రాము
విశ్వమోహనకలనాప్ర ♦ వీణతఁ దన
యంతవానిఁగఁ జేసి పూ ♦ జార్థ మిడు ప్ర
సిద్ధ సుమశరవేది నా ♦ సీత మెఱసె.

౨౨౫

ఆ॥ అవనిజాత వల్లి ♦ యాయమ పొదలు ట, య్యవనిభృద్వరేణ్యుఁ ♦ డచలుఁ డగుట
యును నిసర్గజంబ ♦ యొగిఁ జిత్ర మయ్యె న, ట్లతని కంప్రభావ ♦ మంబుజాక్షి.

సీ॥ తలతెత్తుఁ దలఁపు లీ ♦ దారి నం చెఱిఁగించు, సంచున మించె రో ♦ మాంచకలన
మును స్తంభమునఁ బుట్టి ♦ మనిన జెట్టి యితండె, దంభంబు గాదనె ♦ స్తంభలక్ష్మి
యిది హర వారధి ♦ యితఁ డబ్ధిశయుఁడు ద, యాసింఘ వనియె స్వే ♦ దాంబులహరి
తగ మోహినీకీర్తి ♦ నగు నీమె యను సిగ్గు, పాటంచుఁ చెలిపె వై ♦ వర్ణ్యలీల

సత్త్వనిష్ఠుం డగుట సర్వ ♦ సాత్త్వికరమ
మలసె నిట్లంచు బుధు లెన్న ♦ మానితగతిఁ
బూవుటెత్తు మేటి సీ ♦ తావధూటి
పాణి రఘురాము మై సోక ♦ భావలతిక.

౨౨౬

తే॥ చిత్త మానందతృప్తిమై ♦ జెనయ దొండు
గానఁ దద్దోష మేమియుఁ ♦ గానఁబడదు
కనుల తృప్తకుఁ బారమా ♦ కాన నేర
మవ్యధూవరవిలసనం ♦ బజఁ డెఱుంగు.

౨౨౭

తే॥ ఇవ్విధంబున హరి వరి ♦ యించి యిందు
వదన సిరి మీఱి చెంగట ♦ వఱలు నంత

సర్వ మానందమయ మయ్యే ♦ జనకు నగరు
సౌరపుర మట్లు మాంగల్య ♦ సదన మయ్యే.

—౨౨౯

క॥ మంగళ వాద్యము లొక్కట, ఖంగున మ్రోయంగఁ దొడరె ♦ ఖచరకృతతథా
సంగతి యా వెలిగారము, బంగారము నెట్టు లట్టి ♦ పద్ధతిఁ బెరసెన్. ౨౩౦

తే॥ ఆ య్యసంతాస్పదం బొక్కఁ ♦ డగుట సౌర, పౌరక్షప్తు లప్పట్టునఁ ♦ బట్టువడవు
సౌమనసవృష్టి సంతోష ♦ సస్య మెసఁగె. నింతకు ధరాతలంబున ♦ నిందువదన.

క॥ ఇంటింటనుఁ గల్యాణఁపుఁ, బంటయె చూపట్టె మేలి ♦ వహి రతిధృతు లే
వెంటఁ గవగూడి వెలసెనుఁ, దంటా లెడలంగ భూత ♦ ధాత్రియు మెఱసెన్.

క॥ కొనియాడుటలకు మితి లే, దనువారును వైభవముల ♦ కద నిడె యను వా
రును నెంత సుకృతవంతుల, మనువారును నైరి పురి మ ♦ హాజను లెలమిన్.

క॥ ఆయీలోకం బనరా, కాయీడిత యీహ తమక ♦ మందించు నెడన్
సాయ మొనరించె రామ, శ్రేయోలాభంబు సకల ♦ సిద్ధిప్రదమై. ౨౩౪

క॥ సేసలు చల్లిరి పుణ్యాలు, శ్రీసముపేత లయిదువలు ♦ సిద్ధవచస్కుల్
భూసురు లమ్మొయి నక్షత, లాసుర తాననఁగ నెరపి ♦ రాయరుపురిపై. ౨౩౫

ఆ॥ వారి యుద్యమములు ♦ వఱలెఁ దత్ప్రథమంబు
తాననఁగ మంగ ♦ శాంచితములు
వాద్యకలనసూన ♦ వర్షణప్రభృతులు
ధృతులు భృతులు సర్వ ♦ దేశ్యములుగ.

—౨౩౬

క॥ కౌశికముఖ్యులు వారల, కాశీర్వాదము లొసంగ ♦ నంతఃపురయా
నాశాస్య మట్లు గూర్చె బు, ధాశాస్యచరిత్ర కధిపుఁ ♦ డౌచితి తనరన్. ౨౩౭

తే॥ జనకు నానతి సభ్యసం ♦ జ్ఞానమును స
ఖిజనాహ్వనమును నొక్క ♦ కెలనునఁ దన
నాన యొక్కటఁ బ్రేరేప ♦ నయ మెలర్ప
మోహనాంగి యచటు వీడ ♦ నూహ గొనియె.

—౨౩౮

తే॥ పరవసంబునఁ గాకట్టి ♦ పట్టునను మ
హాజనసమక్ష మనక నె ♦ య్యమున మగనిఁ
గలికి కనుదోయి మెలఁకువ ♦ గారవింప
నేర్చునే యెడ్లు మెత్తురే ♦ నేరమిడరె.

—౨౩౯

మ॥ తలయెత్తెం బ్రియవృత్తి రాము నెడ మో ♦ దం బ్రావమోదంబునై
వెలసె న్బక్షయగంబు హీరతికృతి ♦ న్వేయేల యానందసం
వలనం బొప్పెఁ దదాత్మభావకలనా ♦ వ్యాపారపాణితన్
జెలులం దట్లు స్వపుచ్చభావపరసా ♦ క్షిశ్వోన్నతు ల్సెల్లవే.

౨౪౦

క॥ చెలి యోగ మోమిడి య, వ్వలని కరుగఁ దలఁచువేళ ♦ వర్ధిలెనుఁ జూ
డ్కులఁ జాంచల్యం బడుగుల, నలసత్వం జెడఁద జడ న ♦ హంయుత బుద్ధిన్.

సీ॥ ఎడపెట్టియును భావ ♦ మెలయించు మందాక్ష,మతనుదర్శనదోషమాడి విడువఁ
గుదియించి వెనుకటి ♦ గుటిఁబాటు ధీవృత్తి, చెనఁటి యాటడిఁజుల్క ♦ నేసినెగడ
నెదురుకో ల్గొనెడు వ్రా ♦ ణేశు మోహనరూప,మడరు పశ్చాత్తాపమపనయింప
సెలవుల వలనొప్పు ♦ సిరిమీటు చిటునవ్వు,స్వకృతార్థతార్థ సూచకము గాఁగ
సహజమందగమన ♦ సౌహిత్య మప్పాట
మలఁచు వలపు మీఁద ♦ మాట మోపఁ
జెలులు దండగొనుచుఁ ♦ జేరిగాఁ జతురంత
యాన మెనసె సీత ♦ యానతాంగి.

౨౪౧

తే॥ మెఱుఁగుఁ దీవియ గాకేమి ♦ మెఱుఁగుఁబోడి
తా మెఱసె నట్లు లాఘన ♦ శ్యాము మ్రోల
నిలుకడయ వింత యయ్యెఁ బో ♦ మలయకున్నె
యాన మొలసియుఁ బ్రకృతిభా ♦ వానుగమము.

౨౪౩

క॥ మున్నెటు లటు లన్నెలఁతుక, మిన్నను సఖు లందలమున ♦ మేలుగ నిడుచోఁ
గన్నలు వేలో లక్షలా, కన్నొరగొను మరుని సాయ ♦ కము లన వ్రాలెన్.

సీ॥ తరలాక్షి డెస కింత ♦ తలసూపెనో లేదో, తలఁతు రందల మెత్తఁదారు మున్నె
కొమచాయకై మేను ♦ కుదురుకొల్పెనో లేదో, కుదురఁజూతురుయాన ♦ కూబరంబు
భావినిఁ బిలువంగఁ ♦ బలు విచ్చెనో లేదో, పరఁగింతు పలువిచ్చు ♦ పలుకుబడులు
చెలిబాట నాఁగ దృ ♦ ష్టులఁ బంచెనో లేదో, పంచి యిత్తురు నేల ♦ పాదములకు
రామునెడ నంత చలమున్నఁ ♦ గామునకె వి
మానధుర్యుల కేల వి ♦ మాననాథ
తానె తద్రూపముల నట్లు ♦ దాల్చి నోపు
వాఁడు రఘువీరు వెఱపింప ♦ వామనయన.

౨౪౫

తే॥ అంతిపురి సేరె నంతలోఁ ♦ బంత మలర
విభుని తలపుల లోఁగొన్న ♦ వెలదిమిన్న
చాయఁ బత్రిమోల నిలిపి వి ♦ శ్రాంతి గోరి
జనకు నింటికి మును జన్న ♦ సంజ్ఞ వోలె.

౨౪౬

క॥ చంద్రుడు సభ వెలయింపఁగఁ, జంద్రిక నగ రెలయఁ జేయఁ ♦ జాలె నవుడు ని
స్తంద్రముదావిర్భావము, చంద్రానన ; కువలయాను ♦ సంగత మయ్యెన్.

అ॥ విభుడు విభుడు గాడు ♦ వెలది వెలందియుఁ
గాడు భావభవవి ♦ కారకలన
యుగము లయ్యె క్షణము ♦ లోర్పు లూర్పులు వుచ్చెఁ
గలదె యిట్టి నెఱి జ ♦ గంబులందు.

౨౪౭

క॥ ఎడపెట్టని తాద్రూప్యము, లెడదలఁ బొడకట్టు టొకఁడె ♦ హేతువు వారా
యెడఁ జెండిలి తఱితీపునఁ, దొడిబెడ కెట్టెటలొ ధైర్య ♦ ధుర్యు లగుటకున్.

క॥ ఆదట జనకుఁడు గాధిను, తాదుల యనుమతి మహార ♦ లగు మర్యాదల్
పాదుకొనఁ గుమారుల మహి, తాదర మొప్పారఁ జేర్చె ♦ నటు విడిదలకున్.

శా॥ సాదు ల్పాము లొనర్ప మాగధులు సు ♦ శ్రావ్యప్రబంధంబుల
నోడంబు ల్ఘటియింప సేస లిడి స ♦ త్పుణ్యాంగన శ్మేలన
న్వాదిత్రంబులు మ్రోయ నర్తకుల స ♦ న్నాహంబు లొప్ప న్మహా
శ్రీ దైవార నివేశభూక్రమణల ♦ క్షిం బొల్చి రా రాట్సుతుల్.

౨౪౮

క॥ ఆడఁ దొడరి రచ్చరలకు, నీడనఁ దగు వారకాంత ♦ లిదె తఱి యని యా
వేడబము తమ్ముఁగేరెడు, జాడగ నవ్వార లెఱిగి ♦ సంభ్రమపడఁగన్.

౨౪౯

క॥ మారసుకుమారు లైన కు, మారుల పోడుములు గనుచు ♦ మౌనులు నృపుడున్
వారి నటఁ జేర్చి ముద మ, వ్వారిగ విలసిల్లి రపుడు ♦ వారిజనయనా.

౨౫౦

తే॥ పెండ్లి చదు రదె మొద లయ్యెఁ ♦ బేర్కిఁ గన్న
వా రవారితులై కళ ♦ ల్వటలఁ జేయఁ
జేయఁ జాలెడుఁ గదె యయ్య ♦ జేయు చరిత
మెంద తెందఱనైనఁ దా ♦ నింతవట్టు.

౨౫౧

క॥ అందఱును శతానందులె, యందుము గా కనిన మేలె ♦ యగు జనకగురుం
డం దొకఁడె పేరు వడసిన, చందము వింత యగుఁ గాదె ♦ చందనగంధి.

౨౫౨

సీ॥ ఆప్లవనము క్రొత్త ♦ యన హర్షవారిధి, నోల మాసింపక ♦ యోలలాడి
రామకథాఽమృతం ♦ బాముఖస్ఫూర్తిగా, రహిగ్రోలి యజరామ ♦ రత్వ మంది
వైభవం బిదె యంచు ♦ వాగ్మితాప్రతిపత్తి, సీతామహాదేవి ♦ చెయ్య లెంచి
జనకు మందిరమె శ్రీ ♦ జనకు మందిర మంచు, నచ్యుతోన్మేషాప్తి ♦ ననువదించి
రాజుఁ గాంచి చెలఁగి ♦ రాణమై దశరథు
సహకుమారు సబలు ♦ జాల మేల
పిలువఁ బంప వలయుఁ ♦ బ్రియమంత్రులం గూర్చు
విప్రవరుల ననియె ♦ విబుధవినుత.

౨౫౬

క॥ ఆలోచన లొనరించి మ, హాలోచనుఁ డతఁడు గాధి ♦ జానతి మేల
మే లొనగూర్చెడు గుణల, క్షీలలితముహూర్తకలన ♦ మెలఁకువఁ గూర్చెన్.

క॥ వెండియు మునికులమండనుఁ, డండ యగుచుఁ దనకుఁ గాళి ♦ కాఙ్గ సుధృతినొం
డొండ సమకూర్ప భూమ్యా, ఖండలు నుద్బుద్ధుఁ జేయఁ ♦ గా నెలకొనుచున్.

తే॥ శుభపరంపర లేమేమొ ♦ సానిపెఁ జెవుల
వారి యోజన లెఱుఁగంగ ♦ వారికె చనుఁ
గాని యొడ్లకుఁదోప వా ♦ ఘనులు దొలుత
ననుజునిఁ గుశధ్వజునిఁ గిల్ప ♦ నంపి రపుడు.

౨౫౭

శా॥ ఉత్సాహాపుతుఁడై పురోహితుఁ డతం ♦ ధూర్జన్వలం బాప్తనం
పత్సారం బగు రాష్ట్ర మెల్లెడల మే ♦ ల్యాటింపఁ జాటింపఁగా
వత్సా; పంపుము చారుల స్థితకృతి ♦ ప్రాగ్భారుల న్భూరమాఽ
దిత్సం బెంపుము నవ్యభవ్యకలనా ♦ దీవ్యద్గుణవ్యాప్యతిన్.

౨౬౦

క॥ అని మంత్రులఁ గనుఁగొని మీ, రనుపమశుభదార్థనిచయ ♦ మందిచ్చెడు ప
ట్టున సురమంత్రులకాఁ దగు నను హెచ్చున హెచ్చరించె ♦ నాయా విధులన్.

క॥ ఆనందమహితుఁ డానృపుఁ, డానందోన్మిషదుపోప ♦ హారాంచితుఁడై
యానందని శుభవిధిని శ, తానందానుజ్ఞతోడ ♦ నొదలఁ దాల్చెన్.

౨౬౧

ఆ॥ గాధిపుత్రుఁ గాంచి ♦ కాతుకాప్తి న్నించి
చనవుఁ బెంచి జనక ♦ జనవిభుండు
పలికె నిట్టలంబు ♦ బ్రహ్మభూయం బన్న
నదియ కాక యన్య ♦ మగునె యనఁగ.

౨౬౩

సీ॥ నీప్రసాదంబున ♦ నేమంబు నెగడొంద, బ్రహ్మమూర్తి; మేలు ♦ పడయఁ గంటి
దృష్టవీర్యం డయ్యె ♦ దేవతుల్యుఁడు రాముఁడది దశరథు పున్నె ♦ మనఁగఁజెల్లు
నత్యద్భుత మచింత్య ♦ మట్లతర్కిత మిది, యశాఁగాని సామాన్యమగుట యెట్లు
జనకకులంబు పా ♦ వన మొనర్చెను బ్రాణ, భూత మదీయాత్మ ♦ జాత నీత

యిమ్మహాత్మునిఁ గొలిచి తా ♦ నెలమిఁ గాంచుఁ
గావుత మొసంగువాఁడ సం ♦ గరము సెల్ల
ననుమతి ఘటింపు మోయయ్య; ♦ యనుచువాఁడ
నధిపుఁ దోడ్తేట నగువారి ♦ ననువు మీఱ.

౨౬౪

క॥ అని యడిగిన మేలట్టులె, యొనరింపు మటంచు సమ్మ ♦ హృద్యముఁడు తపో
ధనుఁ డానతి సేసిన న, మృనస్విసత్తిముఁడు నృపుఁ డ ♦ మాత్యాన్వితుఁడై.

మ॥ తగవారం దగువారి నల్వర రఘూ ♦ త్తంసు న్వహిం దోడితే
ఱఁగ రాగోల్లసనంబునం గలిమి మీ. ♦ ఱ న్మాన్యుఁ డమ్మేటి మే
లగు సందేశము దేశకాలగుణవి ♦ ద్వైశ్వర్యసంపత్కలా
నగుణంబై వెలయంగఁ బంపె విలస ♦ న్మోదప్రసాదాధ్యుఁడై.

౨౬౬

ఉ॥ ఉత్తరకోసలేశ్వరుల ♦ యొప్పుల కొప్పగు నట్లు సత్కళల్
క్రొత్తగఁ గూర్చు వారలకుఁ ♦ గోరిన యర్థము లిత్తు నంచుఁ దా
నత్తటిఁ జాటఁ బంచె మిధి ♦ లాధిపుఁ డానకు వేయిరెట్లుగాఁ
బత్తనలక్ష్మి మేల్మిఁ గను ♦ భంగి మెలంగిరి తదు ల్దిజా.

౨౬౭

సీ॥ మణితోరణ స్తంభ ♦ మార్జన ల్పచరించి, వైజయంతులకు మే ♦ ల్వలువ లొసఁగి
వైదూర్యదీపికా ♦ వ్రాతంబు సవరించి, మగజాల గోడల ♦ మాపు మాపి
పచ్చల వేదిక ♦ ల్పస రెక్కఁగాఁ దోమి, నీలపుంగొణికల ♦ నిగ్గు దేర్చి
పగడాల దూలము ♦ ల్పరిథవిల్లఁ బొనర్చి, పసిఁడికుండల మెఱుం ♦ గెసఁగఁ దుడిచి

స్ఫాటికాదర్శముల కాంతి ♦ చక్కఁ గూర్చి
పద్మరాగగవాక్షము ♦ ల్పదిలపఱచి
పుర మలంకారరమకుఁ గాఁ ♦ పురమ కాఁగఁ
గ్రొత్తసేసిరి తత్కలా ♦ వేత్త లపుడు.

౨౬౮

క॥ మున్నున్నవి వింతలుసే, య న్నూతనసృష్టి గొంత ♦ యనువుపఱుప సం
పన్నత్వము ఫలయోగం, బన్నెటి నెఱయించి రెల్ల ♦ రాదృతి సుదతీ. ౨౬౯

ఆ॥ కవుల ప్రతిభ చిత్ర ♦ కారుల తేకువ, వందిబృందముల సు ♦ వాక్సమృద్ధి
మించె వారిదైన ♦ మేలెంచి యామంచి, యొందుచోట్ల ♦ గనునె నిండుదలను.

సీ॥ పూపవన్నియ తేట ♦ చూపట్టు నచ్చోట, జిగిమెఱుం గొకయింత ♦ చేర్చి చేర్చి
ముదురురంగు బెడంగు ♦ మొక్కలం బగునెడ, దూదిపింజె నొకింత ♦ దుడిచి తుడిచి
యొందుడా లందమం ♦ చూపించుపట్టునఁ, దీర్పుచొప్పునఁ గొంత ♦ మార్చి మార్చి
మిఱుపల్లముల యెమ్మెలు దాచ్చు నెలవులఁ, దళకునీట మఱింత ♦ మెలఁచి మెలఁచి
జీవకళ లెల్లతావుల ♦ సిద్ధపఱచి
నవవికాసానుభావన ♦ స్నాహ మొప్పు
బూర్వరాజకథాంశము ♦ ల్పొసఁగఁ గూర్తు
రత్తఱినిఁ జిత్తరువులు సా ♦ ధాంతరముల. ౨౭౧

క॥ ఒక ముత్తైపుఁ గోవకు జో, డొకనీలపుఁ గణిక గాఁగ ♦ నొగిఁ బన్నుదు రె
న్నిక మీఱఁ జాందినీ లా, త్మకలాన్యాసమున కది ని ♦ దర్శన మబలా. ౨౭౨

క॥ మున్నే పతాక లందిన, యన్నగరికి మేల్పతాక ♦ లాయెడ నమరెన్
గొన్ని యన నేల బిరుదము, లెన్నియు నేర్పఁ మహీప ♦ తీహిత మెలయన్.

సీ॥ చలువ లందిచ్చు ర ♦ చ్చలు వహిం దార్చిరి, చంద్రాస్యల మనఃప్రసాద మెసఁగఁ
గదలిక ల్దళుకొత్తఁ ♦ గదలిక ల్నాటిరి, రంభోరువులు మెచ్చు ♦ రాణ లమరఁ
బొదలు పుప్పొడుల పూఁబొదలుహత్తించిరి సుకుమార్ల ననవింటి ♦ జోదు గదుమ
వలపు గీల్కొలుపు తీవల పురు ల్వెనఁచిరి, రతి లతాంగుల నట్టికృతికి మెలువఁ
జాలె బె పె చ్చనఁగఁ జాంది ♦ నీలు పాల
కీల వంకల ముత్యాల ♦ జాలెలు నెల
తాల తిన్నెలు మేలిదీ ♦ పాలు నందుఁ
జాలఁ బోల్లచ్చి మురు వట్లు ♦ జాలుకొనఁగ. ౨౭౩

క॥ ఏయెడఁ గాంచిన మంచెలె, ఛాయాగృహములె ప్రపాన్న ♦ శాలలె శుభల
క్షీయోగగరిమ గిఱికొన, నాయధిపుని పురి మఱింత ♦ యై విలసిల్లెన్. ౨౭౪

క॥ అంతఃపుర మని పురమని, యింతయు భేదం బొకొండ ♦ కెఱుకపడదు మే
ల్బంతుల సయ్యాటల విరి, బంతి ; యది నాట్యశాల ♦ పరువున మెఱసెన్. ౨౭౫

తే॥ కళల కావాస మన నర్థి ♦ కల్పక మన, నిగమలక్షిత మన రత్న ♦ నిలయుము నన
నదియె రత్నాకరంబు డి ♦ ధ్ధాదిగణన, నభిరత్నాకరపదం బ ♦ పార్థ మయ్యె.

చ॥ పురి మృగనాభిసారములఁ ♦ బొంపుగ నింపెడు వేళ గాలి చం
దురుడును భీతి స్వీయమృగ ♦ మస్తరసంయమ మెంచి దాచి వ
చ్చిరొ యకలంకుడయ్యె శశి ♦ చిక్కెను గంధవహుండు మందుడై
దురిత మొకొండె భిన్నఫల ♦ భూర్వహ మియ్యెడ భాగ్య మాఁగదే. ౨౭౮

సీ॥ పూచిన మంజరు ♦ బూచినట్టులె యుండె, గల్పవల్లికలతోఁ ♦ గలసె నేమొ
నెఱసిన తేనియ ♦ త్నెఱసినట్టులె యుండె, నమృతంపు బుగ్గల ♦ నందె నేమొ
యాడిన కొదమతేం ♦ ట్లాడినట్టులె యుండె, సిరివెల్లువల భ్రాంతిఁ ♦ జెందె నేమొ
కులికిన నెమఱులు ♦ కులికినట్టులె యుండె, ఘనసంపదల యొప్పు ♦ గాంచె నేమొ
పొదలిన మరాలరాజము ♦ లొదలినట్లై
యుండె, దామరవిరిపొద ♦ లొరసె నేమొ
సారపురి పురి యచ్చర ♦ లొన లనెడు
జాడఁ గననీని యమృతహా ♦ త్సపము గదియ. ౨౭౯

ఉ॥ గొజ్జఁగెనేటి కాల్వలు ని ♦ కుంజపుఁ దేనియసోనదోనె లా
షజ్జన పూపలేదలిరు ♦ వల్లగు లల్లిన పూపుదిండ్ర మే
లెజ్జలు నోలగమ్ముసిరిఁ ♦ జెల్వగు గద్దెలు నొప్ప నప్పురం
బొజ్జల కొజ్జ యయ్యె స్వర ♦ సోజ్జ్వలసత్పరిపాక సంగతిఁ. ౨౮౦

తే॥ ఆటపాటల కొమరెలు ♦ నాటకమ్ము
పాత్ర లుడిగంపుఁ జేడెలు ♦ పడుపుటాండ్రు
ననుపుఁగత్తెలు మెలఁగెడు ♦ ననువు దోఁప
మేలిశిల్పంపు నేరిమి ♦ మేల్మి గాంచె. ౨౮౧

సీ॥ పచ్చతోరణలు జొం ♦ పము లట్టు లాముక్త సురభిపాష్పశ్రీల ♦ శోభిలంగ
మణిదీపికోల్లోచ ♦ మండలం బధిచంద్ర, మండలాంచితకలా ♦ మహిమ నెగడ
గానవిద్యాస్థాను ♦ లానటద్భ్రంగలీ, లానూనవిలసన ♦ మనువదింప
వందిమాగధసూక్తి ♦ బంధము ల్కుకపికా, ద్యాలాపసంపద ♦ నతిశయిల్ల
కలితలక్షణ లుపకారి ♦ కలు నికుంజ
మండపరమాప్తి గనఁ బాంధ ♦ మానసములఁ
దివియు శోభనలక్ష్మి వి ♦ దేహారాజ్య
మతనుసామాజ్యవైభవం ♦ బంది మెఱసె. ౨౮౨

క॥ మదవతి; జనకనివాసము, మదనోల్లాస మనఁ దనరె ♦ మాయురె ! శ్రీమ
నృదనజనకసువిలాసము, లదనున నెమ్మొయి వికాస ♦ మందం గలవో. ౨౫౩

సీ॥ రవికి సంబంధిమ ♦ ర్యాద నంబరవీధి, వైజయంతికలు వీ ♦ వనలు వైవ
నటు సాగరుని తృప్తి ♦ కై కాంతియురి సార,ధుని యెన్నుకొనికొన్న ♦ చనవుగోర
మఱియునిందును పేంద్రు ♦ మహామెల్లియనిమంగ, శాతోద్యరవముర ♦ మ్మనుచుఁబిలువ
నంతయు నీయదే ♦ యని పద్మ నిల తమ్మి, పూలగద్దియ నేర్చి ♦ బుజ్జగింప
జతురలంకారసంగ్రహ ♦ చతుర యగుచు
నమరి హర్ష పరీవాహ ♦ మమరఁ గన్నె
మిన్న జానకికన్న ము ♦ న్మున్న మనికి
కలికి పెండిలి యన మహా ♦ త్కలికఁ దనరె. ౨౫౪

తే॥ చెప్పఁ దొడరిన రస మింక ♦ నుప్పతిల్లుఁ
గాని తుది మొద లెందునుఁ గాంచు టరిది
యాదిశిల్పికలావల్లి ♦ కాలవాల
మదియ కా నొప్పె నప్పు డ ♦ భ్రాయతాక్షి. ౨౫౫

క॥ పెండిలి తటితీపున వా, రుండిరి జగ ముండె వేల్పు ♦ లుండిరి నాఁ డీ
పుండుట చూపట్టెడు నిపు, డండజయానరొ ; రుచింప ♦ దాలస్య మింక.

క॥ వివరింతు సంగ్రహమ్ముగ, నవనవ మున్నేష మొంది ♦ నగ రమ్మొయిమా
నవనాధమానసాధ్యము, కవివరహృద్దేశ మనఁగఁ ♦ గనుఁగొన నొప్పె. ౨౫౬

ఆ॥ అతిశయోక్తు లొరయ ♦ వటు పునరుక్తులు, చొర వసంగతులకుఁ ♦ జొరవ లేదు
సత్యకామసర్వ ♦ జనకామ్యరామసీ, తాకథావ్రథాభి ♦ ధానమునను. ౨౫౭

క॥ కవిసుక్తపరీపాకము, స్వవితాఖిలలోక మధిర ♦ సాలోకము స
త్యవివేకము హతశోకము, రవికులమణిసద్గుణాక ♦ రశ్లోక ముమా. ౨౫౮

క॥ అమ్మొయి నలంకృతిం గని, యెమ్మె లొలుకు నగరి విభవ ♦ మీక్షించి విభుం
డిమ్మా యమ్మ కటాక్షం, బిమ్ముగ విలసిల్లె ననుచు ♦ నెదఁ బొదలెఁ జెలీ.

మ॥ పురము ల్పల్లెలు రాజధానియుఁ గలా ♦ పూర్ణోదయం బంద మం
దిర మొక్కఁ డన దేశ మెల్ల మహితా ♦ దేశంబునం జెన్నుగాం
చి రమాదేవికిఁ బుట్టిని ల్లగుచు భా ♦ సిల్ల రసార్థి గుణో
త్కరరత్నాకరుఁ డొప్పె నాజనకుఁ ♦ డాకల్పాద్యనల్పసిత్తి. ౨౫౯

క॥ గురుల యనుజ్ఞలు వడయుచు, గురులఘుభావంబు లరసి ♦ కొనుచు మలయు భా
సురలలితకలాస్ఫూర్తికి, సుర లచ్చెరు వందఁ గూర్చె ♦ శోభనపదముల్. ౨౯౨

క॥ బంధువులఁ బిలువ సద్గణ, బంధురుఁ డతఁ డంపెఁ దగిన ♦ నారల వారా
బంధుప్రియుఁ గాంచిరి శుభ, సంధాన మెలర్ప స్వజన ♦ జాలము గొలువన్.

క॥ సాంకాశ్యాధీశ్వరు సుర, సంకాశుఁ గుశధ్వజు నివి ♦ శంకటతేజున్
శంకాతంకరహితు నక, లంకు ననుజుఁ గాంచి యయ్యి ♦ లాపతి పొంగెన్.

ఉ॥ ఆతనిఁ గాఁగిలించుకొని ♦ యాదృతిమైఁ గుశలం బెఱింగి స్వీ
యాతతభద్రలక్షణము ♦ లయ్యవి నెయ్యము మీఱఁ దెల్పి తా
నాతఁడు విందుల నృహవి ♦ ధార్వాణలం బెనుపారు మాధురిం
బ్రీతులఁ జేయుచుం దగుని ♦ వేశము లంద ఘటించి రదిగిజా. ౨౯౩

ఆ॥ అన్న కొదవినట్టి ♦ యాశాస్యవాహిని, కతఁడు పొంగి లక్ష్మి ♦ యనఁగ నిదియ
యంచు ముచ్చటించి ♦ యక్ష్మామారులఁ గాంచి, యనుపదప్రమోదమందు చుండె.

క॥ జనకమహిపాలుఁడు స, జ్ఞనకవిగాయకకలాప్ర ♦ చారం బదనై
యనుపద ముప్పొంగఁగఁ దన, యనుపమసామ్రాజ్యయుక్తి ♦ కలరుచు నుండెన్.

క॥ కుడిభుజ మనుజుఁడు నటు దో, డ్పడ మునుపటికన్న వేయు ♦ భంగుల నెందుం
దొడిబడక మాంగలికముల, నెడఁదఁ బొడము తలఁపు లట్టు ♦ లేర్పటచె సఖి.

తే॥ కలసి చుట్టాల యక్కట ♦ ల్లనుచుఁ గూర్చు
కొని కుమారుల కూరిమి ♦ గొసరి కొనుచు
మలసి యతిథుల మునుల నే ♦ వలఁ దనువుచు
కోసలేశ్వరు రాకఁ బే ♦ రొకనుచు నుండె. ౨౯౪

క॥ అని శివుఁ డెఱిగించిన శివ, విని యీ వనినదియ పెండ్లి ♦ వినఁ గోరెద ని
ట్లనఁ బునరుక్తియె యనుచుం, జనవుఁ బెనఁచు పలుకులను ర♦సం బెలయించెన్.

చ॥ అమృతమయాత్మ; చిన్మయ; మ ♦ హాశయ; యీశ; స్వయంప్రకాశ; ని
త్యమహితసత్త్వ; తత్త్వపర ♦ తాంచితసార; వికారదూర; ని
ర్మమ; నిరపేక్ష; నిష్క్రియ ని ♦ రాకృతభేద నిరామయా సుసం
యమియమవిఘ్నభంజన ని ♦ రంజన భక్తజనానురంజనా; 300

క॥ మాయామానుషయోగ, చ్ఛాయాచ్ఛాదితజగత్ప్ర ♦ చారణచతురా
త్మీయవిలాసశ్రీభ, ద్రాయితలీలాభిరామ; ♦ చై వలలామా;;

302

పంచచా॥ సకర్మయోగబంధముక్తి ♦ సాధనప్రసాధన
ప్రకారకాత్మధర్మలబ్ధి ♦ భావనానుభవలనా;
వికారమూలకృంతనాను ♦ విద్ధలక్ష్యయోజనా
ప్రకృష్టధీరసైక్యనత్ప్ర ♦ బంధనిత్యశీలనా.

303

గద్య॥ ఇది శ్రీమదుమామహేశ్వరచరణనలిననిత్య సేవాసమాసాదితానవద్య
కవితాయోగహృద్యమహితాత్రేయగోత్రపవిత్రహనుమత్సుధీతనయ
విదితనయ లక్ష్యంబా గర్భశుక్తిముక్తాఫలాయమాన
వేంకటప్ప కవీంద్రాభిధాన ప్రణీతంబైన
శ్రీరామకథామృతంబను మహాప్రబంధంబునందుఁ
బాలకాండంబున నవమాఽశ్వాసము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీశివాయగురవే నమః

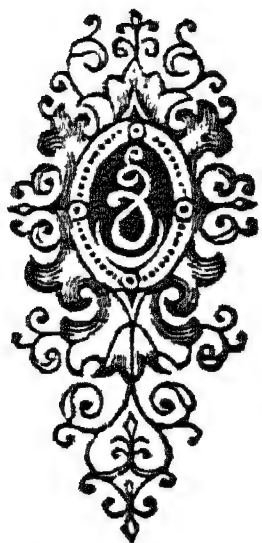
శ్రీ రామ కథామృతము.

బాలకాండము.

—♦ దశమాశ్వాసము ♦—

—:(0):—

—♦ శ్రీ మైథిలీపరిణయము ♦—

కల్యాణగుణాంచ

త్ప్రకామ్యవిభూతిలక్ష్మ్య ♦ పావనచరిత

శ్రీకారితప్రపన్నజ

నాకారితపరమపదమ ♦ యాత్మవికాసా.

౧

తే॥ అవధరింపుము కౌతుకం ♦ బతిశయిల్ల

వైలరాజన్యకన్యతో ♦ శశికలాక

లాస్ప, డిట్లను, గొనుము వి ♦ లాసినీ ; యి

లాసుతోద్వాహవైభవో ♦ ల్లాసరసము.

౨

—♦ దశరథుని యాద్దకు జనకమంత్రి ప్రముఖు లరుగుట ♦—

తే॥ అమ్మహూత్సవ మెల్లఁ దా ♦ రనఁగ వార

లమరు మానసగతిమార్గ ♦ మతిగమించి

సంభ్రమం బొప్ప, జూచిరి ♦ సకలశుభని

కేతనం బనుపేరి సా ♦ కేతనగరి.

౩

క॥ కాంచి కమలాసతీమణి, కాంచిక యన్యదనరు దాని ♦ కలన లెటిగి కా

న్పించువల నరసి నగ ర, భ్యంచితులై సొచ్చి నరవ ♦ రాస్థానమునన్.

౪

శా॥ సామంతు ల్లితులుం బురోహితులుం బ్ర ♦ స్తావంబులం దేర్ప భా
వామందస్ఫురణంబు సత్కవు లుప ♦ న్యాసంబులం గూర్ప శ్రీ
భూమోల్లాసులు గాయకు ల్భృతిరసా ♦ ద్భూతి రహం దార్ప ని
త్యామోదోదయ మైన యాసభను మే ♦ తా సింగపుంబీరికా.

౫

ఉ॥ మెత్తని చిత్తముం దవిలి ♦ మేకొను మేలితలంపు లాత్మజా
య త్తతపైఁ బరామరిక ♦ యాటు పదాటుగఁ జేయఁ గన్న లా
వృత్తికె పాల్పడ న్బెరిమ ♦ వెల్లి మునుంగుచుఁ దద్గుణాత్కరో
పాత్తము తాప్రసంగముల ♦ నల్లనఁ బ్రాప్తుఁ గ్రమించు టెంచుచుకా.

౬

సీ॥ సిరి పల్లుచెలియు నాఁజెలియ రిక్కురు చాను, రలు కీర్తు లనఁదాల్చి ♦ కెలనఁ గొలువ
జగదండధారి భు ♦ జగ మట్టు లొకజెట్టి, యాతపత్రముఁ బూని ♦ యవల నిలున
సన్నిధిసేసిన ♦ శంఖచక్రములు నా, నల కుమారవ్యంధు ♦ మరుస మొసఁగ
రవిచంద్రమూర్తిస్సు ♦ రణ లన్న తేజఃప్ర, సాదము ల్లనుసన్న ♦ లూఁది వెలయ
మొనసి వలనొప్పు సద్గుణ ♦ మ్ముల వడువున
నిగనిగల మేలిమిగతాల ♦ నగలు మెరియ
దశరథాఖ్యకుఁ దగిన భూ ♦ దముతు నతని
నయ్యమాత్యులు గని విన్న ♦ యం బెలర్ప.

౭

తే॥ వృద్ధుఁ డయ్యుఁ గుమారత ♦ వెరవుసూపు
వాని మానవుఁ డయ్యు దే ♦ వత్సమహిమ
పేర్చిఁ దులకించువాని పి ♦ భీషణుండ
యయ్య నభిరాముఁ డగువాని ♦ నందఁ గాంచి.

౮

—♦ జనక మంతులు దశరథునకు శుభ లేఖనొసంగి వార్త లెఱింగించుట ♦—

ఉ॥ భద్రము నేను నే ననెడు ♦ పట్టుదల ల్లనుపట్టఁ దొల్త నా
భద్రముఖుండు మెచ్చఁగ శు ♦ భం బని పాత్రమహాదయార్థని
ర్ణిద్రుండు వాఁడు నేటుకొన ♦ శ్రీముఖ మంగళలేఖ భాగ్యసం
పద్రమణీయరేఖఁ గను ♦ భాతఁ గనుంగొనఁ జేసి రద్రజా ;

౯

తే॥ మఱియుఁ గస్తురి కపురంబు ♦ మలయజంబు
మున్నుగాఁ గొతుకపదార్థ ♦ ములు నమూల్య
ములు మహారత్నములు ♦ నూత్న ♦ ములు గరండ
మున వెలయ దానిఁ గాన్కగా ♦ మొనయఁ జేసి.

౧౦

వ॥ వినయవినమితోత్తమాంగులరై నిలువంబడి యవధారు దేవరవారు చిత్తాను
వర్తిని యగు సంపత్తి తోడం గుమారరత్నంబుల పెండిలికి మీయిచ్చమెచ్చిన
సంగడిఁడును మిథిలేశ్వరుండు నగు జనకరాజేంద్రు మందిరంబునకుఁ జనుదేఱు
బ్రాహ్మమానుల రనవుడు నప్పురుషోత్తముండునుఁ బ్రసాదసుముఖుండై తగిన
యర్హణల నవ్వారల సంహృష్టాంతరంగులం గావించి యర్హస్థానంబులం
గూర్చుండ వియోగించి మంగళదేవతానుగ్రహలేఖ యనం దగు నమ్మంగళలేఖ
నందుకొని మహాపద్మంబునుంబోని నిజాంజలిపుటంబున నిపుణంబుగ నునిచికొని
కనుదమ్ములం బూజించి యానందాతిరేకంబున మించి కుమారాభ్యుదయాను
మేయం బగు నిజ భాగధేయంబును ననన్యసామాన్యం బగు విదేహరాజ సౌజ
న్యంబును ననితరజనసులభం బగు కుశికతనయ కటాక్షవిక్షేపవిశేషలాభంబునుఁ
బ్రశంసించి వేర్వేఱ నవ్వారల కుశలంబు లడిగి యక్క-ల్యాణపత్రికాకుసుమ
మంజరి మ్రోలనాడు సభాజనతావీక్షణమధుకర పాలికి శ్రుతిగమ్యసభాజనమనోహ
రంబుగ వింతసంతృప్తి బచరింపం దలంచి యపారపారవశ్యంబున జనకరాజ
భూమిక నలంకరించిన వాఁడపోలెఁ దదీయసముపేయవాచనికరసపూరప్రణాలిక
చాలికకై వాచస్పత్యంబొప్పార సారస్వతనియోగం బుపయోగించి. ౧౧

—♦ శు భ లే ఖి ♦—

శుభము, శుభము, రవికులతిలక; శ్రీమన్మహారాజ; దశరథేంద్ర; మహేంద్ర
సఖుండవు కలికామనిగ్రమదక్షుండవు విచక్షణుండవు నవు నీకు ముష్టగంబుల
వారును మ్రొక్కులిడుదు రన నాసమర్పించు నమోవాకం బంగీకృతం బగుల
సాధారణంబయ్యు నయ్యదిమాకు శ్రేయస్కరంబు యశస్కరంబునై యుండు
నిత్యాభ్యుదయోపేతుని కుశలం బరయుటయు విధేయన కవశ్యావధేయంబు
గాకుండదుగదా భవదాశీర్వాదభాజనంబుల మగు మాకు నిరంతరం బెల్లెడల
ననామయం బవ్యాహతంబే యగు నింకనాపొనరించు విజ్ఞాపన మవధరింపుము.

శా॥ ఆయుష్మంతులు రామలక్ష్మణు లుపే ♦ యంబైన నీయాన గా
ధేయానుగ్రహపాత్రతక గ్రతుసమా ♦ ధివ్యాధులుం దీర్చి వి
ద్యాయోగంబునఁ బేర్చి యొక్కసతి శా ♦ పాంతంబు సంధించి ని
ధ్యేయం బంచు మదీయమిష్టము సమ ♦ ర్థింపక యశస్కాములై. ౧౩

క॥ సద్గురుఁ డమ్మునికొనిరా, మద్దేహము కొలముజగము ♦ మాంగలిక రమాం
చద్దహములై వెలయ నజ, హద్గుణ లక్కొమరు లిచటి ♦ కరు చెంచుటయున్.

ఆ॥ భాగధేయ మిట్లు ♦ బహురూపధేయాప్తి, వజ్రలనోపు నంచు ♦ వారిఁ బ్రీతి
యొక్కరూప కాఁగ ♦ నొగి నుపచర్యలు, గూర్చి కూర్చు గొసరి ♦ కొనుచు నుంటి.

క॥ శ్రుతిగోచరమాఁ గద నై, జతహఃఫల మిష్టిభూమి ♦ సంభవ సిరి మా
నిత సీత యనఁగ మత్సుత, మతిమతి రూపవతిఁ జెనుచు ♦ మార్గం బెల్లన్. ౧౬

ఉ॥ ఆయమ వీర్యశుల్క యన ♦ నయ్యెనుఁ దొల్తనె నిశ్చయంబు భ
ద్రాయితమూర్తి రాముఁ డటు ♦ తాపసవర్యనియుక్తి కై వ మ
త్యాయత మర్హణీయముశ ♦ రాసన మెక్కిడి చిక్కువాపె బో
ధాయిత తా వరించి కొనెఁ ♦ దామరసాక్షు దృగుత్పలంబులన్. ౧౭

వ॥ అట్లుగావున నే నిందుఁ గార్యకర్త నందునేని ససంభావ్యసంభావనయునుఁ బ్రయో
జయిత నందునేని వృథాభిమానంబును హితోపదేష్ట నందునేని ధార్మ్యంబు,
నుదాసీనుండ నందునేని ననాదరంబును నిజాదేశప్రార్థయిత నందునేని సోత్పాసం
బును మున్నగాఁదోచు నాయపరాధశతమ్ముల మన్నించి సకుటుంబ సపరివారం
బుగ మహావిభవాంచితుండవై శోభనసంవిధానవిధానంబు లొలయం దరలి
వచ్చి వైవాహిక లక్ష్మీసలక్షణ మహూత్సవానందం బభినందించి యమేయ
సంతృప్తి ననుబంధించి నన్ను నావారి నెల్లరం గృతాశుల నొనరింప వేడుకొను
చున్నవాడఁ “ జిత్తగింపు మిట్లని విన్నవించుకొను విధేయుండు, జనకనృపతి ” —

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ.

౧౮

వ॥ అని విస్పష్టంబుగాఁజదివి యాచదువరులమేటి కుతూహలంబుతోడి హర్షపూరో
త్కర్షంబున నెడలేకపొడమిన మనోరథాంకురంబులకలిమి శాద్వలంబనందగు
మానసాంగణంబునఁజిట్టాడు వివరణేచ్ఛలపేరి లేడిపిల్లలయుల్లాసంబులకుఁ దోడు
నీడలగు స్మేరకటాక్షస్ఫురణంబు లపేక్షించు సభాసదుల కపూర్వామోదం బాపా
దింపుచు నిట్లనియె. ౧౯

ఉ॥ వింటిరె సభ్యులార ; శుభ ♦ వృత్తము వేడుకమీఱ నెయ్యఁపుం
బంటవలంతికాపు గుణ ♦ బంధురుఁ డా మిధిలేశుఁ డన్న ము
క్కంటికిఁ గూర్చు సన్మహిమఁ ♦ గంటికి మింటికి నెక్కి యొక్కెడన్
గొం టనరాని కీర్తి మను ♦ కోవిదుఁ డాతఁడె ముజ్జగంబులన్. ౨౦

క॥ నై నయికం బలరారం, నా నౌపయికంబు పేర్చి ♦ కల్యాణపద
శ్రీనిహితార్థయు నెగడఁ, దా నంపినలేఖ నను ము ♦ దంబునఁ దేల్చెన్. ౨౧

తే॥ ఆత్రయిదేవి తనపురు ♦ షావతార
మున మొనసినట్లు గాధినో ♦ ముల ఫలంబు
తపసి నాసుకృతము పిల్వఁ ♦ దారసిల్లి
యిల్లుసొచ్చిన నాఁడే మే ♦ లిల్లుసొచ్చె.

౨౨

సీ॥ మెలివెట్టు సందియమ్ములఁ ద్రొంచి యెదనేల, మొలక లెత్తఁగఁజేయులలితకళలఁ
జీడపీడల నల్లు ♦ చెడుతలంపులఁ ద్రోచి, పరువంబునకుఁ దెచ్చు ♦ భావలతలఁ
జెలివిశేటల మోడ్చుదొలఁచి విప్పునఁ గూర్చు, మవ్వంబు గుణపుష్పమంజరులకు
నారితీటిన నుడి ♦ కారంపుఁదేనెల, రిహి దార్చు బుధమధు ♦ వ్రతవితతుల
కైహికాముష్మికఫలంబు ♦ లంది యిచ్చు
నంద మానందమును నొక్కఁ ♦ డగుచు నిచ్చు
దవుల నివృత్తు తృప్తికి ♦ దాపుకా పు
సిరికి సత్సంగ మన నోపు ♦ చేనికాపు.

౨౩

—♦ దశరథుండు వసిష్ఠునితో ప్రసంగించుట ♦—

క॥ తలమానికము తపసులకు, తలపుల మానికము దనకుఁ ♦ దా నానాఁ డ్డి
వలను గురుం డెఱిగింపక, వలగొనునే యిట్టిమేలు ♦ వారని పేర్చెన్. ౨౪

తే॥ తొలుత నిక్షాకుకులవృక్ష ♦ దోహదప్ర
ణేత జడదారిరాయంచ ♦ ప్రీతి గాంచ
వలయుఁ దోడ్తెండు గురువర్యు ♦ మలయు నవక
మెలయు మానసతృప్తి ప్ర ♦ హేలికలకు.

౨౫

క॥ ఇదె ప్రియ మిదె మోదం బి, య్యదియె ప్రమోదంబు నిదియె ♦ యానందము ని
య్యదె బ్రహ్మనందము ని, య్యదనున నిది యది యనంగ ♦ నలవియె నాకున్.

చ॥ అన విని మంత్రముఖ్యులు ను ♦ హాత్మ; ప్రసాద మటంచుఁ దారె యొ
య్యనఁ జని మొక్కి వేడుకొని ♦ యామునిముఖ్యునిఁ దోడితెచ్చి ర
య్యనఘుఁ డిలామహేంద్రవిహి ♦ తార్హణ లంది యలంకరించె బో
ధనవనవస్సురాసిత సు ♦ ధర్మ బృహస్పతి యట్టు లాసభన్.

౨౬

క॥ అంజలి దలఁగ నిటలఘటి, తాంజలియై రాము సేమ ♦ మట ధరణీభృ
త్కుంజరుండు వినిచి గురుఁ డెద, రంజిల లేఖ నిడి సురుచి ♦ రంబుగఁ బలికెన్.

శా॥ అన్నా; యిన్నెటి మేలు గూరె నిది నీ ♦ యాజ్ఞావిలాసంబె కా
కెన్నం గొండొకఁ డుండునే నొడువఁ గా ♦ హేతూక్తి నాయయ్య పెం
పు న్నేర్చి న్వలయించి తీ విటు లిఁక ♦ నోబ్బింపు మీమేల్మి గ
న్నన్నం దన్నిధిలేశుసంగడము శ ♦ స్తంబే కదా యన్నిటన్. ౨౯

క॥ నీయనుమతికి నిరీక్షం, జేయుచునున్నాఁడ నేమి ♦ సెల విత్తటిఁ దా
నీయుత్తమవార్తకు మిధి, లాయిత మయ్యె మది నా న ♦ లరి ముని యనియెన్.

—♦ వసిష్ఠుండు మిధిలా స్వయాణంబున కనుజ్ఞ సేయుట ♦—

తే॥ శుభము, శుభము, మహారాజ; ♦ సూన్యతంబ

కాదె నీదుతలం పటు ♦ గాదె పలుకు

సర్వతస్సంగతంబు ప్ర ♦ శస్త్ర మిదియ

లెమ్ము పయనమ్ము శోభన ♦ లీలఁ గూర్చు. ౩౦

క॥ తలకట్టు రాజనయవే, తల కట్టులు జనకుఁ డాత్మ ♦ తత్త్వజ్ఞుల కొఁ
గలఁడె యతని కతఁడే కా, కిల నొండొకరుండు సాటి ♦ హృద్యవిచారా. ౩౧

తే॥ తనదు సుకృతమొ ట్నాదేవి ♦ తత్పరతయొ

నీదు సౌజన్యసారమో ♦ నియతి రామ

దేవు సామ్రాజ్యలక్ష్మీయో ♦ దేవయజన

భూత సీత యనఁ దదాత్మ ♦ జాత యయ్యె. ౩౩

మ॥ కల వాలోచన లెన్నియేని నడుపం ♦ గల్యాణలీలాప్తివే

డ్కలకుం దానక మింకఁజెల్ల దిటు లు ♦ ద్ధాతృప్రబంధంబు మే

ల్వల నొప్పం దగు నెల్లి రేపట మహా ♦ వ్యాహారసంబోధి మై

ధిలు దర్శింపఁగఁ జాలె వేలయు గుణో ♦ దీర్ఘస్ఫుర ద్వేలయై. ౩౪

ఉ॥ చుట్టలఁ బిల్వనంప శుభ ♦ సూన్యత మెల్లెడఁ జాటఁ బంప మే

ల్పట్టులు నంస్కరింప నటు ♦ పత్తనలక్ష్మి నలంకరింప బ

ల్లిట్టల నేర్పరించి చను ♦ దేఱఁగ వెంబడి యేగుదేఱఁగాఁ

గట్టులు గట్టిసేసి బలఁ ♦ గంబుల కాన యొనర్చు మిత్తటిన్. ౩౫

క॥ అనిన గురుని యనుశాసన, మును వింటిరె సచివులార ; మునుకొని తద్వా

గనుబంధమునను మెలఁగుట, మనపని సుం డింతవట్టు ♦ మలయుఁడు వేడ్కన్.

ఉ॥ కూర్పుఁడు మేలివస్తువులు ♦ గోరిక లీరిక లెత్త సత్కృతు

ల్తార్పుఁడు పూజనీయులకు ♦ చైవతపూజలు దోడుగా సృతిం

జేర్పుఁ డనీకిని న్వలను ♦ శ్రీ నలువారఁగ నెల్లవారెడం
దేర్పుఁడు స్వస్వకృత్యముల ♦ తీర్పు ప్రకాశిల నేట రేపటన్,

32

ఆ॥ కళలఁజెంపు మాట ♦ కారుల సొంపు నొ
యార్ల పొంపు గాయ ♦ కాళి యింపు
నింపఁ దలఁపుఁ డెలమి ♦ నేఁడు వీనులు గన్ను
లొక్క మొగి నె తృప్తి ♦ నొంద వలయు.

35

క॥ ధనరత్నాంబరగోవా, హనచయములు మఱియుఁ బెరప ♦ దార్థంబులు స్వం
దనములఁ గొల్లలుగా నిం, ప నగుం దరలింప నగు ను ♦ మాళ మ్మెలయన్.

క॥ నాయరదము రక్ష్యంబుల, శ్రీ యొప్పారంగఁ బూన్చి ♦ చెచ్చెర నేఁడే
యాయితము సేయ నగు జా, గీయెడ వలదనుచుఁ దెలుపుఁ ♦ డీ యెల్లరకున్.

క॥ రామునిఁ గొని చనునెడ వి, శ్యామిత్రగునుండు గూర్చి ♦ వఱలఁగఁ దెలిపెన్
దామసము వలదు మేలగు, నేమమున మెలంగు టొకఁడ ♦ నీకగు ననుచున్.

సీ॥ కందునో, యేనాఁడు ♦ గనులపండువుగ నా, కల్యాణమూర్తి సిం ♦ గార మనుచు
విందునో, యేనాఁడు ♦ వీనులు దనియ నా, విద్యావినోది వా ♦ గ్విభవ మనుచుఁ
గొందునో, యేనాఁడు ♦ గోర్కులు దీర నా, చంద్రాస్యు స్మేరప్ర ♦ సాద మనుచు
నుందునో, యేనాఁడు ♦ హఠాయలు నెక్కినఁగ నా, కరుణాబ్ధి దృక్కలా ♦ కలన ననుచు
నరయ నది త్ర్యక్షరియొ షడ ♦ క్షరియొ కాని
పాయ కున్నది నామదిఁ ♦ బాదు కుదుర
నేటి కమ్మంత్రము ఫలించె ♦ నియతి నతనిఁ
గాంచి ముద మందుటే దీనఁ ♦ గల ఫలంబు.

౪౨

—♦ దశరథుండు కొలువుకూటము చాలించి యంతిపురి కరుగుట ♦—

ప॥ అట్లుగావున నెల్లిప్రయాణంబు సునిశ్చితంబు వసిష్ఠవామదేవజాబాలి కాశ్యపమా
ర్కండేయకాత్యాయను లీవివాహయజ్ఞంబున నాచే వరింపబడిన ఋత్విగ్వరు
లవ్వారలం దొలుదొల్త నరుంధతీపురంధ్రీపురస్కారపురస్సరంబుగా మనస్కా
రంబు లొప్పారం దగిన భద్రయానప్రవరోద్దేశంబుల సన్నివేశం బొడగూర్చి
కూర్చుకొని ప్రస్థానమంగళ సమాచారంబు నెరవేర్చునది యంగేశ్వరుండు
మున్నగాఁ గల బాంధవుల సందర్శించి యిమ్మేలివార్త శ్రుతపఱప నర్హులగు
వారిం బుత్తెంచి యవ్వారలనందఱ నమందానందుల శాంతాఋశ్యశృంగులం
గూడం దోడ్కొని యనావిలంబుగ వైశంబ విచ్చేయుటకునుఁ దడయ నగుచో

నంతవట్టువారలెల్ల మిధిలానగరంబునం గలియ నేతెంచునట్లును సమయం బొన
 గ్గునది కొదవపడునన్ని సముచితసంస్కారంబులం బ్రవత్తుచుంటకుం బురదుర్గ
 రక్షణంబుల నప్రమత్తులరగుటకుం దగువారలనియోగించునది మఱియును సంత
 రింపం దగుసంతనల నన్నిటంజాగరూకులరై నాయభీప్సిత్వార్థంబు సానుబంధం
 బొనరింతు రనుటనేడన నేల యేనాడును మీయదియ కదా యని సుమంత్ర
 ప్రముఖప్రధావముఖ్యుల కెఱిగించి సముల్లసిత మానససారసులం గాపించి
 యాచార్యవర్యునిం దక్కుంగలజడదారియెకిమిండ్లను సబహుమానంబుగఁ
 బ్రాంఢించి యామంత్రణంబు సంధానించి జనకరాజమంత్రప్రభృతులం దగిన
 చోటున విడియించి బహుకరించి కొలువుకూటంబు చాలించి యమ్మహిజాని
 తనయంతేపురికిం జనియె నంతకుమున్న యన్నెలవునఁ గోసలేంద్రుని కన్నెయుఁ
 గుమారాభ్యుదయంబును శుభ కార్యప్రసంగంబును విని యెఱుక సేసిన పరిజనంబున
 కమూల్యాభరణాంబరంబు లొసంగి మన్ననలుసూపి సుమిత్రమున్నగు తోడి
 చెల్లెండ్రితో నమందానందపారావారంబునం దనివోని ముచ్చటలం దేలుచున్న
 యది హృదయేశ్వరునిరాకకు నుల్లసిల్లి యనర్ఘ్యంబులగు నన్యదిసప్రత్యావిశేషం
 బుల సవిశేషంబుగాఁ బన్నపఱచి సంతృప్తాంతరంగు నొదపించి కుశలప్రశంస సేసి
 స్వకీయమధురవాక్ప్రచారసమాచారంబునకై ముచ్చటపడుచున్నయంత నన్నారీ
 వతంసంబు తెఱుం గుపలక్షించిదశరథుండు కాతూహలాతిరేకంబున నిట్లనియె

—♦ దశరథుండు కౌసల్యతో మేలి ముచ్చట లాడుట ♦—

క॥ వింటే చల్లనిపలుకులు, గంటే మది సమ్మదంబు ♦ కలిమిఫలము గై
 కొంటే గౌరవపరవై, మంటే జగమెల్ల వీర ♦ మాత యనంగకా. ౪౪

మ॥ ముని ప్రేరేప దొసంగుల నెడపఁ దా ♦ మున్నాడి చన్ను నా
 మన మెట్లున్ననుఁ గన్నకానుపు ధృతి ♦ స్నాయుంపదా ; నాటికే
 మనినం దృప్తి ఘటిల్లఁబో దనుటయు ♦ స్నాయుంబ పో నేటితో
 భనవార్తాఽమృత మంతరంగపరితా ♦ పం బార్పనే భావినీ. ౪౫

ఆ॥ రాచవారిబిడ్డ ♦ రాణింపఁ జెందుఁ గై
 సేసి మ్రోలఁ జెక్కు ♦ చెదరకున్న
 నవలఁ గన్నవారి ♦ దదె కా యదృష్టంబు
 మఱిలి తోలుతమాది ♦ మలయఁ గనుట. ౪౬

వ॥ ఇంక మనోరథారూఢ ఫలసిద్ధివైభవప్రసాదంబున వర్ధిల్లు మనిన నద్దేవి స్మేరవదన
 యై యిట్లనియె. ౪౭

తే॥ ప్రాణనాయక ; సన్నాన ♦ వకులమునకుఁ
దిలకమై పుట్టి నీపట్టి ♦ తెరలి మరలి
కుసుమమంజరితోఁ గూడు ♦ గుటి రసాల
సురుచి నా మది కెక్క న ♦ శోక మయ్యె.

౪౮

క॥ మును వీరపత్ని యనఁగా, మనఁ గంటిని నేడు వీర ♦ మాత యనెడువా
క్తును వింటినిఁ బురుషోత్తము, నినుఁ గొలువ గొఱంత యగునె ♦ నెలఁతుక కొకటన్.

వ॥ అని యిట్లు ప్రసంగసామరస్యంబునం దేలుచు నాదంపతులు మాంగలిక ప్రస్థాన
సమయసమావేశంబునఁ గులదైవతంబులం బూజించియు గ్రహశాంతులు సంత
రించియుఁ బితృదేవతారాధనలు గావించియు దేవాయతనోత్సవాదు లమేయం
బులుగా ననుసంధించియు నసంఖ్యాతంబులగు గోహరణ్యాది మహాదానంబుల
భూసురోత్తముల సంతృప్తి నొందించియు నుల్లసనంబు గొసరువారల కెల్ల విసు
వక పసదనంబు లొసంగ నెడఁబొదలుచు నెడలేక మనోరథసంతానకంబులు
చివురొత్త సంతానశుభసంధాననిమిత్తవర్తనంబులం గ్రొత్తివార లనం బ్రవర్తిల్లు
చుండిరంత.

౫౦

తే॥ అధిపునానతి కానతు ♦ లగుచు నెగుచు
నెగుభుజంబులు గల వార ♦ లెల్లఁ బల్ల
విచునుల్లంబు లభిరామ ♦ విలసనంబు
లంబుజంబులె యనెడు ని ♦ జంబు వెలయ.

౫౧

వ॥ అమాత్యవరేణ్యులు దక్కువారును దమముంట మేలుకొనిన మేలకా నెల్లెడల
మేలనంబును మెలఁకువ మేలిమియుం జెలువార నయ్యాశాస్యంబు లన్నియు
నొక్కసన్నన ముద్రాయంత్రణంబునం బెనుపారం గూర్చి యచ్చొత్తిన తెఱంగునఁ
దెఱపుపఱచియుఁ జిత్తరువునం జేర్చి దీద్దితీర్చినతీరు మెఱయ మేలిరంగున
మెఱుంగువెట్టియు నునుసానఁ బట్టిన విధంబునం గ్రొందళుకులొదవించియు నాట
పాటల చర్లాటలకు బాసటగాఁ బెండిలిపనులెల్లఁ బ్రయాణమంగళసామగ్రీ సన్నా
హంబులతో నిరుమూడునాళ్లకు సన్నద్ధంబులం బొనరించి యారాజశిఖామణి
కెఱుక సేసి రందు.

౫౨

తే॥ వీటిరహి వింతయయ్యె నా ♦ నాటిసూటిఁ
గోటికోటులు మెఱుగులు ♦ గోట లెక్క
మాటిమాటికిఁ గళ లట్లు ♦ గోట మీటు
చోటుల యొయారముల తేట ♦ లోట గొనునె.

౫౩

మ॥ అలకాభిఖ్య రహించి యంబరముపై ♦ నంతంతగాన్నించి యి
మ్ముల నాభోగవతీత్వముంచి దివిష ♦ త్పూరర్చన ల్లాంచి భా
సిలు నెట్లుం బురి సత్యలోకసులభ ♦ శ్రీమించు బో నాటిపూ
జలఁ గ్రొత్త ల్లనినాధు మన్ననల ని ♦ చ్చ ల్వాత్తు రబ్జాననల్. ౫౪

సీ॥ తలపుతా ల్మెల్లొను ♦ తలమునా నుణిభూమి, మించులు బయ లాక్ర ♦ మించి ప్రాక
మెలపు మేలిమి గూర్చు ♦ పొలము నాఁ బైఁడిమే, డల వచ్చె సిరులు గ ♦ డల్లూనంగ
వలపుదీవియ లల్లు ♦ నెలపునా మేలిపూ, వుల పొడ ల్తావుల ♦ వలనుసూప
సొలపుఁజైరుల పంట ♦ చోటునాఁ బణ్యాని, ధుల సకలార్థసి ♦ ధులు రహింప
నాటపాటలు కళలు స ♦ య్యాట లటుచొ
కాటపుంగలయిక లొప్పఁ ♦ గలిమి మీఱి
మిథిల వియ్యపురా లని ♦ మెఱుగు లొలయు
ఁగితి వెలయించె నలరి నా ♦ కేతనగరి. ౫౫

మ॥ తఱుకు ల్మెల్లొను లలంకృతు ల్కుతుకము ♦ ల్లాత్పర్యము ల్మెయ్యము
ల్లల లొయ్యారము లారజంబులు లస ♦ ద్దానక్రమంబు ల్మహా
త్కలిక ల్కావ్యరసప్రసంగములు వా ♦ ద్యశ్రీసముల్లాసము
ల్వెలసె న్నాటికి నాఁడె వింతలుగ బా ♦ లి న్నెచ్చు ప్రోల్లచ్చికి. ౫౬

తే॥ ఏలి రాద్యులు దశరథుం ♦ డేలుచుండె
నేలబోయెడుఁ బో; రాముఁ ♦ డింకఁ గూర్చి
నింతలో నింతవేగిరం ♦ బేల ప్రోలు
పొలఁతి బాళికి వరుసవా ♦ వులునుఁ గలవె. ౫౭

క॥ పెండిలివార్తకె తా నిటు, లుండెం గలియునెడ నేమొ ♦ యవిదరా; ధరణీ
మండలమండనకలనా, ఖండైశ్వర్యరమ మెలపు ♦ గని యెటు తగునో. ౫౮

తే॥ పవలు రేఁగూడునెడ సిరిఁ ♦ బ్రబలు నుపవ
నమ్ము వాసంతలక్ష్మి గొ ♦ నములఁ దనరుఁ
గలికి లేజవ్వనము రా ర ♦ కంబు మించు
నట్లు గదె వీటికలిమి మే ♦ లందుబలిమి. ౫౯

చ॥ కలుముల పంటచేను నెఱి ♦ కందువ నెయ్యపుఁబుట్టినిల్లు వే
డ్కల నవకంబు దోహదము ♦ కామకలాకలనంబు గాయకో
త్కలికల నాట్యశాల కవి ♦ కర్ణరసాయన మానె రాము పెం
డిలిపయన మృయోధ్య కిడె ♦ తీవికిఁబై నొకతీవి భావినీ. ౬౦

క॥ పుర మెల్లఁ బచ్చతోరణం లిరవొందెడు మేలిపూవు ♦ పెత్తులు లలితా
గురుధూపవాసనలు గ, పురపునివాళులుఁ దలిర్పఁ ♦ బొలుపు వహించెన్.

ఉ॥ చెప్పినఁ జెప్పఁగా నగును ♦ జెల్వరొ ; యింక నయోధ్యచెల్వ మ
ట్లొప్పెడుఁ గాచె మేలగు ప్ర ♦ యోజనపుంగుతుకంబున న్నళ
లెప్పిన యంత రాజకుల ♦ శేఖరుఁ డందఱ గారవించి మే
ల్లుప్పలు గారె యంచు నుతి ♦ గూరఁ బ్రయాణము గోరుచుండఁగన్. ౬౨

తే॥ హితులు భాంధవు లతిసన్ని ♦ హితులు గొంద
ఱఖలవై భవముల తోడ ♦ నరుగుదేఱ
వారిఁ దోడ్కొని చని తగు ♦ వసతు లందఁ
జేసి సత్కృతిఁ బ్రీతిల్లఁ ♦ జేయుచుండె. ౬౩

తే॥ అంగపతి శాంతయును ఋశ్య ♦ శృంగమునియు
విభవ మొప్పారఁ జనుదేఱ ♦ విభుఁడు ప్రీతి
నెదురుకొని కొనివచ్చి మా ♦ నీంద్రుభక్తి
దనరఁ బూజించి యొడ్ల మ ♦ న్ననలఁ దనిపి. ౬౪

క॥ ఇంతయు భవత్ప్రసాదం, బింతలు మేలొదవె నింక ♦ నెల్లి పయన మం
చాంతరతృప్తికిఁ దగునటు, మంతనమున నొడివి వారి ♦ మదిఁ గరఁగించెన్. ౬౫

చ॥ అనఘులు వామదేవముఖు ♦ లౌ మునిముఖులు గూడిరా సమ
ర్చన లెసఁగ న్వశిష్టయమి ♦ బ్రహ్మవిలాసము గాన నయ్యె ని
ట్లనఁగ నరుంధతీసహితుఁ ♦ డై కనుపట్టె మది న్మహాత్కృతం
జెనఁగొను కోర్కు లెల్లఁ బెద ♦ వింబడి శోభనవాక్కులై తగన్. ౬౬

ఆ॥ వారి కెరఁగి వేడె ♦ వసుమతీశుఁడు క్రొత్త, వాఱు కుతుక మెల్ల ♦ వారుమెచ్చ
వారు నట్టి రగుచు ♦ వర్ధిల్లఁజేసి రా, శీఃకలాసమృద్ధి ♦ సేర్చి చేర్చి. ౬౭

క॥ మంగళముహూర్తసమయం, బంగజనిభుఁ డరయఁ గని బ ♦ యలుదేఱఁగ ను
ష్పొంగుచు సెలవిడ సచివులు, సంగతముగ విభుని యాన ♦ చాటఁ బనిచినన్.

సీ॥ సిరి గిలిగింత గే ♦ సరపదంబున గగు, ర్పాటు వాటిల మించు ♦ వారువములు
దానలక్ష్మీయుక్తిఁ ♦ దతకరాదిస్విన్న, తాశోభితము లౌ మ ♦ దావళములు
జయరమాంచితకలా ♦ శ్రయత స్తంభాదికా, మందశోభనము లౌన్యందనములు
వీరసంపత్సన్ని ♦ వేశపేశలసమ్మ, దాశ్రునంగతు లౌ ప ♦ దాతితతులు

విభుని చతురంగసైన్యము ♦ త్వల్లివిరిసి
 స్వీయ మాత్సాహికముఁ బెంపు ♦ సేయునవియు
 సాత్త్వికశ్రీవిలాసంబు ♦ సామయికత
 వెలయ రాముని పెండ్లికి ♦ వెడలె నపుడు.

౬౯

శా॥ సొమ్ము ల్లిదెడువారు ముద్దుమొగము ♦ లూచపట్ట నొ కల్మి క
 ద్దమ్ము ల్తొక్కొనఁ జేయువారు చెలులం ♦ దాత్పర్య మొప్పార రా
 రమ్మా యం చనువారు పెట్టెలఁ బదా ♦ ర్థమ్ము ల్దగం బెట్టువా
 రిమ్ము ల్లాపరు లంద భద్ర మనువా ♦ రిమ్మేటి సంబ్రమ్మునన్.

20

సీ॥ ఒయ్యారి గొని వచ్చు♦నోజఁ దాఁ దులకించు, రాము రాజస మెంచు♦రాణఁదవిలి
 రాజమందిరలక్ష్మి ♦ రహి గాంచఁ దోఁతెంచు, విందుల నెలయించు♦వేడ్కమిగిలి
 పలుదెఱంగుల మేల్మి ♦ వాటించు పూరమఁ, బాయఁ జాలనిపేర్చి ♦ వలనుఁజిక్కి
 విభునానఁ బనితీర్పు ♦ వెరవునఁ గలకొఱం, తలఁ జక్కవఱచురీ ♦ తులఁ దలంచి
 కొంద టుత్కంఠ బారి గ ♦ గోలుపడర
 కాని సర్వ మొకండు గాఁ ♦ గలిమి మీఱ
 మిథిలతోఁ బొ తైనసి కూర్చి ♦ మెలఁగఁ గోర్కు
 లెగువ టెక్కలు గొదకొన ♦ నెగయ కున్నె.

21

మ॥ కలుము ల్పుణ్యరసంబున న్దడిపి భా ♦ గృహ్మాస్థలి జల్లినన్
 మొలక త్నెక్కొని వృద్ధి గాంచి కలికా ♦ మోదంబు చెన్నార స
 త్ఫలసంప్రా ప్తిఁ దనర్చెఁ బొరకుభలి ♦ ప్సాసస్యముల్ రాము ల
 త్సుల పేర న్దొర పాల్గొనం గడమ ద ♦ క్కుం గాచె యవ్వారికిన్.

22

క॥ ఆభాగ్య మయోధ్యాజను, లే భాగప్రాప్తి నంది ♦ రింతియ చూ, త
 త్సాభాగ్యమునం దిడుభి, ట్తాభాగము నొందు నొడ్డ ♦ సంపద లెల్లన్.

23

శా॥ సింగారంబున కాటపట్టులు నిజ ♦ శ్రీ ల్లోత్తతా వేషము
 బ్రంగారం గనుపట్టుపోడుము లమూ ♦ ల్యప్రాంచదానందల
 క్షిం గైకొన్న విలాసము ల్పెనఁచుక ♦ ల్మి న్ముప్పురిం గాంచు మే
 ల్భంగిం బొల్చిరి పౌరు లప్పయన మొ ♦ ప్పం గూడు నప్పట్టునన్.

24

సీ॥ విన్న కన్నియ మేలి ♦ విధ మొలిగన నేమొ, కనులువీనుల పొత్తు♦గాంచఁగనుట
 కొన్న యాచెలి చెల్లి ♦ గుఱుతువెట్లఁగ నేమొ, తనువట్లు పులకల ♦ కనువుపడుట
 యున్న ముద్దియ జిగి♦నొగిఁ దీవరయనేమొ, రసన యువ్విళులూరు♦దెసఁబొరయుట
 కన్న చేడియ తీవి ♦ కాన్కలందఁగనేమొ, మనముత త్సామ్రాజ్య♦మునమొనయుట

మన్న యాకొమ్మ తావులు ♦ మలయ నేమొ
ఘోణ మెర వయ్యు నిన్నిటి ♦ గలసి కొనుట
యనఁగఁ బెండిలి వేడుక ♦ లలర వెడలి
రైదువలు పువ్వువిలుకాని ♦ కైదువులుగ.

21

ఉ॥ చిప్పిలు పల్కుఁదేనియలు ♦ చిల్కుపెర ల్లునుకై తపానకం
బుప్పతిలంగఁ జేయు స్వర ♦ సోజ్జ్వలయత్రము లాసరస్వతిం
జొప్పిలు భానపూరములు ♦ సూన్యతదేవత లూర్జిత లక్ష్మణుల్
చొప్పడు వంశమాగధులు ♦ చుట్టుకొన న్నొడసూపి రయ్యెడన్.

22

క॥ పండితులు వాక్కలోదయ, మండితు లతిదేశయాప్య ♦ మానవిధేయా
ఖండలగురు లరుచెంచిరి, ఖండనఖండనులు శిష్య ♦ గణములు గొలువన్.

22

క॥ వైణికు లత్తటి నంత, వ్యాణులు నొనన వినేయ ♦ వర్షులు వీణా
పాణు లయి కొలువఁ జేరిరి, వాణీలీలావిశేష ♦ వైభవ మెసఁగన్.

23

మ॥ రసము ల్వృత్తులు గూడిమాడి విలస ♦ ద్రాగాంబుధిం దేల భా
వసముల్లాసము పొంగ సాత్త్వికరమా ♦ వ్యాపార మొప్పారఁ గై
వసమై తదుల చిత్తభూమి మలయ ♦ న్వల్లుశ్రుతిం బాడి రా
రసికు ల్మంగళగాయకు ల్స్వరకలా ♦ రంభప్రియంభావుకుల్.

24

క॥ అమ్మొయి మంగళతూర్యము, అమ్మె అసఁగ మ్రోసె నొకట ♦ నిచె తటి యని మో
ద మ్మొదవఁగఁ గూడిరి పయ, నమ్మన కగువారుఁ గనుఁగొ ♦ నం గల వారున్.

సీ॥ చంద్రాస్య యొకరితఁచతుర పో; నగవువె, న్నెలఁ గందొవల కందు ♦ వలు ఘటింప
సుమవల్లరి మొకర్తు ♦ సురస పో; జిగి యిక్కు, వల మేలివలపుల ♦ వలపు లిడఁగ
నలివేణి యొక్కర్తు ♦ వలతి పో; యెలదోట, మేట తేనియబాటఁ ♦ బాట గూర్ప
సారసక్రమ యొర్తు ♦ జాణపో; కులుకుల, కూటువ ల్దగునాట ♦ నాటలాడ
ననుచు మినుకుల యారజ ♦ మ్మొనసి కూర్పు
నేర్పు దళుకొత్తఁ దమలోన ♦ నేర్పడంగఁ
బిలుతు రత్తటి రాముని ♦ పెండ్లివేడ్క
వేల్పుసానుల నులికించు ♦ వెలవెలఁదులు.

25

ఉ॥ వారునుఁ గూడి రింకఁ బెర ♦ వారునుఁజేరిరి కొతుకంబుపెం
పారఁగ సర్వ మేకరస ♦ మై కనుపట్టెఁ బ్రయాణభేరికా

వారము మంగళధ్వనులు ♦ వల్లుగతి స్తనుపార మీటు కా
సారవిహారమట్లు విక ♦ సత్కమలోల్లసనంబు గూరఁగన్.

౫౨

మ॥ అరదంబు ల్చతురంతయానములు వా ♦ హంబు ల్లజంబు ల్సమా
దరణీయు ల్లనిమెచ్చ నిల్పి రెదురం ♦ దత్తత్పదార్థాఘ మా
సరణి న్బారులు దీరెబండ్లపయిఁ బ్రా ♦ సంగోన్నతశ్రీకల
ల్కర మొప్పార విచిత్రచిత్రఘటనా ♦ కల్పోపకల్ప్యస్థితః.

౫౩

మ॥ ప్రకటశ్రీవరరత్నకోటులు సువ ♦ ర్ణంబు ల్మహార్హాంచితాం
శుకరాసు ల్సుకలాధ్యదీపకలికా ♦ స్థూశాసనార్చాదుతా
సకలార్థంబులు శాకటాయనగతి ♦ స్థాల్పొంద శోభిల్లె నాఁ
టికి క్షోణీంద్రుని భాగ్యభోగ్యవనవా ♦ టీమంజరు ల్మంజులా.

౫౪

సీ॥ తమ యనురాగతత్త్వము లక్ష్మీవలపున, కుంకువ యనఁ జాలు ♦ కుంకుమములు
తమ సువర్ణస్ఫూర్తి ♦ దమకంబు గౌఁమూ, త్రికిఁ గూర్చ నేర్చుహా ♦ రిద్రకములు
తమ నిర్మలత పల్కు ♦ కొమ కీర్తి కొప్పున, కప్పు వ్రేడి చూపు ♦ కప్పురములు
తమ దానకలన నం ♦ దనశాఖితతికి మె, ల్పొంద బోధించెడు ♦ చందనములు
వలచు కస్తురి పునుఁగు జ ♦ వాది వట్టి
జేరులు కచోరకములు ప ♦ న్నీరుబుడ్లు
నత్తరువుపేటికలు వల ♦ నగు తెఱఁగుల
మంగళరమాత్తమూర్తు ల ♦ నంగఁ బెరసె.

౫౫

చ॥ ముగుదల పూపలేమొలక ♦ ముద్దుకుచంబుల నాఁగు పూగముల్
సాగసుమితార్ల చెక్కులకుఁ ♦ జుట్టలు నాగలతాదలావలుల్
జిగిజవరాండ్ర నవ్వుల హా ♦ సిం చెడు ముత్తైపుసన్న సున్నముల్
తగఁబరికింతు రిమ్మలిడు ♦ తమ్ములఁపుంబరివర్గ మాదృతుల్.

౫౬

క॥ యాచనక భాగ్య రేఖలు, వాచంయమముఖ్యహర్ష ♦ వర్ధను లతను
శ్రీచాతురీచణలు సుక, లాచిక లొప్పారె నటు క ♦ లావతుల మొగిన్.

౫౭

క॥ అంతిపురివార లటఁ దగు, నంతలుగా బయలుదేటి ♦ రధిపతి యాజ్ఞ
సంతసము వెల్లివిరియఁగ, నింతింతనరాని విభవ ♦ మెనక మెసంగన్.

౫౮

క॥ ఉపచారికాసహస్రం, బపరిమితోత్సాహకలన ♦ నరుదేఱఁగ న
ట్లుపకారికాసహస్రం, బుపయానశ్రీలబయన ♦ మొప్పఁగఁ దరలెన్.

౫౯

రాజ్యభారంబు జరకు దొ ♦ రల్తు ననెడు
సంతసము సన్న గన్న వే ♦ సంపుబలిమి
నాక సంతానశుభదర్శ ♦ నప్రసక్తి
మాట కాన్పద్ధన్యపతి కు ♦ మారుఁ డయ్యె.

౯౬

తే॥ నెలపు గావంగఁ దగువారి ♦ నిలిపి పైన్య
నాయకులు మంత్రీసత్తము ♦ ల్నలుపు మిగుల
వెలయ వెన్నాని నిలిచి ర ♦ వ్యభుని చిత్త
మలర నాయెండ కవి నీడ ♦ లనఁ దనర్చి.

౯౭

—♦ దశరథుండు సపరివారుండై మిథిల కరుగుట ♦—

క॥ ఘనులు వశిష్టాదులు శా, కునములు పరియింపఁ దోన ♦ కూర్పుశకునశో
భనములు గని యినుఁ డనుగుల, కనుతోషం బెలయ నడువ ♦ నానతి సేసెన్.

తే॥ సర్వతోభద్రసారప్ర ♦ చార మగుచు, నడిచెఁ బెండిలిబలఁగంబు ♦ నను పెలర్ప
నూరివారికి మిథిలలో ♦ నున్నవారి, కెపుడెపుడు గూడ వచ్చునం ♦ చెడఁద పొదల.

ఆ॥ మిథిల యెక్కు డగునొ ♦ మించునో సాకేత, మనఁగ రాదు కూర్మి ♦ ననఁగు వేళ
నొండాకొండల మీఱు ♦ టుజ్జ్వలభంగి గా, కెచ్చు తగ్గు లొడ్ల ♦ కెఱుకపడునె.

చ॥ ఎడనెడఁ బేరెము ల్నుడలు ♦ హెచ్చరిక ల్నుడివిప్పు లూటట
ల్వడయనియాటపాటలు వి ♦ లాసఁపుఁ బోతరము ల్ప్రసంగముల్
విడుమర లేని యక్కటలు ♦ వియ్యఁపు నెయ్యఁపుఁబ్రోహ బొప్ప మే
ల్వడువునఁ ద్రోవ మెండుకొ నె ♦ వావిరిఁ బెండిలినారి పైన్యముల్. ౧౦౧

క॥ చాయలు గలిగి గొనములం, బాయని పయ్యెరలు గొలువ ♦ ఫలపుష్పభర
శ్రీయుతలు లత లొలయ వని, కాయామవిహార మనఁ బ్ర ♦ యాణం బొప్పెన్.

తే॥ చలువపందిళ్లు తోరణ ♦ ల్కలవడములు
మున్నగ నమర్చి కాన్కలు ♦ మొనయఁ జేసి
యెందతెందఱొ కనవత్తు ♦ ిశు నెలమి
మేలివిడిమట్టు లరయుచుఁ ♦ బాళెగాండ్రు. ౧౦౩

ఉ॥ చిక్కనిపాలు మీఁగడలు ♦ చేర్చిననాఁడెకరంప వాస
ల్గిక్కడలం దలిర్చు నవ ♦ కంబు ఘృతంబులు మేలిపెర్వులుం

జొక్కి-డు పానకంబులు వి ♦ శుద్ధపరీమళవస్తుపజ్జులుం
జక్కఁగ నేర్చి తెత్తు రటు ♦ జానపదు ల్విభుఁగాంచు వేడుకన్. ౧౦౪

ఉ॥ కూడెడువారిమెచ్చు లటు ♦ గూడినవారలపోడుము ల్కళల్
ల్వీడనివారియొద్దికలు ♦ విందులు సేయనరేంద్రుభాగ్య మా
జాడ నయోధ్యదొట్టి ♦ కొని జాల్మొనె నామిథిలాపురంబుగా
వేడుక కేరికిన్విలువ ♦ వేయఁదరంబగునే ; తలోదరీ. ౧౦౫

తే॥ జనకునకు లోకజననియొ ♦ సంగినట్టి, యాయదృష్టంబకాక మా ♦ గ్లాంతరమున
నారవికులీనుసేవించి ♦ నర్థిఁజెయి, వచ్చువా రెల్ల వియ్యాల ♦ వారెయైరి. ౧౦౬

క॥ ఎందరిగిన నటు విందుల, పొందులె కనవచ్చు మేలె ♦ పొసఁగు సుమాళం
బొందుఁ బొనరుమన్నన ల, య్యిందుసహూదరి విలాస ♦ మిట్టిద కాదే. ౧౦౭

ఆ॥ వచ్చువారి గార ♦ వముపేర్మిఁగని చన
విచ్చి సేమ మరసి ♦ ముచ్చటించి
యనుచుచుండు నర్హు ♦ లగువారిఁ గొని ప్రయా
ణం బొనర్చు నొడయఁ ♦ డంబుజాక్షి. ౧౦౮

క॥ నాలుగు పయనంబులలో, నాలలి నాలలితుఁ డలరె ♦ నటఁజని మిథిలా
లీలాయితమధురకలా, పాలీనాలీకనిలయ ♦ పసదము దోషన్. ౧౦౯

ఆ॥ మిథిలఁ గదిసి రట్లు ♦ మెయిమెయి మైవడి
గదిసె నదియు వలపు ♦ గడలుకొనఁగ
నల వసంతు బలఁగ ♦ మారామలక్ష్మీయుఁ
గవియఁ బెరయు కొతు ♦ కంబునెఱయ. ౧౧౦

ఉ॥ ఇమ్మగు కమ్మతెమ్మెరల ♦ హెచ్చరిక ల్దమయంతఁ గూర్చు సూ
నమ్ముల మేళనమ్ములు గొ ♦ నమ్ములు సూపు మరాలకేకిభృం
గమ్ముల వాద్యలాస్యతత ♦ గానములుం గనుపట్టె నట్లు వి
య్యమ్మన వా రెదుర్కొనఁగ ♦ నమ్మెయిరాకకు సూచకమ్మలై. ౧౧౧

ఁ॥ పెండిలిబలఁగ మనుత్తమ, మండనమై యొలయ మిథిల ♦ మవ్వమెసఁగఁ దా
నుండె శరదాగమంబున, నిండా రెడు నంచవిండు నెఱిఁ ♦ గమలిని నాన్. ౧౧౨

తే॥ ఎంత యూష్మలమైన న ♦ య్యినకులీను
సేనధాటికిఁ బురి మేలి ♦ సిరిఁ దలిరై

నొండు చలివెల్లును సహింప ♦ దుష్టమైన
మిత్రతేజం బెనసి తమ్మి ♦ మెఱయు నెవుడు.

౧౧౩

మ॥ కడలెల్లం దనరూపకా దశరథ ♦ త్తానాధు సైన్యంబు ప్రే
ముడిఁ బైకొంటకుఁ బుచ్చడీక యయి యి ♦ మ్ముల్వొంగఁ జెల్వొందు మై
నొడఁబాటు న్వలయంగఁ జేసెఁ బురి తా ♦ నూహింప మున్నాడి చొ
ప్పడదో వాసకసజ్జకార్జవము సం ♦ ప్రాప్తాత్తమాలంకృతిన్.

౧౧౪

తే॥ వ్యూహపరిభోగమునఁ జాల ♦ నొత్తువడియు
నొరయు గుర్తుల యొఱపున ♦ నొప్పె మిథిల
కన్నెతత్పూర్వసంసర్గ ♦ ఘటనఁ జెక్కు
చెదరియుఁ దదేకమండన ♦ శ్రీ వెలయదె.

౧౧౫

మ॥ దివి కెక్కం గమకించుతేరులు గిరు ♦ ల్విప్పంగ నూహించి హ
స్తవిలాసం బొలయించు హస్తీవితతు ♦ ల్సప్తాశ్వరథ్యంబులం
గవియం బాదము లెత్తి పైఁగను తురం ♦ గమ్ము లైసల్లిమ్ము సా
దివితానంబులుఁ ద్రోపుచూప వెటు సా ♦ ఫేయస్త్య మొచ్చారినన్.

౧౧౬

క॥ పెండిలివా రే తెంచిరి, పండె న్నొములను పలుకు ♦ బడు లెల్లెడలన్
నిండె సుధాంశూదయమున, మెండగు మున్నీటి తెరల ♦ మేలి యలివులన్.

—♦ జనకుండు దశరథు నెదుర్కొని పూజించుట ♦—

మ॥ తొలుదొల్తం దనవాకు వచ్చి తెలుపం ♦ దోడ్తోన యవ్వారివా
రలు గన్నట్టఁ గడంగి వాద్యరమణల్ ♦ రాణింప వెన్వెంట ది
క్కులఁ గొందళ్ళులుఁ బ్రాచ నాపయిఁ గలా ♦ కోటీసమాటీకనో
జ్వలసంబంధిబలప్రచార మెలయన్ ♦ సంశోషితస్వాంతుడై.

౧౧౭

సీ॥ కప్రపుంబొడులు బాగాలు తమ్ములఁపుటా, కులు ముత్తియఁపుసున్న ♦ ములు లవంగ
ములు జాజికాయలు ♦ మున్నగు శోభన, పరికరమ్ములు మేలి ♦ పచ్చడములు
హంబట్టుసాలు ల ♦ ట్లాట పైనసొమ్ములు, రతనము ల్మోదపు ల్లు ♦ రంగమంబు
లాముఁటెనుఁగుగున్న ♦ లరదంబులును నర్థి, మైఁ గొంచు బాంధవు ♦ ల్మలసిరాఁగ
మాంగలికగీతవాద్యకృ ♦ మంబు లొలయ
నలశతానందముఖ్యుల ♦ యనుమతమునఁ
గలుసుకొని యమ్మహిందు మై ♦ ధిలుఁ జెలర్చు
పూజలఁ దలిర్పఁ జేసె నం ♦ భోరుహాక్షి.

౧౧౮

క॥ ఆనాఁడు మత్పురస్కృతు, శ్రీనాథాంచితు విరించి ♦ శ్రీమంతుఁడు చి
ద్యానుఁడు త్వజ్జనకుఁడు స, న్మానించిన యత్రైఱంగు ♦ మానిత మయ్యెన్. ౧౨౦

తే॥ ఉబ్బి వలగొని యిదెమహా ♦ యోగ మని మ
దీయసుకృతంబు ఫలితంబు ♦ దీవి యిదియ
యని యనన్యసులభ్యంబ ♦ యని వశిష్ఠ
ముఖ్యుల నమస్యలఁ గరంచె ♦ మోదకలిక. ౧౨౧

మ॥ చన వర్ధింపుచు ముచ్చట ల్నెఱపుచు ♦ న్సాహిత్యము న్నొల్పుచున్
ఘనమర్యాదలు గూర్చుచు న్నుభకృతు ♦ ల్లానప్రబంధాళు ల
ల్లనఁ దోడ్తో మలయింపుచు న్బహువిధో ♦ ల్లాస్యంబులం దేల్పుచు
న్గొనివచ్చె న్బురిలోని కమ్మహిమహేం ♦ దుగ్గి న్బారిబర్హాంచితున్. ౧౨౨

—♦ జనకుండు పెండ్లివారిం దగువిడుదుల విడియించుట ♦—

సీ॥ రతనాలకల లక్క ♦ రములుగా హరిదశ్వ, వంశకథాంశము ♦ ల్వఱలఁ జేసి
కీర్తిప్రతాపము ♦ స్తీర్తించు పాంచాలి, కావిశేషముల చొ ♦ క్కట మమర్చి
యుడిగఁపు న్నెఱనేర్చి ♦ నోటలేక చరించు, మంచి జంత్రపుబొమ్మ ♦ సంచు వార్చి
జయజయపదయుక్తి ♦ చాతురి నలరించు, మేలిపతాకిక ♦ లీలుకొలిపి
వింత పనిమెచ్చులను వైజ ♦ యంతమునకు
నోహటింపని దని మది ♦ నూహ వెనిచి
కూర్చి యునిచిన ప్రిసాద ♦ కూట మార
ఘూర్వహమృగేంద్రునకు నిడె ♦ నొడయఁ డగజ. ౧౨౩

క॥ అల తబిసినెలలు సామం, తులు మంత్రులు విభునిఁ గదిసి ♦ తోడ్తో నిలనా
వలనున కనుకూలంబుగ, నెలవ్వులు ఘటియించి యునిచె ♦ నిమికులుఁ డెలమిన్.

మ॥ బలఁగంబు ల్విడియింపఁ బంచి వసతు ♦ ల్వాటించి సంభారము
ల్వల నొప్ప న్మలయంగఁ జేసి మధురా ♦ లాపంబు లొప్పార మం
త్రులుఁ దా నొక్కఁడు గాఁ బరామరికమైఁ ♦ దోడ్తోఁ బ్రవర్తింపుచు
న్లలి సంబంధుల చిత్తము ల్గొనె ననూ ♦ నప్రేమవిత్తంబునన్. ౧౨౪

క॥ ఒక్కొక్కనికి నొక్కొక్కఁడుగ, లెక్కకు సరిపోలు నట్లు ♦ లెంకల నిడి యే
దిక్కున నేమన్ననలకు, దక్కువపడనీక మెలఁగెఁ ♦ దాత్పర్యమునన్. ౧౨౫

క॥ అంతటి శుభోదయంబున, సంతమసము జాడఁ జనని ♦ సంతస మొఱపౌ
వింత పరవసంబున నొ, క్కింత మఱపు గూర్చు టుచిత ♦ మే యగు మగువా.

క॥ మొనయింతు సమావేశ, మున సుఖనిర్వేశము పర ♦ ము విచారింపన్
గొనములగని యద్దానం, గొనకొను జనిసఫలతాను ♦ కూల్యపరతయున్. ౧౨౮

క॥ కాశిక గౌతమసుతులు ప్ర, కాశము సేయ రవికులుడు ♦ కైమో డ్పిడె వా
రాకీర్వదించి రెలమి మ, హాశయుఁ దెలయించె నారి ♦ నభ్యర్హణలన్. ౧౨౯

తే॥ వారును వశిష్ఠముఖ్యుల ♦ గారవమునఁ
గాంచి యాచారమర్యాదఁ ♦ గలిపి కొనిరి
శోభ నోద్యమముల వెంట ♦ సారగి విభుఁడు
విడిదిమట్టున చదురున ♦ వెలయునంత.

౧౩౦

—♦ రామలక్ష్మణులు తండ్రిని సందర్శించ వచ్చుట ♦—

క॥ ముద్దులమూటలు బీరపుఁ, బద్ధులు సింగారపుంగ ♦ వలపుట్టులు శ్రీ
యొద్దికలు రామలక్ష్మణు, లద్దిర; యనఁ దండ్రీఁ గొలువ ♦ నరుచెంచి రటన్.

ఆ॥ అర్హణీయు లనుచు ♦ స్వాచార్యముఖ్యుల
నరసి మ్రొక్కె రాముఁ ♦ డనుజుఁ గూడి
వఱలు పరవసమున ♦ వారు దీవించి రి
ల్లెలయు వలను కలిమి ♦ చెలిమి దెలుప.

౧౩౧

క॥ కరచరణాద్యవయనములు, సురుచిరములు సోకఁ బుడమి ♦ సొక్కఁ జెరసియ
వ్వరల క్షణుండు తండ్రీ క, విరలపుభక్తి మెయి నెఱఁగె ♦ వేడుక లూరన్. ౧౩౩

శ॥ అమ్మేనం దులకించు క్రొందఱుకు ల ♦ య్యామోద మమూర్తవం
బిమ్ము ల్సోక స్మరించె నో మొదలిసా ♦ హిత్యంబె యీనాటి మే
ల్లిమ్మ స్నేతెనొ పృథ్వి గంధవతియై ♦ రాగిల్లి శోభిల్లె నా
యెమ్మె ల్లన్గొన నేర్పువారి కగుఁబో ♦ హేలామహేలామయీ. ౧౩౪

క॥ పదఁపడి వినయము బహుసం, పదలు పొదలు మేలిపైరు ♦ పంట పొలము నా
నదనున ముదమిడ మదిమది, ముదల యగుచు నిలిచెఁ దోడు♦మొనకొననంతన్.

సీ॥ మొనయు సింగారంబు ♦ మోహనరూపంబు, యశమకాదులకించు♦హాసగుచియు
నటు ప్రసాదము మన్నినలను ముద్దులమోము, నెనరుసంకదల మేల్జొనెడుచూర్చు
లనురాగలక్ష్మి నె ♦ యముచెల్పు నెమ్మోవి,విద్యావిలాసంబు ♦ వెరవు పెంపు
బలుమేటి తేజమ్ము ♦ బలఁగమ్ము క్రొమ్మించు, శోభనస్ఫురణలు♦సూపు హూయలు

నొక్కఁడుగ మధురము లెల్ల ♦ నొలయ రామ
నామమున దైవ మమృతహీ ♦ నాధు కనుల
కింత యనరాని సంతృప్తి ♦ సంతరింప
నాయితముసేసె మేలి ర ♦ సాయనంబు.

౧౩౬

క॥ అయ్యెడ లక్ష్యంబునఁ గల, తియ్యఁదనము లక్షకంబు ♦ తీ రయ్యు భయం
బియ్యకొలుపఁ జాలిన సిరి, నెయ్యము వినుతింప నలువ ♦ నెలఁతకుఁ దరమే ;

శా॥ మున్నే రామునిఁ గాంచి యొడ్లఁ గన నా ♦ మోదింప వమ్మేటి మే
ల్లన్నందమ్ములు తమ్మియింటినవలా ♦ కైకోలునం బోలు నా
యన్నం గన్గొని చొక్కున న్మలయుచో ♦ హాయిం గనం బూను నా
సన్నాహం బెటు మాను నట్టి డగు చి ♦ త్తం బన్యథాయత్తమే.

౧౩౮

మ॥ మనమో భాగ్యమొ హర్షమో శుభమొ స ♦ న్నానమ్మొ వాత్సల్యమో
తనుఁ బ్రేరేపఁ గవుంగిలించె నృపుఁ డా ♦ తత్త్వంబు వాఁ డన్యులుం
గనఁగఁ బోల రెఱుంగునేమొ పులక ♦ ల్కల్యాణఁపుంబొప్పముల్
దనర న్మేకొను పారవశ్య మొకఁడే ♦ తా లో వెలిం జాలెడిన్.

౧౩౯

తే॥ అభ్యుదయము విజయము క ♦ ల్యాణవిభవ
మొక్కొకండును రససాగ ♦ రోరితములు
రాముపరిరంభమునఁ గల ♦ రసము రసము
కన్నతండ్రికి విదిత మ ♦ క్కాలమునను.

౧౪౦

సీ॥ పనిఁబూని స్వరసవా ♦ హినిఁ బడ్డ యవ్వానిఁ, దెలివిమై దరిఁజేరఁ ♦ దివియఁ జాలి
యానందభరమున ♦ నట్టిట్టు లగు మది, కాన ముప్పతిల వె ♦ న్నాని నిలిచి
వృత్తిలే కొదిగి ని ♦ వ్వెఱపాటు గను చూడ్కి, కంజనం బయి లక్ష్మి ♦ నందఁ జేసి
జడ నొప్ప నేమెప్పుఁ ♦ బడయని యొడలికి, సాత్త్వికశ్రీవిలా ♦ సంబు దార్చి
యాయదృష్టంబె యెల్లెడ ♦ నరయఁ దానె
యగుచు మహిజాని కల్ల ర ♦ సాయనమునఁ
గూర్చె నెడలేని సంతృప్తి ♦ గొఱలఁగ నజ
తామరత్వంబు చుట్టం బ ♦ నామయంబు.

౧౪౧

—♦ దశరథుండు కొమారులఁ గొగ్గిటంబొదివి యుసలాలించుట ♦—

క॥ తెప్పిటిలి యెలమి ధృతి నెఱి, ముప్పిరికొన రాము మోము ♦ మోమున నొకఁడౌ
చొప్పునఁ గలిపి పరవసం, బుప్పతిలం బలికె రవికు ♦ లోద్భవుఁ డంతన్. ౧౪౨

ఉ॥ కంటిని మేలిమేలు నెటిఁ ♦ గంటి జయప్రసవంబు కీరితిం
గంటి మహాప్రభావము వి ♦ కాసము జోడుగఁ దమ్ముకుట్టతో
గంటి యొకింత లేని యెస ♦ కంబున నేటికి డాయ వచ్చి నా
కంటికి లక్ష్యమై వెలయుఁ ♦ గా నగుభాగ్యము గాంచి నంతటన్. ౧౪౩

క॥ నీ ముద్దుమోము జిగి సిను, లీమెయిఁ గన నయ్యెఁ గొంత ♦ యెడసేసియు నా
నోములు ఫలింపఁగా వి, శ్వామిత్రాయితుఁడు విధి శు ♦ భమ్ములు వెనుపన్.

క॥ రామాదృక్కువలనిశా, రామా ; మారీచముఖవి ♦ రామా ; హ్రీశ్రీ
రామా ; శ్రితజనకల్పా, రామా ; జగదేకకాభి ♦ రామా ; రామా ; ౧౪౪

ఆ॥ అనుచు నుబ్బి యాడి ♦ యమ్మెయి లక్ష్మణుఁ
గదియఁ జేర్చి యన్న ; ♦ కంటె యన్న
కుడిభుజంబ వగుచుఁ ♦ గూరిమి నెరపంగ
నని కడంగి కుశిక ♦ తనయుఁ గాంచి. ౧౪౬

క॥ నాయన్న ; గాధినందన ; , నా యన్వయ మెల్లఁ బావ ♦ నము సేయన కా
కాయుద్యమమున వచ్చితె, మాయరె, భవదభిజనాభి ♦ మానం బసదే. ౧౪౭

ఉ॥ నేర్చితి వక్కఁట లైటప ♦ నేర్చితి పాపవనాఘ మెల్లఁ బో
కూర్పు తెఱంగు, నీనెనరు ♦ ఖ్యాతికిఁ గాపరి గాఁగ నిట్లు న
న్నచ్చితుఁ జేయు పొంతుఁ గన ♦ నైతివి నాఁడును నేడు సర్వభో
కాచ్చిత నీప్రయత్నమున ♦ కజ్జయుఁ గల్గునె ముజ్జగంబులన్. ౧౪౮

క॥ కులగురుని పలన నెటిఁగితిఁ, గలకార్యము మర్మ మెల్లఁ ♦ గాదన నెటు నా
కులగురుఁడ పీపు నటు లా, కులపా పెడలంగఁ జేసి ♦ కూర్చితి శుభముల్. ౧౪౯

ఆ॥ అనినఁ గుశికతనయుఁ ♦ డన్న ; నీసౌజన్య, మసదృశంబ యొక్కఁ ♦ డనఁగ నేల
గొనములెల్ల నీక ♦ కూర్పు దానికిఁ దగు, ఫలము గంటి భద్ర ♦ కలన మంటి.

క॥ పావనుఁడు గురువరుఁడు న, ద్భావనఁ బెనుపొందఁ జేయ ♦ భాసిల్లితి వి
ట్లీవలనువార లుండిరె, నీవలన స్వగము మనెడు ♦ నెటిఁ గనె ననఘా. ౧౫౦

చ॥ అని యరుసంబున న్బొదలు ♦ నత్తటిఁ దానును ముత్తరంగితం
బననగు చిత్త మొప్ప మిధి ♦ లాధిపుఁ డల్లనఁ జేరి యాదరం
బినుమడిగాఁగఁ గోసలమ ♦ హీశ్వరు నెయ్యము గోరి వియ్యఁపుం
జనవునఁ గూరి సద్గుణవి ♦ శాలత చక్కటి మీటి యిట్లనున్. ౧౫౧

క॥ వచ్చితె యర్మిలిమైఁ గన, నిచ్చితె చన విట్లు వెలయ ♦ నెలయుమనమునన్
హెచ్చితె మద్బాంధవ్యము, మెచ్చితె యోప్రియవయస్య ; మిహిరకులమణి.

ఆ॥ పెద్దటికము గంటి ♦ పెనుపున గొనములఁ, బెద్దవెలి వసము ♦ పెరిమ మంటి
మనిచి తెల్లవారి ♦ మంటికి మింటికి, నొకఁడ దొర యనంగ ♦ నోజ మెఱసి.

క॥ ఈనాఁటివాఁడనే నే, నీ నెనరునఁ గాదె యింత ♦ నెగడితి నిక నే
యానతి నెటు పొనరించెదొ, నానీయెడ నంతరంబు ♦ నా నొకఁడున్నే. ౧౫౫

ఆ॥ అనిన దాత్రధీన ♦ మా దాన మేము ప్ర, తిగ్రహీతలము వి ♦ ధిప్రసాద
మిదియె గుణనిధి ; త్వ ♦ దిష్టంబు వెంట మె, లంగువార మిందు ♦ లాఁతి గలఁడె.

చ॥ అన విని కోస శేశ్వరుని ♦ యప్పటి వియ్యఁపుఁ దియ్య మెంచిన
జననుత మర్థసంగతము ♦ సత్యము ధర్మముఁ గాఁగఁ బల్కె- నీ
జనవిభుఁ డద్దిరా , సుకృత ♦ సంభృత మియ్యది యంచుఁ బొంగె
నజ్జనకమహీంద్రఁ డప్పటిప్ర ♦ సంగ మభీష్టసుసంగతంబుగన్. ౧౫౬

సీ॥ ఒండొడ్ల నెనసిన యోజ ♦ మర్యాదల, కనువుగా మునులు హ ♦ స్నాబ్ధి బొదల
సుతుల మహామహా♦స్సుభ గాకృతులరఘూ, ద్వహఁడొందిరసపార♦వశ్యమొలయ
మంత్రేపుంగవులు స ♦ స్నాన్యులు బాంధవు, ల్చుట్టటికము మేల్మిఁ♦జొక్కుఁగాంచ
ననయంబు నయయుక్తి ♦ నర్చన త్నెఱపుచు, జనకుండు నిజభాగ్య♦మనుగణింప
వెలసె నానాఁడు విభవంబు ♦ వేయునోళ్లు
గలుగు నాతండ్రి పివరింపఁ ♦ గాఁ గలండు
నాఁగ నాగౌరవంబున ♦ ననుచువేడ్క
నూని శయనించి రానిశ ♦ నొలసి జనులు, ౧౫౭

ఉ॥ జన్నము కృత్యము త్నెఱపు ♦ సంయమ మర్థము ధర్మమున్ సుసం
పన్నములం బొనర్పఁ దన ♦ బాట నొకించుక దాట కమ్మహా
భ్యన్నతిఁ గాంచి మైధిలుఁ డ ♦ నూద్యమపద్య నలంకరించుచున్
సన్నత నన్నిశం గడపి ♦ సంభృతకల్యకృతిప్రసన్నుఁడై. ౧౫౮

ఆ॥ మునుల తోడి గోష్ఠి ♦ మొనసి శతానందుఁ, దన పురోహితప్ర ♦ ధానుఁ గాంచి
ధార్మికాగ్రగణ్యఁ ♦ దమ్ముఁ గుశధ్వజఁ, దోడితేఱఁ బనుపు ♦ మీడితముగ.

క॥ నా తోడివాఁడ యీసం, ప్రీతిఁ బెరయ నిక్షుమతి ద ♦ రిన్ సాంకశ్యా
ఖ్యాత పురి నేలు నేర్పరి, యాతఁడు పుష్పకవిమాన ♦ మైంద్రమ పోలెన్. ౧౫౯

ఘనుఁడు వై వస్వతఁ మను వమ్మహామహు, వలనఁ దోఁచెనుఁ బ్రజాఁపతియునతఁడె
తొల్లి దా నిత్వాకు ఁ దొడరించి యామను, వతని నయోధ్యాధి ఁ పతినొనర్చె
కుక్షి యామహిజానికి ఁ కొడుకు వాని
కయ్యె సుతుఁడు వికుక్షి త ఁ దాతృభవుఁడు
బాణుఁడు ప్రతాపఖని యావి ఁ భాసురుఁ డన
రణ్యుఁ గనె నావిభుఁడు పృథు ఁ గణ్యుఁ గాంచె. ౧౨౩

వ॥ పృథుని వలనఁ ద్రిశంకుండును వానికి దుందుమారుండు నయ్యవనాశ్వనకు
మాంధాతయు నాపృథిపతికి శ్రీమంతుండగు సుసంధియు సుసంధికి ధ్రువసం
ధియుఁ బ్రసేనజిత్తు నను నిరువురు కొమారు లందు ధ్రువసంధికి సద్గుణయశో
భరితుండగు భరతుం డుదయించె నయ్యభిజాతున కసితుం డాత్మజాతుం డయ్యె.

ఆ॥ అసితుఁ డవని నేలు ఁ సంత సమంతత
శ్శత్రుసమితి సమితి ఁ సంతతయుగఁ
బోరఁ దొడరె నతనిఁ ఁ బొరసి యవ్వఁ డోర్చెఁ
గొంతవఱకు బలిమిఁ ఁ గొఱతపడక. ౧౨౪

తే॥ హైహయలు తాలజంఘలు ఁ నత్యుదగు
లైన శశిబిందులును నొక్క ఁ డయి కడంగి
యసితునిఁ బ్రవాసితు నొనర్చి ఁ రథికు లగుచు
దైవబల మోజఁ దమ యిచ్చ ఁ దారి మెలఁగ. ౧౨౫

తే॥ ప్రబలుఁ డాతం డబలుఁ డల్ప ఁ బలుఁడు నగుచుఁ
జేరె హిమవన్నగం బల ఁ క్షీకుఁ డనక
తోడివా రయి మంత్రులుఁ ఁ దొడరి రాఁగ
నిరువు రబలలఁ గొంచు ధా ఁ తీర్వరుండు. ౧౨౬

క॥ అస్ర మొలుకుకనుల భృగు, ప్రస్రవణంబున వసించెఁ ఁ బృథివీదయితుం
డుస్రము లెడలఁగ మిహిరుఁడు, ఘస్రము వీడ్కొని ప్రదోష ఁ గతిఁ గాంచె ననన్.

తే॥ అతని భార్యలు గర్భిణు ఁ లై తనర్చి
రం దొకతె కొండొకతె సగ ఁ రాన్న మొనఁగె
ననఘుఁ డరుదెంచెఁ జ్యవనుఁ డ ఁ త్యాదరమున
మహితసానువు హిమసాను ఁ మంత మెనయ. ౧౨౭

క॥ ఆభార్గవున కెఱుగి కొమ, స్వాభాగ్యం బెఱుక సేయ ♦ యమివరుడు సమ
జ్ఞాభాసితుఁ డిట్లనె ను, శ్రీ భావుని యోగదృష్టిఁ ♦ జెనయఁగ నగుటన్. ౧౫౦

సీ॥ ఓమహాభాగ , నీ ♦ యదరంబులో నున్న, సుతుఁ డక్షరుండు ను ♦ శ్లోకుఁ డతఁడు
జనియించు గరయుక్తి ♦ సగరుండు నా నొప్పు, పేరునఁ బేరునుఁ జెనువుఁ గాంచు
నమితబలుండు మ ♦ హావీర్యుఁ డతితేజుఁ, డవ్వాఁడు పొడమి మీయఘ మడంచు
నేలు భూమండలం ♦ బేకాతపత్రంబు, గా నబ్ధి కొనఁగు సా ♦ గరసమాఖ్య
వంశమునకు వన్నె ♦ వాసియుఁ గలిగించు, సుప్రతిష్ఠితుండ ♦ చూవె యింక
నడల వలవ దబల ♦ యచిరంబ మేలొందు, దనిన భక్తి నమ్మ ♦ హాత్ము గొలిచి.

క॥ నారీమణి వర్తిల్లఁగ, నారీతిం బొడమెఁ దనయుఁ ♦ డానగరుండు ను
శ్రీ రాణింపఁగ నెగడుచు, ధారుణిఁ బాలించెఁ గలిత ♦ ధామనిధియ కాన్.

వ॥ ఆసగర చక్రవర్తి కసమంజుం డారాజన్యన కంశుమంతుం డాశ్రమంతునకు
దిలీపుఁ డాశతక్రతుకలాకలాపునకు భగీరథుండు భాగీరథీప్రణేతయైన యామహా
రథునకుఁ గకుత్స్థుం డయ్యుత్తమపదస్థునకు రఘు వాలఘూకృతమఘవునకుఁ
బ్రవృద్ధతేజుం డగు పురుషాదకుం డాకల్మాషపాదునకు శ ఖిణుం డా సింహప్రేంఖ
ణునకు సుదర్శనుం డాశుభదర్శనున కన్నివర్ణుం డాసుపర్ణవేగునకు శీఘ్రుగుఁ డానర
వ్యాఘ్రునకు మరు వామరున్నిభునకుఁ బ్రశుశ్రుకుం డాసుశ్రీవున కంబరేషుం
డాజితశంబర జేషునకు నహుషుం డాసత్పురుషునకు యయాతి యాశివతాతికి
నాభాగుఁ డామహాభాగున కజుం డాసుప్రజునకు దశరథుండునుఁ బొడమి నెగడి
రాయతిరథశ్రేష్ఠుం డీసుగుణగర్విషులగు రామలక్ష్మణుల సలక్షణులం గనం
గాంచె.

౧౫౩

ఆ॥ ఆదివంశశుద్ధు ♦ లధిక్యతు ల్ధర్మాత్ము, లలఘుబలులు నూన్య ♦ తాఘ్య లైన
యినకులీను లం ద ♦ నీదృశు ల్వీరికి, సుతల నొసఁగి మేలి ♦ సుకృతి వగుము.

క॥ అని పలుకు మునికి జనకుం, డనుపమునకుఁ మొక్కి యిట్టు ♦ లనె భద్రమ నీ
కనఘ ; తపోధన ; మత్కుల, మునుఁ బరివర్తితముఁ బెలుప ♦ మొనకొనువాడన్.

ఆ॥ మునివరా ; ప్రదాన ♦ మునఁ గులజాతుచేఁ
గుల మశేష మెఱుక ♦ గూర్ప వలయు
నదియ కాన వినుతు ♦ నదియు నారసి యర్హ
మైన దాని నెన్న ♦ నగుదు వీవ.

౧౫౬

- క॥ ముజ్జగముల నెగ డొందె జ, గజ్జత సుధర్మపరుడు ♦ ఘనసత్త్వః డీతం
డజ్జా యనుచు సుజను లే, పజ్జను బొగడంగ నిమి వ్ర ♦ భావమహితుడై,
- క॥ ఆ రాజర్షి సుతుడు మిథి, యారాధితుఁ డతఁడు మిథిల ♦ యని తన పేరన్
శ్రీరాణఁ దనరు నిప్పురి, ధీరాగ్రేసరుడు నిర్మి ♦ తిం బొనరించెన్.
- ఆ॥ ప్రథమజనకుఁ డనఁగఁ ♦ బరఁగునావిభువల్ల, నావహిల్లె ఘనుఁ డు ♦ దావసుండు
వాని కొదవె నంది ♦ వర్ధనుం డావంశ, వర్ధనుడు సుకేతు ♦ వఱలఁ జేసె,
- వ॥ ధర్మానపేతుం డగు సుకేతునకు దేవరాతుం డారాజర్షివర్చనకు మహాప్రథన
ధుర్యుం డగు బృహద్రథుం డాయతిరథశ్రేష్ఠునకు శూరశ్రీతాపోదారుం డగు
మహావీరుం డాధీరలోకాధారునకు ధృతిమంతుం డగు సుధృతియు నాసత్యవిక్ర
మునకు నాసత్యప్రతీతుం డగు దృష్టకేతుం డాసుధార్మికునకు రసార్చిమాలి
యగు హర్యశ్వుం డాహర్యశ్వకల్పునకు మరువ య్యాశ్రితకల్పతరువునకుఁ
బ్రతింధకుం డాప్రతిభపేంధనజ్వలనునకుఁ గీర్తిరథుం డాసురధునకు దేవమీధుం
డాధర్మరూధునకు విబుధుం డాసుబోధునకు మహీధ్రుం డామహీమహీధ్ర
విపక్షునకు మహాబలవిఖ్యాతుం డగు కీర్తిరాతుం డాత్రిజగద్గతునకు మహారోమ
ప్రభుం డయ్యుమాప్రభుప్రతిభునకు స్వర్ణరోమరాజేంద్రుండు ధర్మజ్ఞుండు సుస
మజ్ఞుండు మహత్ముండు నగు నారాజచంద్రున కిరువుర మేము సుతుల మం దేను
జ్యేష్ఠుండ దనుజారిసన్నిభుండగు నీతండు మదనుజుండు కుశధ్వజుండు. ౧౯౦
- సీ॥ నను రాజ్యపీఠంబు ♦ నను నిల్చి మాతండ్రి, తమ్ముని మత్పరతంత్రుఁ జేసి
వనవాసము నొనర్చి ♦ వాసవకల్పుండు, దివి కేగ వృద్ధుం డు ♦ దీర్ఘుడు నగు
గురుని యానతిఁ గొని ♦ కూర్చుపోదరు వీనిఁగడుఁ బేర్చినెక్కొనఁగాంచుచుంటిఁ
గొంతకాలమునకుఁ గుచ్చితమున మహా, వీర్యుండు సాంకాశ్య ♦ విభుఁడు గిట్టి
మిథిలఁ జుట్టి విడిసి ♦ మేకొని యల సుధ,న్దుండు వార్త నెఱపఁబోర నొదొ
శివశరాసనంబు ♦ సీతతోఁ దన కిచ్చితలఁగఁ దలఁతొ యనుచు ♦ ధార్మ్యమొప్ప.
- క॥ ఇచ్చట ధర్మపు గాదన, నచ్చపలుం డడరి తొడరి ♦ యాలంబున మ
మ్మిచ్చమెయి వేఁపఁ జొచ్చెను, సచ్చరితము వీడి పాప ♦ సంరంభుండై. ౧౯౧
- ఆ॥ అంత ధర్మదేవ ♦ తానుగ్రహము తన్నుఁ బ్రబలుఁ జేయ వానిఁబ్రథనమున నె
దిర్చి పొడవడంచి ♦ తేకువఁ ద్రవాజ్యమితని కొనఁగినాడ ♦ నెలమి దొనఁ.
- ఆ॥ మదభిషిక్తుఁ డగుచు ♦ మదమోహమానదంభముల పొరువుఁ గననిమానసమున
నేలుచున్నవాఁ డ ♦ సేద్యశుం డీతండు, పిన్నవాఁడు నేనుఁ ♦ బెద్దవాఁడ. ౧౯౨

క॥ రామునకు సీత నొసంగెద, నోమునివర యిచ్చువాడ ♦ నూర్మిత నటులే
శ్రీమహిత లక్ష్మణున కొగి, సామయికానందసంప్ర ♦ సాదన మెసంగెన్. ౧౯౫

క॥ ఈ రాజచంద్రు కోడం, ద్రే రామామణులు వీర ♦ లిరువురు సుగుణో
దారు లగు నీకుమారుల, కారూఢి నొసంగినాడ ♦ నరయుడు ప్రీతిన్. ౧౯౬

క॥ అని యెల్లరు విన మునితో, నని యినకులమణిని గాంచి ♦ యమరును భద్రం
బనఘ; శుభకృత్యముల వెంటను మెలంగెగ వేడ్క మై గడంగుముపొసంగెన్.

ఆ॥ నేడు మఘయ కాగ ♦ నెగడు నుత్తరఫల్గు, నీవిశిష్ట తిథి శు ♦ భావధాన
గాన నెల్లి పితృవి ♦ ధానము లైఱపు మావల మెలంగ నగు వివాహకృతుల.

చ॥ అన విని కోసలేశ్వరుడు ♦ హర్ష ఝరిం దెరలాడు చుండ స
ద్వినుతు వసిష్ఠుఁ గూర్చుకొని ♦ ధీరవరేణ్యుడు కాశేకుండు మే
లని తన కాశలంబు పెను ♦ పార విదేహజనేశుతోడ ని
ట్లనెఁ గుశలప్రసాదకల ♦ నాంచితహర్షవివర్తమూర్తియై.

౧౯౯

—♦ విశ్వామిత్రుండు జనకునితో సంబంధవిశేషముంగూర్చి ప్రసంగించుట ♦—

ఆ॥ మిథిలతేడ; యప్ర ♦ మేయంబు లపిచింత్య, ములును నాగె నెగడె ♦ మొదటనుండి
యీవిదేహకులము ♦ లి ట్వాకుసంతతుల్, వీరి బోలువాడు ♦ విపుల లేడు.

ఆ॥ ధర్మసంబంధ మటురూప ♦ సంపదయును
సదృశ మీయుభయమునకు ♦ సంగతంబ
యయ్యె నియ్యెడ దశరథా ♦ ధ్యక్షు సుతుల
కిరువురకు నీసుతలఁ గూర్చు ♦ టేర్పడంగ.

౨౦౧

ఉ॥ దైవికమా శుభం జెనసి ♦ దారి మెలంగుటకన్న మిన్నయా
భావముఁ బరిక్షితుండు ప్రతి ♦ భాప్రతిపత్తి మెలంచి కాంచు నీ
త్రోవయు నట్టిడే యయినఁ ♦ దోచిన మే ల్వివరింపఁ బోలు ని
ట్టివిధి యెల్లవారికి స ♦ మీహితమై యెలరారుఁ గావునన్.

౨౦౨

క॥ అర్థించెద మేమది నీ, యర్థము జగదేకమంగ ♦ భార్యము శ్రుతవా
గర్థముగ చానిఁ గూర్చున, మధుడ వీ వెల్లగతుల ♦ నతులచరితార్.

౨౦౩

క॥ తొలి నీచేసిన ప్రతినం, గలితశ్రీ లక్ష్మీ సీత ♦ గాదిలికన్నెన్
వెలయిడెగ రాని విభవము, గల రామున కొసంగె ♦ గాంచి కాంచితి శుభముల్.

మ॥ మిలదానందరసోర్పి సద్గుణ సము ♦ స్మీలద్యశోజ్యోత్స్న నూ
ర్మిల సామిత్రీ కొసంగి తొరసిఁగుమా ♦ రిం గూర్మిమై నీదు గా

దిలిసోదర్యుని బాలికామణుల శ్రీ ♦ దీవ్యత్కలాశ్రేణుల
నల్లి రామానుజలక్ష్మణానుజుల క ♦ న్నా ; యర్థి నర్పింపుమా

౨౦౫

తే॥ వెలయు నూర్చిల లక్ష్మణుఁ ♦ గలిసి భరతు
నెనసి మాండవి తనరారు ♦ నెలయుఁ గీర్తి
రూఢి మన శ్రుతకీర్తి శ ♦ తుర్ముఁ బెరసి
కలిమి మహిజాతఁ బోలఁగాఁ ♦ గలరు తారు.

౨౦౬

క॥ జగదేశవీరు లంచితు, లగణితగుణరత్నరాసు ♦ లాగమచయపా
రగులు వసిష్ఠవినేయులు, నగు నిక్కొమరులకు సాటి ♦ యవనిం గలరే. ౨౦౭

ఆ॥ రూపయావనప్ర ♦ రూఢులు లోకపా, లోపములు మహామ ♦ హేమాజ్ఞ్వలాంగు
లాదిదేవవిక్ర ♦ మాధ్యు లిట్లగు వీరి, బాంధవము కృతార్థ ♦ భావ మొసఁగు.

తే॥ కోరి యీరఘుసింహకి ♦ శోరములకు, దారలై త్వత్కుమారిక ♦ ల్లారసిల్లి
చారుశీలతఁ దగ నిర్వి ♦ చారుఁడవు ను, దారుఁడవునై మెలంగుము ♦ ధీరవర్య.

క॥ అక్కయుఁ జెల్లెండు నొకట, నెక్కొను విభవములఁ జెలఁగు ♦ నెటి గని విని నీ
నిక్కువఁపుఁ దపము ఫలమున, నక్కాలము ధృతిసమృద్ధి ♦ నందెదవనఘా. ౨౦౮

ఉ॥ సీత యయోనిజాత కద ♦ శ్రీమతి యూర్చిల యాత్మజాత త్వ
ద్భ్రాతృసుతామణీయుగి వి ♦ భక్తకలోదయవేలఁ గూర్ప నౌ
నాతత మంచితాభ్యుదయ ♦ మల్లై సుమిత్ర కొమాళ్ల కొప్పుఁ ద
ద్భ్రాతల భిన్నమాతృకత ♦ తా సమకూర్చెను యోగ మిమ్మొయిన్. ౨౦౯

క॥ అని యమ్మునిభాస్కరు మో, మున వాక్స్పరణంబు దోఁప ♦ మొనసె వికసనం
బనుపదమె చదురుకొలనున, కనె విధిజని మానిహంస ♦ మాదటఁ బ్రీతిన్.

ఆ॥ పొనరఁ దెలిపె గాధి ♦ తనయుఁ డిమ్మొయి మేల్చి
గాంచు మయ్య ముజ్జ ♦ గములు వొగడ
హితమ యెల్లరకు వి ♦ హితమ యా నిది మేలు
బంతి వైతి శుద్ధ ♦ భావమునను.

౨౧౩

—♦ జనకుం డనుజవృత్తికల భరతశత్రుఘ్నుల కొనంగ నిశ్చయించుట ♦—

క॥ అనునంతనె జనకమహీం, ద్రుగ్గిన కాతనిసోదరునకుఁ ♦ దోడ్తోఁ బొడక
ట్టిన బోధేందూదయల, క్షిప్ర నమందానందమును స ♦ భీ వినుతింతున్. ౨౧౪

శా॥ బ్రహ్మనందవిలాస మిమ్మెలఁకువ ♦ నృత్యక్ష మయ్యె నృతీ
బ్రహ్మర్షిప్రవరు ల్బ్రహ్మత్మ లిలు సఁ ♦ బంధాపదేశంబునన్
బ్రహ్మద్యంబు జగంబు మేల్మి గన మ ♦ త్పాక్షిక్ష్వా సంతానకా
జిహ్వాశ్రీక ఫలోదయం బెసఁగ నా ♦ శీర్వాదము ల్లూర్పఁగన్.

౨౦౫

మ॥ కరుణాపూర మొ చిత్ప్రచార మొ మిల ♦ త్కల్యాణలక్ష్మీప్రసా
దర సాసార మొ హర్ష సార మొ వృష ♦ ద్రాఘిష్ఠసంస్కార మొ
యరుదేఱం జను మానులార భవదీ ♦ యాత్మానుసంధానపుం
గరిమ న్నన్నఁ గొలంబుతోడ గురుదీ ♦ త్త న్నన్యని జేయఁగన్.

౨౦౬

మ॥ కృతకృత్యం బొనరింప మేలికృతికిం ♦ గీల్కొల్పి యాత్మాపుర
స్కృతుఁ గావించితి రాద్యులార ; యిదె నే ♦ శీఘ్రంక్ష మీభావనా
స్థితి కెట్డేయది తోచు నల్లు గఱపన్ ♦ జింతింపుఁ డింకం బదా
శ్రీతు న నృజ్జీరఘ న్గటాక్షరచనా ♦ శ్రీఁ గాంచుఁ డొక్కండుగన్.

౨౦౭

క॥ పలుబాములుపడి జేజే, లలజడివాపంగ మెలఁగ ♦ నై యేనాఁడే
వలనున నింక శుభోదయ, మెలయునొకో యనుచు నుంటి ♦ నిమ్మెయి మంటిన్

ఆ॥ వేయునేల యింక ♦ మీయుపదేశంబు, కలిమి కేను మేను ♦ గాన్క గాఁగ
నిచ్చినాడ మీఁద ♦ నేపనుల్గొన మీకు, వలయు నల్లు పోలు ♦ వలను పఱవ.

తే॥ నాయదృష్టంబ కాదె యీ ♦ నాఁటి కిట్లు
లిమ్మహాత్మునితో వియ్య ♦ మెనయఁ గనుట
రాఘవాన్వయయోగాప్తి ♦ రాణఁ దనరె
నిమికులము పావనంబయి ♦ నెగడఁ గాంచి.

౨౧౦

క॥ అని పలికి దశరథునిఁ గనుఁ, గొని యింతకుఁ ద్వత్కటాక్ష ♦ గోచరమై నేఁ
బనుపడు నెల్లశుభంబులు, నెనయఁగ దరిఁ జేరఁ గంటి ♦ నినకులతలకా. ౨౧౧

క॥ అనుకూలంబై ధర్మం, బనుభూతం బయ్యె నింక ♦ ననుమానము లే
దనితరము ఫలము గంటిని, జనిసాఫల్యమున కొండు ♦ జతన వలయునే. ౨౧౨

క॥ భగదేవతాక యుత్తర, యగు ఫల్గుని యెల్లశుభము ♦ లందఁగఁ జేయం
దగినయది పెండిలికి స, ర్వగుణాంచిత ముదయ మెల్లి ♦ రాణఁ బొసంగున్.

ఆ॥ అవధరింపు మధిప ♦ యధిమై సుగుణావ, లంబముగ లసత్క ♦ లాసమృద్ధి
మలయఁ ద్వత్తుమారఁమణుల మృత్యునృకా, మణుల నొగి శ్రుతక్రమమునఁగూర్తు.

క॥ నలువురి పాణిగ్రహణము, నలువురు సేయుదురు గాత ♦ నలువున మీ మా
కలిమికిఁ గాపులు లోకము, కలిమికిఁ బ్రాపులునుఁ గా వి ♦ కాసము పేర్చిన్.

ఆ॥ ప్రోది సేయు దేవ ♦ తాదికారాధన, ల్తున్నుగాఁగ నెరపి ♦ మొనయఁ జూపు
మెదురు చూచు చుందు ♦ మేము నట్లమైయు, విధుల వెంట మెలగి ♦ వేడ్క లొలయ

క॥ అని పలుకు జనకు పలుకుల, కలరుచు మునిమండలము త ♦ థా స్తనె సభ్యు
త్సెల వరసి పొగడి రమరులు, విలసిల్లిరి మేలు తమకు ♦ వెలసె నటంచున్.

—♦ దశరథుం డానందసారావారంబున నోలలాడుట ♦—

తే॥ కల మనోరథపట్టు లొ ♦ క్కడఁడుగఁ బెరయు

వలనుకలనల కలరారి ♦ పజ్జీరథుఁడు

మేలుమే లని యుప్పొంగి ♦ మెప్పు గదురఁ

బలికె హర్షాబ్ధితరఁగల ♦ యలివు లెలయ.

౨౨౮

మ॥ కడలిం దోచిన నాటి లక్ష్మీ చతురా ♦ కారంబుల స్నీదువం

గడఁపుం బాల్కడలిం గడంగి వెలయం ♦ గాఁ గాంచు నాచొప్పు చొ

ప్పడఁ గాన్పించిన కన్యకామణుల స ♦ ద్భావ్యంబు మద్భాగ్య మే

ర్పడఁ గోడఁడుగఁ గూర్చి కూర్చితె సుమి ♦ త్రా ; మిత్రవాత్సల్యమున్.

ఆ॥ ఇంతమేలు సేసి ♦ తీర్వరుఁ బురుడించి, తనముఁ బెనిచి తరుస ♦ మధిక మయ్యె

నిన్నుఁ బొగడ నేల ♦ సీభాగ్య మననేల, నా యదృష్ట రేఖ ♦ నయము సూప.

క॥ ధర్మ మిరుమేనులం దన, ధర్మము వెలయింప నన్న ♦ దమ్ములరై యా

నిర్మలత నెరపఁ గంటిరి, మర్మము లే దొండు నాడు ♦ మాటల వరుసన్. ౨౩౦

మ॥ ఇదె సత్కృత్యము లాచరింతు మిటపై ♦ నేతెంతు మాశాస్యసం

పద లొప్పారఁగ నెల్లి మద్గురులు నే ♦ మంబు ల్గటాక్షించి చూ

ప దరస్మేరముఖాబ్జ ముల్లసితకా ♦ వ్యశ్రీక మానందయో

గదయామిత్రము భద్రమండపము జా ♦ గ్రద్భద్రముం జేరఁగన్. ౨౩౧

క॥ అని యసదృశ మగు నది యిదె, యనఁ దగు నుడి నొడివి కోస♦లాధీశుఁడుతా

ననుమతిసేయఁగ మిథిలా, జనపతి పనివినియెఁ జదురు ♦ చాలించి యటన్. ౨౩౨

తే॥ తా నతని వీడుకొని ధృతి ♦ దశరథేంద్రుఁ

డింద్రు నోజఁ దనరఁ దన్ను ♦ నీంద్రయుగపు

రస్కృతి తలిర్పఁగ నహస్క ♦ రప్రభాభ్యు

డగుచు విడిమట్టునకుఁ జేరె ♦ నగకుమారి.

౨౩౪

—♦ దశరథుం డాభ్యుదయికంబు లొనర్చుట ♦—

క॥ నిలయ మెనసి శ్రాద్ధాదిక, మలఘుడు రఘువరుఁ డొనర్చె ♦ నానాఁడు విని
ర్మలుఁడై మఱునాటి యుదయ, మొలసి శుభాశంస లెలయ ♦ నల్లాసమునన్

శా॥ గోదానాభ్యవిధిప్రకాశమున నా ♦ గోరాజమిత్రుండు దా
గోదానంబులు భూమిదానములు స్ర ♦ గుహాసువర్ణాంబర
శ్రీదానంబులుఁ జేసెఁ గొల్లలుగ న ♦ ద్ధితేణికిఁ బ్రీతి స్వ
రూపదేవోత్తము లెల్ల మేల్బలి యన ♦ న్బ్రతాభివృద్ధ్యయై.

౨౩౬

తే॥ నాల్గు లక్షల గోవుల ♦ ననుచు వాని
స్వర్ణ శృంగల వత్సప్ర ♦ సక్తల వర
కాంస్యదోహనలను భూమి ♦ కాంతుఁ డొసఁగె
ద్విజుల కొండొంట సప్రీతి ♦ వెలయ నపుడు.

౨౩౭

తే॥ బహువిధ మృగు విత్తమ్ము ♦ పంచి యిచ్చె
బుడమివేల్పుల కమ్మేటి ♦ గొసఁగు ప్రీతి
ననుచు గోదానకృతిలక్ష్య ♦ మననుఁ బు
త్రవత్సలుఁడు పుత్రహితకామ్య ♦ వఱలుచుండ.

౨౩౮

క॥ కృతగోదానసుతపరీ, వృతుఁడై భాసిల్లె నృపతి ♦ వృతదిక్పాలుం
డతులితవిభవుండు జగ, త్పతి భాషాపతియ నాఁగఁ ♦ బరఁగుచు సుధృతిన్.

—♦ యుధాజిత్తు దశరథుం జేరవచ్చుట ♦—

క॥ ఆసమయంబున సంతస, మాస మెయిన్ మెయిన్ గొనంగ ♦ నదె నేనను న
ల్లాసంజితుఁ డమృతుఁ జి, ద్భాసురుఁ డొక బాంధవుండు ♦ పఱతెంచి వడిన్.

ఉ॥ కేకయరాట్సుతుం డతఁడు ♦ క్షీరివిశేషవిభాసితుండు భా
గ్యకర మట్లు పెండ్లిగను ♦ నాదృతిఁ గూడె యుధాజిదర్శనీ
మాకలితాత్ముఁ డాభరతు ♦ మాతులుఁ డూర్జితమాత్ములుండు ల
క్షీకరుణాకటాక్షభృతి ♦ సిద్ధనమగ్రఫలోపభోగియై.

౨౪౦

ఆ॥ చేర వచ్చి రాజు ♦ స్తిమితౌజు దర్శించి, కుశల మడిగి కలుపుఁ ♦ గోలుతనము
నెగడ నిట్లు లనియె ♦ నీమామ కేకయ, విభుఁడు కుశల మడిగె ♦ వేఱువేఱ.

క॥ నీమనమున నెవ్వరి శుభ, మామనిత మొనర్తొ వారి ♦ కందఱ కచటన్
నేమమున ననామయ మో, స్వామి; యామిఁదఁ దత్త్వ ♦ సక్తి వినిచెదన్.

శా॥ నామేనల్లునిఁ గాంచుకామన మహీ ♦ నాధుండు న న్నాతుక
శ్రీ మీఱం బనుపంగఁ జేరితి జగ ♦ తేవ్యంబు సాకేతమున్
మీ మా భాగ్యము పంట పెండిలికి న ♦ మ్మేలమ్మున న్నూర్చునీ
సేమం బొయ్యన వింటి సంభ్రమమునన్ ♦ క్షిత్యచ్యుతా ; వచ్చితిన్ ౨౪౪

క॥ నారాక సఫల మయ్యెను, మీరాకడ నెఱిగి తఱిమి ♦ మెలఁకువమై రా
నీరాచకొల మొలసి వి, శ్వారాధితభాగ్యయోగ ♦ మందం గంటిన్. ౨౪౫

ఆ॥ అన నుపస్థితుం బ్రి ♦ యాశీధిఁ గనుఁగొని, యలరి దశరథుఁడు మ ♦ హామహుండు
పరమసత్కృతులఁ బ్ర ♦ వరవాక్తతుల వానిఁ, బూజనీయు నోజఁ ♦ బూజ సేసె.

ఆ॥ నెమ్మిఁ గొఁగిలిం చె ♦ నృపుఁ డాతని నతండుఁ, బరఁగ గ్రుచ్చియెత్తె ♦ భాగినేయు
నచట నందనంబు ♦ లాశీర్వచశ్చుత్తు, లాదరమునఁ బెరసె ♦ సగ్గలముగ.

క॥ ఒండొరుల కలుము లరయుచు, నొండొరులం బొగడికొనుచు ♦ నుదితామోదం
బొండొరుల నోలలార్పఁగ, నుండిరి శోభనకలాస ♦ ముత్సుకులు నృపుల్. ౨౪౬

ఆ॥ పున్నెముల ఫలంబు ♦ పూజితం బారేయి, తనర నెమ్మిసమ్మి ♦ దమ్ము నెఱయఁ
దమ్ము జాగరూక ♦ తత్కలాక్షులఁ గాఁగ, నెన్నుకొనుచు నెగడి ♦ రేకరసత.

క॥ ఆతతశుభలీల నువి, ఖ్యాతుం డటురాత్రిఁగడపి ♦ కడఁగి ప్రభాతా
కూత మరసి తత్కాలో, పేతకృతు వీర్చి స్వక మ ♦ భీష్మిని మెసఁగన్. ౨౪౭

—♦ దశరథుండు సుతుల, నలంకృతులం బొనర్పఁ బనుచుట ♦—

క॥ పెండిలివేసంబులు కుల, మండనులకుఁ గూర్పఁగా ను ♦ మాళము జగతి
నైండుకొన నాన యిడె భూ, మండలశక్రుఁడు శ్రితాలి ♦ మండలి కెలమిన్.

ఉ॥ సంగతగీతము ల్పెలఁగఁ ♦ జానలు హారతు లెత్తి రఘు వృ
ద్ధాంగన లర్థి సేసలిడి ♦ రాదృతి విప్రులు స్వస్తివాక్కులు
ప్పొంగుచుఁ గూర్ప నిర్జరులు ♦ పూవులు జల్లనఁ జల్లఁగా జగ
న్మంగళవేషధారులు కు ♦ మారుల కభ్యుదయంబు గూరఁగన్. ౨౪౮

సీ॥ తలఁపు లుల్లము లంటఁదలలంటుదు రొయార్లు, వలపుసంపెంగనూ ♦ నెలఁ బొసంగ
న్నేహంబుగొను నిచ్చఁజెనయింతు పూఁబోండ్లు, మేలిపుప్పొడుల నె ♦ క్తాల్లుదలిర్పఁ
గాల్యసంపద లందఁ ♦ గాలేయకము గూర్తు, రంగన లంగరా ♦ గాప్తి వెలయ
మెలపుమెఱుఁగు లీన ♦ మెఱుఁగుపిండి ఘటింతు, మెఱుఁగుబోడులు మేని ♦

మెఱుఁగు మెఱయ

యోష లోషధిరసము సం ♦ తోష మట్లు
చిలుకఁగింతురు తలకొని ♦ పులక లాలయ
మేటిగొజ్జంగి నీట స ♦ య్యాట లమరఁ
గొమలు జలకమ్ము లార్తు ర ♦ కొమ్మరులకును.

౨౫౩

మ॥ తడి యొత్త నైఱుఁగారు ధూపసురభు ♦ బ్దాకొల్ప శ్రీగొల్పు కొ
మ్ముడులుం గూర్ప విరు ల్గురు ల్గువసన ♦ మ్ము లొమ్ములుం దార్ప మే
ల్నిడువొల్గునురేక లుంచ శుభకృ ♦ న్నీరాజన బ్దాపఁ జొ
ప్పడె నప్పట్టున నొప్పులాఁడులకు సా ♦ భాగ్యంబు యోగ్యంబుగఁ.

౨౫౪

ఉ॥ భాగ్యమ కాదె యప్పరమ ♦ భాగవతుల ల్లని కేలు మోక్షు రా
బుగ్యజురాది యా శ్రుతి య ♦ నేకత నిట్టటు లేర్పఱించు సా
భాగ్యముకల్మిఁ గల్మిచెలి ♦ భావవిహారముల నైలంగుఁ బో
యోగ్యతమత్వ మాకొమల ♦ కోజ ఘటిల్లెను నాఁడు వింతగఁ.

౨౫౫

మ॥ దరహాసద్యుతు లుల్లసిల్ల ముఖచం ♦ ద్రీశ్రీలఁ ద్రైలోక్యనుం
దరమూర్తు ల్నిజచంద్రహాసములఁ బో ♦ ద్యద్భింబసంబంధల
క్షీ రహిం గైకొని తృప్తిఁ గాంచిరి కలా ♦ సేవాసముల్లాసిరా
జ్యరమావల్లభతాప్రసంగమున నొ ♦ య్యారంబు గన్పట్టగఁ.

౨౫౬

సీ॥ కాంతిలో రసముబ్బెఁ ♦ గాఁబోలుఁ గాదుపో, రసముపైఁ గాంతి నీ ♦ రంధ్ర యయ్యెఁ
గళలఁ దెల్వి దలిర్చెఁ ♦ గాఁబోలుఁ గాదుపో, తెలివిపైఁ గళల బో ♦ దెలు పొనర్చెఁ
గలిమి కందము గల్గెఁ ♦ గాఁబోలుఁ గాదుపో, యందమ్ముపై గల్మి ♦ యతిశయిల్లె
ఖ్యాతిమైఁ దేజోప్పెఁ ♦ గాఁబోలుఁ గాదుపో, తేజుపై ఖ్యాతి యు ♦ దీర్ణతఁ గనె
నను పితర్కంబు లటు నిటు ♦ నలముకొనియె, పీరలక్షీ పుమవతార ♦ విహితుఁ డాత్త
కాముఁ డారఘరాముని ♦ ఖడ్గలింబ, దర్శనోల్లాసకల్యాణ ♦ దర్శనమున. ౨౫౭

శా॥ కల్యాణోచితవేషధారి యగుచు ♦ న్లన్నట్ట నిష్కాసితా
హల్యాపంకకలంకభవ్యపదవి ♦ న్యాసుం డధీశుండు సా
ఫల్యశ్రీ ఫల మందె ద్రిష్టజనదృ ♦ క్పాండిత్యసాంగత్య మా
కల్యం బొప్పె జగత్త్రయైకరససా ♦ కల్యోల్లసత్కల్యమై.

౨౫౮

—♦ అంతఃపురస్త్రీలు సీతాది కన్యల చలంకరించుట ♦—

క॥ అట్టియెడ రాజహంసల, గుట్టుబయల వైచు నడల ♦ కులుకులఁ గలుకుల్
చిట్టాడువేడ్క నగర, న్నట్టు స్మితీన శుభోక్తి ♦ మంజిమ మెసఁగఁ.

౨౫౯

సీ॥ పల్లవించెడుఁ జూడు ♦ పద్మరాగము నేడు, పద్మాయతాక్షి తో ♦ డృడుట కంచుఁ
 బరిమళింప దటమ్మ ♦ బంగారుబొమ్మ యీ, కనకాంగి మేని సం ♦ గతి నటంచు
 నెగువుఁ జూపెడుఁ గదే ♦ యీగిమ్మా నిది వాదె, పవడంపుదీవె చొప్పడుట కంచు
 రవళి నెక్కిలువుఁ బో ♦ రత్నాకరమ్ము బో, రస రసవాహిని ♦ రాక కంచుఁ
 గన్నియలఁ గాంచి వరుల చొ ♦ క్కటము లెంచి
 ప్రిప్తవేలాక్రియార్థసం ♦ పద పొసంగ
 సరసపుంగోష్ఠి నెట్టన ♦ జరిపి రెలమి
 రామ లొప్పారెడు విదేహ ♦ రాజు నగర. ౨౬౦

ఉ॥ ముచ్చట లెన్నియో మొలక ♦ ముద్దు లిఁ కెన్నియో జుంటితేనెలం
 దిచ్చెడు మేలిపల్కుబడు ♦ లెన్నియో పన్నిన భావజీవనం
 బచ్చపడంగఁ జేయు రస ♦ హావకలాస్ఫురణంబు లెన్నియో
 హెచ్చె వియచ్చరాంగనల ♦ యెన్నికకుం దగు వారి చేరికక. ౨౬౧

సీ॥ ఈయత్పలేక్షణ ♦ నెలమిమై నెలయింపఁ, జంద్రరేఖయ నెఱ ♦ జాణ యనుచు
 నీపద్మముఖి వికా ♦ సేందిరాప్తి బొదల్పు, భానుప్రభయ చాలఁ ♦ బ్రౌఢ యనుచు
 నీకాంచనాంగి శ్రీ ♦ హెచ్చు. సంపాదింప, మణిమాల యెక్కటి ♦ మహితయనుచు
 నీవిచికిలగంధ ♦ యింపు సొం పెనయింప, నలివేణి యొక్కర్తు ♦ వలఁతి యనుచు
 సీతమున్నగు కన్నెలఁ జేర్చుకొనుచు, గూర్చు నెచ్చెలు లటువంతు ♦ గూర్చుకొనుచు
 వెలయు సింగారపుంగల్మి ♦ వింతయనఁగ, లలి దొడంగిరి పెండ్లి క ♦ లంకరింప.

తే॥ తివుటమై దమ్ము భూషింపఁ ♦ దివురుధాత్రి
 కలనె భూషించె మహిజాది ♦ కన్యకాచ
 తుష్టయి కలాప్తిఁ గవిహృద్గ ♦ తుల నతుల ప
 రాదినాచాచతుష్టయి ♦ యట్ల పోలె. ౨౬౩

చ॥ పొనరుపడంగ శోభనపుఁ ♦ బోడుము లెల్ల రసోదయంబు పెం
 పున ననుభావసంపదలఁ ♦ బొంపిరివోవ నిలింపయోషల
 న్మనవికేఁ దేఱఁ జాలు గుణ ♦ మాన్యల ధన్యలఁ గన్యలం గనం
 గని యిటు లెన్నరాని సిరిఁ ♦ గన్నఁ గదా జనకప్రభోన్నతుల్. ౨౬౪

తే॥ వెలయు నందనవనసార ♦ మలఁతిపడుట
 కచ్చరలు సిగ్గువడఁ గన్ని ♦ యల తలంట్ల
 కలరు తావుల దెసల కొ ♦ య్యన విదిర్చు
 వింతనూనియ ల్లూర్చిరి ♦ వెలఁదు లపుడు. ౨౬౫

క॥ తలిరుంబోడులు కన్నెల, తల లంటెడువేళ మేలు ♦ దలకొన రక్షా
కలన లొనరించి శోభన, ములు హారతు లెత్తి పాడ ♦ మొనకొని రొకటన్.

తే॥ తనరు స్నేహంబు స్నేహంబు ♦ దవులుకొలుప
గంధమును గంధ మొకడుగాఁ ♦ గవియుదేఱఁ
బాజె నోర్తు రఘూద్వహ ♦ బాల్యచరిత
మోటుపడి వీణ తన బాట ♦ దీటుకొనఁగ.

౨౨౨

క॥ నెఱవాదు లైన గాయను, లెఱిగి, యెఱుక సేయు రాఘు ♦ వేండుని కథలే
దైఱు గరఁచు తాల నన న, క్కటపడు కన్నయల నెంత ♦ గాఁ జేయు నొకో.

క॥ భాగ్య మొకట నమ్మెయిఁ గృతి, యోగ్య మగుచు మొయికొనంగ ♦ నుత్కటమా సా
భాగ్యము వివరించెడు కవి, వాగ్యోగ మమృగ్యలక్ష్మి ♦ వఱలక యున్నే.

సీ॥ కవియఁ బాఠాడుచూడ్చి ♦ గమకి బారలుచాఁచి, నెఱికురుల్నెయ్యంపు ♦ నెఱికిఁ బొదలఁ
ప్రోపునోరెడు హాస ♦ రుచుల తత్త్వ మెఱిగి, మైచాయ లెదురేగి ♦ నుమతసూప
గమకించు నిశ్శ్వాస ♦ గంధవాహున కవ, యవసుమావళి గంధ ♦ మందఁజేయ
వై యాత్య మొనఁగు భావప్రపంచోక్తుల, కరువొప్పఁ బులక లు ♦ త్తరములిడఁగఁ
గన్నియలకుఁ దగిన ♦ గాదిలినెచ్చెలు, లరుస మెసఁగ శిరసు ♦ లంటువేళ
నొఱపు నెఱపె వారి ♦ యుత్సుకత్వంపు సం, పద్విలాసకలన ♦ పద్మనయన.

క॥ మెత్తని నూనియవలపులు, మెత్తనిలొద్దుగరజముల ♦ మేల్మి సవరనా
మెత్తని మేనుల పరువం, బొత్తుడుపడనీక నలుఁగు ♦ లొగి నిడి రబలల్. ౨౨౧

తే॥ అంగముల స్మరజంబు స్వే ♦ దాంబులవము
ముగుదల త్రపాగరిమఁ ద్రోవ ♦ మొనయుదేఱ
నంగనలు కాచుకొనఁగ గొ ♦ జ్జంగనేట
జలకమార్తు రవ్వారికి ♦ సంభ్రమమున.

౨౨౨

తే॥ మెఱుఁగుబోడుల నెఱుల క్రొ ♦ వ్మెఱుఁగు మొగిలు
చాయలకు వ్యతిరేకంబు ♦ చాటఁ దలపు
మలయఁ దడియొత్తి ధూపధూ ♦ మముల వలపు
లొలయఁ జేసిరి చేడియ ♦ లుత్పలాక్షి.

౨౨౩

క॥ నీలాల కూర్పుజిగిబిగి, వేళాకోళం బొనర్చు ♦ వెలఁదుల కురులన్
లాలించి మెఱుఁగునిగ్గుల, కీలుముడు ల్పెచ్చి రెలమి ♦ గీల్కొనఁగఁ జెలుల్.

ఉ॥ నాణెమెటింగి చెందిరము ♦ నం గలనేరిమి మీఱ గొంక
 ల్యాణపు బొట్టు లుంచిరి మ ♦ హాస్సురణం బలరారె న్దై పూ
 బోణుల కాంతరంగికప్ర ♦ బుద్ధయు నౌ రతి స్వీయలక్ష్మివి
 న్నాణము నూత్నచంద్రకల ♦ న న్నగుమోములఁ జేర్చెనో యనన్. ౨౭౫

సీ॥ అంజనం బిడె నొక్క ♦ యలిసీలకచనేత్ర, ఖంజనంబులకు శ్రీ ♦ కలన దనరఁ
 జందనం బలఁడఁ గం ♦ జాతగంధి యొకర్తు, గాత్రయస్థులఁ బులఁకలు దలిర్ప
 లాక్షానం బుంచె ♦ లలితాగి యొకరిత, పదలక్ష్మి సామ్రాజ్యపదవివెలయఁ
 బ్రతీక్షేఖలు దీర్చె ♦ భావిసీమణి యొర్తు, గండస్థలుల యొప్పు ♦ గ్రమ్ముదేఱఁ
 గమ్మకస్తురి పసుపు క ♦ ప్రమ్మ రజము, రోచనాదులు తత్తదు ♦ రోజముఖవి
 శేషసంశ్రయణమున మే ♦ ల్పిగులు గూర్పఁ, గన్నెల నలంకరించిరి♦కాంతలపుడు.

తే॥ మేలిరతనాల నగలు నె ♦ మ్మేనిమించు, తానకమ్ముల నల్లనఁ ♦ దవులుపఱచి
 చెలులు గాంచిరి సృష్టివై ♦ చిత్రై మప్పు, డుభయశిల్పివిశేషమ్ము ♦ లూహఁ జెరయ.

క॥ అలకాభాలు విరిమల్లెల, కలయకఁ గాంక్షించు టరసి ♦ కన్గోత్పలముల్
 లలెఁ జూడ్కి బెడిసల పో, త్తొలయ మలయు పెఱిగి కూర్చి ♦ రుడురాజముఖుల్.

మ॥ నెలరాకం దులకించు వెన్నెలలు నా ♦ నెక్కొన్న ముంగొంగురిం
 గుల మేల్పైఁటచెఱంగులం దొడరి ప్రాఁ ♦ కుల్వెట్టు నూనూఁగురో
 చులు హాసద్మతే మీఱు మోముసిరికిఁ ♦ జుట్టాలుగాఁ బెండ్లికూఁ
 తుల ధౌతాంబరము ల్గరించునెఱి కిం ♦ తుల్లూర్తు రప్పట్టునన్. ౨౭౬

తే॥ పులు దొరింగిన మదనని ♦ పూవుటమ్ము
 లెదిరి లక్ష్మమ్ము సేయు న ♦ యెడకుఁ బాడ్పు
 నంతెఱో మఱు వవసరి ♦ మనిన యట్లు
 కంచుకమ్ములు దొడిగి ర ♦ క్కన్నియలకు. ౨౭౭

క॥ నీరజముఖు లత్తితి శుభ, నీరాజన లెత్తి రెలమి ♦ నెలకొనఁ గన్నెల్
 తా రవధరించు పెండిలి, తోరపువేసముల దృష్టి ♦ దోసము తెరలన్. ౨౭౮

క॥ నవనవతారుణ్యోన్మే, మవిశేషము సహజరూప ♦ సంపత్కలనన్
 సవరొందఁగ నక్కన్నెలు, చవిమించిరి పెండ్లివేడ్క ♦ సదలంక్రియలన్. ౨౭౯

మ॥ కళలూరన్ దొలుకారుమించుజిగిచొ ♦ క్కారంపుజొ క్కా రతిం
 దలపింప న్వలపింపఁ జాలి రిదె ని ♦ ద్దాసోయగం బద్దిరా ?

కలరే యిట్టిరు ముజ్జగంబుల ననం ♦ గా నంగన బృండ్లికిం
కలరూ పెంతయు వింత సేయు నెఱసం ♦ కల్పంబు కల్పంబుగన్.

౨౫౩

సీ॥ పదవిలాసం బర్థ ♦ పరిపుష్టి వెలయించు, వింత యొయ్యారంబు ♦ వెరవునూప
లలితశోభనకలా ♦ లంకారసామగ్రి, తళుకు లీను నొడగ్ల ♦ దరముమీఱ
మహాసీయగుణలక్ష్మి ♦ సహసముద్యాతాభి, రూపసంపన్నతా ♦ రూఢి నెగడ
భావగమ్యరసప్ర ♦ భావంబు శ్రితకాంతి, పూరచాంద్రస్ఫూర్తి ♦ పాలుపుఁ బెనుప
జీవనాడులు వ్యంజన ♦ లెలంగ నమ్మత, సేచనంబున నాయక ♦ సితి వచింప
కై శికిముఖనృత్తులు ♦ కావ్యమట్లు, గన్నె లెలయించి రయ్యిలా ♦ కాంతు నగరు.

—♦ దశరథుండు పెండ్లికొమారులతో, గల్యాణమండపంబున కరునెంచుట ♦—

తే॥ సుప్రభాతంబుగఁ బ్రభాత ♦ శుభవిధు ల్నా
నర్చి ఋషుల పురస్కృతు ♦ ల్ననుచు వేడ్క
నెఱపి పుత్తులతో రఘు ♦ నేత నెగడు
యజ్ఞవాటంబుఁ బెరయఁ బ్ర ♦ యాణ మయ్యె.

౨౫౪

క॥ భ్రాతలతో రాముండు కృత, కౌతుకమంగళకలాప ♦ కల్యాణకళో
పెతుఁ డగుచు విజయాఖ్యం, బౌ తటి గురుసన్నిధాన ♦ మంచెఁ బురంధ్రీ. ౨౫౫

ఆ॥ అంతలోన యాయ ♦ నంతరత్నకులీన, కులగురుండు పెండ్లి ♦ కొమరు లెలమి
నెదురుచూచు చుండు ♦ రిమ్మగు కై సేత, దనర ననుచుఁ దెలుపఁ ♦ దక్షిణమున.

ఉ॥ తానునుఁ గృత్యశేషములఁ ♦ దద్దయుఁ దీర్చి ముదం బెలర్ప సం
దానితశోభనక్రమవ ♦ ధాని పురస్కృతమాని శ్రీముఖ
ధ్యానియునై ముహూర్తసమ ♦ యస్థితి నెంచి విదేహధారుణీ
జాని సుధానిధాన మన ♦ జానగు పూనిక చెప్పి నంతటన్.

౨౫౬

ఆ॥ స్వస్తివాచనములు ♦ శాకునమ్ములు దన, తోడివారి తోడఁ ♦ గూడి పఠన
సేయఁ దొడరి యాజ్ఞ ♦ సేసె నరుంధతీ, జాని పెండ్లి కెనయ ♦ సమయ మనుచు.

తే॥ సిద్ధమునివర్యమంగళా ♦ శీఘ్రసాద, సంపదయ నాఁగ నిజశుభా ♦ శంస లొప్ప
ధవహృదయవృత్త్యరుంధతి ♦ తారసిల్లె, బెండ్లి వెలయ నరుంధతి ♦ ప్రీతితోడ.

క॥ రాజీవాక్షు లెలమి నీ, రాజన లిడి శోభనోత్కి ♦ రలు వాక్కులచే
జేజే లద్ది శుభం బని, రోజం బెండ్లికొమరులకు ♦ నుత్సుకత దగన్.

౨౫౭

ఉ॥ తోన చెలంగె మాంగళిక ♦ తూర్యము లొక్కట దేవదుందుభి
ధ్వానము పొత్తుగోరఁ దగి ♦ దాశరథోల్లసనంబు మీఱ నిం
ద్రానుగమా జగత్త్రయము ♦ నట్టిద కాఁ గనుపట్టెఁ దమ్ములుం
దానును రామచంద్రుఁడు ము ♦ దంబునఁ బెండిలి కేగు నయ్యెడన్. ౨౯౨

క॥ శ్రీకరము లియంహిశ్రీ, ర్యేకరిణ ఇతి శ్రుతిప్ర ♦ హితగుణలక్ష్మీ
వ్యాకృతహిరణ్యమణియో, గాకృతిలక్షణసమన్వ ♦ యాంచితములునై. ౨౯౩

క॥ నలువొందు హస్తీర్థము, లలరెడుసాత్త్వికఁపుఁ గలిమి ♦ హర్షి తసిఁదా
నలువురిఁ గొలువఁగ నాల్గె, వెలసె ననన్ నిలిచె వేడ్క ♦ వెల్లి గొనంగన్.

తే॥ గురువులకు మ్రొక్కి రఘుకులాం ♦ కూర మొలయు
తమ్ములునుఁ గూడి రాఁగ ము ♦ దమ్ము వెలయ
శుభపరంపర నాఁ దగి ♦ చూడ్కిఁ దనుపు
నిభపరంపర కై కోలు ♦ నెనసి మెఱసె. ౨౯౪

సీ॥ ముద్దు లొల్కెడు మోము ♦ ముంజేతికంకణం, బని యెల్ల సింగార ♦ మనువుపఱప
మిసిమిక్రొమ్మించుల ♦ మెయివెంచు మకుటంబు, చింతామణిస్ఫూర్తి ♦ చెలువు చెలువఁ
జెమరుము త్తియముల ♦ సిరి మించు పులకలు, వేయుఁగన్నుల సిరి ♦ వెల్లడింపఁ
బయిపయి నైదువ ♦ ల్పరఁగించు సేసలు, వేలుపుంబువుజడి ♦ వెరవు సూపఁ
దనదు వై భవమున నొప్పు ♦ తమ్ము లెలమిఁ
దోడిదిక్పతు లన నోలిఁ ♦ గూడి రాఁగ
నభ్రగజమున నమరేంద్రు ♦ నట్టు లమరె
భద్రగజ మెక్కి శ్రీరామ ♦ భద్రుఁ డపుడు. ౨౯౫

క॥ జను లెల్లరు విబుధులె యం, గన లెల్లరు నచ్చరలె న ♦ కలవస్తువు ల
య్యనువున స్వర్గీణములే, యన నయ్యది యింద్రవిభవ ♦ మనరాని దటే. ౨౯౬

సీ॥ రతనంపునగలు హా ♦ రములు సువర్ణము, ల్మణిపేటికలు నిండ ♦ మానుకొలిపి
హొంబట్టుసాల్వు ల ♦ త్యుత్తమాంబరములు, కొశేయములు దిండ్లు ♦ గా నమర్చి
నాగవల్లీదల ♦ పూగకర్పూరాది, సామగ్రిఁ బాత్రలఁ ♦ జక్కఁ గూర్చి
రంభారసాలనా ♦ రంగలాంగలిముఖ్య, ఫలములు గంపలఁ ♦ బదిలపటిచి
వలచుపసుపులు కుంకుమం ♦ బులు పసిండి, పల్లెరంబుల నిడి హిమ ♦ వారిపూర
కమ్రహరిచందనాగురు ♦ కలితకలశి, కలునుఁబెనుపొందఁ బెండ్లిసా ♦ రెలు ఘటించి.

క॥ మితి మీఱు సంపదఁ బురో, హితహితసామంతముఖ్యు ♦ లేతేఱఁగ భూ
పతి పెండ్లికొమరులం గొని, మతిమంతుఁడు తరలె రాజ ♦ మార్గము మెఱయన్.

శా॥ పొంగ నేసలపెల్లు వెల్లివిరిసెన్ ♦ బుణ్యాంగనాశంస లా
పైం గొతూహలవాక్పాచారకలన ♦ త్పొందె వందిస్తుతుల్
రంగారం గనుపట్టె మాంగలికతూ ♦ ర్యత్రేణిసారస్య మా
సాంగత్యంబునఁ జాత్రశోభనధృతిన్ ♦ త్మానాథుఁ జేతేఱఁగన్. 306

క॥ కొమరుల మున్నిడుకొని సిరి, కొమరారంగ వచ్చు నజుని ♦ కొమరుని భాగ్యం
బమరులకు దూర మనఁ ద, న్నిమేషగతివిరతిఁ బొగడి ♦ నెగడరె పొరుల్.

మ॥ మణిభూషాద్యుతు ధైంద్రచాపరుచిశం ♦ పాస్కూర్తులం గూర్ప వి
రణము ల్లరితవైభవాకలన మై ♦ రాణింప నీలాబ్జపూ
రణలక్ష్మి న్దగు రాము నాముకొని త్మా ♦ రాముండు సావర్ణవ
ర్షణముం దార్చెఁ గవు ల్నుతింప నిజప ♦ ర్జన్యత్వ మొప్పారఁగన్. 307

సీ॥ పఱచినవిరులపై ♦ పైఁ గ్రమ్ము పూజడి, కుసుమాకరము సిరి ♦ కొమరు జెలువ
నగవుమల్లెల విప్పు ♦ నవహర్ష బాష్పాప్తి, గ్రీష్మశృంగారల ♦ క్షీని గణింపఁ
జలువపందిళ్ల నీ ♦ డలు ముత్తైముల సరు, ల్వర్ణాగమము కల్మి ♦ వలనుసూప
గొడుగులు చామర ♦ ల్సిడములు పద్మాది, సంపత్తి శారపై ♦ శ్వర్య మొసఁగ
నెలయు ఫలసమృద్ధి ♦ హిమరసస్ఫూర్తి హే, మంతశిశిరకళల ♦ సంతరింప
గూర్చి ఋతువు లాఱుఁగూడి యప్పట్టునఁ, పెండ్లివారిఁ గొలుచు ♦ పెనువు దోఁచె.

క॥ ఆరాచకొలము పెండిలి, కారాజపథమున రాఁగ ♦ నటఁ దగె నుత్కం
తారాజిత లగు నగరీ, తారాధిపవదనలకుఁ ద ♦ థావిధచేష్టల్. 308

ఆ॥ ఆటలాడు వెల యొ ♦ యార్ల చాపల్యంబు, మాట కేమి తద్వి ♦ మాన గతలు
మొఱుగుఁదీవె లెలయు ♦ మెలఁకువ లందలి, యక్షణప్రభాత్వ ♦ మబ్రమయ్యె.

—♦ పెండ్లివారిం గాంచు నొయారుల నివిధచేష్టావర్ణనము ♦—

క॥ చెలి యొర్తు మోముదమ్మి గ, దల సిరి వేనలియకాఁ బొ ♦ దలు నలిప జ్జీన్
గలితధ్వని మదనజ్య, కలనకుఁ దేఱంగఁ జెలిమి ♦ కత్తియఁ బిలిచెన్. 309

ఆ॥ ఒకతె మేను మఱచి ♦ యలికిపాటున వచ్చి, దృష్టితంతువులన ♦ తిప్రసక్తి
నక్కుమారవరుల ♦ హరువు లూతలు గాఁగ, నల్లఁ దొడరె లూతఁ యనువు దోఁప.

ఉ॥ తత్తటపా పెదం గదురఁ ♦ దామరసాక్షి యొకర్తు సేరి తా
బిత్తరిచూపుల న్సకియఁ ♦ బిల్చుచు వారలపై విదిర్చె నేఁ

డైత్తిన విల్లు దింప నని ♦ యేడైత మారుడు సంకు వొత్తుచున్
దత్తనువు ల్కలంబముల ♦ దాటున మాటుట కందుపాటుగన్. 305

ఆ॥ పసిడిగిండ్ల నొరయు ♦ పాలిండ్లపై నుండి, యక్కుమారవరుల ♦ నాక్రమించు
దృక్పథారసమునఁ ♦ చెలువకే తెలిపె న, తనురమాభిషేక ♦ తత్త్వ మొర్తు.

సీ॥ రవిరశ్మి లెనసి పై ♦ గవియు హారముల త, త్తులు చిఱునవ్వుతోఁ ♦ గలయఁ దార్చి
కెంపుతాకమ్మల ♦ గిటికొను క్రొంజిగి, కెమ్మొవి రుచులతోఁ ♦ గీలుకొలిపి
నీలపుంగణికెల ♦ నెఱి మించు పతకమ్ము, జగ్గుల కైశ్యమ్ము ♦ చాయఁ జేర్చి
యవయవావలిఁ గుసు ♦ మాశ మూఁగు మదాలి, యులివుకంఠశ్రుతి ♦ మలయఁ జేసి
కూర్పు సేసలు దీపప ♦ జ్జులుఁ దదీయ
ధూమలతీకలు భద్రగీ ♦ తులును వెలయ
వాలుఁజూపులతోడ ని ♦ వాళు లొసఁగెఁ
గొమ కొమలఁ గూడి యొర్తు రా ♦ కొమరులకును. 300

ఉ॥ నిద్దురలేచి యొక్క తె వి ♦ నిద్రతె వారలఁ గాంచునప్పు డ
మ్ముద్దులమోము కన్గవయు ♦ మోహవశంవదతం దలంగ న
మ్ముద్దియ పాణిపద్మములు ♦ మున్నగ నీవి నొకండు వేనలిం
బద్దుగ నొండుఁ దాల్చి యభి ♦ మానము గావఁగఁ జాలె నత్తజ్జీక. 300

శా॥ వీణం బెట్టిన తుంబికాయ కుచము ♦ ల్వీగంగ రాగిల్లి తాఁ
బ్రాణం బూనిన సన్నఁ చెల్ప స్వరస ♦ ప్రావీణ్య మొప్పారఁ గాఁ
బాణిం దాని నమర్చి గీతికలన ♦ ల్పాటింపుచు న్వచ్చెఁ బూఁ
బాణిం గూడి యొకర్తు వారిఁ గన సం ♦ పుల్లాస్యనేత్రాబ్జయై. 301

క॥ పువ్వులదండల నొడిఁ గల, పువ్వుల వారిపయిఁ ♦ జల్లెఁ బూఁబోడి యొక
ర్తవ్వలనున నిజభావము, మవ్వమునం దనరి తానె ♦ మాటాడంగన్. 303

ఉ॥ రాగము వెల్లిగొల్పెడు స ♦ రాగము సూపె నొకర్తు వారి పై
పై గమకించు దృష్టితతఁ ♦ బట్టఁగ నేరక చేర వచ్చి త
త్ప్రగనుబద్ధరంజనము ♦ పాదయుగం బటుమోవ లాక్షి కా
రాగము తత్ప్రదేశముల ♦ రంజిల నౌ వ్యపదేశ మేర్పడన్. 304

సీ॥ కనులఁ గాటుక దిద్దు ♦ కలనమై నరుదెంచె, నొకరిత మొయ్యార ♦ ముట్టిపడఁగ
దిలకంబు మోమునఁ ♦ దీర్చుచుఁ జనుదెంచె, నొక్క తె శ్రీ రంగ ♦ మెక్కి మెలఁగ
వేనలి గూర్చున ♦ వ్వెరపున నేతెంచె, నొక్కర్తు సింగార ♦ ముప్పతిలఁగ
హారము లాల్చు న ♦ య్యనువునఁ దోఁతెంచె, నొక తె లావణ్యమ ♦ భృదయ మెనయఁ

గలపము లమర్చు నెఱిఁగోన ♦ కదిసె నోర్తు, శోభనోద్యమఫలితవి ♦ స్ఫురణ తనఁ
నక్కుమారులఁ గనుఁగొన ♦ నాసపడెడు, మంగళాంగుల వేక్ష సన్మాన్య మగజ

క॥ ఆరాచబిడ్డలం గని, యారామునిఁగాంచి మరల ♦ వారామల దృ
క్సారసములె సారసములు, సారసముఖి ! వారి భాగ్య ♦ సంపద యసదే. 301

ఉ॥ త్రిప్పని చూడ్కిమై నొకతె ♦ తేకుప రామునిఁ గాంచి కాంచి తా
నప్పటియట్ల యుండె నతఁ ♦ డచ్చట వాసి చరించె నేనియున్
జెప్పె గురూపదేశమునఁ ♦ జెల్వకు యోగనిరూఢి లక్ష్యముం
దప్పని చిత్తవృత్తి యవ ♦ ధానపు సంపద నాపె యొడ్లకున్. 302

చ॥ కలుముల కల్మి రావె సిరి ♦ కందువ గావె శుభాల్లి రావె ము
ద్దులమురహారి రావె గుణ శోయధి రావె స్ఫురత్కటాక్షసం
వలనమ యిందు రావె రస ♦ భావవిహారమ గావె యంచు న
ర్మిలిచెలిఁ గూర్చు మర్మమునఁ ♦ బ్రేముడి నొక్కతె పిల్చె రామునిన్. 303

ఉ॥ కన్నులు గావొ యొడ్లు నిటు ♦ గన్గొన నేరరొ పండు వెల్లఁ దాఁ
బన్నిడి గుత్తకుం గొనెనొ ♦ ప్రాణపదం బనఁ జాలి యుండెనో
మున్నిది యిట్టిదం చెఱుంగ ♦ ముద్దర వేసెనొ యంచుఁ గాంచువోఁ
ద నైడసేయు దాని నొక ♦ త న్నదియించె నొకర్తు వాక్కులన్. 304

ఉ॥ చిల్కెను మేలిపల్కుబడిఁ ♦ జిల్క పడంతుక కుల్కు చుల్కుగన్
గల్కిమిటారి యోర్తు తన ♦ కల్మికి నీడగు చేడియన్ రసం
బొల్కెడు నమ్మచెల్ల యని ♦ యోలిమికం గవియంగ మెల్కరా
చిల్కలమేటి రాముకథ ♦ శ్రీనలువారఁ దదేకతానతన్. 305

సీ॥ పొలఁతి; కాంచితె మేల్మిఁపొలము కోసలుక న్నే, పసిడి పున్వలపూజఁపంటపైరు
చెలి; కంటె పున్నెంపు ♦ సిరి పక్షిరథక్లేప్త, హవనాప్తచరుపాయ ♦ సాన్నసార
మతివ; చూచితె గాధి ♦ జానందసంధాయి, రేద్రమ్మరుల సూడు ♦ రేవెలుంగు
పడఁతి; కన్గొంటే త ♦ పసి కుటుంబవియోగ, తాపనిర్మోకమ్ము ♦ తమ్మికోలను
జనకుని తపఃప్రభావమ్ము ♦ శైవచాప, శోలనక్రమవిక్రమ ♦ హ్తామ మవని
జామనోభీష్టసిద్ధిసం ♦ స్థాన మరయు,మమ్మ నయనోత్సవమ్ము శైఃకొమ్మకొమ్ము.

తే॥ ఒండు పలికిన పలుకె వేఁటాండు పలుకు, నొకత మెచ్చిన సంస్థానఁమొకతెమెచ్చు
నందఱకు భావరూఢి వేఁటనఁగ రాదు, భాగ్య మట్టిద కాదెయోఁ పద్మనయన.

క॥ పలికిరి మఱిమఱి చిలుకల, కొలుకులు సమ్మోదలహరి ♦ కూలంకషయై
పలుదెఱఁగుల నెక్కొని స, త్ఫలసంపద కెల్ల నాట ♦ పట్టుగ నంతన్. 3-23

చ॥ తతిగొను వజ్రపుం గళల ♦ తత్కులఁ దార్కొను మేనికాంతు లు
ప్పతిలెడు వేయుఁ జూడ్కు లటు ♦ పాల్పడఁ దమ్ములు నెమ్మిఁ దోడిది
కృతు లనఁ గూడిరా నెగడు ♦ భద్రగజమ్మున సభ్రహ స్తిపై
నతులితుఁ డింద్రున ట్లమరె ♦ నమ్మరొ యీతఁడు వైభవమ్మునన్. 3-24

సీ ముద్దుముద్దునఁ గాఱు ♦ మోముచందురు సుధఁ, గ్రోలఁగానేర్చుచ ♦ కోరనేత్ర
పలుకుపల్కునఁ దొన్కు ♦ వాక్కుప్పరససార, మానఁగాఁజాలు మ ♦ త్తాలివేణి
విప్పువిప్పునఁ బొల్పు ♦ వివిధానయవకమ, లాకర మెద మెచ్చు ♦ హంసయాన
తాఁకుతాఁకునఁ దోఁచు ♦ తనుచందనానిలు, దాక్షిణ్యమరయు ప్రోద్బలతాంగి
కలిమియొక్కొరి గా కొండు ♦ గలదె జగతిఁ
గలికి యమ్మోహనాంగు సఁ ♦ గతి మెలంగఁ
గాంచె నాయమ యవతార ♦ కలన మేటి
భావగుణరత్న పేటి సీ ♦ తావధూటి. 3-25

క॥ ఒకనిఁ గని యొండు గనుఁగొన, మొకమోటమి పుట్టుఁ జిత్త ♦ మోహవశతమై
సకలము మదనవిలాసము, సకలాగమసారత త్త్వ ♦ సంగ్రహమయ్యెన్. 3-26

తే॥ కంటి కీనల్వు రొక్కండు ♦ గాఁగఁ దోఁచు
దోఁచెడు శ్రుతిక్రమమునఁ జ ♦ తుష్టయముగ
నట్టి జగడంబు పరికింప ♦ నలవిగామి
మనము పరవశభావ ని ♦ ర్మగ్నమయ్యెన్. 3-27

ఉ॥ పున్నెమ కాక యొండనఁగఁ బోలునె యన్నకుఁ దోడు తమ్మలా
పున్నమ నాఁటి చందురుని ♦ పోడిమి లాంఛన మెత్తి కేరునా
తిన్నని మోము సోయగము ♦ తీరున నొప్పెడు సోరు గంటిరే
యెన్నఁగ నిట్టు లుండ వల ♦ దే సుమబాణు విలాస మొక్కటన్. 3-28

చ॥ మగలకు మేటి సంపదల ♦ మండన మాశ్రితకల్పకంబు భా
వగరిమ మూలకందము న ♦ వప్రతిభాసి మహాత్సవంబు శ్రీ
సుగమరసానుబంధము ప్ర ♦ సూనవిశేషవిలాస మాఁ గదే
జగినగుమోము చెల్వమునఁ ♦ జెల్వగు రాచకొలంబు చెల్వరో. 3-29

సీ॥ చూడ్కి సోకినఁ జొక్కు-♦చొక్కార మిక్కగాఁ, బాలుగారు కపోల♦ భాగములకు
నరచందు పుట్టున ♦ ట్లనఁ గాంతిఁ బూరించు, చక్కని యలికసం ♦ స్థానములకు

నల పవడంపుఁదీ ♦ వల పండ్లొ యివినాఁగ, రసముబ్బు మోవుల ♦ రాణువలకు
 నవనవోన్నేమావ ♦ యవలక్ష్మిఁ జెన్నారు, కల్పద్రుమవిశేష ♦ కల్పనలకు
 నెంతలావణ్యసామగ్గి ♦ యెక్కటి గొన
 నెట్టి జతనంబు వలసె వా ♦ ణీశునకును
 భువనమోహనరూపము ♦ ల్పొందుపడఁగ
 నొక్కపరి వీరి సృజియింప ♦ నూహఁ జెంప. 330

తే॥ కలిగెఁ గన్గంటఁ గన్నులు ♦ గల ఫలంబు, చాలు నాకల్ప మాకల్ప ♦ సంస్తవంబు
 నుడికి మదికిని వలయు వే ♦ శోల్లఁ బొగడ, నేటికిఁ బెద్ద జని నిడ్డ ♦ నియతి నియతి.

క॥ శ్రీసముపేతం బెయ్యది, యాసేచనకంబొ దాని ♦ నరయుట కన్న
 భాసురశాస్త్రవిశేషా, భ్యాసఫలము గలదె శ్రేయ ♦ మన నది గాదే. 331

తే॥ ఎఱుఁగమే సీత నూర్చిల ♦ నింతవట్టు, వారి కెఱుఁ దీసిపోయెడు ♦ వారు గారు
 మాండవియు శ్రుతకీర్తియు ♦ మహితసుగుణ, రూపవిభ్రమలక్ష్మిని ♦ రూపణమున.

ఉ॥ ఆనవమోహనాంగులను ♦ నవ్విధి నొక్కటఁ జేర్చి యుంచి న
 ట్లీనవమోహనాకృతుల ♦ నివ్విధి నెక్కటి నేర్చి మించి యీ
 శానుని మెచ్చికో ల్వడయ ♦ శారద కూర్మి మఱిది కూర్చె గా
 దేని రసాబ్ధితావహద ♦ నీదృశసంపద లుల్లసిల్లునే. 332

క॥ అక్కయుఁ జెల్లెండ్రును జిగిఁ, జక్కని చుక్క లలమరుని ♦ సాంబ్రాణులు దా
 రొక్కడఁ గోడం ద్రైరన, మిక్కిలిపు న్నెముల కలిమి ♦ మేల్మి మెఱయదే.

ఆ॥ ఏమి నోము నోమ ♦ రెవ్వార లెప్పట, నెందునేని ఫలము ♦ లెనయ రెట్లు
 జనకుయోగసార ♦ సంపద గాకున్న, నిట్టిభాంధవంబు ♦ పట్టపడునె. 333

క॥ అనుచు నెడముడికిఁ బుటభే, దన మొదవ రసోదయంబు ♦ దలకొనఁ బుటభే
 దననారీమణు లటులా, దినుసుసుభోర్మికల మునిగి ♦ తేలుచు నుండన్. 334

సీ॥ మినుముట్ట నెదురుకో ♦ ల్గాని తూర్వరవణాలి, కైండ్రవాద్యశ్రేణు ♦ లర్చలొనఁగ
 నాటకశైల యాట ♦ పాటతేటల హంగు, లచ్చర ల్లన్నుల ♦ నద్దకొనఁగ
 స్తుతిపాఠకచయవా ♦ చోయుక్తిపటులీల, లెంచి గీష్పతి గుర్తు ♦ లుంచి పొగడఁ
 దులకించు వేత్రహా ♦ స్తుల హెచ్చరికలకై, యెలమిదిక్పాలు ర ♦ త్తైత్తి చూడఁ
 గోసలాత్మజ నోము పే ♦ రొన్న ఫలము
 కలిమిచెలువ యెయారమ్ము ♦ కందళమ్ము

వెరసఁ గల్యాణమండప ♦ పరిసరస్థ
లమ్ము దమ్ములతో సుమా ♦ శమ్ము వెలయ.

33౮

క॥ అయ్యవసరమున మేలున, తియ్యదన మ్మిట్టు లనఁగ ♦ దేవుని తరమే
నెయ్యపురసమున సోనలు, డయ్యక ప్రనహించె రిత్త ♦ డంబర మెడగఁ. 33౯

తే॥ సగరవంశ్యుల బలఁగంబు ♦ సాగరంబు
నాఁ జనుం గద జనకు జ ♦ నతకు నట్టు
లబ్బె సారస్వతవిలాస ♦ మనఁగ నెదురు
కొనియె నొండొంటి సిరి మీటి ♦ కుధరతనయ.

3౪౦

తే॥ పలికె నవ్వేళ ముద మొప్ప ♦ బ్రహ్మపుత్రుఁ
డనఘజనకునిఁ గాంచి వి ♦ న్ననువు దోఁప
శుభముహూర్తము దోఁతెంచె ♦ సారిది మేలి
కృత్యములు గూర్ప వలయు ని ♦ రత్యయముగ.

3౪౧

క॥ అనిన నతఁ డనియె నేరిమి, ననఘా; యఖిలార్థమునుఁ ద్వ ♦ దాయత్తమనె
మ్మనమున నయోధ్య నట్టులుఁ, జను మిధిలం జూడ సమర ♦ సం బలరారఁ.

తే॥ మంగళాచారపూతలై ♦ మహిత లగుచు, నాదు కన్నియ లున్నారు ♦ వేదిసన్ని
ధానమున దేవతార్హణా ♦ ధానమునఁ బ్రశస్తిసంస్కృతహుతవహా ♦ జ్వాలనఁగ.

క॥ మీ యనుశాసనమున నెది, యేయనువున నెరప వలయు ♦ నేనిఁ దదేకా
ర్థాయత్తుఁడనై మెలఁగెద, మాయెడ నవధానమునఁ బ్ర ♦ మాణం బీరల్. 3౪౨

మ॥ అనినఁ సంతస మంది మందిరము డా ♦ య న్వచ్చు నవ్వారిఁ జం
దనలాజాక్షతపుష్పమశాక్తికముఖా ♦ ర్థవ్యాప్తుతి స్నేసలుం
దనుఁ బోలం గలవారి దీవనలు మో ♦ దం బొప్పఁ గూర్పించి తా
ననుమోదించె శుభప్రవేశ మిదె యా ♦ నంచున్ సుసిద్ధార్థుడై. 3౪౩

వ॥ విశ్వామిత్ర శతానందులం బురస్కరించుకొని తక్కిన తపోధనులంగూడఁ గలిపి
కొని.

౪౩౬

క॥ అభ్యుదయ హోమామకృత్యము, లభ్యర్హితుఁ డట నొనర్చె ♦ నంచితముగఁ ద
త్సభ్యులు మేలని పొగడఁగ, నభ్యుచ్చపదారురుక్షుఁ ♦ డతఁ డగతనయా. 3౪౪

క॥ అంత మహూచైచ్చర్విభవం, బంతకు సంతకు ననంత ♦ మై యలరారఁ
సంతసము పేరి సంద్రము, వింత వెలయ వెల్లివిరియు ♦ విధ మేర్పడఁగఁ.

సీ॥ తన యుపేంద్రతకుఁ గూర్చిన నందనంపు శి, ల్పపు బోధె లొప్పారవఱలుదానిఁ
దన సార మగు సారు ♦ దగ మగదాల త, ఘ్నల మిఱుమిట్టులు ♦ గొలుపుదానిఁ
దన సాగరంబు పొం ♦ పున నింపుసింగారఁ, పుం బూరమునఁ దెర ♦ ల్వాలయుదానిఁ
దన యభిరామచం ♦ ద్రపదంబున నసంబు, కలన లేవెన్నెల ♦ ల్గాయుదానిఁ
దనదు శోభనకై శోర ♦ కనవలక్షి
కొంబనుల చిత్తరువుల నె ♦ కొనెడుదానిఁ
గనియెఁ గల్యాణశాల రా ♦ ఘవుఁడు ముద్దు
లొలుకు నగుమోముతోడఁ ద ♦ మ్ములుచు మొనయ.

38౯

క॥ సమయజ్ఞులు మునులు శుభో, ద్యములు కుమారు లటు మంగ ♦ శాయతనము సే
ర మలయ నయంముహూర్త, స్సముహూర్తోఁ స్తనిరి మహితఁసూన్యతకలనన్.

క॥ కైదండ యొసఁగి శుభసం, నాదము లలరారఁ గుసుమ ♦ వర మెనఁగ నా
మోదము పొసఁగఁగఁ బరిణయ, వేదిఁ బ్రవేశింపఁ జేసి ♦ వేదోక్తవిధిన్.

390

తే॥ జనకుఁ డధికశతానంద ♦ సహితుఁ డయ్యు
నల శతానందుఁ డాదేష్ట ♦ యై యెలర్ప
శౌరిచతురంశమూర్తిస ♦ త్కార మెంచి
ధర్మపత్నీసమేతుఁడై ♦ ధర్మరతిని.

391

ఆ॥ ఘను వశిష్ఠుఁ గాంచి ♦ కల్యాణమూర్తి శ్రీ, రాము లోకరాము ♦ రాణ దనరు
వైభవంబు తోడి ♦ నై వాహికిం గ్రియ, నడుపుమయ్య విధిస ♦ నాథముగను.

మ॥ అన నౌగాకని యామహామహుఁడు నె ♦ య్యం బొప్పఁగా గాధినం
దనముఖ్యు ల్బునిముఖ్యు లమ్మెయి శతా ♦ నందుండుఁ డోడ్పాటన
నొసయం గూర్చు ప్రపాంతరస్థ యగు స ♦ మ్మోదావహా న్వేది నొ
య్యన గంధాక్షతపుష్పసారశుభల ♦ క్షౌర్యానుచర్యారతిన్.

392

వ॥ అలంకరించి మఱియు సువర్ణపాలికలు సాంకురంబులగు చిద్రకుంభంబులు సదం
కురాధ్యంబులగు శరావంబులు సుధూపకంబులగు ధూపపాత్రవిశేషంబులు శంఖ
పాత్రలు సుక్రవంబులు స్వర్ణాభిపూరితంబులు లాజపూర్ణంబులు నక్షతాభి
సంస్కృతంబులు నగు పాత్రికాగ్ర్యంబులు నెలకొలిపి సమదర్శనమాస్తరణంబు
లెలయించి విధివన్మంత్రపూర్వకంబుగ నవ్వేదికపై జాతవేదునిం బ్రతిష్ఠించి
వేదోక్తవిధానంబున హోమామానుసంధానం బొనరించి జనకరాజేంద్రుని కెఱిం
గించిన నమ్మహాత్ముండు సహపత్నీకుండై శుభాత్మికలు స్వలంకృతలునగు
కుమారికామణులం గూర్చుకొని.

393

తే॥ అంకురార్పణవిధి దేవ ♦ తానయనము

మున్నుగా స్వస్తివాచన ♦ ములునుఁ గూర్చి
మారగురు లనఁ జగు నక్కు ♦ మారవరులఁ
గోరి పూజించెఁ గోర్కులు ♦ గొనలువాట.

3౫౬

శా॥ పాద్యాఘ్నాంచదనర్థ రత్ననివహ ♦ ప్రాజ్యాసనాథ్యంబు సం
పద్యోగోచితగోచయాంబరమణి ♦ ప్రాగ్భారభూషోజ్జ్వలం
బుద్యన్మంత్రకలాకలాపమునివా ♦ క్యోదారసంభావనా
హృద్యంబౌ మధుపర్క మిచ్చె నృవరుం ♦ డిప్తాప్తి నల్లుండ్రకున్.

3౫౭

సీ॥ ప్రామిన్కుకొమలు పా ♦ పట నుంతు రెద్దాని, కోమలానుజరజః ♦ కుంకుమంబు
సంతరింతురు దేని ♦ శాపాయుధశ్రేష్ఠ, లంతరంగంబున ♦ ననవరతము
దన పావనత్వంబు ♦ దరము మీఱఁగ యన్న, రందమై పొడమై స్వ ♦ ర్గప్రసవంతి
చిన్నారి పొన్నారి ♦ చేతుల లాలించుఁ, దొడలపై నిడి దేనిఁ ♦ గడలికన్నె

యదె యహల్యాఘహారి పా ♦ దాబ్జయుగల
మబ్జెఁ దన కని సహచరీ ♦ హస్తదత్త
కనకకలశోదకంబులఁ ♦ గడిగి తాల్చె
నతఁడు శిరమునఁ దత్తిర్థ ♦ మగతనూజ.

3౫౮

క॥ పాటిల్లు పున్నెముల పరి, పాటి వివిధసూ తెదీయ ♦ పదజలలబ్ధిన్
నాటికి నేనే ధన్యుడ, నేటి కితం డొండు గలిగె ♦ నీరజవదనా.

3౫౯

క॥ సంకల్పసిద్ధుఁడు మహా, సంకల్ప మొనర్చి సత్త్వ ♦ సచపుష్పహిర
ణ్యాంకితశయుఁడై జనకుఁడు, శంకాతంకములు తలఁగ ♦ సంయమపరతన్.

శా॥ అవ్యక్తప్రభవుండు బ్రహ్మ యని య ♦ ట్లర్కుం బ్రశంసించి త
ద్వివృత్రీజనితాన్వయంబున మహా ♦ శేజోఽర్థు లైత్వాకులన్
భవ్యాత్మస్థితి నెంచి స్వాత్మనిమిస ♦ ద్వంశంబుఁ గీర్తించి చి
ద్భావ్యశ్రీ రఘురామ; దేవ; తత్తమాం ♦ దాస్యామి యం చాదృశిన్.

3౬౦

ప॥ ఆనందనాగరోన్మజ్జనజనితామేయపారవశ్యంబునం బొదలుచు.

3౬౧

జే॥ సీత సర్వాభరణవిభూ ♦ షితఁ గృశాను, సన్నిధిం జేర్చి యధిపుఁ డాసత్తిరాఘ
వాబిముఖుఁ డయి యాక్షణ ♦ మనియెఁ గోస, లాత్మజానందవర్ధనుఁ నను వెటింగి.

—♦ శ్రీ మై థి లీ ప విణ య ఘ ట్ట ము ♦—

ఉ॥ ఈయది సీత నాసుత స ♦ దీడిత త్వత్సహధర్మచర్యకుం
బాయక నిల్చు సాధ్య పర ♦ భాగమహాన్నత చాయ వోలె ని
న్నేయెడఁ గొల్చు భద్ర మిక ♦ నింతి కరంబుఁ గరంబునం బ్రహ
ర్నాయితవృత్తిఁ గైకొనుము ♦ సంపద పొంపెసలారు చుండఁగన్. 318

మ॥ కృతకృత్యుం డన నేన మత్కులము సం ♦ కీర్త్యంబు మున్నాడి శ్రీ
పతి; సీత త్వము దెల్పె నారదుఁడు స ♦ ద్భావంబున న్నేటికి
య్యతిలోకోదయలబ్ధి మంటి నినుడా ♦ యం గంటి లోకావన
ప్రతిభాసిత్వము నంటి యీవలను సం ♦ భావించు త్వద్భావనన్. 319

ఆ॥ అనుచు ధార వోసె ♦ నగ్నిసాక్షికముగ, సీత కరము రాము ♦ చేత నునిచి
ధరణినాథుఁడు సహ ♦ ధర్మాచరణసత్ప్ర, తిజ్ఞ రాముఁ డెలమి ♦ దేటపఱప.

క॥ సాధువచనాప్తి సభ్యు ల, సాధారణకుసుమవృష్టి ♦ స్వస్వదనులు న
మ్మైధిలుని భాగ్య మెంచ స, మేధితక్షూర్శరవ మెనఁగె ♦ నిందును నందున్.

మ॥ బహుజన్మారితకర్మబాధనివహా ♦ ప్రకాంతి నర్థించి ల
క్ష్మీ హరిం గూర్చుటగాఁ దలంచి యిలన ♦ శ్రీకు ల్లహు ల్కన్నెలన్
సహధర్మంచర యంచు వోడ కిడి స ♦ త్సంపత్తిఁ గైకొందు రా
సుహితత్వం బిటు గన్న యానృపతి ను ♦ శ్లోకత్వ మింతింతయే. 320

మ॥ తను నొప్పింప సురాసుగు ల్లడఁగి మో ♦ దం బేడ ఘోషింపుచున్
గని బుష్కిన్ జలబుద్ధి శౌరి కొనఁగం ♦ గాఁ డబ్బి చేచేతులన్
దన యజ్ఞక్షీతి పండె నాఁ దనరు సీ ♦ తాలక్ష్మీ శ్రీరాముఁ బే
ర్కొని యర్పించెఁ బ్రహర్షియై జనకుఁ డా ♦ కొండే కృతానుం డిలన్. 321

తే॥ అమ్మెయిని లక్ష్మణున కిచ్చె ♦ నాన్మజాత
నూర్చిల సలక్షణునకు రి ♦ నార్చి భరతు
న కల మాండవి శత్రుఁఘ్ను ♦ నకు సమృద్ధిఁ
దనరు శ్రుతకీర్తి గీర్తించె ♦ ననుజుఁ డొసఁగె. 322

ఆ॥ నామకీర్తనంబు ♦ నలువొంద నందఱు, బేర్కొ బిలిచి సుతుల ♦ పేరు లుగ్గ
డించి పాణు లందుఁ ♦ డంచు లాలించి య, ర్పించె జనకనృపతి ♦ క్షీతి పొనర.

క॥ అందఱును సౌమ్యమూర్తు ల, నం దనరాచితిఁ చరిత ♦ నంద్యవృత్తం
బొందితి రింపొందితి య, కం దగు పత్నుల గ్రహింపఁ ♦ గాఁ దడ వేలా. 323

ఆ॥ అనెడు జనకు పలుకు ♦ లర్థి గ్రహించి ప్ర, తిగ్రహించి రాది ♦ దేవకల్పు
లక్ష్మమారవర్యు ♦ లాచార్యమతధృతి, ధుర్యులై కడంగి ♦ తొడరు వేడ్క.

క॥ సమయం బన నదె కాదే, సుమబాణోజ్జీవనార్థ ♦ శుద్ధాషధి ; త
త్క)మ మరసి శుభోదయమున, నమరగురుప్రతిభు లట్టు ♦ లానతిసేయన్.

మ॥ కలితస్వస్థ్యయనోక్తు లైదువల స ♦ త్కల్యాణకాశాస్యరీ
తులు వైతాలికసంస్తుతు ల్కవివచ ♦ స్తోష్టూయ్యమానేతివృ
త్తలసన్మంగళగీతవాద్యయుతనృ ♦ త్తప్రక్రియారంభగుం
భలహర్యుత్సవరంగభంగులుఁ దగె ♦ న్భావప్రభావోన్నతిన్.

321

తే॥ మెలఁతుకల వాతెఱలకు నె ♦ మ్మేని కాంతి
పూరముల పెందెరలు మించు ♦ పోడుములకుఁ
దెఱఁగువడు కనుఁబా టింత ♦ తెరలఁ జేయఁ
దెర ఘటెంతురు మరున కే ♦ డైట వొసంగ.

322

క॥ ఇంబుగ నద్దంబుల బిం, బంబులు గననై న మరుని ♦ పాడిసిలుఁగునన్
బింబాధరులు తదిద మి, త్థం బను నిర్ణయము లేమిఁ ♦ దలఁకుచు నుండన్. 322

తే॥ అప్పచం బొనరింపంగ ♦ నపుడు చాఁచి
నట్టి కన్నెల కేల్దమ్ము ♦ లలరువిలుతుఁ
డెగిచి తమపై నిగిచ్చిన ♦ యిషువు లనుచు
వరులు లోలో దలంచుచు ♦ వడఁకుచుండ.

323

మ॥ తని వొప్పెం బులక ల్దలిర్చె మది సఁ ♦ త్రాసంబుతో సంతసం
బెనసెం దత్తరపాటు దోఁచెఁ బెరసెన్ ♦ హ్రీవృత్తి యుత్కంఠతోఁ
బెనఁగెన్ రాగరసోదయంబు తలఁపు ♦ ల్పెల్లూరెఁ జీకాకు మే
కొనె మారుం డొఱపై వధూవరులపై ఘూర్ణిల్లు నప్పట్టునన్.

324

తే॥ రమణ గుడజీరుకాదిధా ♦ రణము పొంటె
శుభముహూర్తంబు ఘటికలు ♦ చూచి పొసంగ
నమ్మునిత్రయ మొరులు స ♦ మంచితప్ర
పంచితాశాస్యకలనోప ♦ పత్తి మించి.

౩౦

క॥ సవిధములగు విధులకుఁ ద, త్సవిధస్థితి వలని వలను ♦ జానొంద ధృవం
ధృవ మనుచుఁ దదావరణము, వివరణ మొనరింపఁ జేసి ♦ వేడుక లూరన్.

క॥ సంయమము పొనరఁ జేయ శు, భంయువిధిజ్ఞులు మహాను ♦ భావులు నవ్వా
చంయము లితరేతరదృ, క్సంయోగవిధానసంప్ర ♦ సాదముఁ గూర్చు. 352

సీ॥ శ్రుతిపథంబున కెక్కి ♦ సూన్యతంబగు వాక్రప్, మాణంబు ధాటికిఁమానుపడుచు
జనకాన్వయాబ్ధిసం ♦ జనితామృతస్యంద, మన ననుమానంబుఁబెనుచుకొనుచుఁ
బద్మగుంధుల వాసిఁ ♦ బాటిల్లు నుపమ యు, త్తమజాతిఁ దలఁపింపఁదనివెనయుచు
నర్పించుతఱిఁ జాఁచి ♦ నట్టి కే ల్బలపుష్ప, వతి కల్పలతిక గా ♦ భ్రాంతమగుచు
నున్న పెండ్లికొమారుల ♦ యల్ల మప్పు
డెరవులే కెల్ల తానె యా ♦ నీక్షణమునఁ
గన్న ప్రత్యక్షమున ధృతి ♦ గాంచి మించె
గొఱత లన్నియుఁ దీఱంగఁ ♦ గువలయాక్షి. 353

క॥ పొలివోని తఱుకు లొకఁడై, చెలఱేగె వధూవరములు ♦ సిరి నలువారక
గలసి పరస్పరదృక్కల, నలు వెదచల్లంగ ననువు ♦ నం దగు వేళక. 354

ఉ॥ ఆసలు చొడ్డు లై నను స ♦ భాంగణ మయ్యది మోహనాంగు ల
భ్యాసము క్రొత్త భావజుడు ♦ భాసురుఁ డాఱని క్రౌర్యమూని స్వీ
యాసురవృత్తి సూపుఁ ద్రప ♦ యట్టిటు సేయును వారిచిత్తవి
న్యాసము వారికే తెలియ ♦ నాఁ గదె యత్తటి మత్తకాశిని. 355

సీ॥ చరణాబ్జముల వ్రాలి ♦ సంభ్రమంబున రస, మానలే కలునిటు ♦ నాసఁ బెనఁగుఁ
బైఁ బ్రాఁకు వెట్టంగ ♦ భావించి తడఁబడి, మొదలి కందువ సేరి ♦ ముడుఁగఁబాటు
నూనూఁగు గలు లట్టె ♦ నూల్చొల్పి దెసలకై, యుంకించి యొకక్రేవ నొత్తిగిల్లుఁ
దెగి యెట్టకేలకుఁ ♦ దివిరి పైకొనఁ బోయి, యెదిరితాఁకునఁ గాంచు ♦ నుదిలపాటు
సారిది గొండాక్కతావందఁ ♦ జొక్కివిలుచుఁ
దనియు నొక్కింత దార్ద్యంబు ♦ పనుపడంగఁ
గన్నియల కన్గవల తొలి ♦ కాన్పుచూపు
తేటిపిల్లల దాటు వెం ♦ బాటు గదుర. 356

తే॥ నాటి చూపున మెలకువ ♦ నేటి మఱపు
నొక్కఁ డయ్యెనుఁ బ్రతియోగి ♦ యోగశక్తి
మేటి గాఢాకొక్క రాముండు ♦ బోటిమిన్న
యలఁతియో యానె పారవ ♦ శ్యంబు మహిమ. ౧౯౭

క॥ మేలున మేలే తోచునుఁ గాలోచిత మగుచు నట్లు ♦ గా దన నిత్య
శ్రీలాలితు లాదంపతు, లాలోలతఁ గాంచు టబ్ర ♦ మగరాజసుతా. 3౮౮

సీ॥ తన యంఘ్రిలకు సాధ్వి ♦ తనుపార మ్రొక్కిన, శిరమున నప్పాట ♦ సేస లిడుచు
నుచితసంవాహన ♦ యుక్తిఁ బ్రేముడి సూప, ముఖచంద్రలక్ష్మిపె ♦ మోహపడుచు
నెద వ్రాలి నీదాన ♦ నేనంచు రుచిఁ బెంప, నాసాసఁ గౌగిట ♦ నలముకొనుచుఁ
దటి వేచి మోమునే ♦ స్తమున కక్కటపడ, గిలుకుటందెల సడి ♦ కలుకు గనుచు
నొలపు మెయిఁ గ్కిందుమీఁదుగా ♦ నొండాకొండ
కలికిచూపుల వ్యాపార ♦ గరిమ మీఱఁ
దత్పరత గూర నేత్రావ ♦ ధానకేళి
సలిపె జానకితో రామ ♦ చంద్రుఁ డపుడు. 3౮౯

ఉ॥ కన్నులు గల్గిన స్థలము ♦ గల్గదు దేశము కాల మొక్కఁడై
మున్నొడఁ గూడు నాసుకృత ♦ ము స్థలవంతముఁ జేయ మేలిమే
ల్గన్నదె కాన్పు గాక యెది ♦ గన్ననుఁ గానుపె యమ్మహాత్మనం
బున్నటు గన్న వారలదె ♦ యత్తమజన్మ మనుత్తమక్రమా. 3౯౦

వ॥ పదంపడి యవ్యధావరచతుష్టయంబు విధిజ్ఞం బయ్యునువిధితనయబోధితం బగుచు
సంకల్పపూర్వకంబుగ వైవాహికకల్పప్రయుక్త తంత్రవిధానంబునకుం దలకొని
దీక్షితంబై యగ్నిసమక్షంబునం బాణిగ్రహణం బొనరించి యోక్త్రమాంగల్య
ధారణంబు నక్షతారోపణంబు మున్నగు సదాచారంబులు నిర్వర్తించి ప్రధాన
హోమాదుం బాచరించి సప్తపదవిన్యాసోపక్రమంబున సాప్తపదీనసఖ్యంబు సంపా
దించి జాతవేదునకుం దత్సోదర్యుండగు నాచార్యవర్యునకుం బ్రదక్షిణంబుగా
వించుచు నేతెంచి శమీపల్లవాజ్యాదినమ్మిశ్రితంబులగు లాజల నంజలిం గైకొని
ప్రదక్షిణజ్వాలాభ్యంచితం డగు హవ్యవాహునకు సమంత్రకమ్ముగ ముమ్మాటు
సమర్పించి యమ్మెయిన కడమప్రయోగంబునుఁ గడపి మహాజనాశీర్వాదంబులం
గ్రహించి జగత్త్రయమంగళాచరణానుసరణంబున నభ్యర్చితం బయ్యె నయ్యెడ.

క॥ దీపాలపల్లెరము లు, దీపితరుచిజాల లగుచు ♦ దివ్యాంగనలక
రూపించు మంగళాంగులు, ప్రాపింపఁగఁ జేసి పలుకు ♦ బడు లొప్పారక. 3౯౧

తే॥ విశ్వజనని వివాహంపు ♦ వేడ్కనేని
గౌరి కల్యాణ మనుచు మం ♦ గళము లెలమిఁ
బాడఁ దొడఁగిరి సర్వతో ♦ భద్రముగను
సర్వమంగళ ; నినుఁ బోలు ♦ చాన గలదె. 3౯౩

ఉ॥ పువ్వులుచల్లి సేసలిడి ♦ పున్నెఁపుఁ గప్రపు దివ్వె ధూమము
 ల్మవ్వము మీఱఁ గేల్వల ♦ మైకొని కన్నులనద్ది దీవనల్
 నివ్వటిలంగఁ జాలు ఫల ♦ నిష్ఠలఁ బోల నొసంగి రుత్తమల్
 జవ్వను లయ్యరుంధతి ప్ర ♦ చారము మున్నుగ భవ్యమూర్తులై. 3౯౪

తే॥ దవ్వుదవ్వుల నున్ననుఁ ♦ దవిలి కొలిచి
 ప్రార్థన లొనర్తు రేసాధ్యి ♦ భద్ర మొసఁగ
 నయ్యరుంధతి కోరితా ♦ నరుగుదెంచి
 సేసలిడె నింక నామేలు ♦ చెప్పఁ దరమె. 3౯౫

మ॥ పునరు క్తం బనరాదు నారదముఖు ♦ ల్పూఁదేనె లొల్కించి పెం
 చిన గీతిక్రమ మచ్చర ల్పెనఁచు ను ♦ శ్రీనృత్తవైచిత్రి ది
 వ్యనవోత్సాహవిధేయవాద్యచయనా ♦ భాగ్యంబు రామావసం
 ద్రుని కల్యాణమహేశ్వరవంబుననుఁ దో ♦ డ్తో నట్లు గన్పట్టఁగన్. 3౯౬

క॥ సామనసము మానుషమును, సామనసాసారముననె ♦ సరియగు ననరా
 కామెయిఁ దార్యత్రికవి, ద్యామహితత్వమునఁ గూడ ♦ నననై మొనసెన్.

మ॥ మతి నుప్పొంగు హితు ల్కరంబు లిడు సా ♦ మంతుల్ శుభస్వస్తిసం
 శ్రుతిఁ జూపట్టు పురోహితు ల్వరసను ♦ శ్లోకావధాను ల్కవుల్
 స్తుతిగీతాధ్యులు మాగధుల్ రసికచే ♦ తోనాయకు ల్లాయకుల్
 మితికి స్మృతి తలిర్చి లెల్ల విబుధు ♦ లేలంచుఁ గీర్తింపఁగన్. 3౯౭

సీ॥ క్రొత్తక్రొత్తగఁ జేర్చు ♦ కొన్న విన్యాసంబు, లనుమతభేదంబు ♦ లనువుపడఁగ
 విమలగేయాంశంబు ♦ వెరవున రసభావ, కలిక లొండొండ ము ♦ కాగారు గాఁగ
 నంగహారస్ఫూర్తు ♦ లంగహారవిశేష, కలనల దెసలకుఁ ♦ గాంతు లొసఁగ
 నాకేకరాదిదృ ♦ గ్వ్యపారములఁ గల్వ, పూల దీర్చిన చాంది ♦ నీ లెసంగ
 లలితనేపథ్య మొకవింత ♦ వలపు గూర్పఁ
 గలికితన మెన్న నలువకుఁ ♦ గా దనంగఁ
 జదురుచదురునఁ జూపిర ♦ చ్చరల కెలమి
 బాట వెలయింప నేర్చిన ♦ పణ్యసతులు. 3౯౮

ఆ॥ మనము వాక్కు రామ ♦ మయములై కవగూడఁ
 దాలమానగతుల ♦ లీల లొలయ
 మాను లా ననంగ ♦ మానితస్థితి నాడె
 దేటగీతి నొక్క ♦ యాటవెలఁది. ౪౦౦

తే॥ అమృతపరమాణువులు దురి ♦ తాపహములు
 శోభనాలంకృతివిశేష ♦ సురుచిరములు
 లలితలలితము లగు పద ♦ ములను రాము
 కథలు వర్ణించి రపుడు స ♦ త్కవులు ప్రీతి.

౪౦౧

సీ॥ క్షీరసాగరశయ ♦ నా; రామ; యనుచును, దేవగాంధారిని ♦ రైశ మొప్ప
 నన్నుఁ బాలింపంగ ♦ నడిచి వచ్చితివో ధ, రణి కంచు మోహన ♦ ఫణితి దనర
 ధన్యు లెందఱో యిందు♦దాశరథీ; యంచు, మలయమారుతలీల♦లాలయుచుండ
 నిటు గొనియాడు నా ♦ మెడ దయ యనుచుఁబుం,స్తోకిలధ్వనిపై ని♦కొసరుసూప
 సంప్రదాయవిశేషప్ర ♦ సక్తు లూను, గతిగమకగీతు లానంద ♦ కలన లీన
 గాయకులు నేర్చి నెరపిరి♦కటకుతాలు, గరగ రాముని పెండ్లి వేడ్కలకుఁగరగి.

క॥ ఇమ్మై నిఖిలసుఖమ్ముల, కిమ్మై నిమివంశపావ ♦ నేచ్ఛాసఖమై
 యమ్మైధిలీవివాహమ, హ మ్మైధితవిష్టపోద ♦ యమ్మై వెలయన్.

౪౦౩

—♦ బువ్వముబంతి వర్ణనము ♦—

క॥ వియ్యఁపు బువ్వము బంతులు, నెయ్యము తియ్యము దలిర్ప♦నెలకొల్పుటయున్
 సయ్యాట లుప్పతిల్లఁగ, నయ్యభయము పరిజనములు ♦ హర్షాధ్యములై.

౪౦౪

వ॥ తమతమ పనుల వలనుల మెలంగు నప్పుడు.

౪౦౫

క॥ మజ్జనము లాడువారు న, మజ్జనములఁ బిలుచువారు ♦ మండనకలనా
 సజ్జతఁ బొనరుపడెడు వా, రజ్జగజట్టున సుమాళ ♦ మగ్గల మయ్యెన్.

౪౦౬

తే॥ ఋత్విగాచార్యముఖ్యు లా ♦ ఋషివరేణ్యు
 లగ్రగణ్యులు ద్విజులుఁ గృ ♦ తాన్థు లగుచు
 నొకనివేశనమున నుత్త ♦ మోత్తమక్ర
 మాంచితాభ్యర్హణావాప్తి ♦ నలరుచుండ.

౪౦౭

తే॥ పెండ్లికొమరులు వియ్యఁపుం ♦ బెద్ద లైదు
 వలునుఁ బెండ్లికొమార్తెలు ♦ వరుస లొప్పు
 మీఱ నర్హస్థులంబుల ♦ మించు మణిమ
 యాసనంబులఁ గూర్చుండి ♦ రనువు మెఱయ.

౪౦౮

క॥ వచ్చెడువా రాశాలలు, చొచ్చెడువా రర్హణలకుఁ ♦ జొక్కెడువార్తై
 పెచ్చుపెరిగె విభవము పెం, పచ్చుపడఁగ నమ్మహామ ♦ హాతిధ్య మొగిన్.

తే॥ ఆత్మజనములు దూరదే ♦ శాగతు లను
నా విభేదంబు లేక మా ♦ న్యత్వమును స
మత్వమునఁ గూర్చి యచ్చించు ♦ మైథిలునకు
నిచ్చ నివృత్తు తలపు లి ♦ ట్లెన్ని గలవొ.

రగం

తే॥ మున్న గొన్నికథాలత ♦ ల్మొనసె జొంప
ములనుఁ బుష్పించెఁ బదపడి ♦ వెలసె రసము
ఫలము లొప్పారె నిప్పట ♦ భావినీ ; ర
ఘూర్వహవివాహవాసంతి ♦ కోత్సవమున.

రగం

క॥ పావనులౌ జనలు సుసం, భావన తనరార రత్న ♦ భాజనముల నిం
పావహిలఁగ వడ్డన లు, వ్యావించిరి త్తాతలేందు ♦ భావము పొంగె. రగం

సీ॥ నెల తప్పులెంచి వెన్మెలయొప్పుమించి చె, న్నగుమోములు నగుసోయగము లమర
రతి చిన్న గేరి భా ♦ రతి వన్నె మీతీ కు, ప్పులు పలుకులు కోటి ♦ కోటి సేయ
వలతేని విలిచి చి ♦ ల్వలతేని గెలిచి చూ, పులు కోపులును సొల ♦ పులు ఘటింప
రసరీతిఁ బెట్టి సా ♦ రసజాతి గిట్టి మో, పులు మెలపులు స్ఫుర ♦ ణలఁ బొసంగ

గిలుకుటందెల రవళుల ♦ కలిమి వలని
బాళిఁ గంకణక్వణనము ♦ లేకులు సాఁప
వడ్డన లొనర్చి రపుడు మా ♦ తొడ్డి వేల్పుఁ
గన్నియలఁ దక్కఁగొనఁ జాలు ♦ కరిగమనలు.

రగం

క॥ ధ్యానావనములై యీ, శానార్హణలం బొనర్చి ♦ సలలితహరిగీ
తానాదమాధురీసఁ, ధానాధ్యముగా భుజింపఁ ♦ దలకొని రంతె. రగం

ఉ॥ రామకథామృతోచితము ♦ రస్యమునౌ రస ముప్పతిల్ల త్తా
రాముఁడు గూర్చి నట్టి గుణ ♦ రమ్యములైన పదార్థము ల్మహా
ద్దామతఁ బాకశుద్ధిఁ గని ♦ తత్పరత న్దనివందఁ జేసె వి
ద్యామహితాత్మలౌ విబుధు ♦ లందఱు మేలని యుబ్ధియాడఁగె. రగం

సీ॥ తన పల్లుబడితీయ ♦ దన మట్లు రూపించు, మధుధార లొలయించి ♦ మంజువాణి
తనదు కెమ్మోవి క ♦ మ్మనినాట వివరించు, మధురోష్ఠి యతిరసా ♦ ల్మృణుసూపి
తన మెచ్చు వలపుచందము నందముం దెల్పుఁ, జన్నుఁబా లొనగూర్చిచిన్నెలాడి
తన పాకవిలసితంబునఁ గ్రొత్త లెఱిగించు, మొనయు పాకగుణోక్తిమోహనాంగి

తమతమరసాలన త్వంబు ♦ తరతమత్వ, మెలయఁ గోకిలస్వనముల ♦ వెలయఁ జేసి
రసికు తానన సత్పదా ♦ రథమ్ము లేర్చి తనియ వడ్డింతు రత్తటిఁ ♦ దలిరుబోండ్లు.

మ॥ లలిఁ జాటూక్తులు హాస్యకల్పనలు లీ ♦ లాలాలనోల్లాసముల్
లలితప్రస్తుతు లర్థపూరణము లా ♦ లాపప్రచారంబు లు
జ్వలవక్రొక్తిపిభావనల్ రసపరీ ♦ వాహంబులై యొప్పెఁ బెం
డిలిబువ్వంబున వేడ్క లెల్లఁబరిపా ♦ టి న్మేలుకొన్నట్లుగన్.

ర౧౭

తే॥ కీలుబొమ్మల నెడనెడఁ ♦ గీలుకొలిపి, సరసముగఁ బలికించిరి ♦ జాణ లప్పు
డేర్పటింపకప్రతివాక్య ♦ మిడెడువారిఁ, గాంచి నగి రోరమోములఁ ♦ గళలువెలయ.

మ॥ వడియమ్ము ల్వడియమ్ము లంచొకకలా ♦ వారాశి తా డాసిన
న్నడిఁ దద్యోజితదృక్ప్రసారములఁ గం ♦ దర్పాస్త్రభావంబుమై
వడిఁ దోఁపం జలియించువారి ధృతికై ♦ వ్రాలంగనీ కప్పడా
జ్వడియం జాలెడు నంచుఁ గొంగ జెలమిన్ ♦ లాలింతు రవ్వారలన్.

ర౧౮

తే॥ కాంచువడియమ్ము లక్కఱ ♦ గలవొ యాకు
మడుపు లక్కఱగలవొ నీ ♦ మతము దెలుపు
మనిన నింతియ కద యిది ♦ యడుగవలెనె
యనియె నొకఁ డొక్కనికి నొంటి ♦ నడ్డుసేసి.

ర౨౦

తే॥ ఒక్కలావణ్యసీమ భూ ♦ షోజ్వలాంగి, యగుచు మేలిరసాయన ♦ మనుచు రిత్త
కుంభ మొలికించి జిగిజాలు ♦ కొనఁగ నెదిరి, సిగ్గుపడఁ జేసె ధారచేఁ ♦ జిక్కుకుండ.

ఆ॥ తెరువటంచు రత్న ♦ దీపపాంచాలికా

బుద్ధిఁ గలికి నొండు ♦ పొదివి యెత్తి

యోర నిలుపఁ బోవ ♦ నూహలూ ; యటం చది

మొరసె నొడ్లు నగిరి ♦ మొత్తములుగ.

ర౨౨

మ॥ రసపాకమ్ముల మెప్పు లొప్పె వలపుల్ ♦ రాణించె సౌగుణ్యమా

యసదృక్షం బన నయ్యె దోషవిరహం ♦ బాచిత్యముం బొల్పెఁ గా

వ్యసమభ్యున్నతి భూషితం బగుచుఁ బ్రా ♦ జ్యంబైన యాభోజ్య మే

రసికు ల్మెచ్చరు మైధిలీపరిణయా ♦ రంభంబున న్భావినీ.

ర౨౩

తే॥ భోజనము లొనరించి క ♦ పురఁపువిడెము

లంది మిన్నంది సయ్యాట ♦ లందు మెలఁగి

సరససాహిత్యసంగీత ♦ సంప్రదాయ

గోమల సనిషముగ రసా ♦ కూత మరసి.

ర౨౪

వ॥ ఉభయపక్షసామంతబంధుసుహృజ్ఞనంబులునుఁ బౌరజానపదదూరదేశాగతులును
నమ్మహూత్సవ సుఖార్ణవ రసపరీవాహంబున నోలలాడుచుండి రత్తైఱంగున.

—♦ విశ్వామిత్రుండు శ్రీరాముని వీడ్కొని తలంబు కరుగుట ♦—

క॥ ఆనందముపై పెచ్చిది, నానందము చంద మొప్పు ♦ నవ్వైకరస
శ్రీ నాయకముగ సీతా, శ్రీనాయక పెండ్లి దనర ♦ శ్రితకల్పలతా. ర౨౧

తే॥ లలి వివాహదీక్షాంతమ్ము ♦ వెలయఁజేసి
నిరుపమానసత్కృతు లంది ♦ నెగడఁ గాంచి
మించుమేలెంచి దీవించి ♦ మేల్మీ మెఱయఁ
దగినవారలవలని నే ♦ స్తమ్ముఁ బెనిచి. ర౨౨

వ॥ పోయివచ్చెద మని యెఱింగించి శ్రీరామచంద్రుని నెమ్ముద్దుమొగమ్మున దృక్పరి
సారమ్మునెలకొలిపి యనిర్వచనీయం బగు స్నేహాతిరేకంబునం బొదలుచు జగదేక
మంగళాదర్శం బగు పునర్దర్శనంబున నెన్నండేని నొక్కనాడు తనకు నేత్రపర్వ
బొడఁగూడుం గావుత మని సంభావనాపూర్వకంబుగ నామంత్రణం బొనరించి
గాధితనయుండు తోడివారిం గూడి యుత్తరపర్వతంబునం దపం బాచరింపం
జనియె నంత. ర౨౩

—♦ జనకుండల్లుండ్రకుఁ గూతులకుఁ హరణంబు లొనంగుట ♦—

శా॥ సింగారంబున రంగుమీటి నవల ♦ క్షీం గొన్న చెల్వంబు పొం
గం గై సేసిన మేనొయారమునకుం ♦ గాణాచిగా నంగనా
సాంగత్యంబున మేలుసూపఁ గఁ గలా ♦ స్వామ్యం బసామ్యంబుగా
రంగత్పంగవలీల నొప్పెఁ గడు శ్రీ ♦ రాముండు రామామణి. ర౨౪

వ॥ పెండ్లికూతులం గుమారులం దోడ్కొని చని యచిరకాలంబునన నిజపుర ప్రవేశ
మహూత్సవంబునం బ్రవర్తింప వేడుకపడుచున్న దశరథమహింద్రుని భావ
బంధం బెఱింగి యమ్మిధిలేశ్వరుండునుఁ దొలుదొలుత నాచార్యముఖ్యులగు
వసిష్ఠవామదేవాది మునివరేణ్యులఁ బూజోపహారంబుల సంతృప్తాంతరంగులం
గావించి తక్కుంగల యగ్రజన్ములం గూడ నమ్మెయిసత్కరించి మంత్రిసామంత
హితపురోహితబంధువర్గసమేతంబుగా నవ్వీశ్వంభరాజుని నమేయరాజోపచారం
బులం బహూకరించి యంతవట్టునారల కన్నర్థ వస్తువాహనాంబరాభరణంబు
లొసంగి వరణీయోత్తమగ్రామశతంబులును మాననీయపండితావలీ సహస్రంబు
లును గణనీయదాసదాసీలోకాయతంబులును మహనీయభద్రలక్షణదంతిలక్ష

లును, వర్ణనీయజవనాశ్వకోటికోటులును, రమణీయమణిమయస్యందనార్బుదంబు
లును, దర్శనీయామూల్యరత్నశలాకీకాబృందంబులును, స్పృహణీయసురుచిరగో
నిచయానంతంబులును, వేర్వేరి నల్లుండ్రకు హరణంబు లొసంగి కూర్చుకూరిమి
నక్షాత్రుల కందఱకుం దన యిచ్చ వచ్చినట్లెల్ల మేలిపదార్థంబులు నేర్చి యిచ్చి
శోభనప్రస్థానసన్నాహంబు సమకూర్చి యంతట. ౪౩౦

తే॥ సతియుఁ దానును నవరోధ ♦ జనముఁ గూర్చిఁ
గూఁతులను బారవశ్యంబు ♦ గొనకొనంగఁ
గూఁగిటం జేర్చి బోధించి ♦ గారవించి
యనిచిరి కలంకఁదేర్చి దీ ♦ వనలు గూర్చి.

౪౩౧

తే॥ మేలిశుభవాద్యరవణము ♦ ల్మిన్నముట్ట
లలి నవోధలఁ గొంచు వో ♦ ధలు కుమారు
లెలమిఁ దనతోడరాఁ గోస ♦ లేశ్వరుండు
చేరె నుపకార్యలకుఁ జెల్లి ♦ చెలువు చెలఁగ.

౪౩౨

{ దశరథుండుఁ గొడుకులఁ గోడండ్రం దోడ్కొని
యయాధ్యకు పయనంబగుట }

క॥ ఆరేయిఁ గడపి ముద మల, రార నుషఃకాలమునఁ బ ♦ యన మయ్యెను భ
ద్రారంభుఁడు మునిశుభవా, క్సారమున ససారుఁ డగుచు ♦ సబలానుగుడై.

తే॥ కొంతదూరమ్ము దోడ్తోడ ♦ గూడి నడిచి
యెలమి నామంత్రణ మొనర్చి ♦ యేగెఁ బురికి
జనకుఁ డానందయోగసం ♦ జననమునఁ ద
దీయవిరహాక్లమం బెడఁ ♦ బాయుచుండ.

౪౩౪

క॥ నంతట నరశార్దూలుఁడు, సంతసమున నరుగుచుండె ♦ శాకునములు ధీ
మంతులు మునులు పఠింపుచు, సాంతత్యం బెడలకుండ ♦ సహపుత్రకుడై. ౪౩౫

వ॥ అయ్యవసరంబున.

౪౩౬

—♦ భార్గవరామాగమనము ♦—

తే॥ మొనసె మొదల నభౌమము ♦ ల్ముష్కరముగఁ
బులుఁగు లొండొండ ఘోరవా ♦ క్కులు ఘటిల్ల
నెనసె మృగములుఁ దోడ్తోనె ♦ హితముమొయిఁ బ్ర
దక్షిణాకమ మొపారఁ ♦ దలముఁ బెరసి.

౪౩౭

తే॥ అట్టు లన్యోన్యవిమతంబు ♦ లైన సూచ
నములు సూచించి యన్నర ♦ నాయకుండు
మది గలంగెడు నిది యేమొ ♦ మర్మ మరసి
తెలుపవే యన గురుఁ డిట్లు ♦ పలికెఁ దెలియ.

౪౩౮

క॥ తొడరుఁ దొలుత ఘోరంబుగ, నడ రవ్వల నెడము పడక ♦ యగు శుభ మిట్టి
వెడలక్షణముల కెడలో, నడలక దిటపుపడి నిలువు ♦ మవనీనాథా.

౪౩౯

ఆ॥ అనుచుఁ బలుకు చున్న ♦ యంతలోఁ బెడిదంపు
గాలి వుట్టెఁ బుడమి ♦ గదలె చెట్లు
వ్రాలె దెసలు తెలివె ♦ బాసె భానునిఁ గప్పెఁ
దమము దూళి నెఱసెఁ ♦ దద్బలముల.

౪౪౦

క॥ తపసులు వశిష్ఠుఁడును భూ, మిపతీయు సుతులు నొకభంగి ♦ మేకొని నిలువక
వ్యవగతచేతను లట్టులు, విపర్యయము నొంది యొడ్లు ♦ వ్రేలుచునుండక.

౪౪౧

సీ॥ నిట్టనిల్వన నింగి ♦ నెఱయుచుఁ గుపితకే, సరిభావగతి సటా ♦ చ్చటలునొడువ
ఘనరాజవంశాలిఁ ♦ గాల్చుచిచ్చిది యంచు, నురుకుతారజ్వాల ♦ యుగ్గడింప
మూడుకన్నలవాని ♦ మొదలిముట్టడిఁ బినా, కముఁ బోని ధనువుతాఁగ్గణసేయ
దై త్యారిలిలావ ♦ తారమ్మ ముచ్చట, నుల్లోక మగుతేజ ♦ మొత్తిపలుక
సంతతైరమ్మదస్ఫురా ♦ శంసి దివ్య, శర మొకఁడు కేల బాడబ ♦ శక్తిఁదెలుపఁ
దోచె నాకస్మికముగ ని ♦ ర్భూతబహువి, పక్షదోఃప్రాభవుం డగు ♦ భార్గవుండు.

తే॥ అమ్మహామహుఁ గాంచి భీ ♦ తాత్ము లగుచు
నొదిగి రొయ్యన నొడ్లుచే ♦ యునది లేక
జపము హోమము మానస ♦ శక్తి నెరపి
రల వశిష్ఠప్రముఖులు య ♦ తాత్ము లరసి.

౪౪౩

క॥ అందఱుఁ జేరి తదీయా, స్కందన మీక్షించి రూక్ష ♦ గతికిఁ దలచి సం
స్పంద మొకయింత యాగుచు సందానితచిత్తవృత్తి ♦ సంయములగుచుక.

ఉ॥ గండరగండఁ డీతఁడు ప్ర ♦ కాశితతేజుఁడు దుర్నిరీక్షుఁ డొ
క్కండ చరించె క్షత్రవధ ♦ కాంక్షఁ బితృణవిముక్తి కిమ్మహిం
గొండాకశాంతికిం దొడరి ♦ క్రుద్ధత మానె గడంగి నాటియు
ద్దండతఁ జూప వచ్చె నొకొ ♦ దాక్ష్య ముదీక్ష్య మటంచు నెంచుచుక.

౪౪౪

తే॥ అతని వలగొని కేల్మోడ్చి ♦ యర్ఘ్యపాద్య
ముఖ్యపూజనములఁ దృప్తి ♦ మొనయఁ గూర్చి
రామ; రామా; యనుచు మధు ♦ రముగఁ బలికి
తత్ప్రసాదంబు గోరి ర ♦ త్తపసు లపుడు.

౪౪౬

ఉ॥ వార లొసంగు పూజఁ గొని ♦ వారని యుక్కున రాముఁ జేరి దు
ర్వారము నీప్రతాపము తి ♦ రం బని వింటిని వింటిచేతయున్
భోరన మిన్నముట్టె నికఁ ♦ బోరున నన్ను జయించు టొక్కఁడే
పో రవివంశ్య; తక్కె ననఁ ♦ బొక్కుచు నాజి సదుఃఖరాజియై.

౪౪౭

—♦ దశరథుండు పరశురామునిం బూజించి వేడుకొనుట ♦—

క॥ పాదములు పట్టుకొని సం, పాదితపూజార్థుఁ డగుచు ♦ బహువిధసేవా
నూదితదై న్యవశంవదుఁ, డై దిట వేదంగ వేడె నవశత పేర్చిన్.

౪౪౮

చ॥ శమదమముఖ్యసంపదల ♦ సన్నతమా భృగుసంయమింద్రువం
శమున జనించి తీశపరి ♦ చర్యల సర్వముఁ గంటి పైతృక్
ర్ణము దలఁగంగ దుష్టనృప ♦ రాజి వధించితి వెల్లభూమి ధ
ర్మమువెలయంగ నిచ్చితి తి ♦ రమ్ముగఁ గశ్యపమానిమాల్కిన్.

౪౪౯

తే॥ వాసవుండు వేడె డ్మత్రియ ♦ వధఁ దొఱంగి
శాంతతవహించి సత్తప ♦ శ్చరణమున మ
హానుభావుండ వై తి వ ♦ నూనకీర్తి
గంటి వటు స్వర్గసోపాన ♦ కల్పనమున.

౪౫౦

క॥ దమమున లోక మలోకం, బమలముగాఁ జేయఁ దేజ ♦ మందితి పిదపన్
శమము వహించిత కాదే, శమధను లొననఁ బ్రతిజ్ఞ ♦ చఱచి మహాత్మా.

౪౫౧

ఉ॥ ఈమెయి నల్క మై మఱచి ♦ యీ వరుదెంచితి విట్టిధాటి నీ
రామున కెగ్గు గల్గ భృగు ♦ రామ నశించెద మెల్లవార మే
మేమొ తలంప కాదరణ ♦ మేర్పడ మా కభయం బొసంగవే
శ్రీమహితాత్మనామ; పరి ♦ శీలన సేయవె స్వీయధర్మమున్.

౪౫౨

తే॥ పసుపుదుప్పటివాఁడు నా ♦ పట్టి నేడు
గావవె దయార్ద్రదృష్టుల ♦ గారవించి
పరమధర్మ మహింస య ♦ న్పాడి వెలయ
భృగుకులాంబుధిసోమ; భ ♦ వగుణధామ.

౪౫౩

క॥ అంజలి గూర్తు భవద్ద్య, క్కంజాతకృపార్ద్యప్తి ♦ కలనలచే నా
నెంజలి దెరల్పు మాగః, పుంజములఁ దొలఁచి పుణ్య ♦ పురుషోత్తంసా. ర౫౪

తే॥ అనుచుఁ బ్రార్థించు నృపతి న ♦ నాదరించి
రాముఁ బెరసెను భార్గవ ♦ రాముచెయిద
మన్య మొల్లక యిట్టట్ట ♦ లటమటించి
యినుమయస్కాంతసాన్నిధ్య ♦ మెనయు నట్లు. ర౫౫

క॥ చుటుకుఁదన మెనయుచూడ్కులఁ, జుటచుటరఘురామదేవుఁజూచుచుఁ దనయ
క్కట వివరింపఁ దొడరె న, త్తటి నాచుటుకరియుఁ దగవుతగులుఁజెనఁచుచున్.

—♦ భార్గవరాముండు శ్రీరాము నెదిర్చి సంభాషించుట ♦—

క॥ నాగురుని విల్లు విటిచితి, నాగురుసత్త్వఁడ వటంచు ♦ నాకుఁ దెలిసె వే
వేగ మగఁటిమికి నిక నీ, వే గతి యన నిదియుఁ గొను మ ♦ హీనవిచారా.

సీ॥ ఈవిల్లు నీచేతఁ ♦ జేవఁబాసిన విల్లు, వెరవుమై నిర్మించె ♦ విశ్వకర్మ
హరిహరులకు నిచ్చె ♦ నవి రెండు నద్దాన, ద్ర్యంబకుం డేర్చెఁ బు ♦ రంబులంతఁ
గొండ్డాకతటి సుర ♦ ల్లోరిన వాణీశుఁ, డవ్వారి కొదవించె ♦ సంతరంబు
పోరిలోనఁ బినాకి ♦ పొగిలె నించుక యంచు, వేల్పు లెల్ల జయించె♦విష్ణుఁడనిరి
కనలి శంకరుఁ డపుడు సిం ♦ గాణి విడిచె, దేవరాతున కిచ్చిరి ♦ దివిజు లరసి
జనకు నింటనుఁ జిరకాల ♦ మునికిఁ జేసి, ప్రాతవడి యది నేడిల్లు♦భగ్నమయ్యె.

ఆ॥ పరపురంజయంబు ♦ ప్రబల మియ్యది దీని
హరియు భార్గవుఁడు మ ♦ హాత్ముఁ డగు ఋ
చీకునకు నొసంగె ♦ నాకృతి నాతండ్రి
కిచ్చె నతఁడు నాకు ♦ నిడి కడంగి. ర౫౬

క॥ వరణీయతపోనిష్ఠా, గరిష్ఠుఁడై యుండ నొక్క ♦ కారణమున మీఁ
దరయక వధించె నర్జునుఁ, డురుబలమున దుష్టబుద్ధి ♦ యచిత మెఱుఁగునే. ర౫౭

తే॥ తండ్రి జంపిన పగచిచ్చు ♦ తవిలి కాల్ప
వాని నవ్వాని హరల ♦ వరుస క్షత్ర
కులము ముయ్యేడుమాటు లు ♦ క్కున వధించి
శాంతి నొందితి యజనమ్ము ♦ సంతరించి. ర౫౮

క॥ కాశ్యపున కవని నిడి యు, తృప్యఁడనై యున్న నాదు ♦ తలఁపున మఱలన్
దృశ్యం బయ్యె వికారం, బోశ్యామలదేహ; నీస ♦ ముద్ధతి వలనన్. ర౫౯

ఉ॥ కాంచెద నీదు ఊత్రబల ♦ గర్వ మఖర్వ మటంచు లోన ము
 న్నెంచినదానికి న్నగ ♦ నేడైత నీవిలుగొమ్ము దీన ని
 య్యంచితమా శరమ్మిడి స్వ ♦ కార్భటి సూపితి వేనిఁ బోర న
 న్నించెదొ యోసరిల్లెదవా ♦ మీఁద వచించెద నీప్రతాపమున్. ౪౬౩

ఆ॥ అనుచు జామదగ్న్యఁ ♦ డడఁగిన వెడనప్పు, బీరమునకు మేలి ♦ బిరుదు గాఁగఁ
 బలికె దాశరథియుఁ ♦ బ్రాగల్భ్యమున గురు, సన్నిధాన మని ప్ర ♦ చారముడిగి.

—♦ శ్రీరాముఁడు భార్గవు నుడులకుఁ బ్రత్యుక్తులిచ్చుట ♦—

తే॥ తండ్రి ఋణమునుఁ దీర్చితి ♦ తద్ద నాకుఁ
 బ్రయమ యయ్యది ఊత్రంబు ♦ పేర్ని సెడఁగ
 నాడి తద్దాని కేనియు ♦ నలఁతి పలుకు
 పలుక బ్రాహ్మణు లెట్లు ను ♦ పాస్యు లగుట. ౪౬౪

క॥ నాచెన వాత్సల్యంబున, నే వైశ్యం బనక వేడె ♦ నితచరితుఁ డీ
 ఊదయితుఁ డితని నుడుల న, నాదరముం జూపి తిట్టి ♦ తదియే చాలున్.

తే॥ రఘువు నెఱుంగరొ ; మాంధాత ♦ రాపు గనకొ ;
 యల కకుష్ఠు ప్రతాప మి ♦ ట్లఁగ వినరొ ;
 యెంద టిట్టిరొ ; రవివంశ్య ♦ లెన్నటికినిఁ
 దమకుఁ దారు పొగడుకోలు ♦ దశకు కారు. ౪౬౫

మ॥ నికృతిం గూర్పఁ దలంపు పూని రని యే ♦ ని న్దోన పైకొన్ననా
 త్యకుఁ బాలై రనియేనిఁ గూలి రపుడ ♦ ట్లాగుబ్బుగా హైహయల్
 సకలం బొక్కఁడు గాఁగ ఊత్రకులమున్ ♦ సంహార మొందించు నీ
 కకటా ; యొక్కఁడ యేనిఁ బుణ్యపురుషుం ♦ డయ్యాపదం దోషఁడే. ౪౬౬

క॥ తిట్టుదురు వాక్కుబలిమిన్, మెట్టుదురు తపంబు కలిమి ♦ మేలొ గీడొ
 నిట్టట్టసేయ నొల్లరు, చుట్టంబు లటంచు భూమి ♦ సురుల స్పృహతుల్. ౪౬౭

ఆ॥ నాఁడె యనఁగ నేల ♦ నేడేని బాడబ, ద్రోహమునకు నిత ♦ దొడరఁ బోము
 నీదు మానసమున ♦ నెలకొల్పినది యెద్ది, సేయుమనెద వదియ ♦ చేయువాడ.

క॥ అనుపలుకులు ములుకుల క్రియఁ, దన మది నాటుకొనఁ జెదరి ♦ త న్నెదిరి గనుం
 గొననీని యలుక వొడమిన, ననె భార్గవుఁ డడుపు గొన్న ♦ యహి నెరి దోషన్.

ఉ॥ చంపినవాడ నెందఱనొ ♦ చంపక వీడితి నీదు తండ్రి నా
 జంపన నేటి కీవలని ♦ చాలమి నాచెవులార వింటి నా

పం పొనరించువాడవటె ♦ పాపము కాదననేల యిట్టిని
న్నంపెద నుత్తమస్థితికి ♦ హాయిగ నెమ్మన మూఱడిల్లగన్.

౪౭౨

తే॥ మఱియు మిగిలిన క్షత్రియ ♦ మండలంబు

గాల్చెదనుఁ దోకచిచ్చు నాఁ ♦ గవియఁ జొచ్చి
శాంతి గైకొన్న మెత్తురే ♦ శౌర్యఘనుని
ధరణిఁ గేవలనీతి కా ♦ తరుడ కాఁడె.

౪౭౩

క॥ అని పైని దుముకు నాతనిఁ, గని రఘురాముండు కన్నుఁ ♦ గవఁ గెంపెనయన్
మునుకొని నిలబడి తో ని, ట్లనె బీరము తనదు ధనమ ♦ యై నలువొందన్.

ఆ॥ తాపసుడ వటంచు ♦ ధరణీసురుడ వంచు, గాధి చుట్టితీకము ♦ గంటి వంచు
వదలినాడ నింత ♦ వట్టు మాట లిఁకేల, తెమ్ము విల్లు నమ్ముఁ దెంపునేసి.

—♦ శ్రీరాముడు భార్గవుని విల్లందికొనుట ♦—

చ॥ అని శరము న్మరాసనము ♦ నాక్షణమే కొని మార్చిఁగోటిఁ గ్ర
క్కునఁ దవిలించి యమ్ములికి ♦ గ్రొమ్మెఱుఁగు ల్వెడల స్థఱించి చూ
డ్కిన జగమెల్లఁ గాల్చునఱి ♦ కి న్నెఱబీరము సారమొప్ప ని
ట్లని వివరించె భార్గవుఁ డ ♦ హంకృతి వో వెఱఁగందు చుండఁగన్.

౪౭౪

ఉ॥ మోఘము గాదు దివ్యశర ♦ ముఖ్యము వైష్ణవ మిట్టిదీనికి
న్నీఘనపుణ్యలోకముల ♦ నెట్టన గూర్తువొ పాదము లెగన్
రా ఘటియింతో బ్రాహ్మణుల ♦ ప్రాణముల న్నెడపంగఁ జూడరీ
రాఘవు లెన్నఁడున్ మది ది ♦ రం బొనరించి వచింపు మిత్తతీన్.

౪౭౫

క॥ అనుచుండ రాముఁ గనుఁగొన, మునులును దివ్యులును నలువఁమునుకొనిచదలన్
ఘనపుష్పకముల నిలిచిరి, కనుఁగవ లానందబాష్ప ♦ కణముల నీనన్.

౪౭౬

క॥ సురదుందుభులు మొరసె న, చ్చర లాడిరి పుష్పవృష్టి ♦ సంభృతయమ్యెన్
సరపి రఘురాము చరితము, సరసముగాఁ బాడె దేవ ♦ సంయమి వేడ్కన్.

—♦ పరశురాముండు శ్రీరాముని స్తుతించుట ♦—

తే॥ అంత రామునిఁ గమలాయ ♦ తాత్తు స్మేర
వదను రుచిజతమదను శ్రీ ♦ సదనుఁ గాంచి
పూర్వవృత్తాంతమునుఁ దల ♦ పోసి కొనుచుఁ
బొగడె జమదగ్నితనుజుండు ♦ నగతనూజ.

౪౭౭

ఆ॥ నినుఁ బురాణపురుషు ♦ నిఖిలలోకేశ్వరు, నజు ననాదినిధను ♦ నప్రమేయు
నక్షరస్వరూపు ♦ నానందఘను విష్ణుఁ, గంటి దామసాబ్ధి ♦ గడచి మంటి. ౪౮౧

క॥ మాయాదూరుడ వయ్యును, మాయామనుజుడవు యోగ ♦ మాయాహ్వయల
క్షీర్ణ యుతుడవునై యిట్టి, శోయముఁ బొడసూపితే వి ♦ ధుంతుదదమనా.

సీ॥ మును ఘోరతపమున ♦ మొనసి యే నష్ఠింప, సాక్షాత్కరించి నే ♦ స్తమ్ము సూపి
మద్యోగశక్తి ని ♦ నృలయునప్పగటున, నని దుర్నిరీక్షత ♦ నంది తొలుతఁ
గృతవీర్యసంతతి ♦ గీటడంచి కడంగి, దుష్టుల నమ్మెయి ♦ ద్రుంచి వెలయు
మేను దాశరథినై ♦ యెలమిమై సీతతో, గూడి వర్షన మిడి ♦ కోర్కు లెల్లఁ
దీర్తు నని చనె నమ్మహా ♦ తేజ మీవ, యీవ గెలిచితి నన్ను సి ♦ గ్గేల నాకు
నాబలువు గొంటి వింకఁదిన్నని తెరువున, మెలఁగఁ గాంచెద నీదయ ♦ వలనరామ.

తే॥ బ్రహ్మ మున్నగు వారునుఁ ♦ బడయలేరు
ప్రకృతి కవ్వలనగు నిన్నుఁ ♦ బరమపురుష
యదె త్వదాధార త్వద్విష ♦ య యగు మాయ
చేరి యెల్లకార్యమ్ములు ♦ సేయుచుండు.

౪౮౪

తే॥ లేవు గమనాదు లవ్యాప్తి ♦ లేదు వికృతి
లేదు పుట్టు మున్నగు నాటు ♦ లేవు నీకు
నీట నురుఁ గగ్ని ధూమంబు ♦ నెఱి నజాండ
కోటి నీయందుఁ దోచు జం ♦ జాట మభవ.

౪౮౫

క॥ లే దాత్మకు సంసారము, లేదు జడము మదికి జ్ఞాన ♦ లేశము నెన్నం
డాదోయి గూడు జీవుఁడు, తాఁ దోచెడు నెఱుక మఱివుఁ ♦ దవులనధీశా.

తే॥ జడము చిద్యోగమున సంప్ర ♦ సాద మొందుఁ
జితియు జీవభావంబునఁ ♦ జెనయు జడత
జలము నగ్నియు నన్యోన్య ♦ సంప్రయోగ
మున నొకొండు విపాకంబు ♦ మొనయునట్లు.

౪౮౬

మ॥ అవిచారోదిత విద్యసూడగు నవి ♦ ద్యాయోష దేహాదినం
భవ మొందించి త్వదీయఁ జిత్కుల గ్రహిం ♦ ఁ జీవసంజ్ఞండు దో
చి వివేకోన్నతిఁ బొసి దేహహృదవి ♦ చ్చిన్నాభిమానంబునన్.
గవియున్ గర్తృత భోక్తృతన్ సుఖము దుః ♦ ఖం బంచు భావించుచున్,

క॥ సద్గురుబోధామృతమున, హృద్గతదోషములు తెరల ♦ నీశస్వైకో
న్యద్గుణయోగకలాసం, పద్గమ్యం జడయు జీవ ♦ భావము రామా. ౪౮౭

సీ॥ ఏనాఁడు నెవ్వాఁడు ♦ నీనామము స్మరించు, భాగ్యనంతుల పడి ♦ పంచకాపా
యేవేళ నేవాఁడు ♦ నీ విశ్వజనహిత, చారిత్రవాదుల ♦ సంగడీడొ
యేకాల మెవ్వండు ♦ నీ కామ్యవర్షి మం, త్రావృత్తిపరుల దా ♦ యము బలఁగమొ
యేముహూర్త మెవండు ♦ నీమూర్తికై ంకర్య, మించువారల యింటి ♦ యిల్లటమై
వాఁడు దఁజేరు నవ్వాని ♦ వలచు ముక్తి
వానికి లభించు గురుబోధ ♦ వాఁడె గురుఁడు
వాని మొనయదు మాయావి ♦ వాద మట్టి
వాఁడు నీవాఁడు లోకైక ♦ వంద్యచరణ.

౪౯౦

క॥ కాన భవత్పదభక్తివి, హీనుల నెప్పట నైన ♦ నెనయపు మోక్షం
బేనిం దత్త్వజ్ఞానం, బేని న్సుఖమేని సర్వ ♦ హితసంచరణ.

౪౯౧

ఆ॥ నీకుఁ గేలు మోక్షు ♦ లోకాధినాథ ; క
ల్యాణమూర్తిధర ; ద ♦ యాసనాథ ;
యభయ మొసఁగు మిమ్ము ♦ హాశుగమున నాదు
పుణ్యలోకచయముఁ ♦ బొలియఁ జేసి.

౪౯౨

వ॥ అక్షత్రలోకంబుగా లోకం బంతయు జయించి యొక్క-మహాధ్వరంబునం బుడమి
యెల్లఁ గాశ్యపునకు దక్షిణగా నొసంగిన నాతండు నాకెగ్గు దలంచి యిమ్మహీ
తలమ్మన నాయునికినేనియు సమ్మతంపం డయ్యె నది కారణంబుగా ననుదినంబు
నెచ్చోట మెలంగియుం బ్రదోషకాలంబు వెరయునంతకు మున్న మహేంద్రా
చలంబునకుం జేరుచుండెడువాఁడ నట్లగుటం జేసి.

౪౯౩

క॥ గతివిచ్ఛేదం బైన న, గతికర్తవ్యం బొదవుఁ గానఁ ♦ గాదది నీవే
గతి యని కొలిచి తరించెద, వితతము సంసారవాన్ధి ♦ విశ్వాధీశ.

౪౯౪

ఆ॥ అనిన నట్లానర్చి ♦ యతని స్మేరాంకూర
మొలయఁ గని రఘూద్య ♦ హుండు వేడు
మెద్ది యేని సంయ ♦ మీంద్ర ; నీకొసఁగెద
నెరడు లేదు సుంత ♦ నీకు నాకు.

౪౯౫

క॥ అనినఁ గృతార్థుఁడ నైతిని, మనము భవత్పాదభక్తి ♦ మకరందమువన్
మనఁ గలిగినఁ జాలునుఁ బే, రొక్కనఁ జాలనుఁ గోర్తు లిక వి ♦ కుంతాధిపతీ.

క॥ నా పొనరించిన యీస్తవ, మేపురుషుఁడు చదువు వ్రాయు ♦ నెఱిగించు నతం
డా పుణ్యుఁడు నీపురమే, కాపురముగ నిలుచుఁ గాత ♦ కలకాలంబున్.

౪౯౬

ఆ॥ అనుఁడు రాముఁ డట్లు ♦ లయ్యెడు మనఁగ భా
ర్గవుఁడు వలగొనంగ ♦ రాఘవుండు
పూజ సేసెఁ దపసి ♦ పూజ్యుం డితం డని
యలరె జామదగ్న్యుఁ ♦ డధికత్వప్తి.

౪౯౮

క॥ వెండియు నాతఁడు రాముని, నిండుమదిం బొగడి ♦ నెగడు నేలుకొనఁగ నా
ఖండలవందితు వీడ్కొని, చండిమ మెడలఁగ యథేచ్ఛఁ ♦ జనియె మహేచ్ఛా.

వ॥ దిశలు విదిశలు వితిమిరత్వంబునం బ్రసన్న లగుటయుఁ దానునుఁ తిమిరంబుఁ
బాసిన మనంబుతోడ సుప్రసన్నతం జూపట్టుచు దశరథాధీశుండు నవవధూమణి
యగు సీతామహాలక్ష్మికిం దోడుగ సమరవిజయలక్ష్మిం బరిగ్రహించి యంచి
తామోదోదయంబున మించు తనయునిఁ బ్రహితనయుని రఘురామునిం జేరి
పరవసంబున మీఱి.

౫౦౦

క॥ ఆలింగన మొనరించె దృఢ, ధాలింగితుఁ జేసె దయితు ♦ నవనిజ కనులన్
జాలఁగఁ బులకలు చాల్కొన, మేలని పొగడిరి వసిష్ఠ ♦ మిలితులు మునులున్.

చ॥ దివి భువి సంస్తుతు ల్మొనసె ♦ దేవపిభుం డవు నంచు మెచ్చె వా
ద్యవితతు లోలి బూరటిలె ♦ నాధి జగజ్జగతీశులం దొఱం
గి వెడలె క్షత్రియాంతకుఁడు ♦ గిట్టి బడల్పడి నమ్రుఁడై రఘు
ప్రవరు యశఃప్రతాపములఁ ♦ బాడుచు నాడుచుఁ బోవఁ బార్వతీ.

౫౦౨

తే॥ అత్తటి నదృశ్యుఁడై సమ ♦ సంతరమున
నున్న వరుణున కాధను ♦ వొసఁగె రాముఁ
డెరఁగె మునులకు జనకున ♦ కిట్టు లనియె
నతని యుమ్మలికం బెల్ల ♦ నాత్మఁ దలఁచి.

౫౦౩

ఉ॥ చాతకపక్షి- వారిద మొ ♦ సగు జలం బలు నీదు శాసనం
బీతటిఁ గోరుచున్నది య ♦ ధీశ; భవద్భృత సేన నేడె సా
కేతముఁ గాంచువేడ్క నడఁ ♦ కించిన భార్గవుఁ డేగె నెల్లరన్
బ్రీతులఁ జేయుమన్నఁ బృథి ♦ వీపతి రీతి నహించి క్రమ్మఱన్.

౫౦౪

ఆ॥ సుతునిఁ గొంగిలించి ♦ చొక్కుచు శిరము మూ
ర్కొనుచుఁ బులక లెగయ ♦ ననుచు హర్ష
వారి గడలుకొనఁగ ♦ వల్లెయం చానతి
సేసె వై భవంబు ♦ చెలఁగ నంత.

౫౦౫

క॥ చేరి రయోధ్యకుఁ బెడిలి, వా రంతటిలోన పురము ♦ వాను నెదురురా
నై రి మహాత్మవ మయ్యది, సారంగాక్షి; యదృష్ట ♦ శాలుర కబ్బె. ౫౦౬

సీ॥ సిరి మించు పడగల ♦ చేలాంచలముల సం, చలనంబు లల పైఁటచలనములుగ
నెఱిసొప్పు బలుచాంది ♦ నీల రింగుల తళ, త్తళలు కుచ్చెళ్ళపై ♦ తళతళలుగఁ
దులకించు బహురత్న ♦ తోరణంబుల కలా, స్ఫురణ లాభరణవి ♦ స్ఫురణములుగ
లలి మీఱు కలువడమ్ముల చాల్చునఁబొసంగు, హాసమ్ము లుల్లాసహాసములుగఁ
బూలపఱపు చొకారంపుఁ ♦ బోడుములును
మంగళాతోద్యరవణప్ర ♦ సంగములునుఁ
దీపగుపదార్థముల తఱి ♦ తీపులునుఁ జె
లంగఁ జూపఁబైఁ బురి శోభ ♦ నాంగి యగుచు. ౫౦౭

—♦ పురస్రజేశాది వర్ణనము ♦—

తే॥ పురిఁ దిరిగి వచ్చి తో నంతి ♦ పురికిఁ జనిరి
కూడి కైక సుమిత్రయుఁ ♦ గోసలాత్మ
జాతయునుఁ దమతోడికం ♦ జాతనేత్ర
లెలమి రా నెదురై మహా ♦ త్కలిక లాలయ. ౫౦౮

క॥ నీరాజన లెత్తి శుభా, చారంబులు నెఱిపి సత్ప్ర ♦ సంగము లెసఁగ
గూరిమి గృహప్రవేశస, మారంభము లెల్ల జరిపి ♦ రయ్యైవిధుల. ౫౦౯

తే॥ అట్లు కులదేవతాపూజ ♦ లాయతనస
మర్చనాజపహోమము ♦ ఖ్యములు గూర్చి
వరుస సంతర్పహమ్ముల ♦ వారిఁ జేర్చి
రంచితామోదకలికాప్ర ♦ పంచితముగ. ౫౧౦

ఆ॥ గురుల కేర్పడంగఁ ♦ గూర్చిమై మ్రొక్కించి, యఖిలదానశతము ♦ లర్చి ద్విజుల
కటు సువాసినులకు ♦ నందించి యాశీర్వ, చనము లొలయఁ జేసి ♦ సంభ్రమమున.

క॥ ఆచారపూతు లటు వి, ద్యాచతురులు నగుచు నెగడు ♦ నాదంపతుల
బూచినతంగెడు లట్టిస, మాచారము లెలయఁ జేర్చి ♦ రంతి పురులలో.

ఉ॥ బంగరుకోళ్ల మంచములు ♦ బాగగు రత్నమయోపధానముల్
రంగకు హంసతూలికలు ♦ రాణల దంతపుఁ గీలుబొమ్మ లా
సింగపుమోముపీఠ లటు ♦ చెల్వగు మేలిమితుఁగుటుయ్యెలల్
హంగు లెసంగె వారి హృద. ♦ యంగమకేలిగృహలి కోలిమి. ౫౧౩

క॥ తమ తమ పత్నులతో ను, త్తము లారాకొమరు లెలయు ♦ తవులున నిజధ
ర్మము మీఱక సుఖించిరి, ప్రమదలహరి నెపుడు గురులు ♦ పాయక దోగెన్.

సీ॥ మొలకనవ్వులు సిగ్గుఁగొలుకుమోముల విప్పు, తవులాటములతోడిఁతనివు నొడువ
నోరచూపుల నొత్తు ♦ నొడికారఁపుంజోక, యెడలేని తమకంబు ♦ హెచ్చరింప
నెయ్యమ్ముతీయ్యమ్ము ♦ నెఱపల్లుబడి తీరు, మెలఁచుసౌభాగ్యమ్ము ♦ మెచ్చుసూపఁ
దొడిఁబాటుజడనులఁ ♦ దొడరు నొయ్యారంబు, వెలపెచ్చు నెఱకచ్చు ♦ వెల్లడింప

విరియఁబడు క్రొత్తకోడండ్రు ♦ విలసనములు

కొడుకుకుట్టల కూర్చుసా ♦ కూతములును

దల్లిదండ్రుల యుల్లము ♦ లద్ద పొంగి

పొరలి పూర్వజన్మంబులఁ ♦ బొగడ నడరె.

౫౧౫

క॥ జగమెల్ల నేలువారటె, సుగుణోపేతులు నలువురు ♦ సుతులును స్నుషలున్
దగవుమెయిఁ గొలుచువారటె, యగణితవిభవం బనంగ ♦ నదె కాదె చెల్లె.

ఉ॥ చిత్తములం దలంపు లొగిఁ ♦ జేరక మున్నె ఘటింప నెంచుచున్

దత్తపాటలె కెలమి ♦ దారసిలంగ మెలంగ నేర్చుచున్

హృత్తినప్రేముడి స్థగున ♦ మర్హణలం బురికొల్పుచు న్నుభా

యత్తలఁ జేసి రత్తలు న ♦ మాదృతలై స్నుషలన్ హిమాద్రిజా.

౫౧౬

తే॥ తమ్ము లెవ్వేళ నిజశాసనము వేచి, నిలువ రాచకర్జంబుల ♦ నిర్వహణము
తండ్రి మదికెక్కు హర్ష సంధాయకముగ, నెరపెరాముండు ప్రజలెల్లఁ ♦ నేర్చిపొగడ.

సీ॥ సీతాసరోజినీ ♦ శ్రీరాజహంసంబు, జానకీవదనాబ్జ ♦ పట్పదంబు

పృథ్వీసుతాధర ♦ బింబికాఫలశుకం, బవనిజాలతికాశ్రీ ♦ యద్రుమంబు

మైథిలీమల్లికా ♦ స్మయతపాగమము వై, దేహీవయస్సరి ♦ ద్దృప్తగజము

నిమివంశవర్ధినీ ♦ నియమఫలము దేవ, యజనభూతానంద ♦ నామృతంబు

రాముఁ డటు సహధర్మిణీ ♦ రాగవాహి, నీమహూర్మిరసార్ణవం ♦ బామరాస్త

కామతాశ్రీముఖము హితఁకామ్యకాము, దీమహము నా నెగడె శైలఁదేవతనయ.

క॥ సీతారామవివాహం, బో తలిరుంబోడి మనన ♦ మొనరించు గుణో

పేతులు భద్రపరంపర, లాతతముగఁ గాంచి శ్రేయ ♦ మందుదురు తుదిన్.

ఉ॥ రామకథాసుధార్ణవత ♦ రంగభృతిం బెను పొందుచున్న శ్రీ

రామకథామృతం బిది వి ♦ రామ మొకింతయు లేని భక్తి నే

శ్రీమహితాత్ము లానుదురొ ♦ చిత్సుఖభూమమహాదయంబులు
ద్దాములు వారి కబ్బుఁ జుమి ♦ తారకమంత్రైరసైకతానతన్.

౫౨౦

శా॥ ద్రాక్షాపాకము నారికేరరసముం ♦ దార్కాణగాఁ దేనె పుం
ద్రోక్షుస్ఫుర్జితసారముం బెరయ కె ♦ ప్లేపాటి మాధుర్యమా
నక్షుద్రం బెటులొ సుధాద్రవ మసు ♦ త్యాగార్థనాన్వేషణన్
దీక్షన్ రామకథాఽమృతంబు వెలుతు ♦ వ్రీర్చున్ రసోల్లాసినీ.

౫౨౧

ఆ॥ అనుచు వివరముగ మ ♦ హాదేవుఁ డెఱిగింప, నమ్మహేశి తత్త్వ ♦ థాఽమృతాబ్ధి
నోలలాడు చుండె ♦ నోరంతప్రొద్దుఁ ద, ద్రసవిశేషతత్త్వ ♦ రత్వమునను. ౫౨౩

కవిరాజ విరాజితము.

శివగురుశంకర ♦ చిత్తవశంకర ♦ చిన్మయరూపవి ♦ శిష్టపదా
భవహారతత్త్వద ♦ భావితలక్ష్యవి ♦ భాసిపరాత్పర ♦ భావపరా
కవివరవర్ణిత ♦ కామ్యకథాఽమృత ♦ కాంక్షిజనశ్రుతి ♦ గమ్యరసా
ప్రవిమలదృక్కవి ♦ రాజితవృత్తక, భక్తసుఖప్రతి ♦ పాద్యయశా.

౫౨౪

క॥ మోహనలీలాముద్రిత, సాహంకృతిలోకలోక ♦ నాతిగవృత్తీ
సోహంభావనమరసా, ధ్యాహృత్సుపలభ్యనిజమ ♦ హానంపత్తీ.

౫౨౫

మంగళమహాశ్రీవృత్తము.

శ్రీదసఖమాధవవి ♦ రించిపదలక్షితవి ♦ శిష్టమహిమాధిక్యతియోగా
భేదవిహితప్రకృతి ♦ భేదినిగమాంతవిని ♦ వేదితచిదాత్మపరభాగా
సాదరకృతాదరని ♦ హంతృహతకాంతకస ♦ మాహితసమాహితధృక్
మోదముఖయుగ్మపరి ♦ ముక్తవినమజ్జనస ♦ మూహవృతమంగళమహాశ్రీ. ౫౨౬

గద్య॥ ఇది శ్రీమదుమామహేశ్వరచరణనలిననిత్యసేవాసమాసాదితానవద్య
కవితాయోగహృద్యమహితాత్రేయగోత్రపవిత్రహనుమత్సుధీతనయ

విదితనయ లక్ష్యంబా గర్భశుక్తిముక్తాఫలాయమాన

వేంకటప్ప కవీంద్రాభిధాన ప్రణీతంబైన

శ్రీరామకథాఽమృతంబను మహాప్రబంధంబునందుఁ

బాలకాండంబున దశమాఽశ్వాసము.

బాలకాండంబు బసినమాప్తము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీశివాయగురవే నమః

శుద్ధా శుద్ధ పత్రిక.

పుట	పజ్జిక	తప్పు	ఒప్పు
౧	౨౦	శుకుగ	శుకుఁగ
,,	౨౧	హన్సా	హస్తా
౪	౨	పోతవో	పోతవో
,,	,,	పోత	పోత
౫	౫	లకు	లకుఁ
,,	౭	నియ్య	నియ్య
౬	౧౨	డుపీన	డుచీన
౧౦	౨౩	హర్తి	హర్తి
౧౨	౧౩	యథా	యథా
౧౩	౧౬	వెనో	వెనో
౧౫	౫	నవిది	నవిది
౧౭	౧౩	కానుబ్ర	కానుప్ర
౧౮	౧౨	ల్పన	ల్పమ
,,	౧౪	సరయు	సరయు
౧౯	౨౦	రహహా	రహహా
౨౦	౧౧	సుపథ	సుపథ
,,	౨౪	బ్రహ	బ్రహ్మ
౨౩	౧౪	నెపు	నెపు
,,	౨౮	ప్రాజు	ప్రాజు
	౩౦	నాఁడుగ	నాఁడుఁగ
౨౫	౧౦	గొగిక	గొగిక
౨౭	౮	కావే	కావె
,,	౨౦	తనయా	తనయ
౨౮	౮	నిపుణా	నిపుణ
,,	౧౬	యగునే	యగునె
,,	౧౮	తండ్రి	తండ్రి
౨౯	౨౯	జిగిఁకొ	జిగిఁగొ
,,	౩౦	నయ	నయన
౩౦	౨౪	మూర్తి	మూర్తి
,,	౨౬	హర్తి	హర్తి
౩౧	౧	నయ్యా	నయ్య
,,	౧౮	లాక్ష్మి	లాక్ష్మి
౩౫	౨౧	కాదే	కాదె
౩౬	౧౦	పథ	పథ
౩౮	౧౭	న్నతి	న్నతిం

పుట	పజ్జిక	తప్పు	ఒప్పు
౩౮	౧౮	పులం	పులఁ
,,	౨౩	ర్వతి	ర్వతి
౪౦	౫	నదటి	నచటి
౪౫	౩	బాస్తి	బాస్తి
౪౮	౨౪	తాంగీ	తాంగి
౪౯	౧౪	గోష్ఠి	గోష్ఠి
౫౪	౭	మొదవె	మొదెగె
౫౭	౩౦	నేటుకొననగు	నెక్కొనంగను
౫౮	౧౬	నజనె	నచనె
౬౦	౧౫	యునే	యునె
,,	౨౫	కంటే	కంటె
౬౧	౧౮	ముక్తుడౌ	ముక్తుఁడౌ
౬౨	౫	సతి	సతి
౬౬	౧౨	వ్రతగ్ర	వ్రతగ్ర
౭౩	౨౫	సంగితా	సంగితో
౭౫	౧౫	జిహ్వాం	చిహ్వాం
,,	౨౧	నెమ్మ	నెమ్మె
,,	౨౩	వుబో	వుబో
౮౩	౧	పధా	ప్రధా
౮౭	౨౩	తను	దను
౧౦౦	౨౮	నుతింప	నుతింప
౧౦౩	౩	త్పక్	త్పక్
౧౦౫	౪	త్సల	త్సల
౧౦౬	౫	*	అసధరింపుము
			కొండరాచూలికి శశిఖండ
			మాలి యఖిలాండ నాయకు
			చారిత్రంబిట్లువినరింపందొడరె
౧౧౩	౨౦	స్తుత్వా	స్తుత్వా
౧౩౩	౧	గము	గమ్మ
,,	౨౦	దన	డన
౧౫౦	౧౫	శేయ	శేశయ
౧౬౫	౧౦	మోము	మోవి
౧౬౭	౧౬	బల్ల	బల్ల
౧౭౮	౨౬	నంచ	నంజ

పుట	పజ్చిక	తప్పు	ఒప్పు	పుట	పజ్చిక	తప్పు	ఒప్పు
౧౮౩	౩	దుట	దట	౩౮౯	౬	వేద్యుక్	వేద్యుక్
౧౯౨	౧౨	దైతా	దైవతా	,,	౧౮	నిన్నో	నిన్నో
,,	౧౩	పండుపు	పండువు	౩౯౦	౨౭	జాల	ముల్
౨౦౦	౨౫	సర్వ	సర్వ	౪౦౦	౨౭	దెక	దేక
౨౦౨	౩౦	తల్ప్ర	తాప్ర	౪౦౩	౧౭	వారధి	వారిధి
౨౨౯	౨౧	యున్న	యున్నె	౪౦౫	౨౩	చెన్నో	చెన్నో
౨౪౧	౭	జూడ	జూడ	౪౦౮	౨౧	గొణి	గణి
౨౬౦	౧౮	♦ గంగా	గం ♦ గా	౪౦౯	౧౩	మున్నె	మున్నె
౨౬౪	౫	లలడు	లడు	,,	౧౯	బెపె	బెపె
౨౬౭	౨౭	నది	నది	౪౧౨	౧౩	మహి	మహి
౨౬౮	౧౯	—♦ సముద్రమధనము ♦—		౪౧౫	౨౮	♦ మాత్మ	మాత్మ
,,	౨౭	ధరం	ధరం	౪౧౮	౨౮	అంజి	నెంజి
౨౭౧	౨౧	చుండ	చుండ	౪౧౯	౨౩	నంస్క	సంస్క
౨౭౪	౨౧	చట	చటు	౪౨౦	౨౩	పబడి	పబడి
౨౮౪	౨౮	పద్యములేదు కం॥ ధన్యవును		౪౨౧	౬	ధావ	ధాన
		వదాన్యవుసా, జన్యకలాభ్యంచి		౪౨౩	౪	ల్యాత్తు	ల్యాల్తు
		తాత్మ ♦ సామ్యవికాసా		౪౨౪	౨౫	గింతగే	గింతగే
		నన్యపుబుధమాన్యపుత, త్కన్య		౪౨౯	౪	నృద్ధ	వృద్ధ
		పునైమిందనమ్న ♦ గలనెధవనినక		౪౩౦	౩	ల్కశల్	ల్కశ
౨౮౭	౧౬	తేటి	తేటి	,,	౮	వించి	వింప
౨౯౯	౩	పోతె	పోతె	౪౩౪	౧౦	న్యధా	న్యథా
౩౦౫	౨౮	జనీస	జనీన	౪౩౯	౨	భావుని	భావిని
౩౧౦	౧౭	పోసు	పోసి	,,	౯	డాన	డాస
౩౧౪	౨౨	నిష్టి	నిష్టి	౪౪౫	౧౪	బు	బుత్తి
౩౧౬	౫	మలక	మలక	,,	౧౫	త్రవత్స	వత్స
౩౨౩	౨౮	నేతు	నేను	౪౫౦	౬	యమ్మ	యమ్మ
౩౪౯	౧౦	పఁదాఁ	పఁదాఁ	,,	౨౮	నిద్దా	నిద్దా
,,	౨౩	పత్వా	ప ♦ త్వా	౪౫౧	౨	కల	గల
౩౫౪	౧౫	—♦ మన్మథోపాలంభము ♦—		,,	౭	చింప	చింపఁ
౩౫౬	౧౨	వీకం	వీకం	,,	౮	కైశి	కైశి
౩౭౪	౮	రుణ్	రుణ్	౪౬౧	౨౧	తారుం	తార్థం
౩౭౮	౨	లనన	లనక	,,	౨౬	తుల	తల
,,	౩౦	తెల్వి	తెల్విఁదే	౪౬౩	౧౧	తేగె	రేగె
౩౭౯	౧	దేటంగ	టంగ	౪౬౫	౧౮	రెల్ల	రెల్ల
౩౮౧	౩	మొనరిం	మొనయిం	౪౭౦	౧౪	ధుండుఁ	ధుండు
౩౮౨	౨౩	ప్రథా	ప్రథా	,,	౧౫	కుపయ	కుబయ
౩౮౩	౨౫	దమృత	నమృత	౪౭౧	౧౬	లీలా	లీలా
౩౮౭	౨౭	నర్దు	నర్దు	౪౭౨	౭	భోరన	భోరున
౩౮౮	౧౪	లఁగుచుక	లఁగెదక	౪౭౪	౧౭	పొగడు	పొగడి

వి జ్ఞా ప న.

శ్రీరామ కథామృతమను నీ గ్రంథరాజమును ప్రశస్తములైన స్త్రీ
కాకితములపైని ముద్రింపించి ౨౪ వేల పద్యములను నైదు వాల్యములుగ కాలిక
బైండులు చేయించుచున్నారము. విక్రయించుట కిష్టములేక చందాదార్ల సహాయ
ముచే యిక్కర్జమును నెరవేర్చుచున్నారము.

యీ గ్రంథము యొక్క వాల్యము లైదును మఱికొన్ని గ్రంథముల
షుమారు పదియును రు. ౨౦-౦-౦ లిచ్చు చందాదారునకుఁ బంపెదము. చందా
ముందుగా పంపవలయును. యెప్పుడు తయారైన పుస్తకముల నప్పుడు వీ. :
ద్వారా చందాదార్లకు పంపెదము. వీ. పి. ఖర్చులు మాత్రము చందా దా
భరింపవలెను.

వలయువారలు :—

మా నే జ రు ,

తాతా ప్రెస్, నిడుబోలు.

అనిగాని -

గ్రంథకర్త :

తాడేపల్లి వేంకటస్వయ్యశాస్త్రి,

చందవోలు,

బాపట్ల తాలూకా, గుంటూరు డిస్ట్రిక్టు

అని గాని వ్రాయవలెను.
